

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FOLKETINGSSÅRBOG

1955—56

VED

JOHS. THORBORG
FOLKETINGSSSEKRETÆR

J. H. SCHULTZ FORLAG
KØBENHAVN
1956

Pris: 12 kr.

FOLKETINGSSÅRBOG

1955—56

VED

JOHS. THORBORG
FOLKETINGSSSEKRETÆR

J. H. SCHULTZ FORLAG
KØBENHAVN
1956

INDHOLD

	Side
Folketingsåret 1955—56	5
Ministeriet H. C. Hansen	9
Folketingets medlemmer	10
Partigrupperingen i folketinget	20
Partiernes bestyrelser i folketinget	21
Dansk interparlamentarisk gruppe	22
Folketingets åbningsmøde	23
Ministeriet	27
Folketingets præsidium og tingsekretærer	28
Stående udvalg	28
Folketingets ombudsmand	30
Nordisk Råd	32
Fortegnelse over lovforslag, folketingsbeslutninger m. m. ...	37
Finansloven	46
Tillægsbevillingsloven	50
Budget- og regnskabsoversigter	54
Øvrige vedtagne love	63
Ikke-vedtagne lovforslag	448
Folketingsbeslutninger	585
Forespørgsler	636
Redegørelser fra ministre	643
Spørgsmål til ministrene	644
Valgs prøvelse	650
Afgørelser i henhold til lov om vederlag og pension m. v. for ministre	652
Valg til kommissioner og hverv	653
Sagregister	661

Folketingsåret 1955—56.

Det 107. folketingsår begyndte i henhold til grundlovens § 36 tirsdag den 4. oktober 1955 og sluttede mandag den 1. oktober 1956.

Folketingsåret omfattede kun een samling, idet der ikke i årets løb afholdtes valg til folketinget. Om åbningen af samlingen og om den efterfølgende åbningsdebat, se side 23 og 643.

Der afholdtes 132 *møder* i folketinget mod 109 i 1954—55. Mødeperioderne strakte sig — bortset fra kortere afbrydelser — over tidsrummene fra 4. oktober til 16. december 1955, fra 17. januar til 18. maj 1956, fra 6. juni til 22. juni 1956 og fra 12. september til 26. september 1956. Under Nordisk Råds 4. session i København i dagene 27. januar—3. februar 1956 afholdtes ingen møder i folketinget.

Overensstemmende med stigningen i antallet af folketingsmøder optog de stenografiske *mødereferater* i 1955—56 5994 spalter i Folketingstidende, mens det tilsvarende tal for 1954—55 var 4465.

Der blev i folketingsåret fremsat 142 *lovforslag* mod 148 året før. Af lovforslagene fremkom 123 fra regeringen (året før 135) og 19 fra medlemmer af folketinget (året før 13).

Adgangen til *skriftlig fremsættelse* af lovforslag har siden dens indførelse i 1947 været benyttet i stigende grad. Af regeringsforslagene blev i den forløbne samling 97 fremsat skriftligt og 26 mundtligt mod henholdsvis 92 og 43 i det foregående folketingsår. Af de 19 ikke-regeringsforslag blev de 15 fremsat mundtligt.

Antallet af *vedtagne lovforslag* var 95 (heraf var de 93 fremsat af regeringen) mod året før 103 (alle fremsat af regeringen). Af de øvrige lovforslag blev 2 regeringsforslag og 1 ikke-regeringsforslag taget tilbage, mens 3 ikke-regeringsforslag blev forkastet ved 2. behandling og 2 nægtedes overgang til 3. behandling. 39 lovforslag bortfaldt, fordi behandlingen af dem ikke var tilendebragt inden samlingens slutning.

Af de 95 vedtagne lovforslag har ialt 82 været underkastet *udvalgsbehandling* mellem 1. og 2. behandling, og af disse har 57 været henvist til fornyet udvalgsbehandling mellem 2. og 3. behandling, mens kun 13 af de vedtagne lovforslag gennemførtes uden udvalgsbehandling.

Af *forslag til beslutninger* behandledes i folketingsåret 18 og vedtoges 9 mod henholdsvis 20 og 18 i 1954—55. Mundtlig fremsættelse af sådanne forslag forekom i 7 tilfælde.

Antallet af *forespørgsler* (jfr. folketingets forretningsordens § 21) var 3, af *redegørelser fra ministre* (jfr. forretningsordenens § 19) 2 samt af besvarede *spørgsmål til ministrene* (jfr. forretningsordenens § 20) 78. Til belysning af udviklingen i de senere år anføres følgende oversigt over antallet af besvarede forespørgsler og spørgsmål (indtil forfatningsændringen i 1953 gælder tallene såvel folketing som landsting).

	Antal forespørgsler	Antal spørgsmål
1949—50	8	53
1950—51	7	36
1951—52	11	46
1952—53	6	48
1953—54	7	60
1954—55	3	40
1955—56	3	78

Af folketingsårets 78 spørgsmål stilledes de fleste til justitsministeren (13), finansministeren (12), ministeren for offentlige

arbejder (10), socialministeren (8), handelsministeren (8) og forsvarsministeren (6), mens ingen af de øvrige ministre havde flere end 5 spørgsmål at besvare. Antallet af spørgere var 48; af disse stillede 29 1 spørgsmål og de øvrige enten 2, 3 4 eller i et par enkelte tilfælde 5 spørgsmål. Efter spørgernes parti-gruppering fordelte spørgsmålene sig således: socialdemokratiet 8, venstre 17, konservative folkeparti 19, radikale venstre 12, kommunistiske parti 15, retsforbundet 6, hvortil kom 1 spørgsmål fra et af de grønlandske medlemmer.

Der nedsattes i folketingsåret 88 *folketingsudvalg* til behandling af lovforslag og forslag til folketingsbeslutning m. v., herunder medregnet de stående udvalg, men ikke udvalg, der nedsattes i henhold til lovbestemmelser. I disse 88 udvalg, blandt hvilke adskillige dog kun havde en kortvarig eksistens, indvalgte ialt 151 af folketingets medlemmer, og en nærmere undersøgelse viser, at 3 folketingsmedlemmer indvalgte i 20 eller flere af de 88 udvalg, 11 i 15—19 udvalg, 65 i 10—14 udvalg, 55 i 5—9 udvalg og 17 i 1 eller højst 4 udvalg. Blandt de 4 største („udvalgsberettigede“) partiers i det egentlige Danmark valgte medlemmer var der — bortset fra ministre — ingen, som ikke i samlingens løb blev indvalgt i mindst 1 folketingsudvalg.

Med undtagelse af udvalget til valgs prøvelse havde alle de stående udvalg en tjenestemand som *sekretær*. Det samme var tilfældet med 14 andre folketingsudvalg.

Afvielser fra forretningsordenens regler om det tidsrum, der skal hengå mellem lovforslags fremsættelse og 1. behandling, mellem 1. og 2. behandling samt mellem 2. og 3. behandling, er efter forfatningsændringen kun forekommet i meget begrænset omfang. I 1955—56 fandt sådanne afvielser — med tingets samtykke i overensstemmelse med de herom gældende bestemmelser — sted ved behandlingen af 16 lovforslag. Herudover

gav tinget sit samtykke til fravigelse af fristerne ved behandlingen af nogle få ændringsforslag til lovforslag.

I 3 af de vedtagne lovforslag blev der optaget bestemmelser, hvorefter de uanset muligheden for at begære folkeafstemning efter grundlovens § 42, stk. 1, kunne *stadfæstes straks efter vedtagelsen*, jfr. samme grundlovparagrafs stk. 7.

Ministeriet H. C. Hansen.

Udnævnelsesdatum: 1. februar 1955.

- Stats- og udenrigsminister: *H. C. Hansen*, f. 06.¹⁾
 Finansminister: *Viggo Kampmann*, f. 10.²⁾
 Boligminister og minister for Grønland: *Johannes Kjærbo*, f. 85.³⁾
 Indenrigsminister: *Carl Petersen*, f. 94.⁴⁾
 Socialminister: *Johan Strøm*, f. 98.⁵⁾
 Fiskeriminister: *Christian Christiansen*, f. 95.⁶⁾
 Landbrugsminister: *J. S. Smørum*, f. 91.⁷⁾
 Økonomi- og arbejdsminister: *J. O. Krag*, f. 14.⁸⁾
 Undervisningsminister: *Jul. Bomholt*, f. 96.⁹⁾
 Kirkeminister: *Bodil Koch*, f. 03.¹⁰⁾
 Minister for handel, industri og søfart: *Lis Groes*, f. 10.
 Justitsminister: *Hans Hækkerup*, f. 07.
 Minister for offentlige arbejder: *Kai Lindberg*, f. 99.¹¹⁾
 Minister uden portefeuille: *Ernst Christiansen*, f. 91.¹¹⁾
 Forsvarsminister *Poul Hansen*, f. 13.¹²⁾

(Samtlige ministre med undtagelse af de 3 sidstnævnte udnævntes til ministre ved dannelsen af ministeriet Hans Hedtoft ^{30/9} 1953).

- 1) Finansminister ^{5/5}—^{7/11} 1945 og ^{13/11} 1947—^{16/9} 1950. Minister for handel, industri og søfart ^{16/9}—^{30/10} 1950. Udenrigsminister fra ^{30/9} 1953. Efterfulgte ^{1/2} 1955 efter statsminister Hans Hedtofts død denne som statsminister.
- 2) Finansminister ^{16/9}—^{30/10} 1950.
- 3) Minister for handel, industri og søfart ^{4/11} 1935—^{8/7} 1940. Arbejds- og socialminister ^{9/7} 1940—^{9/11} 1942. Arbejdsminister ^{9/11} 1942—^{5/6} 1945. Minister for byggeri og sundhedsvæsen ^{13/11}—^{23/11} 1947. Minister for byggeri og boligvæsen ^{23/11} 1947—^{23/11} 1949. Arbejds- og boligminister ^{23/11} 1949—^{30/10} 1950. Indenrigs- og boligminister ^{30/9} 1953—^{30/9} 1955.
- 4) Minister for offentlige arbejder ^{6/6}—^{7/11} 1945 og ^{13/11} 1947—^{16/9} 1950. Landbrugsminister ^{16/9}—^{30/10} 1950. Minister for offentlige arbejder ^{30/9} 1953—^{30/9} 1955.
- 5) Socialminister ^{13/11} 1947—^{30/10} 1950. Arbejds- og socialminister ^{30/9}—^{1/11} 1953.
- 6) Fiskeriminister ^{13/11} 1947—^{30/10} 1950.
- 7) Indenrigsminister ^{23/11} 1947—^{30/10} 1950.
- 8) Minister for handel, industri og søfart ^{13/11} 1947—^{16/9} 1950. Minister uden portefeuille ^{30/9}—^{1/11} 1953.
- 9) Undervisningsminister ^{22/2}—^{30/10} 1950.
- 10) Kirkeminister ^{16/9}—^{30/10} 50.
- 11) Udnævnt ^{30/8} 1955.
- 12) Udnævnt ^{23/5} 1956. Efterfulgte Rasmus Hansen.

Folketingets medlemmer.

Efter folketingsvalget den 22. september 1953 (på Færøerne den 8. oktober, i Grønland den 25. august).

(Partibetegnelser: S = socialdemokratiet (75 medlemmer). V = venstre (43 medlemmer). KF = det konservative folkeparti (30 medlemmer). RV = det radikale venstre (14 medlemmer). DK = Danmarks kommunistiske parti (8 medlemmer). DR = Danmarks retsforbund (6 medlemmer). UP = udenfor partierne, valgt i Grønland (2 medlemmer). Sl. = slesvigsk parti (1 medlem)).¹⁾

	Født	Medlem ²⁾
A. Hovedstadens område.		
I. Søndre storkreds.		
Edel Saunte, frue, landsretssagfører, rådmænd (S)	13 ³ / ₃ 04	26 ¹⁰ / ₁₀ 47
Johs. Kjærbøl, boligminister og minister for Grønland (S)	23 ¹² / ₁₂ 85	22 ¹⁰ / ₁₀ 35
Rasmus Hansen, fhv. minister (S)	16 ⁸ / ₈ 96	18 ¹ / ₁ 36
Ib Kolbjørn, rådmænd (S)	29 ⁴ / ₄ 05	30 ¹⁰ / ₁₀ 45
Orla Pedersen, distriktsleder (S)	5 ¹ / ₁ 08	30 ¹ / ₁ 55
Erna Sørensen, frue, landsretssagfører (KF)	19 ⁹ / ₉ 96	30 ¹⁰ / ₁₀ 45
K. Bøgholm, redaktør (KF)	11 ⁷ / ₇ 98	3 ⁴ / ₄ 43-10 ¹ / ₁ 46; 1 ¹⁰ / ₁₀ 46-27 ¹⁰ / ₁₀ 47; 5 ⁹ / ₉ 50-20 ⁴ / ₄ 53; 22 ⁹ / ₉ 53 ³⁾
Ragnhild Andersen, frue, metalarbejderske (DK)	18 ⁸ / ₈ 07	30 ¹⁰ / ₁₀ 45

¹⁾ Medlemmernes rækkefølge indenfor hver amtskreds (storkreds) er bestemt efter partiernes bogstavbetegnelser ved valgene og indenfor partierne efter den orden, hvori kandidaterne er erklæret for valgt.

²⁾ Herunder medlemsskab før 22⁹/₉ 1953 af den tidligere rigsdags folketing og landsting. Medlemsskab af det tidligere landsting betegnes med (L).

³⁾ Orlov 11¹/₁—30⁹/₉ 46.

	Født	Medlem
II. Østre storkreds.		
Nina Andersen, frue, sekretær (S)	20/11 00	1/2 36-2/4 43; 3/9 29/10 45; 5/9 50
Frode Jakobsen, fhv. minister, kommitteret for hjemmeværnet (S)	21/12 06	30/10 45-20/4 53; 22/9 53
Villy Heising, civilingeniør, borgerrepræsentant (S)	20/1 05	5/9 50
Lars M. Olsen, forlagsboghandler (S) . .	7/7 05	3/4 39
Edwin Boye Hansen, bankfunktionær (S)	10/5 08	21/4 53
Robert Sørensen, viceforretningsf. (S)	23/7 05	28/4 54
Kirsten Gloerfelt-Tarp, frue, kontorchef (RV)	1/12 89	30/10 45
Ove Weikop, fhv. minister, borgmester (KF)	21/4 97	28/10 47
Hanne Budtz, frue, landsretssagfører (KF)	21/9 15	21/4 53
Poul Claussen, apoteker, rådmand (KF)	10/4 89	25/1-29/10 45; 13/2 47
Anker Lau, grosserer (V)	13/10 01	28/10 47-20/4 53; 22/9 53
Knud Tholstrup, direktør (DR)	12/7 04	5/12 46-17/5 48; 29/6 48 ¹⁾
Aksel Larsen, fhv. minister (DK)	5/8 97	18/11 32 ²⁾
III. Vestre storkreds.		
Viola Nørløv, frue (S)	13/2 00	1/11 48
Alsing Andersen, fhv. minister (S)	5/2 93	24/4 29 ³⁾
Wiggo Larsen, fagforeningsformand (S)	30/10 90	28/10 47
O. E. Einer-Jensen, forbundsformand (S)	5/7 89	20/1 24-29/10 45; 28/10 47
Carl P. Jensen, sekretær (S)	3/11 06	22/9 53
E. Rager, direktør (RV)	15/9 84	24/4 29-29/10 45; 5/9 50

¹⁾ Orlov 18/5—28/6 48.

²⁾ Ved præsidiebeslutning tillagt anciennitet også for perioden 8/4 43—18/5 45 og for perioden 18/5—29/10 45 (orlov).

³⁾ Orlov 1/11—21/12 54 og 5/10—27/12 55 (off. hverv).

	Født	Medlem
Aksel Møller, fhv. minister, borgm. (KF)	1/1 06	3/4 39 ¹⁾
Marie Antoinette von Lowzow, frue (KF)	30/8 99	5/9 50
Kristen Amby, fhv. fængselspræst (KF)	4/3 94	18/11 32-20/4 53; 28/4-21/9 53 (L); 22/9 53 ²⁾
R. C. Paabøl, landsretssagfører (V)	22/9 05	22/9 53
Ingmar Wagner, forbundsformand (DK)	18/5 21	21/4 53
Under Alsing Andersens orlov 5/10-27/12 55 indtrådte midlertidigt		
Rudy Schrøder, fuldmægtig (S)	27/8 10	1/11-21/12 54; 5/10-27/12 55
Under Kr. Ambys orlov 5/10-26/12 55 indtrådte midlertidigt		
Knud Nielsen, købmand, rådmænd (KF)	16/2 91	15/9-19/12 54; 11/2-28/3 55; 5/10-26/12 55
B. Øernes område.		
I. Københavns amtskreds.		
H. C. Hansen, stats- og udenrigsmin. (S)	8/11 06	7/12 36
Erhard Jakobsen, cand. polit. (S)	25/2 17	22/9 53
Urban Hansen, borgmester (S)	23/10 08	28/4-21/9 53(L); 22/9 53-1/10 56 ³⁾
Per Hækkerup, sekretær (S)	25/12 15	5/9 50 ⁴⁾
Ove Hansen, borgmester (S)	24/9 09	21/4 53
Chr. Hougaard, overlærer (S)	11/3 97	3/4 43-29/10 45; 21/4 53
Jørgen Jørgensen (Lejre), fhv. minister (RV)	19/5 88	24/4 29
Halfdan Henriksen, fhv. minister, di- rektør (KF)	12/11 81	11/4 24-22/9 32; 23/9 32-2/4 43(L); 3/4 43-13/4 47; 14/4 47-20/4 53(L); 21/4 53
N. Gottschalck-Hansen, sognepræst (KF)	21/11 09	5/9 50

1) Orlov 11/2-28/3 55 (sygdom).

2) Orlov 16/9-19/12 54 og 5/10-26/12 55 (off. hverv).

3) Nedlagde mandatet med udgangen af folketingsåret. Efterfulgtes fra 2/10 56 af inkassator Hans Christensen.

4) Orlov 20/6-15/7 56 (sygdom).

	Født	Medlem
Carsten Raft, journalist (KF)	28/4 95	22/10 35 ¹⁾
Gertie Wandel, frue (KF)	7/11 94	28/3 52
Poul Givskov Christensen, redaktør (V)	28/2 18	22/9 53- ¹ / ₁₀ 56 ²⁾
Viggo Starcke, overlæge (DR)	13/3 95	30/10 45
Villy Fuglsang, landarbejder (DK)	17/4 09	30/10 45- ²⁷ / ₁₀ 47; 5/9 50
Under Per Hækkerups orlov ²⁰ / ₆ - ¹⁶ / ₇ 56 indtrådte midlertidigt		
Hans Christensen, inkassator (S)	2/12 87	20/6- ¹⁵ / ₇ 56
II. Frederiksborg amtskreds.		
Niels Mørk, maskinarbejder (S)	23/9 09	28/10 47
Kai Jensen, fhv. sognerådsformand (S).	15/3 09	3/4 43
Else Zeuthen, frue, mag. art. (RV)	10/10 97	22/9 53
Adolph Sørensen, murermester (KF) . .	25/2 10	21/4 53
C. F. Ladefoged, økonomiinspektør (V)	24/6 90	28/10 47- ⁴ / ₉ 50; 1/1 51
Henry Christensen, landsretssagfører (V)	5/1 22	22/9 53
III. Holbæk amtskreds.		
Poul Hansen (Kalundborg), forsvars- ster (S)	27/2 13	30/10 45
Chr. Rasmussen, statshusmand (S)	3/6 98	22/9 53
Karl Skytte, gårdejer (RV)	31/3 08	28/10 47
Einar Foss, civilingeniør (KF)	28/1 93	14/4 43- ²¹ / ₉ 53(L); 22/9 53
P. B. Thisted Knudsen, landsretssag- fører (V)	4/4 04	14/4 39- ²⁹ / ₁₀ 45 (L); ³⁰ / ₁₀ 45
IV. Sorø amtskreds.		
Viggo Kampmann, finansminister (S) . .	21/7 10	21/4 53
Kaj Bundvad, sekretær (S)	8/7 04	3/4 43
Erik Ninn-Hansen, landsretssagfører (KF)	12/4 22	21/4 53
Helga Pedersen, byretsdommer, fhv. minister (V)	24/8 11	22/9 53
N. Arnth-Jensen, fhv. minister (V)	27/9 83	8/8 27

1) Orlov ²⁴/₃—²⁰/₄ 53 (sygdom).2) Nedlagde mandatet med udgangen af folketingsåret. Efterfulgtes fra ²/₁₀ 56 af snedkermester Oscar Kryger.

	Født	Medlem
V. Præstø amtskreds.		
Carl Petersen, indenrigsminister (S) ..	1/5 94	22/10 35
Hans Hækkerup, justitsminister (S) ...	25/12 07	30/10 45-27/10 47; 5/7 48
Johs. Christiansen, partisekretær (RV).	9/7 88	30/10 45-27/10 47; 5/9 50
Axel Reedtz-Thott, baron (KF).....	2/6 20	22/9 53
Henry Hansen, gårdejer (V).....	2/7 12	28/10 47-4/9 50; 22/9 53
Frode Carstensen, proprietær (V)	2/6 00	1/4 54
VI. Bornholms amtskreds.		
Johs. E. Larsen, skatterådsformand (S)	1/12 92	14/3 42-28/4 51 (L); 29/4 51
Conrad Kofoed, gårdejer (V).....	17/5 06	22/9 53
VII. Maribo amtskreds.		
Holger Brodthagen, fhv. borgmester (S)	9/12 96	14/4 51-27/4 53 (L); 22/9 53
S. Lund Jensen, tapetserer (S).....	18/12 98	5/9 50
R. Lysholt Hansen, kommunelærer (S).	21/10 19	5/9 50-20/4 53; 22/9 53
Svend Jørgensen, førstelærer (RV)	23/11 93	28/10 47
E. Tesdorpf, hofjægermester, godsejer (KF).....	11/4 05	11/1-30/9 46; 28/10 47 ¹⁾
Henry Gideon, landsretssagfører (V)...	9/12 93	21/4 53
VIII. Odense amtskreds.		
Holger Larsen, maskinarbejder (S)....	9/1 06	26/12 40
Hans Rasmussen, forbundsformand (S)	14/12 02	5/9 50
Sofie Pedersen, husmoder (S).....	12/10 95	28/10 47-4/9 50; 21/4 53

¹⁾ Orlov 1/3—30/4 50 (sygdom).

	Født	Medlem
P. Ditlevsen, redaktør (S).....	28/7 96	4/12 38-2/4 39; 5/9 50-20/4 53; 22/9 53
Oluf Steen, landmand (RV).....	16/7 92	11/4 24
Poul Sørensen, fhv. minister (KF)	25/6 04	26/9 41-27/10 47; 5/9 50
Peter Larsen, forpagter (V).....	29/6 24	21/4 53
Ellen Poulsen, frue (V).....	11/8 02	22/9 53
J. M. Pedersen, fabrikant (DR).....	9/5 03	17/11 52
Petra Petersen, frue (DK)	2/3 01	30/10 45 ¹⁾
IX. Svendborg amtskreds.		
Poul Hansen (Svendborg), forretnings- fører (S).....	7/5 10	3/4 39
Svend Horn, maskinarbejder (S).....	11/3 06	3/4 39
Aage Fogh, sekretær (RV).....	6/5 96	29/8 34-4/10 39; 30/10 45
Jørgen Jørgensen (Ullerup), fhv. mini- ster (KF).....	7/6 91	14/4 39-4/9 50(L); 5/9 50
Niels Eriksen, gårdejer (V).....	5/6 02	28/10 47
J. Chr. Jensen-Broby, statsrevisor, gård- ejer (V).....	18/2 88	18/2 19
C. Jyllands område.		
X. Hjørring amtskreds.		
Chr. Christiansen, fiskeriminister (S)...	14/9 95	1/1-18/11 32; 22/10 35
Niels Hjortnæs, forretningsfører (S) ...	17/10 00	21/4 53
Hans Baagø, toldforvalter (KF).....	5/3 95	5/9 50
Marius J. Heilesen, gårdejer (V).....	19/6 90	3/4 43
Søren Andersen, gårdejer (V).....	14/3 12	28/10 47-20/4 53; 28/4-21/9 53 (L); 22/9 53
Jens Chr. Christensen, gårdejer, sogne- rådsformand (V).....	12/11 06	30/10 45-27/10 47; 21/4 53

¹⁾ Orlov 22/4—4/9 50 og 5/10 50—16/1 51 (sygdom).

	Født	Medlem
Søren Olesen, viceskoleinspektør (DR).	27/9 91	30/10 45-27/10 47; 17/11 50-31/9 51; 22/9 53
XI. Thisted amtskreds.		
Hans Knudsen, redaktør (S)	12/11 03	5/9 50
V. Fibiger, fhv. minister, proprietær (KF)	11/2 86	28/4 20
Jørgen Krogh, skoleinspektør (V)	6/1 93	5/9 50
K. Damsgaard, konsulent (V)	9/6 03	9/6 40-2/4 43; 30/10 45-20/4 53; 22/9 53
XII. Aalborg amtskreds.		
J. N. A. Strøm, socialminister (S)	21/12 98	16/11 32
Peter Kristensen (Aalborg), redaktør (S)	18/7 07	22/9 53
K. Axel Nielsen, landsretssagfører (S) . .	10/2 04	21/4 53
Peter Nielsen, bogbindermester (S)	14/3 10	5/9 50-20/4 53; 22/9 53
Evald Kristensen, arbejdsmand (S)	18/5 13	22/9 53
Ole Bjørn Kraft, fhv. minister (KF)	17/12 93	2/12 26
Alfred Bøgh, gårdejer (V)	18/9 00	22/7 51-21/9 53 (L); 22/9 53
Peder Christensen (Rebild), gårdejer (V)	29/5 00	28/10 47-4/9 50; 18/5 54
Oluf Pedersen, plantageejer (DR)	9/9 91	16/11 32-29/10 45; 5/9 50
Laurits Lynnerup Nielsen, kontrolbestyrer (DK)	15/9 01	30/10 45
XIII. Viborg amtskreds.		
Chr. Thomsen, kommunegartner (S)	6/1 09	21/4 53
Th. Carlsen, centralbestyrer (S)	1/3 96	9/9 54
Bertel Dahlgaard, fhv. minister (RV) . . .	7/11 87	28/4 20
Carl Rasting, professor, dr. jur. (KF) . . .	23/10 00	5/9 50-30/9 51; 1/1 52 ¹⁾

¹⁾ Orlov 1/10—31/12 51.

	Født	Medlem
K. M. Lorentzen, dommer (V)	23/7 92	30/10 45-27/10 47; 5/9 50
Gustav Holmberg, gårdejer (V)	8/10 11	28/10 47
XIV. Randers amtskreds.		
J. O. Krag, økonomi- og arbejdsminister (S)	15/9 14	28/10 47-4/10 50; 24/5 52 ¹⁾
Gustav Pedersen, statsrevisor (S)	3/4 93	11/4 24-2/12 26; 29/9 34
Poul Hansen (Grenaa), forretningsfører (S)	7/9 97	30/10 45-4/9 50; 5/10 50-23/5 52; 21/4 53
Jens Hansen, rådhusbetjent (S)	18/4 13	22/9 53
A. P. Stæhr Johansen, direktør, vice- borgmester (KF)	3/4 07	30/10 45-27/10 47; 5/9 50-12/1 55 ²⁾
Simon From, gårdejer (V)	23/8 04	3/4 43
Anders Andersen, gårdejer (V)	1/10 12	21/4 53
Under Stæhr Johansens orlov fra 13/1 55 indtrådte midlertidigt		
Jacob Pedersen, stadsskoleinspektør (KF)	25/5 08	13/1 55
XV. Aarhus amtskreds.		
Holger Eriksen, redaktør (S)	5/12 94	22/10 35-29/10 45; 28/10 47
Peter Jørgensen, maskinarbejder (S)	17/4 11	5/9 50
Leonhard Hansen, forretningsfører (S)	18/6 87	18/11 32-27/10 47; 1/10 49
Th. Mikkelsen, maskinarbejder (S)	11/8 08	5/9 50
Aage Knudsen, landpostbud (S)	11/8 98	14/4 51-21/9 53 (L); 22/8 53
Flemming Hvidberg, fhv. minister, pro- fessor, dr. theol. (KF)	17/12 97	3/4 43 ³⁾

1) Orlov 5/10 50—23/5 52.

2) Orlov 13/1 55.

3) Orlov 28/10—31/12 49 og 1/4-30/8 56 (sygdom).

	Født	Medlem
Sv. Aa. Fanger, direktør, civilingeniør (KF).....	5/9 97	21/4 53
Jakob Martin, redaktør (V).....	17/6 87	5/9 50
Alfred Jensen, fhv. minister (DK).....	7/7 03	6/10 36 ¹⁾
Under Flemming Hvidbergs orlov 1/4-30/8 56 indtrådte midlertidigt (fra 5/4)		
Gudrun Hasselriis, skoleinspektør (KF)	21/2 90	30/10 45-27/10 47; 28/10-31/12 49; 5/9 50.20/4 53; 5/4-30/8 56
XVI. Skanderborg amtskreds.		
Kaj Andresen, overlærer (S).....	7/4 07	28/10 47
Lars P. Jensen, uddeler (S).....	23/4 09	30/10 45
Axel Conradsen, lærer (S).....	8/4 05	9/9 54
Poul Møller, landsretssagfører (KF) ...	13/10 19	1/3-30/4 50; 5/9 50
Marius Buhl, realskolebestyrer (V) ...	20/7 90	28/10 47
Kr. Juul, gårdejer (V).....	10/8 92	3/4 39-4/9 50; 22/9 53
XVII. Vejle amtskreds.		
Kai Lindberg, minister for off. arbejder (S)	10/12 99	14/4-27/10 47 (L); 28/10 47
Victor Gram, forretningsfører (S)	30/1 10	3/4 43
M. Larsen, togfører (S).....	28/7 93	3/4 39-29/10 45; 28/10 47
Axel Ivan Pedersen, borgmester (S) ...	27/8 05	15/9 39-29/10 45; 22/9 53
Axel Sørensen, husmand (RV).....	9/8 00	30/10 45
Erik Bruun de Neergaard, dommerfuldmægtig (KF)	20/7 18	5/10 54
Thorkil Kristensen, fhv. minister (V) ..	9/10 99	30/10 45
Sv. Karlskov Jensen, konsulent (V) ...	27/3 10	21/4 53
Vagn Bro, politimester (V)	17/2 94	20/4-5/7 20; 2/12 26-21/10 35; 3/4 39-29/10 45; 22/9 53
Alvilda Larsen, frue, kontorassistent, sekretær (DK).....	6/9 14	18/5-29/10 45; 28/10 47-4/9 50; 22/9 53

¹⁾ Ved præsidiebeslutning tillagt anciennitet også for perioden 3/4 43—16/8 45 og for perioden 16/5—29/10 45 (orlov).

	Født	Medlem
XVIII. Ringkøbing amtskreds.		
Bodil Koch, frue, kirkeminister (S)	25/10 03	28/10 47
Jens Smørum, landbrugsminister (S)	3/2 91	24/4 29-2/4 39; 26/1 41-29/10 45; 5/9 50
Jacob Kirkegaard, gårdejer (RV)	20/8 01	5/9 50
K. Thestrup, dommer (KF)	27/8 00	28/9 47
Jens Sønderup, fhv. minister (V)	2/2 94	22/10 35
Jens E. Foged, konsulent (V)	24/2 10	30/10 45
Harald Nielsen, sekretær (V)	18/11 96	11/9 42
Kr. Østergaard, gårdejer (V)	13/12 15	22/9 53
XIX. Ribe amtskreds.		
Jul. Bomholt, undervisningsminister (S)	11/6 96	24/4 29
Ove Kjældgaard, murermester (S)	8/4 16	28/10 47 ¹⁾
Peter Ravn, arbejdsmand (S)	18/10 12	22/9 53
A. C. Normann, direktør (RV)	23/3 04	5/9 50
Erik Eriksen, fhv. statsminister (V)	20/11 02	22/10 35
N. Chr. Christensen, redaktør (V)	19/9 96	30/10 45-4/9 50; 22/9 53
O. Øllgaard, gårdejer (V)	12/11 90	3/4 39
Under Ove Kjældgaards orlov 19/10 55- 17/1 56 indtrådte midlertidigt		
Rudolph Rasmussen, borgmester (S)	28/5 98	19/10 55-17/1 56
XX. Haderslev m. fl. amters amtskreds.		
Jens D. Bladt, arbejdsmand (S)	26/5 00	21/4 53
Fr. W. Teichert, husmand (S)	8/11 02	1/10 46
Andreas Hansen, barbermester (S)	9/2 98	5/9 50-20/4 53; 17/6 54
Ingeborg Refslund Thomsen, frue (RV)	17/7 91	14/4 47-20/4 53 (L); 21/4 53
Lars Clausen (Olufskjær), gårdejer (KF)	28/9 92	4/10 49
Jørgen Gram, gårdejer (V)	19/11 87	22/10 35
F. Heck, forstander (V)	12/12 04	30/10 45
Alfred Jørgensen, realskolebestyrer (DR)	27/4 91	21/4-27/4 53 (L); 14/12 54
Hans Schmidt, gårdejer (SI)	1/4 99	22/9 53

1) Orlov 19/10 55 —17/1 56 (sygdom).

	Født	Medlem
D. Færøerne.		
Johan Poulsen, førstelærer, lagtingsmedlem (V. Valgt af det færøske samlingsparti)	26/9 90	3/4 39-2/4 43; 5/9 50
Peter Mohr Dam, overlærer, lagtingsmedlem (S. Valgt af det færøiske socialdemokrati)	11/8 98	28/10 47
E. Grønland.		
Fr. Lyngø, fhv. kolonibestyrer (UP) ...	1/8 89	22/9 53
A. Lyngø, seminarlærer (UP)	18/10 99	22/9 53

Partigrupperingen i folketinget i folketingsåret 1955—56.

	Antal medl.
Socialdemokratiet ¹⁾	75
Venstre ²⁾	43
Det konservative folkeparti	30
Det radikale venstre	14
Danmarks kommunistiske parti	8
Danmarks retsforbund	6
Valgt i Grønland	2
Slesvigsk parti	1
	179

¹⁾ Herunder 1 medlem af det færøiske socialdemokrati.

²⁾ — 1 — — — — — samlingsparti.

Partiernes bestyrelser i folketinget.

Socialdemokratiet.

Einer-Jensen [formand], Bundvad [næstformand], Horn [sekretær], Alsing Andersen, Bomholt, Holger Eriksen, H. C. Hansen, Poul Hansen (Kalundborg), Kai Jensen, Kolbjørn, Lindberg, Gustav Pedersen og Hans Rasmussen.

Venstre.

Erik Eriksen [formand], Sønderup [næstformand], Marius Buhl [sekretær], Henry Christensen, From, Jørgen Gram, Thorkil Kristensen og Øllgaard.

Det konservative folkeparti.

Aksel Møller [formand], Poul Sørensen [næstformand], Fibiger, Halfdan Hendriksen, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Ole Bjørn Kraft, Erna Sørensen, Tesdorpf og Thestrup.

Det radikale venstre.

Jørgen Jørgensen (Lejre) [formand], Steen [næstformand], Bertel Dahlgaard, Aage Fogh og Skytte.

Danmarks kommunistiske parti.

Aksel Larsen [formand], Alfred Jensen [næstformand] og Ragnhild Andersen [sekretær].

Danmarks retsforbund.

Viggo Starcke [formand] og Søren Olesen [sekretær].

Dansk interparlamentarisk Gruppe.

Den 20. marts 1956 valgtes til gruppens

bestyrelse:

Fhv. minister Alsing Andersen (formand), fhv. minister Bramsnæs, stats- og udenrigsminister H. C. Hansen, ftm. Einer-Jensen, ftm. Holger Eriksen, forsvarsminister, ftm. Poul Hansen (Kalundborg), ftm. N. Chr. Christensen, fhv. statsminister Erik Eriksen, kontorchef Viggo Hauch, fhv. minister Jens Sønderup, fhv. minister Ole Bjørn Kraft, ftm. Kristen Amby, fhv. minister Jørgen Jørgensen (Lejre), fhv. minister Bertel Dahlgaard samt folketingets formand, Gustav Pedersen.

Revisorer: ftm. Kaj Bundvad og ftm. N. Chr. Christensen.
Gruppens sekretær: Tyge Kappel.

Delegerede i Nordisk interparlamentarisk Råd:

Medlemmer: Fhv. minister Alsing Andersen, fhv. statsminister Erik Eriksen, fhv. minister Ole Bjørn Kraft, fhv. minister Bertel Dahlgaard.

Suppleanter: Stats- og udenrigsminister H. C. Hansen, ftm. N. Chr. Christensen, ftm. Einar Foss, fhv. minister Jørgen Jørgensen (Lejre).

Delegerede i Interparlamentarisk Unions råd.

Medlemmer: fhv. minister Alsing Andersen og fhv. minister Ole Bjørn Kraft.

Suppleanter: folketingsmedlem Kirsten Gloerfelt-Tarp og kontorchef Viggo Hauch.

Folketingets åbningsmøde.

I henhold til grundlovens § 36 samledes folketingets medlemmer tirsdag den 4. oktober 1955 kl. 12 i folketingssalen på Christiansborg til tingets første møde i det nye folketingsår.

Statsminister H. C. Hansen åbnede mødet ved at fremsætte en udførlig redegørelse, hvis indledende afsnit gengives i det følgende:

„Efter grundlovens § 38 påhviler det mig i folketingets første møde i det nye folketingsår at fremkomme med en almindelig redegørelse for landets stilling og for de foranstaltninger, som regeringen agter at søge gennemført i den kommende tid.

Det er sædvanligt, at denne redegørelse indledes med et afsnit om de udenrigspolitiske forhold og om Danmarks stilling i det mellemfolkelige samarbejde.

Regeringen vil fortsat yde sin medvirken til at styrke det mellemfolkelige samarbejde til fredens bevarelse og har med glæde bemærket den sidste tids tegn på en begyndende afspænding i de internationale forhold. Et tegn i denne retning er underskrivelsen og ratifikationen af statstraktaten med Østrig, hvorved dette land genvandt sin frihed. Et andet er konferencen i juli i år mellem regeringscheferne for De Forenede Stater, Frankrig, Sovjetunionen og Storbritannien. Denne konference betød et vigtigt skridt til en bedring af forholdet mellem stormagterne, og selvom ingen af de deltagende magter under konferencen fraveg deres principielle standpunkter, synes der skabt en væsentlig bedre atmosfære mellem dem, hvilket utvivlsomt vil lette de fortsatte forhandlinger.

Stabiliseringen af de politiske forhold i Europa, der er en følge af samarbejdet indenfor NATO, har efter regeringens op-

fattelse på afgørende måde bidraget til at skabe grundlaget for afspændingen i de internationale forhold. Fortsat sammenhold mellem Atlantlandene vil også være en forudsætning for, at den videre udvikling på det udenrigspolitiske område kan få et gunstigt forløb. Vi vil fra dansk side fremdeles bestræbe os for at yde vor indsats i denne henseende.

Danmark vil som hidtil tage del i arbejdet indenfor De Forenede Nationer og virke for en styrkelse af denne verdensorganisation til fredens bevarelse. I henhold til FNs pagt skal spørgsmålet om en revision af pagten drøftes under den plenarforsamling, der nu afholdes i New York. Efter hvad der foreligger oplyst, er det ikke at vente, at der for tiden vil være almindelig stemning for vigtigere ændringer.

Nedrustningsspørgsmålet har i det forløbne år været genstand for indgående drøftelser i underudvalget under De Forenede Nationers nedrustningskommission. De nye sovjetiske forslag i maj måned betød en tilnærmelse mellem stormagternes standpunkter, og også på de fire regeringscheferes møde i Genève i juli måned blev nedrustningsspørgsmålet genstand for en meningsudveksling. Det er vort håb, at det fortsatte arbejde, der på dette område siden slutningen af august finder sted i underudvalget, og som sikkert bliver både langvarigt og vanskeligt, vil blive ført fremad mod et resultat.

Danmark vil vedblivende tage del i det arbejde, som udføres indenfor Europarådet for at skabe større sammenhold mellem de europæiske stater.

Forhandlingerne om oprettelse af et fælles skandinavisk undervisningssygehus i Korea, der har trukket længere ud end beregnet, søges efter nylig trufne aftaler med de øvrige skandinaviske lande tilendebragt snarest muligt. Også iøvrigt har Danmark ligesom tidligere år på forskellige områder ydet sit bidrag til det internationale humanitære arbejde.

På det videnskabelige, kulturelle og sociale område har Danmark — bl. a. indenfor rammerne af UNESCOs virksomhed — deltaget i et omfattende internationalt samarbejde. Den danske UNESCO-nationalkommission er fornylig blevet om-

organiseret for mere effektivt at kunne skabe interesse i videre kredse for det kulturarbejde, der udføres verden over under UNESCOs ledelse.

Konventionen om den europæiske organisation for atomkærneporskning til fredelige formål trådte i kraft i efteråret 1954. Organisationens hovedsæde er i Genève, men efter aftale med Danmark er en særlig studiegruppes virksomhed indtil videre henlagt til København.

I socialpolitisk henseende er der sket en yderligere udbygning i forholdet til udlandet. Imellem de fem nordiske lande er der afsluttet en konvention om social tryghed, og også med andre lande, bl. a. med Schweiz, er der truffet aftaler af tilsvarende art.

De dansk-tyske mindretalsdrøftelser, der fandt sted i foråret, og som med henholdsvis dette høje tings og den tyske forbundsdags tilslutning resulterede i udfærdigelsen af en dansk og en tysk erklæring om de rettigheder, der tilkommer mindretallene nord og syd for grænsen, har været medvirkende til at skabe mere harmoniske forhold i grænseegnene og har tjent det gode naboforhold mellem de to lande. Regeringen har med tilfredshed bemærket, at forhandlingerne mellem landsregeringen i Kiel og det dansksindede mindretal om en overgangsordning, indtil mindretallet ved næste landdagsvalg atter har mulighed for at blive repræsenteret i landdagen, er afsluttet med positivt resultat. Mindretallet vil vedblivende kunne påregne regeringens varme interesse for dets forhold.

Det nordiske samarbejde er fortsat ad de baner, som blev lagt ved Nordisk Råds to første sessioner i København og Oslo.

Rådets 3. session i Stockholm i januar måned kunne ikke opvise samme betydelige resultater som de to foregående, da der kun var gået et halvt år, siden rådet sidst havde været samlet. Den store sag, som rådet tog på sit arbejdsprogram ved mødet i Oslo, det nordiske økonomiske samarbejde, må nødvendigvis kræve tid til sin udvikling. Efter det nordiske ministermøde på Harpsund sidste efterår gør arbejdet på dette område gode fremskridt.

Regeringen vil lægge vægt på, at der også mellem de nordiske lande samarbejdes i videst muligt omfang om atomenergiens anvendelse til fredelige formål.

En meget væsentlig del af arbejdet med Nordisk Råds problemer må foregå mellem sessionerne, og regeringerne i de fire lande har da også i årets løb haft snæver kontakt om de rejste spørgsmål.

Nordisk Råds præsidium har fremsat ønske om et møde med repræsentanter for de fire regeringer til en nærmere drøftelse af samarbejdet mellem rådet og regeringerne og tilrettelæggelsen af den kommende session i København i januar måned. Den danske regering har efter aftale på statsministermødet i Stockholm indbudt til et sådant møde i slutningen af denne måned.“

Efter dernæst at have berørt forskellige grønlandske og færøske forhold kom statsministeren nærmere ind på en række aktuelle lovgivningsanliggender, derunder blandt mange andre planerne om indførelse af en begyndende folkepension, ligesom han omtalte den økonomiske og finansielle situation ved folketingsårets begyndelse.

Statsministeren sluttede sin redegørelse således:

„Regeringen håber på og vil arbejde for at samle en bred parlamentarisk tilslutning til de nødvendige opgavers løsning. Det høje folketing vil finde regeringen beredt til at optage positive forhandlinger om alle foreliggende spørgsmål.

Vi må fortsat bygge vort folkestyre på samarbejde under fri forhandling, hvor hver har ret til at gøre sine synspunkter gældende, men samtidig pligt til at yde en positiv indsats til gavn for vort land.

Jeg foreslår, at vi indleder det nye folketingsår med et leve for vort fædreland. Danmark leve!“

(Medlemmerne besvarede denne opfordring med et tre-foldigt hurra).

Forinden åbningsmødet afholdtes samme dag kl. 10 i *Christiansborg slotskirke* en gudstjeneste, ved hvilken residerende kapellan ved *Vigerslev kirke* i København, pastor *H. Sandbæk* prædikede.

Ministeriet.

Ved kgl. resolution af 23. maj 1956 afskedigedes forsvarsminister *Rasmus Hansen* og udnævntes folketingsmand *Poul Hansen* (Kalundborg) til hans efterfølger som forsvarsminister (F. sp. 4926).

Præsidium og tingsekretærer samt stående udvalg.

Folketinget sattes den 4. oktober 1955 ved, at der under aldersformandens (Jensen-Brobys) forsæde valgtes et præsidium bestående af 1 formand og 3 næstformænd samt 4 tingsekretærer.

Til *formand* valgtes: statsrevisor *Gustav Pedersen* (S), til *1. næstformand*: fhv. minister *Arnth-Jensen* (V), til *2. næstformand*: fhv. minister *Halfdan Hendriksen* (KF) og til *3. næstformand*: fhv. minister, gårdejer *Jørgen Jørgensen (Lejre)* (RV). (F. sp. 15).

Til tingsekretærer valgtes: maskinarbejder *Horn* (S), konsulent *Foged* (V), dommerfuldmægtig *Bruun de Neergaard* (KF) og førstelærer *Svend Jørgensen* (RV). (F. sp. 16).

Den 5. oktober 1955 nedsatte tinget de i forretningsordensens § 7 foreskrevne *stående udvalg*, nemlig:

- 1) *Udvalget for forretningsordenen*, bestående af tingets præsidium: *Gustav Pedersen* [formand], *Arnth-Jensen* [næstformand], *Halfdan Hendriksen* og *Jørgen Jørgensen (Lejre)* samt følgende valgte medlemmer: *Einer-Jensen*, *Holger Eriksen*, *Poul Hansen (Kalundborg)* (fra $\frac{2}{6}$ Bundvad), *Horn*, *Kolbjørn*, *Evald Kristensen*, *K. Axel Nielsen*, *Edel Saunte*, *Erik Eriksen*, *Marius Buhl*, *Thisted Knudsen Sønderup*, *Øllgaard*, *Aksel Møller*, *Ole Bjørn Kraft*, *Poul Sørensen* og *Steen*. (F. sp. 22).
- 2) *Udvalget til valgs prøvelse*: *Edel Saunte* [formand], *Victor Gram*, *Poul Hansen (Svendborg)*, *Erhard Jakobsen*, *Lund Jensen*, *Holger Larsen*, *Th. Mikkelsen*, *Lars M. Olsen*, *Gideon*, *Henry Hansen*, *Heick*, *Kr. Juul*, *Harald Nielsen* [næstformand], *Hanne Budtz*, *Clausen (Olufskjær)*, *Reedtz-Thott* og *Steen*. (F. sp. 22).

- 3) *Finansudvalget*: Kolbjørn, Bundvad (fra $\frac{22}{8}$ Brodthagen), Leonhard Hansen, Poul Hansen (Svendborg), Lars P. Jensen, Peter Kristensen (Aalborg), Teichert, Damsgaard, Jørgen Gram, Jensen-Brobby [formand], Thorkil Kristensen, Øllgaard, Poul Claussen, Tesdorpf, Thestrup [næstformand], Bertel Dahlgaard og Skytte. (F. sp. 22).
- 4) *Lønningsudvalget*: Holger Eriksen, Kaj Andresen, Carl P. Jensen, Kai Jensen, Peter Jørgensen, Aage Knudsen, M. Larsen, Robert Sørensen, Arnth-Jensen [næstformand], Henry Christensen, Niels Eriksen, Heick, Thisted Knudsen, Baagø [formand], Gottschalck-Hansen, Erna Sørensen og Svend Jørgensen. (F. sp. 23).
- 5) *Indfødsretsudvalget*: Axel Ivan Pedersen [formand], Bladt, Brodthagen, Lysholt Hansen, K. Axel Nielsen, Sofie Pedersen, Edel Saunte, Chr. Thomsen, Vagn Bro, Jørgen Gram, Heick, Peter Larsen, Ellen Poulsen, Clausen (Olufskjær), Marie Antoinette von Lowzow, Carsten Raft og Ingeborg Refslund Thomsen [næstformand]. (F. sp. 23).
- 6) *Ombudsmandsudvalget*: Gustav Pedersen [formand], Holger Eriksen, Poul Hansen (Kalundborg) (fra $\frac{7}{8}$ Bundvad), Per Hækkerup (fra $\frac{21}{8}$ til $\frac{11}{9}$ Th. Mikkelsen), Frode Jakobsen, Evald Kristensen, K. Axel Nielsen, Edel Saunte, Arnth-Jensen [næstformand], Vagn Bro, Marius Buhl, Erik Eriksen, Heick, Halfdan Hendriksen, Rasting, Poul Sørensen og Bertel Dahlgaard. (F. sp. 23).

Til at føre tilsyn med *folketingets bibliotek* valgtes: *Kolbjørn og Østergaard*. (F. sp. 23).

Til at føre det i grundlovens § 71 omhandlede *tilsyn med behandlingen af personer, som er underkastet frihedsberøvelse*, valgtes: Kaj Andresen [formand], Boye Hansen, Frode Jakobsen, Peter Jørgensen, From, Paabøl, Bøgholm, Erna Sørensen og Ingeborg Refslund Thomsen. (F. sp. 24).

Folketingets ombudsmand.

Ved folketingsbeslutning af 29. marts 1955 valgtes professor, dr. jur. *Stephan Hurwitz* til ombudsmand. Ombudsmanden påbegyndte sin virksomhed den 1. april 1955.

Folketingets præsidium stillede værelser til rådighed i folketingsbygningen, indtil ombudsmanden den 15. august 1955 flyttede ind i sine nuværende lokaler i Søndre Ridebanefløj.

Ifølge § 3 i lov nr. 203 af 11. juni 1954 om folketingets ombudsmand fastsætter folketinget almindelige bestemmelser for ombudsmandens virksomhed. I overensstemmelse hermed vedtoges ved folketingsbeslutning af 22. marts 1956 en *instruks* for ombudsmanden, som det nærmere er omtalt side 599—608, hvor instruksens indhold findes gengivet.

I september 1956 udsendte ombudsmanden sin første *beretning*, omfattende de i 1955 indkomne sager, der var afsluttet inden 1. august 1956.

Det fremgår af beretningen, at der i 1955 indkom 565 sager, heraf 110 før 1. maj. 250 sager blev afvist, enten fordi de faldt udenfor ombudsmandens virksomhed eller af andre grunde. 46 af disse sager blev henlagt som uforståelige, anonyme o. lign. 315 sager blev optaget til realitetsbehandling, og 291 af disse var afsluttet den 1. august 1956. I 4 tilfælde havde ombudsmanden optaget sager til behandling af egen drift.

I ca. 250 af de afsluttede sager fandt ombudsmanden ikke grundlag for kritik. I 14 andre sager var der vel ikke grundlag for kritik, men sagerne gav anledning til, at der rettedes henstillinger til vedkommende myndighed enten vedrørende den forelagte sag eller vedrørende almindelige spørgsmål.

I ca. 25 sager fremkom oplysninger, som kunne give grundlag for kritik. I en række tilfælde har vedkommende myndighed

imidlertid bragt forholdet i orden eller beklaget dette såvel overfor klag ren som overfor ombudsmanden, der således ved sin afgørelse har kunnet tage den skete beklagelse eller foranstaltning til efterretning og undlade at foretage videre i sagen.

Den af ombudsmanden fremsatte kritik har drejet sig om forhold af forskellig art; eksempelvis er det i en del tilfælde blevet kritiseret, at behandlingen af sagerne har taget for lang tid.

I beretningen omtales nærmere en række sager af almindelig interesse samt sager, der har givet anledning til udtalelser, henstillinger m. v. Særlig fyldig er redegørelsen for den i pressen stærkt fremdragne sag vedrørende landbohøjskolen, hvorom ombudsmanden i juni 1956 afgav en udførlig betænkning.

Som *medarbejdere* havde ombudsmanden ved udgangen af folketingsåret 1955—56 1 kontorchef, 1 fuldmægtig og 2 sekretærer samt 2 heldags- og 3 halvdagsbeskæftigede kontormedhjælpere. (En yderligere bevilget sekretærstilling var endnu ikke besat).

Nordisk Råd.

Finlands tilslutning til Nordisk Råd.

Finlands riksdag godkendte den 28. oktober 1955 enstemmigt et regeringsforslag om Finlands tilslutning til Nordisk Råd. Finlands ambassadører i Danmark, Island, Norge og Sverige tilstillede 7. november 1955 de respektive landes regeringer enslydende noter, som meddelte dette, samt at Finlands regering var rede til i samråd med de øvrige landes regeringer at træffe de foranstaltninger, som Finlands tilslutning til rådet forudsatte. Efter drøftelser indbyrdes og med Finlands regering kom regeringerne i Danmark, Island, Norge og Sverige overens om ikke at foreslå rigsdagene andre ændringer af rådets vedtægt end dem, som var nødvendige for at give Finland mulighed for at indtræde i rådet på lige fod med de øvrige medlemslande. Dette skete for Danmarks vedkommende ved lov nr. 313 af 21. december 1955 (se side 63).

Da de andre medlemsstater havde foretaget tilsvarende ændringer i vedtægten, udfærdigede Finlands præsident den 23. december 1955 den for Finland gældende vedtægt for Nordisk Råd. Dermed trådte ændringerne i vedtægten i kraft også i de øvrige nordiske lande, og Finlands tilslutning til Nordisk Råd var fuldbåret.

4. session i København januar—februar 1956.

Den *danske delegation*, der valgtes af folketinget den 5. oktober 1955, og hvis sammensætning findes anført side 654, konstituerede sig med Erik Eriksen som formand og Einer-Jensen som næstformand og med disse samt Jørgen Jørgensen

(Løjre), Ole Bjørn Kraft og Gustav Pedersen som medlemmer af arbejdsudvalget. Delegationens generalsekretær var cand. mag. Frantz Wendt.

Rådet holdt sin 4. session i dagene 27. januar—3. februar 1956 i København i det tidligere landstings mødesal. På rådets første mødedag åbnedes forhandlingerne af riksdagsmand, professor Bertil Ohlin, der kort før havde afløst professor Nils Herlitz som formand for den svenske delegation og dermed som rådets præsident. Derefter valgte rådet formanden for den danske delegation, Erik Eriksen, til sessionens præsident samt formændene for de øvrige nationale delegationer, riksdags- talman Karl-August Fagerholm, Finland, altingspræsident Sigurður Bjarnason, Island, stortingsmand Nils Hønsvald, Norge, og riksdagsmand Bertil Ohlin til vicepræsidenter. Valgene har gyldighed til rådets 5. session.

I sessionen i København deltog de valgte danske medlemmer undtagen Thorkil Kristensen, der var sygemeldt, og i hvis sted indtrådte N. Chr. Christensen, og Hans Rasmussen, som ligeledes havde meldt forfald, og i hvis sted indtrådte Per Hækkerup.

Den 18. januar 1956 udså regeringen stats- og udenrigsminister H. C. Hansen, finansminister Viggo Kampmann, indenrigsminister Carl Petersen, fiskeriminister Chr. Christiansen, økonomi- og arbejdsminister J. O. Krag, undervisningsminister Julius Bomholt, justitsminister Hans Hækkerup, minister for handel, industri og søfart Lis Groes, minister for offentlige arbejder Kai Lindberg samt minister Ernst Christiansen til at indtræde i delegationen.

Rådets forhandlinger foregik dels i plenarmøder, som var åbne for offentligheden, dels i lukkede møder i fem udvalg for henholdsvis juridiske spørgsmål, kulturpolitiske spørgsmål, socialpolitiske spørgsmål, trafikale spørgsmål og økonomiske spørgsmål. Bertel Dahlgaard valgtes til formand for det økonomiske udvalg og Ole Bjørn Kraft til næstformand for det kulturelle udvalg.

De valgte danske medlemmer var fordelt således på udvalgene:

Kulturudvalget: Marius Buhl, Jørgen Jørgensen (Lejre) og Ole Bjørn Kraft.

Det socialpolitiske udvalg: Nina Andersen, Per Hækkerup og Harald Nielsen.

Trafikudvalget: Kaj Bundvad, N. Chr. Christensen og Victor Gram.

Det juridiske udvalg: Holger Eriksen, Gustav Pedersen og Knud Thestrup.

Det økonomiske udvalg: Bertel Dahlgaard, Einer-Jensen, Erik Eriksen og Einar P. Foss.

Rådet fik forelagt 87 sager. Af disse var 8 sager udsat fra 3. session, 21 forslag til rekommandationer, hvoraf regeringerne havde stillet 2 samt ændringsforslag til et 3., 5 udgjordes af beretninger fra de såkaldte permanente nordiske samarbejdsorganer (Nordisk udvalg for lovsamarbejde, Nordisk Kulturkommission, Den nordiske socialpolitiske komité, Den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. samt Det nordiske økonomiske samarbejdsudvalg), medens 5 beretninger om specielle problemer var afgivet af regeringerne. De resterende 48 sager udgjordes af regeringernes meddelelser om deres behandling af de ikke færdigbehandlede rekommandationer fra de foregående sessioner.

De fem udvalg, rådets plenarforsamling nedsatte, afgav ialt 77 indstillinger, som plenarforsamlingen godkendte; de 21 indstillinger mundede ud i forslag til rekommandationer (henstillinger) til regeringerne.

De 21 rekommandationer behandlede følgende emner:

- Nr. 1: Samarbejde om nordiske borgeres retslige ligestilling.
- 2: En fælles nordisk journalistuddannelse.
 - 3: En fond for kulturelt samarbejde.
 - 4: Øget samarbejde på det kriminologiske område.
 - 5: Udbygning af det strafferetlige samarbejde.
 - 6: Told- og paskontrol ved fælles stationer m. m.
 - 7: Ind- og udførsel af oplysende film m. m. uden toldeftersyn.
 - 8: Samarbejde om transportøkonomisk forskning.

- Nr. 9: Foranstaltninger til undgåelse af dobbeltbeskatning.
- 10: Et nordisk sygehustidsskrift.
 - 11: Samarbejde om lovgivningsspørgsmål.
 - 12: Oversættelse af nordisk litteratur til verdenssprog.
 - 13: Ophævelse af told og importrestriktioner på bøger og tryksager.
 - 14: Samarbejde indenfor næringsforskningen.
 - 15: Møder af ministrene for sundhedsvæsenet.
 - 16: Ensartethed mellem landenes lovgivning om alkoholmisbrug i trafikken.
 - 17: Samarbejde indenfor alkoholforskningen.
 - 18: Samarbejde om invalideforsorg og de partielt arbejdsløses problemer.
 - 19: Ligeværdig uddannelse og fælles arbejdsmarked for sundhedsplejersker (helsesøstre).
 - 20: Øget samvirke indenfor rensdyravlen.
 - 21: Øget samarbejde om atomforskningen og atomenergiens fredelige anvendelse.

Ved samråd mellem rådets præsidium og repræsentanter for regeringerne den 19. april 1956 aftaltes det, hvilke regeringer skulle påtage sig at koordinere og lede arbejdet med de enkelte rekommandationer.

Rådet ændrede arbejdsordningen således, at dennes § 25 ophævedes, og overdrog desuden præsidiet i samarbejde med 5 repræsentanter for rådets juridiske udvalg, udpeget af dette, (fra Danmark Gustav Pedersen), at gennemgå rådets vedtægt og arbejdsordning og eventuelt stille forslag til rådet om ændring heri.

Rådet nedsatte en komité på 9 medlemmer (fra Danmark: Holger Eriksen og Knud Thestrup) til at forberede det juridiske udvalgs arbejde under sessionerne og til at varetage den videre behandling af de spørgsmål vedrørende nordiske statsborgeres retslige ligestilling, som ikke er henlagt til andre særlige organer. Det besluttedes ligeledes at overdrage til denne komité til næste session at forberede spørgsmålet om lovgivning om udlevering af forbrydere. Til formand valgte komiteen Knud Thestrup.

Rådet bemyndigede desuden præsидiet til — i det omfang det er nødvendigt for at forberede sagerne til næste session — mellem sessionerne at indkalde udvalg, som har været nedsat ved 4. session, samt at træffe bestemmelse om at indkalde enkelte udvalg, hvis medlemmer i sådanne tilfælde udpeges af delegationerne.

Det besluttedes, at 5. session skal holdes i Helsingfors og åbne i den anden uge af februar 1957.

Alle dokumenter vedrørende rådets sessioner såvel som de stenografiske referater af forhandlingerne i plenarforsamlingen offentliggøres i en nordisk rådstidende. De enkelte bind bærer betegnelsen: Nordisk Råd, samt sessionens nummer, sted og år.

Danske medlemmer af redaktionskomiteen i det parlamentariske tidsskrift „Nordisk Kontakt“ har været Bertel Dahlgaard og Ole Bjørn Kraft. Dansk redaktør er Svend Thorsen.

Fortegnelse over de i folketingsåret 1955—56 behandlede sager.

A.

Vedtagne lovforslag.

I. Fremsat af regeringen.

Udenrigsministeren vedrørende:

	Side
1. Lov om ændring i lov om Det nordiske Råd.....	63

Finansministeren vedrørende:

2. Finanslov for finansåret fra 1. april 1956 til 31. marts 1957.....	46
3. Lov om tillægsbevilling for finansåret fra 1. april 1956 til 31. marts 1956.....	50
4. Lov om midlertidige bestemmelser vedrørende påligningen af indkomst- og formueskat til staten.....	65
5. Lov om udskrivning af indkomst- og formueskatten til staten for skatteåret 1956—57.....	71
6. Lov om lempelse af beskatningen af merindtægt for skatteåret 1957—58.....	81
7. Lov om børnetilskud.....	83
8. Lov om pristalsreguleret aldersomsforsikring og aldersomsopsparring.....	85
9. Lov om ændringer i lov om præmiering af opsparing.....	91
10. Lov om vurdering af landets faste ejendomme.....	95
11. Lov om fritagelse for ejendomsskyld til staten af visse ejendomme.....	106
12. Lov om ændring i lov om oprettelse af en landsskatteret og om tilsynet med skatteligningen m. v.....	107
13. Lov om ændring i lov om forbrugsbegrænsende foranstaltninger.....	111
14. Lov om ændring i lov om toldafgifterne m. m.....	117
15. Lov om ændring i beskatningen af spiritus og vin.....	125
16. Lov om ændring i lov om omsætningsafgift af chokolade- og sukkervarer m. m.....	128

	Side
17. Lov om forhøjelse af afgiften af parfumer, toiletmidler m. v.	129
18. Lov om ændring i lov om afgift af forlystelser.	130
19. Lov om ændringer i lov om omsætningsafgift af motor-køretøjer og lov om afgift af benzin.	132
20. Lov om forhøjelse af prisen på klasselotteriets lodder m. v.	134
21. Lov om ændring i lov om afgift af gevinster i klasselotteriet	137
22. Lov om afgift af gevinster ved lotterispil m. v.	138
23. Lov om ændring i lov om tipning.	142
24. Normeringslov for finansåret 1956—57.	143
25. Lov om midlertidigt løntillæg m. v. til statens tjeneste-mænd m. fl.	146
26. Lov om ændring i lov om statsanstalten for livsforsikring	153
27. Lov om en atomenergikommission.	155
28. Lov om ekspropriation af visse arealer m. v. til brug ved forsøgsvirksomhed i forbindelse med den fredelige ud-nyttelse af atomenergi.	160

Landbrugsministeren vedrørende:

29. Lov om ændring af lov om foranstaltninger til husdyrav-lens og husdyrbrugets fremme.	162
30. Lov om foranstaltninger til støtte for bekæmpelse af kvægtuberkulose og smitsom kalvekastning m. v.	163
31. Lov om ændring i lov om midler til bekæmpelse af plante-sygdomme, ukrudt og visse skadedyr.	165
32. Lov om bekæmpelse af flyvehavre.	168
33. Lov om tillæg til lov om udlån til modernisering og ratio-nalisering af erhvervsvirksomheder indenfor landbrug, gartneri og frugtavl.	173
34. Lov om tillæg til statshusmandsloven.	176
35. Lov om udlån til statshusmandsbrug m. m.	177
36. Lov om udlån til arbejderboliger på landet.	180

Fiskeriministerens vedrørende:

37. Lov om ind- og udførsel af fisk.	182
38. Lov om afløsning og statens overtagelse af retten til fiskeri med ålegårde og andre særlige rettigheder til fiskeri på søterritoriet.	183
39. Lov om ændring af lov om ferskvandsfiskeri.	188
40. Lov om ændringer i lov om oprettelse af et kreditinstitut for fiskerierhvervet.	189
41. Lov om ændringer i lov om støtte til nybygning af fisker-fartøjer m. v.	190

Indenrigsministeren vedrørende:

42. Lov om ændringer i loven om den fælleskommunale udligningsfond.....	192
43. Lov om ændring i lov om økonomisk udligning m. v. mellem Københavns kommune og Frederiksberg og Gentofte kommuner.....	194
44. Lov om folketingsvalg på Færøerne.....	198
45. Lov om indfødsrets meddelelse m. v. (I).....	199
46. Lov om indfødsrets meddelelse m. v. (II).....	200
47. Lov om ændring i lov om sygehusvæsenet.....	201
48. Lov om ændringer i lov for Færøerne om sygehuse.....	204
49. Lov om sygeplejersker.....	206

Boligministeren vedrørende:

50. Lov om midlertidige bestemmelser vedrørende statens rentegaranti for husmandskreditforeningernes kasseobligationer.....	212
51. Lov om ændringer i lov om kreditforeninger.....	214

Socialministeren vedrørende:

52. Lov om ændring i lov om folkeforsikring. (Vedrørende indførelse af folkepension, ændringer af fradragreglerne for beregning af folkepension og invalidepension og forhøjelse af pensionernes grundbeløb).....	219
53. Lov om en særlig ydelse til alders- og invaliderentmodtagere m. fl.....	244
54. Lov om særlige ydelser til alders- og invaliderentmodtagere m. fl.....	246
55. Lov om ydelse af ekstraordinær brændselshjælp til arbejdsløshedsforsikrede.....	248
56. Lov om ændring i lov om midlertidigt tillæg til visse ydelser i henhold til ulykkesforsikringsloven, loven om invaliderente m. v. til tilskadede militære værnepligtige samt loven om invalideforsørgelse.....	251
57. Lov om ændring i lov om offentlig forsorg (vedrørende hjælp til enker m. v.).....	252
58. Lov om ændringer i lov om offentlig forsorg (vedrørende ophævelse af forskellige bestemmelser om indberetningspligt for kommunerne samt om ændringer af lovens bestemmelser om medicinhjælp m. m.).....	254
59. Lov om udskydelse af revision af visse bestemmelser i lov om offentlig forsorg (offentlig støtte til institutioner for børneforsorg).....	257
60. Lov om ændringer i lov om mødrehjælpsinstitutioner.....	258

	Side
61. Lov om foranstaltninger vedrørende blinde og stærkt svagaynede.....	264
62. Lov om samordning af foranstaltninger for erhvervs-hæmmede.....	272
63. Lov om ændring i lov om offentlig forsorg (vedrørende hjælp til oplæring m. v.).....	277
64. Lov om ændring i lov om almindelig arbejderbeskyttelse og i lov om arbejderbeskyttelse indenfor handels- og kontorvirksomhed (unge personers søndagsarbejde i bagerier og budtjeneste om søndagen m. v.).....	279

Økonomi- og arbejdsministeren vedrørende:

65. Lov om suspension af visse arbejdsstandsninger inden for transportområdet m. v. samt om udlevering af benzin, olie m. v.....	284
66. Lov om afgørelse af de mellem visse organisationer af arbejdsgivere og arbejdere bestående uoverensstemmelser	290
67. Lov om lærlingeforhold	297

Ministeren for offentlige arbejder vedrørende:

68. Lov om foretagelse af visse ekspropriationer m. v.....	312
69. Lov om visse foranstaltninger til støtte for privatbanerne samt om ændring i lov nr. 187 af 12. april 1949 om dækning af vanskeligt stillede privatbaners underskud.....	314
70. Lov om ændring i lov om afgift af motorkøretøjer m. v. og lov om afgift af benzin.....	326

Ministeren for handel, industri og søfart vedrørende:

71. Lov om ændringer i og forlængelse af lov om erhvervsøkonomiske foranstaltninger, vareforsyning m. v.....	328
72. Lov om indseende med priser.....	336
73. Lov om ændring i lov om tilsyn med monopoler og konkurrencebegrænsninger.....	344
74. Lov om ændring af lov om avancebegrænsning vedrørende visse leverancer og arbejder m. v.....	346
75. Lov om ændring af lov om tilbagebetaling af fortjeneste ved erhvervsvirksomhed m. v. i tysk interesse.....	349
76. Lov om ændringer i lov om banker.....	350
77. Lov om forlængelse af lov om bortsalg af visse brugte personmotorkøretøjer.....	356
78. Lov om forlængelse af og ændringer i lov om bortsalg af visse brugte personmotorkøretøjer.....	357
79. Lov om foranstaltninger mod olieforurening af havet.....	360

Justitsministeren vedrørende:

80. Lov om ændringer i lov om rettens pleje. (Ændringer i rets- og politikredsinddelingen m. v.).....	366
81. Lov om ændringer i borgerlig straffelov (om løsladelse på prøve m. v.).....	373
82. Lov om adoption.....	380
83. Lov om ændringer i lov om offentlig auktion ved auk-tionsledere.....	388
84. Lov om foranstaltninger i anledning af svangerskab m. v.	389
85. Lov for Færøerne om pantsætning af fangst i årene 1956—1959.....	408

Kirkeministeren vedrørende:

86. Lov om ændring i lov om kirkers bestyrelse m. m. og lov om vedligeholdelse af kirker og kirkegårde m. v.....	409

Undervisningsministeren vedrørende:

87. Lov om oprettelse af en statsskole i Aalborg.....	413
88. Lov om ændring af lov om lønninger og pensioner for lærere ved folkeskolen på Færøerne.....	416
89. Lov om ændring af lov om husholdningsskoler og hus-holdningsseminarier m. m.....	419
90. Lov om udskydelse af revisionen af lov om folkebiblioteker	423
91. Lov om Danmarks Biblioteksskole.....	425
92. Lov om oprettelse af Statens kunstfond og Eckersberg-Thorvaldsenfondet.....	429

Forsvarsministeren vedrørende:

93. Lov om yderligere forlængelse af lov om bemyndigelse til opretholdelse af en dansk styrke i udlandet.....	435

II. Fremsat af medlemmer af folketinget.

94. Lov om ændring i lov om tipning.....	437
95. Lov om ændringer i lov om byggeri med offentlig støtte.....	445

B.**Ikke vedtagne lovforslag.****I. Fremsat af regeringen.****Finansministeren vedrørende:**

1. Forslag til lov om skat til staten af indkomst, formue og kapitalvinding	448
2. Forslag til lov om ændring i lov om afgift af spiritus, vin og øl	452
3. Forslag til lov om ændring i lov om afgift af forlystelser	453
4. Forslag til lov om ændring i lov om totalisatorspil	453
5. Forslag til lov om omsætningsafgift af motorkøretøjer m. v.	454
6. Forslag til lov om vægtafgift af motorkøretøjer m. v.	454
7. Forslag til lov om afgift af benzin	454
8. Forslag til lov om særlig udbytteskat for skatteåret 1956—57 af aktieselskaber m. v.	464
9. Forslag til lov om skattefradrag ved indkomstopgørelsen	466
10. Forslag til lov om ændringer i lov om afgift for offentlig auktion m. m. (Taget tilbage)	469

Indenrigsministeren vedrørende:

11. Forslag til lov om kommunal indkomstskat m. m.	471
12. Forslag til lov om statens overtagelse af visse kommunale udgifter m. m.	472
13. Forslag til lov om ændring af lov om kommunale ejendomsskatter	472
14. Forslag til lov om ændring af statstilskud til forskellige udgifter vedrørende sundhedsvæsenet	473
15. Forslag til lov om sygehusvæsenet	474

Socialministeren vedrørende:

16. Forslag til lov om børnetilskud m. v.	474
17. Forslag til lov om ændringer i lov om offentlig forsorg, lov om folkeforsikring, lov om arbejdsløshedsforsikring og arbejdsanvisning m. v., lov om mælkehjælp og lov om husmoderafløsning (om refusion af kommunernes udgifter m. m.)	475
18. Forslag til lov om folkepension. (Taget tilbage)	476
19. Forslag til lov om ændring i folkeforsikringsloven. (Vedrørende en appelinstans for invalideforsikringsretten)	479

Økonomi- og arbejdsministeren vedrørende:

20. Forslag til lov om ændring af lov om iværksættelse af offentlige arbejder m. v. og beskæftigelse af arbejdsløse samt af lov om tilskud fra den fælleskommunale udligningsfond til visse kommunale arbejder..... 480

Ministeren for offentlige arbejder vedrørende:

21. Forslag til lov om bestyrelsen af de offentlige veje..... 481
22. Forslag til lov om tilskud til de offentlige veje..... 495
23. Forslag til lov om ændringer i postloven..... 503

Ministeren for handel, industri og søfart vedrørende:

24. Forslag til lov om bybefolkningens forsyning med mælk og fløde..... 505
25. Forslag til lov om ændringer i beværterloven..... 509
26. Forslag til lov om opfindelser vedrørende krigsmateriel... 526

Kirkeministeren vedrørende:

27. Forslag til lov om ændring i lov om menighedsråd..... 533

Undervisningsministeren vedrørende:

28. Forslag til lov om ændringer af lov om folkeskolen..... 536
29. Forslag til lov om gymnasieskoler..... 541
30. Forslag til lov om ændring af lærerlønningsloven og lov om statstilskud til Københavns kommunale skolevæsen (om refusion af kommunernes udgifter til lærerløn og -pension m. m.)..... 542

II. Fremsat af medlemmer af folketinget.

31. Forslag til lov om en særlig ydelse til alders- og invaliderentemodtagere m. fl. (Forkastet)..... 542
32. Forslag til lov om ændringer i lov om byggeri med offentlig støtte. (Forkastet)..... 545
33. Forslag til lov om ændring i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. (Forkastet)..... 547
34. Forslag til lov om dyrtidstillæg til arbejdsløse. (Forkastet) 549
35. Forslag til lov om et særligt brændselstillæg til alders- og invaliderentemodtagere m. fl. (Taget tilbage)..... 552
36. Forslag til lov om voldgift i arbejdsstridigheder, der truer omfattende samfundsinteresser..... 554
37. Forslag til lov om fremme af udbyttedeling..... 559
38. Forslag til lov om folkeskolen..... 563
39. Forslag til lov om gymnasieskoler..... 565

	Side
40. Forslag til lov om den amtskommunale beskatning.....	565
41. Forslag til lov om forskudsvis indbetaling af indkomstskat	568
42. Forslag til lov om ændringer i folkeforsikringsloven. (Til gennemførelse af 1. etape af en folkepensionsordning). (Nægtet overgang til 3. behandling).....	571
43. Forslag til lov om ændring i lov om afgift af motorkøretøjer m. v.....	573
44. Forslag til lov om jordrente til staten.....	575
45. Forslag til lov om ophævelse af omsætningsafgiften af tekstilvarer.....	577
46. Forslag til lov om ændringer i lov om byggeri med offentlig støtte.....	578
47. Forslag til lov om afvikling af told.....	582

C.

Andre sager.

I. Forslag til folketingsbeslutning.

a. Vedtagne.

1. Folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af den i Genève den 19. september 1949 vedtagne internationale færdselskonvention.....	585
2. Folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af en international overenskomst vedrørende dannelsen af et europæisk selskab til fællesindkøb af jernbanemateriel, undertegnet i Bern den 20. oktober 1955.....	590
3. Folketingsbeslutning angående Danmarks ratifikation af overenskomsten af 11. april 1955 om Den internationale Finansieringsinstitution.....	593
4. Folketingsbeslutning om instruks for folketingets ombudsmand.....	599
5. Folketingsbeslutning om nedsættelse af et udvalg til overvejelse af samarbejdet mellem de for landets økonomiske politik bestemmende faktorer.....	608
6. Folketingsbeslutning om nedsættelse af et udvalg med henblik på revision af lov nr. 219 af 11. juni 1954 om ungdomsundervisning m. v.....	611
7. Folketingsbeslutning om nedsættelse af et udvalg vedrørende atomenergikommissionens beretning m. v.....	613
8. Folketingsbeslutning i henhold til grundlovens § 47 angående statsregnskabet for finansåret 1953—54.....	614
9. Folketingsbeslutning om godkendelse af „Kongeriget Danmarks Hypotekbank“s regnskab for regnskabsåret 1954—55.....	615

b. Ikke vedtagne.

10. Forslag til folketingsbeslutning om forholdsregler mod prisstigningerne. (Forkastet).....	616
11. Forslag til folketingsbeslutning om hjemsendelse af værnepligtige, der har gjort tjeneste i 12 måneder. (Forkastet).	617
12. Forslag til folketingsbeslutning om foranstaltninger til forbedring af den værnepligtige ungdoms forhold. (Forkastet)	620
13. Forslag til folketingsbeslutning om ændring af omsætningsafgiften af manufakturvarer og beklædningsgenstande m. v.....	623
14. Forslag til folketingsbeslutning om foranstaltninger mod organisationstvang.....	627
15. Forslag til folketingsbeslutning om at opfordre justitsministeren til at fremsætte forslag til en ny lov om biografvæsenets ordning.....	630
16. Forslag til folketingsbeslutning om overførelse af varer fra bunden liste til friliste.....	632
17. Forslag til folketingsbeslutning om foranstaltninger til fremme af færdselssikkerheden.....	633
18. Forslag til folketingsbeslutning om aflysning af de militære genindkaldelser.....	634

II. Forespørgsler.

1. Forespørgsel til finansministeren af Henry Christensen og Poul Sørensen m. fl. (om den mellem finansministeriet og Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund i Danmark afsluttede overenskomst om statens kontorfunktionærer)	636
2. Forespørgsel til stats- og udenrigsministeren af Bundvad, Erik Eriksen, Aksel Møller, Bertel Dahlgaard, Aksel Larsen og Viggo Starcke (om den økonomiske og almene politiske situation).....	639
3. Forespørgsel til stats- og udenrigsministeren af Einer-Jensen, Erik Eriksen, Aksel Møller, Jørgen Jørgensen (Lejre) og Viggo Starcke (om forhandlingerne vedrørende Suezkanalen).....	640

III. Redegørelser fra ministre.

1. Redegørelse af statsministeren i henhold til grundlovens § 38 for rigets almindelige stilling og de af regeringen påtænkte foranstaltninger.....	643
2. Redegørelse af økonomi- og arbejdsministeren for den økonomiske årsoversigt for 1956.....	644

Finanslov

for finansåret fra 1. april 1956 til 31. marts 1957. (Finansminister *Kampmann*). [D. sp. 1. —D. sp. 3953].

FremSAT mundtligt i folketinget $^{25}/_{11}$ (F. sp. 1345). 1. beh. $^{1}/_{12}$, $^{2}/_{12}$, $^{7}/_{12}$, $^{8}/_{12}$, $^{9}/_{12}$, $^{13}/_{12}$, $^{14}/_{12}$ og $^{18}/_{12}$ (F. sp. 1498, 1579, 1700, 1836, 1878, 1981, 2019 og 2205). Partiernes ordførere: Kolbjørn, Thorkil Kristensen, Thestrup, Bertel Dahlgaard, Alfred Jensen og Oluf Pedersen. Henvist til finansudvalget. Betænkning (D. sp. 2429) afgivet $^{7}/_{3}$. (Ordfører: Thestrup). 2. beh. $^{18}/_{3}$ (F. sp. 3735). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Til lægsbetænkning (D. sp. 3463) afgivet $^{17}/_{3}$. 3. beh. $^{23}/_{3}$ (F. sp. 3949). *Loven stadfæstet 28. marts 1956.* (Lovt. B. nr. 1).

Finanslovsforslagets drifts- og anlægsbudget udviste ved fremsættelsen indtægter til beløb 4 780 mill. kr. og udgifter til beløb 4 333 mill. kr., så at der var budgetteret et overskud på 447 mill. kr. Disse beløb ændredes under sagens behandling i folketinget til henholdsvis 4 752 mill. kr., 4 372 mill. kr. og 380 mill. kr., hvorved det anslåede overskud formindskedes med 67 mill. kr.

Ved fremsættelsen af finanslovsforslaget gjorde *finansministeren* indledningsvis nogle bemærkninger om arbejdet med en *reform af statens budget og regnskab*. „I de to foregående finansår er“, udtalte ministeren, „gennemført ret betydelige ændringer af *budgetopstillingen*. Denne del af arbejdet blev i det væsentlige afsluttet i 1954, og i det fremsatte lovforslag har man fulgt den samme opstilling som i finansloven for indeværende år. Der arbejdes derefter i øjeblikket på en *forenkling og standardisering af de enkelte konti i finansloven* og af anmærkningerne til forslaget. Det er mit håb, at reformer på disse områder både vil kunne gøre det lettere for tinget at behandle dette omfattende stof og vil kunne styrke kontrollen med statens udgifter. Det er imidlertid efter sagens natur en ret omfattende opgave, der her er taget op, og det har derfor ikke været muligt at gennemføre de påtænkte ændringer allerede i år.

Som led i bestræbelserne på at give tinget en mere fyldig orientering om statsfinanserne er derimod i år som bilag til finanslovsforslaget forsøgsvis fremlagt en *oversigt over den finansielle stilling i 1954—55*. Statsregnskabet er som bekendt selv efter de foretagne forenklinger vanskeligt tilgængeligt, og det er derfor af stor betydning, at tinget og offentligheden gennem en sådan oversigt får bedre muligheder for at bedømme den finansielle stilling. Den fremlagte redegørelse viderefører og supplerer den i foråret udsendte oversigt over statsfinanserne i efterkrigsårene, og der foreligger hermed et omfattende talmateriale til belysning af statens indtægter og udgifter, udlån, gæld m. v. for hele perioden siden 1945.“

Efter at have omtalt statsregnskabet for 1954—55 og stillet det i forhold til de i tidligere finansår opnåede resultater gik finansministeren derpå over til at omtale *den statsfinansielle stilling i det løbende finansår 1955—56*, hvorom han bl. a. anførte:

„Medens de samlede driftsindtægter i forrige finansår androg 4 237 mill. kr., anslås de nu for indeværende finansår til henimod 4 680 mill. kr., altså en stigning på små 450 mill. kr. eller godt 10 pct. Der er altså tale om en forventet stigning i indtægterne på 450 mill. kr. og en stigning i udgifterne på 250 mill. kr.

Udgifterne på drifts- og anlægsbudgettet er derimod kun steget med 250 mill. kr., nemlig fra 3 964 til 4 210 mill. kr.

Overskuddet på drifts- og anlægsbudgettet er således steget med 200 mill. kr., fra 273 mill. kr. i 1954—55 til ca. 470 mill. kr. i indeværende år. Dette er mindre end påregnet i finansloven og skyldes udelukkende visse udgiftsstigninger. Rent formel er en stigning på 50 mill. kr. som følge af den nedsættelse af tillægsbevillingsreserven, som blev foretaget ved finanslovsforslagets tredje behandling. Når udgifterne iøvrigt er blevet større end påregnet, skyldes det ikke, at der er blevet ødslet med pengene, men bl. a. at priser og lønninger er steget, samt at der iøvrigt på finansloven på en række poster var budgetteret i underkanten.“

Finanslovsforslaget for 1956—57 var, efter hvad finansministeren oplyste, „stort set udarbejdet under forudsætning af, at alle gældende indtægts- og udgiftslove forlænges, og der er derfor kun på enkelte punkter afsat mindre beløb til nye bevillinger. Der er ligesom i fjor tiltræbt en så realistisk budgettering af de samlede indtægter og udgifter som muligt, hvorfor der på forslagens §§ 22 og 27 er hensat henholdsvis 150 og 40 mill. kr. til imødegåelse af forventede tillægsbevillinger. Jeg vil dog allerede nu fremhæve, at udgifterne er opgjort på basis af det pr. 1. oktober i år gældende pris- og lønniveau, og at der således ikke i de nævnte hensættelser er medregnet de merudgifter, der vil blive følgen af eventuelle pris- og lønstigninger.

Ud fra disse forudsætninger er driftsindtægterne anslået til ca. 4 800 mill. kr. eller godt 100 mill. kr. mere, end der nu kan påregnes at indgå i indeværende år. Også drifts- og anlægsudgifterne forventes

at stige med godt 100 mill. kr., således at et overskud på netto 400—500 mill. kr. på drifts- og anlægsbudgettet ud fra de nævnte forudsætninger skulle kunne fastholdes, altså nogenlunde samme overskud, som vi forventer for indeværende finansår.“

Allerede før nytår måtte man imidlertid regne med, at tjenestemændene fra 1. april 1956 skulle have mindst 2 nye dyrtidsportioner. Ville man opretholde det budgetterede overskud på drifts- og anlægsbudgettet, måtte der derfor gennemføres besparelser på andre områder eller skaffes staten øgede indtægter.

Den endelige stillingtagen til, hvor stort et overskud der burde stiles mod, måtte dog afhænge af en bedømmelse af den samlede økonomiske situation. Herom udtalte ministeren i nogle slutningsbemærkninger:

„De to mest iøjnefaldende træk i den økonomiske udvikling er på den ene side den seneste tids ret betydelige *prisstigninger*, der er kommet til os udefra, og på den anden side den glædelige *fremgang i valutastillingen*. Denne fremgang kan måske bedst illustreres derved, at vi i tiden fra 1. juli i år til i dag har haft et overskud på vare- og tjenestebalancen overfor udlandet på ca. 200 mill. kr., medens vi i fjor i samme periode havde et underskud på ca. 200 mill. kr. Der er således i løbet af det sidste år sket en ganske mærkbar vending i betalingsbalancen; at dette års bedre høst og de meget gode vilkår for skibsfarten har haft en del af æren herfor, er klart, men hele udviklingen i vor udenrigshandel viser med al ønskelig tydelighed, at de indgreb, der blev foretaget i forrige folketingssamling for at bremse den indenlandske efterspørgsel, har virket. Der er sket en nedgang i importen af en række forbrugsvarer såvel som af råvarer til byggeri og anlægsvirksomhed.

Den begyndende sanering er dog på ingen måde så stabil, at der skulle være nogen mulighed for at lempe den stramme finans- og pengepolitik. Lad mig for det første pege på, at vor valutareserve omkring 600 mill. kr. fortsat er af for ringe størrelse i forhold til det betydelige omfang, vor udenrigsomsætning har, ikke mindst i betragtning af at vi har en betydelig kortfristet valutagæld, som efter alt at dømme skal indfries i løbet af 5—6 år.

Som et andet væsentligt moment ved bedømmelsen af den fremtidige udvikling vil jeg gerne understrege, at medens vor *eksport* de sidste år har nydt godt af den stærke konjunkturopgang i udlandet, må vi nu indstille os på, at man i de andre lande er ved at slå bremserne i for at forhindre den begyndende prisopgang.

Vi har allerede set, hvordan brændselspriserne er sprunget i vejret, og selvom der lige i øjeblikket som følge af de høje levnedsmiddelpreiser er sket en bedring af vort bytteforhold overfor udlandet, kan vi ikke være sikre på, at denne er af varig karakter. Navnlig vil disse prisstigninger imidlertid få virkning på vort indenlandske omkostningsniveau. Det er det tredje forhold, som jeg gerne vil frem-

drage blandt de ting, der må opfordre til forsigtighed i den økonomiske politik. Selvom der i nogen grad kun er tale om eengangsprisstigninger, vil de i den kommende tid sætte sig varige spor i vor relative konkurrenceevne overfor udlandet, ligesom de stigende indtægter vil skabe mulighed for en forbrugsudvidelse.

Endelig må jeg for det fjerde omtale det meget betydelige behov for produktive investeringer i erhvervene, som vi står overfor. Den bedring, der er nået i valutasituationen, er i nogen grad sket på bekostning af den produktive udvikling, og den meget stramme penge- og kreditpolitik såvel som den hårde nedskæring af en række offentlige bygge- og anlægsarbejder vil ikke gøre det lettere at skaffe uddannelsesvilkår og arbejdspladser til de store årgange af unge. På denne baggrund forekommer det mig helt udelukket i dag at overveje en lempelse af finanspolitikken, hvis man efterhånden vil stille efter noget lempeligere kreditvilkår for erhvervene.“

Finanslovforslagets 1. behandling formede sig efter sædvanen som en almindelig politisk debat, under hvilken ikke blot økonomiske problemer og bevillingsspørgsmål omtaltes, men også adskillige emner af anden karakter. Foruden partiernes finansielle ordførere og næsten alle ministre havde 30 medlemmer ordet en eller flere gange.

Efter at finanslovsrådet var overgået til 2. behandling, henvises det til finansudvalget, i hvis enstemmige betænkning det indledningsvis hedder:

„Udvalget har gennemgået finanslovforslagets enkelte paragraffer. Der er stillet en række skriftlige spørgsmål til ministrene; de væsentligste af spørgsmålene og svarene herpå er opført under de respektive paragraffer.

Endvidere er der afholdt en del samråd med ministrene. Disse samrådsspørgsmål er ligeledes nævnt under de respektive paragraffer.

De af ministrene foreslåede ændringer vil blive stillet som ændringsforslag til forslaget 3. behandling.“

Ved 2. behandling havde foruden udvalgets ordfører kun 2 medlemmer ordet.

Udvalgets mellem 2. og 3. behandling afgivne tillægsbetænkning indeholdt 368 ændringsforslag, der på få undtagelser nær var stillet af ministrene og tiltrådt af hele udvalget. Angående undtagelserne bemærkes:

Ændringsforslag nr. 312 om en nedsættelse af bevillingen til Lundtoftebanen med 430 000 kr. var stillet af udvalget og tiltrådt af ministeren for offentlige arbejder.

Ændringsforslag nr. 357 og 358 om forhøjelse af bevillingerne til lån til oprettelse og supplering af mindre landbrug og til jordkøbslån og byggelån m. v. i henhold til § 30 i statshusmandsloven med ialt 5 400 000 kr. var stillet af landbrugsministeren og tiltrådt af udvalget med undtagelse af dettes 3 konservative medlemmer.

Ændringsforslag nr. 278, 279, 281 og 291, der drejede sig om militære besparelser, som navnlig skulle opnås ved mindre materielanskaffelser og ved en nedsættelse af det indkaldte mandskabs tjenestetid, var stillet af et mindretal (de radikale medlemmer) og ikke tiltrådt af forsvarsministeren. Besparelserne ansloges til et årligt beløb af omkring 100 mill. kr.

Efter at mindretalsændringsforslagene ved 3. behandling var forkastet og de øvrige ændringsforslag vedtaget, blev finanslovsforslaget som helhed vedtaget med 142 stemmer mod 8 (DK), idet 6 medlemmer (DR) afholdt sig fra at stemme.

Lov om tillægsbevilling

for finansåret fra 1. april 1955 til 31. marts 1956. (Finansminister *Kampmann*). [D. sp. 2593. — D. sp. 5029].

Fremsat skriftligt i folketinget $1^{8/3}$ (F. sp. 3680). 1. beh. $2^{2/3}$ (F. sp. 3919). Henvist til finansudvalget. Betænkning (D. sp. 4569) afgivet $4/5$. (Ordfører: Thestrup). 2. beh. $1^{5/5}$ (F. sp. 4710). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $1^{8/5}$ (F. sp. 4912). *Loven stadfæstet 25. maj 1956.* (Lovt. B. nr. 6).

På *finansloven* for 1955—56 er drifts- og anlægsbudgettets indtægter opført med 4 676 mill. kr. og dets udgifter med 4 045 mill. kr., hvilket giver en samlet merindtægt på 631 mill. kr.

På det af finansministeren fremsatte *tillægsbevillingslovsforslag* for samme år regnedes der, forsåvidt angår drifts- og anlægsbudgettet, med en stigning i indtægterne på 16 mill. kr. og en stigning i udgifterne på 88 mill. kr., altså en formindskelse af merindtægten med 72 mill. kr.

Under tillægsbevillingslovsforslagets behandling i folketinget formindskedes drifts- og anlægsbudgettets indtægter med 18 mill. kr., mens dets udgifter forøgedes med 34 mill. kr. Det samlede resultat skulle herefter, når finans- og tillægsbevillingslovens drifts- og anlægsbudget tages under eet, stille sig således: indtægter 4 673, udgifter 4 167 mill. kr., merindtægt 506 mill. kr.

Forslaget til tillægsbevillingslov for 1955—56 var udarbejdet efter retningslinier, der afveg fra de hidtil fulgte. Herom anførte finansministeren i sin fremsættelsestale:

„Som det vil erindres, vedtog det høje ting i maj måned sidste år en beslutning, hvori tinget henstillede til mig at tilstræbe en forenkling og begrænsning af fremtidige tillægsbevillingslove efter de retningslinier, som er angivet i et af finansministeriet i april måned sidste år afgivet memorandum angående begrænsning af tillægsbevillingsloven.

I dette memorandum opstiller finansministeriet et skitseforslag til forenkling af tillægsbevillingsloven, gående ud på, at der i lovforslaget for driftsbudgettet kun optages enkeltbevillinger for de konti, der omfatter egentlige bevillinger, medens reguleringer iøvrigt for hver indtægts- og udgiftsparagraf eller eventuel hovedkonto opføres med eet beløb, der betegnes „budgetregulering“.

Efter drøftelse i udvalget vedrørende statens budget og regnskab har finansministeriet arbejdet videre med spørgsmålet med det resultat, at folketingets beslutning har kunnet føres ud i livet på det foreliggende tillægsbevillingsforslag.

Denne nyordning på tillægsbevillingsforslaget går i store træk ud på, at visse lovbestemte eller på anden måde uundgæelige merudgifter samt besparelser på udgiftsbevillinger og reguleringer af visse indtægtsbevillinger samles for hver paragraf i eet beløb, der opføres sidst i vedkommende paragraf på en ny konto, der er betegnet budgetreguleringskonto. De på forslaget opførte enkeltbevillinger er herefter begrænset til forslag af egentlig bevillingsmæssig interesse.

I indledningen til tillægsbevillingsforslagets anmærkninger er der givet en nærmere forklaring om enkelthederne i nyordningen, der har medført en ikke ubetydelig begrænsning og forenkling af forslaget.

Arbejdet i udvalget vedrørende statens budget og regnskab fortsætter med henblik på yderligere rationalisering og forenkling af statsbudgettet.“

Ved lovforslagets behandling i folketinget havde foruden udvalgets ordfører og finansministeren kun nogle få talere ordet, idet partiernes ordførere ikke fandt tiden inde til den almindelige debat, der ofte finder sted forud for tillægsbevillingslovforslagets endelige vedtagelse.

Til 2. behandling stillede af ministrene 461 ændringsforslag, der alle var tiltrådt af udvalget og blev vedtaget uden afstemning.

Ved 3. behandling fremsatte finansministeren nogle finanspolitiske og samfundsøkonomiske betragtninger, hvoraf gengives:

„Efter tillægsbevillingslovens vedtagelse bliver det samlede resultat for det finansår, der sluttede den 1. april 1956, et overskud på drifts- og anlægsbudgettet på godt 500 mill. kr., medens der for indværende finansår er budgetteret et reelt overskud på ca. 350 mill. kr.

Medens tallet for det sidste finansår svarer ret nøje til det overslag, der blev foretaget i begyndelsen af marts måned, og som blev offentliggjort i den økonomiske årsoversigt, er *udsigterne for indeværende år* allerede nu *foringet* med over 100 mill. kr. sammenlignet med det skøn, vi dengang regnede med. Denne forringelse er navnlig en følge af, at en række udgiftsbevillinger er sat op — først og fremmest lønudgifterne — og samtidig er der sket en mindre nedsættelse af formueskatten, medens indtægterne kun er forøget med provenuet af tekstiltolden.

Jeg har tidligere sagt og vil gerne gentage, at jeg nærer de største betænkeligheder ved den svækkelse af statsfinancerne, som således har fundet sted som følge af love og bevillinger, vi har vedtaget her i tinget i løbet af de sidste to måneder. Til nærmere begrundelse heraf skal jeg fremsætte nogle bemærkninger vedrørende den samlede økonomiske situation, idet den endelige vurdering af statsfinancerne i sidste instans må ske i lyset af den almindelige økonomiske udvikling her i landet.

En bedømmelse af tendenserne i den økonomiske udvikling er overordentlig vanskelig netop i øjeblikket, fordi stillingen endnu på mange punkter er præget af de ekstraordinære forhold, som har spillet ind de sidste måneder. Jeg tænker her dels på den strenge frostperiode i vinter, som lagde en dæmper på bygge- og anlægsvirksomheden og dermed også på omsætningen i erhvervene som helhed, dels på overenskomstsituationen og de deraf følgende standsninger i produktion og handel. De tal, vi har i dag for beskæftigelse og produktion, for udenrigshandel og valutabalance, er alle i større eller mindre grad præget af disse ekstraordinære forhold, og først når tingene igen er kommet i normal gænge, kan vi med større sikkerhed skønne, om udviklingstendensen har ændret sig på afgørende måde i forhold til den vurdering, der var lagt til grund for den økonomiske årsoversigt. Dette må jo være afgørende for, om vi kan nøjes med et overskud på 350 mill. kr. for indeværende finansår.“

Efter nærmere at have belyst den foreliggende situation gjorde finansministeren gældende, at vi snarest muligt burde søge overskuddet for det løbende finansår bragt op i hvert fald på det oprindelig budgetterede beløb af 350 mill. kr. Der måtte således i 1956—57 tilvejebringes *besparelser* eller *øgede indtægter* eller begge dele på ikke under 100 mill. kr., hvad ministeren også mente at turde sige at finansudvalget var enig med ham i.

„Det er på denne baggrund, der fra flere sider spørges om, hvorvidt vi har råd til at påbegynde en *folkepension*, som fra næste finansår vil betyde en merudgift på godt 100 mill. kr. Det er iøvrigt bemærkelsesværdigt, at dette spørgsmål også stilles fra den side, hvor man har ment, at staten fra og med næste år kunne undvære indtægter, der beløber sig til flere gange hundrede millioner kroner.

Lad mig hertil for det første svare, at ganske uafhængig af, om

vi skal have udgiftskrævende reformer eller ej, anser jeg det for usandsynligt, at vi skulle kunne nøjes med et mindre overskud i det næste finansår end i år, og at det følgelig bliver nødvendigt enten at forlænge indtægtslove, der udløber pr. 31. marts 1957 — jeg tænker her særlig på omsætningsafgiften af manufakturvarer og en del af motorafgifterne — eller at tilvejebringe andre indtægter.

For det andet — og det er mindst lige så væsentligt — må udgifterne til nye reformer finansieres på en sådan måde, at de ikke for samfundet som helhed virker forbrugsudvidende. Regeringens forslag om en begyndende folkepensionering opfylder dette sidste krav, medens der intet foreligger om, at dette også er tilfældet med de fra anden side fremsatte forslag.

Dette synspunkt må fastholdes, selvom man skulle nå frem til at søge en finansiering gennemført, hvori indgår varige besparelser. Det må da også være sådan, at summen af nye indtægter og besparelser til dækning af merudgiften må være så tilstrækkelig, at den samfundsmæssige balance ikke forrykkes. Opfyldes denne betingelse, kan besparelser udmærket træde i stedet for bidrag til folkepensionen, helt eller delvis, men der må da for det kommende finansår være tale om besparelser udover de før nævnte 100 mill. kr., som også for dette år efter al sandsynlighed vil være nødvendige for at fastholde et tilstrækkeligt overskud på statsbudgettet.

Spørgsmålet er derfor efter min mening ikke så meget, om vi har råd til at begynde en folkepension, men nok så meget, om der er vilje tilstede til at søge den gennemført på en sådan måde, at statsfinanserne ikke forringes til skade for den samfundsmæssige balance.“

Lovforslaget vedtoges med 115 stemmer mod 8 (DK), idet 6 medlemmer (DR) afholdt sig fra at stemme.

Oversigt over statens drifts- og anlægsbudget for finansåret 1956—57.

54

	Efter lovforslaget		Efter finansloven	
	Udgift	Indtægt	Udgift	Indtægt
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
§				
1. Skatter og afgifter		3 959 584 678		3 930 930 578
2. Statsvirksomhederne	82 798 541		92 673 003	
3. Rentekonto	91 774 500		91 774 500	
4. Adskillige indtægter		18 264 593		18 264 593
5. Kongen	2 337 500		2 437 500	
6. Det kongelige hus	233 750		243 750	
7. Folketinget	8 692 000		8 987 000	
8. Statsministeriet	4 453 608		4 464 608	
9. Ministeriet for Grønland	38 118 986		38 980 326	
10. Udenrigsministeriet	39 021 614		45 348 896	
11. Landbrugsministeriet	50 361 333		50 962 444	
12. Fiskeriministeriet	6 499 281		6 506 081	
13. Indenrigsministeriet	138 377 148		140 475 926	
14. Boligministeriet	31 753 392		31 968 992	
15. Arbejds- og socialministeriet	951 627 602		981 016 842	

Budget- og regnskabsoversigter.

1955/
1956

16. Min. f. off. arbejder	17 050 589		17 417 689	
17. Min. f. handel, industri og søfart .	48 360 115		48 216 685	
18. Justitsministeriet	124 951 814		125 051 965	
19. Kirkeministeriet	28 218 102		28 219 102	
20. Undervisningsministeriet	420 503 371		424 769 078	
21. Forsvarsministeriet	859 964 947		860 650 127	
22. Finansministeriet	267 124 609		217 266 509	
23. Pensionsvæsenet	169 497 600		169 497 600	
24. Den fælleskommunale udligningsf.	458 530 011	458 530 011	458 530 011	458 530 011
25. Særlige fonde	2 817 542		3 482 646	
26. De til vejformål m. v. bestemte indtægter	109 493 175	343 893 175	118 548 175	343 943 175
27. Anlægsudgifter	312 007 331		335 612 758	
28. Tilskud til anlægsarbejder	68 772 692		68 994 192	
Ialt . . .	4 333 341 153	4 780 272 457	4 372 096 405	4 751 668 357
Merindtægt . . .	446 931 304		379 571 952	
	4 780 272 457	4 780 272 457	4 754 668 357	4 751 668 357

Oversigt over statens drifts- og anlægsbudget for finansåret 1955—56.

56

	Tillægsbevillingslov 1955—56		Finanslov og tillægsbevil- lingslov 1955—56 ialt	
	Udgift	Indtægt	Udgift	Indtægt
§	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1. Skatter og afgifter	»	9 110 225	»	3 872 869 747
2. Statsvirksomhederne	51 379 441	»	71 760 127	»
3. Rentekonto	÷ 7 435 000	»	98 353 500	»
4. Adskillige indtægter	»	11 271 134	»	32 699 611
5. Kongen	»	»	2 337 500	»
6. Det kongelige hus	»	»	233 750	»
7. Folketinget	108 200	»	8 681 800	»
8. Statsministeriet	5 939 468	»	10 232 587	»
9. Ministeriet for Grønland	4 900 078	»	37 858 833	»
10. Udenrigsministeriet	÷ 1 597 372	»	41 769 430	»
11. Landbrugsministeriet	9 631 724	»	56 421 960	»
12. Fiskeriministeriet	÷ 100 128	»	6 230 607	»
13. Indenrigsministeriet	26 031 550	»	147 261 418	»
14. Boligministeriet	3 400 401	»	30 759 869	»
15. Arbejds- og socialministeriet	42 169 980	»	954 385 976	»

Budget- og regnskabsoversigter.

1955/
1956

16. Min. f. off. arbejder	10 211 277	»	27 150 581	»
17. Min. f. handel, industri og søfart.	7 236 476	»	53 201 151	»
18. Justitsministeriet	6 549 839	»	132 239 433	»
19. Kirkeministeriet	1 546 437	»	28 116 326	»
20. Undervisningsministeriet	62 709 513	»	434 447 435	»
21. Forsvarsministeriet	51 140 285	»	858 603 463	»
22. Finansministeriet	÷ 131 425 951	»	123 400 275	»
23. Pensionsvæsenet	8 768 500	»	166 101 500	»
24. Den fælleskomm. udligningsfond	32 129 337	14 161 116	446 918 221	428 950 000
25. Særlige fonde	»	4 078 822	»	20 681 310
26. De til vejformål m. v. bestemte indtægter	÷ 27 725 800	÷ 41 146 000	55 955 375	317 935 175
27. Anlægsudgifter	÷ 59 605 231	»	284 014 062	»
28. Tilskud til anlægsarbejder	26 625 262	»	61 163 353	»
Ialt	122 588 286	÷ 2 524 703	4 167 598 532	4 673 135 843
Merindtægt	÷ 125 112 989	»	505 537 311	»
	÷ 2 524 703	÷ 2 524 703	4 673 135 843	4 673 135 843

Øversigt over statens driftsregnskab for finansåret 1954—55.

58

	Bevilling		Regnskab	
	Indtægt	Udgift	Indtægt	Udgift
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
§				
1. Domænerne	3 904 328	»	5 270 499	»
2. Statsvirksomhederne	÷ 58 684 111	»	÷ 58 460 358	»
3. Rentekonto	÷ 2 901 521	»	÷ 3 906 783	»
4. Overskud af universitetets og statens højere almenskolers fond samt af bispetienderne	615 567	»	655 873	»
5. Skatter og afgifter	3 447 618 090	»	3 450 250 782	»
6. Overskud af klasselotteriet	1 659 098	»	1 667 300	»
7. Adskillige indtægter	19 535 635	»	23 088 066	»
8. Statsydelse til Hans Majestæt Kongen	»	2 300 000	»	2 300 000
9. Årpenge til medl. af det kongelige hus	»	230 000	»	230 000
10. Folketinget	»	8 174 550	»	7 868 807
11 A. Statsministeriet, 1. dep.	»	12 367 986	»	12 304 605

Budget- og regnskabsoversigter.

1955/
1956

11 B. Statsministeriet, Grønlandsdep.	»	39 314 172	»	39 746 385
11 C. Det økonomiske sekretariat . .	»	69 700	»	68 961
12. Udenrigsministeriet	»	37 931 192	»	37 993 764
13. Landbrugsministeriet	»	89 355 066	»	88 787 017
14. Indenrigs- og boligministeriet:				
A. Indenrigsdepartementet	»	130 360 601	»	129 562 152
B. Boligdepartementet	»	78 844 750	»	74 443 734
15. Arbejds- og socialministeriet . . .	»	939 337 228	»	951 691 225
16. Ministeriet for offentlige arbejder	»	40 542 376	»	39 163 114
17. Ministeriet for handel, industri og og søfart	»	50 308 401	»	50 320 267
19. Justitsministeriet	»	132 510 327	»	129 768 000
20. Kirkeministeriet	»	27 264 098	»	27 079 237
21. Undervisningsministeriet	»	420 447 750	»	421 350 115
22. Forsvarsministeriet	»	839 204 681	»	846 905 094
23. Fiskeriministeriet	»	6 531 927	»	6 503 166
24. Finansministeriet	»	377 143 591	»	373 730 379
25. Pensionsvæsenet	»	151 746 440	»	152 908 360
		3 411 747 086	3 379 984 836	3 418 565 379
Merindtægt at overføre til § 26 I. J . .	»	31 762 250	»	25 840 997
		3 411 747 086	3 411 747 086	3 418 565 379

Samlet oversigt over statsbudgettet 1949-50—1954-55.

60

Mill. kr.	49—50	50—51	51—52	52—53	53—54	54—55
Told- og forbrugsafgifter	1 567	1 696	1 847	1 930	2 165	2 275
Indkomst- og formueskat af personer	967	919	1 145	1 340	1 454	1 550
Selskabsskatter m. v.	158	207	267	341	344	345
Andre indtægter	÷ 5	40	48	28	69	53
Ialt driftsindtægter	2 687	2 862	3 307	3 639	4 032	4 223
Sociale udgifter m. v.	744	859	929	1 104	1 230	1 307
Forsvar og civilforsvar	343	354	587	702	847	947
Pris- og rabatordninger	299	106	180	190	114	35
Øvrige civile driftsudgifter	864	937	1 051	1 142	1 224	1 329
Civile anlægsudgifter (netto)	215	218	248	253	327	351
Ialt drifts- og anlægsudgifter	2 465	2 474	2 995	3 391	3 742	3 969
Overskud på drifts- og anlægsbudgettet	222	388	312	248	290	254
Bunden opsparing indbetalt til staten	÷ 9	—	78	124	5	—
Andre kapitalindtægter	191	211	131	121	154	136
Ialt kapitalindtægter	182	211	209	245	159	136

Budget- og regnskabsoversigter.

1955/
1956

Nye udlån og køb af aktier	396	457	553	618	710	760
Afdrag på indenlandsk gæld	430	499	293	337	322	316
Afdrag på udenlandsk gæld	37	115	108	193	193	269
Andre kapitaludgifter	89	29	1	11	23	3
Ialt kapitaludgifter	952	1 100	955	1 159	1 248	1 348
Underskud på drifts- og kapitalbud- gettet	548	501	434	666	799	958
Udgifter over restancekonti	27	82	94	212	÷ 144	÷ 89
Finansieringsbehov	575	583	528	878	655	869
dækket ved:						
Salg af statsobligationer	257	6	451	866	787	347
Træk på nationalbanken, skatkammer- beviser m. v.	÷ 222	162	÷ 251	÷ 42	÷ 174	375
Indbetalt under dollarpræmieordnin- gen	—	—	—	—	—	143
Udenlandske lån og gaver	540	415	328	54	42	4

Statens status pr. 31. marts 1955.

<i>I. Aktiver:</i>	Kr.
A. Ejendomme og anlæg	2 486 999 244
B. Beredskabslager	63 092 815
C. Udlån og tilgodehavender	4 018 730 992
D. Værdipapirer	220 016 785
E. Kassebeholdning	47 143 518
F. Aktivkonto for særlige statsforskrivninger	977 007 371
G. Aktiver for særlige fonde	395 586 248
H. Kursreguleringskonto	571 155 489
J. Balancekonto	2 977 806 555
Ialt aktiver	<u>11 757 539 017</u>

<i>II. Passiver:</i>	Kr.
A. Indenlandsk statsgæld	4 469 171 058
B. Udenlandsk statsgæld	1 358 182 766
C. Skatkammerbeviser	14 200 000
D. Mellemværende med Danmarks Nationalbank	2 190 672 656
E. Finansministeriets mellemregning med ministerier og institutioner	186 879 125
F. Særlige statsforskrivninger	900 082 706
G. Kapitaler for de under I. G. opførte særlige fonde	395 586 248
H. Andre særlige kapitaler	2 242 764 458
Ialt passiver	<u>11 757 539 017</u>

A.

Vedtagne love.

1. Lov om ændring i lov om Det nordiske Råd. (Stats- og udenrigsminister *H. C. Hansen*). [A. sp. 849. — C. sp. 15].

Fremsat skriftligt i folketinget 24/11 (F. sp. 1290). 1. beh. 30/11 (F. sp. 1426). Partiernes ordførere: Einer-Jensen, Marius Buhl, Ole Bjørn Kraft, Jørgen Jørgensen (Lejre), Aksel Larsen og Viggo Starcke. 2. beh. 6/12 (F. sp. 1619). 3. beh. 9/12 (F. sp. 1856). *Loven stadfæstet 21. december 1955.* (Lovt. nr. 313).

Den 28. oktober 1955 vedtog Finlands riksdag enstemmigt et forslag fra den finske regering om Finlands tilslutning til Nordisk Råd. I den anledning fandt der mellem Danmarks og Sveriges regeringer og Nordisk Råds formand drøftelser sted om ændringer i rådets vedtægter. Der opnåedes herunder enighed om kun at foretage sådanne ændringer, som *Finlands tilslutning til rådet* gjorde påkrævet, bortset fra at ordene „Danmarks rigsdag“ ændredes til „Danmarks folketing“. Som resultat af drøftelserne udarbejdedes et forslag til ændringer i vedtægt for Nordisk Råd, hvilke ændringer for Danmarks vedkommende har fået gyldighed ved gennemførelsen af nærværende lov, hvis ordlyd er følgende:

§ 1. I den i lov om Det nordiske Råd nr. 206 af 7. juni 1952 § 1 indeholdte vedtægt for Det nordiske Råd affattes punkterne 1, 2, 3 og 5 således:

„1. Det nordiske Råd er organ for samråd mellem Danmarks folketing, Finlands riksdag, Islands alting, Norges storting og Sveriges riksdag samt disse landes regeringer om

spørgsmål, der angår samvirken af disse lande eller nogle af dem.

2. Rådet består af 16 delegerede fra hver af Danmarks folketing, Finlands og Sveriges rigsdage samt Norges storting, repræsenterende forskellige politiske anskuelser og valgt — tilligemed det fornødne antal stedfortrædere — af henholdsvis folketinget, rigsdagene og stortinget blandt sammes medlemmer. Valget sker for den tid og på den måde, som bestemmes i hvert enkelt land. Efter tilsvarende regler vælges 5 delegerede af Islands alting.

De deltagende landes regeringer repræsenteres i rådet af de regeringsmedlemmer, som i hvert enkelt tilfælde udpeges dertil af de respektive regeringer.

3. Regeringsrepræsentanterne deltager i rådets forhandlinger, men ikke i dets beslutninger.

5. Rådet vælger for hver samling og tiden indtil næste samling en formand og fire næstformænd. Formanden og næstformændene danner i forening rådets præsidium.“

§ 2. Denne lov træder i kraft, såsnart tilsvarende ændringer har fået gyldighed i Island, Norge og Sverige og vedtægterne er godkendt i Finland.

I den tidligere formulering af vedtægterne lød punkt 3 således: „Når det ønskes fra finsk side, kan finske repræsentanter deltage i rådets forhandlinger og beslutninger“. Denne bestemmelse er nu overflødiggjort ved Finlands tilslutning til Nordisk Råd, og i stedet for har man til punkt 3 henflyttet den tidligere under punkt 2 optagne bestemmelse om, at regeringsrepræsentanterne deltager i rådets forhandlinger, men ikke i dets beslutninger.

Mens rådets præsidium tidligere bestod af en formand og tre næstformænd, har man nu som en konsekvens af Finlands tilslutning til rådet forøget antallet af næstformænd til fire.

Ved fremsættelsen af lovforslaget anførte *stats- og udenrigsministeren* bl. a.:

„I Danmark, ja, i hele Norden, modtog vi med glæde meddelelsen om, at Finlands riksdag den 28. oktober i år enstemmigt havde vedtaget et forslag fra den finske regering om Finlands tilslutning til Nordisk Råd.

Jeg skal ikke ved denne lejlighed komme nærmere ind på den udvikling, der har fundet sted i spørgsmålet om Finlands forhold til Nordisk Råd. Kun vil jeg minde om, at da det nordiske interparla-

mentariske råd i december 1951 vedtog et udkast til vedtægter for rådet, måtte man konstatere, at Finland ikke mente at kunne tiltræde den foreslåede ordning. Dette — at Finland ikke mente at kunne være med — følte som et savn af alle i Norden, og der blev derfor i vedtægtsudkastet åbnet en mulighed for, at repræsentanter for Finland kunne deltage i rådets arbejde, når det ønskedes fra finsk side.“

Ønsket om at få Finland tilsluttet Nordisk Råd var nu ved at blive virkeliggjort. „En væsentlig årsag hertil tror jeg man kan finde deri, at rådet i nøje overensstemmelse med de retningslinier, der blev fastsat i rådets vedtægter, har formået at udføre sit store og betydningsfulde arbejde på en sådan måde, at dette arbejde har vundet respekt og skabt tillid.“

De påtænkte vedtægtsændringer var ved den danske og den svenske regerings foranstaltning blevet forelagt for regeringerne i Helsingfors, Oslo og Reykjavik, og det kunne forventes, at tilslutning derfra ville foreligge i den nærmeste fremtid, hvilket også inden sagens 1. behandling viste sig at holde stik.

Lovforslaget mødte i folketinget tilslutning fra alle sider og vedtoges uændret og enstemmigt uden forudgående udvalgsbehandling.

2. Finanslov for finansåret fra 1. april 1956 til 31. marts 1957 (se side 46).

3. Lov om tillægsbevilling for finansåret fra 1. april 1955 til 31. marts 1956 (se side 50).

4. Lov om midlertidige bestemmelser vedrørende påligningen af indkomst- og formueskat til staten. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 641. — C. sp. 17].

Fremsat skriftligt i folketinget ¹⁰/₁₁ (F. sp. 881). 1. beh. ¹⁷/₁₁ (F. sp. 1040). Partiernes ordførere: Hans Knudsen, Øllgaard, Poul Møller, Axel Sørensen, Alfred Jensen og Søren

Olesen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Hans Knudsen, Holger Eriksen [formand], Urban Hansen [næstformand], Kai Jensen, Johs. E. Larsen, M. Larsen, Edel Saunte, Øllgaard, Anders Andersen, Foged, Thorkil Kristensen, Anker Lau, Poul Møller, Foss, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Axel Sørensen og Bertel Dahlgaard). Betænkning (B. sp. 35) afgivet $^{30}/_{11}$. (Ordfører: Hans Knudsen). 2. beh. $^{9}/_{12}$ (F. sp. 1680). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $^{9}/_{12}$ (F. sp. 1874). *Loven stadfæstet 13. december 1955.* (Lovt. nr. 304).

Efter loven skal de i lovebekendtgørelse nr. 377 af 22. december 1954 om midlertidige ændringer i reglerne om påligning af indkomst- og formueskat til staten (årbog 1954—55, side 84) indeholdte ligningsregler, der havde gyldighed for skatteåret 1955—56, også gælde for 1956—57, dog med enkelte ændringer.

Disse ændringer er optaget i en ny lovebekendtgørelse nr. 305 af 13. december 1955 og nærmere omtalt i skattedepartementets cirkulære nr. 198 af 23. december 1955.

Om ændringerne i lovebekendtgørelsens bestemmelser anføres:

Til § 2.

I *stk. 2* har man indført nye regler for, hvordan indkomsten skal opgøres for en person, der *tilflytter Danmark*. Det foregående indkomstårs indtægt skal ikke længere lægges til grund i disse tilfælde, men i stedet skal man beregne, hvilken indkomst den pågældende kan forventes at ville få i den kommende skattepligtsperiode, iøvrigt efter en lignende fremgangsmåde som den, der allerede benyttes ved enkeansættelser i henhold til statsskattelovens § 7, *stk. 6*. Det bemærkes dog, at ansættelsen ved tilflytning ubetinget skal ske på grundlag af den fremtidige indtægt, selvom denne måtte være større end indkomsten i det foregående indkomstår. Opgørelsen af den skattepligtige indkomst sker iøvrigt efter lovgivningens almindelige regler.

I *stk. 3* omhandles den ansættelse, som skal finde sted ikke for selve tilflytningsåret, men for det efterfølgende skatteår. For dette skatteår skal den pågældende ansættes på tilsvarende måde som nævnt i *stk. 2.*, medmindre han indenfor det foregående kalenderår har haft skattepligtigt ophold her i

landet i et tidsrum af mindst 6 måneder, i hvilket tilfælde man benytter den faktiske indtægt i dette tidsrum som udgangspunkt for ansættelsen af den skattepligtige indkomst.

I *stk. 4.* omhandles skattefradragets gennemførelse, på hvilket punkt den foreskrevne fremgangsmåde afviger fra den fremgangsmåde, som følges ved enkeansættelser i henhold til statsskattelovens § 7, stk. 6. Man må, da den pågældende endnu ikke har betalt skat her i landet, konstruere et skattefradrag, og loven angiver — i modsætning til den ovenfor omtalte regel i statsskattelovens § 7, stk. 6 — direkte, hvorledes beregningen skal finde sted.

I *stk. 5.* foreskrives, at der, hvor en anslået fremtidig indkomst foreløbig er lagt til grund, skal ske regulering ved skatteårets udløb. Denne regulering skal altså ikke finde sted i de i *stk. 3* omhandlede tilfælde, hvor ansættelsen er baseret på den faktiske indkomst i en del af det foregående kalenderår.

Hvor reguleringen skal finde sted, skal den ske i overensstemmelse med de i *stk. 1—4* nævnte principper, hvilket bl. a. indebærer, at man også ved den endelige ansættelse arbejder med et beregnet skattefradrag, udfundet i overensstemmelse med bestemmelserne i *stk. 4.*

Til § 4.

Efter de hidtil gældende regler, der har været i kraft siden skatteåret 1951—52, gives der for *plejebørn*, for hvis pleje der ydes vedvarende vederlag, *ikke* børnefradrag, såfremt vederlaget er mindst henholdsvis 800 kr., 700 kr. og 600 kr. i de i lovbestemmelsen omhandlede områder A—C. Disse beløbsgrænser er nu forhøjet, således at plejeverderlaget kan udgøre en faders normalbidrag + 25 pct., forinden plejeforældrenes ret til børnefradrag og børnetilskud falder bort.

Til § 5.

Bestemmelserne om *nedslag i indkomsten for aldersrentemodtagere m. fl.* er i forhold til de gældende regler ændret både med hensyn til maksimalindkomstbeløbene og nedslagsbeløbene, idet disse beløb for skatteåret 1956—57 er fastsat således:

	I. Forsørgere		II. Ikke-forsørgere	
	Maksimalindkomst-beløb kr.	Nedslagsbeløb kr.	Maksimalindkomst-beløb kr.	Nedslagsbeløb kr.
A. København m. v.	11 000	3 300	7 500	2 000
B. Købstadkommuner m. v. samt visse landkommuner .	10 000	2 900	7 000	1 800
C. Øvrige landkommuner	9 000	2 500	6 500	1 600

Endvidere er der sket den ændring, at nedslaget ikke kan overstige *halvdelen* af forskellen mellem den skattepligtige indkomst og maksimalindkomsten. Hvis således en forsøger i København, der omfattes af bestemmelserne, har en skattepligtig indkomst på 7 000 kr., bliver nedslaget halvdelen af forskellen mellem 11 000 kr. og 7 000 kr., 4 000 kr., eller 2 000 kr.

Om disse ændringer anførte *finansministeren* ved fremsættelsen:

„Med hensyn til . . . det nedslag, der ydes for nedsat erhvervs-
evne til aldersrentemodtagere m. fl. og til personer, der er fyldt
65 år, gælder, at man, siden nedslagsreglerne første gang gennem-
førtes med virkning for skatteåret 1948—49, hvert år har ændret
satserne, således at man på det nærmeste har undgået stigning i
rentemodtagernes skat som følge af de gennemførte forhøjelser af
rentebeløbene. Også i 1955 vil rentemodtagerne få en noget større
indkomst som følge af, at renten er steget, og man har derfor også i
det foreliggende forslag søgt at undgå sådan stigning af skatten.

Herudover er der foretaget en betydningsfuld ændring af den
måde, hvorpå nedslaget beregnes. Dels er den indkomstgruppe,
indenfor hvilken der kan gives nedslag, udvidet væsentligt. Jeg kan
som eksempel nævne, at maksimalindkomsten for henholdsvis for-
sørgere og ikke-forsørgere i hovedstadsområdet efter de gældende
regler er henholdsvis 7 300 kr. og 5 200 kr., men efter forslaget hen-
holdsvis 11 000 kr. og 7 500 kr. Og dels er nedslaget foreslået beregnet
som halvdelen af — mod efter de gældende regler hele — forskellen
mellem den skattepligtige indkomst og maksimalindkomsten. Her-
ved opnår man, at den stigning i skatten, som jo er en uundgælig
følge af stigende indkomst, bliver mere lempelig, eller, som man også
kan udtrykke det, at *aftrapningen af nedslagsbeløbene bliver mindre
brat*.

Endvidere opnår man, at der også tages hensyn til de såkaldte
„selvpensionister“, hvis forhold, som det vil være det høje ting be-
kendt, tidligere har været genstand for drøftelser her i tinget. Selvom
en del af den kritik, som har været fremsat fra „selvpensionisterne“s
side, retter sig mod forhold, der ikke kan rådes bod på ad skattelov-

givningens vej, har man dog fundet det rimeligt gennem de foretagne forhøjelser af maksimalindkomstbeløbene at åbne mulighed for nedsættelse af indkomstkatten for de selv pensionister, der er over 65 år, og hvis skattepligtige indkomst ikke overstiger beløb, der varierer fra 9 000 til 11 000 kr. for forsørgeres vedkommende og fra 6 500 til 7 500 kr. for ikke-forsørgeres vedkommende. Spørgsmålet om at lempe formueskatten for den samme gruppe af personer er ligeledes rejst flere gange, men det må tages op til overvejelse under behandlingen af udskrivningsloven for det kommende skatteår.“

Til § 24.

I § 24 hjemles der som hidtil adgang for skatterådene til i visse tilfælde bevillingsmæssigt at indrømme nedsættelse i den skattepligtige indkomst for skatteydere, der i tiden mellem den 1. april 1950 og den 1. november 1955 første gang har *etableret eller overtaget en selvstændig erhvervsvirksomhed*, hvoraf de stadig er indehavere. Bestemmelsen svarer til de gældende regler bortset fra, at perioden, i hvilken etableringen eller overtagelsen skal have fundet sted, er forlænget, således at den omfatter tiden fra den 1. april 1950 til den 1. november 1955.

Det af finansministeren fremsatte lovforslag gennemførtes i folketinget med 3 ændringer, hvoraf den ene var af teknisk karakter. Den anden gik ud på at fastholde 1. april 1950 som skæringsdag i ligningslovens § 24 vedrørende skattelempelse for nyetablerede; finansministeren havde foreslået, at skæringsdagen skulle ændres til 1. april 1951, men han gik under sagens behandling med til at blive stående ved den hidtidige skæringsdag. Det tredje ændringsforslag gik ud på af lovforslaget at udtage en paragraf, hvorefter den ved lov nr. 308 af 6. oktober 1954 (årbog 1953—54, side 106) indførte begrænsning af *adgangen til i indtægtsopgørelsen at fratrage udgifter til vedligeholdelse af visse ejendomme* skulle forlænges for et år, så at begrænsningen også fik gyldighed for skatteåret 1957—58. Efter forhandling med finansministeren enedes man om at lade denne forlængelse bortfalde.

Under lovforslagets behandling i folketinget blev der rejst spørgsmål om, hvorvidt der i ekstraordinære tilfælde burde kunne indrømmes lempelse i skatten for afholdte udgifter til *befordring fra bopæl til arbejdsplads*, idet man navnlig henviste til de store befordringsudgifter for arbejdere, som er beskæftiget på „Danfoss“ fabrikken på Als.

Finansministeren gav efter henstilling fra udvalget tilsagn om at overveje, hvorvidt der i ganske ekstraordinære tilfælde kunne

tilstås lempelse i skattebyrden i medfør af statsskattelovens § 37 eller § 28, jfr. § 23.

I overensstemmelse hermed anføres det i skattedepartementets cirkulære af 23. december 1955, at det „ikke bør være udelukket, at skatterådet efter andragende indrømmer nedsættelse af indkomstansættelsen i medfør af statsskattelovens § 28, jfr. § 23, når den skattepligtige som følge af ganske ekstraordinært store beforderingsudgifter er vanskeligt økonomisk stillet.

Nedsættelse af indkomsten på dette grundlag bør i intet tilfælde udgøre et større beløb end det, hvormed udgiften ved benyttelsen af offentlige transportmidler ville overstige 600 kr. årligt. Endvidere bør det være en betingelse, at den heraf følgende skattelettelse er af betydning for den pågældendes økonomiske forhold i det hele. Endelig bør en nedsættelse af indkomsten som regel ikke komme i betragtning, hvis den pågældende har haft rimelig mulighed for at skaffe sig bopæl nærmere arbejdsstedet.“

Udvalget indstillede iøvrigt i sin enstemmige betænkning til finansministeren at foranledige, at spørgsmålet om *de handelsrejsendes fradrag for rejseudgifter* optoges til overvejelse i forbindelse med den kommende skatteligning under hensyn til den i 1955 skete forhøjelse af tjenestemandsdiaeterne.

Udenfor betænkningen stilledes af *Alfred Jensen* (DK) m. fl. en række ændringsforslag til lovforslagets 2. behandling.

Disse ændringsforslag gik ud på følgende:

1) Forhøjelse af de i statsskattelovens § 8, stk. 1—6, omhandlede fradrags- og indtægtsbeløb (vedrørende forsørgere) med 100 pct.

2) Forhøjelse af børnefradragene og af aldersgrænsen for de børn, hvis forsørgere kan få børnefradrag, fra 16 til 18 år.

3) Udvidelse af bestemmelserne i ligningslovens § 5 om skattelempelser for aldersrentemodtagere m. fl. til også at gælde tuberkulose- og polioramte. „Jeg ved vel“, udtalte *Alfred Jensen* ved lovforslagets 2. behandling herom, „at der findes en bekendtgørelse fra finansministeriet om, at man kan give nedslag i indkomsten efter skøn, men efter min opfattelse er det bedre, at man ligestiller denne gruppe af medborgere med dem, som kommer ind under §§ 247 og 248, og derfor har vi stillet ændringsforslag nr. 3“. Desuden skulle efter ændringsforslaget de samme lempelser komme enlig-stillede mødre og enker tilgode.

4) Sambeskatning af lærlinge og studerende under 18 år med familieoverhovedet, uanset om de pågældende har indtægter, der efter de gældende regler medfører selvstændig skattepligt. Forældrene ville ved denne ændring få mulighed for at opnå såvel børnefradrag som børnetilskud for de pågældende.

5) Indføjelser af en ny bestemmelse i statsskattelovens § 37, stk. 1, gående ud på, at der for arbejdsløshed udover 30 dage altid skulle eftergives et beløb svarende til skatten for ledighedsperioden.

Ved lovforslagets 2. behandling vedtoges de i betænkningen indeholdte ændringsforslag, mens kommunisternes ændringsforslag forkastedes.

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget enstemmigt i den ændrede affattelse.

5. Lov om udskrivning af indkomst- og formueskatten til staten for skatteåret 1956—57. (Finansminister Kampmann). [A. sp. 1753. — C. sp. 277].

Fremsat skriftligt i folketinget $\frac{2}{3}$ (F. sp. 3475). 1. beh. $\frac{14}{3}$ (F. sp. 3601). Partiernes ordførere: Hans Knudsen, Thorkil Kristensen, Poul Møller, Axel Sørensen, Alfred Jensen og Søren Olesen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om skat til staten af indkomst, formue og kapitalvinding m. fl. lovforslag. Betænkning (B. sp. 377) afgivet $\frac{20}{3}$. (Ordfører: Hans Knudsen). 2. beh. $\frac{22}{3}$ (F. sp. 3891). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $\frac{24}{3}$ (F. sp. 4000). *Loven stadfæstet 28. marts 1956.* (Lovt. nr. 76).

Loven afviger i væsentlig grad fra den tilsvarende lov for skatteåret 1955—56 (årbog 1954—55, side 91), navnlig som følge af at man har *indarbejdet den fælleskommunale indkomst- og formueskat samt værnescatten og tillægsindkomsts-katten i skalaerne for indkomst- og formueskat til staten.* Desuden har man ved en omlægning af skalaerne og fradragsreglerne lagt vægt på at undgå, at ubetydelige indkomstforøgelser på visse indkomstrin medfører uforholdsmæssig store skattestigninger. Formueskat skal fremtidig kun svares af formuer på mindst 30 000 kr. mod hidtil 20 000 kr., og lempelserne for skatteydere med små indkomster er udvidet.

A. Beregningen af indkomst- og formueskatten til staten.

For personer, der er fuldt skattepligtige, skal indkomsts-katten til staten beregnes efter følgende skalaer:

Familieforsørgere:

Af en indkomst på:

under 4 000 kr., svares	0 kr.		
4 000— 6 000 - , -	20 - af	4 000 kr.,	14 pct. af resten
6 000— 9 000 - , -	300 - -	6 000 - ,	20 - - -

9 000– 12 000 kr., svares	900 - -	9 000 - ,	30 pct. af resten
12 000– 15 000 - , -	1 800 - -	12 000 - ,	35 - - -
15 000– 18 000 - , -	2 850 - -	15 000 - ,	55 - - -
18 000– 50 000 - , -	4 500 - -	18 000 - ,	60 - - -
50 000–100 000 - , -	23 700 - -	50 000 - ,	80 - - -
100 000–200 000 - , -	63 700 - -	100 000 - ,	85 - - -
200 000–400 000 - , -	148 700 - -	200 000 - ,	95 - - -
400 000 kr. og derover -	338 700 - -	400 000 - ,	105 - - -

Andre skatteydere:

Af en indkomst på:

under 2 500 kr., svares	0 kr.		
2 500– 6 000 - , -	10 - af	2 500 kr.,	14 pct. af resten
6 000– 9 000 - , -	500 - -	6 000 - ,	20 - - -
9 000– 12 000 - , -	1 100 - -	9 000 - ,	30 - - -
12 000– 15 000 - , -	2 000 - -	12 000 - ,	35 - - -
15 000– 18 000 - , -	3 050 - -	15 000 - ,	61 - - -
18 000– 50 000 - , -	4 880 - -	18 000 - ,	66 - - -
50 000–100 000 - , -	26 000 - -	50 000 - ,	88 - - -
100 000–200 000 - , -	70 000 - -	100 000 - ,	95 - - -
200 000–400 000 - , -	165 000 - -	200 000 - ,	105 - - -
400 000 kr. og derover -	375 000 - -	400 000 - ,	110 - - -

Statsindkomstskattens graduering efter bopæl for skattepligtige indkomster under 12 000 kr. bortfalder. Desuden er fradragene efter forsørgerstilling ophævet, idet man i stedet for har indført de forskellige skalaer for familieforsørgere og andre skatteydere. Derimod skal der stadig indrømmes børnefradrag og fradrag for hustruindtægt ved selvstændigt erhverv.

De i § 2, nr. 3 og 4, i statsskatteloven, jfr. § 3 i lovbekendtgørelse nr. 305 af 13. december 1955 om midlertidige ændringer i reglerne om påligning af indkomst- og formueskat til staten, nævnte skattepligtige (begrænset skattepligtige og indenlandske, offentlig skiftende dødsboer) svarer skatten efter den for „andre skatteydere“ fastsatte skala, dog mindst med 6 pct., ligesom udenlandske selskaber, foreninger, stiftelser m. fl. og dødsboer svarer skatten efter samme skala, dog mindst med 12 pct.

Såfremt en skatteyder overfor finansministeriet godtgør, at de ham for skatteåret 1956—57 som indkomst- og formueskat til staten og som personlig kommuneskat pålignede skatte-

beløb tilsammen overstiger 80 pct. af hans indkomst i det til grund for ansættelsen liggende regnskabsår uden fradrag for personligt pålignede skatter, vil indkomstskatten til staten i overensstemmelse med de hidtil gældende regler være at nedsætte med det beløb, hvormed det ovennævnte samlede skattebeløb overstiger 80 pct. af indkomsten, opgjort som foran angivet.

Aktieselskaber m. v. skal svare: a) ordinær indkomstskat til staten efter de hidtil gældende regler med dels en 20 pct.s forhøjelse (som hidtil) og dels en 25 pct.s forhøjelse, som erstatter den hidtil opkrævede værneskat A, og som ikke er fradragsberettiget, b) udbytte- og restskat efter de hidtil gældende regler med en forhøjelse på 45 pct., der indbefatter den hidtil opkrævede værneskat B.

Kooperative virksomheder og foreninger, stiftelser, korporationer og andre selvejende institutioner svarer skat efter de hidtil gældende regler, bortset fra at værneskatten er lagt til den almindelige indkomstskat. Denne ændring, der ikke pålægger de skattepligtige nogen forøget byrde, har medført, at indkomstskatten skal udskrives med en forhøjelse på 35 pct. mod tidligere 10 pct.

For personer, der er fuldt skattepligtige, skal *formueskat* til staten beregnes efter nedenstående skala. Denne er udformet således, at skatten af formuer under ca. 70 000 kr. ligger noget lavere end efter de hidtil gældende regler, mens større formuer pålignes nogenlunde samme formueskat som før.

Af en formue på:

under 30000 kr.,	svares	0 kr.		
30000- 50000 - , -		10 -	af	30000 kr., 5 p.m. af resten
50000- 100000 - , -		110 -	-	50000 - , 8 - - -
100000- 200000 - , -		510 -	-	100000 - , 10 - - -
200000- 600000 - , -		1510 -	-	200000 - , 15 - - -
600000-1000000 - , -		7510 -	-	600000 - , 20 - - -
1000000 kr. og derover -		15510 -	-	1000000 - , 23 - - -

Den hidtil gældende lempelsesregel for personer, hvis skattepligtige indkomst er under 3 pct. af formuen, er opretholdt uændret. Den særlige lempelsesregel for personer med formuer på 100 000 kr. eller derunder og indkomster under

4 500 kr. er derimod ændret, således at lempelse kan indrømmes i tilfælde, hvor den skattepligtige indkomst andrager indtil 8 000 kr.

Herom bestemmes i § 24:

„Såfremt de pågældende er ansat til en indkomst af under 8 000 kr., skal der om fornødent gives en yderligere nedsættelse af formueskatten i tilfælde, hvor formuen ikke er over 100 000 kr., således at skatten ikke overstiger:

a) hvor indkomsten er under 2 000 kr.	$\frac{1}{5}$
af den fulde pålignede skat,	
b) hvor indkomsten er 2 000 kr. eller derover, men under 4 000 kr.	$\frac{2}{6}$
af den fulde pålignede skat.	
c) hvor indkomsten er 4 000 kr. eller derover, men under 6 000 kr.	$\frac{3}{5}$
af den fulde pålignede skat,	
d) hvor indkomsten er 6 000 kr. eller derover, men under 8 000 kr.	$\frac{4}{5}$
af den fulde pålignede skat.“	

Skalaen for formueskat — men ikke lempelsesreglerne — finder tillige anvendelse på indenlandske, offentligt skiftende dødsboer og på begrænset skattepligtige (herunder såvel personer som udenlandske selskaber og dødsboer m. v.). De sidstnævnte skattepligtige svarer som hidtil formueskat med mindst 2,5 p. m.

B. Kommunernes vederlag for skatteopkrævningen.

Kommunernes vederlag for opkrævningen af den ordinære indkomstskat af aktieselskaber m. v. og forhøjelserne af denne skat er *uændret*.

Derimod er reglerne om vederlag for opkrævningen af indkomst- og formueskat til staten af personer, dødsboer og udenlandske selskaber, institutioner m. v. samt indenlandske kooperative virksomheder og foreninger, institutioner m. v. ændret ved lovens § 35. For opkrævningen af de disse skattepligtige påhvilende statsskatter indrømmes der fremtidig kom-

munerne et samlet vederlag af 9 kr. pr. skatteyder. Bestemmelsen herom blev indføjet under sagens behandling i folketinget.

C. Indkomstopgørelsen for dyrskuer, planteavlsudstillinger og visse andre udstillinger.

Ved lovens § 21, stk. 3, er givet nye — under sagens behandling i folketinget noget ændrede — regler om opgørelsen af den skattepligtige indkomst for dyrskuer, planteavlsudstillinger og andre landbrugsfaglige udstillinger samt fjerkræ- eller biavlsskuer.

Reglerne gælder kun med hensyn til skuer og udstillinger, der afholdes af landboforeninger og/eller husmandsforeninger eller sammenslutninger af sådanne eller af fjerkræ- eller biavlforeninger, der omfatter hele landet eller større dele af samme.

For de skuer og udstillinger, der omfattes af reglerne i § 21, stk. 3, skal ved indkomstopgørelsen bortses fra entréindtægter o. lign. samt fra indtægter ved udlejning af udstillingsplads til de af de pågældende foreningers medlemmer udstillede dyr m. v. Den omstændighed, at de pågældende indtægter ikke skal medregnes ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst, berører ikke adgangen til ved indkomstopgørelsen at fradrage samtlige med afholdelsen af skuerne m. v. forbundne driftsomkostninger.

D. Beregningsarbejdet.

§ 39, stk. 1, bemyndiger finansministeren til, hvor forholdene taler derfor, at bestemme, at det skatterådet påhvilende arbejde med skatternes beregning og udfærdigelse af skattemister m. v. skal kunne foretages af en anden myndighed end skatterådet.

Om de nye regler for udskrivningen af den personlige indkomstskat til staten hedder det i bemærkningerne til lovforslaget bl. a.:

„Efter de gældende regler udskrives indkomstskatten til staten og værnescatten efter progressive skalaer, der er fælles for alle skatteydere, medens tillægsindkomstskatten beregnes som forhøjelse af statsindkomstskatten. For skatteydere med skattepligtige indkomster under 12 000 kr. indrømmes, forinden skatterne beregnes, fradrag efter forsørgerstilling. Disse fradrag, der er gradueret såvel efter

forsørgerstilling som efter bopæl, indrømmes med de fulde beløb til skatteydere med skattepligtige indkomster under 6 000 kr., hvorefter de aftrappes ved skattepligtige indkomster over denne grænse for helt at bortfalde ved skattepligtige indkomster på 12 000 kr. og derover. Ved beregning af den fælleskommunale indkomstskat indrømmes der ikke fradrag efter forsørgerstilling. Derimod beregnes den fælleskommunale indkomstskat for forsørgere efter en skala, som er lempeligere end den, der finder anvendelse ved beregningen af skatten for andre skatteydere, medens skatteydernes bopælsforhold er uden betydning ved skatteberegningen.

Efter forslaget § 1 skal statsindkomstskatten ligesom den hidtidige fælleskommunale indkomstskat beregnes efter to progressive skalaer, en for forsørgere og en for andre skatteydere. Fradragene efter forsørgerstilling og statsindkomstskattens graduering efter bopæl for skattepligtige indkomster under 12 000 kr. bortfalder herefter.

Med uforandret beskatning på de forskellige indkomstrin vil opgivelsen af gradueringen efter bopæl medføre visse forskydninger i beskatningen for skatteydere med skattepligtige indkomster under 12 000 kr. I landkommunerne, hvor fradragene efter forsørgerstilling er forholdsvis små, vil statsindkomstskatten gå ned, i købstæderne vil den blive nogenlunde uforandret, og i hovedstadsområdet, hvor de nævnte fradrag er særlig store, vil statsskatten stige.

Efter de gældende regler finder graduering af statsindkomstskatterne efter forsørgerstilling kun sted forsåvidt angår skattepligtige indkomster under 12 000 kr., medens graduering for den fælleskommunale indkomstskats vedkommende er gennemført for samtlige skatteydere. Efter de i nærværende lovforslag indeholdte skalaer vil gradueringen efter forsørgerstilling blive gennemført for samtlige skatteydere; skalaerne er udformet således, at skatten for ikke-forsørgere med skattepligtige indkomster over 20 000 kr. bliver næsten 10 pct. højere end skatten for forsørgere på samme indkomstrin. Ikke-forsørgere med skattepligtige indkomster over ca. 20 000 kr. vil efter forslaget komme til at betale noget højere skatter end efter de gældende regler.

Forslaget forudsætter iøvrigt, at de gældende regler om børnefradrag og fradrag for hustrus indtægt ved selverhverv opretholdes uændret.

Det er allerede i de almindelige bemærkninger omtalt, at man ved afskaffelsen af fradragene efter forsørgerstilling undgår de springvise skatteforhøjelser, som efter det gældende system kan blive følgen af selv mindre indkomstforøgelser.

Iøvrigt er de foreslåede skalaer ligesom det gældende skattesystem opbygget således, at den procent, hvormed den sidste del af indkomsten beskattes, stiger, når indkomsten forøges ud over et af indkomstrinene i skalaen. Efter det gældende system indeholder

skalaerne forholdsvis mange indkomstrin. En indkomstforøgelse vil derfor ofte bringe indkomsten op over et eller flere af skalaens indkomstrin, hvilket igen medfører en forhøjelse af den procent, hvormed den sidste del af indkomsten beskattes. Ved som foreslået at udforme skalaerne med færre indkomstrin, således at *beskatningsprocenterne er uforandrede over længere indkomstintervaller*, vil indkomstforøgelser i færre tilfælde end nu medføre en forhøjelse af den procent, hvormed den sidste del af indkomsten beskattes.“

Ved fremsættelsen af lovforslaget anførte *finansministeren* bl. a.:

„Forslaget til udskrivningslov tager sigte på at *forenkle* de regler, hvorefter de personlige skatter til staten og den fælleskommunale udligningsfond beregnes.

Spørgsmålet om en sådan forenkling har været drøftet indgående i folketingets udvalg om skattereformen. Fra alle sider i udvalget har der været sympati for tanken om i udskrivningsloven at slå de forskellige statskatter sammen med de fælleskommunale skatter. Dette vil *gøre beskatningen mere overskuelig for skatteyderne* og samtidig *lette skattemyndighederne i arbejdet* med beregningen af skatterne, bogføringen af skattebeløbene m. v.

For indeværende skatteår udskrives der for personer ialt fire indkomstskatter til staten og udligningsfonden, nemlig indkomstskat til staten efter reglerne i udskrivningsloven, værnescat, tillægsindkomstskat og fælleskommunal indkomstskat. Efter forslaget skal der i stedet for disse indkomstskatter svares *en enkelt indkomstskat*, nemlig indkomstskat til staten. Efter de gældende regler skal statsindkomstskatterne beregnes efter samme skalaer for forsørgere og for ikke-forsørgere, men der indrømmes skatteydere med skattepligtige indkomster under 12 000 kr. personlige fradrag, der gradueres dels efter indkomstens størrelse, dels efter forsørgerstilling og bopæl. Dette ret indviklede system foreslås nu opgivet, idet forsørgere efter forslaget skal beskattes efter en særlig — lempeligere — skala end den, der skal gælde for andre skatteydere. Efter forslaget får skatteyderens bopælsforhold ingen indflydelse på beskatningen.

Opgivelsen af fradragene efter forsørgerstilling medfører for skattepligtige indkomster under 12 000 kr., at en række springvise stigninger i beskatningen som følge af mindre indtægtsforøgelser undgås.

De foreslåede skalaer er udformet således, at provenuet for skatteåret 1956—57 anslås at blive nogenlunde det samme som efter de for skatteåret 1955—56 gældende udskrivningsregler for indkomstskatten til staten, værnescatten, tillægsindkomstskatten og den fælleskommunale indkomstskat. I bemærkningerne til forslaget er nærmere redegjort for de forholdsvis små forskydninger, som ændringerne i udskrivningsreglerne vil medføre på forskellige indtægtstrin.

For formueskattens vedkommende foreslås der ligeledes en

sammenlægning af skalaerne for formueskat til staten og den fælleskommunale udligningsfond. I folketingsudvalget vedrørende skattereformen har man under drøftelserne af den nye skala været inde på at gennemføre en *lettelse i beskatningen af de mindre formuer*. Der har i denne forbindelse været nævnt flere forskellige muligheder. Som forslaget er udformet, vil formuer under 30 000 kr. blive helt fritaget for formueskat, medens den tilsvarende grænse efter den gældende udskrivningslov ligger ved 20 000 kr. og for den fælleskommunale formueskats vedkommende ved 30 000 kr. Endvidere vil den lempelse, som efter de gældende regler indrømmes i formueskatten til staten for skatteydere, hvis skattepligtige indkomst er under 3 pct. af formuen, efter forslaget komme til at gælde for den samlede formueskat. Endelig foreslås de gældende lempelser i formueskatten til staten for skatteydere med formuer på 100 000 kr. og derunder og med skattepligtige indtægter under 4 500 kr. udvidet. Nedslagene i formueskatten for de nævnte skatteydere forøges, og nedslag skal fremtidig kunne indrømmes for indkomster op til 8 000 kr. De foreslåede ændringer i formuebeskatningen vil for skatteåret 1956—57 medføre et provenutab, der rent skønsmæssigt kan anslås til omkring 10 mill. kr.

I folketingsudvalget om skattereformen har man drøftet at ophæve den fælleskommunale udligningsfond allerede ved finansårets udløb. Drøftelserne herom er imidlertid endnu ikke tilendebragt, og man er derfor foreløbig blevet stående ved de nu foreslåede bestemmelser, hvorefter den særlige indkomst- og formueskat til udligningsfonden bortfalder. Fondens indtægtstab herved skal efter det af indenrigsministeren fremsatte forslag dækkes ved overførelse af en del af statsskatternes provenu; størrelsen af de beløb, der skal overføres, agtes fastsat på de årlige bevillingslove.

Statsskatterne for aktieselskaber, kooperative virksomheder, skattepligtige foreninger og institutioner m. fl. foreslås for skatteåret 1956—57 udskrevet efter samme regler som for indeværende skatteår. I forslaget er værnescatten for disse skattepligtige, der ikke svarer tillægsindkomstskat og fælleskommunal skat, indarbejdet i de øvrige statsskatter.“

Lovforslaget henvistes i folketinget til det i forvejen siddende udvalg angående skattelovsforlag. I betænkningen stilledes af finansministeren 2 ændringsforslag, der var tiltrådt af hele udvalget, og som drejede sig om 1) den skattepligtige indkomst for dyrskuer m. v., samt 2) kommunernes vederlag for opkrævning af visse statskatter, jfr. foran.

I betænkningen oplyses, at man under udvalgsarbejdet har „drøftet spørgsmålet om en ændring af reglerne om *beskatning af kooperative virksomheder* på grundlag af den nu foreliggende redegørelse fra udvalget til undersøgelse af Kooperationens beskatnings-

forhold. Under drøftelserne har finansministeren erklæret sig villig til at nedsætte et mindre udvalg med den opgave hurtigst muligt at foretage yderligere sammenligninger af beskatningsvilkårene for kooperative virksomheder og private erhvervsdrivende og på grundlag heraf eventuelt fremkomme med forslag til ændringer af kooperationsbeskatningen. I udvalget vil kooperationens og de private erhvervsdrivendes organisationer blive repræsenteret.

Der er herefter enighed om at indstille, at de nugældende beskatningsregler for kooperative virksomheder opretholdes for skatteåret 1956—57.“

Af andre spørgsmål, som har været drøftet i udvalget, nævnes i betænkningen følgende:

1. Spørgsmålet om lempeligere beskatning af merindkomster,
2. Spørgsmålet om en revision af skattelovgivningens forsørgerbegreb,
3. Spørgsmålet om, i hvilket omfang rateskalaer bør anvendes i den kommunale indkomstbeskatning,
4. Spørgsmålet om afvikling af den kommunale erhvervsbeskatning og
5. Spørgsmålet om regulering af forholdet mellem personbeskatningen og ejendomsbeskatningen i kommunerne.

Behandlingen af disse problemer har iflg. betænkningen „ikke kunnet tilendebringes samtidig med behandlingen af de af denne betænkning omfattede lovforslag, men der er enighed i udvalget om at søge spørgsmålene løst i dette folketingsår.“

Ved lovforslagets 2. behandling stemte 123 medlemmer for og 12 (DK og DR) imod § 1, der indeholder indkomstskatteskalaerne, mens *Carsten Raft* (KF) afholdt sig fra at stemme som følge af betænkelighed ved, at man ophævede det efter opholdskommunen graderede forsørgerfradrag. Ændringsforslagene og de øvrige paragraffer vedtoges uden afstemning.

Angående *kooperationens beskatningsforhold* udtalte *Poul Møller* (KF):

„Jeg vil gerne takke den højtærede finansminister for hans tilsagn om, at der nu bliver nedsat et udvalg, der skal undersøge problemerne vedrørende kooperationens beskatningsforhold, og at dette udvalgs sammensætning bliver af en sådan karakter, at de direkte interesserede, butikshandelen og kooperationen, bliver repræsenteret, så at de kan gøre deres synspunkter gældende og eventuelt nå frem til et fornuftigt forlig.

Det har været klart for os — således som jeg nævnte det ved sagens første behandling — at den redegørelse, der blev afgivet af *embedsmandsudvalget* i januar måned, var ufyldstgørende, og at der ikke deraf entydigt kunne drages konklusioner vedrørende brugsforeningernes beskatningsforhold. Vi havde også dengang den

bestemte opfattelse, at det fremgik af redegørelsen, at der ikke var opnået den lighed, som man tilstræbte, da man i sin tid indførte de nugældende bestemmelser i udskrivningsloven. Og vi tror stadig ikke på, at princippet i den gældende lov vedrørende brugsforeningernes beskatning overhovedet er anvendeligt til at hidføre en ligestilling mellem private erhverv og kooperativ driftsform. Når den ene skal opgive indtægt efter regnskaber og den anden kun skal arbejde med den supponerede indtægt, tror vi ikke, at der kan opstilles ensartede skattemæssige principper og derigennem skabes ligestilling. Derfor stillede vi i det nedsatte udvalg et forslag, som tilsigtede at sidestille brugsforeningerne med aktieselskaber, på samme måde som vi gjorde det i januar måned 1948, da vi fremsatte lovforslag om en brugsforeningskat. Vi mener, det er rigtigt, med det omfang den moderne Kooperation har fået, at erkende, at det drejer sig om selskaber med begrænset ansvar, og at beskatningen af selskaber med begrænset ansvar i og for sig må være den samme, hvad enten det er aktionærer, der sammenslutter sig i et aktieselskab, eller det er andelshavere, der sammenslutter sig i en brugsforening.

Det var imidlertid ikke muligt for os under udvalgsforhandlingerne at opnå tilslutning til dette forslag, og vi havde derfor valget imellem at stille det her i salen og få det stemt ned eller prøve på at skabe tilslutning til en videre undersøgelse af alt det, som vi mener mangler i den foreliggende redegørelse. Vi stillede derfor forslag herom og har altså fra alle sider fået tilslutning til det, hvilket vi takker for. Der bliver altså nu nedsat et udvalg, der får til opgave at prøve på at komme til bunds i spørgsmålet og eventuelt fremsætte forslag om ændringer. Vi går ud fra, at dette udvalg vil få adgang til alt foreliggende materiale. Det skal ikke blot arbejde på grundlag af den afgivne redegørelse, men skal også have adgang til det grundlæggende materiale, der har foreligget for embedsmandsudvalget. Vi går ligeledes ud fra, at det vil blive pålagt udvalget i overensstemmelse med betænkningen at fuldføre sit arbejde så hurtigt som muligt. Vi venter os meget af den behandling, der her skal finde sted, hvor Kooperationen og de frie erhvervs folk får lejlighed til at tale sammen om problemerne og til i fællesskab at finde en løsning, der kan accepteres af begge parter.

Da vi har opnået tilsagn om, at dette udvalg bliver nedsat, har vi frafaldet at stille ændringsforslag her i dag til udskrivningslovens afsnit om brugsforeningsbeskatning.“

Under henvisning hertil udtalte *finansministeren*:

„Det ærede medlem hr. Poul Møller kom nærmere ind på nedsættelsen af det udvalg, der nu skal undersøge den kooperative beskatning, og jeg kan tilsige dette udvalg, når det nu bliver nedsat, som vi har aftalt, al mulig støtte i sit arbejde. Det skal få adgang til alt det materiale, der foreligger, og vi vil bistå udvalget med at indfordre det materiale, som man finder nødvendigt for at nå frem

til en mere endelig bedømmelse af hele det pågældende forhold, end det har været muligt i den betænkning, der nu er afgivet.“

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget enstemmigt, idet kommunisterne afholdt sig fra at stemme.

6. Lov om lempelse af beskatningen af merindtægt for skatteåret 1957—58. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 2203. — C. sp. 527].

Fremsat skriftligt i folketinget $\frac{6}{6}$ (F. sp. 4928). 1. beh. $\frac{8}{6}$ (F. sp. 5007). Partiernes ordførere: Hans Knudsen, Alfred Bøgh, Foss, Bertel Dahlgaard, Alfred Jensen og Søren Olesen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om skat til staten af indkomst, formue og kapitalvinding m. fl. lovforslag. Betænkning (B. sp. 757) afgivet $\frac{12}{6}$. (Ordfører: Hans Knudsen). 2. beh. $\frac{14}{6}$ (F. sp. 5190). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 1117) afgivet $\frac{14}{6}$. 3. beh. $\frac{20}{6}$ (F. sp. 5215). *Loven stadfæstet 23. juni 1956.* (Lovt. nr. 181).

Loven har følgende indhold:

§ 1. Personer, der er fuldt skattepligtige til staten såvel for skatteåret 1957—58 som for skatteåret 1956—57, er under de i stk. 2 angivne betingelser berettiget til at opnå fradrag for merindtægt ved beregningen af *indkomsts-katten til staten* for førstnævnte skatteår. Fradraget indrømmes dog ikke til personer, som for skatteåret 1957—58 skatteansættes i henhold til bestemmelserne i § 2, stk. 2—5, i lovbekendtgørelse nr. 305 af 13. december 1955. [Disse bestemmelser indeholder særlige regler om skatteansættelse af tilflyttere fra udlandet].

Fradraget for merindtægt udgør 30 pct. af det beløb, hvorved den ansatte skattepligtige indkomst for *skatteåret 1957—58* overstiger den ansatte skattepligtige indkomst for skatteåret 1956—57. Fradrag indrømmes kun, når merindtægten er 200 kr. eller derover. Såfremt merindtægten overstiger 10 000 kr., beregnes der ikke fradrag for den del af merindtægten, som overstiger 10 000 kr.

§ 2. Finansministeren fastsætter nærmere regler for gennemførelsen af bestemmelserne i denne lov og bemyndiges til at afholde de dermed forbundne udgifter.

Loven, der gennemførtes uændret i folketinget, tilsigter at lempe den merbeskatning, som efter de gældende regler rammer indkomstforøgelser det første år efter, at indtægten er steget. Lovforslaget fremsattes af finansministeren, efter at det havde vist sig, at det af ham tidligere fremsatte forslag til lov om skattefradrag ved indkomstopgørelsen (se side 466), der tilstræbte samme formål, ikke havde kunnet opnå tilslutning i folketingets skattereformudvalg, hvortil det var blevet henvist.

I skattereformudvalget havde man også drøftet andre forslag til løsning af spørgsmålet, men interessen havde samlet sig om et af de radikale repræsentanter i udvalget skitseret forslag om at fritage 30 pct. af en eventuel merindtægt for indkomstskat til staten. Lovforslaget var udarbejdet i overensstemmelse med denne skitse. Af praktiske grunde var der fastsat en mindstegrænse for fradragsgivende merindtægt på 200 kr., og for at begrænse den skattemæssige fordel ved at fremkalde svingende indkomster f. eks. gennem udnyttelse af reglerne om nedskrivning af varelager, ekstraordinære afskrivninger m. v. var der fastsat en maksimumsgrænse for merindkomstfradraget på 3 000 kr.

Ved lovforslagets 1. behandling blev det tiltrådt af *Hans Knudsen* (S), der dog hellere havde set gennemført den i finansministerens skattereformforslag eller i lovforslaget om skattefradrag ved indkomstopgørelsen indeholdte løsning af spørgsmålet om en rimeligere beskatning af indtægtsforøgelser. *Alfred Bøgh* (V) og *Foss* (KF) gav ligeledes tilslutning til lovforslaget, men de ønskede begge indsat en bestemmelse om, at *al betalt pålignet skat skulle kunne fradrages* ved indkomstopgørelsen, ikke blot pålignede og *forfaldne* skatter, således som den pågældende bestemmelse i statskatteloven efter praksis fortolkes. *Bertel Dahlgaard* (RV) anbefalede lovforslaget, idet han understregede, at det kun i ringe grad var et skattnedsættelsesforslag, men skulle opfattes som et skatteudligningsforslag. *Alfred Jensen* (DK) og *Søren Olesen* (DR) fandt ikke forslaget så tilfredsstillende som finansministerens tidligere fremsatte forslag om beregnet skattefradrag, men kunne dog gå med til det. *Thorvil Kristensen* (V) kunne ikke medvirke til lovforslagets gennemførelse, da det ville give betydelig skattelettelse til personer, hvis indtægtsforhøjelser simpelthen skyldtes den almindelige løn- og prisstigning i landet, skatteletter, som i realiteten ville blive båret af dem, der ikke havde fordel, men måske endda tab ved inflationen.

Efter 1. behandling henvistes lovforslaget til udvalget angående skattereformforslagene. Et *flertal* i udvalget (socialdemokratiets og det radikale venstres medlemmer) indstillede lovforslaget til vedtagelse uændret og bemærkede:

„Lovforslaget indeholder efter flertallets opfattelse en i hvert fald midlertidigt brugbar løsning af problemet om lempeligere beskat-

ning af indkomstforøgelser det første år efter indkomsterhvervelsen, og når der er indhøstet erfaringer om lovens virkninger i dens gyldighedstid, vil der foreligge et grundlag for at afgøre, om denne løsning skal være den endelige, eller om den eventuelt bør suppleres eller erstattes med andre foranstaltninger.

Et *mindretal* (venstres og det konservative folkepartis medlemmer undtagen Thorkil Kristensen) indstillede lovforslaget til *vedtagelse* med et ændringsforslag, der gik ud på at give adgang til at fradrage betalte pålignede personlige skatter, uanset at disse ikke måtte være forfaldne. Ændringsforslaget tilsigtede at give skatteydere med svingende indtægter mulighed for en vis indtægtsudjævning. Selvom mindretallets ændringsforslag ikke skulle blive vedtaget, agtede mindretallet dog med samme motivering som flertallet at stemme for lovforslaget ved den endelige afstemning over dette.

Et *mindretal* (Thorkil Kristensen), der var medforslagsstiller til ændringsforslaget, kunne ikke medvirke til lovforslagets gennemførelse og henviste til sine bemærkninger ved første behandling.

Af udvalgsbetænkningen skal endvidere anføres:

„Udvalget har med finansministeren drøftet muligheden for at indføre adgang til at fradrage et indkomstårs underskud ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst for senere indkomstår. Finansministeren har givet tilsagn om på forslaget til ligningslov for skatteåret 1957—58 at optage en bestemmelse om, at de af nærværende lovforslag omfattede skattepligtige skal have adgang til at overføre underskud til de 2 efter underskudsåret nærmest følgende indkomstår.“

Ved 2. behandling forkastedes mindretallets ændringsforslag med 76 stemmer (S, RV og DK) mod 37 (V og KF). 5 medlemmer (DR) stemte ikke.

Lovforslaget henvistes til fornyet behandling i udvalget, hvis flertal (udvalget undtagen Thorkil Kristensen) indstillede det til endelig vedtagelse uændret.

Lovforslaget vedtoges ved 3. behandling med 150 stemmer mod 1 (Thorkil Kristensen). 1 grønlandsk medlem undlod at stemme.

7. Lov om børnetilskud. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 1785. — C. sp. 299].

Fremsat skriftligt i folketinget $\frac{2}{3}$ (F. sp. 3475). 1. beh. $\frac{14}{3}$ (F. sp. 3601). Partiernes ordførere: Hans Knudsen, Thorkil Kristensen, Poul Møller, Axel Sørensen, Alfred Jensen og Søren Olesen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om skat til staten af indkomst, formue og kapitalvinding m. fl. lovforslag. Betænkning (B. sp. 377) afgivet $\frac{20}{3}$. (Ordfører:

Hans Knudsen). 2. beh. $\frac{22}{3}$ (F. sp. 3892). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $\frac{24}{3}$ (F. sp. 4000). *Loven stadfæstet 28. marts 1956.* (Lovt. nr. 78).

Ved nærværende lov opretholdes den ved lov nr. 147 af 31. marts 1950 indførte børnetilskudsordning, som også har været gældende for skatteårene 1951—52, 1952—53, 1953—54, 1954—55 og 1955—56, for *skatteåret 1956—57.*

Der er ikke foretaget ændringer af principiel karakter i den for skatteåret 1955—56 gældende ordning, jfr. lov nr. 85 af 31. marts 1955, som findes aftrykt i årbog 1954—55, side 94, men man har i § 2 aftrappet skalaen på en sådan måde, at *nedgangen i tilskudsbeløbenes størrelse ved stigende skattepligtig indkomst udjævnes.*

Tilskuddene udredes herefter efter følgende skala:

Såfremt den til- skuddet beretti- gedes ansatte skattepligtige ind- komst er:	Område A.	Område B.	Område C.
Under 5 000 kr.	210 kr.	190 kr.	170 kr.
5 000— 6 000 -	200 -	180 -	160 -
6 000— 7 000 -	190 -	170 -	150 -
7 000— 8 000 -	180 -	160 -	140 -
8 000— 9 000 -	170 -	155 -	135 -
9 000—10 000 -	160 -	150 -	130 -
10 000—11 000 -	155 -	145 -	125 -
11 000—12 000 -	150 -	140 -	120 -
12 000—13 000 -	125 -	115 -	100 -
13 000—14 000 -	100 -	90 -	80 -
14 000—15 000 -	75 -	65 -	55 -
15 000—16 000 -	50 -	40 -	30 -

Endvidere har man i § 1 lempet den hidtil gældende bestemmelse om, at der ikke ydes *børnetilskud for børn*, som 3 måneder før skatteårets begyndelse (1. januar) er inddraget og i de foregående 6 måneder *har været inddraget under børneforsorg eller særforborg* med ophold udenfor hjemmet. Der gives nu adgang til at yde børnetilskud i tilfælde, hvor den nævnte

forsorg er ophørt ved skatteårets begyndelse eller ophører i skatteårets løb, da forholdene her i reglen taler for at yde børnetilskud. Det forudsættes iflg. bemærkningerne til lovforslaget, at *tilskuddet normalt ydes for den tid, der ligger efter hjemgivelsen.*

Ved fremsættelsen af lovforslaget anførte *finansministeren*:

„Forslaget til lov om børnetilskud indeholder visse ændringer i tilskudssaatserne. Som hidtil ydes ikke børnetilskud til skatteydere med skattepligtige indkomster på 16 000 kr. og derover. Derimod er tilskudsbeløbenes aftrapning ændret, således at *mindre indtægtsforøgelse ikke medfører så store nedsættelser af børnetilskuddene som efter de gældende regler.* De foreslåede tilskudsbeløb vil for skatteåret 1956—57 medføre omtrent samme udgifter som de for indeværende skatteår gældende satser.“

Lovforslaget behandlede i folketinget sammen med flere samtidig fremsatte skatteforslag og vedtoges uændret.

Til 2. behandling stilledes fra kommunistisk side — udenfor betænkningen fra det folketingsudvalg, der behandlede sagen — ændringsforslag, hvorefter § 2 skulle affattes således:

„Tilskuddet udgør 300 kr. pr. barn og udbetales kvartalsvis ved socialministeriets foranstaltning gennem kommunerne til den berettigede, i reglen moderen.“

I overensstemmelse hermed foresloges det, at §§ 3 og 9, der bl. a. indeholder bestemmelser om modregning af børnetilskuddene i personlige skatter, skulle ophæves, hvortil kom nogle i forbindelse hermed stående redaktionelle ændringer. Endelig foresloges i § 5 indsat en bestemmelse om, at børnetilskud ikke må tages i betragtning ved det statistiske departements beregning af detailpristallet.

Efter at disse ændringsforslag var forkastet med alle øvrige stemmer mod kommunisternes, vedtoges lovforslaget enstemmigt i den affattelse, det havde ved fremsættelsen.

8. Lov om pristalsreguleret alderdomsforsikring og alderdomsopsparring. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 2217. — C. sp. 609].

Fremsat mundtligt i folketinget ¹²/₉ (F. sp. 5528). 1. beh. ¹⁴/₉ (F. sp. 5645). Partiernes ordførere: Bundvad, Lorentzen, Poul Møller, Svend Jørgensen, Ragnild Andersen og Søren Olesen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om folkepension m. fl. lovforslag (se side 476). Betænkning (B. sp. 1175) afgivet ¹⁹/₉ (ordfører: Bundvad). 2. behandling ²¹/₉ (F. sp. 5793).

Til fornyet udvalgsbehandling. 3. behandling ²⁶/₁₀₀ (F. sp. 5880).
Loven stadfæstet 2. oktober 1956 (lovt. nr. 260).

Ved loven imødekommes et ønske, som man fra venstres og konservativ side havde fremsat i forbindelse med 2. behandling af forslaget om indføjelse af bestemmelser om folkepension i loven om folkeforsikring. Fra radikal og socialdemokratisk side gav man tilsagn om at medvirke til en sådan ordning, hvorefter staten påtager sig en *konjunkturregulering af opsatte livrenter* som en alternativ ordning overfor folkepension.

Hvad loven går ud på, er følgende:

§ 1. Til personer, der har oprettet de i denne lov omhandlede *indekskontrakter*, yder staten *indekstillæg* til de årlige udbetalinger i henhold til kontrakten, når de nedenfor angivne betingelser er opfyldt.

§ 2. Indekskontrakter kan efter denne lovs ikrafttræden oprettes af *personer, der er fyldt 18 år, men endnu ikke 52 år*.

Som betingelse for opnåelse af indekstillæg kræves, at den pågældende på udbetalingstidspunktet har dansk indfødsret og er bosat her i riget eller forhyret med dansk skib.

Indekstillæg ydes dog ikke til personer, der på udbetalings-tidspunktet i henhold til folkeforsikringslovens § 39, stk. 3, jfr. stk. 4, er undtaget fra bestemmelsen i samme lovs § 39, stk. 2, vedrørende folkepensionens mindstebeløb.

§ 3. Indekskontrakter kan oprettes i danske livs- og pensionsforsikringsselskaber, banker og sparekasser. Finansministeren kan endvidere efter forhandling med handelsministeren bestemme, at indekskontrakter kan oprettes i andre lignende under offentligt tilsyn stående virksomheder, samt give regler for, i hvilke tilfælde en indekskontrakt kan tillades overflyttet fra en virksomhed til en anden.

§ 4. En indekskontrakt skal omfatte udbetaling til interessen af et konstant årligt *grundbeløb* af den i stk. 2 nævnte størrelse fra det fyldte 67. år. Kontrakten kan enten give ret til en livrente med løbetid på mindst 10 år eller en årlig ydelse med udbetaling over en *aftalt periode* af mindst 10 års varighed. Såfremt den aftalte periode er længere end 15 år, skal herefter faldende udbetalinger være livsbetingede.

Grundbeløbets størrelse er lig 500 kr. gange forholdet mellem detailpristallet pr. juli i kalenderåret forud for kontraktens oprettelse og detailpristallet pr. juli 1956.

§ 5. For hver indekstrakt beregnes en fra kontraktens oprettelse til interessentens 67. år konstant årlig *grundindbetaling*, der på det ved kontraktens oprettelse gældende beregningsgrundlag, jfr. stk. 2, vil kunne sikre udbetaling af det i § 4 nævnte grundbeløb i den aftalte periode.

For indekstrakter tegnet på forsikringsbasis er beregningsgrundlaget de til enhver tid gældende tariffer. For indekstrakter på opsparingsbasis er beregningsgrundlaget den rente, som statsanstalten for livsforsikring på tidspunktet for kontraktens oprettelse anvender i sin tarif for opsat, livsvarig livrente med pristalsreguleret præmie.

Den årlige indbetaling pristalsreguleres, idet den erlægges med et beløb svarende til grundindbetalingen gange forholdet mellem detailpristallet pr. juli i kalenderåret forud for indbetalingsåret og detailpristallet pr. juli i kalenderåret før kontraktens oprettelse.

§ 6. Fra interessentens 67. år og indtil udløbet af udbetalingsperioden — således som denne i henhold til lovens bestemmelser måtte være forlænget eller forkortet i forhold til den aftalte periode — dog ikke efter interessentens død, udbetales af vedkommende forsikringsselskab eller pengeinstitut en årlig *pristalsreguleret ydelse*, som er lig med 500 kr. gange forholdet mellem detailpristallet pr. juli i kalenderåret forud for udbetalingsåret og detailpristallet pr. juli 1956. Der udbetales dog mindst den ydelse, som interessentens egne indbetalinger berettiger ham til.

Til delvis dækning af den pristalsregulerede ydelse refunderer staten et *indekstillæg*, der udgør forskellen mellem den pristalsregulerede ydelse og den årlige udbetaling eksklusive bonus, som interessenten ville have opnået, hvis han i statsanstalten for livsforsikring på tidspunktet for kontraktens oprettelse havde tegnet en til det 67. år opsat, livsvarig livrente på enkelt liv med et grundbeløb som angivet i § 4, stk. 2, og med pristalsreguleret præmie, idet det herved forudsættes, at

beregningsgrundlaget har været uændret siden kontraktens oprettelse.

Såfremt interessenten i medfør af § 2 er afskåret fra at oppebære indekstillæg eller ønsker at udskyde modtagelsen af indekstillæg, jfr. folkeforsikringslovens § 40 stk. 1, nedsættes den årlige udbetaling i henhold til § 6, stk. 1 til den ydelse, som interessentens egne indbetalinger berettiger ham til.

Bortset fra det i § 7, stk. 2, nævnte tilfælde anvendes den bonus eller tillægsrente, der vedrører tiden indtil det 67. år, til forøgelse af den årlige udbetaling. Såfremt det i kontrakten er aftalt, at bonus eller tillægsrente helt eller delvis skal tilfalde interessentens arbejdsgiver, kan udbetaling heraf dog ske til denne.

Den bonus eller tillægsrente, der vedrører tiden efter det 67. år, kan anvendes til forøgelse af den årlige udbetaling eller til forlængelse af udbetalingsperioden.

§ 7. Ændres beregningsgrundlaget for indekskontrakter tegnet på forsikringsbasis inden interessentens 67. år, således at interessentens egne indbetalinger berettiger til en mindre eller større ydelse end forudsat ved kontraktens oprettelse, nedsættes respektive forhøjes den årlige udbetaling med et dertil svarende beløb.

Såfremt den rente, der godskrives interessenten på en indekskontrakt, der er oprettet i bank eller sparekasse, er mindre end den i henhold til beregningsgrundlaget gældende rente, jfr. § 5, stk. 2, udlignes differencen — i det omfang det er muligt — ved anvendelse af den i pengeinstituttet opsamlende tillægsrente. Om fornødent kan udbetalingsperioden afkortes.

§ 8. Forsåvidt interessenten oppebærer folkepension, nedsættes denne efter de regler, der er givet i lov nr. 182 af 20. maj 1933 om folkeforsikring § 41, således som denne er ændret senest ved lov nr. 258 af 2. oktober 1956.

§ 9. *En person kan oprette indtil ialt 4 indekskontrakter.* Antallet af kontrakter kan til enhver tid forøges indtil ovennævnte maksimum, dog kan ingen forøgelse finde sted efter den pågældendes fyldte 52. år.

§ 10. Udeblivelse med betaling af præmie eller indskud udover 1 år efter forfaldstidspunktet medfører bortfald af retten til indekstilleløg på den kontrakt, restancen vedrører.

§ 11. Interessenten kan ikke overdrage, pantsætte eller på anden måde råde over den ham i henhold til en indekskontrakt tilkommende ret. Denne ret kan ikke gøres til genstand for retsforfølgning fra hans kreditorers side. Kommer interessenten under konkurs, finder dog reglen i forsikringsaftalelovens § 117 tilsvarende anvendelse.

§ 12. Det af det statistiske departement offentliggjorte detailpristal med basis juli 1914 anvendes ved pristalsreguleringer i henhold til denne lov, dog således at detailpristallet afrundes nedefter til nærmeste med 5 delelige tal.

Indekskontrakter i henhold til denne lov udfærdiges i en af finansministeren efter forhandling med handelsministeren godkendt form. Finansministeren bemyndiges iøvrigt til efter forhandling med handelsministeren at fastsætte de nærmere regler for gennemførelsen af bestemmelserne i nærværende lov.

De med lovens gennemførelse forbundne udgifter optages på de årlige finanslove.

§ 13. Regeringen bemyndiges til ved kongelig anordning at sætte denne lov i kraft på Færøerne med de ændringer, som ifølge disse øers særlige forhold måtte findes hensigtsmæssige.

§ 14. Denne lov træder i kraft den 1. april 1957.

Ved fremsættelsen af lovforslaget udtalte *finansministeren* bl. a.:

„Det lovforslag, der nu fremsættes, imødekommer . . . den tanke, der er udkastet af venstre og det konservative folkeparti om en konjunktursikret alderdomsopsparing. Regeringen har dog ikke helt kunnet følge det skitseforslag, de to partier har afgivet. Mellem skitsen og lovforslaget er der dels en mere principiell forskel, dels nogle andre afvigelser, som er fremkommet, efterhånden som man i sommerens løb har arbejdet med den række af problemer, gennemførelse af en sådan ordning rejser.

Den mere principielle forskel mellem skitsen og lovforslaget skyldes, at det ved formuleringen af skitsen var forudsat, at den tænkte opsparings- eller forsikringsordning og folkepensionen skulle være uafhængige ordninger, fordi man oprindeligt, særlig fra konservativ side, var imod folkepensionens mindstebeløb. Selv efter at der er opnået fuld enighed om, at alle skal kunne opnå folkepension, har mindretallet imidlertid fastholdt ønsket om en konjunktur-

reguleret opsparing, medens flertallet som nævnt kun har tilsluttet sig denne som en alternativ ordning. Regeringen har heller ikke fundet det rimeligt, at den, der opnår pristalsregulering af sin opsparing efter den foreslåede ordning, og som desuden . . . får skattemæssige begunstigelser, tillige ubeskåret skal have sin folkepension, men finder det på den anden side betænkeligt, at ydelse af et hvilket som helst eventuelt lille indekstillelag skulle medføre et fuldstændigt bortfald af folkepension. Efter lovforslaget skal ydelse af et tilskud fra staten i forbindelse med pristalsregulering af en vis opsparing derfor medføre nedsættelse af folkepensionen med et beløb svarende til det tilskud, der ydes under opsparingsordningen. Folkepensionen vil dog højst kunne nedsættes med et beløb svarende til 35 pct. af den pristalsregulerede ydelse.“

Der var ikke i lovforslaget optaget bestemmelser om den skattemæssige behandling af indekstraktater, da sådanne bestemmelser hørte hjemme i ligningsloven. Finansministeren omtalte nærmere den ordning, man havde påtænkt i så henseende, og udtalte videre:

„Bag kravet om et lovforslag som det fremsatte må man antage ligger ønsket om at fremme to formål: at give en begrænset vedsikring for opsparede midler og at stimulere den private opsparing. Det første af disse formål er for så vidt allerede imødekommet ved de foreslåede regler i folkeforsikringsloven om et mindstebeløb til alle, idet der jo herved ydes et beløb, som med hensyn til størrelse og pristalsregulering stort set giver den konjunktursikring, som tilstræbes i den af venstre og det konservative folkeparti fremlagte skitse. Det forekommer mig, at man altfor ofte i diskussionen om mindstebeløbets berettigelse har glemt dette vigtige motiv til dets gennemførelse. Hvad angår det andet formål — at opmuntre til øget opsparing — er det vel tvivlsomt, om pristalsreguleringen vil få den ønskede virkning. Derimod er det nok sandsynligt, at den skattelempelse, som det er tanken at knytte til ordningen, vil virke opsparingsfremmende.

Der synes derfor i den foreliggende situation at være to muligheder for en logisk sammenhængende lovgivning, som kunne fortjene nærmere overvejelse. Den ene mulighed går ud på at gennemføre lovforslaget om pristalsreguleret aldersdomsforikring og aldersdomsopsparing omtrent i den foreslåede form mod til gengæld at opgive bestemmelsen i folkeforsikringsloven om folkepensionens mindstebeløb. Gennemføres en sådan foranstaltning, bliver fordelene ved pristalsreguleringen mere åbenbar. Det vil dog også her være således, at personer med visse mellemindtægter må give afkald på folkepension svarende til 60—96 pct. af den pristalsregulerede ydelse, bortset fra indekstillelaget. Dette er en følge af de almindelige fradragregler. Efter at der ved anden behandling af folkepensionslovforslaget er opnået almindelig tilslutning til at yde et mindstebeløb, må denne mulighed opgives.

Den anden mulighed er at erstatte det foreliggende lovforslag med regler, der udelukkende tager sigte på at opmuntre langtids-

opsparingen gennem skattelempelser, Jeg finder ingen grund til at lægge skjul på, at jeg anser denne vej for bedre end den, som det her fremsatte forslag er udtryk for.

Regeringen har imidlertid efter opfordring fra alle partier i folkepensionsudvalget påtaget sig at fremkomme med et lovforslag til en konjunkturreguleret aldersopsparing, og jeg kan anbefale at stemme for lovforslaget i den foreliggende form og dermed være med til at sikre et bredt flertal for folkepensionen.“

Finansministeren gjorde derefter rede for regeringens planer med hensyn til forskellige *spareforanstaltninger*, der skulle bidrage til finansiering af den merudgift, som folkepensionsordningen ville medføre. Endelig omtalte ministeren nogle henvendelser, som var til behandling i folkepensionsudvalget, og som der måtte tages stilling til før folkepensionsordningens endelige udformning.

Ved sagens 1. behandling i folketinget blev der ikke fra nogen side givet udtryk for absolut tilfredshed med den foreslåede ordning.

Under lovforslagets behandling i et udvalg enedes man alligevel om at indstille det til vedtagelse i uændret form, idet der samtidig skulle foretages en ændring i det til behandling værende lovforslag om ændringer i folkeforsikringsloven vedrørende den nedsættelse i folkepensionen, der skal finde sted som følge af udbetaling af indeks-tillæg.

Denne ændring går nærmere ud på, at nedsættelsen dog ikke kan udgøre mere end det beløb, med hvilket folkepensionens mindstebeløb er steget fra tidspunktet for oprettelsen af den første indekstrakt til tidspunktet for udbetaling i henhold til indekstrakten.

Angående den af finansministeren berørte tanke om i stedet for den foreslåede ordning at gennemføre visse *skattelettelser for langtidsopsparing* fik udvalget forelagt en skitse, der er optrykt som bilag 1 til betænkningen. Endvidere modtog udvalget fra Dansk Sparekasseforening og fra Danske Bankers Fællesrepræsentation et forslag til *skattefri aldersopsparing*. Sidstnævnte forslag, der var udarbejdet af de to organisationer i fællesskab, er aftrykt som bilag 2 til betænkningen.

Lovforslaget vedtoges ved 3. behandling med 141 stemmer mod 12, idet de fire største partier tiltrådte lovforslaget, mens kommunisterne og retsforbundet gik imod det.

9. Lov om ændringer i lov om præmiering af opsparing. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 653. — C. sp. 163].

Fremsat skriftligt i folketinget 10/11 (F. sp. 884). 1. beh. 17/11 (F. sp. 1076). Partiernes ordførere: Holger Eriksen, Thorkil

Kristensen, Poul Møller, Axel Sørensen, Alfred Jensen og Oluf Pedersen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om midlertidige bestemmelser vedrørende påligningen af indkomst- og formueskat til staten. Foreløbig beretning afgivet $16/12$ (B. sp. 257). Betænkning (B. sp. 295) afgivet $2/3$. (Ordfører: Holger Eriksen). 2. beh. $7/3$ (F. sp. 3402). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 333) afgivet $13/3$. 3. beh. $10/3$ (F. sp. 3688). *Loven stadfæstet 28. marts 1956.* (Lovt. nr. 72).

Ved lov nr. 294 af 29. september 1954 om præmiering af opsparing (årbog 1953—54, side 110) åbnedes der for personer, hvis indtægt ikke overstiger et nærmere angivet beløb, adgang til inden 1. januar 1956 — i nogle tilfælde 1. marts 1956 — at opnå opsparingspræmie ved at gøre indskud på præmieindskudskonti i danske sparekasser eller banker eller i overformynderiet.

Ved nærværende lov *forlænges præmieopsparingsordningen for 2 år.*

Samtidig har man *ophævet den bindingsperiode på 3 år, som hidtil har været gældende.* Det er dog fortsat en betingelse for præmiering, at det opsparede beløb indestår i 3 år efter indskudsårets udløb. Som en konsekvens af bindingens bortfald er bestemmelsen i nævnte lovs § 3, stk. 2, hvorefter præmieindskudskontiene skulle være unddraget kreditorforfølgning, ophævet.

Under sagens behandling i folketinget føjedes hertil den ændring, at *præmieindskudskonti også skal kunne oprettes i andelskasser*, der er medlemmer af Foreningen Danske Andelskasser, og som deltager i en gensidig garanti for præmieindskudskonti i andelskasser under foreningen og underkaster sig de kontrolforanstaltninger med hensyn til disse konti, som fastsættes af finansministeren.

Yderligere indføjedes en bestemmelse om, at man ved beregningen af præmien (15 pct. af de indskudte beløb) skal *afrunde indskudsbeløbet* til det nærmeste med 10 delelige antal kroner, således at hvad der er under 5 kr., lades ude af betragtning, mens beløb på 5 kr. og derover rundes opad.

De foretagne ændringer får også virkning for præmieindskud, som er foretaget efter den hidtil gældende lov.

Ved fremsættelsen af forslaget til den heromhandlede lov anførte *finansministeren* bl. a.:

„Der har været en sådan interesse for opsparingsloven, at en forlængelse må falde naturligt.

Lovforslaget indeholder den nye bestemmelse, at indskyderne efter indskudsårenes udløb frit kan hæve indskuddene på præmiekontiene.

De erfaringer, man fra administrationen og pengeinstitutterne har indhøstet siden lovens vedtagelse, viser, at opsparingslysten vil blive yderligere stimuleret, såfremt man ophæver den binding af de præmieberettigede indskud på tre år, som er pligtmæssig efter den gældende lov. Det er dog fortsat en betingelse for præmiering, at de opsparede beløb indestår i vedkommende pengeinstitut i tre år efter indskudsårets udløb.

I forbindelse med denne ændring foreslås det, at den gældende bestemmelse om, at præmieindskudskonti er unddraget fra kreditorforfølgning, ophæves. Når indskyderen frit kan hæve pengene, må hans kreditorer også have adgang til at søge sig fyldestgjort i de opsparede beløb, uden at de som nu skal være tvunget til at erklære indskyderen konkurs.“

Ved 1. behandling støttede ordførerne for de fire største partier lovforslaget, selvom flere af dem ikke på alle punkter fandt det tilfredsstillende, mens kommunisternes og retsforbundets ordførere var mere kritisk indstillet overfor lovforslaget.

Poul Møller (KF) fandt det tvivlsomt, om de gældende begrænsninger med hensyn til, hvor meget der måtte indskydes på præmieindskudskonto, og hvor stor en skattepligtig indtægt den pågældende måtte have, var hensigtsmæssige, ligesom han berørte flere andre spørgsmål, der burde overvejes nærmere i et udvalg.

Alfred Jensen (DK) fandt det lidet rimeligt og lidet hensigtsmæssigt, at en gruppe medborgere, som er relativt godt stillet, får en opsparingspræmie, der må betales af andre medborgere, som kan være stillet langt ugunstigere. Det var langt bedre at fremme opsparingen ved at gøre pengene værdifaste og at ændre den sociale lovgivning. På den måde kunne man hjælpe langt flere.

Oluf Pedersen (DR) gik stærkt imod lovforslaget, som ville koste staten mange penge og efter hans opfattelse ikke føre til den tilsigtede forøgelse af opsparingen. Han foreslog efter forhandlingens afslutning at nægte lovforslaget overgang til anden behandling. Ved afstemningen herom vedtoges det med 100 stemmer mod 12 (DK og DR) at lade sagen overgå til anden behandling.

Det udvalg, hvortil lovforslaget henvistes, blev ikke færdig med

sit arbejde tidligt nok til, at lovforslaget kunne gennemføres inden nytår. Udvalget fandt det derfor påkrævet i en *foreløbig beretning* at oplyse, at præmieopsparingsordningen kunne ventes opretholdt, da pengeinstitutterne ellers kunne være i tvivl om, hvordan de skulle forholde sig med hensyn til modtagelsen af indskud på præmieindskudskonto. I den foreløbige beretning hedder det:

„Udvalget agter at afslutte behandlingen af lovforslaget i begyndelsen af det nye år, efter at nærmere oplysninger om opsparingen i 1955 er modtaget fra pengeinstitutterne.

I udvalget er der iøvrigt enighed om at gennemføre ophævelse af bindingen for de i henhold til den gældende lov om præmiering af opsparing indbetalte beløb, mod at spareerne giver afkald på præmien, hvor beløbene ønskes udbetalt inden fristens udløb.“

I den senere af udvalget afgivne betænkning indstilledes lovforslaget til vedtagelse med et par af finansministeren tiltrådte ændringer (angående andelskassernes inddragning i ordningen og angående præmiebeløbenes beregning). Disse ændringer er omtalt foran.

I betænkningen anføres:

„Udvalget er enigt i, at *andelskasserne* bør sidestilles med sparekasserne, hvad modtagelse af præmieindskud angår, på betingelse af, at de yder den nødvendige garantige garanti, og det stiller derom nedennævnte ændringsforslag, der er tiltrådt af finansministeren. Spørgsmålet om, hvorvidt *enker eller enkemænd*, der hensidder i uskiftet bo, skal have lov til at *overtage den afdøde ægtefælles præmieopsparing*, har været drøftet, men er bortfaldet, efter at det fra finansministerens side er oplyst, at der efter forslagets udformning ikke vil være noget til hinder herfor.

Ligeledes har man drøftet muligheden for at *inddrage opsparing af boligindskud under præmieordningen*, men man har opgivet det, bl. a. fordi det er oplyst, at boligandele kan belånes i pengeinstitutterne.“

I en særudtalelse gør venstres og det konservative folkepartis repræsentanter gældende, at de „ville have foretrukket, at det fremsatte lovforslag var blevet udvidet, således at også andre opsparingsformer end kontant indbetaling var blevet præmieret. Mindretallet har under udvalgsbehandlingen fremlagt forslag med henblik herpå, men det har ikke været muligt at opnå flertal i udvalget for en *videregående opsparingspræmiering*. Mindretallet vil derfor vende tilbage til dette spørgsmål.“

De radikale udvalgsmedlemmer anfører, at de i udvalget har „fremført tanken om eventuelt at nå frem til en form for præmiering af opsparing, der i særlig grad fremmer *erhvervelsen af egne hjem*, men har måttet erkende, at tankens realisering nødvendigvis dyberegående overvejelser, end behandlingen af det foreliggende forslag har givet mulighed for.

Det af det foran nævnte mindretal omtalte, i udvalget skitserede, forslag, hvorefter der skulle gives *skattelettelse for mindre renteindtægter* uanset størrelsen af de pågældende skatteyderes indtægt, har nærværende mindretal ikke kunnet tiltræde, men har henvist til, at man under behandlingen af skatteforslagene ønsker gennemført skattelettelser for formueejere med små indkomster.“

Ved 2. behandling vedtoges de foreslåede ændringer uden afstemning.

Mellem 2. og 3. behandling afgav udvalget en tillægsbetænkning, der var ledsaget af bilag til belysning af ordningens hidtidige virkninger.

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget med 110 stemmer (S, V, KF, RV og DK) mod 6 (DR), idet 1 grønlandsk medlem hverken stemte for eller imod.

10. Lov om vurdering af landets faste ejendomme.

(Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 1015. — C. sp. 529].

Fremsat mundtligt i folketinget $1^{9/1}$ (F. sp. 2275). 1. beh. $^{8/2}$ (F. sp. 2621 og 2677). Partiernes ordførere: Holger Eriksen, Alfred Bøgh, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Skytte, Alfred Jensen og Oluf Pedersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Holger Eriksen, Ove Hansen, Urban Hansen, Kai Jensen, Hans Knudsen [formand], Peter Nielsen, Chr. Rasmussen, Alfred Bøgh, Anders Andersen, Jens Chr. Christensen, Foged. Thorkil Kristensen, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Gottschalck-Hansen, Thestrup, Skytte [næstformand] og Oluf Pedersen). Betænkning (B. sp. 769) afgivet $^{13/6}$. (Ordfører: Holger Eriksen). 2. beh. $^{14/6}$ (F. sp. 5196). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $^{20/6}$ (F. sp. 5215). *Loven stadfæstet 23. juni 1956.* (Lovt. nr. 179).

Loven træder i stedet for *vurderingsreglerne* og reglerne om *vurderingsmyndighedernes organisation* i lov nr. 352 af 7. august 1922 om beskatning til staten af faste ejendomme, således som denne er ændret ved lov nr. 47 af 6. marts 1936, § 22 i lov nr. 108 af 31. marts 1938, lov nr. 289 af 3. juli 1942 og lov nr. 61 af 12. marts 1955.

Herudover gives der ved loven bestemmelser for områder, for hvilke der ikke tidligere har været fastsat lovbestemmelser,

idet de herfor givne retningslinier har måttet findes i finansministeriets bekendtgørelser nr. 49 af 15. februar 1923 om den vurderingsrådene og skyldrådene påhvilende virksomhed med hensyn til vurderingsansættelserne til ejendomsskyld og grundskyld m. v. og nr. 305 af 12. december 1924 om den vurderingsrådene og skyldrådene påhvilende virksomhed med hensyn til foretagelse af omvurderinger til ejendomsskyld og grundskyld m. v. samt i en af overskyldrådet under titlen „Bestemmelser vedrørende vurdering til ejendomsskyld og til grundskyld“ i april 1931 udfærdiget vejledning for vurderingsmyndighederne, hvilken vejledning af ligningsdirektoratet er suppleret med en i juli 1945 udfærdiget „Oversigt over de siden 1931 stedfundne ændringer i de gældende vurderingsbestemmelser m. m.“.

Lovforslaget havde ved fremsættelsen titlen „Forslag til lov om vurdering og beskatning til staten af faste ejendomme“ og indeholdt i overensstemmelse hermed forslag gående ud på dels en ændring af de hidtil gældende regler angående beskatningen af faste ejendomme, dels en samling af disse i en enkelt og mere systematisk opbygget lov, hvortil kom de i lovforslagets afsnit I foreslåede bestemmelser angående selve vurderingen og vurderingsmyndighederne.

Da lovforslaget efter 1. behandling var blevet henvist til behandling i et udvalg, viste det sig ved de i dette foretagne drøftelser, at der kunne opnås almindelig enighed om en formulering af reglerne i afsnit I angående vurderingen og vurderingsmyndighedernes organisation, mens de øvrige dele af lovforslaget krævede yderligere overvejelser og undersøgelser. Da det imidlertid ansås for at være af betydning, at man af hensyn til den *forestående 11. almindelige vurdering* så hurtigt som muligt gennemførte de bestemmelser i afsnit I, der var opnået enighed om, indstillede udvalget efter forhandling med finansministeren dette afsnit til vedtagelse med en række af finansministeren stillede og af udvalget tiltrådte ændringsforslag, hvoriblandt var forslaget om ændring af titlen til: „Lov om vurdering af landets faste ejendomme.“

Angående de ved loven gennemførte ændringer i eller tilføjelser til de hidtil gældende bestemmelser anføres følgende:

Ved § 1 bestemmes, at almindelig vurdering af landets faste ejendomme fremtidigt skal finde sted *hvert 4. år mod tidligere hvert 5. år*, idet en vurderingsperiode på 5 år må anses for at være for lang i tider med store prisudsving.

I § 2, *stk. 2, nr. 1*, fastslås, at der skal finde *årsomvurdering* sted af ejendomme, på hvilke der er afholdt bekostninger til forbedring af bygninger eller grunden, når bekostningen udgør *mindst 5 000 kr.* (heri medregnet værdien af ejers eget arbejde og egne materialer). Kriteriet er derved knyttet til størrelsen af den afholdte bekostning, mens det tidligere var vurderingsmyndighederne, der skulle skønne, om der ved forandringen var hidført en værdiforøgelse på mere end 2 000 kr.

Endvidere er det ved § 2, *stk. 2, nr. 2—5*, bestemt, at der skal foretages årsomvurdering 2) af ejendomme, fra hvilke der er afhændet, eller til hvilke der er lagt et særskilt matrikuleret areal, når erhvervedokumentet er blevet tinglyst som adkomst, 3) af ejendomme, ved hvilke der uden forandring af matrikelbetegnelsen er sket arealændring som følge af omdeling eller skelforandring, forsåvidt ændringen har påviselig indvirkning på ejendommens værdi, 4) af ejendomme, hvorfra der siden ejendommens sidste vurdering er udskilt et areal, når dette er blevet ansat ved en vurdering i henhold til § 4, *stk. 1*, eller når arealet ved årsomvurderingen i overensstemmelse med reglerne i § 8, *stk. 2*, skal vurderes som en selvstændig ejendom, 5) af ejendomme, fra hvilke der er eksproprieret areal, eller til hvilke der er lagt eksproprieret areal, forsåvidt arealændringen har påviselig indvirkning på ejendommens værdi. Ved disse bestemmelser lovfæstes regler, der har udviklet sig af praksis, idet de hidtil gældende regler vedrørende omvurdering af ejendomme, ved hvilke udstykning eller sammenlægning havde fundet sted, havde givet anledning til tvivl og usikkerhed.

Ny er derimod reglen i § 2, *stk. 2, nr. 8*, hvorefter omvurdering skal foretages, når der ved forlig med eller kendelse af vedkommende myndighed er tillagt ejeren erstatning for værdiforringelse på grund af offentlige foranstaltninger. Der er bl. a. herved tænkt på værdiforringelse som følge af gennemført fredning.

Ny er ligeledes reglen i § 2, *stk. 2, nr. 9*, hvorefter vurdering

ved årsvurderingerne skal foretages af nye ejendomme, herunder ejendomme, som er opstået ved opfyldning eller lignende; reglen betyder dog ikke nogen ændring af gældende praksis, men er optaget for fuldstændighedens skyld.

Iøvrigt opretholdes ved loven de hidtil gældende bestemmelser, hvorefter der ved årsvurderingerne skal foretages vurdering af ejendomme, som ved anlæg af jernbaner, gader, veje, pladser o. lign. eller af andre særlige årsager må antages at være steget i værdi, af ejendomme, der har lidt væsentlig skade ved brand, storm eller lignende, af ejendomme, som ejeren eller den bruger, hvem det ifølge lovgivningen påhviler at udrede skatterne af ejendommen, begærer optaget til omvurdering, samt af ejendomme, der er undergået sådanne forandringer, at ny ansættelse herved nødvendiggøres, jfr. nr. 6, 7, 10 og 11 i § 2, stk. 2.

I § 3, stk. 1, fastsættes det, at *vurderingsterminen er 1. september* i det år, hvori vurderingen foretages. Formålet med at flytte vurderingstidspunktet frem fra 1. oktober til 1. september er at gøre det lettere for vurderingsmyndighederne at overholde lovens bestemmelser om, at *vurderingerne skal være tilendebragt og meddelelse om resultatet tilstillet ejerne inden udgangen af kalenderåret*. Endvidere bestemmes det, at det foruden ved de almindelige vurderinger også skal gælde ved omvurderingerne, at det er ejendommens tilstand på dette tidspunkt, der skal lægges til grund ved ansættelsen, ligesom denne skal foretages på grundlag af prisforholdene i det hele på samme tidspunkt. For at dog en ejer, hvis ejendom ved en omvurdering, der finder sted efter f. eks. sket tilbygning, skal kunne undgå forhøjelse af ejendomsværdien for den oprindelige ejendom, hvis han ikke af hensyn til belåning eller af andre grunde er interesseret heri, er der i paragraffens 2. stykke fastsat den bestemmelse, at han kan begære, at ejendomsværdien fra sidste forudgående vurdering af ejendommen ikke forhøjes med et større beløb end værdien af forbedringen.

I § 4 bestemmes det, at enhver selvstændigt vurderet ejendom samt ethvert ikke selvstændigt vurderet areal under visse

betingelser kan begæres optaget til vurdering (omvurdering) til enhver tid udenfor de almindelige vurderinger og årsomvurderinger. Herved imødekommes den interesse, ejerne ofte har i at få foretaget omvurderinger i tiden udenfor de almindelige vurderinger og årsomvurderingerne, særlig af hensyn til prioritering. Endvidere er det under hensyn til, at vurderingerne skal kunne anvendes i andre tilfælde end ved køb og salg, bestemt, at der i umiddelbar tilslutning til alle de i henhold til bestemmelserne foretagne omvurderinger skal ske beregning af afgiftspligtig grundstigning.

Ved § 5, der angiver, hvilke ansættelser der skal foretages ved vurderingen, er der foretaget en ændring af terminologisk art, idet de tidligere anvendte betegnelser „vurderingssummen til ejendomsskyld“ og „ejendomsskyldværdien“ er erstattet med udtrykket „ejendomsværdien“.

De i § 7 fastsatte regler for *undtagelse fra vurdering* følger i det væsentlige de hidtil gældende regler. Dog er bestemmelsen om, at gesandtskabsejendomme skal undtages, udgået; til gengæld er det i § 49 fastsat, at disse ejendomme under forudsætning af gensidighed skal være skattefri.

Ved §§ 9—12 gives der såvel en definition af begrebet „ejendomsværdien“ som en afgrænsning af de forhold, der skal tages i betragtning ved ansættelsen af denne. Paragraffernes indhold svarer iøvrigt til reglerne om vurderingssummen til ejendomsskyld i loven af 7. august 1922, således som disse regler nærmere er udformet gennem praksis, idet der ved *ejendomsværdien* forstås *værdien af den faste ejendom i dens helhed*, herunder sædvanligt tilbehør, men ikke besætning, inventar, maskiner og andet driftsmateriel, ligesom der ved ansættelsen fortsat skal tages hensyn til de til ejendommen knyttede rettigheder og byrder af offentligretlig karakter samt til privatretlige servitutter, der er pålagt en ejendom til fordel for en anden ejendom, såvel ved vurderingen af den herskende som af den tjenende ejendom.

Ved § 13 gives følgende regler for *grundværdiens ansættelse*:

Stk. 1. Ved grundværdien forstås værdien af grunden (med

grundforbedringer) i ubebygget stand under hensyn til beskaffenhed og beliggenhed og til en i økonomisk henseende god anvendelse.

Stk. 2. Ved ansættelsen af grundværdien skal der tages hensyn til de til grunden knyttede rettigheder og byrder af offentligretlig karakter, dog at der ikke tages hensyn til grundstigningsskylden.

Stk. 3. Fremdeles skal der tages hensyn til privatretlige servitutter, der er pålagt et grundareal til fordel for en anden ejendom, såvel ved vurderingen af den herskende som af den tjenende ejendom. Iøvrigt bortses der fra rettigheder og forpligtelser af privatretlig karakter.

Denne formulering af stk. 2 og 3 betegner en tilsidesættelse af den hidtidige praksis, således at der ved fremtidige vurderinger kun skal tages hensyn til byrder, der hviler på grunden som sådan, og ikke til byrder, der hviler på de på grunden stående bygninger, som f. eks. huslejestoppet.

Mens der ikke ved § 14 er foretaget ændringer i de hidtil gældende regler for grundværdiens ansættelse for landbrugs-ejendomme, er der ved § 15 sket en ændring i de tilsvarende bestemmelser vedrørende *skovbrugsejendomme*, idet skovenes grundværdi, der hidtil er blevet ansat til 60 pct. af „normalværdien“, herefter skal ansættes til en af ligningsrådet fastsat procent af normalværdien. Vedrørende grundværdiens ansættelse for andre end land- og skovbrugsejendomme opretholdes ved § 16 de hidtil gældende regler.

Reglerne i §§ 17—18 om *fradrag i grundværdien for forbedringer* svarer i hovedsagen til de hidtil gældende regler i 1922-loven, dog at der er foretaget ændringer på følgende punkter:

a) I modsætning til tidligere er det ikke nogen betingelse for ejerens ret til fradrag, at han har fremsat udtrykkelig begæring herom, men fradrag skal gives, når ejeren blot har givet de fornødne oplysninger. Herved lovfæstes en fremgangsmåde, der gennem længere tid er fulgt i praksis.

b) Endvidere har man frafaldet den hidtil gældende betingelse for opnåelse af fradrag: at bekostningen ved forbedringen ikke kan anses for vederlagt gennem den udbytte-

forøgelse, forbedringerne har medført, hvilket skyldes de praktiske vanskeligheder ved anvendelsen af denne regel.

c) Til den hidtil gældende regel, hvorefter fradraget kun kan gives i det omfang, hvori forbedringerne må antages at have virket værdiføgende ved ansættelsen, er ved § 18, stk. 2, føjet den undtagelsesregel, at fradraget skal ansættes lig med bekostningen i de tilfælde, hvor det offentlige har medvirket ved gennemførelsen af en grundforbedringsforanstaltning til fordel for ejendomme indenfor et bestemt afgrænset område, og ejendommens bidrag til anlægsudgifterne er fastsat og opkræves af en offentlig myndighed enten ifølge lovgivningen eller ifølge særlig aftale med ejerne, og bidraget er pålignet grunden uafhængig af bebyggelse eller virksomhed på denne.

Ved § 19 er der tilkommet en ny bestemmelse, hvorefter ejeren, når der ikke ved den efter forbedringens fuldførelse nærmest følgende vurdering er givet fradrag i grundværdien for en grundforbedring, ikke har krav på fradrag for denne forbedring ved de senere vurderinger. Denne bestemmelse svarer til den forståelse, man i praksis har lagt til grund ved anvendelsen af 1922-lovens § 15.

Bestemmelsen afskærer ikke vurderingsmyndighederne fra at give fradrag for forbedringer i de omtalte tilfælde, men den giver vurderingsmyndighederne mulighed for at afvise et krav herom, hvis et sådant efter forholdene i det enkelte tilfælde ville være urimeligt, f. eks. hvor den omstændighed, at fradraget ikke er givet ved den pågældende vurdering, har haft indflydelse på ejendommens grundbeløb i ejerens favør.

Endvidere er i § 20 fastsat den regel, at når der ikke er givet fradrag i grundværdien for forbedringer til den ejer, der har foretaget forbedringerne, skal en senere ejer af ejendommen kun have krav på fradrag, såfremt ejendommen ikke har været vurderet i tiden mellem forbedringernes foretagelse og ejerskiftet.

I §§ 22—29 er angivet reglerne for *vurderingsmyndighedernes organisation*. Af nye regler anføres her, at *valget af vurderingsmænd* skal ske under eet for samtlige de vurderingsmænd, der skal vælges i kommunen, selvom der i denne er flere vurde-

ringsdistrikter, og valgene skal foretages hvert 4. år i samtlige kommuner (§ 22). *Vurderingsformændene*, der udpeges af finansministeren, udnævnes herefter *for 8 år ad gangen* (§ 23). Derimod svarer reglerne i § 24 om *skyldrådenes sammensætning* m. v. til de regler, der har været gældende siden finansministeriets bekendtgørelse af 13. juli 1954, ligesom reglerne i § 25 om *tilkaldelse af sagkyndige medhjælpere* stort set er uændrede, dog at disse for fremtiden beskikkes for 8 år ad gangen. Ny er imidlertid bestemmelsen i § 27 om, at vederlaget til vurderingsmænd, vurderingsformænd og skyldrådsformænd fremtidigt skal fastsættes på finansloven.

Ifølge § 10, stk. 4, i loven af 7. august 1922 kunne intet medlem af et skyldråd eller et vurderingsråd deltage i vurderingen af sin egen ejendom eller af en ejendom, i hvilken han var parthaver, eller med hvis ejer han var beslægtet så nær som svoger eller søskendebarn. Denne regel er nu ved § 28 ændret derhen, at kun slægtskab i den op- og nedstigende linie og så nær som søskende eller svogerskab i samme nærhed skal være udelukkelsesgrund. På den anden side er det udtrykkeligt fastsat, at et medlem ikke kan deltage i vurderingen af sin ægtefælles ejendom eller af den ejendom, hvoraf han er bruger eller bestyrer, ligesom de samme udelukkelsesgrunde også skal gælde for de sagkyndige medhjælpere.

Reglerne for *vurderingsmyndighedernes opgaver* er fastsat i §§ 30—37. Af nye bestemmelser herom kan anføres, at der i § 31 er givet vurderingsformændene en beføjelse til at sammenkalde vurderingsmændene til *instruktionsmøder*. Ny er ligeledes bestemmelsen i § 34, stk. 2, om at i tilfælde, hvor vurderingsrådets pligt til at afgive erklæring ikke er hjemlet i særlig lov, skal tvivlsspørgsmål om pligtens omfang afgøres af finansministeren.

Reglerne for *vurdering, klage og revision* findes i §§ 38—47. Mens bestemmelserne i § 38 om, hvilke oplysninger der skal gives i de *skemaer*, der skal udfyldes til brug ved vurderingen, i alt væsentligt svarer til reglerne herom i 1922-loven, er *bødebestemmelserne* indskrænket til alene at angive særlige regler om bøde for undladelse af rettidig aflevering af behørigt udfyldt og

underskrevet skema, mens spørgsmålet om straf for afgivelse af urigtige oplysninger, i skemaet eller ved anden lejlighed, må afgøres efter straffelovens regler (§§ 162 og 163 i lov nr. 126 af 15. april 1930). Ny er bestemmelsen i § 40, stk. 3, om, at der ved de almindelige vurderinger skal gives *meddelelse til ejerne* indeholdende oplysninger om ejendomsværdien, grundværdien og eventuelt fradrag i grundværdien for forbedringer for hans ejendom samt om tid og sted for vurderingsfortegnelsens fremlæggelse.

Mens reglerne om såvel ejernes adgang til at indgive klage over ansættelser som klagefristens længde i alt væsentligt er uændrede, er der i § 42, stk. 4 og 5, åbnet mulighed for klagebehandling også i tilfælde, hvor klagefristen er overskredet eller betingelserne for sagens indbringelse ikke er opfyldt.

Udover bestemmelserne om vurdering af landets faste ejendomme indeholdt det fremsatte lovforslag som nævnt også *forslag om nye regler for beskatningen* af disse.

Blandt de vigtigste af de foreslåede beskatningsregler skal her nævnes følgende:

1. Det var i lovforslagets § 48 foreslået, at *grundskylden til staten* — som hidtil — skulle opkræves med 6 promille, men i konsekvens af, at det samtidig var foreslået, at den fælleskommunale udligningsfond skulle ophæves, var den gældende bestemmelse om, at de 4,4 promille skal afgives til udligningsfonden, ikke medtaget.

2. Angående *grundstigningsskylden* gik lovforslagets regler (§§ 51—70) ud på, at der for så vidt angår beskatningen af den grundværdistigning, der konstateres efter 11. almindelige vurdering, ikke til grundbeløbet skulle lægges hverken „fejltillæg“ eller „konjunkturtillæg“. Den således *ureducerede grundværdistigning* skulle derefter *beskattes fuldtud med 4 pct. p. a.*, hvorved forslaget kom i overensstemmelse med det i grundskyldskommissionens betænkning foreslåede for så vidt angår den fremtidige grundværdistigning. Derimod var kommissionsforslaget om inddragning også af de bestående grundværdier mod en vis erstatning ikke optaget i lovforslaget.

3. Endelig foresloges det i lovforslagets afsnit om *ejendomsskylden* (§§ 71—77) i overensstemmelse med, hvad der var foreslået af skattelovskommissionen, at *påligning af ejendomsskyld til staten ikke mere skulle finde sted*, men at den de enkelte ejendomme *allerede påhvilende ejendomsskyld* til staten skulle *fikseres* og fra og med 12. almindelige vurdering *nedskrives* med en tiendedel ved hver almindelig vurdering. De således foreslåede regler om fiksering af ejendomsskylden svarede iøvrigt til reglerne i det forslag til lov om ejendoms-

skyld til staten, der tidligere har været fremsat som led i skatte-reformen.

Ved lovforslagets 1. behandling, der foretoges sammen med 1. behandling af forslag til lov om jordrente til staten (af Oluf Pedersen m. fl.), hvilket med nogle mindre ændringer svarede til det af grundskyldskommissionens flertal udarbejdede forslag, mødte afsnittet om vurderingen og vurderingsmyndighederne ingen alvorlig kritik fra partiernes ordførere, idet forhandlingen i overvejende grad drejede sig om de foreslåede beskatningsregler.

Holger Eriksen (S), der anbefalede lovforslaget som helhed, udtalte om vurderingsreglerne, at det efter hans opfattelse var lykkedes finansministeren gennem de nye regler at opnå en simplificering, der i sig selv kunne give en garanti for en rigtig vurdering. *Oluf Pedersen* (DR), der tillige talte som ordfører for forslagsstillerne angående forslag til lov om jordrente til staten, udtalte: „De to lovforslag hviler begge på det samme sikre retsgrundlag; men medens vort forslag yderligere udbygger denne ret, kan det siges, at regeringens lovforslag er noget afbleget“. Og senere: „Bag vort grundskyldskrav har altid ligget kravet om både lettere adgang til jord og skattenedsættelse. Her har regeringen foreløbig svigtet, ikke en eneste øre er der til nedsættelse af skatten i det foreliggende regeringsforslag . . . Man giver heller ikke ved regeringsforslaget den frie adgang til jord, som man ville få efter kommissionens forslag.“

Alfred Bøgh (V), der ikke anså det for udelukket, at der kunne opnås et resultat på grundlag af regeringens forslag med hensyn til vurderingsreglerne, udtalte om bestemmelserne angående grundværdibeskatningen:

„Jeg anser det ikke for påkrævet, at grundskatten, der blev indført sammen med den fælleskommunale udligningsskat på indkomst og formue, skal bibeholdes. På den anden side er jeg klar over, at det ikke er her, forslagets tyngdepunkt ligger. Det ligger efter vor mening i de ændrede bestemmelser om grundstigningsskyld. Regeringen har ikke her nøjedes med at optage tidligere love om grundstigningsskyld, men har foretaget en fundamental ændring.“

Hensigten var „uden erstatning at inddrage al fremtidig grundværdistigning i statskassen uden hensyn til, hvad der betinger denne stigning. Jeg må hertil sige helt klart og tydeligt, at det går mit parti mod med al den styrke, vi kan, og vi appellerer til dette høje tings medlemmer og til landets befolkning om at støtte os i denne modstand“. Forslagets bestemmelser om fiksering og senere aftrapning af ejendomsskylden erklærede taleren sig derimod villig til at forhandle om.

Jørgen Jørgensen (Ullerup) (KF) udtalte som sin opfattelse, at lovforslagets afsnit om grundstigningsskyld fuldstændig brød med hidtil gældende lovs principper: at det kun er de såkaldte

samfundsskabte værdier, der skal belægges med grundstigningsskyld. Angående partiets stilling sagde han: „Vi har aldrig fra konservativ side modsat os, at samfundsskabte værdier bliver genstand for en ekstra beskatning, når værdistigningen virkelig er konstateret ved salg; men en lovgivning, der på skønsmæssig basis kan muliggøre, at folk faktisk beskattes væk fra deres ejendomme, kan aldrig få vor støtte.“

Skytte (RV) fremhævede, at med hensyn til klare regler for vurderingen og enklere udregning af det beløb, der skal svares grundstigningsskyld af, var lovforslaget teknisk set et fremskridt. Videre udtalte han: „Det princip, der ligger til grund for lovforslaget, kan mit parti tiltræde, så meget mere som jeg i grundskyldskommissionen har gjort mig til talsmand for det samme princip. Vi finder det rigtigt, at samfundsskabte værdier indgår i samfundets kasse og dermed kommer fællesskabet tilgode.“

Han kunne dog ikke på forhånd give tilsagn om medvirken til afskaffelse af „fejltillægget“, og med hensyn til „konjunkturtillægget“ udtalte han, at finansministeren ikke kunne regne med det radikale venstres medvirken til dettes afskaffelse. *Alfred Jensen* (DK), der gik ind for såvel en rigtigere vurdering som for fuld grundskyld, udtalte følgende:

„Det er vor opfattelse, at det lovforslag, regeringen her kommer med, egentlig er et kummerligt resultat af de bestræbelser, som grundskyldskommissionen gjorde for at nå frem til et forslag, der skulle sikre overgangen til fuld grundskyld. Men med disse ord vil jeg også gerne have sagt, at vi betragter det forslag, der her foreligger, som en forbedring af den grundværdistigningsbeskatning, som findes i øjeblikket.“

Aage Fogh (RV), der ikke var enig med sit partis ordfører (*Skytte*), udtalte:

„Med hensyn til problemet om fradragsreglerne, fejlsværetillægget og konjunkturtillægget er jeg fuldstændig enig i det forslag, den højtærede minister har fremsat.“

Han ville derfor medvirke til lovforslagets gennemførelse, men ønskede dog de forøgede skatteindtægter anvendt til afløsning af de mest uheldige direkte og indirekte skatter.

Ved den påfølgende udvalgsbehandling opnåedes der som nævnt foran enighed om lovforslagets afsnit I om vurderingsreglerne, der indstilledes til vedtagelse med en række af finansministeren stillede og af udvalget tiltrådte ændringsforslag.

Ved 3. behandling vedtoges det således ændrede lovforslag enstemmigt med 152 stemmer, idet 1 grønlandsk medlem undlod at stemme.

Angående lovforslagets øvrige afsnit udtaltes det i udvalgets betænkning, at finansministeren på forespørgsel havde oplyst, at det var hans hensigt ved det kommende folketingsårs begyndelse at søge

de foreslåede bestemmelser om beskatning til staten af faste ejendomme gennemført, ligesom det var hans agt sammen med indenrigsministeren at søge udarbejdet forslag til en koordinering af de kommunale ejendomsskatter og ejendomsskatterne til staten.

11. Lov om fritagelse for ejendomsskyld til staten af visse ejendomme. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 497. — C. sp. 469].

Fremsat skriftligt i folketinget $21/10$ (F. sp. 320). 1. beh. $26/10$ (F. sp. 380). Partiernes ordførere: Ove Hansen, Anders Andersen, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Steen, Alfred Jensen og Oluf Pedersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Ove Hansen, Poul Hansen (Svendborg), Urban Hansen, Erhard Jakobsen, Kai Jensen [formand], Hans Knudsen, Holger Larsen, M. Larsen, Anders Andersen, Alfred Bøgh, Jens Chr. Christensen, N. Chr. Christensen, Paabøl, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Ninn-Hansen, Thestrup og Skytte [næstformand]). Betænkning (B. sp. 699) afgivet $15/5$. (Ordfører: Ove Hansen). 2. beh. $17/5$ (F. sp. 4750). 3. beh. $18/5$ (F. sp. 4911). *Loven stadfæstet 25. maj 1956.* (Lovt. nr. 124).

Ved lov nr. 117 af 9. april 1933 om lempelse i beskatningen til staten for nyopførte bygninger blev bygninger, hvis opførelse påbegyndtes efter lovens ikrafttræden og senest inden 1. januar 1934, i tiden indtil 1. januar 1943 fritaget for at svare ejendomsskyld til staten. Skattefritagelsen omfattede dog ikke en bygning, der opførtes til erstatning for en bygning, der ved ildsvåde eller på anden måde havde lidt skade, for hvilken der ydedes godtgørelse gennem forsikring. Denne skattefritagelse blev senest ved lov nr. 355 af 22. december 1954 (årbog 1954—55, side 101) udvidet til at gælde indtil 1. juli 1955.

Ved lov nr. 128 af 11. april 1933 om støtte til boligbyggeri bemyndiges kommunalbestyrelserne til at fritage beboelsesejendomme, hvis opførelse var påbegyndt i tiden 1. april 1933—31. marts 1935, for kommunal ejendomsskyld for tiden indtil 1. april 1943. Denne hjemmel er på samme måde som loven af 9. april 1933 forlænget, senest ved lov nr. 107 af 14. april 1955

om byggeri med offentlig støtte (årbog 1954—55, side 229) for tiden indtil 1. april 1959.

Overensstemmende hermed gik forslaget til nærværende lov, der oprindeligt havde titlen „Forslag til lov om forlængelse af skattefritagelsen i henhold til lov om lempelse i beskatningen til staten af nyopførte bygninger“, ud på, at de fritagelser for ejendomsskyld til staten, der blev givet ved 1933-loven, skulle forlænges for 4 år indtil 1. juli 1959.

Under sagens behandling i folketinget begrænsedes fritagelsen imidlertid til kun at skulle gælde til 30. juni 1956. Samtidig undergik også titlen en ændring. Ved 2. behandling fik lovforslaget følgende affattelse, som også blev lovens:

„§ 1. Ejendomme, der i henhold til bestemmelserne i lov nr. 117 af 9. april 1933 om lempelse i beskatningen til staten af nyopførte bygninger har været fritaget for ejendomsskyld til staten i tiden indtil den 30. juni 1955, fritages også for ejendomsskyld til staten for tiden fra 1. juli 1955 til 30. juni 1956.

§ 2. Fritagelsen omfatter også fælleskommunal ejendomsskyld.“

Ændringsforslaget herom var stillet af *finansministeren* og tiltrådt af hele det udvalg, der behandlede sagen.

Som begrundelse for ændringen oplyste finansministeren på forespørgsel af Oluf Pedersen (DR), at det ikke havde været muligt at samle flertal om en 4-årig forlængelse. Det var iøvrigt tanken, at disse fritagelser nu skulle ophøre.

Oluf Pedersen gjorde heroverfor gældende, at man burde gå over til en almindelig skattefritagelse for alle nybygninger, hvilket forhåbentlig også blev resultatet senere.

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget i den ændrede affattelse enstemmigt.

12. Lov om ændring i lov om oprettelse af en landskatteret og om tilsynet med skatteligningen m. v. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 343. — C. sp. 29].

Fremsat skriftligt i folketinget ²¹/₁₀ (F. sp. 323). 1. beh. ²⁶/₁₀ (F. sp. 382). Partiernes ordførere: Johs. E. Larsen, Alfred Bøgh, Erna Sørensen, Axel Sørensen, Alfred Jensen og Søren Olesen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Johs. E. Larsen,

Th. Carlsen, Urban Hansen, Kai Jensen, Hans Knudsen [formand], M. Larsen, Rudolph Rasmussen, Edel Saunte, Alfred Bøgh, Anders Andersen, Foged, Jensen-Broby, Thorkil Kristensen, Erna Sørensen, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Poul Møller og Axel Sørensen [næstformand]). Betænkning (B. sp. 143) afgivet $\frac{1}{12}$. (Ordfører: Johs. E. Larsen). 2. beh. $\frac{8}{12}$ (F. sp. 1776). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $\frac{14}{12}$ (F. sp. 2017). *Loven stadfæstet 21. december 1955.* (Lovt. nr. 311).

Loven tager ikke sigte på en almindelig revision af ovennævnte lov, men underkaster den sådanne ændringer, som er anset for påkrævede for at sætte landsskatteretten i stand til at fremme behandlingen af klagesagerne.

Ved lov nr. 108 af 31. marts 1938 om oprettelse af en landsskatteret og om tilsynet med skatteligningen m. v. ophævedes landsoverskatterådet og overskyldrådet, som hidtil såvel med hensyn til tilsynet og revisionsvirksomheden som med hensyn til klagepåkendelsen havde været de øverste instanser for ansættelse til indkomst- og formueskat og for vurdering af fast ejendom til beskatning. I stedet for oprettedes ligningsdirektoratet og ligningsrådet, der i forening skulle overtage de opgaver, som havde påhvilet landsoverskatterådet og overskyldrådet, med undtagelse af klagepåkendelsen, der overgik til den samtidig oprettede landsskatteret.

I overensstemmelse med, hvad der var meningen ved lovens givelse, blev såvel ligningsdirektoratet og ligningsrådet som landsskatteretten delt i to afdelinger: en for ansættelse af indkomst og formue (afdeling 1) og en for vurdering af fast ejendom (afdeling 2).

I henhold til lovens § 6 har finansministeren ved bekendtgørelse nr. 298 af 7. juli 1942 fastsat nærmere regler for ligningsdirektoratets og ligningsrådets virksomhed, og i henhold til lovens § 8, stk. 3, har finansministeren under samme dato (nr. 299) fastsat forretningsordenen for landsskatteretten.

Antallet af klagesager er omtrent tredoblet siden 1938. I de første efterkrigsår var stigningen i antallet af klager over ansættelser af indkomst og formue særlig voldsom, hvilket medførte en betydelig ophobning af sager i rettens afdeling 1.

Efter 1938-loven skulle antallet af medlemmer i landsskatte- retten udgøre 14, hvoraf de 9 virkede ved rettens afdeling 1. For at imødegå den stigende sagsbeholdning i denne afdeling blev medlemsantallet fra og med finansåret 1952—53 midler- tidigt forøget med 4, som alle placeredes i afdeling 1. Denne foranstaltning viste sig dog ikke tilstrækkelig effektiv, idet klagebehandlingen fortsat tog længere tid end forsvarligt, uanset at der i de senere år er sket en mindre nedgang i klage- antallet. Man har derfor anset det for nødvendigt, at der blev truffet foranstaltninger, som kunne tjene til at fremskynde klagebehandlingen.

Ved nærværende lov forøges medlemstallet fra 18 til 22, ligesom der oprettes 2 stillinger som viceformænd ved retten, en i hver af rettens afdelinger. Det vil herved blive muligt at give retsformanden en arbejdsmæssig aflastning, der må anses for nødvendig på grund af stigningen i sagsantallet.

Samtidig gives der retten adgang til at bestemme, at kontorchefer ved retten skal kunne deltage i afgørelsen af klager over ansættelser af indkomst og formue. Dette skal kunne ske, når retten finder det påkrævet under hensyn til omfanget af dens arbejde. En sådan foranstaltning kan sættes ind dels for at fremskynde afviklingen af de sager, som hen- ligger uafgjort ved retten, dels for at imødegå en stigning i antallet af uafgjorte sager, såfremt antallet af klager, der ind- bringes for retten, måtte vise stigende tendens.

Videre fastslår loven, at det skal være tilstrækkeligt til klagesagers afgørelse, at der i påkendelsen foruden formanden eller en af viceformændene (kontorcheferne) deltager 2 rets- medlemmer, mens der hidtil — foruden formanden — har skullet deltage 4 medlemmer i afgørelsen. Denne begrænsning af antallet af de i afgørelsen deltagende medlemmer har man anset for sagligt fuldt forsvarlig, og den vil være en nødvendig forudsætning for, at man skal kunne opnå den tilsigtede hur- tige afgørelse af sagerne.

Endelig skal nævnes, at man i 1938-lovens § 14 har ladt nogle bestemmelser om rettens indhentning af oplysninger udgå — reglerne herom skal fremtidig stå i forretningsordenen —

samt at der i § 18 er foretaget nogle ændringer vedrørende fremgangsmåden ved indgivelse af *salgsindberetninger* fra købere af fast ejendom til brug ved vurderings- og ligningsarbejdet.

Loven giver 1938-lovens § 8 følgende affattelse:

„*Stk. 1.* Landsskatteretten består af en formand og 2 viceformænd, der alle udnævnes af kongen, samt 22 medlemmer, hvoraf 11 vælges af folketinget og 11 af finansministeren. Formanden, viceformændene og mindst 3 af de af finansministeren valgte medlemmer skal opfylde betingelserne for at kunne blive landsdommer. Endvidere skal landbruget, industrien, håndværket og handelen være repræsenteret blandt de af finansministeren valgte medlemmer med hver 1 medlem og lønmodtagerne med 2 medlemmer. Folketingets og finansministerens valg af medlemmer gælder for 6 år; tillægsvalg gælder kun for den tilbageværende del af valgtiden. Medlemmerne lønnes med honorarer, hvis størrelse fastsættes ved finansloven.

Stk. 2. Retten kan ikke træffe nogen afgørelse, medmindre foruden formanden eller en af viceformændene mindst 2 medlemmer deltager i afgørelsen. I tilfælde af stemmelighed er formandens eller vedkommende viceformands stemme afgørende.

Stk. 3. Når retten under hensyn til omfanget af dens arbejde finder det påkrævet, kan retten bestemme, at kontorchefer ved retten skal deltage i afgørelsen af klager over ansættelser af indkomst og formue. I sådanne tilfælde har vedkommende kontorchef samme beføjelser som en viceformand; er voteringen ikke enstemmig, overgår klagen dog til behandling efter reglerne i stk. 2.

Stk. 4. Rettens forretningsorden fastsættes af finansministeren.“

Ifølge det af finansministeren fremsatte lovforslag skulle folketinget vælge 10 medlemmer af landsskatteretten og finansministeren 12. Dette ændredes i folketinget, hvor man blev enig med finansministeren om affattelsen af den ovenanførte bestemmelse i § 8, stk. 1, hvorefter finansministeren og folketinget hver skal vælge 11 medlemmer.

Såntidig ændrede man samme stykkes 3. punktum, der oprindeligt havde følgende affattelse: „Af de medlemmer, der vælges af finansministeren, skal endvidere 4 medlemmer være repræsentanter for landbruget, industrien eller håndværket, handelen og arbejderne.“

Lovforslaget mødte i folketinget tilslutning fra alle sider og gennemførtes enstemmigt med de nævnte ændringer.

I betænkningen fra det udvalg, der havde sagen til behandling, udtales bl. a.:

„Udvalget har under sit arbejde drøftet de spørgsmål, der under folketingets 1. behandling af lovforslaget blev rejst angående en hurtigere afvikling af de til landsskatteretten indgivne klager, og henstiller til finansministeren at foranledige, at der i landsskatterettens forretningsorden optages bestemmelser, som — i det omfang det er foreneligt med loven — kan fremme rettens kontormæssige arbejde.“

Ved lovforslagets 2. behandling gjorde udvalgets ordfører opmærksom på, at medlemmerne havde fået tilstillet afskrift af en skrivelse, som *folketingets ombudsmand* under 15. november 1955 havde sendt til finansministeren, og hvori ombudsmanden i anledning af en modtagen klage over den tid, der var medgået til behandling af en for landsskatteretten indanket sag, redegjorde for de oplysninger, han havde modtaget fra retten, og påpegede forhold, som burde ændres.

Finansministeren omtalte også ombudsmandens skrivelse og udtalte i tilslutning hertil: „De forhold, som er nævnt i denne skrivelse, bliver der nu bødet på gennem denne lovgivning“.

13. Lov om ændring i lov om forbrugsbegrænsende foranstaltninger. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 2211. — C. sp. 553].

Fremsat skriftligt i folketinget $12/6$ (F. sp. 5051). 1. beh. $13/6$ (F. sp. 5151). Partiernes ordførere: Peter Nielsen, Alfred Bøgh, Weikop, Bertel Dahlgaard, Ingmar Wagner og Tholstrup. Henvist til samme udvalg som forslag til folketingsbeslutning om ændring af omsætningsafgiften af manufakturvarer og beklædningsgenstande m. v. [af Weikop m. fl.]. Betænkning (B. sp. 1119) afgivet $15/6$. (Ordfører: Peter Nielsen). 2. beh. $20/6$ (F. sp. 5220). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Til lægsbetænkning (B. sp. 1127) afgivet $21/6$. 3. beh. $22/6$ (F. sp. 5418). *Loven stadfæstet 23. juni 1956.* (Lovt. nr. 180).

Ifølge § 51 i lov nr. 43 af 14. marts 1955 om forbrugsbegrænsende foranstaltninger var gyldigheden af denne lovs afsnit I (omsætningsafgift af tekstilvarer, visse plasticvarer, læder- og skindvarer, visse guldsmedevarer, ure, legetøj, radio-

og fjernsynsmotagere m. v.) og afsnit II (avancebestemmelser) begrænset til udgangen af marts 1957, jfr. årbog 1954—55, side 102.

Ved nærværende lov ophæves afsnit II, mens begrænsningen af gyldighedstiden for afsnit I bortfalder, idet man samtidig har indføjet følgende nye bestemmelser i § 51:

„Når afgifter efter afsnit I skal nedsættes eller bortfalde, skal det ske ved en *trinvis nedsættelse* af de i §§ 13 og 14 anførte afgiftssatser således, at afgifterne nedsættes hver anden måned med 10 pct. af deres oprindelige størrelse. Finansministeren kan dog — såfremt praktiske hensyn findes at tale derfor — efter forhandling med de pågældende erhvervsorganisationer og med tilslutning fra finansudvalget træffe bestemmelse om ændringer i denne aftrapningsordning, dog således at afviklingen tilendebringes indenfor samme tidsrum som ovenfor fastsat.

Tidspunktet for nedsættelse eller bortfald af afgifter efter afsnit I fastsættes af finansministeren med tilslutning fra finansudvalget. Afgørelsen bekendtgøres i lovtidende.“

Efter det oprindelige lovforslag skulle den trinvis nedsættelse af afgifter efter afsnit I ske kvartalsvis med højst 10 pct. af afgifternes oprindelige størrelse. Dette ændredes i folketinget, hvor man samtidig tilføjede bestemmelserne om, at aftrapningsordningen kan ændres, og at finansudvalget skal være medbestemmende ved fastsættelsen af tidspunktet for nedsættelse eller ophør af afgifter.

Udover det nævnte indeholder loven nogle bestemmelser af mere teknisk karakter. Særlig skal nævnes, at man har *forlænget betalingsfristen for afgifter* i henhold til loven om forbrugsbegrænsende foranstaltninger.

Efter § 15, stk. 2, i loven om forbrugsbegrænsende foranstaltninger skulle afgiften af den i en måned stedfundne afgiftspligtige omsætning være indbetalt inden udgangen af den følgende måned. Ved lovens § 31 var indbetalingsfristen for lovens første halve år forlænget med 1 måned. Efter indtrængende henstilling fra erhvervenes side om hensyntagen til den udstrakte kredit, som de anmeldte virksomheder coutumemæssigt yder detailhandelen, havde man administrativt bevaret

den forlængede betalingsfrist for de hidtil forfaldne afgifter. Denne ordning foresloges nu lovfæstet, men det vedtoges under sagens behandling i folketinget yderligere at forlænge betalingsfristen, idet man gav § 15, stk. 2, 1. punktum, følgende affattelse:

„Afgiften af den i en måned stedfundne afgiftspligtige omsætning skal være indbetalt til de af finansministeriet anviste indbetalingssteder senest den 15. i den 3. måned efter den måned, i hvilken omsætningen har fundet sted.“

Andre af nærværende lovs bestemmelser angår fastsættelsen af den afgiftspligtige værdi.

I bemærkningerne til lovforslaget anføres bl. a.:

„Ved lov nr. 43 af 14. marts 1955 om forbrugsbesgrænsende foranstaltninger blev der indført omsætningsafgift på en række varer, bl. a. manufakturvarer og beklædningsgenstande. Afgiften i henhold til denne lov er henlagt til *engrosledet*, således at afgiften normalt opkræves ved salget fra grossist (eventuelt fabrikant) til detailhandler.

Fra erhvervenes side er der fremsat ønsker om, at der på et så tidligt tidspunkt som muligt gennemføres bestemmelse om, hvilke foranstaltninger der skal iværksættes for at mindske ulemperne for erhvervslivet, når der til sin tid er truffet afgørelse om, at afgiften skal bortfalde, hvorved bemærkes, at loven udløber den 31. marts 1957.

I forbindelse med disse ønsker blev der af medlemmer af det konservative folkeparti den 24. november 1955 i folketinget fremsat forslag til folketingsbeslutning om ændring af omsætningsafgiften af manufakturvarer og beklædningsgenstande m. v., gående ud på at opfordre finansministeren til at udarbejde forslag til ændringer i afgiftsloven, således at afgiften blev omlagt til *detailledet*.

I det folketingsudvalg, der blev nedsat til behandling af dette forslag til folketingsbeslutning, har man herefter drøftet dette forslag og forskellige andre spørgsmål om ændringer i afgiftsloven. Under behandlingen i udvalget har det vist sig, at der ikke kunne skaffes flertal for en omlægning af afgiften til *detailledet*, og drøftelserne har derefter koncentreret sig om andre veje til at formindske erhvervenes ulemper ved en eventuel ophævelse af afgifterne.

I konsekvens af den betragtning, at det ikke er muligt på forsvarelig måde at foretage en tilbagebetaling til detailhandlerne af de af lagrene erlagte afgiftsbeløb, har udvalget fra forskellige erhvervsorganisationer modtaget henvendelse gående ud på, at problemet vedrørende detailhandlerne lagre af beskattede varer søges løst gennem en såkaldt *aftrapningsordning*, som skulle gå ud på, at

afgifterne ved eventuel ophævelse ikke bortfalder på een gang, men nedsættes trinvis med passende mellemrum. En sådan fremgangsmåde skulle medføre, at detailforretningerne mellem nedsættelserne får mulighed for at afsætte deres lagre og derved formindske deres tab ved afgiftens bortfald. Endvidere skulle ordningen medføre den fordel for fabrikanter og grossister, at man undgår den tilbageholdenhed med indkøb, som må forventes at ville indtræde i den sidste tid, inden afgiften skal eller forventes at skulle falde bort.

Som resultat af drøftelserne af disse spørgsmål er man i udvalget nået til enighed om, at afgifterne på manufakturvarer m. v., når disse skal bortfalde, afvikles gennem en aftrapningsordning.

Nogle af udvalgets medlemmer er gået ind for, at tidspunktet for aftrapningens påbegyndelse fastsættes allerede nu, medens andre medlemmer har været af den opfattelse, at det ikke på indeværende tidspunkt kan afgøres, hvornår valutastillingen og statens finanser kan give grundlag for en afvikling af afgiften. Ved nærværende lovforslag, der bygger på den sidstnævnte opfattelse, er det i § 8 foreslået, at tidspunktet for aftrapningsordningens påbegyndelse til sin tid fastsættes ved en ministeriel bekendtgørelse.

For at en afviklingsordning skal medføre de mindste ulemper for erhvervene, og for at den kan gennemføres på kontrolmæssigt forsvarlig måde, bør nedsættelserne i afgiftssatserne pr. gang være relativt små og tidsintervallerne mellem nedsættelserne relativt lange. Ordningen foreslås derfor gennemført med kvartalsvise nedsættelser på højst 10 pct. af de oprindelige afgiftssatser størrelse.

Det nævnte folketingsudvalg har endvidere drøftet forskellige ændringer, hovedsagelig af teknisk art, i loven om forbrugsbegrænsende foranstaltninger, herunder en forlængelse af den i loven fastsatte indbetalingsfrist for omsætningsafgiften.“

Ved fremsættelsen af lovforslaget gjorde *finansministeren* gældende, at den økonomiske situation var så uafklaret, at det efter regeringens opfattelse ville være udelukket nu at afgøre, om forholdene i 1957 gør det muligt at afskaffe eller nedsætte afgiften på de afgiftspligtige vareområder eller på nogle af disse.

Ved 1. behandling var der delte meninger om lovforslaget, navnlig fordi det intet indeholdt om, hvor længe afgiften på manufakturvarer m. v. skulle opretholdes.

I det udvalg, der fik sagen til behandling, enedes et *flertal*, bestående af de socialdemokratiske og radikale udvalgsmedlemmer, om at indstille lovforslaget til vedtagelse med de foran omtalte ændringer.

Flertallet var ifølge den afgivne betænkning af den opfattelse, „at det ikke på indeværende tidspunkt vil være forsvarligt at træffe afgørelse om, hvornår de i loven om forbrugsbegrænsende foranstaltninger omhandlede afgifter skal afvikles, men anser det for meget ønskeligt, at der af hensyn til erhvervslivets dispositioner allerede

nu fastsættes bestemmelser om, at afgifterne ikke skal bortfalde på een gang, men til sin tid skal afvikles trinvis efter den i forslaget § 8 angivne fremgangsmåde, dog med visse ændringer, som går ud på dels at gøre afviklingsperioden kortere, dels at fastsættelsen af tidspunktet for aftrapningens påbegyndelse gøres afhængig af finansudvalgets tilslutning."

Som mindretal indenfor flertallet udtaler de *radikale*, at „de afgifter, der med forbrugsbegrænsende formål under valutakrisen i 1955 blev pålagt manufakturvarer, nødvendigvis måtte blive en belastning for handelen med tekstilvarer. Disse byrder forøgedes meget betydeligt gennem virkningerne af den stærkt forøgede toldbeskatning i 1956, og det radikale venstre er udfra såvel forbrugermæssige som erhvervsmæssige synspunkter principielt af den opfattelse, at lovgivningen på de to nævnte områder bør afvikles.

Mindretallet må imidlertid erkende, at selvom der efter afgiftslovens gennemførelse i 1955 er indtrådt en væsentlig bedring af valutasituationen, så er den økonomiske udvikling og valutasituationen såvel som spørgsmålene vedrørende gennemførelsen af besparelser på statsbudgettet endnu så uafklarede, at det vil være uforvarsomt på nærværende tidspunkt at træffe bindende beslutning om afgifternes afvikling fra 1. april 1957. På den anden side finder mindretallet, at den nuværende usikkerhed med hensyn til formen for afviklingen er så skadelig for såvel produktion som handel, at der bør skabes klarhed i så henseende. Da der også af erhvervsorganisationer overfor udvalget er givet udtryk for den samme opfattelse og det herunder er fremhævet, at afviklingsperioden bør være på ca. 1½ år, har mindretallet fundet det rigtigt, at den i lovforslaget foreslåede afviklingsperiode på ca. 2½ år begrænses til de nævnte 1½ år.

Endvidere har mindretallet fundet det rigtigt, at det, som foreslået af finansministeren med tilslutning af flertallet, bestemmes i loven, at tidspunktet for afviklingens påbegyndelse skal have tilslutning af finansudvalget.

Da likviditetsspørgsmålet er af væsentlig betydning for mange virksomheder, er mindretallet meget tilfreds med den af finansministeren med tilslutning af flertallet foreslåede forlængelse af fristen for afgifternes indbetaling.

Mindretallet kan herefter i henhold til de ovenfor anførte synspunkter anbefale de af finansministeren med tilslutning af flertallet stillede ændringsforslag til vedtagelse."

Venstres og det konservative folkepartis udvalgsmedlemmer, der ikke kunne tiltræde flertallets synspunkter vedrørende afviklingsbestemmelserne, peger i betænkningen på, at de oprindelig har foreslået afgifterne placeret i detailledet i stedet for i engrosledet. Da der ikke nu lod sig gennemføre en hertil sigtende ændring, var man principielt af den opfattelse, at detailhandelen måtte have

godtgørelse for de afgifter, der var erlagt for endnu usolgte varer ved lovens ophør. „Fra forskellig side har der været udtrykt betænkeligheder ved en sådan tankes praktiske gennemførelse, medens der i udvalget har været almindelig tilslutning til afvikling gennem aftrapning ved lovens bortfald.

Mindretallet betragter lovforslagets §§ 1—7 som en forbedring af loven om forbrugsbegrænsende foranstaltninger, idet man herved imødegår nogle ulemper, som har vist sig i den tid, loven har været gældende. Derimod mener mindretallet ikke at kunne gå ind for, at den i loven om forbrugsbegrænsende foranstaltninger fastsatte tidsbegrænsning bortfalder, også under hensyn til, at afgifternes pristalsvirkning efter 1. april 1957 er uafklaret.

Mindretallet er af den opfattelse, at begyndelsestidspunktet for en afvikling af afgifterne på manufakturvarer og beklædningsgenstande bør fastsættes allerede nu . . .“

I overensstemmelse hermed stillede mindretallet ændringsforslag om aftrapning af afgifterne på tekstilvarer, besætningsartikler, visse plasticvarer, paraplyer og parasoller m. v. (§ 1, nr. 1—3, i loven om forbrugsbegrænsende foranstaltninger) i perioden 1. januar —31. august 1957, således at de pågældende varer fra 1. september 1957 skulle være afgiftsfri. For de varer, der omhandles i loven om forbrugsbegrænsende foranstaltninger § 1, nr. 4—8, foresloges ingen ændringer, hverken med hensyn til afgifternes størrelse eller deres gyldighedsperiode.

I tilslutning til den foreslåede aftrapning af afgiftssatser stillede mindretallet nogle heraf nødvendiggjorte ændringsforslag, bl. a. om aftrapning af de i loven om forbrugsbegrænsende foranstaltninger § 14 omhandlede dækningsafgifter. Endelig foresloges det, at der efter nærmere fastsatte regler skulle ydes detailhandlere afgiftsgodtgørelse af deres lagre pr. 1. september 1957 af afgiftsberigtigede gulvtæpper og gulvtæpestoffer. Denne afgiftsgodtgørelse skulle udgøre 17 pct. af den værdi, hvoraf afgiften i sin tid var beregnet. Begrundelsen herfor var, at man ved aftrapningsordningen kun havde foreslået afgiften for denne varegruppe nedbragt fra 25 pct. til 17 pct. inden afgiftens bortfald den 1. september 1957, mens de væsentlig lavere afgifter på tekstilvarer m. v. foresloges nedbragt til 2 eller 3 pct. inden nævnte dato.

Udenfor betænkningen stilledes fra *kommunistisk* side et underændringsforslag, hvorefter aftrapningen skulle foregå fra måned til måned i stedet for som af finansministeren foreslået med 2 måneders mellemrum.

Ved lovforslagets 2. behandling forkastedes mindretallets ændringsforslag om afvikling af afgifterne af tekstilvarer m. v. i tiden indtil 1. september 1957 ved *navneoprøb* med 82 stemmer (S og RV samt Thorkil Kristensen) mod 75. Fraværende var 22

medlemmer (herunder de 2 grønlandske medlemmer og Hans Schmidt). Mindretallets øvrige ændringsforslag betragtedes herefter uden afstemning ligeledes som forkastet.

Efter at det kommunistiske underændringsforslag var forkastet med 82 stemmer mod 6, idet 63 medlemmer afholdt sig fra at stemme, vedtoges de af finansministeren stillede og af udvalgets flertal tiltrådte ændringsforslag.

Til 3. behandling stillede fra kommunistisk side udenfor den af udvalget afgivne tillægsbetænkning ændringsforslag om, at nedsættelse af afgifterne i afsnit I i loven om forbrugsbegrænsende foranstaltninger skulle påbegyndes 1. juli 1956. Efter at dette ændringsforslag var forkastet med 80 stemmer mod 11 (DK og DR), idet 54 medlemmer afholdt sig fra at stemme, vedtoges lovforslaget i den ændrede affattelse med 80 stemmer (S og RV) mod 59; 8 medlemmer (DK, Thorkil Kristensen, Frederik Lyng og Hans Schmidt) afholdt sig fra at stemme.

14. Lov om ændring i lov om toldafgifterne m. m. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 897. — C. sp. 305].

Fremsat skriftligt i folketinget ¹⁸/₁ (F. sp. 2238). 1. beh. ²⁵/₁ (F. sp. 2396). Partiernes ordførere: Lars P. Jensen, Harald Nielsen, Poul Møller, Bertel Dahlgaard, Aksel Larsen og Viggo Starcke. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Lars P. Jensen, Einer-Jensen [formand], Poul Hansen (Grenaa), Peter Kristensen (Aalborg) [næstformand], Viola Nørlov, Lars M. Olsen, Hans Rasmussen, Robert Sørensen, Harald Nielsen, Alfred Bøgh, Thorkil Kristensen, Peter Larsen, Anker Lau, Poul Møller, Aksel Møller, Weikop og Bertel Dahlgaard). Betænkning (B. sp. 353) afgivet ¹⁴/₃. (Ordfører: Lars P. Jensen). 2. beh. ²¹/₃ (F. sp. 3771 og 3819). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 395) afgivet ²²/₃. 3. beh. ²⁴/₃ (F. sp. 3989). *Loven stadfæstet 26. marts 1956.* (Lovt. nr. 62).

Ved loven *forhøjes toldsatserne for tekstilvarer* i forbindelse med en omlægning af beskatningen fra vægttold til værditold. Samtidig har man fundet det nødvendigt flere andre steder i toldtariffen at foretage reguleringer for varer, hvori tekstiler indgår. Desuden er der på enkelte andre områder foretaget toldændringer, som skønnedes påkrævede, samt nogle ændringer

af teknisk karakter, bl. a. vedrørende kreditoplag. En del af ændringerne blev indføjet i lovforslaget eller omformet under dets behandling i folketinget.

Loven trådte i kraft *26. marts 1956*. Den anslås til at ville indbringe en årlig merindtægt for staten på omkring *30 mill. kr.*

Ved fremsættelsen af lovforslaget udtalte *finansministeren* om dets indhold og formål:

„Der har i årene efter den anden verdenskrig to gange tidligere været stillet forslag om en delvis ajourføring af vore toldsatser. I foråret 1947 fremsatte den daværende finansminister, det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen, på den da siddende venstre-regerings vegne et lovforslag om en generel forhøjelse af mængdetoldsatserne med visse undtagelser. Dette forslag blev imidlertid ikke gennemført. I foråret 1952 fremsatte den daværende venstre-konservative regering endvidere et omfattende forslag dels om ajourføring af toldsatserne, dels om en vis omlægning af toldtariffen; men heller ikke dette forslag blev gennemført.

Det forslag, jeg i dag skal fremsætte, er *væsentlig mindre omfattende end forslaget i maj 1952*, idet det nu udarbejdede forslag stort set kun indeholder en ajourføring af tekstiltoldsatserne. De forandringer, der foreslås udenfor toldtariffens tekstilgruppe, er i hovedsagen kun sådanne, som er en følge af de påtænkte ændringer i tekstiltoldsatserne. Herudover er foreslået nogle enkelte andre små rettelser, idet man har fundet det rigtigt nu at søge at *bøde på negativ beskyttelse*. Endvidere har man taget hensyn til nogle enkeltproblemer, der har været drøftet i toldkommissionen eller er blevet rejst overfor administrationen i tilknytning til kommissionsarbejdet og den offentlige omtale heraf.

Når den nuværende regering — i modsætning til den forrige — har indskrænket sit forslag om en delvis ajourføring af toldsatserne til stort set kun at vedrøre tekstiltoldsatserne og de dermed nært sammenhængende satser, er forklaringen den, at man ikke finder, at der nu bør foretages en mere omfattende toldrevision, men at man på den anden side dog for denne

hårdt trængte industris vedkommende ikke anser det for forsvarligt at vente længere med en ajourføring af toldsatserne.

Det er sikkert rigtigt, når det påpeges, at de *vanskeligheder for tekstilindustrien*, der fortsat gør sig gældende i mange lande, delvis hænger sammen med mere dybtgående og varige forandringer i den økonomiske struktur; men det er svært at se, at der — som nogen synes at mene — heri skulle ligge en begrundelse for vedblivende at undlade at søge den hjemlige tekstilindustri mere ligestillet med vore nabolandes tilsvarende industrier i toldmæssig henseende. Man skulle tværtimod mene, at den almindelige tendens på tekstilområdet må gøre en ajourføring af toldsatserne på dette felt yderligere velbegrundet.

Toldsatserne i lovforslaget er ansat således, at de er i underkanten af de i vore nabolande — herunder Sverige og Norge — gældende tilsvarende satser. Og de foreslåede satser er som oftest også lavere — tildels langt lavere — end de nu gældende vægttoldsatser var, da disse i sin tid trådte i kraft. Importprisernes stigning gennem årene har imidlertid medført, at *de hidtidige vægttoldsatser i forhold til varepriserne efterhånden er blevet reduceret til en brøkdel af, hvad de var, dengang de blev vedtaget.*

Det foreslås nu — ligesom i 1952 — at man indenfor toldtariffens tekstilgruppe går over fra vægttold til *værditold*. Danmark er under de internationale toldforhandlinger, der har fundet sted i tiden efter den anden verdenskrig, indgået på en række *toldbindinger*, hvoraf mange er udformet således, at man enten kan bibeholde den hidtidige vægttoldsats eller gå over til værditold. En ajourføring af tekstiltoldsatserne kan under disse omstændigheder kun ske ved overgang fra vægttold til værditold.

Da min forgænger som finansminister i 1952 fremsatte den daværende venstre-konservative regerings adskilligt mere omfattende toldlovsforslag, fremsatte han en række bemærkninger om en sådan overgang fra vægttold til værditold. Efter at have citeret de nævnte udtalelser fortsatte finansministeren:

„Disse betragtninger kan også fremføres forsåvidt angår det nu udarbejdede lovforslag. Og der skulle nu være endnu

mindre betænkelighed med hensyn til den praktiske side af sagen, eftersom den her påtænkte overgang til værditold er mindre omfattende end efter forslaget i 1952, som dækkede langt større vareområder.

Jeg skal forsåvidt angår enkeltheder i det udarbejdede lovforslag indskrænke mig til at henvise til selve forslaget og de dertil knyttede bemærkninger. Jeg skal dog tilføje, at dette forslag naturligvis som alle toldlovsforslag rummer enkeltproblemer, hvorom der må råde delte opfattelser, simpelthen fordi interesserne er delte; men sådanne enkeltheder bliver der vel lejlighed til at drøfte i et udvalg.

I forbindelse med fremsættelsen af forslaget om en ajourføring af tekstiltoldsatserne vil jeg gerne meddele tinget, at det er regeringens hensigt at foreslå den såkaldte *deponeringsordning ophævet*, samtidig med at de forhøjede tekstiltoldsatser træder i kraft

Deponeringsbestemmelserne går som bekendt ud på, at de beløb, der ved udtagelse af importbevilling til tekstilvarer indbetales til nationalbanken, skal henstå spærret i 12 måneder. På grundlag af de bevillinger, der hidtil er udtaget, henstår der i øjeblikket et depositum i nationalbanken på ca. 160 mill. kr. Det vil næppe være ønskeligt at udbetale hele dette beløb samtidig med deponeringsordningens ophævelse; dels vil det medføre et pludseligt og ikke særlig ønskeligt tilskud til pengeforsyningen, dels må man også være opmærksom på, at da importørerne indbetalte disse penge for at få deres importbevilling, var de klar over, at pengene skulle stå fast i 12 måneder. Det er derfor regeringens opfattelse, at man ved ophævelse af deponeringsordningen skal foretage udbetalingen af de spærrede beløb efter udløbet af den på deponeringstidspunktet gældende frist. Dette vil betyde, at de 160 mill. kr. vil blive udbetalt successivt i løbet af en 12 måneders periode, og dette må vist betragtes som en ønskelig og forsvarlig måde at afvikle denne pengespærring på.

Ophævelsen af deponeringsordningen vil betyde en ikke uvæsentlig lettelse for importen af tekstilvarer. Ajourføringen af tekstiltoldsatserne vil imidlertid virke i modsat retning.

Det er vanskeligt at forudsige, hvad nettovirkningen af disse modgående tendenser vil blive, fordi overgangen fra vægttold til værditold vil have en tendens til at medføre en omlægning af importens og produktionens sammensætning. Vægttold hviler jo med samme absolutte beløb på billige og dyre varer under samme position, medens værditold varierer efter vareernes pris.

Det må endvidere antages, at toldforhøjelser i visse tilfælde kan bevirke, at udenlandske producenter nedsætter deres priser. De hjemlige producenters indbyrdes konkurrence vil formentlig også bevirke, at der på mange områder, hvor forsyningen allerede nu hovedsageligt hidrører fra den danske produktion, ikke vil ske væsentlige prisforhøjelser.

Da virkningen af alle disse forhold ikke kan fastslås i enkeltheder, må de opgivelser, der har været fremme om forslagets prismæssige virkninger, ifølge sagens natur være ganske skønsmæssige og formentlig altfor høje.

De foran nævnte forhold medfører iøvrigt også, at provenuet af de foreslåede ændringer i toldsatserne ikke kan fastslås med sikkerhed. Man har dog skønsmæssigt ansat stigningen i toldindtægten til 30 mill. kr. årlig.

Til slut skal jeg blot bemærke, at det er mit håb, at drøftelsen af det foreliggende lovforslag må kunne finde sted i en lidt lettere atmosfære, end tilfældet ofte har været, når toldlovsforslag var til behandling. Vi må indstille os på, at vi i de kommende år kan komme til at beskæftige os en hel del mere med toldspørgsmål, end vi har været vant til. Det må påregnes at ville blive nødvendigt ikke alene på de felter, der måtte blive inddraget under det af det store flertal i denne sal ønskede *toldsamarbejde mellem de nordiske lande*, men også på andre vareområder. Man må være forberedt på, at også her kan ret omfattende revisioner vise sig at blive aktuelle.“

Lovforslaget mødte i folketinget tilslutning fra socialdemokratiet og det konservative folkeparti med undtagelse af *Weikop*, mens de øvrige partier gik imod det udfra frihandelssynspunkter.

Under sagens behandling i et udvalg tiltrådte de socialdemokratiske og konservative medlemmer inklusive *Weikop* en række ændringsforslag, der gennemgående tilsigtede lempelser. Eksempelvis

skal nævnes, at tolden på nærmere angivne gummistøvler foresloges sat til 7½ pct. af værdien i stedet for som oprindeligt foreslået 10 pct. Den hidtil gældende toldsats var her 50 øre pr. stk. svarende til 6—7 pct. af værdien i 1956, men over 15 pct. af værdien i 1938.

Et *mindretal* bestående af *venstres* og *det radikale venstres* udvalgsmedlemmer indstiller i betænkningen lovforslaget til forkastelse. „Under lovforslagets behandling i udvalget er det“, anfører udvalget, „dokumenteret, at de foreslåede toldsats for de vigtige varegrupper *metervarer* og *klædningsstykker* ikke blot betyder en overordentlig forhøjelse af den hidtidige toldbekskatning og toldbeskyttelse for disse varer, men tillige medfører en meget højere nettotoldbeskyttelse end den tilsvarende svenske, som er gældende i henhold til de i Sverige i fjor gennemførte midlertidige ændringer af tekstiltolden.

Mindretallet må modsætte sig en sådan lovgivning, der gennem øgede byrder bidrager til at formindske det øvrige erhvervslivs, herunder eksporterhvervenes, konkurrenceevne, og må også under hensyn til kommende forhandlinger vedrørende et fælles nordisk varemarked anse en dansk toldlovgivning af denne art for forkastelig.“

Et *andet mindretal* (Weikop) erkender i betænkningen, at der under udvalgsbehandlingen er foretaget ændringer, der efter mindretallets opfattelse betyder forbedringer, men forbeholder sig dog sin stilling til lovforslaget.

Et *trede mindretal* (Aksel Møller, Poul Møller og Weikop) finder det „rimeligt, at det ved de foreslåede toldforhøjelser for statskassen indvundne beløb anvendes til at *lette omsætningsafgiften på tekstil- og beklædningsvarer*. Mindretallet fremhæver til begrundelse de betydelige vanskeligheder, som tekstilomsætningsafgiften har påført såvel produktion som handel, og benytter den givne anledning til at pege på nødvendigheden af, at udløbet af omsætningsafgiften pr. 31. marts 1957 forberedes i god tid, således at der ikke sker yderligere afbræk for erhvervet. Mindretallet har fundet det ønskeligt, at denne nødvendighed fastslås allerede nu, og vil derfor under lovforslagets behandling i tinget stille et forslag om motiveret dagsorden, hvorved linierne for en *aftrapning af omsætningsafgiften* skitseres.“

Udvalget har, efter hvad der oplyses i betænkningen, „med finansministeren drøftet det fra flere sider rejste spørgsmål om at skabe en domstolslignende *ankeinstans*, for hvilken spørgsmål vedrørende toldadministrationens tariferingsafgørelser skulle kunne indbringes, og som — i samme omfang som hidtil finansministeren — skulle kunne træffe en endelig afgørelse heraf. Finansministeren var med udvalget enig i, at den hidtidige ordning bør tages op til revision, og at det rejste spørgsmål derfor bør undersøges og forhandles med de interesserede erhvervsorganisationer, hvorefter der skal udarbejdes et lovforslag tagende sigte på at få skabt en ankeinstans som foran nævnt. Ministeren erklærede, at han vil træffe foranstaltning til, at dette lovforslag kan fremsættes i folketingsåret 1956—57.

Finansministeren har i udvalget endvidere oplyst, at det er hans agt at foranledige et *lovforslag om toldforvaltningen* udarbejdet, men at det dog ikke på nuværende tidspunkt vil kunne forudses, hvornår et sådant lovforslag vil kunne fremsættes.

Udvalget har tillige med finansministeren drøftet de ligeledes fra flere sider rejste spørgsmål vedrørende *kreditoplaget for værditoldbeskattede varer*, og ministeren har udtalt, at der ikke ved administrationen vil ske indskrænkning i adgangen til at tage varer på kreditoplag, ligesom regnskabsaflæggelsen for kreditoplaget og afregningen ved kvartalsopgørelsen vil kunne ske efter hidtil gældende regler. Endelig har udvalget med finansministeren drøftet spørgsmålet om reglerne for og fremgangsmåden ved fastsættelsen af toldberegningens værdien for værditoldbeskattede varer.

Ved lovforslagets 2. behandling begrundede *Thorkil Kristensen* (V) nærmere, hvorfor han, der selv i 1952 havde fremsat et toldlovsforslag, ikke kunne stemme for det foreliggende forslag.

„Det forslag“, udtalte han, „jeg på den daværende regerings vegne fremsatte i 1952, var jo dels et samlet toldrevisionsforslag, der gjaldt hele toldlovens område, dels var det et regeringsforslag. Det indeholdt, hvad den daværende regering og de to daværende regeringspartier kunne samles om. Jeg vil formode, at en del af det konservative folkepartis medlemmer her i det høje ting på visse punkter ville have foretrukket højere satser, end forslaget indeholdt. Jeg vil på samme måde formode, at en del af venstres medlemmer her i salen på visse punkter ville have foretrukket lavere satser. Men et regeringsforslag er naturligvis udtryk for, hvad regeringen og regeringspartierne kan samles om. Jeg kan for mit eget vedkommende tilføje, at dette toldforslag af 1952 i det store og hele dækkede mine personlige synspunkter med hensyn til, hvad det under de daværende forhold ville være rimeligt at gennemføre.“

Hvad angår det nu foreliggende forslag, skal jeg ikke sige meget, men jeg har *tre indvendinger* derimod. For det første mener jeg, at dette forslag indeholder *mere beskyttelse, end det er nødvendigt* efter de oplysninger, der nu foreligger for os om tekstilindustriens forhold her i landet og i andre lande. For det andet mener jeg, at det på forskellige punkter indeholder mere beskyttelse, end det er ønskeligt af hensyn til de kommende nordiske forhandlinger. Jeg skal ikke gå meget i detaljer i så henseende, men det fremgår jo af oplysninger, vi har fået, at der på flere punkter gives mere beskyttelse, end den svenske industri har, i hvert fald i øjeblikket. Ganske vist er de danske satser for garn forholdsvis lave, men det er jo muligt, at man i en fælles nordisk toldordning vil blive nødt til at forhøje de danske garnsatser, og så måtte man enten yderligere forhøje de danske satser for mere forarbejdede varer eller også nedsætte den beskyttelse, man nu giver den danske tekstilindustri. Begge dele ville til sin tid fremkalde betydelige vanskeligheder. Derfor mener jeg, at også under

hensyn til de nordiske forhandlinger er det uheldigt i øjeblikket at gennemføre et forslag som det foreliggende.

Så har jeg en tredje indvending, og den tillægger jeg stor betydning. Jeg mener, det er meget uheldigt at gennemføre en sådan ikke uvæsentlig toldforhøjelse *lige foran en stor lønsituation*. Det er i virkeligheden at invitere den pågældende industri til i de kommende lønforhandlinger at acceptere lønforhøjelser, som den ellers ikke kunne have accepteret. Der er med andre ord en betydelig risiko for, at den beskyttelse, man nu tilsigter at give industrien, for en stor del simpelthen vil blive givet videre og omsat i højere lønomkostninger med det resultat, at når der er gået en måneds tid, er tekstilindustrien omtrent lige vidt, og de tilsigtede virkninger med hensyn til produktion og beskæftigelse vil derfor delvis gå tabt. Det sikre, der bliver tilbage, er så, at man får højere priser til skade for vort prisniveau og vel iøvrigt også til skade for den tekstileksport, som vi dog efterhånden har fået.

Af disse grunde kan jeg lige så lidt som venstre iøvrigt medvirke til dette toldforslags gennemførelse."

Af *Harald Nielsen (V)* fremsattes følgende forslag om overgang til næste sag på dagsordenen:

„Idet folketinget nægter det foreliggende forslag om overgang til tredje behandling og henstiller, at spørgsmålet om tøjskattens afvikling tages op til forhandling i det udvalg, som behandler loven om omsætningsafgifterne, går tinget over til næste sag på dagsordenen.“

Også *Poul Møller (KF)* stillede et forslag til motiveret dagsorden. Det havde følgende ordlyd:

„Folketinget opfordrer regeringen til at fremsætte lovforslag om, at afgiften af de i § 1, punkt 1—3, i lov nr. 43 af 14. marts 1955 om forbrugsbegrænsende foranstaltninger omhandlede varer ned sættes gradvis i tiden fra 1. oktober 1956 til 1. marts 1957, og fortsætter herefter behandlingen af forslaget til lov om ændring i lov om toldafgifterne.“

Ved afstemningen forkastedes *Harald Niensens* dagsordensforslag med 101 stemmer (S og KF) mod 69 (V, RV, DK og DR), idet *Thorkil Kristensen* og *Weikop* afholdt sig fra at stemme.

Derefter forkastedes *Poul Møllers* forslag med 75 stemmer (S og *Thorkil Kristensen*) mod 28 (KF), idet 69 medlemmer afholdt sig fra at stemme.

De stillede ændringsforslag vedtoges uden afstemning og lovforslagets overgang til 3. behandling med 101 stemmer mod 69, idet *Weikop* afholdt sig fra at stemme.

Til 3. behandling stilledes af finansministeren med tilslutning af udvalgets flertal 3 mindre ændringsforslag, som vedtoges uden afstemning.

Desuden stillede venstres og det radikale venstres udvalgsmedlemmer ændringsforslag om, at forslag til revision af de i loven inde-

holdte ændringer i toldloven skulle fremsættes for folketinget inden udgangen af november 1957. Dette forkastedes med 101 stemmer mod 66, idet Weikop afholdt sig fra at stemme.

I den ændrede affattelse vedtoges lovforslaget derefter ved *navneopråb* med 100 stemmer (S og KF med undtagelse af Weikop) mod 69 (V, RV, DK og DR samt Weikop).

15. Lov om ændring i beskatningen af spiritus og vin. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 2181. -- C. sp. 477].

Fremsat skriftligt i folketinget $\frac{5}{6}$ (F. sp. 4929). 1. beh. $\frac{7}{6}$ (F. sp. 4964). Partiernes ordførere: Peter Nielsen, Alfred Bøgh, Poul Møller, Aage Fogh, Alvilda Larsen og Tholstrup. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Peter Nielsen, Einer-Jensen [formand], Holger Eriksen, Kai Jensen, Hans Knudsen, M. Larsen, Viola Nørløv, Alfred Bøgh, Anders Andersen, Erik Eriksen (fra $\frac{5}{6}$ Vagn Bro), Thorkil Kristensen, Anker Lau, Poul Møller, Gertie Wandel, Weikop, Aage Fogh [næstformand] og Steen). Betænkning (B. sp. 741) afgivet $\frac{7}{6}$. (Ordfører: Peter Nielsen). 2. beh. $\frac{5}{6}$ (F. sp. 5001). 3. beh. $\frac{5}{6}$ (F. sp. 5047). *Loven stadfæstet 9. juni 1956.* (Lovt. nr. 151).

Ved lov nr. 65 af 23. marts 1955 om afgift af spiritus, vin og øl (årbog 1954—55, side 132) fastsattes *spiritusafgiften* til 30 kr. 60 øre pr. liter dansk spiritus af 100 pct. styrke og til 15 kr. 30 øre pr. liter indført spiritus af 50 pct. styrke og derunder. Endvidere svarede omsætningsafgift med 43 pct. af varernes engrospriser, afgiften indbefattet.

I nærværende lovs § 1, stk. 1, bestemmes det, at spiritusafgiften fremtidig skal udgøre henholdsvis 27 kr. 50 øre og 13 kr. 75 øre pr. liter, hvilket vil medføre en *afgiftsnedsættelse* på ca. 1 kr. 65 øre for en almindelig $\frac{3}{4}$ -flaske akvavit ved salg engros og omkring 4 kr. pr. helflaske ved salg på restaurant. Afgiften af spiritus indbragte i finansåret 1955—56 kun 54,3 mill. kr. mod 65,5 mill. kr. i finansåret 1954—55.

I lovens § 3 har man dernæst foretaget en *teknisk omlægning af beskatningen af vin*, herunder frugtvin. Disse varer har hidtil været omfattet af engrosomsætningsafgiften på 43 pct.,

hvorfor beskatningsreglerne var fælles for engrosomsætningen af spiritus og vin. De nærmere regler fandtes i afsnit IV A i loven af 23. marts 1955 om afgift af spiritus, vin og øl.

I § 3, der giver hele afsnit IV i afgiftsloven af 1955 (sidstnævnte lovs §§ 27—49) en ny affattelse, er afgiften af vin skilt ud som et særligt afsnit A, og beskatningen af dette vareområde er i overensstemmelse med et af branchen fremsat ønske ændret til afgifter pr. liter vin. De nye afgiftssatser er fastsat på grundlag af omsætningen af vin i første halvår 1955 og vil med uændret omsætning give omtrent uforandrede indtægter til statskassen. *Afgiften skal berigtiges ved banderoleringen*, således at lagre af banderolerede varer hos de afgiftspligtige virksomheder fremtidig skal henligge i berigtiget stand. Der skal — bortset fra ganske ekstraordinære tilfælde — svares afgift af den mængde vin, som er tilført hver enkelt virksomhed, herunder også af det normale svind. Dette afgiftssystem vil muliggøre en *forenkling af afgiftsreglerne*, navnlig derved, at det særlige omsætningsafgiftsregnskab i det væsentlige vil kunne bortfalde for vins vedkommende.

Overgang fra engrosomsætningsafgift af vin til literafgifter, som graderes efter banderoleordningens varegrupper, må nødvendigvis medføre visse ændringer i beskatningen af varer i forskellige prisklasser indenfor hver varegruppe. F. eks. vil den nye afgiftssats, 3 kr. pr. liter, for bordvin, der indføres på fustage og aftappes her i landet, svare til engrosafgiften af en hel flaske bordvin til en beskattet engrospris af 5 kr. efter den hidtidige beskatning. Vin til engrospriser over 5 kr. pr. hel flaske vil derfor ved afgiftsomlægningen få en lettelse i beskatningen, mens det omvendte vil blive tilfældet for vin under denne pris. For hedvin, som aftappes her i landet, svarer den nye afgiftssats, 5 kr. 25 øre pr. liter, til en beskattet engrospris på 8 kr. 65 øre pr. helflaske.

Forbruget af vin kan illustreres ved mængden af banderoleret vin, der i 1955 udgjorde 3,9 mill. liter bordvin, 4,9 mill. liter hedvin og 3,1 mill. liter dansk frugtvin.

De ændrede regler for beskatningen af vin har gjort det nødvendigt at foretage en række ændringer i reglerne vedrø-

rende beskatningen af spiritus, og disse regler er optaget som afsnit B. Der er i afsnittet udformet skærpede regler for fastsættelsen af de afgiftspligtige værdier, således at disse i alle tilfælde skal anmeldes for kontrolmyndigheden som prislistepriser, hvoraf afgiften skal beregnes, uanset om der ved det enkelte salg gives rabat. En anmeldt prislistepris kan indbringes for et særligt nævn.

I afsnit C er med en enkelt redaktionel ændring optaget de gældende bestemmelser for beskatningen af omsætningen af stærke drikke i restaurationsvirksomheder o. lign.

Lovens § 2 indeholder en bestemmelse af teknisk karakter. Der gives herved mulighed for at imødekomme ønsker bl. a. fra den kemiske industri om, at afgiftspligten for de under toldtariffens løbe-nr. 45 og 46 indførte varer begrænses til det af hensyn til spiritusbeskatningen strengt nødvendige antal varer.

Lovens § 4 indeholder nødvendige overgangsbestemmelser. Ifølge § 5 trådte loven i kraft straks.

Lovforslaget behandledes i folketinget sammen med 3 andre lovforslag om ændringer i bestående afgiftslove.

Ved fremsættelsen af lovforslagene anførte *finansministeren*:

„Det førstnævnte lovforslag [forslaget til nærværende lov] går bl. a. ud på en teknisk omlægning af beskatningen af vin fra den gældende engrosomsætningsafgift til literafgift, hvorved man imødekommer et ønske fra vinbranchen, som var fremme ved behandlingen af afgiftsloven her i tinget i marts måned i fjor. Derimod er det endnu ikke lykkedes at finde frem til en lignende reform af engrosomsætningsafgiften af spiritus, men jeg håber, at det senere vil lykkes at overvinde de særlige vanskeligheder, som her har vist sig. Det vil naturligvis såvel for erhvervene som for administrationen være en stor fordel at få beskatningen af hele dette vareområde tilrettelagt efter ensartede principper.

Lovforslagene indeholder iøvrigt reguleringer af forskellige afgiftssatser. Afgiften af spiritus, vægtafgiften af chokolade- og sukervarer og afgiften af biografbilletter foreslås nedsat noget, medens afgiften af parfumer og toiletmidler, hvor afgiftssatsen har været gældende uændret siden 1940, er foreslået forhøjet. Reguleringerne er søgt foretaget på en sådan måde, at de alt i alt ikke vil bevirke nogen væsentlig ændring i statskassens indtægter.“

Lovforslaget vedrørende beskatningen af spiritus og vin mødte i folketinget overvejende tilslutning. Det henvistes efter 1. behandling

til et udvalg, der i sin enstemmige betænkning henstiller til handelsministeren at *forøge importbevillingerne på vin* for derved at sikre, at de tilsigtede prisnedsættelser for vin bliver effektive. I et samråd med finansministeren lovede ministeren at undersøge mulighederne for en ændring i banderoleordningen, hvorved der åbnes adgang til at erstatte firmanavn med anonymitetsmærke på banderolerne.

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget uændret med 94 stemmer mod 8, idet 7 medlemmer (DK) afholdt sig fra at stemme.

Imod stemte enkelte medlemmer af det radikale venstre og af retsforbundet. „Det ligger oplagt klart“, udtalte *Bertel Dahlgaard* som begrundelse for, at han stemte imod lovforslaget, „at formålet med denne nedsættelse er at påkalde et større forbrug af spiritus, og det vil jeg ikke være med til; jeg tror i det hele taget ikke, det er et sundt led i velfærdsstaten at fremme drik af spiritus og spil, derfor fraråder jeg altid, at folketinget indlader sig på noget sådant.“

16. Lov om ændring i lov om omsætningsafgift af chokolade- og sukkervarer m. m. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 2179. — C. sp. 471].

Fremsat skriftligt i folketinget $\frac{2}{3}$ (F. sp. 4929). 1. beh. $\frac{7}{8}$ (F. sp. 4964). Partiernes ordførere: Peter Nielsen, Alfred Bøgh, Poul Møller, Aage Fogh, Alvilda Larsen og Tholstrup. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om ændring i beskattningen af spiritus og vin m. fl. lovforslag. Betænkning (B. sp. 741) afgivet $\frac{7}{8}$. (Ordfører: Peter Nielsen). 2. beh. $\frac{2}{3}$ (F. sp. 5002). 3. beh. $\frac{2}{3}$ (F. sp. 5048). *Loven stadfæstet 9. juni 1956*. (Lovt. nr. 152).

Ved lov nr. 22 af 11. februar 1955 (årbog 1954—55, side 141) blev afgiften af chokolade- og sukkervarer, der hidtil havde været baseret på ren værdibeskatning, ændret til en kombineret vægt- og værdiafgift med en afgiftssats på 2 kr. pr. kg + 40 pct. af den afgiftspligtige værdi.

Denne omlægning bevirkede en lempelse af beskattningen af de egentlige chokoladevarer, hvilke varer som følge af en meget betydelig stigning i kakaobønneprisen var blevet stillet særlig ugunstigt i beskattningsmæssig henseende under den tidligere gældende meget høje værdiafgift. Omlægningen medførte endvidere en forhøjelse af beskattningen for sukkervarer o. lign. billigere varer.

Imidlertid fandt man det nu ønskeligt at lempe beskatningen særlig for de billigere varer, og det vedtoges ved nærværende lov at nedsætte vægtafgiftssatsen fra 2 kr. til 1,50 kr. pr. kg.

Loven trådte i kraft 20. juni 1956 i stedet for som oprindeligt foreslået 1. juli 1956.

Lovforslaget behandledes i folketinget sammen med 3 andre lovforslag om ændringer i bestående afgiftslove. Det mødte tilslutning fra alle sider og vedtoges enstemmigt med den nævnte ændring.

17. Lov om forhøjelse af afgiften af parfumer, toiletmidler m. v. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 2201. — C. sp. 475].

Fremsat skriftligt i folketinget $\frac{5}{8}$ (F. sp. 4929). 1. beh. $\frac{7}{8}$ (F. sp. 4964). Partiernes ordførere: Peter Nielsen, Alfred Bøgh, Poul Møller, Aage Fogh, Alvida Larsen og Tholstrup. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om ændring i beskatningen af spiritus og vin m. fl. lovforslag. Betænkning (B. sp. 741) afgivet $\frac{7}{6}$. (Ordfører: Peter Nielsen). 2. beh. $\frac{5}{8}$ (F. sp. 5002). 3. beh. $\frac{5}{8}$ (F. sp. 5048). *Loven stadfæstet 9. juni 1956.* (Lovt. nr. 153).

Ved loven forhøjes den gældende afgift på parfumer, toiletmidler m. v. fra 25 pct. til 30 pct., idet § 1 i lov nr. 68 af 28. februar 1950 om afgift af parfumer, toiletmidler m. v. (årbog 1949—50, side 171) har fået følgende affattelse:

„Af de i § 2 nævnte varer svares til statskassen en afgift efter de i nærværende lov fastsatte regler. For varer, der skal afsættes i detailhandelen, udgør afgiften 30 pct. af detailprisen, afgiften indbefattet. For varer, der ikke finder afsætning i detailhandelen, udgør afgiften 30 pct. af varenes salgspris, afgiften indbefattet, og uden rabatfradrag af nogen art. For varer, der indføres af personer og virksomheder, som ikke driver omsætning m. v. af afgiftspligtige varer, udgør afgiften 43 pct. af toldberegningens værdien tillagt told m. v. og 10 pct. af det herved udkomne beløb.“

Fra lovens ikrafttræden (straks efter kundgørelsen i lovtidende) er det forbudt de anmeldte virksomheder at anvende beholdningen af de hidtil benyttede prismærker, som efter nærmere fastsatte regler skal opgøres på nævnte tidspunkt og afleveres til toldvæsenet.

Det er indtil 31. juli 1956 tilladt de afgiftspligtige virksomheder at udlevere afgiftspligtige varer, som er prismærket inden lovens ikrafttræden. I særlige tilfælde kan finansministeren forlænge fristen. Afgiften af disse varer berigtiges efter den før det nævnte tidspunkt gældende sats (25 pct.).

Det var oprindelig foreslået, at afgiften skulle forhøjes til 33 $\frac{1}{3}$ pct. Ændringen foretoges i folketinget, hvor man ligeledes lempede den i stk. 1, sidste punktum, foreslåede afgiftssats og indføjede bestemmelsen om, at finansministeren i særlige tilfælde kan forlænge den frist, indenfor hvilken varer, som er prismærket inden lovens ikrafttræden, kan udleveres af de afgiftspligtige virksomheder. Hertil kom en ændring af teknisk karakter.

Afgiften af parfumer, toiletmidler m. v. indbragte i finansåret 1955—56 omkring 21 mill. kr.

Lovforslaget behandlede i folketinget sammen med andre forslag om ændringer i gældende afgiftslove. Det havde til formål at skaffe staten kompensation for afgiftslempelser på andre områder.

Det udvalg, der behandlede lovforslaget, indstillede det enstemmigt til vedtagelse med de nævnte lempelser, som finansministeren stillede ændringsforslag om. Under forhandlingerne i udvalget oplyste finansministeren, at han ville overveje en revision af afgiften med henblik på en graduering af satserne.

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget i den ændrede affattelse med 98 stemmer mod 13 (DK og DR).

18. Lov om ændring i lov om afgift af forlystelser. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 2197. — C. sp. 473].

Fremsat skriftligt i folketinget $\frac{5}{6}$ (F. sp. 4929). 1. beh. $\frac{7}{6}$ (F. sp. 4964). Partiernes ordførere: Peter Nielsen, Alfred Bøgh, Poul Møller, Steen, Alvilda Larsen og Tholstrup. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om ændring i beskatningen af spiritus og vin m. fl. lovforslag. Betænkning (B. sp. 741) afgivet $\frac{7}{6}$. (Ordfører: Peter Nielsen). 2. beh. $\frac{5}{6}$ (F. sp.

5002). 3. beh. $\frac{9}{8}$ (F. sp. 5048). *Loven stadfæstet 9. juni 1956.* (Lovt. nr. 150).

Ved den i henhold til lov nr. 74 af 26. marts 1955 (årbog 1954—55, side 146) med virkning fra den 1. april 1955 gennemførte forhøjelse af forlystelsesafgiften af filmsforevisninger fra $\frac{3}{8}$ til $\frac{5}{11}$ af entréindtægten regnede man — under forudsætning af uændret biografbesøg — med en forøgelse af det årlige afgiftsproveneru på 15 mill. kr.

Efter de foreliggende regnskabstal har merindtægten i finansåret 1955—56 imidlertid kun andraget ca. 11 mill. kr.

Da det må antages, at denne forskel i det væsentlige hidrører fra, at biografbesøget er gået ned efter den som følge af afgiftsforhøjelsen stedfundne forhøjelse af billetpriserne, bestemtes det ved nærværende lov, at der, uanset at den ved lov af 26. marts 1955 stedfundne afgiftsforhøjelse havde gyldighed til 31. marts 1957, allerede nu skulle foretages en *nedsættelse af forlystelsesafgiften af filmsforevisninger*, således at denne fremtidig svares med $\frac{7}{17}$ af entréindtægten.

Ved loven af 26. marts 1955 ændredes kommunernes og de danske filmsproducenters andel i afgiften fra $\frac{1}{4}$ til $\frac{2}{11}$. Ved nærværende lov vender man tilbage til de i loven af 1950 fastsatte fordelingstal.

Samtidig har man indført et minimumsbeløb for morarenten som følge af for sen berigtigelse af forlystelsesafgiften. Desuden er rentesatsen forhøjet fra 5 pct. til 6 pct. p. a. svarende til den for andre afgiftslove almindeligt gældende rentesats.

Loven trådte i kraft 18. juni 1956 (den første mandag efter lovens optagelse i lovtidende).

Lovforslaget behandledes i folketinget sammen med 3 andre lovforslag om ændringer i bestående afgiftslove. Det mødte tilslutning fra alle sider og gennemførtes uændret med enstemmig tilslutning.

I det udvalg, der behandlede sagen, lovede finansministeren at tage spørgsmålet om en lempelse af beskatningen af *circusforestillinger* under velvillig overvejelse.

19. Lov om ændringer i lov om omsætningsafgift af motorkøretøjer og lov om afgift af benzin. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 2173. — C. sp. 491].

Fremsat skriftligt i folketinget $1^{9}/_{5}$ (F. sp. 4925). 1. beh. $6/_{6}$ (F. sp. 4953). Partiernes ordførere: Kai Jensen, From, Ninn-Hansen, Kirkegaard, Fuglsang og Tholstrup. 2. beh. $8/_{8}$ (F. sp. 5000). 3. beh. $12/_{8}$ (F. sp. 5054). *Loven stadfæstet 13. juni 1956.* (Lovt. nr. 163).

Da det ikke lod sig gøre i indeværende folketingssamling at tilendebringe behandlingen af de i februar 1956 fremsatte lovforslag om omsætningsafgift af motorkøretøjer m. v. og om afgift af benzin, gennemførtes nærværende lov, der angår enkelte af de spørgsmål, som de nævnte lovforslag omhandlede.

Ved loven foretages først og fremmest nogle ændringer i lov om omsætningsafgift af motorkøretøjer, jfr. lovbekendtgørelse nr. 3 af 9. januar 1954 og lov nr. 75 af 26. marts 1955, hvorved omsætningsafgiften for visse motorkøretøjer nedsættes eller bortfalder. Endvidere ændres lov om afgift af benzin, jfr. lovbekendtgørelse nr. 251 af 8. juli 1954, på enkelte punkter.

Om lovens enkeltheder anføres:

1. For *turistbiler*, der er indrettet til befordring af over 10 personer, samt for *lillebiler* nedsættes omsætningsafgiften fra 20 pct. til 15 pct. De kommer herved på linie med drosker, for hvilke 15 pct.s taksten i forvejen var gældende, hvilket betyder, at alle motorvogne til erhvervsmæssig personbefordring ligestilles i beskatningsmæssig henseende. Det er dog, forsåvidt angår lillebiler, en betingelse for at opnå afgiftsnedsættelsen fra 20 pct. til 15 pct., at vognmandskørsel er den pågældendes hovederhverv.

2. *Campingvogne* — det vil sige sådanne påhængsvogne og påhængsredskaber til motorkøretøjer, som er indrettet til beboelse — fritages for omsætningsafgiften, forudsat at de ikke benyttes til personbefordring.

3. Til personer, som på grund af alvorlig *invaliditet* ikke kan komme til og fra deres arbejdsplads eller udøve deres erhverv uden brug af motorkøretøj, skal invalideforsikringsretten fremtidig — når forholdene iøvrigt taler derfor —

kunne indrømme *hel eller delvis godtgørelse af omsætningsafgiften af motorkøretøjer*, som de pågældende erhverver.

Hertil føjedes under lovforslagets behandling i folketinget en bestemmelse om, at invalideforsikringsretten ligeledes, når forholdene taler derfor, kan indrømme personer, som på grund af invaliditet kun med vanskelighed kan færdes uden brug af motorkøretøj, hel eller delvis godtgørelse af omsætningsafgiften af motorkøretøjer, som er indrettet til befordring alene af føreren, og som ikke kan fremdrives med større hastighed end 30 km i timen ad vandret vej.

De beløb, hvorved omsætningsafgiften herved nedsættes, stilles til invalideforsikringsrettens rådighed af vejfondens midler efter bevilling på de årlige finanslove.

4. Ved en tilføjelse til § 4, stk. 2, i lov om afgift af benzin, jfr. lovbekendtgørelse nr. 251 af 8. juli 1954, gives der administrationen adgang til at indrømme en *kreditordning for benzinafgifterne uden sikkerhedsstillelse*.

5. Ved lov nr. 184 af 11. juni 1954 om ændring i lov om afgift af benzin, § 1, blev finansministeren bemyndiget til at søge gennemført en ordning, hvorved sammenslutninger af motordrevne lystfartøjer kunne opnå afgiftsfrihed for den benzin, der anvendes til motordrift i medlemmernes fartøjer. Der er nu truffet en ordning, hvorved der årligt stilles et beløb (400 000 kr.) til rådighed for disse sammenslutninger til fordeling mellem fartøjsklubberne efter nærmere fastsatte regler. I nærværende lov er bemyndigelsen udformet i overensstemmelse med foranstående, og der er samtidig foretaget forskellige redaktionelle ændringer i bestemmelserne om afgiftsgodtgørelse for benzin, der anvendes til andre fartøjer. Det bemærkes, at de særlige tilskud til anlæg og vedligeholdelse af bådehavne m. m. herefter er bortfaldet.

Lovforslaget gennemførtes uden udvalgsbehandling. Det vedtoges enstemmigt, idet 1 grønlandsk medlem afholdt sig fra at stemme.

20. Lov om forhøjelse af prisen på klasselotteriets lodder m. v. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 349. — C. sp. 115].

Fremsat skriftligt i folketinget $^{21}/_{10}$ (F. sp. 321). 1. beh. $^{26}/_{10}$ (F. sp. 396). Partiernes ordførere: Mørk, Kr. Juul, Ninn-Hansen, Steen og Tholstrup. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Mørk, Nina Andersen [formand], Andreas Hansen [næstformand], Erhard Jakobsen, Hans Knudsen, Johs. E. Larsen, Th. Mikkelsen, Chr. Thomsen, Kr. Juul, Vagn Bro, Frode Carstensen, Gideon, Givskov Christensen, Ninn-Hansen, Bruun de Neergaard, Fanger og Steen). Betænkning (B. sp. 285) afgivet $^{22}/_2$. (Ordfører: Mørk). 2. beh. $^{24}/_2$ (F. sp. 3136). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 293) afgivet $^{28}/_2$. 3. beh. $^1/_3$ (F. sp. 3307). *Loven stadfæstet 16. marts 1956.* (Lovt. nr. 52).

Loven har følgende indhold:

§ 1. Prisen for et helt lod til alle klasser i et halvårs lotteri fastsættes til 120 kr. [mod tidligere 100 kr.].

§ 2. Af indskudssummen skal 80 pct. [uforandret] anvendes til gevinster, medens resten tilfalder statskassen.

§ 3. Finansministeren bemyndiges til at henlægge 5 000 lodder [mod tidligere 4 000 lodder] til hovedkollektionen under klasselotteriets direktorat.

§ 4. Denne lov træder i kraft fra og med 1. klasse af det 296. lotteri.

Som begrundelse for ændringerne anføres i bemærkningerne til det af finansministeren fremsatte lovforslag:

„De gældende lovregler om klasselotteriet findes i lov af 6. marts 1869 om klasselotteriets ordning og forbud mod andet lotterispil m. m., lov nr. 709 af 22. december 1920, lov nr. 187 af 23. juni 1932, lov nr. 37 af 14. februar 1934 og lov nr. 124 af 23. marts 1948.

Prisen for et lod til alle klasser i et halvårs lotteri, der ved loven af 22. december 1920 var fastsat til 80 kr., blev ved loven af 23. marts 1948 forhøjet til 100 kr. Endvidere blev det ved sidstnævnte lov bestemt, at der af indskudssummen skulle beregnes 10 pct. som „rabat“ til statskassen (mod 11 pct. efter loven af 14. februar 1934) og ligeledes 10 pct. i provision til kollektørerne samt til bestyrelsesudgifter (mod 9 pct. i loven af 1934).

Det foreslås nu (forslagets § 1), at prisen for et helt lod forhøjes

til 120 kr., samt at der (forslagets § 2) af indskudssummen — som hidtil — skal anvendes 80 pct. til gevinster, medens man, forsåvidt angår de resterende 20 pct. af indskudssummen, i forslaget har forladt den nugældende lovmæssige fiksering af henholdsvis statskassens andel og provision samt bestyrelsesudgifter.

Dette sidstnævnte ændringsforslag er navnlig motiveret ved, at et siden 1948 udbetalt pristalsreguleret dyrtidstillæg til kollektørerne har bevirket, at de samlede lønninger til kollektørerne + bestyrelsesudgifterne ikke kan holdes indenfor de fastsatte 10 pct. af indskudssummen. Bortset fra det nævnte dyrtidstillæg har provisionen til kollektørerne siden 1920 udgjort uforandret 7 pct. af indskudssummen; det er tanken fortsat at bibeholde denne sats, og der er således ikke med det heromhandlede ændringsforslag forbundet overvejelser om ændring af det bestående forhold mellem overskuddet til statskassen og lønningerne til kollektørerne m. v.

Forsåvidt angår forhøjelsen af lodprisen, er lovforslaget særligt begrundet med ønsket om at imødekomme kollektørernes gentagne gange fremsatte ønske om *forbedring af deres økonomiske forhold*. Iøvrigt må en sådan forhøjelse og den i tilslutning hertil påtænkte forhøjelse af størrelsen af de enkelte præmier anses for naturlig på baggrund af den siden 1948 stedfundne prisudvikling.

Det kan i denne forbindelse bemærkes, at finansministeren ved loven af 14. februar 1934 blev bemyndiget til at udvide antallet af lodder i hvert af de halvårlige klasselotterier til 200 000. Denne bemyndigelse blev straks benyttet til en udvidelse fra 156 000 til 170 000 lodder. I 1948 udvidedes lodantallet til 175 000, og man er nu sindet fra og med det 296. lotteri yderligere at udvide lodantallet til 182 500 eller med 7 500 lodder fordelt med 500 erstatningslodder og 7 000 ordinære lodder. Af disse 7 000 lodder agtes 3 000 anvendt til oprettelse af nye kollektioner og 2 000 til supplerung af lodantallet i bestående kollektioner. De resterende 2 000 nye lodder tænkes henlagt til den ved loven af 14. februar 1934 oprettede hovedkollektion under klasselotteriets direktorat, jfr. forslagets § 3, hvorefter antallet af lodder under hovedkollektionen udvides til 6 000 [tallet blev under lovforslagets behandling i folketinget nedsat til 5 000].

Med hensyn til den finansielle side af forslaget bemærkes, at et lotteri som det foreslåede (altså med 182 500 lodder, hvoraf 16 500 er erstatningslodder) under forudsætning af, at samtlige lodder afsættes, vil balancere med 20 765 600 kr. imod 16 533 200 kr., altså en stigning i indskudssummen på 4 232 400 kr. eller, da der er 2 årlige lotterier, på 8 464 800 kr. årligt. Det yderligere beløb, der herefter vil være til disposition til dækning af lønninger til kollektørerne m. v. og til overskud til staten, vil således andrage 20 pct. af 8 464 800 kr. eller 1 692 960 kr. årligt. Heraf medgår som stigning i kollektørernes provionsindtægter og dyrtidstillæg ialt 641 556 kr.

og som stigning i bestyrelsesudgifter ca. 40 000 kr., hvorefter statskassens overskud af klasselotteriet vil stige med ca. 1 000 000 kr. årligt. Dertil kommer stempelafgiften, der foreslås bibeholdt uændret (4 kr. pr. hellod til hver trækning), og som vil indbringe 7 968 000 kr. årligt mod 7 632 000 kr. eller 336 000 kr. mere. Endelig vil 15 pct.-afgiften af gevinster over 200 kr. i henhold til lov nr. 519 af 19. december 1942 indbringe ca. 1 650 000 kr. årligt mod nu ca. 1 300 000 kr. eller en stigning på ca. 350 000 kr. årligt.“

Lovforslaget mødte i folketinget tilslutning fra de fire største partier, mens retsforbundet gik imod det ud fra den betragtning, at staten burde afholde sig fra at fremme tilbøjeligheden til lotterispil. Kommunisterne ville hverken stemme for eller imod.

Efter 1. behandling henvistes lovforslaget til et udvalg, hvis arbejde med sagen resulterede i et enstemmigt tiltrådt ændringsforslag om, at der kun skulle henlægges 5 000 lodder til hovedkollektionen i stedet for som foreslået 6 000 lodder.

I udvalgets betænkning oplyses, at udvalget i samråd med finansministeren har drøftet fordelingen af de nye lodder og nye kollektioner, som man ifølge bemærkningerne til lovforslaget havde planer om.

„Finansministeren oplyste, at *de nye kollektioner*, der herefter skal oprettes, fortrinsvis tænkes placeret i købstæder og omegnskommuner, hvor folketallet har været stærkt stigende. Finansministeren var indforstået med, at de nye kollektioner, som efter ovennævnte ændringsforslag yderligere kan oprettes, bliver placeret udenfor København og omegnskommunerne.

Endelig drøftede udvalget med finansministeren spørgsmålet om, hvorvidt det er hensigtsmæssigt, at et *dyrtidstillæg til kollektørerne* baseres på en ændret fordeling af de 20 pct. af indskudssummen, som ikke går til gevinster. Heraf beregnes efter lov nr. 124 af 23. marts 1948 halvdelen som rabat til statskassen og halvdelen som provision til kollektørerne samt bestyrelsesudgifter, medens efter nærværende lovforslag de nævnte 20 pct. tilfalder statskassen, uden at der fastsættes nærmere regler for anvendelsen.

Finansministeren var enig med udvalget om, at såfremt eventuelle fremtidige dyrtidstillæg til kollektørerne måtte medføre nedgang i lotteriets overskud, må det foretrækkes, at en passende indtægtsfremgang for kollektørerne tilvejebringes ved en forhøjelse af provisionsindtægten gennem en udvidelse af lodantallet eller en forhøjelse af lodsedlernes pris.“

Udvalget drøftede også muligheden af at oprette et *årligt lotteri til fordel for foreninger*, som har sygdomsbekæmpelse til formål, og stillede med henblik herpå en række spørgsmål til finansministeren. Besvarelsen af disse spørgsmål findes aftrykt i et bilag til betænkningen. Udvalget fandt sig ikke beføjet til at stille forslag i så henseende, men ønskede at henlede opmærksomheden på sagen.

Med den nævnte ændring vedtoges lovforslaget med 117 stemmer mod 5 (DR), idet 4 medlemmer (DK) afholdt sig fra at stemme.

21. Lov om ændring i lov om afgift af gevinster i klasselotteriet. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 507. — C. sp. 339].

Fremsat mundtligt i folketinget ²¹/₁₀ (F. sp. 307). 1. beh. ²⁷/₁₀ (F. sp. 409). Partiernes ordførere: Hans Knudsen, Thorkil Kristensen, Poul Møller, Bertel Dahlgaard, Alfred Jensen og Søren Olesen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om skat til staten af indkomst, formue og kapitalvinding m. fl. lovforslag. Betænkning (B. sp. 377) afgivet ²⁰/₃. (Ordfører: Hans Knudsen). 2. beh. ²²/₃ (F. sp. 3893). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. ²⁴/₃ (F. sp. 4001). *Loven stadfæstet 28. marts 1956.* (Lovt. nr. 77).

Ved lov nr. 82 af 28. marts 1956 om ændringer i loven om den fælleskommunale udligningsfond ophævedes med virkning fra 1. april 1956 den hidtil gældende bestemmelse, hvorefter halvdelen af den afgift, der svares af klasselotterigevinster, skulle tilfalde udligningsfonden. I overensstemmelse hermed gennemførtes nærværende lov, som har følgende indhold:

§ 1. I lov nr. 519 af 19. december 1942 om afgift af gevinster i klasselotteriet foretages følgende ændring:

§ 2. Lovens § 1 affattes således:

„Af de gevinster i klasselotteriet, der fra og med det 269. lotteri tilfalder spillerne i lotteriet, skal der svares en afgift til statskassen på 15 pct., beregnet af den del af gevinstbeløbet, der overstiger 200 kr.“

§ 3. Denne lov træder i kraft den 1. april 1956.

Lovforslaget indgik som et led i regeringens skattereformplaner. Det fremsattes første gang i folketingsåret 1953—54 og genfremsattes i uændret form i hvert af de to efterfølgende folketingsår.

Lovforslaget gennemførtes uændret og enstemmigt.

22. Lov om afgift af gevinster ved lotterispil m. v. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 657. — C. sp. 95].

Fremsat skriftligt i folketinget ¹⁰/₁₁ (F. sp. 885). 1. beh. ¹⁷/₁₁ (F. sp. 1090). Partiernes ordførere: Mørk, Thorkil Kristensen, Ninn-Hansen, Steen og Søren Olesen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Mørk, Nina Andersen, Andreas Hansen [næstformand], Erhard Jakobsen, Hans Knudsen, Johs. E. Larsen [formand], Th. Mikkelsen, Orla Pedersen, Thorkil Kristensen, Alfred Bøgh, Givskov Christensen, Kr. Juul, Øllgaard, Ninn-Hansen, Bruun de Neergaard, Fanger og Steen). Betænkning (B. sp. 163) afgivet ¹³/₁₂. (Ordfører: Mørk). 2. beh. ¹⁷/₁ (F. sp. 2230). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. ²⁰/₁ (F. sp. 2308). *Loven stadfæstet 27. januar 1956.* (Lovt. nr. 23).

Loven har følgende indhold:

§ 1. Af gevinster i *Landbrugslotteriet* og Almindeligt dansk Vare- og Industrilotteri (*Varelotteriet*) samt af gevinster ved her i landet afholdte *offentlige bortlodninger* — herunder bortlodning ved tombola — og ved her i landet afholdte *offentlige præmie- og gættekonkurrencer* skal der svares en afgift til staten i overensstemmelse med de nedenstående regler.

Lovens regler finder ikke anvendelse, forsåvidt angår *præmier opnået ved deltagelse i konkurrencer af litterær, kunstnerisk, videnskabelig eller teknisk karakter* samt med hensyn til *prisbelønninger for besvarelsen af opgaver af denne art*.

Gevinster af den i stk. 1 nævnte art er *fritaget for indkomstskat til stat og kommune*.

§ 2. Afgiften udgør:

- a) af gevinster i Landbrugslotteriet og Varelotteriet samt af kontante gevinster 15 pct. af den del af gevinstens beløb, der overstiger 200 kr.
- b) af andre gevinster $17\frac{1}{2}$ pct. af den del af gevinstens værdi, der overstiger 200 kr.

Ved kontante gevinster afkortes afgiften i gevinstbeløbet ved dettes udbetaling; ved gevinster i Landbrugslotteriet og Varelotteriet afkortes afgiften derved, at gevinstanvisningens

pålydende nedskrives med afgiftens beløb, medens afgiften ved andre gevinster udredes af den, der afholder de pågældende lotterier m. v.

I de i stk. 1 b nævnte tilfælde beregnes afgiften på grundlag af gevinstens handelsværdi ved salg til forbruger.

§ 3. Falder en lotterigevinst på et nummer, der er delt i halve, fjerdedele, ottendedele eller andre brøkdele, beregnes afgiften selvstændigt for hver af de på delsejderne faldne gevinstbeløb.

Derimod får det ingen indflydelse på afgiftsberegningen, at flere personer i forening spiller på samme lodseddel (en hel seddel eller en delseddel) eller på anden måde i forening vinder en af de i nærværende lov omhandlede gevinster.

§ 4. Afgiftens berigtigelse påhviler den, der afholder de pågældende lotterier m. v.

§ 5. Afgiften af gevinster i Landbrugslotteriet og Varelotteriet anmeldes til og indbetales i statskassen af lotterierne efter nærmere af finansministeren fastsatte regler.

§ 6. I andre tilfælde end de i § 5 omhandlede skal den, hvem afgiftens berigtigelse påhviler, senest 14 dage efter, at resultatet af en bortlodning eller en konkurrence, hvor der bortloddet gevinster eller er udsat præmier, der omfattes af afgiftsplikten efter nærværende lov, foreligger, indgive anmeldelse i to eksemplarer, indeholdende beregning af afgiften, til den amtstue, i hvis distrikt anmelderen har hjemsted.

Samtidig med anmeldelsens indgivelse indbetales den beregnede afgift, idet eventuelle berigtigelser sker ved efter- eller tilbagebetaling.

Indgives anmeldelse ikke inden den foreskrevne frist, erlægges afgiften med en forhøjelse på 50 pct. Hvor omstændighederne taler derfor, kan finansministeren eftergive eller nedsætte afgiftsforhøjelsen.

Iøvrigt fastsætter finansministeren de nærmere regler om anmeldelsen og indbetalingen af afgiften.

§ 7. Indgivelse af behørig afgiftsanmeldelse kan om fornødent fremtvinges ved dagbøder, der pålægges af finans-

ministeren eller af oppebørselsmyndigheden efter bemyndigelse af finansministeren.

§ 8. Såfremt skyldig afgift ikke indbetales rettidig, svares rente med 5 pct. p. a. af det skyldige beløb. Dette beløb med påløbne renter inddrives om fornødent ved udpantning.

§ 9. Afgivelse af urigtig afgifts anmeldelse straffes med bøde, hæfte eller fængsel indtil 6 måneder.

Sager herom behandles som politisager. De i lov om rettens pleje kap. 68—69 og 71—72 omhandlede retsmidler finder anvendelse i samme omfang som i sager, som det efter almindelige regler tilkommer statsadvokaten at forfølge. Nedlægges der påstand om idømmelse af fængselsstraf, skal der på tiltaltes forlangende beskikkes ham en forsvarer.

Strafansvaret forældes efter de i borgerlig straffelov indeholdte regler, dog at forældelsesfristen uanset størrelsen af den forskyldte straf er 5 år.

§ 10. De til lovens gennemførelse fornødne nærmere regler, herunder bestemmelser angående kontrollen med afgiftserlæggelsen, fastsættes af finansministeren.

§ 11. Det har sit forblivende ved de i lov nr. 519 af 19. december 1942, lov nr. 278 af 9. juni 1948, jfr. lov nr. 265 af 14. juni 1951, samt lov nr. 123 af 23. marts 1948, jfr. lov nr. 451 af 25. november 1950, indeholdte regler om afgift af henholdsvis *gevinster i klasselotteriet og ved tipning* samt præmier af *statspræmieobligationer*.

§ 12. Denne lov, der ikke gælder for foranstaltninger af den i § 1 omhandlede art, der afholdes på Færøerne og i Grønland, finder anvendelse på de lotterier m. v., der foranstaltes efter nærværende lovs ikrafttræden. Forsåvidt angår gevinster i Landbrugslotteriet og Varelotteriet, træder loven dog først i kraft den 1. oktober 1956.

I det oprindelige lovforslag havde § 2 følgende affattelse:

„Afgiften udgør:

- a) Ved kontante gevinster 15 pct. af den del af gevinstens beløb, der overstiger 200 kr.;
- b) ved andre gevinster 17½ pct., af den del af gevinstens værdi, der overstiger 200 kr.

I de i stk. 1 b, nævnte tilfælde beregnes afgiften på grundlag af gevinstens handelsværdi ved salg til forbruger.“

Ændringen tilsigter en tydeliggørelse af de i paragraffen optagne bestemmelser. Første sætning i det nye stk. 2 er overført fra § 4 i dennes oprindelige affattelse.

Også § 12 er ændret, idet denne paragraf i det af finansministeren fremsatte lovforslag havde følgende affattelse:

„Denne lov, der ikke gælder for foranstaltninger af den i § 1 omhandlede art, der afholdes på Færøerne og i Grønland, træder i kraft straks.“

Ved fremsættelsen af lovforslaget anførte *finansministeren* bl. a.:

„Forslaget tilsigter at tilvejebringe *ensartede beskatningsregler for gevinster ved lotterispil, bortlodninger samt præmie- og gættekonkurrencer.*

Ifølge de nugældende regler skal lotterigevinster, herunder gevinster ved bortlodninger, kun medregnes i den skattepligtige indkomst med halvdelen af det beløb, hvormed gevinsten overstiger 200 kr., medens gevinster under 200 kr. ikke er indkomstskattepligtige.

Gevinster ved præmie- og gættekonkurrencer samt totalisatorgevinster er efter gældende lov fuldt indkomstskattepligtige.

I de årlige udskrivningslove, senest lov nr. 88 af 31. marts 1955 § 37, er der, forsåvidt angår lotterigevinster, gevinster ved totalisatorspil og gevinster ved præmie- og gættekonkurrencer, hjemlet adgang for finansministeren til at nedsætte det beløb, hvormed sådanne gevinster skal indgå i modtagerens indkomst. Bestemmelsen praktiseres således, at der søges opnået en samlet beskatning af gevinsten, der svarer til den afgift, der erlægges af klasselotterigevinster.

For klasselotterigevinster gælder en særlig afgiftsordning, hvor efter sådanne gevinster er belagt med en afgift på 15 pct. af den del af gevinsten, der overstiger 200 kr.

Det er en hertil svarende — permanent — beskatningsregel, der ved nærværende lovforslags fremsættelse ønskes gennemført med hensyn til de foran omtalte gevinster. Lovforslaget bygger i det hele på bestemmelsen i § 134 i det af mig i februar måned i år fremsatte skattereformforslag.

Totalisatorgevinster er, ligesom i skattereformforslaget, holdt udenfor den foreslåede 15 pct.s beskatning, hvilket hænger sammen med de for disse gevinster gældende særlige forhold, bl. a. med hensyn til tab ved totalisatorspil.

Endvidere holdes, jfr. lovforslagets § 1, udenfor forslaget præmier opnået ved deltagelse i konkurrencer af litterær, kunstnerisk, videnskabelig eller teknisk karakter samt prisbelønninger for besvarelsen af opgaver af denne art.

At afgiftsprocenten ved andre gevinster end kontante gevinster i forslagets § 2 b er fastsat til 17½ pct., skyldes, at man, når afgiften,

således som det er foreslået i forslaget § 4, her skal udredes af arrangøren af den pågældende bortlodning og modtageren således friholdes, må sætte det afgiftspligtige beløb = gevinstens værdi + den indeholdte afgift.“

Lovforslaget mødte i folketinget tilslutning fra alle partier, men ønskedes dog henvist til et udvalg, for at forskellige under sagens l. behandling rejste spørgsmål kunne blive taget op til overvejelse.

Udvalgets arbejde med sagen resulterede i, at finansministeren stillede forslag om de foran omtalte ændringer. I den enstemmige betænkning udtales:

„Udvalget har under sit arbejde drøftet beskatningen af de i lovforslagets § 1, stk. 2, nævnte præmier og prisbelønninger og har i denne forbindelse peget på, at modtagerne af sådanne præmier og prisbelønninger ofte vil komme ud for en ekstraordinær høj beskatning i det følgende skatteår. Udvalget henstiller til finansministeren, at dette spørgsmål tages op til nærmere overvejelse i forbindelse med skattereformforslagene og lovforslaget om forskudsvis indbetaling af indkomstskat.“

Efter at finansministerens ændringsforslag var tiltrådt uden afstemning, vedtoges lovforslaget enstemmigt i den ændrede affattelse.

23. Lov om ændring i lov om tipping. (Finansminister Kampmann). [A. sp. 505. — C. sp. 303].

Fremsat mundtligt i folketinget ²¹/₁₀ (F. sp. 307). 1. beh. ²⁷/₁₀ (F. sp. 409). Partiernes ordførere: Hans Knudsen, Thorkil Kristensen, Poul Møller, Bertel Dahlgaard, Alfred Jensen og Søren Olesen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om skat til staten af indkomst, formue og kapitalvinding m. fl. lovforslag. Betænkning (B. sp. 377) afgivet ²⁰/₃. (Ordfører: Hans Knudsen). 2. beh. ²²/₃ (F. sp. 3893). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. ²⁴/₃ (F. sp. 4001). *Loven stadfæstet 28. marts 1956.* (Lovt. nr. 80).

Ved lov nr. 82 af 28. marts 1956 om ændringer i loven om den fælleskommunale udligningsfond ophævedes med virkning fra 1. april 1956 den hidtil gældende bestemmelse, hvorefter halvdelen af den *afgift*, der svares af tipsgevinster, skulle tilfalde udligningsfonden. I overensstemmelse hermed gennemførtes nærværende lov, som har følgende indhold.

§ 1. I lov nr. 278 af 9. juni 1948 om tipning foretages følgende ændring:

§ 2. Lovens § 6 affattes således:

„*Stk. 1.* Af de gevinster, der tilfalder vinderne, skal svares en afgift til statskassen på 15 pct., beregnet af den del af gevinstbeløbet, der overstiger 200 kr.

Stk. 2. Gevinsterne er fritaget for indkomstskat til stat og kommune.“

§ 3. Denne lov træder i kraft den 1. april 1956.

Lovforslaget indgik som et led i regeringens skattereformplaner. Det fremsattes første gang i folketingsåret 1953—54 og genfremstattes i uændret form i hvert af de to efterfølgende folketingsår.

Lovforslaget gennemførtes uændret og enstemmigt.

24. Normeringslov for finansåret 1956—57. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 1793. — C. sp. 201].

Fremsat skriftligt i folketinget $13/3$ (F. sp. 3537). 1. beh. $15/3$ (F. sp. 3677). Henvist til lønningssudvalget. Betænkning (B. sp. 369) afgivet $16/3$. (Ordfører: Arnth-Jensen). 2. beh. $20/3$ (F. sp. 3767). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $23/3$ (F. sp. 3946). *Loven stadfæstet 28. marts 1956.* (Lovt. nr. 87).

Angående retningslinierne for udarbejdelsen af forslaget til nærværende lov anførtes i en skrivelse fra finansministeriet til de enkelte administrationsgrene:

„De i finansministeriets cirkulære af 30. september 1950 om besparelser i statshusholdningen indeholdte forskrifter må iagttages.

Da der i den under 28. maj 1954 nedsatte lønningskommission vil ske en almindelig gennemgang af lønningsforholdene for samtlige tjenestemandsgupper, bør alle forslag af revisionsmæssig karakter udskydes til behandling i nævnte kommission.

Lovforslaget må iøvrigt begrænses mest muligt, idet der ved udarbejdelsen følges nedenstående hovedsynspunkter:

- 1) Forslag om oprettelse af nye tjenestemandstillinger med begrundelse i de arbejdsmæssige forhold kan kun optages, hvor det kan påvises, at sådan oprettelse på nuværende tidspunkt er tvingende nødvendig.
- 2) Forslag om bestående tjenestemandstillingers oprykning i højere lønningsklasse kan normalt ikke optages.
- 3) Forsåvidt angår forslag om oprettelse af stillinger, der fortrinsvis eller udelukkende har til formål at forbedre avancementsforholdene for en tjenestemandsgruppe, må der vises den yderste tilbageholdenhed, idet der dog herved bør tages hensyn til, om et eventuelt forslag må betragtes som led i en ved de tidligere normeringslove påbegyndt regulering af avancementsforholdene indenfor den pågældende tjenestemandsgruppe, eller der iøvrigt er sket aldeles afgørende forskydninger i forudsætningerne for den nuværende normering af avancementsstillinger i pågældende etat.“

De på lovforslaget optagne bestemmelser var tiltrådt af lønningsrådet.

Ved fremsættelsen af lovforslaget anførte *finansministeren* bl. a.:

„De retningslinier, der blev fastsat for udarbejdelsen af lovforslaget, svarer ganske til de retningslinier, som blev lagt til grund ved udarbejdelsen af forslaget til sidste års normeringslov . . .

Det foreliggende lovforslag er udarbejdet i overensstemmelse med disse synspunkter. Når der alligevel for enkelte områder er medtaget relativt omfattende forslag, skyldes det ganske særlige forhold indenfor disse områder.

Dette gælder således for *forsvarets* vedkommende, hvor der er foreslået oprettet et ret betydeligt antal nye militære tjenestemandstillinger; en væsentlig del af disse er dog bundstillinger, der er nødvendige til tjenestemandsansættelse af de elever, der afgår fra forsvarets skoler, ligesom den foreslåede forøgelse af avancementsstillinger i overvejende grad er en følge af de retningslinier for normering af befalingsmandstillinger, som blev fastlagt ved gennemførelsen af forsvarslovene i 1951.

Til enkelte tjenestemandsgupper, for hvilke en særlig ugunstig aldersfordeling gør sig gældende, er der foreslået ekstraordinære normeringer.

Som følge af den betydelige udvidelse af *det akademiske personale i centraladministrationen* og de herunder hørende institutioner i årene under og umiddelbart efter krigen er der sket en væsentlig for-

ringelse af advancementsforholdene for det yngre akademiske personale, idet de nye tjenestemandstillinger i det væsentlige er bevilget som sekretærstillinger, medens der kun er sket en forholdsvis beskednen forøgelse af normeringen af advancementsstillinger. Dette har medført, at et betydeligt antal sekretærer har været ansat ca. 11 år eller derover i statens tjeneste uden udsigt til advancement i en nærmere fremtid. På denne baggrund er der stillet forslag om *omnormering af et antal sekretærstillinger til fuldmægtigsstillinger*, der i det væsentlige vil blive besat med sekretærer med over 11 års samlet tjeneste.

Der er endvidere indenfor *ordenspolitiet* i fortsættelse af den på normeringsloven for 1953—54 påbegyndte omnormering af politibetjentstillinger til stillinger som overbetjente af 2. grad stillet forslag om normering af 583 overbetjente af 2. grad, hvorved det i forbindelse med oprykning i 17 ledigblivende stillinger af denne art vil blive muligt at forfremme 600 politibetjente til overpolitibetjente af 2. grad.

Ud fra tilsvarende synspunkter er der for *fængselsbetjentklassen* stillet forslag om oprettelse af 60 overbetjentstillinger mod nedlæggelse af et tilsvarende antal fængselsbetjentstillinger.

I løbet af 1956—57 vil der under *sindssygevesenet* blive taget 2 nye plejehjem i brug, ligesom opførelsen af sindssygehospitalet i Brønderslev i det væsentlige forventes tilendebragt. I forbindelse hermed er der stillet forslag om oprettelse af et antal tjenestemandstillinger ved disse institutioner.

Iøvrigt skal jeg med hensyn til lovforslagets enkelte bestemmelser tillade mig at henvise til de forslaget ledsagende udførlige bemærkninger.

Ligesom de tidligere år har samtlige fra de forskellige ministerier indkomne forslag været forelagt lønningsrådet, og det foreliggende lovforslag er i overensstemmelse med rådets udtalelser overfor finansministeriet.

Merudgiften ved lovforslaget vil — beregnet på sædvanlig måde — for det kommende finansår andrage ca. 4,5 mill. kr., hvoraf imidlertid ca. 3 mill. kr. hidrører fra forøgelsen af antallet af stillinger under forsvaret.“

Lovforslaget henvistes i folketinget til dettes lønningsudvalg, der enstemmigt indstillede det til vedtagelse med enkelte ændringer af rent redaktionel karakter.

Med disse ændringer vedtoges lovforslaget enstemmigt, idet 14 medlemmer (DK og DR) afholdt sig fra at stemme.

25. Lov om midlertidigt løntillæg m. v. til statens tjenestemænd m. fl. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 2077. — C. sp. 461].

Fremsat skriftligt i folketinget $\frac{3}{5}$ (F. sp. 4445). 1. beh. $\frac{3}{5}$ (F. sp. 4590). Partiernes ordførere: Holger Eriksen, Arnth-Jensen, Baagø-Hansen, Svend Jørgensen, Alfred Jensen og Søren Olesen. Henvist til lønningsudvalget. Betænkning (B. sp. 701) afgivet $\frac{15}{5}$. (Ordfører: Baagø-Hansen). 2. beh. $\frac{17}{5}$ (F. sp. 4751). 3. beh. $\frac{19}{5}$ (F. sp. 4911). *Loven stadfæstet 25. maj 1956.* (Lovt. nr. 125).

I henhold til lov nr. 186 af 11. juni 1954 (årbog 1953—54, side 153) har der for finansårene 1954—55 og 1955—56 været udbetalt statstjenestemændene et *midlertidigt løntillæg*, der har været motiveret med en siden ikrafttrædelsen af tjenestemandsløven af 6. juni 1946 stedfunden forskydning i forholdet mellem de gennemsnitlige timefortjenester for faglærte og ufaglærte arbejdere i det frie erhverv og de for tjenestemandsansatte arbejdere gældende lønninger.

Endvidere har der med hjemmel i den nævnte lov i de omhandlede finansår været ydet statstjenestemændene et *særligt tillæg* til imødegåelse af en siden 1946 stedfunden nivel-
tering af lønnen for de mellemste og højeste lønningsklasser.

Efter lovens udløb blev spørgsmålet om fortsat ydelse og eventuel forhøjelse af de nævnte tillæg optaget til forhandling mellem finansministeren og statstjenestemændenes centralorganisationer samt Danmarks Lærerforening. Resultatet af disse forhandlinger blev, at statstjenestemændenes centralorganisation I samt Danmarks Lærerforening tiltrådte en af finansministeren foreslået ordning, som senere sattes i kraft ved nærværende lov, mens centralorganisation II og Danske Statsembedsmænds Samråd ikke kunne give tilslutning til ordningen.

Det *midlertidige løntillæg* har i finansåret 1955—56 været ydet med 14 portioner à 3 pct. af tjenestemandens pensionsgivende lønning. Heraf har dog 9 portioner for så vidt angår pensionsgivende lønninger indtil 5 400 kr. været beregnet efter følgende satser i forhold til den pensionsgivende lønning:

Under 1 500 kr.	8,8 pct.
1 500—2 999 -	132 kr.
3 000—4 499 -	144 -
4 500—5 399 -	162 -

De resterende 5 portioner, som blev indført ved lov nr. 186 af 11. juni 1954, har forsåvidt angår pensionsgivende lønninger indtil 6 000 kr. været ydet efter følgende satser i forhold til den pensionsgivende lønning:

Under 1 500 kr.	8,8 pct.
1 500—2 899 -	132 kr.
2 900—4 499 -	144 -
4 500—5 599 -	168 -
5 600—5 999 -	180 -

Under hensyn til den indenfor det private erhverv stedfundne lønudvikling, herunder de i foråret 1956 gennemførte lønforbedringer for privatindustriens arbejdere, forhøjes ved nærværende lov det midlertidige løntillæg med 2 portioner til 16 portioner i finansåret 1956—57 og med yderligere 1 portion i finansåret 1957—58.

Mens de forannævnte 9 portioner fortsat beregnes på det angivne grundlag, skal de nytilkommende portioner samt de ved loven af 1954 indførte 5 portioner beregnes efter følgende satser i forhold til den pensionsgivende lønning:

Under 1 500 kr.	8,8 pct.
1 500—2 899 -	132 kr.
2 900—3 899 -	144 -
3 900—4 499 -	156 -
4 500—5 599 -	180 -
5 600—6 399 -	192 -
6 400 kr. og derover	3 pct.

Den ændrede skala bevirker, at portionernes størrelse forhøjes fra 144 til 156 kr. for pensionsgivende lønninger mellem 3 900 og 4 499 kr. I lønintervallet 4 500—5 599 kr. forhøjes portionerne fra 168 til 180 kr., i intervallet 5 600—5 999 kr. fra 180 til 192 kr. og i intervallet 6 000—6 399 kr. fra 3 pct.

til 192 kr. For pensionsgivende lønninger på 6 400 kr. og derover ydes samtlige portioner som hidtil med 3 pct. pr. portion.

Det midlertidige løntillæg ydes som hidtil til *ikke-forsørgere* over 30 år med samme beløb som for forsørgere. Til ikke-forsørgere mellem 25 og 30 år blev det midlertidige løntillæg oprindeligt udbetalt med $\frac{2}{3}$ af satsen for forsørgere, men ved loven af 11. juni 1954 blev der for at hidføre en særlig lønforbedring for de pågældende gennemført den ændring, at der til sådanne ikke-forsørgere skete udbetaling med de for forsørgere fastsatte satser af 3 portioner i finansåret 1954—55 og 4 portioner i finansåret 1955—56. I overensstemmelse hermed er det bestemt, at de nu tilkommende portioner ydes de pågældende med satsen for forsørgere. Endvidere gennemføres der en yderligere lønforbedring for de pågældende derved, at endnu 1 af de ved loven af 1954 ydede portioner udbetales dem med det fulde beløb. Der vil herefter blive udbetalt denne gruppe ikke-forsørgere 9 portioner midlertidigt løntillæg med $\frac{2}{3}$ af forsørgersatsen og det resterende antal portioner (7 i finansåret 1956—57 og 8 i finansåret 1957—58) med det fulde beløb. For ugifte tjenestemænd under 25 år beregnes det midlertidige løntillæg efter de hidtidige regler, d. v. s. med $\frac{2}{3}$ af forsørgersatserne.

Til den højestlønnede af *samgifte tjenestemænd* skal det midlertidige løntillæg som hidtil ydes med det fulde beløb for forsørgere. For den lavestlønnede samgifte tjenestemand over 25 år har 9 portioner hidtil været ydet med $\frac{2}{3}$ af beløbet for forsørgere, mens de ved loven af 1954 tilkomne 5 portioner har været ydet med det fulde beløb. Overensstemmende med den i 1954 indførte ordning vil de nye portioner midlertidigt løntillæg blive udbetalt de pågældende med samme beløb som for forsørgere. Til den lavestlønnede samgifte tjenestemand under 25 år udbetales det midlertidige løntillæg som hidtil med $\frac{2}{3}$ af forsørgersatsen.

For *pensionisternes* vedkommende har man bl. a. under hensyn til pensionernes størrelse i forhold til lønningerne ikke fundet anledning til at foretage nogen ændring i det hidtidige

princip, hvorefter pensionisterne oppebærer det midlertidige løntillæg med 70 pct.

Det siden 1. april 1952 ydede *særlige tillæg* udgjorde i finansåret 1952—53 forskellen mellem 4 ordinære regulerings-tillægsportioner og et tilsvarende antal portioner, beregnet pr. portion som 3 pct. af den pensionsgivende lønning. For finansåret 1953—54 var tillægget fastsat som forskellen mellem 9 ordinære og 9 procentberegnete portioner. For finansåret 1954—55 blev der omregnet yderligere 1 portion, beregnet som forskellen mellem 1 ordinær reguleringstillægsportion og 1 portion af samme størrelse som de pr. 1. april 1954 tilkomne portioner midlertidigt løntillæg. Pr. 1. april 1955 skete der yderligere omregning af 1 portion på det sidst anførte grundlag, således at det samlede antal omregnede portioner udgjorde 11.

Ved nærværende lov forhøjes antallet af omregnede portioner til 13 for finansåret 1956—57 og til 14 for finansåret 1957—58. Samtidig bestemmes det, at de nye samt de pr. 1. april 1954 og 1. april 1955 omregnede portioner skal beregnes som forskellen mellem 1 ordinær reguleringstillægsportion og 1 portion af samme størrelse som de fra 1. april 1956 ydede portioner midlertidigt løntillæg.

For *ugifte tjenestemænd* over 30 år beregnes tillægget som hidtil pr. portion som forskellen mellem den forsørgerne tilkommende portion og en ordinær reguleringstillægsportion for ikke-forsørgere, jfr. tjenestemandslovens § 93, stk. 1. For *ugifte tjenestemænd* under 30 år har det særlige tillæg hidtil været ydet med $\frac{2}{3}$ af det for forsørgere gældende beløb, men for at gennemføre en ekstraordinær lønforbedring for ikke-forsørgere mellem 25 og 30 år bestemmes det, at de nye portioner særligt tillæg beregnes som forskellen mellem en ordinær reguleringstillægsportion, jfr. tjenestemandslovens § 93, stk. 1, og en portion midlertidigt løntillæg efter den nye skala, samt at de ved loven af 1954 omregnede 2 portioner fremtidig beregnes på samme måde. For *ugifte tjenestemænd* under 25 år beregnes tillægget som hidtil.

Til den lavestlønnede *samgifte tjenestemand* over 25 år udbetales 9 portioner af det særlige tillæg med forskellen mellem

$\frac{2}{3}$ af 3 pct. af den pensionsgivende lønning og $\frac{1}{2}$ af en ordinær reguleringstillægsportion for forsørgere, mens de fra 1. april 1954 tilkomne portioner ydes som forskellen mellem $\frac{1}{2}$ ordinær reguleringstillægsportion og de for forsørgere fra 1. april 1954 gældende portioner midlertidigt løntillæg. Da man har anset det for rimeligt, at der gennemføres en ekstraordinær lønforbedring for den heromhandlede gruppe tjenestemænd, skal såvel de hidtil ydede 11 portioner som de nye portioner særligt tillæg beregnes pr. portion som forskellen mellem $\frac{1}{2}$ ordinær reguleringstillægsportion og 1 portion midlertidigt løntillæg som for forsørgere efter den nye skala, idet den heraf følgende forhøjelse dog ikke må medføre, at den samlede løn overstiger den løn, den pågældende ville have oppebåret, såfremt reguleringstillægget m. v. var beregnet efter de for ikke-forsørgere gældende regler. Det særlige tillæg til den lavestlønnede samgifte tjenestemand under 25 år beregnes efter samme princip som hidtil.

For *pensionisternes* vedkommende ydes det særlige tillæg som hidtil efter samme regler som for tjenestemænd.

Som en konsekvens af den for statstjenestemændene foretagne forhøjelse af det midlertidige løntillæg vil *honorarer*, der reguleres på grundlag af antallet af reguleringstillægsportioner, jfr. tjenestemandenslovens § 97, stk. 2, også blive forhøjet. I overensstemmelse med den tidligere fulgte fremgangsmåde bestemmer loven herom, at det hidtil ydede tillæg forhøjes med 2 portioner à 3 pct. til 39 pct. for finansåret 1956—57 og med yderligere 1 portion til 42 pct. for finansåret 1957—58.

De samlede *merudgifter* ved gennemførelsen af nærværende lov vil for finansåret 1956—57 andrage ca. 51 mill. kr. og for finansåret 1957—58 ca. 74 mill. kr.

Ved fremsættelsen indledte *finansministeren* med at omtale sine forhandlinger med repræsentanter for tjenestemændene. Han gjorde derefter udførligt rede for det foreliggende forslag, som havde opnået tilslutning hos flere af organisationerne, og anførte i tilslutning hertil:

„Jeg vil til slut gerne bemærke, at det foreliggende lovforslag ikke tilsigter at løse ligelønsproblemet, som må underkastes en grundig overvejelse i lønningskommissionen, men jeg vil understrege, at lovforslaget — som jeg nærmere har redegjort for —

betyder en fortsættelse af den linie, der tidligere er lagt med henblik på en særlig forbedring af lønnen for ugifte og samgifte over 25 år. Medens tjenestemandsløven af 1946 således kun hjemlede regulerings-tillæg til ugifte og lavestlønnede samgifte med henholdsvis $\frac{2}{3}$ og halvdelen af satserne for forsørgere, vil gennemførelsen af det foreliggende lovforslag betyde, at der som følge af den stadig gunstigere beregning af såvel det midlertidige løntillæg som det særlige tillæg til ugifte og samgifte over 25 år sker en væsentlig tilnærmelse af disse lønninger til forsørgerlønningerne i forhold til de lønninger, der ville kunne ydes, såfremt de nævnte tillæg blev beregnet efter samme princip, som i tjenestemandsløven er fastsat for det ordinære reguleringsstillæg.“

Ved lovforslagets 1. behandling i folketinget beklagedes det fra flere sider, at forhandlingerne med tjenestemændene ikke var resulteret i en ordning, som samtlige forhandlingsberettigede organisationer kunne tiltræde. *Arnth-Jensen* (V) mente ikke, at finansministeren havde haft en heldig hånd som forligsmægler, og ønskede, at enkeltheder blev nærmere overvejet i et udvalg. I samme retning udtalte *Baagø-Hansen* (KF) sig. Sidstnævnte fremhævede stærkt den nivellering, lønningssystemet havde været ude for i de senere år, og sluttede med at anmode finansministeren om at foranledige, „at lønningskommissionen fremskynder sit arbejde mest muligt, så at en ny lønningsslov kan se dagens lys, inden der igen, i 1958, skal forhandles om lønningerne. Hverken tjenestemændene eller tinget kan være tjent med, at der med 2 års mellemrum skal lappes på den gamle lov på en sådan måde, at den oprindelige løngruppering mere og mere forflygtiges“. *Svend Jørgensen* (RV) forudså, at lønningskommissionen ikke blev færdig det første par år, og slog under hensyn hertil til lyd for, at man så med sympati på pensionisternes krav.

Udenfor kredsen af ordførere gik *Oluf Pedersen* (DR) — modsat ordføreren for hans parti — imod lovforslaget. Han frarådede en lønstigning udover den, der fremkom ved den automatiske pristalsregulering, og ville „indstændigt opfordre regering og folketing til i stedet for at finde frem til besparelser og skattesænkning, forbundet med mere naturlige statsindtægter. Det er vejen til øget velstand. Først når vi har fået denne velstand, kan vi nyde dens frugter. Vil man give en lille part forskud, går det ud over andre.“

Finansministeren gjorde gældende, at han havde strakt sig så vidt overfor tjenestemændene som forsvarligt, og at der skulle meget stærke argumenter til for at få ham til at gå med til ændringer i den foreslåede ordning.

Efter 1. behandling henvistes lovforslaget til lønningssudvalget, der i sin betænkning udtaler:

„Udvalget har i flere møder behandlet lovforslaget og har afholdt samråd med finansministeren.

Endvidere har udvalget modtaget repræsentanter for stats-tjenestemændenes centralorganisation II, Danske Statsemedsmænds Samråd, Fællesforeningen for Statens Pensionistforeninger samt Statspensionistforeningen af 1950, der har fremsat en række forskellige ønsker om ændringer i og yderligere udbygning af det fremsatte lovforslag.

Repræsentanter for statstjenestemændenes centralorganisation I har ligeledes haft foretræde for udvalget, men har givet udtryk for den opfattelse, at lovforslaget bør gennemføres i den foreliggende skikkelse.

Under forslagets behandling i udvalget har man været opmærksom på, at den procentvise stigning i den ved lønningsloven af 1946 fastsatte bruttoløn for de forskellige lønklasser har været noget uensartet dels som følge af det i 1946-loven indeholdte princip for dyrtidsreguleringen, dels som følge af enkelthederne i de midlertidige, 2-årige lønordninger af ekstraordinære karakter, som har været gældende siden 1948, og som tilsammen har medført en noget lavere procentvis stigning af lønnen for de mellemste lønningsklasser end den, som er blevet de laveste og højeste lønklasser til del.

Udvalget har imidlertid ikke fundet, at der er mulighed for at skride til yderligere ekstraordinære foranstaltninger på indeværende tidspunkt. Man har herved bl. a. lagt vægt på, at en yderligere forbedring af lønnen for mellemklasserne udover den i lovforslaget indeholdte vil medføre en ret betydelig forøgelse af den samlede merudgift ved lovforslaget, der i dettes bemærkninger er anslået til ca. 51 mill. kr. for finansåret 1956—57 og 74 mill. kr. for finansåret 1957—58. Udvalget må under de foreliggende forhold finde det betænkeligt, såfremt denne merudgift overskrides ved yderligere specielle reguleringer på det anførte lønområde, og da en ændring af lovforslaget indenfor den foreslåede økonomiske ramme herefter kun er mulig ved en reduktion af den foreslåede lønforbedring for de højeste og de laveste lønninger, mener udvalget ikke at burde stille ændringsforslag, idet udvalget henstiller, at der ved førstkomende revision af den ekstraordinære lønordning tages hensyn til det fremdragne forhold, forsåvidt lønningskommissionen ikke forinden har afsluttet sit arbejde.

Et *mindretal* (Baagø-Hansen, Henry Christensen, Niels Eriksen, Gottschalck-Hansen, Heick, Arnth Jensen, Thisted Knudsen og Erna Sørensen) beklager, at der ikke ved lovforslaget i konsekvens af de tidligere truffne foranstaltninger i højere grad end sket er fremsat forslag til imødegåelse af den lønnivellering, som stigningen i antallet af ordinære reguleringstillægsportioner har medført, men da der ikke har kunnet tilvejebringes flertal i udvalget for en ændring sigtende herpå, afstår mindretallet fra at stille ændringsforslag, idet man forventer, at det fremdragne forhold ved fremtidige lønreguleringer vil blive tilgodeset.

Forsåvidt angår spørgsmålet om en yderligere forbedring af pensionisternes vilkår udover den i lovforslaget indeholdte, er et flertal indenfor udvalget (udvalget med undtagelse af Svend Jørgensen) af den opfattelse, at pensionerne efter forslaget vil komme til at stå i et passende forhold til lønningerne og i det hele være af en sådan størrelse, at yderligere ekstraordinære foranstaltninger ikke kan anses for påkrævede.

Et andet mindretal (Svend Jørgensen) anser det for uhensigtsmæssigt, da C. O. I og Danmarks Lærerforening er enige med finansministeren også om pensionisternes forhold, at søge gennemført særlige foranstaltninger for disse på nærværende tidspunkt, men mindretallet henstiller, at man fortsat har opmærksomheden henvendt på udviklingen i forholdet mellem løn og pension.“

Til 2. behandling stilledes af *Alfred Jensen* (DK) m. fl. nogle ændringsforslag, hvorefter det midlertidige løntillæg allerede fra 1. april 1956 skulle udredes med de for 1957—58 foreslåede satser, og således at satserne for gifte mænd skulle være gældende for alle tjenestemænd og pensionister samt for tjenestemænd på ventepenge uanset deres alder og civilstand. I overensstemmelse hermed skulle også det særlige tillæg straks udbetales med sit fulde beløb og efter sådanne regler, at nedsættelsen for de yngre bortfaldt.

Efter at ændringsforslagene var forkastet med alle øvrige stemmer mod kommunisternes, vedtoges lovforslaget ved 3. behandling uændret med 151 stemmer mod 1 (Oluf Pedersen).

26. Lov om ændring i lov om statsanstalten for livsforsikring. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 879. — C. sp. 191].

Fremsat skriftligt i folketinget $\frac{8}{12}$ (F. sp. 1774). 1. beh. $\frac{18}{1}$ (F. sp. 2271). Partiernes ordførere: K. Axel Nielsen, Paabøl, Rasting og Axel Sørensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (K. Axel Nielsen, Th. Carlsen, Conradsen, Ditlevsen [formand], Urban Hansen, Hougaard, Hans Knudsen, Axel Ivan Pedersen, Paabøl, Alfred Bøgh, N. Chr. Christensen, Foged, Holmberg, Rasting, Bruun de Neergaard, Jørgen Jørgensen (Ullerup) og Axel Sørensen [næstformand]). Betænkning (B. sp. 343) afgivet $\frac{13}{3}$. (Ordfører: K. Axel Nielsen). 2. beh. $\frac{20}{3}$ (F. sp. 3766). 3. beh. $\frac{22}{3}$ (F. sp. 3890). *Loven stadfæstet 28. marts 1956.* (Lovt. nr. 73).

Ved loven gives der § 48 i lov om statsanstalten for livsforsikring, jfr. lovbekendtgørelse nr. 11 af 15. januar 1951, følgende tilføjelse, der indføres som stk. 3:

„For visse arter af forsikringer kan bestyrelsen bestemme, at *bonus* anvendes til *opskrivning af forsikringsydelse*erne. Bonusopskrivningerne sker efter de på opskrivningstidspunktet gældende tariffer, idet dog de i kapitel III fastsatte driftstillæg kan nedsættes under hensyntagen til formindskede driftsomkostninger ved sådanne opskrivninger. Tidspunkterne for bonusopskrivningerne fastsættes for de forskellige forsikringsformer i forbindelse med hver femårig opgørelse.“

Som begrundelse herfor anføres i bemærkningerne til det af finansministeren fremsatte lovforslag:

„Denne tilføjelse skyldes den sidste ligningslovs bestemmelse om, at *bonus for forsikringer med ret til fuldt præmiefradrag skal indkomstbeskattes, såfremt den udbetales kontant*. Da statsanstalten efter lovbestemte regler udbetaler bonus kontant for 5 år ad gangen, virker beskatningen af den femårige bonus mere tyngende for de i statsanstalten forsikrede, end hvis udbetalingen skete årligt; der er derfor hos de forsikrede opstået et stærkt ønske om, at bonus efter de omhandlede forsikringer skal kunne anvendes til opskrivning af forsikringsydelseerne i stedet for at blive udbetalt kontant, og det synes rimeligt at imødekomme dette ønske. Forøgelserne, der sker ved bonusopskrivningerne, bliver, uden at yderligere hjemmel er nødvendig herfor, indkomstskattepligtige på samme måde som hovedforsikringernes ydelser. Imidlertid kan de nuværende bonusbestemmelser i statsanstaltens lov — for så vidt det ikke drejer sig om tegning af forsikringer for et større antal personer under eet — synes at forudsætte kontant udbetaling, og statsanstalten søger derfor ved nærværende lovforslag adgang til bonusopskrivning i de omhandlede tilfælde.

Bonusopskrivningen tænkes anvendt på enkeltforsikringer, for hvilke der ved ligningsloven er givet ret til fuldt præmiefradrag i indkomsten, samt for visse forsikringer, der er tegnet af firmaer i pensioneringsøjemed for personalet, og hvor det er bestemt, at bonus tilfalder forsikrede.

Disse bonustillæggsforsikringer vil forventelig medføre lavere administrationsomkostninger end almindelige nytegninger, og det vil derfor være ønskeligt, at der gives statsanstalten adgang til at anvende en noget billigere tarif for disse forsikringer end den sædvanlige. Da omfanget af den nævnte administrationsbesparelse til en vis grad må bero på fremtidige erfaringer, findes det formålstjenligt ikke at give nærmere regler herfor i loven.

I lovforslaget gives der endelig statsanstalten adgang til at fastsætte tidspunktet for bonusopkrivningerne for de forskellige forsikringsformer i forbindelse med hver femårig statusopgørelse, idet det vil være både praktisk og besparende at kunne sprede arbejdet med beregningen af bonusopkrivningerne og udsendelsen af meddelelse herom til de forsikrede over en vis periode. Såfremt opkrivningstidspunktet måtte blive fastsat som faldende før udbetalingstidspunktet for den kontante bonus, vil den udregnede opkrivningsbonus blive reduceret med rentefradrag (jfr. iøvrigt § 48, stk. 1).⁴⁴

Lovforslaget henvistes efter 1. behandling til et udvalg, som fra finansministeren modtog svar på nogle spørgsmål, der var stillet ham (jfr. bilag til betænkningen). Udvalgsarbejdet resulterede ikke i ændringsforslag.

Lovforslaget vedtoges uændret og enstemmigt.

27. Lov om en atomenergikommission. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 635. — C. sp. 35].

Fremsat skriftligt i folketinget ¹⁰/₁₁ (F. sp. 886). 1. beh. ²²/₁₁ (F. sp. 1120). Partiernes ordførere: Heising, Jørgen Gram, Reedtz-Thott, Rager, Fuglsang og Tholstrup. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Heising [næstformand], Einer-Jensen, [formand], Jens Hansen, Erhard Jakobsen, Kolbjørn, M. Larsen, Hans Rasmussen, Ravn, Jørgen Gram, Marius Buhl, Damsgaard, Karlskov Jensen, Helga Pedersen, Foss, Aksel Møller, (fra ⁸/₁₂ Ole Bjørn Kraft), Reedtz-Thott og Rager). Betænkning (B. sp. 157) afgivet ⁹/₁₂. (Ordfører: Heising). 2. beh. ¹³/₁₂ (F. sp. 1958). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. ¹⁶/₁₂ (F. sp. 2202). *Loven stadfæstet 21. december 1955.* (Lovt. nr. 312).

Loven har følgende indhold:

§ 1. Til fremme af atomenergiens fredelige udnyttelse til samfundets tarv nedsættes en atomenergikommission.

§ 2. Antallet af kommissionens medlemmer fastsættes af finansministeren, der beskikker medlemmerne for 3 år ad gangen samt efter forhandling med kommissionen udpeger dennes formand og næstformand. Ved sammensætningen af kommissionen skal der drages omsorg for, at den *videnskabelige og tekniske forskning* og de væsentligste *samfundsinteresser*,

der er forbundet med den fredelige udnyttelse af atomenergien, repræsenteres.

Til varetagelse af opgaver i forbindelse med kommissionens daglige virksomhed og de for dens arbejde nødvendige forsøgsanlæg beskikker finansministeren efter forhandling med kommissionen og blandt dens medlemmer et *forretningsudvalg*. Forretningsudvalget kan have indtil 7 medlemmer, hvoraf eet af finansministeren efter samråd med udvalget udpeges til dettes formand.

De nærmere regler for forholdet mellem kommissionen og forretningsudvalget skal godkendes af finansministeren.

§ 3. Kommissionen er beføjet til efter retningslinier, der efter forhandling med kommissionen fastsættes af finansministeren, at antage den fornødne administrative, videnskabelige og tekniske *medhjælp*. Ansættelse af lederen af kommissionens forvaltning og af den teknisk-videnskabelige leder af kommissionens forsøgsanlæg skal dog godkendes af finansministeren.

§ 4. De til atomenergikommissionens virksomhed nødvendige midler bevilges på de årlige finanslove.

Kommissionen aflægger *årlig beretning* om sin virksomhed til finansministeren, der videregiver beretningen til folketinget.

I det oprindelige lovforslag havde § 2, stk. 1, 1. punktum, en noget anden affattelse, idet der ikke stod, at formand og næstformand skulle udpeges *efter forhandling med kommissionen*. Dette ændredes i folketinget, hvor man også omredigerede § 2, stk. 2, sidste punktum, som i det af finansministeren fremsatte lovforslag lød således: „Forretningsudvalget kan have indtil 7 medlemmer, hvoraf eet af finansministeren udpeges til formand.“

I bemærkningerne til lovforslaget hedder det bl. a.:

„Den 8. marts 1955 nedsatte regeringen en kommission med den opgave at forberede en aktiv indsats fra dansk side for *udnyttelse af atomenergien til samfundets tarv*.“

Baggrunden for kommissionens nedsættelse var, at det i den senere tid var blevet stadigt mere klart, at atomenergiens anvendelse på en række områder indenfor naturvidenskaben og teknikken vil få så afgørende indflydelse, at det må befrygtes, at de lande, der ikke deltager i arbejdet, vil blive afgørende svækket i deres udviklingsmuligheder, hvortil kommer, at det *stadigt stigende kraftbehov* nødvendiggør, at man fra det tidligst mulige tidspunkt nøje følger

udviklingen med hensyn til fremstilling af el-kraft ved hjælp af atomenergi og i god tid uddanner det fornødne teoretiske og tekniske personale til værkernes drift.

Forholdene havde desuden ændret sig således, at der for første gang syntes at foreligge mulighed for at få det til arbejdet med atomenergiens videre udvikling nødvendige materiale til rådighed for landet.

Som et resultat af kommissionens forberedende arbejde blev der herefter i juni 1955 truffet *aftaler med henholdsvis USA og England om et samarbejde vedrørende den fredelige udnyttelse af atomenergien*. Ifølge den mellem den danske og den amerikanske regering indgåede aftale vil USA bl. a. meddele oplysninger vedrørende bygning og drift af *forsøgsreaktorer* og forsyne landet med fissilt materiale i form af beriget uran til anvendelse i en forsøgsreaktor, som hurtigt vil kunne komme i drift og muliggøre gennemførelsen af vigtige videnskabelige og tekniske undersøgelser. Overenskomsten med England, der er afsluttet mellem den engelske Atomic Energy Authority og den danske kommission, går ud på gennemførelse af et fælles program for videnskabelige og tekniske forsøg sigtende på industriel udnyttelse af atomenergi. Der vil således blive ydet hjælp med udformningen og bygningen af en forsøgsreaktor af lignende type som reaktorer, der er under bygning i England, og Atomic Energy Authority vil forsyne den danske reaktor med fissilt materiale.

De to aftaler indebærer, at man som led i samarbejdet med henholdsvis USA og England fra dansk side skal bygge to reaktorer og andre forsøgsopstillinger samt i tilslutning hertil opføre værksteder, laboratorier, administrationslokaler m. v., som vil være nødvendige for gennemførelsen af de nævnte videnskabelige og tekniske undersøgelser.

For at kunne gennemføre etableringen af anlæg af den nævnte beskaffenhed og for at kunne tilrettelægge det fremtidige videnskabelige og tekniske forskningsarbejde, der vil have berøring med en række videnskabsområder, f. eks. medicin, biologi, geologi og jordbrugslære, samt områder indenfor teknik og industri, vil det være påkrævet, at der etableres en organisation, som vil kunne råde over fornøden videnskabelig og teknisk sagkundskab, og som tillige vil kunne varetage samarbejdet med tilsvarende institutioner i andre lande og internationale organer indenfor dette område.

Når henses til de forskelligartede opgaver, der naturligt melder sig til løsning i denne forbindelse og iøvrigt i overensstemmelse med erfaringer, indhøstet i USA og England, har regeringen anset det for naturligt at *lovfæste atomenergi-kommissionen*, hvorved der sikres videnskaben og de væsentligste med udnyttelsen af atomenergien forbundne produktions- og samfundsinteresser direkte indflydelse på arbejdets tilrettelæggelse til fremme af denne for hele det danske samfund betydningsfulde sag.

Under hensyn til, at udnyttelsen af atomenergien berører en række fagministeriers forretningsområder, har man fundet det hensigtsmæssigt at *henlægge atomenergikommissionen under finansministeriet* fremfor henlæggelse under et af de mere specielt interesserede fagministerier. Det er imidlertid hensigten at nedsætte *et koordinationsudvalg* mellem på den ene side kommissionen og dens administration og på den anden side de ministerier og institutioner, som indenfor deres forretningsområde varetager opgaver, der har forbindelse med atomenergikommissionens arbejde.“

Af *finansministerens* fremsættelsestale anføres:

„Udviklingen indenfor atomforskningen var i løbet af 1954 nået så langt frem, at mulighederne for atomenergiens praktiske udnyttelse til fredelige formål trådte stadig mere i forgrunden. Fra dansk side havde man i en lang årrække gennem arbejdet på instituttet for teoretisk fysik under ledelse af professor *Niels Bohr* deltaget i det grundlæggende teoretiske arbejde, og det måtte derfor føles naturligt, at man på et så tidligt tidspunkt som muligt undersøgte mulighederne for *dansk deltagelse i det internationale arbejde* på dette område.

Fra dansk side var det i denne forbindelse af særlig interesse at få undersøgt, hvilke muligheder atomenergiens udnyttelse frembyder for en løsning af de foreliggende kraftproblemer.

Som det vil vides, er verdens samlede energiforbrug nu så stort, at de kendte forekomster af de almindeligst anvendte energikilder, først og fremmest kul og olie, kun vil kunne dække forbruget i en overskuelig periode. Man kan selvfølgelig ikke udelukke muligheden for, at der også i fremtiden vil blive fundet nye kul- og olieforekomster, men da man i hvert fald må forudse et stadigt stigende energiforbrug, også fordi de store områder, der almindeligt betegnes som underudviklede, efterhånden kommer ind i en industriel udvikling, er det vel mest sandsynligt, at vi står overfor en periode med *voksende knaphed indenfor energiområdet*, med stadige prisstigninger, fordi det efterhånden vil blive nødvendigt at udnytte mindre ydedygtige og fjernere beliggende forekomster. På denne baggrund er det selvsagt af stor interesse at få klarlagt mulighederne for en praktisk udnyttelse af atomenergien, og denne interesse gør sig ikke mindst gældende for et land som Danmark, der ikke selv råder over energikilder.

For danske deltagelse i det internationale arbejde vedrørende atomenergiens udnyttelse taler endvidere det forhold, at det efterhånden er klart, at atomenergiens anvendelse på en række andre områder indenfor naturvidenskaben og teknikken antagelig vil undergå en så hurtig udvikling, at de lande, der ikke aktivt deltager i arbejdet, vil blive afgørende svækket bl. a. med hensyn til den industrielle produktion, der vil blive en følge heraf.

Man har derfor fulgt udviklingen indenfor atomforskningen med interesse, og da det i 1954 syntes at ligge indenfor mulighedernes

grænse at få rådighed over det nødvendige materiale til videre praktiske forsøg, anså regeringen tidspunktet for at være inde til på bredere basis at forberede en samlet dansk indsats, hvorfor man den 8. marts i år nedsatte en *atomenergikommission*.

Til kommissionens formand valgtes professor Niels Bohr, og dens medlemmer repræsenterer bl. a. den videnskabelige forskning, industrien og landets kraftværker. Som de første resultater af kommissionens arbejde afsluttedes i juni måned d. å. *aftaler med USA og England om samarbejde* med disse lande. Ifølge den dansk-amerikanske regeringsaftale vil man bl. a. fra amerikansk side meddele Danmark oplysninger, der er nødvendige for opførelse og drift af forsøgsreaktorer, samt forsyne Danmark med beriget uran til anvendelse i en reaktor. Den dansk-engelske aftale er indgået mellem atomenergikommissionen og den engelske Atomic Energy Authority og tilsigter gennemførelse af et fælles program for videnskabelige og tekniske forsøg med henblik på industriel udnyttelse af atomenergien. Som led i dette program skal der her i landet opføres en forsøgsreaktor af lignende type som de reaktorer, der er under opførelse i England, og til arbejdet vil der fra engelsk side blive stillet forsøgsmateriale til rådighed.

Det danske program for den kommende tid omfatter således *opførelse og drift af to forsøgsreaktorer* med tilhørende forsøgsopstillinger, laboratorier og værksteder. Som det vil være det høje ting bekendt, har man allerede foretaget de første skridt med henblik på forsøgsreaktorernes opførelse, idet man har truffet beslutning om disses placering ved *Risø* og med tilslutning fra folketingets finansudvalg påbegyndt de nødvendige arealerhvervelser. Samtidig hermed har man fra kommissionens side indledt forberedende forhandlinger angående *erhvervelse af en amerikansk forsøgsreaktor*, ligesom man har påbegyndt drøftelser med de engelske atommyndigheder om den nærmere udformning af den anden forsøgsreaktor.

Den omtalte etablering af forsøgsreaktorerne er i sig selv en krævende opgave, men den udgør dog kun en del af det forestående arbejde, idet man herudover skal tilrettelægge forsøgsvirksomheden, der vil berøre en række videnskabelige områder som f. eks. medicin, biologi og jordbrugslære samt forskellige områder indenfor teknik og industri. Samtidig skal man tilrettelægge *uddannelsen af det videnskabelige og tekniske personale*, der vil blive brug for herhjemme i årene fremover, ligesom man skal videreføre og udbygge samarbejdet med tilsvarende institutioner i andre lande samt de internationale organisationer indenfor dette område.

En tilfredsstillende løsning af disse forskelligartede opgaver samt af de yderligere opgaver indenfor området, der måtte opstå i fremtiden, forudsætter en centralisering af arbejdet i et orgån, hvor den fornødne sagkundskab er repræsenteret, hvorfor det også

på baggrund af erfaringerne fra udlandet af regeringen er besluttet at lovfæste atomenergikommissionen.“

Lovforslaget mødte i folketinget tilslutning fra samtlige partier, idet der dog var flere problemer, som ønskedes nærmere belyst. Det udvalg, som fik sagen til behandling, afgav en enstemmig betænkning, indeholdende forslag om de to ændringer, som er omtalt ovenfor, og som vedtoges uden afstemning.

I betænkningen udtales:

„Udvalget har modtaget mundtlige redegørelser fra tre af atomenergikommissionens medlemmer, kommissionens formand professor Niels Bohr, direktør Robert Henriksen og direktør H. Stevenius-Nielsen.

Udvalget har under sine forhandlinger drøftet spørgsmålet om folketingets indsigt i det arbejde, der agtes henlagt til den foreslåede atomenergikommission, herunder den i lovforslagets § 4, stk. 2, foreslåede bestemmelse, hvorefter atomenergikommissionen aflægger årlig beretning om sin virksomhed til finansministeren.

Under hensyn til de betydelige økonomiske og samfundsmæssige interesser og de uoverskuelige perspektiver, der knytter sig til området, er nærværende udvalg enig i, at *der af folketinget bør vælges et udvalg, der gennem finansministeren holder sig underrettet om kommissionens arbejde.*“ [Beslutning herom blev senere taget, jfr. side 613].

Lovforslaget vedtoges enstemmigt.

28. Lov om ekspropriation af visse arealer m. v. til brug ved forsøgsvirksomhed i forbindelse med den fredelige udnyttelse af atomenergien. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 2073. — C. sp. 427].

Fremsat mundtligt i folketinget $\frac{26}{4}$ (F. sp. 4418). 1. beh. $\frac{2}{5}$ (F. sp. 4433). Partiernes ordførere: Aage Knudsen, Jørgen Gram, Jørgen Jørgensen (Ullerup) Rager og Oluf Pedersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Aage Knudsen, Victor Gram [formand], Heising, Erhard Jakobsen, Evald Kristensen, Holger Larsen, Mørk [næstformand], Lars M. Olsen, Jørgen Gram, Marius Buhl, Damsgaard, Karlskov Jensen, Helga Pedersen, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Ninn-Hansen, Thestrup og Rager). Betænkning (B. sp. 657) afgivet $\frac{9}{5}$. (Ordfører: Aage Knudsen). 2. beh. $\frac{14}{5}$ (F. sp. 4663). 3. beh. $\frac{17}{6}$ (F. sp. 4749). *Loven stadfæstet 25. maj 1956.* (Lovt. nr. 126).

Loven har følgende indhold:

§ 1. Finansministeren bemyndiges til ved ekspropriation at erhverve de fornødne bebyggede eller ubebyggede arealer til gennemførelsen af de opgaver, der er tillagt den i henhold til lov nr. 312 af 21. december 1955 oprettede *atomenergikommission* med henblik på atomenergiens fredelige udnyttelse til samfundets tarv.

Ekspropriation kan ske til eje eller brug, herunder således at der kun erhverves en begrænset rettighed over den pågældende ejendom.

§ 2. Ekspropriationer til det af nærværende lov omhandlede formål finder sted efter reglerne i forordning af 5. marts 1845, jfr. lov nr. 6 af 10. januar 1928 om tillæg til samme.

§ 3. De i anledning af eller i forbindelse med de i § 1 omhandlede ekspropriationer udfærdigede dokumenter, udskrifter, attester m. v. fritages for stempel- og tinglysningsafgifter samt alle andre afgifter til det offentlige.

I bemærkningerne til lovforslaget hedder det:

„I bemærkningerne til lov nr. 312 af 21. december 1955 om en atomenergikommission er det bl. a. anført, at det påhviler kommissionen at træffe foranstaltninger til bygning af *forsøgsreaktorer* og andre forsøgsopstillinger, samt at der i tilslutning hertil opføres de *værksteder, laboratorier, administrationslokaler m. v.*, som vil være nødvendige for gennemførelsen af de fornødne videnskabelige og tekniske undersøgelser af atomenergiens udnyttelse til samfundets tarv.

For at kunne påbegynde projekteringen af disse forsøgsanlæg har det været påkrævet, at atomenergikommissionen snarest muligt kom i besiddelse af de til disse anlægs placering nødvendige arealer, og kommissionen har herefter med de bevilgende myndigheders samtykke ved frivillig aftale med de pågældende ejere erhvervet nogle af de pågældende arealer. Under de videre forhandlinger om de nødvendige ejendomserhvervelser er der imidlertid opstået sådanne vanskeligheder, at det ikke mindst for at sikre forsøgsanlæggenes rettidige etablering skønnes påkrævet at tilvejebringe en almindelig hjemmel til at ekspropriere de fornødne arealer til gennemførelse af de ovennævnte opgaver.“

Lovforslaget underkastedes i folketinget en udvalgsbehandling, der ikke resulterede i ændringsforslag. Det vedtoges uændret og enstemmigt.

29. Lov om ændring af lov om foranstaltninger til husdyravlens og husdyrbrugets fremme. (Landbrugsminister *Smørum*). [A. sp. 619. — C. sp. 9].

Fremsat skriftligt i folketinget ²⁶/₁₀ (F. sp. 368). 1. beh. ¹⁰/₁₁ (F. sp. 938). Partiernes ordførere: Chr. Rasmussen, Heileisen, Clausen (Olufskjær), Aage Fogh og Fuglsang. 2. beh. ¹⁶/₁₁ (F. sp. 1032). 3. beh. ¹⁸/₁₁ (F. sp. 1098). *Loven stadfæstet 23. november 1955.* (Lovt. nr. 280).

Efter at der mellem landbrugsministeriet og landbrugets organisationer — i forbindelse med gennemførelse af en *nyordning af statens tilskud til landbrugskonsulentvæsenet* — var opnået enighed om, at de i lov nr. 120 af 30. marts 1940 om foranstaltninger til husdyravlens og husdyrbrugets fremme omhandlede tilskud skulle bortfalde fra 1. april 1955, gennemførtes nærværende lov. Ved denne ophæves i overensstemmelse med, hvad der var truffet aftale om, §§ 1—11 i nævnte lov, ligesom dens titel ændres til „lov om afholdelse af frivillig offentlig auktion over avlsdyr“.

Tilbage af bestemmelserne i nævnte lov er herefter alene lovens § 12 om adgang for foreninger, der virker til husdyravlens fremme, til med landbrugsministerens tilladelse efter anbefaling fra de samvirkende landboforeninger eller de samvirkende husmandsforeninger i vedkommende landsdel at afholde *frivillig offentlig auktion over avlsdyr uden auktionsrettens mellemkomst* og uden at betale retsafgift.

Lovforslaget blev ved 1. behandling anbefalet af ordførerne for de fire største partier, mens ordføreren for kommunisterne (Fuglsang) ytrede betænkeligheder med hensyn til forslagets virkninger for assistenterne på afkomsprøvestationerne, som han frygtede ville miste noget af deres uafhængighed af de private organisationer, ligesom han fandt det principielt forkert at nedskære tilskuddene til forsøgs- og forædlingsarbejdet.

Lovforslaget gennemførtes dog uforandret og vedtoges ved 3. behandling enstemmigt med 105 stemmer.

30. Lov om foranstaltninger til støtte for bekæmpelse af kvægtuberkulose og smitsom kalvekastning m.v. (Landbrugsminister *Smørum*). [A. sp. 1707. — C. sp. 271].

Fremsat skriftligt i folketinget $23\frac{1}{2}$ (F. sp. 3070). 1. beh. $28\frac{1}{2}$ (F. sp. 3228). Partiernes ordførere: Chr. Rasmussen, Karlskov Jensen, Clausen (Olufskjær), Aage Fogh og Ragnhild Andersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Chr. Rasmussen, Bladt, Ditlevsen [formand], Lund Jensen, Kjældgaard [næstformand], M. Larsen, Teichert, Chr. Thomsen, Karlskov Jensen, Frode Carstensen, Peder Christensen (Rebild), Niels Eriksen, Jørgen Gram, Clausen (Olufskjær), Ninn-Hansen, Tesdorpf og Kirkegaard). Betænkning (B. sp. 375) afgivet $1\frac{2}{3}$. (Ordfører: Chr. Rasmussen). 2. beh. $20\frac{1}{3}$ (F. sp. 3760). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 391) afgivet $21\frac{1}{3}$. 3. beh. $23\frac{1}{3}$ (F. sp. 3941). *Loven stadfæstet 28. marts 1956.* (Lovt. nr. 74).

Loven afløser lov nr. 153 af 29. april 1952 om foranstaltninger til støtte for bekæmpelse af kvægtuberkulose og smitsom kalvekastning m. v., der udløb den 1. april 1956.

Mens hovedparten af lovens bestemmelser er en uændret fortsættelse af de tilsvarende bestemmelser i den nævnte tidligere lov, er ved § 1, stk. 2, *afgiften ved udførsel her fra landet af kvæg og kød nedsat* fra 5 kr. pr. levende kreatur og 2 øre pr. kg okse- og kalvekød til henholdsvis 3 kr. pr. levende kreatur og 1 øre pr. kg okse- og kalvekød.

Ved § 1, stk. 3, fastsættes endvidere det *tilskud*, der årligt kan ydes af statskassen til dækning af indtil en trediedel af de samlede udgifter i det pågældende år til *foranstaltninger til støtte for bekæmpelse af kvægtuberkulose og smitsom kalvekastning*, til 500 000 kr. imod 1 mill. kr. ifølge den tidligere lov.

Til § 2, stk. 2, er som et nyt punktum føjet den bestemmelse, at såfremt der ved lovens udløb (1. april 1959) måtte være et overskud i den fond, hvortil de i § 1 omhandlede afgifter indbetales, skal dette efter forhandling med De samvirkende danske Landboforeninger og De samvirkende danske Husmandsforeninger anvendes til foranstaltninger til kvægbrugets fremme.

§ 3 har fået følgende nye formulering:

„Udover det i § 1, stk. 3, omhandlede beløb kan der i finansåret 1956—57 af statskassen udredes indtil 200 000 kr. til *tilskud til indkøb af tuberkulosefri og kastningsfri kreaturer til besætninger på landbrug, der oprettes i henhold til statshusmandsloven*, jfr. lovbekendtgørelse nr. 11 af 13. januar 1956 med senere ændringer, på betingelse af, at ejerne af de pågældende landbrug underkaster sig nærmere af ministeren fastsatte forpligtelser.“

Herefter er den i den tidligere lov hjemlede adgang til årligt af statskassen at udrede ovennævnte beløb afløst af en udgiftshjemmel, der ophører med udgangen af finansåret 1956—57.

Bestemmelserne i § 4 vedrørende lovens gennemførelse og de dermed forbundne udgifter er, ligesom bestemmelserne om bødeansvar m. m. i § 5, uændrede i forhold til den tidligere lov.

I § 6 begrænses lovens gyldighed til den 1. april 1959.

Ved lovforslagets fremsættelse var det i § 1, stk. 3, omhandlede statstilskud foreslået ansat til 700 000 kr., ligesom det blev foreslået, at det i § 3 omhandlede statstilskud på 200 000 kr. til tilskud til indkøb af tuberkulosefri og kastningsfri kreaturer til besætninger på landbrug, der oprettes i henhold til statshusmandsloven, skulle kunne ydes hvert år i hele lovens gyldighedsperiode, som efter lovforslaget skulle udløbe den 1. april 1960.

Ved 1. behandling gik venstres ordfører (*Karlskov Jensen*) imidlertid stærkt imod ydelsen af statstilskuddet efter § 3. „I dag er det jo sådan“, udtalte han, „at man ganske simpelt ikke kan og ikke må købe til levebrug kreaturer, der ikke er fri for tuberkulose og kalvekastning, og når vi tager i betragtning den særdeles gunstige stilling, som netop de unge landmænd, der får statshusmandsbrug, opnår i forhold til dem, der må etablere sig på privat basis, finder jeg, at vi i udvalget må se meget kritisk på denne bestemmelse; personlig mener jeg, at den bør slettes af lovforslaget.“

Ordføreren for det konservative folkeparti (*Clausen [Olu/skjær]*), der udtalte sig på linie hermed, foreslog yderligere, at også det i § 1, stk. 3, omhandlede statstilskud blev slettet, så denne lovgivning fremover kunne hvile i sig selv, ligesom han fandt, at lovens gyldighedstid burde forkortes.

Efter endt udvalgsbehandling stillede *landbrugsministeren* med tilslutning af et flertal bestående af socialdemokratiets, venstres og

pet radikale venstres medlemmer af udvalget ændringsforslag, hvor-
efter statstilskuddet ifølge § 1, stk. 3, skulle nedsættes fra 700 000
kr. til 500 000 kr., mens tilskuddet efter § 3 skulle begrænses til finans-
året 1956—57, ligesom lovens udløbsdato skulle fastsættes til 1. april
1959 i stedet for 1. april 1960.

Det konservative folkepartis medlemmer af udvalget opret-
holdt derimod deres modstand imod begge former for statstilskud og
stillede ændringsforslag gående ud på, at disse bestemmelser skulle
udgå, hvorimod man kunne tilslutte sig ministerens ændringsforslag
vedrørende den ændrede dato for lovens udløb.

Ved lovforslagets 3. behandling udtalte det konservative folke-
partis ordfører (Clausen [Olufskjær]), at da hans parti fortsat fandt
denne lovgivning nødvendig, kunne han anbefale at stemme for lov-
forslaget, selvom der ikke ved 2. behandling var opnået tilslutning
til de konservatives krav om statstilskuddenes bortfald.

Lovforslaget blev derefter enstemmigt vedtaget med 154 stem-
mer, idet de 2 grønlandske medlemmer undlod at stemme.

31. Lov om ændring i lov om midler til bekæmpelse af plantesygdomme, ukrudt og visse skadedyr. (Landbrugs- minister *Smørum*). [A. sp. 989. — C. sp. 161].

Fremsat skriftligt i folketinget $18/1$ (F. sp. 2244). 1. beh.
 $7/2$ (F. sp. 2590). Partiernes ordførere: Chr. Thomsen, Karlskov
Jensen, Poul Claussen og Kirkegaard. Henvist til udvalg på
17 medlemmer (Chr. Thomsen, Bladt, Jens Hansen, Lund
Jensen [formand], Evald Kristensen, Th. Mikkelsen [næstfor-
mand], Chr. Rasmussen, Teichert, Karlskov Jensen, Frode
Carstensen, Foged, Henry Hansen, Heick, Poul Claussen,
Clausen [Olufskjær], Erna Sørensen og Kirkegaard). Betæk-
ning (B. sp. 275) afgivet $16/2$. (Ordfører: Chr. Thomsen). 2. beh.
 $23/2$ (F. sp. 3082). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Til-
lægsbetækning (B. sp. 299) afgivet $7/3$. 3. beh. $14/3$ (F. sp. 3600).
Loven stadfæstet 28. marts 1956. (Lovt. nr. 75).

Ifølge § 5 i lov nr. 113 af 13. april 1954 om tillæg til lov
om midler til bekæmpelse af plantesygdomme, ukrudt og
visse skadedyr skulle loven optages til revision senest 2 år efter
dens ikrafttræden, d. v. s. 15. april 1956.

Ved nærværende lov ændres revisionsbestemmelsen, der

herefter fastsætter, at loven skal optages til revision senest i folketingsåret 1958—59.

De i 1954-loven forudsatte nye regler til imødegåelse af giftfare blev fastsat ved en af landbrugsministeriet den 1. november 1954 udstedt bekendtgørelse. Det principielt nye i denne er bestemmelsen om *inddeling af bekæmpelsesmidler i 4 fareklasser efter farligheden*. Denne inddeling skal foretages af landbrugsministeriets giftnævn, der også skal godkende bekæmpelsesmidlernes etikette og brugsanvisning, og det er derfor bestemt, at intet bekæmpelsesmiddel må bringes på markedet, forinden det af nævnet er henført til fareklasse og den påbudte godkendelse har fundet sted. Af hensyn til de bekæmpelsesmidler, der var på markedet ved bekendtgørelsens ikrafttræden, fastsattes en række overgangsbestemmelser.

Da giftnævnets arbejde med klassificeringen har taget længere tid end oprindelig beregnet, er overgangsbestemmelserne stadig af stor betydning. Ministeriet har derfor ment, at revisionen bør udskydes noget. Dette synspunkt er iflg. bemærkningerne til lovforslaget tiltrådt af landbrugsministeriets giftnævn og samtlige institutioner og organisationer, der var repræsenteret i det udvalg, som afgav den betænkning, som dannede grundlag for forslaget til 1954-loven og for giftbestemmelserne i landbrugsministeriets bekendtgørelse af 1. november 1954.

Ved fremsættelsen af lovforslaget anførte *landbrugsministeren* bl. a.:

„Loven af 1954, der er et tillæg til loven af 9. marts 1948, indeholder forskellige bemyndigelser for landbrugsministeren til at fastsætte bestemmelser til imødegåelse af giftfare for mennesker og husdyr. Disse bemyndigelser blev anvendt ved landbrugsministeriets bekendtgørelse af 1. november 1954, men som det fremgår af bemærkningerne til forslaget og den aftrykte redegørelse fra landbrugsministeriets giftnævn, er bestemmelserne endnu ikke fuldtud ført ud i livet, og de i bekendtgørelsen optagne overgangsbestemmelser er derfor stadig af stor betydning. Der foreligger således endnu ikke det fornødne erfaringsgrundlag for at foretage en revision af lovgivningen, hvorfor det foreslås, at revisionen udskydes indtil folketingsåret 1958—59.

Dette er der også enighed om indenfor erhvervslivet og blandt de sagkyndige institutioner, men da der fra handelens og industriens

side overfor landbrugsministeriet er fremsat ønske om, at 1948-lovens § 1 ændres derhen, at råvarer til bekæmpelsesmidler, f. eks. koncentrater, holdes udenfor lovgivningen, vil jeg gerne knytte nogle bemærkninger til dette problem.

Landbrugsministeriet nærer ikke noget ønske om at blande sig i forholdet mellem fabrikanterne indbyrdes og altså heller ikke om at skabe vanskeligheder for omsætningen af råvarer — sålænge omsætningen kun sker mellem fabrikanterne indbyrdes og der ikke på grund af underlødige råvarer kommer underlødige færdigvarer på markedet. Derimod kan man ikke gå med til, at der skulle være frit slag for salg af underlødige råvarer, idet dette indebærer en mulighed for underlødige færdigvarer. Når hertil kommer den risiko, der er ved, at forbrugerne opblander og bruger de farlige koncentrater i stedet for at bruge de mindre farlige færdigvarer, må det anses for betænkeligt at holde råvarerne udenfor loven, idet der i så fald ville være større mulighed for, at koncentratene ender hos forbrugerne.

Da der på den anden side ikke er trang til samme strenge regler for fabrikanternes indbyrdes handel, er bestemmelserne herom i vidt omfang blevet lempet med hensyn til handelen med råvarer, og det er mit indtryk, at disse lempelser skulle være tilstrækkelige, men skulle der fra branchens side være enkelte ønsker, er jeg selvfølgelig altid parat til en forhandling. Jeg behøver vist ikke at sige, at den loyale handel ikke behøver at være bange for bestemmelserne.“

Lovforslaget henvistes efter 1. behandling til et udvalg, der enstemmigt indstillede det til vedtagelse i den foreliggende form. Ifølge betænkningen erklærede landbrugsministeren sig villig til, forsåvidt det fandtes påkrævet, at optage loven til revision på et tidligere tidspunkt end foreslået i lovforslaget.

Mellem 2. og 3. behandling modtog udvalget en deputation af fabrikanter af plantebeskyttelsesmidler, der fremførte ønsker om lempelser i de gældende kontrolbestemmelser vedrørende handel med de i loven omhandlede råvarer og halvfabrikata. Foranlediget heraf havde udvalget samråd med landbrugsministeren, der motiverede de i henhold til loven udstedte cirkulærer og bekendtgørelser.

Ved 3. behandling omtalte *Karlskov Jensen*, at man havde modtaget en henvendelse fra Grosserer-Societetet, som principielt ønskede, at loven skulle optages til revision nu, således som det var forudsat, da den blev vedtaget for to år siden; forsåvidt dette ikke kunne imødekommes, ønskede de fabrikanter, som arbejder med plantebeskyttelsesmidler, gerne, at der foretoges en ændring med hensyn til lovens administration, idet der var skabt visse vanskeligheder for omsætningen af råvarer, omsætningen af koncentrater.

Som også af udvalgets ordfører nævnt havde udvalget modtaget en deputation repræsenterende såvel fabrikanter af plantebeskyttelsesmidler som Industrirådet. „Denne deputation anførte, at loven

administreres på en sådan måde, at en række råvarer, koncentrater og halvfabrikata omfattes af anmeldelsespligt m. v. Man nævnte i denne forbindelse visse cyanforbindelser, som kun undtagelsesvis benyttes til plantebeskyttelsesmidler, men derimod finder udstrakt anvendelse i den galvaniske industri. Som eksempel nævntes jordolie, der også kun undtagelsesvis benyttes som plantebeskyttelsesmiddel, men derimod finder omfattende anvendelse til andre formål, og man nævnte endogså, men stod dog her mindre fast, et stof som svovlsyre.

Udvalget havde senere samråd med den højtærede landbrugsminister og ministeriets sagkyndige om disse forhold. Det blev fra deres side fremhævet, at ministeriet havde ændret praksis på disse områder bl. a. i henhold til en skrivelse, der var udsendt gennem kemikaliekontrollen den 27. juni 1955, og vi modtog yderligere oplysning fra ministeren om den fremgangsmåde, som man nu fulgte. I henhold til disse oplysninger må vi anse de overgangsvanskeligheder, der har været, for overvundet, og vi kan derfor anbefale, at revisionen af loven udskydes i indtil tre år, således som det er foreslået."

Lovforslaget vedtoges uændret og enstemmigt.

32. Lov om bekæmpelse af flyvehavre. (Landbrugsminister *Smørum*). [A. sp. 981. — C. sp. 363].

Fremsat skriftligt i folketinget $1^{\text{a}}/1$ (F. sp. 2246). 1. beh. $7/2$ (F. sp. 2593). Partiernes ordførere: Chr. Thomsen, Frode Carstensen, Reedtz-Thott og Kirkegaard. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Chr. Thomsen, Bladt, Jens Hansen [næstformand], Lund Jensen [formand], Evald Kristensen, Th. Mikelsen, Chr. Rasmussen, Teichert, Frode Carstensen, Anders Andersen, Heick, Karlskov Jensen, Conrad Kofoed, Reedtz-Thott, Clausen (Olufskjær), Tesdorpf og Kirkegaard). Betænkning (B. sp. 389) afgivet $21/3$. (Ordfører: Chr. Thomsen). 2. beh. $5/4$ (F. sp. 4024). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $17/4$ (F. sp. 4279). *Loven stadfæstet 26. april 1956.* (Lovt. nr. 105).

Loven, der er blevet til på grundlag af forslag fra et sagkyndigt udvalg, hvori såvel landbrugets som handelens organisationer var repræsenteret, har følgende indhold:

§ 1. Ved flyvehavre forstås i denne lov alle *vildtvoksende havrearter*, der har løsningslag ved grunden af et eller flere korn i småakset.

For at modvirke spredning af flyvehavre mellem nabo-ejendomme skal enhver ejer af jordbrugsarealer, vejrabatter, oplagspladser, flyvepladser, militærarealer og andre arealer *bortluge flyvehavre*, der står indenfor en afstand af 15 m fra skellet.

Bortlugningen skal foretages 3 gange med mindst 1 uges mellemrum i tiden 1. juli—1. august, og det bortlugede skal brændes eller dybt nedgraves.

Er de pågældende arealer bortforpagtet eller på anden måde givet i brug, påhviler lugepligten vedkommende bruger af arealerne.

Den i stk. 2 og 3 påbudte lugning kan dog undlades på arealer, der er blevet afmejet i tiden 1.—20. juni, og som påny afmejes i første halvdel af juli måned.

§ 2. En jordbruger, på hvis ejendom flyvehavre forekommer, skal ved salg, bortgivelse, lån eller anden *udlevering af korn og halm fra ejendommen* give modtageren *meddelelse* om forholdet. Ved salg skal den nævnte meddelelse afgives skriftligt.

Ved *salg, bortforpagtning eller bortleje af fast ejendom* skal der *gives skriftlig oplysning til erhververen*, såfremt flyvehavre forekommer på ejendommen.

§ 3. Ved handlendes salg til forbrugere af korn til foderbrug med indhold af flyvehavre udover 2 kærner pr. kg skal kornet, forinden levering finder sted, være formalet på erhvervs-mæssigt drevne møller. Formalingen skal være foretaget med en malefinhed på ikke under 70, for havre dog ikke under 55. For blandsød bestemmes malefinheden efter forholdet mellem de indgående mængder byg og havre. Bestemmelsen omfatter såvel dansk som udenlandsk korn, ublandet korn og korn i foderblandinger samt produkter af korn med undtagelse af havreskalmel og foderhavregryn.

For kornafrensning og frøafrensning gælder tilsvarende bestemmelser som i stk. 1.

Reglen i stk. 1 om malefinhed gælder også ved kundeformaling.

Ved malefinhed forstås i denne lov den procentdel af male-

godset, som efter sigtning i 5 minutter har passeret et pladesold med 1 mm runde huller i en rundsigte.

§ 4. Korn og oliefrø (herunder også frø af spindhør) samt bælgssæd må kun sælges, bortgives, udlånes eller på anden måde udleveres som *såsåed* her i landet, såfremt det enten

- a. af leverandøren *garanteres frit for flyvehavre* eller
- b. hidrører fra et parti, hvoraf en gennemsnitsprøve har været *analyseret* på et godkendt laboratorium uden fund af flyvehavre, og som derhos stammer fra en mark, der ved en af statsfrøkontrollen eller en landbo- eller husmandsforening foretagen kontrol er fundet fri for flyvehavre. Den nævnte gennemsnitsprøve skal udtages af en autoriseret prøvetager efter statsfrøkontrollens regler for prøveudtagning, og prøvernes størrelse må ikke være under 1 kg, for havres vedkommende dog ikke under 2 kg.

For *kontraktavlet såsåed*, der stammer fra en mark, der er endeligt godkendt af kontraktaveren, gælder den i stk. 1 omhandlede bestemmelse ikke ved avlerens salg til kontraktaveren.

Den, der har erhvervet såsåed af den i stk. 1, b, angivne art, kan ikke kræve erstatning hos leverandøren for forekommende flyvehavre, medmindre leverandøren har gjort sig skyldig i forsømmelighed.

Efter indstilling af de samvirkende danske landboforeninger og husmandsforeninger kan landbrugsministeren gøre undtagelse fra reglerne i stk. 1, såfremt særlige forhold i det enkelte høstår skulle gøre en sådan undtagelse ønskelig.

§ 5. Såfremt der viser sig flyvehavre i en mark, hvis bruger har erhvervet såsåed af den i § 4, stk. 1, angivne art, og brugeren vil gøre gældende, at flyvehavren hidrører fra denne såsåed, kan han, såfremt han ikke kan opnå en mindelig ordening med såsåedleverandøren, forinden sag indbringes for domstolene, indhente en *erklæring* fra de i stk. 2 nævnte sagkyndige, dels om flyvehavren hidrører fra såsåeden, dels om størrelsen af det tab, som flyvehavrens tilstedeværelse har påført ham i det pågældende år.

Den i stk. 1 omhandlede erklæring skal afgives af 3 *sagkyndige*, hvoraf såsædmottageren udpeger den ene, medens den anden udpeges af såsædleverandøren på modtagerens opfordring. De af modtager og leverandør udpegede personer vælger i forening en *opmand*. Såfremt leverandøren ikke inden 2 dage efter modtaget opfordring har udpeget sin repræsentant, udpeges han på modtagerens begæring af Foreningen af danske Korneksportører. Såfremt de 2 repræsentanter ikke kan enes om en opmand, udpeges han af landbo- eller husmandsforeningernes samvirksomhed indenfor den pågældende landsdel.

De 3 sagkyndige skal uden unødigt ophold foretage besigtigelse, efter at de 2 parter er tilvarslet til besigtigelsen ved anbefalet brev, stævningsmand eller på anden bevislig måde.

Efter foretagen besigtigelse afgiver de 3 sagkyndige uden unødigt ophold en af grunde ledsaget erklæring om de i stk. 1 omhandlede 2 spørgsmål. I erklæringen skal angives de vigtigste af sagens omstændigheder, derunder bl. a. angivelse af forekommende flyvehavres mængde og placering i marken, såsom om planterne står enkeltvis eller i grupper, i eller mellem de såede rækker, om jævnt fordelt over marken eller begrænset til visse dele af denne.

De sagkyndige fastsætter de med markbesigtigelsen og erklæringens afgivelse forbundne *omkostninger*, der — medmindre andet aftales mellem parterne, jfr. stk. 6 — foreløbig afholdes af såsædmottageren. De sagkyndige er berettiget til inden erklæringens afgivelse at mægle forlig mellem parterne. Opnås forlig, udfærdiges et skriftligt notat herom, der straks underskrives af begge parter.

§ 6. Tærskværker, mejetærskere og andre høstmaskiner samt rense- og bejdsemaskiner, der har været anvendt på en ejendom med flyvehavre, skal grundigt renses for flyvehavrekærner, forinden de fjernes fra ejendommen til anvendelse på en anden ejendom. Ligeledes skal sække, der har været anvendt til korn, oliefrø og bælgssæd, være omhyggeligt renses, forinden de påny benyttes til sådant formål.

§ 7. De i denne lov indeholdte bestemmelser kan *ikke fraviges ved modstående aftale* mellem parterne.

§ 8. Overtrædelse af de i denne lovs §§ 1—3, § 4, stk. 1, og § 6 indeholdte bestemmelser straffes med bøde.

§ 9. Denne lov, der ikke gælder for Færøerne og Grønland, træder i kraft den 1. juni 1956, dog at § 3 træder i kraft den 1. september 1956. Loven optages til revision senest i folketingsåret 1958—59.

Som motivering for lovforslagets fremsættelse anførtes i de led-sagende bemærkninger:

„Flyvehavre er en eet-årig ukrudtsplante, der under gunstige forhold kan modne ca. 800 frø. Modningen sker, før de normale kornarter er høstjenlige, og frøets spireevne bevares i en årrække. Frøet kan i visse tilfælde passere husdyrs fordøjelseskanal uden at tabe evnen til spiring. Disse forhold, sammenholdt med at der endnu ikke er fundet praktisk anvendelige kemiske bekæmpelsesmidler, gør flyvehavren til en frygtet ukrudtsplante. Den har i de senere år fået en uhyggelig stor udbredelse og bevirker stor skade for landbrugsproduktionen.“

Det fremgik endvidere af landbrugsministerens skriftlige fremsættelse, at det ved nogle undersøgelser, som blev foretaget i 1954 og 1955 af de samvirkende sjællandske landboforeninger og husmandsforeninger af samtlige ejendomme i en række sjællandske sogne, havde vist sig, at godt en fjerdedel af ejendommene havde flyvehavre, ligesom det endvidere havde vist sig, at flyvehavren findes så mange steder på Sjælland, at en yderligere udbredelse måtte befrygtes.

Lovens bestemmelser sigter i første række på at hindre yderligere spredning af flyvehavre dels mellem naboejendomme ved vinddrift, dels med indkøbt sæsæd og foderkorn m. m., men indirekte indebærer bestemmelserne en opfordring til ejere af allerede befængte jorder til at påbegynde eller intensivere en bekæmpelse af ukrudtet.

Lovforslaget, der ved 1. behandling fik tilslutning fra samtlige ordførere for de fire største partier, omend der fra venstres og det konservative folkepartis side blev ytret betænkelighed overfor de forpligtelser, der herved ville pålægges landmændene, henvistes til behandling i et udvalg, hvis arbejde med sagen resulterede i, at landbrugsministeren forinden lovforslagets 2. behandling stillede nogle af udvalget tiltrådte ændringsforslag, hvis væsentligste indhold var, at lugepligten bortfaldt for de arealer, der afmejes første gang i tiden 1.—20. juni, og som påny afmejes i første halvdel af juli måned, jfr. § 1, stk. 5.

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget i den ændrede affattelse enstemmigt.

33. Lov om tillæg til lov om udlån til modernisering og rationalisering af erhvervsvirksomheder indenfor landbrug, gartneri og frugtavl. (Landbrugsminister *Smørum*). [A. sp. 2031. — C. sp. 525].

Fremsat skriftligt i folketinget $20/3$ (F. sp. 3750). 1. beh. $22/3$ (F. sp. 3919). Partiernes ordførere: Chr. Rasmussen, Foged, Clausen (Olufskjær), Kirkegaard, Fuglsang og Oluf Pedersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Chr. Rasmussen, Bladt, Ditlevsen [formand], Lars P. Jensen, Lund Jensen [næstformand], Lars M. Olsen, Teichert, Chr. Thomsen, Foged, Niels Eriksen, Heick, Peter Larsen, Øllgaard, Clausen (Olufskjær), Fibiger, Tesdorpf og Kirkegaard). Betænkning (B. sp. 745) afgivet $8/6$. (Ordfører: Chr. Rasmussen). 2. beh. $12/6$ (F. sp. 5054). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 1115) afgivet $14/6$. 3. beh. $20/6$ (F. sp. 5214). *Loven stadfæstet 27. juni 1956.* (Lovt. nr. 183).

Ved loven foretages følgende tilføjelser til lov nr. 238 af 27. maj 1950 om udlån til modernisering og rationalisering af erhvervsvirksomheder indenfor landbrug, gartneri og frugtavl, således som denne er ændret ved lov nr. 36 af 13. februar 1952:

Til § 1.

Som nyt stykke tilføjes:

„Af de midler, der ved lov nr. 210 af 7. juni 1952 er stillet til rådighed til udlån til mejerier, slagterier og lignende til landbruget knyttede erhvervsvirksomheder, bemyndiges landbrugsministeren til at anvende et beløb af 2 500 000 kr. til udlån til foranstaltninger vedrørende staldhygiejne m. m. i henhold til stk. 1, punkt 1, litra b. Lånene ydes på de i afsnit II og VI fastsatte vilkår, dog vil de være at forrente med 5 pct. p. a.“

Til § 11.

Som nyt stk. 5 tilføjes:

„Ved overdragelse af ejendommen til andre end de i stk. 4 omhandlede personer kan finansministeren, når de foreliggende omstændigheder taler derfor, tillade, at lånene uanset ejer-

skifte forbliver indestående i ejendommen imod, at renten forhøjes til 5 pct. p. a.“

Endvidere bemyndiges landbrugsministeren til at lade nævnte lov af 27. maj 1950 med senere ændringer trykke og bekendtgøre i ajourført stand.

Baggrunden for lovforslagets fremsættelse var et i et samråd mellem landbrugsministeren og det i efteråret 1955 nedsatte udvalg vedrørende statshusmandsloven fremsat ønske om, at reglerne om ejerskifte i ejendomme, hvori der indestår *Marshallån*, blev ændret således, at der åbnedes større mulighed for at lade lånene *forblive indestående i ejendommen uanset ejerskifte*.

Ved fremsættelsen indeholdt lovforslaget kun bestemmelser herom, men ved 1. behandling, hvorved forslaget iøvrigt blev anbefalet af samtlige ordførere, fremsatte den socialdemokratiske ordfører, *Chr. Rasmussen*, forslag om, at ubenyttede midler på kontoen for udlån til mejerier og slagterier stilledes til rådighed for udlån til forbedringer af landbrugets bygninger, hvilket forslag venstres ordfører, *Foged*, erklærede sig villig til at drøfte i et udvalg; dog kunne såvel han som ordføreren for det radikale venstre, *Kirkegaard*, ønske yderligere midler stillet til rådighed, hvorimod ordføreren for retsforbundet, *Oluf Pedersen*, erklærede sig for modstander af tanken om forøget udlån af statsmidler. Han fik heri tilslutning fra *Aage Fogh* (RV), der mente, at landbruget, som i dag ikke har mere end en trediedel af sine værdier belånt, selv kan lægge sine forhold sådan til rette, at det kan skaffe de penge, der er nødvendige til forbedring af dets bygninger.

Landbrugsministeren udtalte heroverfor, at han så med sympati på forslaget om en sådan overflytning af udlånsmidler, og erklærede sig villig til at medvirke hertil.

Under forhandlingen var flere af ordførerne inde på spørgsmålet om Marshalllånenes oprykkende panteret, og såvel *Foged* (V) som *Clausen (Olufskjær)* (KF) og *Kirkegaard* (RV) udtalte sig til fordel for en ordning, hvorved Marshalllånen kunne rykke tilbage ved en fornuftig omprioritering. Herudover ønskede både venstres og det radikale venstres ordførere en ordning, hvorefter de udlånte Marshallmidler blev at betragte som en revolverende fond, hvoraf midlerne kunne genudlånes, efterhånden som afdragene blev indbetalt.

Efter at sagen havde været behandlet i et udvalg, afgav dette en betænkning, hvori det hedder:

„Udvalget har holdt 6 møder og har herunder haft samråd med finansministeren og landbrugsministeren.

Under udvalgets drøftelser er fremsat ønske om bevilling af yderligere udlånsmidler til de i lovens § 1 anførte formål.

Under samråd har finansministeren givet tilsagn om at ville overveje fremsættelse af lovforslag herom i folketingsåret 1956—57.

Efter samråd med finansministeren angående finansministeriets praksis med hensyn til *tilbagekøbing af Marshalllån for nye realkreditlån eller forhøjelse af allerede indestående realkreditlån* udtalte finansministeren, at han principielt måtte fastholde denne praksis, men at han dog kunne stille i udsigt fremtidigt at lempe denne, såfremt dette i det enkelte tilfælde fandtes forsvarligt og de foreliggende omstændigheder talte derfor.

Et mindretal i udvalget (Kirkegaard) ønsker at udtalte, at da finansministeren i udvalget har givet tilsagn om at overveje fremsættelse af forslag i folketingssamlingen 1956—57 om yderligere udlånsmidler, må mindretallet beklage, at flertallet ikke klart har villet give tilslutning hertil i betænkningen.

Udvalget indstiller herefter lovforslaget til *vedtagelse* med nedenstående af landbrugsministeren stillede og af udvalget tiltrådte ændringsforslag.“

Det væsentligste indhold af ændringsforslaget, der gik ud på en ny affattelse af lovforslaget, var, at landbrugsministeren bemyndigedes til at anvende til udlån til foranstaltninger vedrørende staldhygiejne m. m. et beløb af 2 500 000 kr. af de midler, der ved lov nr. 210 af 7. juni 1952 er stillet til rådighed til udlån til mejerier, slagterier og lignende til landbruget knyttede erhvervsvirksomheder.

Ved 2. behandling blev den foreslåede ændring anbefalet af ordførerne for de fem største partier, mens *Oluf Pedersen* udtalte:

„Jeg beklager, at ministeren er gået med til de udvidelser, som ændringsforslaget indeholder, således at man nu får en ny statsfinansiering af staldbyggeri. Jeg mener ikke, det er en statsopgave, og jeg vil anbefale at stemme imod.“

Ændringsforslaget om en ny affattelse af lovforslaget blev ved den påfølgende afstemning vedtaget med 138 stemmer mod 6 (DR), mens 1 medlem undlod at stemme.

Efter at sagen påny havde været behandlet i udvalget mellem 2. og 3. behandling, afgav dette en tillægsbetænkning, hvori landbrugsministeren med tilslutning af udvalget stillede et ændringsforslag gående ud på, at de 2,5 mill. kr., der nu yderligere ville blive stillet til rådighed til udlån, skulle forrentes med 5 pct. p. a. i stedet for med de 3,5 pct., som havde været gældende for tidligere udlån.

Ved 3. behandling blev dette ændringsforslag vedtaget uden afstemning. Forinden den endelige afstemning om lovforslaget udtalte *Oluf Pedersen* (DR):

„Retsforbundet var for det fremsatte lovforslag, der gav adgang til salg uden opsigelse af Marshalllån; men vi er imod den nye statsfinansiering, som blev indsat ved et ændringsforslag under anden

behandling, og derfor kan vi ikke stemme for lovforslaget. Derimod er vi ikke imod det ændringsforslag, som nu blev vedtaget.“

Lovforslaget vedtoges herefter enstemmigt med 140 stemmer, idet 6 medlemmer (DR) undlod at stemme.

34. Lov om tillæg til statshusmandsloven. (Landbrugsminister *Smørum*). [A. sp. 613. — C. sp. 83].

Fremsat skriftligt i folketinget ²⁶/₁₀ (F. sp. 366). 1. beh. ¹⁰/₁₁ (F. sp. 891). Partiernes ordførere: Chr. Rasmussen, Heick, Fibiger, Aage Fogh, Fuglsang og Oluf Pedersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Chr. Rasmussen, Bladt, Bundvad, Ditlevsen, Horn [formand], Lund Jensen, Teichert, Chr. Thomsen, Niels Eriksen, Søren Andersen, Foged, Heick, Sønderup, Fibiger, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Tesdorpf og Aage Fogh [næstformand] (fra ⁹/₁₂ Skytte [næstformand])). Betænkning (B. sp. 153) afgivet ⁹/₁₂. (Ordfører: Chr. Rasmussen). 2. beh. ¹³/₁₂ (F. sp. 1940). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. ¹⁰/₁₂ (F. sp. 2198). *Loven stadfæstet 21. december 1955.* (Lovt. nr. 315).

Ved loven indarbejdedes i statshusmandsloven bestemmelserne i lov nr. 69 af 7. marts 1952 om oprettelse af *havebrug og havelodskolonier m. m.*, der samtidig ophævedes.

Om baggrunden herfor henviste *landbrugsministeren* ved lovforslagets fremsættelse til, at der ved revisionen af loven om oprettelse af havebrug og havelodskolonier i folketingsåret 1954—55 af det dengang nedsatte udvalg var blevet fremsat ønske om en sådan forenkling af lovgivningen.

Om den naturlige forbindelse mellem de to lovgivningsområder og om enkelte andre forhold, hvorom bestemmelser er optaget i loven, anførte ministeren videre:

„Efter loven om oprettelse af havebrug og havelodskolonier har der bl. a. hidtil kunnet ydes statslån til foranstaltninger til omlægning af driften til gartneridrift, når det drejede sig om ejendomme under 5 ha middelgod jord.

Der er således her tale om i visse tilfælde at løse indeklemte landbrugs problemer ved en omlægning af driften til

den mere intensive havebrugs- eller gartneridrft, altså en anden og i en række tilfælde lettere løsning af det lille brugs problem end den supplerings med tillægsjord, som en række bestemmelser i statshusmandsloven tager sigte på. Det er en naturlig tanke at samle disse regler i en fælles lovgivning og under en fælles administration, og også de øvrige regler i loven om oprettelse af havebrug og havelodskolonier er i så nær kontakt med de problemer, som statshusmandsloven søger at løse, at der er god grund til at gennemføre den samordning af disse regler, som det nævnte udvalg ønskede.

Efter det foreliggende lovforslag søges endvidere nogle regler, der blev gennemført ved den seneste udlånslov, indføjjet i statshusmandsloven, hvor disse regler rettelig hører hjemme. Det drejer sig om reglerne om i særlige tilfælde at kunne yde *etableringslån til ansøgere, der ved egne midler har anskaffet besætning og inventar*, etableringslån til anskaffelse af kedel og rør til *varmeanlæg i drivhuse* m. m. og byggelån til husmænd, der ved egne midler har erhvervet tillægsjord.

Endelig indeholder det foreliggende lovforslag en ændret affattelse af reglerne om husmandsbrugskommissionsmedlemmernes godtgørelser samt en bestemmelse, som nærmere afgrænser stempel- og gebyrfriheden efter statshusmandsloven i tilfælde af senere ejerskifter på ejendomme, der ikke er oprettede efter statshusmandslovgivningen, men hvori der indestår statslån til supplerings af jordtilliggendet eller bygningerne.“

Lovforslaget fik tilslutning fra samtlige partier og blev ved 3. behandling vedtaget enstemmigt med 136 stemmer; 1 grønlandsk medlem undlod at stemme.

35. Lov om udlån til statshusmandsbrug m. m. (Landbrugsminister Smørum). [A. sp. 625. — C. sp. 37].

Fremsat skriftligt i folketinget ²⁶/₁₀ (F. sp. 367). 1. beh. ¹⁰/₁₁ (F. sp. 891). Partiernes ordførere: Chr. Rasmussen, Heick, Fibiger, Aage Fogh, Fuglsang og Oluf Pedersen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om tillæg til statshusmandsloven (se nærmest foregående sag). Betænkning (B. sp. 153)

afgivet $\frac{9}{12}$. (Ordfører: Chr. Rasmussen). 2. beh. $\frac{13}{12}$ (F. sp. 1941). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $\frac{16}{12}$ (F. sp. 2199). *Loven stadfæstet 21. december 1955.* (Lovt. nr. 316).

I overensstemmelse med reglerne i § 17, stk. 1, i statshusmandsloven (lovbekendtgørelse nr. 247 af 6. juli 1954) stilles ved denne lov de fornødne midler til gennemførelse af statshusmandsloven til rådighed for hvert af finansårene 1956—57 og 1957—58. Forsåvidt angår byggelån, installationslån og etableringslån i henhold til lovens §§ 17, 18, 19 og 20, omfatter bevillingerne tillige finansåret 1958—59 af hensyn til den rettidige tilrettelæggelse af afhændelsen af statsjord til overtagelse pr. 1. april 1957. De hertil bevilgede *rådighedsbeløb* er uændrede i forhold til den tidligere udlånslov nr. 358 af 22. december 1954 (årbog 1954—55, side 173).

I loven er tillige ansat *rådighedsbeløb* til afløsning af de bevillinger, der hidtil har været fastsat i loven om oprettelse af havebrug og havelodskolonier, der ved lov nr. 315 af 21. december 1955 er blevet indarbejdet i statshusmandsloven. For finansårene 1956—57 og 1957—58 kan således indtil 400 000 kr. hvert år anvendes til lån til omdannelse af små landbrug til gartnerier og til anlæg af frugtplantager. Endvidere er *rådighedsbeløbet* til tilskud til havelodskolonier for hvert af de to finansår ansat til 25 000 kr. årlig.

Vedrørende *maksimumsbeløbene* for de enkelte lån, der ydes i henhold til denne lovgivning, anførte *landbrugsministeren* ved lovforslagets fremsættelse:

„Ifølge det statistiske departements beregning er byggeomkostningerne ved opførelse af et husmandsbrug i tiden fra 15. august 1954 til 15. august 1955 steget med 4,3 pct., og departementet har dernæst henledt opmærksomheden på, at der siden 15. august i år må antages at være indtrådt yderligere prisstigninger som følge af forhøjelsen pr. 1. september af dyrtidstillægget til arbejderlønningerne. I konsekvens af disse fordyrelser foreslås *maksimumsbeløbene* for byggelån forhøjet med 3 000 kr., hvorefter det normale byggelån til nye selvstændige landbrug ikke må overstige 55 000 kr., for større brugs ved-

kommende 58 000 kr. og undtagelsesvis 62 000 kr. og for gartneriers vedkommende 49 000 kr.

Da også jordpriserne er stigende, foreslås det, at de normale jordkøbslån til nye selvstændige landbrug samt til gartnerier og havebrug ikke må overstige henholdsvis 18 000 kr. og 10 000 kr., eller en stigning i forhold til den gældende udlånslov på 2 000 kr. i begge tilfælde.“

For installationslån og etableringslån foresloges maksimumsbeløb af samme størrelse som i den hidtil gældende udlånslov, og lovforslagets størstebeløb for lån til omlægning til gartneridrift, for frugtavlslån og for tilskud til opretholdelse af havelodskolonier for arbejdsløse svarede til beløbene i den hidtil gældende lov om oprettelse af havebrug og havelodskolonier.

Mens der ved lovforslagets 1. behandling ikke fremkom indvendinger mod forhøjelsen af jordkøbslånene, mødtes de foreslåede forhøjelser af byggelånene med modstand fra flere sider. Ordføreren for socialdemokratiet (*Chr. Rasmussen*) fandt således, at en forhøjelse af de forskellige satser med 3 000 kr. måtte forekomme temmelig stor, ligesom han udtrykte ønske om, at man foretog en nærmere gennemgang af det beregningsgrundlag, der danner udgangspunktet for målingen af stigningen i byggeomkostningerne. Venstres ordfører (*Heick*) anførte herudover, at der var en tendens til at betragte disse lånegrænser som minimumsgrænser, således at det måtte antages, at man ved det fremtidige byggeri straks ville udnytte en eventuel hævnning af disse lånegrænser. Yderligere tilføjede ordføreren for det konservative folkeparti (*Fibiger*), at man ved enhver hævnning af disse långrænser øgede forskellene i vilkår for henholdsvis dem, der opnår et statshusmandsbrug, og de unge, der må købe i det frie ejendomsmarked.

I den af udvalget afgivne betænkning blev der da af et flertal (socialdemokraterne og det radikale venstre) stillet et ændringsforslag, hvorefter lovforslagets to laveste satser for byggelån til landbrugsejendomme skulle nedsættes fra henholdsvis 55 000 kr. og 58 000 kr. til henholdsvis 54 000 kr.

og 57 000 kr. Et mindretal (venstre og det konservative folkeparti) stillede ændringsforslag gående ud på, at de byggelåns-satser, der hidtil havde været gældende for udlån til landbrug, skulle bibeholdes uden forhøjelser.

Ved afstemningen efter 2. behandling vedtoges flertallets ændringsforslag, hvorefter lovforslaget ville medføre følgende ændringer af maksimumsgrænserne for de enkelte lånekategorier i forhold til den hidtidige udlånslov: lånegrænserne forhøjes med 2 000 kr. for jordkøbslånene og de to mindste bygge-låns-satser for landbrug, mens forhøjelsen af bygge-låns-satserne for de største landbrug og for gartnerier andrager 3 000 kr.

Det således ændrede lovforslag vedtoges ved 3. behandling enstemmigt med 132 stemmer; retsforbundet undlod dog at stemme, hvilket ordføreren (*Oluf Pedersen*) motiverede med, at skønt partiet ikke nærede uvilje mod husmandsbruget, tværtimod, kunne man ikke stemme for en statsfinansiering som den, der her var foreslået. Også 1 grønlandsk medlem undlod at stemme.

36. Lov om udlån til arbejderboliger på landet.

(Landbrugsminister *Smørum*). [A. sp. 621. — C. sp. 45].

Fremsat skriftligt i folketinget ²⁶/₁₀ (F. sp. 368). 1. beh. ¹⁰/₁₁ (F. sp. 929). Partiernes ordførere: Bladt, Heick, Fibiger, Kirkegaard, Fuglsang og Oluf Pedersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Bladt, Ditlevsen, Horn, Lund Jensen [næstformand], Evald Kristensen, Th. Mikkelsen [formand], Chr. Rasmussen, Chr. Thomsen, Niels Eriksen, Søren Andersen, Heick, Sønderup, Østergaard, Fibiger, Clausen (Olufskjær), Tesdorpf og Kirkegaard). Betænkning (B. sp. 151) afgivet ⁹/₁₂. (Ordfører: Bladt). 2. beh. ¹³/₁₂ (F. sp. 1952). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. ¹⁶/₁₂ (F. sp. 2202). *Loven stadfæstet 21. december 1955.* (Lovt. nr. 314).

I overensstemmelse med reglerne i § 9, stk. 2, i lovbekendtgørelse nr. 125 af 25. april 1955 stilles ved nærværende lov de fornødne midler til opførelse af arbejderboliger på landet til rådighed for hvert af finansårene 1956—57 og 1957—58; for så vidt angår bygge-lån i henhold til lovbekendtgørelsens § 6 tillige

for finansåret 1958—59 af hensyn til den rettidige tilrettelæggelse af afhændelsen af byggelodder på statsjord til overtagelse pr. 1. april 1958.

Rådighedsbeløbene i §§ 1 og 2 er optaget med samme beløb som i den foregående udlånslov, lov nr. 359 af 22. december 1954 (årbog 1954—55, side 175).

Under henvisning til stigningerne i jordpriser og byggeomkostninger var jordkøbslånene og byggelånene i §§ 4 og 5 i det fremsatte lovforslag foreslået forhøjet med henholdsvis 300 kr. og 2 000 kr. Mens der ved 1. behandling ikke fremkom indvendinger mod den foreslåede forhøjelse af jordkøbslånene, mødte forslaget om forhøjelse af byggelånene modstand fra ordførerne for venstre (*Heick*) og det konservative folkeparti (*Fibiger*), ligesom ordføreren for det radikale venstre (*Kirkegaard*) udtalte:

„Den stigning af lånegrænserne, som den højtærede landbrugsminister har foreslået, er måske både rimelig og også nødvendig, men erfaringerne har lært os, at vi her er inde på et område, hvor vi skal være forsigtige.“

I den af udvalget afgivne betænkning blev der derefter af et flertal bestående af socialdemokratiets og det radikale venstres medlemmer af udvalget stillet ændringsforslag gående ud på, at byggelånene kun skulle forhøjes med 1 000 kr. fra 21 000 kr. til 22 000 kr.

Det radikale venstres medlem af udvalget (*Kirkegaard*) anførte dog i en mindretalsudtalelse i betænkningen, at han „hellere havde set gennemført en ordning, hvorefter den sidste del af lånet forrentedes fuldtud, hvilket formentlig ville give en tilskyndelse til at holde byggeomkostningerne lavest muligt.“

Venstres og det konservative folkepartis medlemmer af udvalget anførte i deres mindretalsudtalelse i betænkningen, at de kunne tiltræde forhøjelsen af jordkøbslånet, men at de ikke fandt, at de i udvalget fremkomne oplysninger, hvoraf fremgik, at boligministeriet skønnede, at byggeomkostningerne ikke havde ændret sig væsentligt siden januar 1955, kunne motivere nogen forhøjelse af byggelånene. Mindretallet stillede derfor ændringsforslag, der gik ud på, at hele den foreslåede forhøjelse af disse byggelån skulle bortfalde. Til yderligere belysning af mindretallets opfattelse udtalte *Heick* ved lovforslagets 2. behandling:

„Det er muligt, at det vil være nødvendigt, at de, der skal bygge efter denne lov, møder med nogen sammensparet kapital, men sådan som indtjeningsmulighederne er, kan det også lade sig gøre, og i hvert tilfælde gælder det samme her som overfor den lov, vi behandlede tidligere, at de, som får mulighed for at bygge under denne lov, trods alt er meget bedre stillet end de, der skal ud at købe et ældre hus i det frie marked.“

Ved den efterfølgende afstemning vedtoges flertallets ændringsforslag, mens mindretallets forkastedes, hvorefter det således ændrede lovforslag ved 3. behandling vedtoges enstemmigt med 134 stemmer, idet dog retsforbundet og et grønlandsk medlem undlod at stemme.

37. Lov om ind- og udførsel af fisk. (Fiskeriminister Chr. Christiansen). [A. sp. 41. — C. sp. 3].

Fremsat skriftligt i folketinget $\frac{8}{10}$ (F. sp. 57). 1. beh. $\frac{3}{11}$ (F. sp. 707). Partiernes ordførere: Johs. E. Larsen, Gideon, Baagø-Hansen, A. C. Normann, Lynnerup Nielsen og Søren Olesen. 2. beh. $\frac{8}{11}$ (F. sp. 780). 3. beh. $\frac{10}{11}$ (F. sp. 891). *Loven stadfæstet 23. november 1955.* (Lovt. nr. 281).

Ved lov nr. 336 af 19. november 1954 om ind- og udførsel af fisk (årbog 1954—55, side 182) blev fiskeriministeren bemyndiget til indtil udgangen af 1955 at træffe foranstaltninger til regulering af ind- og udførslen af fisk og fiskevarer. I overensstemmelse med en enstemmig indstilling fra fiskeriministeriets eksportudvalg, hvori såvel fiskerne som fiskeeksportørerne og fiskeindustrien er repræsenteret, gennemførtes nærværende lov, hvorefter den nævnte ordning opretholdes til *udgangen af 1956.*

Loven har følgende ordlyd:

§ 1. Fiskeriministeren kan for at *regulere ind- og udførslen af fisk og fiskevarer* i overensstemmelse med indgåede handelsaftaler udstede *forbud* mod indførsel her i landet og udførsel her fra landet af fersk og enhver form for behandlet eller tilberedt fisk, krebs- og skaldyr samt iøvrigt påbyde, at ind- og udførsel af nævnte varer kun må finde sted under iagttagelse af de forskrifter, han i så henseende måtte fastsætte.

§ 2. *Overtrædelse* af de i medfør af denne lov fastsatte bestemmelser *straffes med bøder* ikke under 100 kr., i gentagelsestilfælde ikke under 200 kr. Sagerne behandles som politisager. Bødebeløbene indbetales til fiskeriministeriet og anvendes fortrinsvis til *omplantning, udsætning af yngel og dygtiggørelse af de erhvervet tilknyttede personer* og iøvrigt til andre særlige formål, der tjener til fremme af det danske fiskerierhvervs fællesinteresser. Den nærmere bestemmelse om beløbenes anvendelse træffes af fiskeriministeren i samråd med finansministeren efter forudgående forhandling med fiskerierhvervets hovedorganisationer.

§ 3. Denne lov træder i kraft den 1. januar 1956 og har gyldighed indtil *udgangen af året 1956*.

Lovforslaget mødte i folketinget — i overensstemmelse med partiernes stilling til sagen i tidligere år — tilslutning fra alle partier med undtagelse af retsforbundet. Det vedtoges uændret med 112 stemmer mod 5.

38. Lov om afløsning og statens overtagelse af retten til fiskeri med ålegårde og andre særlige rettigheder til fiskeri på søterritoriet. (Fiskeriminister *Chr. Christiansen*). [A. sp. 1693. — C. sp. 513].

Fremsat skriftligt i folketinget ²³/₂ (F. sp. 3071). 1. beh. ⁹/₃ (F. sp. 3479). Partiernes ordførere: K. Axel Nielsen, Damsgaard, Baagø-Hansen, A. C. Normann, Fuglsang og Søren Olesen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (K. Axel Nielsen, Andreas Hansen, Poul Hansen (Grenaa), Poul Hansen (Svendborg), Lund Jensen, Johs. E. Larsen [formand], Mørk, Peter Nielsen, Damsgaard, Gideon, Henry Hansen, Heick, Helga Pedersen, Baagø-Hansen, Bruun de Neergaard, Clausen (Olufskjær) og A. C. Normann [næstformand]). Betænkning (B. sp. 709) afgivet ¹⁷/₅. (Ordfører: K. Axel Nielsen). 2. beh. ⁸/₆ (F. sp. 4980). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 753) afgivet ¹²/₆. 3. beh. ¹⁴/₆ (F. sp. 5189). *Loven stadfæstet 23. juni 1956.* (Lovt. nr. 178).

Ved loven fastsættes regler om *ophævelse eller afløsning* af den visse grundejere tilkommende ret til fiskeri med ålegårde,

jfr. § 7 i lov nr. 500 af 19. december 1951 om saltvandsfiskeri, såvel som de rettigheder til fiskeri på søterritoriet, der hviler på særlig adkomst.

Vedrørende lovens indhold skal følgende anføres:

I § 1 fastslås det, at ålegårdsretten og tillige de særlige rettigheder til fiskeri enkelte steder på dansk søterritorium overtages af staten mod erstatning.

Ifølge § 2 skal afløsningen forestås af en for hele landet fælles *afløsnings- og taksationskommission* på 4 medlemmer, hvoriblandt skal findes repræsentanter for såvel ålegårdslejere og ålegårdsejere som de frie fiskere.

Denne kommission behandler ifølge § 3 alle spørgsmål, der står i forbindelse med ophævelse eller afløsning af de af loven omfattede rettigheder, herunder spørgsmålet om rettighedernes beskaffenhed, omfang og udstrækning, og fastsætter ved kendelse, om *erstatning* skal ydes og i bekræftende fald dennes størrelse.

Kommissionens afgørelse er ifølge § 4 endelig. Dog kan spørgsmål om, hvorvidt og i hvilket omfang der tilkommer nogen en ret, for hvis afløsning der tilkommer ham erstatning, om den af kommissionen truffne afgørelse har hjemmel i loven, samt om størrelsen af den af kommissionen udmålte erstatning indbringes for domstolene, ved at sag anlægges af eller mod fiskeriministeriet.

I §§ 5—11 er fastsat regler for kommissionens forhandlinger, dens adgang til at indkalde rettighedshavere og andre til personligt møde samt til at fordre meddelt oplysninger, indkaldelse og anmeldelse af krav og rettigheder samt bestemmelser om frister m. v.

For afløsning gælder iøvrigt ifølge § 12 følgende regler:

„Den, der den 1. januar 1955 ikke har udnyttet sin ålegårdsret eller sin særlige fiskerirettighed i de nærmest foregående 10 år enten ved eget brug eller ved overladelse af retten til een eller flere andre bestemte personer, er i almindelighed ikke berettiget til erstatning for rettighedernes afløsning.

Såfremt en ålegårdsret har været udlejet mod vederlag, fastsættes erstatningen i almindelighed til et beløb af 12½ gang

den gennemsnitlige årlige leje for årene 1950—54. Oplyses det, at ålegårdsretten udelukkende eller dog væsentligst er udnyttet med sådanne mindre redskaber, der i hidtidig praksis er anerkendt som ålegårde, forhøjes erstatningen indtil 14 gange den årlige leje. Ved afløsning af udlejet fiskeri, der hviler på særlig adkomst, fastsættes erstatningen i almindelighed til 14 gange den årlige leje.

Såfremt den samlede grundskyldpromille i en sognekommune, hvor der findes ålegårdsrettigheder eller særlige fiskerirettigheder, afviger fra den gennemsnitlige grundskyldpromille i landkommunerne, forhøjes, henholdsvis nedsættes, de i stk. 2 omhandlede kapitalisationsfaktorer $12\frac{1}{2}$ og 14 med 0,6 for hver afvigelse på 5 ‰ , dog således, at kapitalisationsfaktoren altid afrundes til det nærmeste hele tal.

Forsåvidt den samlede grundskyldpromille i en kommune ligger under 30 ‰ eller over 70 ‰ , foretages ikke regulering af kapitalisationsfaktoren for den del af afvigelsen fra gennemsnitspromillen, som ligger udover nævnte promille. Er de til en ejendom hørende ålegårdsrettigheder eller særlige fiskerirettigheder beliggende i flere kommuner, udregnes kapitalisationsfaktoren på grundlag af gennemsnittet af grundskyldpromillen i de pågældende kommuner.

Hvis rettigheden er overladt til andre uden vederlag eller for nedsat vederlag og rettighedens indehaver kan antagelig gøre særlige forhold som årsag til vederlagsfriheden eller det nedsatte vederlag, anslås fiskeriets værdi ved sammenligning med andet tilsvarende, udlejet fiskeri.

Oplyses der iøvrigt særlige omstændigheder, der øver indflydelse på rettighedens værdi i handel og vandel, kan erstatningen forhøjes eller nedsættes under hensyn hertil.

Såfremt ålegårdsrettigheder eller særlige fiskerirettigheder ved nærværende lovs ikrafttræden udnyttes af den fiskeriberettede selv, anslås fiskeriets værdi under hensyn til andet tilsvarende, udlejet fiskeri.

I de tilfælde, hvor ålegårdsrettigheder eller andre særlige fiskerirettigheder er udlejet mod vederlag i ål eller andre fiskearter, omsættes disse afgifter til penge ved udmåling af erstat-

ning og ved fastsættelse af lejen for den fremtidige udnyttelse af disse rettigheder.“

Om nuværende lejeres eller ejeres adgang til at fortsætte fiskeriet er der i § 13 fastsat følgende bestemmelser:

„A.

Dersom retten til fiskeri af den berettigede er overladt til en anden uden vederlag, kan kommissionen, når dette i særlige tilfælde skønnes rimeligt, tillægge brugeren ret til at udnytte fiskeriet for hans levetid eller for et kortere åremål, eventuelt mod et ved kendelse fastsat vederlag.

Såfremt fiskeriet var udlejet 1. oktober 1954, skal den nuværende lejer efter afløsningen have ret til at overtage det mod vederlag afløste ålefiskeri for 20 år, dog mindst for livstid. Afgår lejereren ved døden inden udløbet af de 20 år, kan hans arvinger overtage fiskeriet for det resterende åremål.

Såfremt lejereren ikke ønsker at overtage fiskeriet eller senere frasiger sig det med tre måneders varsel til den 1. september, udlejes fiskeriet for den resterende del af perioden ved fiskeriministeriets foranstaltning, dog ikke udover 20 år fra afløsningen at regne.

I tilfælde, hvor den nuværende lejer selv ønsker at fortsætte fiskeriet, fastsættes lejen til et beløb svarende til 90 pct. af det årlige gennemsnit af den i tiden 1950—54 betalte leje.

B.

Ved afløsningen af fiskerirettigheder, der udnyttes af den berettigede selv, har den nuværende ejer ret til fortsat at udnytte rettigheden i 20 år, dog mindst for livstid. I tilfælde af hans død bevarer den med ham samlevende ægtefælle adgangen til at udnytte rettigheden indtil udløbet af fornævnte periode af 20 år, dog mindst for den efterlevende ægtefælles livstid. Endvidere kan kommissionen, når særlige forhold taler herfor, tillade, at eventuelle børn, som gennem længere tid har deltaget i fiskeriet, får ret til at fortsætte dette i deres levetid. I disse tilfælde udbetales erstatningen ved afløsningen med en nedsettelse, der svarer til 5 pct. rente og rentes rente indtil det tidspunkt, da retten kan påregnes atophøre.“

I § 14 er fastsat retningslinier for fastsættelsen af indholdet af den ret, der tillægges indehaveren eller brugeren af fiskeriretten i henhold til § 13.

Når kommissionen har afsluttet sin gennemgang af de i et amt inden proklamaets udløb anmeldte rettigheder til ålegårdsfiskeri eller anden særlig ret til fiskeri på søterritoriet, udarbejder den en fortegnelse indeholdende en beregning over de tilkendte erstatninger samt over de rettigheder til fortsat fiskeri, som måtte være anerkendt. De nærmere regler herom er fastsat i §§ 15—17 og § 18.

I § 19 er der givet fiskeriministeren en bemyndigelse til under visse forudsætninger at foretage regulering af de i § 13 omhandlede lejeafgifter, der iøvrigt ifølge § 20 i mangel af rettidig betaling kan inddrives ved udpantning.

I § 21 er endelig fastsat bestemmelserne om udbetaling af erstatninger, bortfald af rettighedernes beskatning samt om nedsættelse af ejendomsskyld og grundskyld for de ejendomme, hvortil rettighederne har været knyttet.

Lovforslaget blev ved 1. behandling anbefalet af samtlige ordførere for de politiske partier.

K. Axel Nielsen (S) betvivlede dog rigtigheden af at regulere kapitalisationsfaktoren under hensyntagen til, hvorvidt grundskyldpromillen i den pågældende kommune ligger over eller under gennemsnittet af den for hele landet gældende grundskyldpromille.

Damsgaard (V) fandt, at kredsen af erstatningsberettigede ålegårdsejere var indsnævret for meget, og mente, at selv om en ålegårdsejer ikke havde benyttet sin ålegårdsret i 10 år eller mere, repræsenterede denne dog et formuegode, for hvilken han havde krav på erstatning.

Baago-Hansen (KF) kunne ikke uden videre anerkende, at anvendelsen af redskaber, som ikke nøje svarer til dem, ålegårdsnævnene eller ålegårdsovernævnet har kunnet godkende som ålegårde, skulle kunne medføre en nedsættelse af erstatningen fra 14 gange lejen til 11 gange lejen som foreslået i det fremsatte lovforslag, ligesom han tog forbehold med hensyn til spørgsmålet om den leje, der skulle betales af dem, der ønskede at fortsætte fiskeriet.

Også *A. C. Normann* (RV) var betænkelig ved at nedsætte kapitalisationsfaktoren så stærkt som i lovforslaget foreslået, hvor der var tale om de såkaldte „ulovlige“ redskabstyper.

Fuglsang (DK) udtalte, at selv om han kunne have tænkt sig en mere konsekvent og fremfor alt en hurtigere afløsning, kunne

han dog støtte forslaget ud fra det princip, at havet bør være åbent for alle dem, der har deres levebrød dér.

Søren Olesen (DR), der ligeledes anbefalede lovforslaget, advarede mod de fremsatte tanker om at udvide de områder for erstatning, som var nævnt i forslaget.

Udenfor ordførernes kreds talte *Helga Pedersen* (V), der foruden at kritisere lovforslaget i enkeltheder hævdede, at man ved at gennemføre det ville begå en uret mod den lille kreds af borgere, der fisker i kraft af ålegårdsrettigheder.

Efter at have afsluttet sit arbejde med lovforslaget afgav udvalget en betænkning, hvori *et flertal* (udvalget undtøgen *Helga Pedersen*) indstillede forslaget til vedtagelse med en række ændringsforslag, hvoraf her skal nævnes, at kapitalisationsfaktoren i de tilfælde, hvor ålegårdsejerne har benyttet redskaber, der ikke er anerkendt som ålegårde, foresloges forhøjet fra 11 til $12\frac{1}{2}$, ligesom der åbnedes mulighed for i sjældne undtagelsestilfælde at yde erstatning til den, der ikke i 10 år har udnyttet sine ålegårdsrettigheder. Et mindretal (*Helga Pedersen*) kunne derimod ikke medvirke til lovforslagets gennemførelse.

Efter at ændringsforslagene ved 2. behandling var blevet vedtaget uden afstemning, afgav udvalget mellem 2. og 3. behandling en tillægsbetænkning, hvori det forannævnte flertal indstillede det således ændrede lovforslag til vedtagelse med nogle få ændringer af redaktionel karakter, hvorimod mindretallet (*Helga Pedersen*) oprettholdt sin modstand mod lovforslaget.

Ved afstemningen efter afslutningen af 3. behandling vedtoges lovforslaget enstemmigt.

39. Lov om ændring af lov om ferskvandsfiskeri.

(Fiskeriminister *Chr. Christiansen*). [A. sp. 1691. — C. sp. 551].

Fremsat skriftligt i folketinget $23\frac{1}{2}$ (F. sp. 3076). 1. beh. $\frac{2}{3}$ (F. sp. 3529). Partiernes ordførere: *Bladt*, *Heick*, *Baagø-Hansen*, *A. C. Normann* og *Fuglsang*. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om afløsning og statens overtagelse af retten til fiskeri med ålegårde og andre særlige rettigheder til fiskeri på søterritoriet (se nærmest foregående sag). Betænkning (B. sp. 761) afgivet $13\frac{1}{6}$. (Ordfører: *Andreas Hansen*). 2. beh. $20\frac{1}{6}$ (F. sp. 5216). 3. beh. $22\frac{1}{6}$ (F. sp. 5421). *Loven stadfæstet 28. juni 1956.* (Lovt. nr. 184).

Ved loven ophæves bestemmelserne i § 1, stk. 11, og § 8 i lov nr. 501 af 19. december 1951 om ferskvandsfiskeri, hvilke

bestemmelser indeholdt nogle særregler angående ferskvandsfiskeriet i *Sønderjylland*.

Som begrundelse herfor anføres i bemærkningerne til lovforslaget:

„I forbindelse med behandlingen på rigsdagen af det forslag til lov om ferskvandsfiskeri, der førte til den nugældende lov nr. 501 af 19. december 1951, fremkom fra sønderjydske rigsdagsrepræsentanters side ønske om, at de i Sønderjylland for ferskvandsfiskeriet gældende særregler, som i lovforslaget var foreslået bibeholdt, søgtes ændret og affattet efter de retningslinier, der var foreslået at skulle gælde for den øvrige del af landet.

Da en undersøgelse af, hvorvidt en sådan ændring burde gennemføres, og hvorledes dette i så fald burde ske, nødvendigvis måtte kræve nogen tid, indvilgede de pågældende rigsdagsmedlemmer dog i at tiltræde forslaget i den foreliggende form under forudsætning af, at det rejste spørgsmål af fiskeriministeriet blev taget op til nærmere undersøgelse.

I overensstemmelse hermed nedsatte fiskeriministeren under 12. juli 1951 et udvalg med den opgave at undersøge, hvorvidt der er anledning til at ændre de i ovennævnte lovs § 1, stk. 11, og § 8 indeholdte særregler angående ferskvandsfiskeriet i Sønderjylland, og i bekræftende fald søge disse særregler erstattet af de for den øvrige del af kongeriget gældende regler.

Det nævnte udvalg har den 10. august 1955 afgivet den samtidig hermed til folketingets medlemmer omdelte betænkning indeholdende forslag til ændring af lov nr. 501 af 19. december 1951 om ferskvandsfiskeri.

Udvalgets forslag er enstemmigt vedtaget, og regeringen har ikke fundet anledning til at fravige indstillingen.“

Lovforslaget mødte tilslutning fra alle sider og vedtoges — med en ændring af formel karakter — enstemmigt, efter at et udvalg havde drøftet forskellige spørgsmål vedrørende virkningerne af, at særreglerne for Sønderjylland bortfaldt. Udvalgets betænkning indeholder som bilag genpart af en skrivelse med svar på en række spørgsmål, som udvalget havde stillet fiskeriministeren.

40. Lov om ændringer i lov om oprettelse af et kreditinstitut for fiskerierhvervet. (Fiskeriminister *Chr. Christiansen*). [A. sp. 43. — C. sp. 89].

Fremsat skriftlig i folketinget $\frac{5}{10}$ (F. sp. 58). 1. beh. $\frac{3}{11}$ (F. sp. 710). Partiernes ordførere: Johs. E. Larsen, Gideon, Thestrup, A. C. Normann, Lynnerup Nielsen og Søren Olesen.

Henvist til samme udvalg som forslag til lov om ændringer i lov om støtte til nybygning af fiskerfartøjer m. v. (nærmest efterfølgende sag). Betænkning (B. sp. 149) afgivet ⁸/₁₂. (Ordfører: Johs. E. Larsen). 2. beh. ¹³/₁₂ (F. sp. 1935). 3. beh. ¹⁴/₁₂ (F. sp. 2198). *Loven stadfæstet 21. december 1955.* (Lovt. nr. 307).

I lov nr. 78 af 23. marts 1932 om oprettelse af et kreditinstitut for fiskerierhvervet med senere ændringer, jfr. lov-bekendtgørelse nr. 210 af 23. april 1941, bestemmes, at fiskeribankens samlede udlån mod sikkerhed i fartøjer til ingen tid må overstige 15 mill. kr. Denne lånegrænse forhøjes ved nærværende lov til *20 mill. kr.*

Lovforslaget var, efter hvad *fiskeriministeren* anførte ved fremsættelsen, begrundet i „det øgede lånebehov i forbindelse med den almindelige prisstigning, der har fundet sted siden fastsættelsen af den gældende lånegrænse ved loven af 23. marts 1932 om oprettelse af et kreditinstitut for fiskerierhvervet.

Som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, ligger det totale beløb for fiskeribankens udlån, der i de senere år har været stadig stigende, nu meget nær den fastsatte grænse, og fiskeribanken har som følge heraf måttet stille ydelsen af udlån i bero.

For at muliggøre en fortsat udlånsvirksomhed har fiskeriets hovedorganisationer og fiskeribankens bestyrelse derfor indstillet, at udlånsgrænsen forhøjes som nu foreslået, og at bankens adgang til optagelse af lån tilsvarende forøges.

Lovforslaget mødte i folketinget tilslutning fra alle sider og gennemførtes enstemmigt, idet 1 grønlandsk medlem afholdt sig fra at stemme.

I det udvalg, som havde sagen til behandling, drøftedes betimeligheden af oprettelse af en *kreditforening* for fiskerierhvervet. Man fandt imidlertid efter indhentede oplysninger ikke, at der for tiden forelå mulighed for at realisere en sådan tanke.

41. Lov om ændringer i lov om støtte til nybygning af fiskerfartøjer m. v. (Fiskeriminister *Chr. Christiansen*). [A. sp. 37. — C. sp. 87].

Fremsat skriftligt i folketinget ⁵/₁₀ (F. sp. 57). 1. beh. ³/₁₁ (F. sp. 710). Partiernes ordførere: Johs. E. Larsen, Gideon, Baagø-Hansen, A. C. Normann, Lynnerup-Nielsen og Søren

Olesen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Johs. E. Larsen, Poul Hansen (Grenaa), Poul Hansen (Svendborg), Lund Jensen [formand], Evald Kristensen, Mørk, K. Axel Nielsen, Viola Nørlov, Gideon, Frode Carstensen, Jens Chr. Christensen, Damsgaard, Conrad Kofoed, Baagø-Hansen, Fibiger, Thestrup og A. C. Normann [næstformand]). Betænkning (B. sp. 149) afgivet $\frac{9}{12}$. (Ordfører: Johs. E. Larsen). 2. beh. $\frac{13}{12}$ (F. sp. 1935). 3. beh. $\frac{18}{12}$ (F. sp. 2198). *Loven stadfæstet 21. december 1955.* (Lovt. nr. 306).

Ved lov nr. 97 af 31. marts 1954 om støtte til nybygning af fiskerfartøjer m. v. (årbog 1953—54, side 192) stilledes der for 1954—55 et beløb af 2 mill. kr. til rådighed til anvendelse til de i loven angivne formål og for hvert af finansårene 1955—56 og 1956—57 1 mill. kr.

Ved nærværende lov forhøjes beløbene for hvert af de to sidstnævnte finansår til 2 mill. kr. Samtidig bemyndiges fiskeriministeren til af de bevilgede beløb i særlige tilfælde efter enstemmig indstilling fra fiskerflådens fornyelsesnævn at yde lån også til *ombygning og modernisering af ældre fiskerfartøjer*. Sådanne lån kan ikke overstige 3 000 kr., og lånene sikres ved pantebrev med pantesikkerhed i de pågældende fartøjer, næstefter indestående statslån eller faste prioriteter til bank, sparekasse eller lignende, uden kaution og indenfor 60 pct. af det pågældende fartøjs værdi. Disse lån afdrages over højst 10 år.

Som begrundelse for disse ændringer anføres i de bemærkninger, der ledsagede lovforslaget ved fremsættelsen:

„Når beløbet for finansåret 1954—55 ansattes til 2 000 000 kr. mod 1 000 000 kr. i hvert af de følgende to finansår, skyldtes det, at midlerne efter den tidligere lånelov, jfr. lov nr. 241 af 27. maj 1950, allerede var opbrugt i løbet af efteråret 1953 og der derfor som følge af det derved opsparede lånebehov måtte påregnes en særlig stærk efterspørgsel efter lånene, når lånevirksomheden igen kunne genoptages pr. 1. april 1954. Det viste sig også at blive tilfældet, idet de 2 000 000 kr., der var til rådighed for finansåret 1954—55, allerede var opbrugt omkring nytår 1955 til trods for, at der ved lånenes bevilling var vist meget stor tilbageholdenhed og kun de allerbedst kvalificerede ansøgere taget i betragtning.

For 1955—56 er ligesom i det foregående finansår indkommet et betydeligt antal ansøgninger, nemlig foreløbig for ca. 2 000 000

kr., og med den efterspørgsel, der er efter lånene, må der forventes i hvert fald ansøgninger for et tilsvarende beløb i finansårets sidste halvdel.

Der er ikke noget, der tyder på, at lånebehovet vil blive mindre i den kommende tid, og efter de erfaringer, man har med hensyn til lånebehovets størrelse fra de senere finansår, er det øjensynligt, at det beløb på 1 000 000 kr., som er stillet til rådighed for hvert af finansårene 1955—56 og 1956—57, ikke vil være tilstrækkeligt til, at man i rimeligt omfang kan imødekomme lånebehovet og derved give den støtte, som er ønskelig til fiskerflådens modernisering og fornyelse med den deraf følgende større fangstkapacitet og sikkerhed til søs.

Ved en ændring af § 1 foreslås beløbene for finansårene 1955—56 og 1956—57 derfor overensstemmende med derom af fiskeriets hovedorganisationer fremsat ønske forhøjet fra 1 000 000 til 2 000 000 kr. for hvert af de nævnte finansår.

Fiskeriets hovedorganisationer har iøvrigt fremsat henstilling om, at der i tilfælde, hvor forholdene taler for det, må blive givet adgang for fiskeriministeriet til at yde lån til ombygning og modernisering af ældre fartøjer. En sådan hjælpeforanstaltning vil særlig være til gavn for de danske indvandsfiskere, hvis økonomiske forhold er vanskelige, og som derfor har behov for en sådan låneadgang ikke mindst under hensyn til, at der efter Kongeriget Danmarks Fiskeribanks udlånsreglement ikke er mulighed for at yde lån til dette formål.“

Lovforslaget mødte i folketinget tilslutning fra socialdemokratiet, venstre, det radikale venstre og kommunisterne, mens det konservative folkeparti og retsforbundet gik imod det.

I betænkningen fra det udvalg, der fik sagen til behandling, begrundede de *konservative* deres stilling til denne med, at man under hensyn til statens økonomiske stilling ikke anså det for rigtigt at øge statskassens udlån for øjeblikket.

Under sagens behandling i folketingssalen tog *Søren Olesen* (DR) ligeledes afstand fra lovforslaget ud fra finansielle betænkeligheder, mens *Gideon* som ordfører for venstre fandt det forsvarligt at tiltræde lovforslaget i betragtning af den store betydning, det havde for fiskeriets rentabilitet at få flåden moderniseret. Han kunne iøvrigt ikke se, at der var mindre grund til at støtte det foreliggende lovforslag end lovforslaget angående øgede virkemidler til fiskeribanken, som samtlige partier havde tiltrådt.

Lovforslaget vedtoges med 107 stemmer mod 25, idet 1 grønlandsk medlem afholdt sig fra at stemme.

42. Lov om ændringer i loven om den fælleskommunale udligningsfond. (Indenrigsminister *Carl Petersen*). [A. sp. 1749. — C. sp. 275].

Fremsat skriftligt i folketinget $\frac{2}{3}$ (F. sp. 3478). 1. beh. $\frac{14}{3}$ (F. sp. 3602). Partiernes ordførere: Hans Knudsen, Thorkil Kristensen, Poul Møller, Axel Sørensen, Alfred Jensen og Søren Olesen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om skat til staten af indkomst, formue og kapitalvinding m. fl. lovforslag. Betænkning (B. sp. 377) afgivet $\frac{20}{3}$. (Ordfører: Hans Knudsen). 2. beh. $\frac{22}{3}$ (F. sp. 3892). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $\frac{24}{3}$ (F. sp. 4000). *Loven stadfæstet 28. marts 1956.* (Lovt. nr. 82).

Ved loven *ophæves de hidtidige særlige fælleskommunale indkomst- og formueskatter*, der med virkning fra 1. april 1956 er indarbejdet i statsskatteskalaerne, jfr. lov nr. 76 af 28. marts 1956 om udskrivning af indkomst- og formueskatten til staten for skatteåret 1956—57.

Endvidere enedes man under sagens behandling i folketinget — af forenklingshensyn — om at lade *den fælleskommunale udligningsfonds andel i afgifterne af gevinster i klasselotteriet og ved tipning overgå til statskassen*, jfr. lov nr. 77 af 28. marts 1956 om afgift af gevinster i klasselotteriet og lov nr. 80 af samme dato om ændring i lov om tipning.

Tilbage af den fælleskommunale udligningsfonds skatteindtægter er herefter kun de særlige fælleskommunale ejendomsskatter, der i finansåret 1956—57 skønnes at ville indbringe omkring 60 mill. kr.

Da dette beløb ikke forslår til at dække fondens udgifter, skal fonden *fra statskassen have overført et årligt beløb*, hvis størrelse fastsættes på de årlige bevillingslove. Desuden har man fundet det hensigtsmæssigt at ophæve lovens § 5, hvorefter udligningsfonden hidtil har refunderet statskassen $\frac{2}{3}$ af dennes udgifter til *politivæsen*, samt §§ 20, stk. 2, og 23, stk. 4, om forrentning af statskassens og udligningsfondens tilgodehavender hos hinanden.

Fondens andel af politiudgifterne var for finansåret 1956—57 anslået til 95 mill. kr., og for samme år var der anslået en renteindtægt for fonden på 2,5 mill. kr.

I bemærkningerne til lovforslaget anslås statskassens årlige tilsvær til fonden til ca. 300 mill. kr. I denne forbindelse bemær-

kes dog, „at den sidste fjerdedel af de fælleskommunale indkomst- og formueskatter for skatteåret 1955—56, der forfalder pr. 15. juni 1956, vil blive ført til indtægt på udligningsfondens regnskab for 1956—57, ligesom udligningsfonden i dette år vil oppebære den sidste fjerdedel af den i § 2 i lov nr. 89 af 31. marts 1955 omhandlede overførsel fra statskassen. De pågældende indtægter er anslået til henholdsvis 80 mill. kr. og 16,5 mill. kr. og vil medføre, at statskassens tilsvær for 1956—57 formindskes tilsvarende.“

Ved fremsættelsen af lovforslaget anførte *indenrigsministeren*:

„Forslaget går ud på at ophæve de særlige indkomst- og formueskatter til den fælleskommunale udligningsfond og må ses i sammenhæng med det af finansministeren ved forslaget til lov om udskrivning af indkomst- og formueskatten til staten for skatteåret 1956—57 stillede forslag om, at de hidtidige skalaer for udskrivning af fælleskommunal indkomst- og formueskat indarbejdes i statskatteska-lærne.

Som konsekvens af, at provenuet af indkomst- og formueskat-terne til staten herved vil blive forøget med et beløb, svarende til de hidtidige fælleskommunale indkomst- og formueskatter, foreslås det, at der på de årlige bevillingslove fastsættes et beløb, der vil være at tilsvare udligningsfonden af statskassen. Efter den foreslåede bestemmelse herom skal statskassens tilsvær være af en sådan størrelse, at udligningsfonden, når dens øvrige indtægter tages i betragtning, bliver i stand til at afholde de udgifter, der i henhold til lovgivningen påhviler fonden.“

Lovforslaget mødte i folketinget tilslutning fra alle sider og gennemførtes enstemmigt.

43. Lov om ændring i lov om økonomisk udligning m. v. mellem Københavns kommune og Frederiksberg og Gentofte kommuner. (Indenrigsminister *Carl Petersen*). [A. sp. 1169. — C. sp. 125].

Fremsat skriftligt i folketinget ²⁰/₁ (F. sp. 2305). 1. beh. ¹⁰/₂ (F. sp. 2760). Partiernes ordførere: Urban Hansen, Paabøl, Aksel Møller og Rager. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Urban Hansen [næstformand], Alsing Andersen, Einer-Jensen [formand], Ove Hansen, Heising, Erhard Jakobsen, Kai Jensen, Kolbjørn, Paabøl, Alfred Bøgh, Givskov Christensen, Jens Chr.

Christensen, Anker Lau, Aksel Møller, Halfdan Hendriksen, Weikop og Rager). Betænkning (B. sp. 291) afgivet $2\frac{1}{2}$. (Ordfører: Urban Hansen). 2. beh. $\frac{1}{3}$ (F. sp. 3309). 3. beh. $\frac{2}{3}$ (F. sp. 3390). *Loven stadfæstet 16. marts 1956.* (Lovt. nr. 53).

Ved lov nr. 48 af 14. februar 1951 blev der gennemført forskellige ændringer i den siden 1937 bestående *udligningsordning* mellem de tre store hovedstadskommuner. Endvidere blev der i 1953 foretaget en ændring af den praksis, man hidtil havde fulgt med hensyn til beregningen af de beløb, hvormed de tre kommuners pensionsudgifter indgår i det til grund for udligningsberegningen liggende udgiftstal. Med denne ændring af beregningsmåden, der kunne gennemføres, uden at selve loven ændredes, blev lovens revisionsfrist ved lov nr. 297 af 17. november 1953 (årbog 1953—54, side 202) udskudt fra samlingen 1953—54 til samlingen 1955—56, idet det samtidig bestemtes, at en særlig voldgiftsret, hvori de tre kommuner var repræsenteret, inden 1. december 1955 skulle afgive en udtalelse til indenrigsministeren om, hvorvidt og da i hvilke henseender ændringer i loven måtte være ønskelige under hensyn til de tre kommuners indbyrdes stilling på det tidspunkt, udtalelsen blev afgivet.

I overensstemmelse hermed afgav voldgiftsretten, hvori de tre kommuner var repræsenteret, 30. november 1955 en enstemmig betænkning, hvori den bestående udligningsordning foresloges forlænget med nogle ændringer og tilføjelser, således at forslag til lovens revision først skulle fremsættes i folketingsåret 1958—59.

Dette blev tiltrådt af indenrigsministeriet og senere af folketinget ved gennemførelsen af nærværende lov.

Om voldgiftsrettens indstilling hedder det i den afgivne betænkning:

„Under rettens behandling af sagen er det af repræsentanterne for Københavns kommune gjort gældende, at den udligning, der efter loven ydes Københavns kommune af Frederiksberg og Gentofte kommuner, selv efter lovændringen i 1951 og den i 1953 foretagne ændring af praksis med hensyn til pensionsudgifternes indregning i udgiftstallet, er utilstrækkelig. Man har i denne forbindelse bl. a. anført, at den ved loven af 1951 gennemførte regulering af forskellen mellem

skattetal og udgiftstal i forhold til ændringer i detailpristallet kun til en vis grad har afbødet virkningerne af den stadige forøgelse af denne forskel, hvorfor det bør overvejes at gennemføre en ændring af loven, således at reguleringen i stedet for foretages f. eks. efter svingningerne i selve udgiftstallet.

Københavns kommune har endvidere fremhævet, at den i 1953 gennemførte ændring af praksis med hensyn til udgiftstallets beregning, hvorefter kommunernes udgifter til pensioner fremtidig skulle medregnes med et beløb på 20 pct. af de pensionsgivende lønninger i stedet for som hidtil med 10 pct., ikke længere er tilstrækkelige, men at der bør ske en betydelig forhøjelse af procentbeløbet.

Fra Københavns kommunes side har man yderligere i særlig grad henledt opmærksomheden på, at den af Københavns kommune anvendte grundskyldpromille, der ifølge lovens § 3 danner grundlaget for beregningerne af kommunernes nettoudbytte af ejendoms-skatterne — efter at begrænsningen i adgangen til at forhøje grundskyldpromillen er ophævet ved § 2 i lov nr. 361 af 22. december 1954 — er forhøjet fra 7,5 til 11,0 med virkning fra 1. april 1955, og at denne forhøjelse, hvis loven ikke ændres, vil medføre en betydelig nedgang i de udligningstilsvare, som Frederiksberg og Gentofte kommuner for regnskabsåret 1955—56 og fremover skal udrede til København. En sådan virkning af den forhøjede ejendomsbeskatning finder man lidet rimelig, da forhøjelsen ikke er udtryk for, at Københavns kommune har fået større økonomisk bæreevne, men tværtimod skyldes større skattebehov. Ændringen er ydermere først gennemført, efter at det tidligere maksimum for ejendomsskatteudskrivningen er ophævet af lovgivningsmagten.

Københavns kommune har iøvrigt ønsket, at dyberegående ændringer i selve udligningsordningen overvejedes, og der er i denne forbindelse bl. a. peget på den mulighed at lade posten „lettelse i politiudgifter“, hvormed kommunernes udgiftstal skal formindskes i medfør af bestemmelsen i lovens § 2, stk. 2, udgå af beregningerne. Endvidere er det Københavns kommunes principielle opfattelse, at flere udgiftsområder bør medtages ved beregningen af udgiftstallet, og som eksempel på sådanne udgiftsområder har man navnlig fremdraget kommunernes udgifter til gade- og vejvæsen.

Såvel Frederiksberg som Gentofte kommunes repræsentanter har stillet sig afvisende overfor tanken om at gennemføre ændringer, der på mere afgørende måde bryder med den bestående udligningsordnings principper og enkeltheder. Frederiksberg har endvidere særlig protesteret imod den nuværende „tosidede“ udligningsordning (d. v. s. at der først udlignes mellem København og Frederiksberg og derefter mellem København og Gentofte) som ikke værende rimelig og i strid med selve tanken om en økonomisk udligning mellem de tre kommuner og har henvist til, at en for året 1953—54 foretaget beregning viser, at Frederiksbergs tilsvare i dette år blive ca. 2,8 mill.

kr. højere, end hvis udligningen foretages samtidig og under eet mellem alle tre i udligningen deltagende kommuner.

Formandsskabet har under sine overvejelser over, om der måtte være grundlag for at søge gennemført en gennemgribende revision af udligningsordningen, først og fremmest taget i betragtning, at forestående reformer på skattelovgivningens og udgiftsfordelingens områder, reformer, der nu er højst aktuelle, ikke vil kunne undgå at gribe ind i den bestående hovedstadsudligningsordning på en sådan måde, at forudsætningerne for bevarelsen af denne i dens nuværende form vil være bristede. Det er derfor formandsskabets opfattelse, at der ikke på indeværende tidspunkt bør fremsættes lovforslag om en sådan omfattende revision af den gældende ordning.

I overensstemmelse hermed har formandsskabet ment, at en gennemførelse af forskellige af de fremsatte forslag vil være ensbetydende med en dyberegående revision af udligningsordningen i dens helhed — en revision, der på indeværende tidspunkt ikke forekommer ønskelig. Efter en gennemgang af de tre kommuners vej-udgifter og de stedfindende overvejelser om en ændring af lovgivningen på dette område er man derfor afstået fra at gå nærmere ind på det af Københavns kommune rejste spørgsmål om, hvorvidt nye udgiftsområder bør medtages i udligningsberegningerne. Det tilsvarende gælder med hensyn til det fremsatte forslag om at lade posten „lettelse i politiudgifter“ udgå af beregningerne af udgiftstallet og med hensyn til Frederiksberg kommunes forslag om ændring af udligningsordningen, således at denne gøres tresidet i stedet for som nu tosidet.

Formandsskabet har imidlertid ikke ment at kunne afvise, at de økonomiske forhold er undergået en udvikling, der kan gøre ændringer på enkelte specielle punkter naturlige, men formandsskabet har dog herved i første række set det som sin opgave at søge tilvejebragt et forlig på basis af de principper, der ligger til grund for udligningsordningen i dens nuværende form.

Efter en række forhandlinger har samtlige tre kommuners medlemmer i voldgiftsretten ment at måtte tiltræde et af formandsskabet ud fra de anførte hensyn udarbejdet mæglingsforslag, der har tidsbegrænset virkning, således at det udløber med udgangen af regnskabsåret 1958—59.

Det bemærkes, at der — som ved tidligere forlængelser af ordningen — blandt rettens medlemmer er enighed om, at en kommende ændring af lovgivningen, hvorved der gennemføres en skattereform eller sker en almindelig omlægning af fordelingen af de økonomiske byrder mellem stat og kommuner eller mellem de forskellige kommunegrupper indbyrdes, må berettige enhver af de 3 kommuner til at kræve, at retten genoptager sit arbejde med henblik på udarbejdelse af forslag til de ændringer i udligningsordningen, som den alminde-

lige nyordning måtte begrunde, og med virkning for de udbetalinger, der finder sted efter den almindelige ordnings ikrafttræden.“

Lovforslaget mødte i folketinget tilslutning fra samtlige partier, idet det radikale venstres ordfører, *Rager*, dog kun afholdt sig fra under udvalgsbehandlingen at stille ændringsforslag, fordi han anså det for formålsløst. Den foreslåede ordning var efter hans opfattelse utilfredsstillende, men bød dog på så væsentlige forbedringer, at hans parti ville stemme for lovforslaget. Ved sagens 2. behandling udtalte *Rager* bl. a.:

„Med hensyn til afgørelsen nu står jeg på samme standpunkt, som da vi med nogle ændringer forlængede loven i 1951 og i 1953. Disse ændringer var imidlertid heller ikke tilfredsstillende; det var forbedringer, og jeg anbefalede begge gange at stemme for dem, men jeg sagde udtrykkeligt, at vi fra vor side kun stemte for loven, fordi det ikke var lykkedes Københavns magistrat ved en stærkere optræden end den, jeg havde haft anledning til at se, at sørge for at få et bedre resultat, og at ansvaret for, at der ikke kom noget mere ud af det, derfor måtte hvile på magistraten — og dette gentager jeg. Det er også i dag således, at det er magistratens ansvar, at vi ikke er kommet længere med ordningen.“

Lovforslaget vedtoges ved 3. behandling uændret og enstemmigt, idet 1 grønlandsk medlem afholdt sig fra at stemme.

44. Lov om folketingsvalg på Færøerne. (Indenrigsminister *Carl Petersen*). [A. sp. 1713. — C. sp. 129].

Fremsat skriftligt i folketinget $\frac{23}{2}$ (F. sp. 3079). 1. beh. $\frac{2}{3}$ (F. sp. 3378). Partiernes ordførere: Holger Eriksen, Harald Nielsen, Rasting, Steen og Alfred Jensen. 2. beh. $\frac{6}{3}$ (F. sp. 3390). 3. beh. $\frac{14}{3}$ (F. sp. 3599). *Loven stadfæstet 28. marts 1956.* (Lovt. nr. 92).

Foranlediget af grundloven af 5. juni 1953 blev der ved lov nr. 172 af samme dato (årbog 1952—53, side 522) gennemført forskellige ændringer i lov nr. 127 af 28. april 1916 om folketingsvalg på Færøerne, således som denne var ændret ved lov nr. 538 af 22. december 1947. Det drejede sig om bestemmelserne om valgret og valgbarhed til folketinget og om overførelse af vælgere, der flyttede mellem Færøerne og det øvrige Danmark, til valglisten i tilflytningskommunen. Endvidere blev den færøske valglovs bestemmelser om ud-

arbejdelse af valglistor og om straf for overtrædelse af valgloven bragt i overensstemmelse med de regler, der gælder for den øvrige del af riget. Ved loven bemyndigedes statsministeren til at lade lov nr. 127 af 28. april 1916 om folketingsvalg på Færøerne med senere ændringer optrykke og bekendtgøre som „Lov om folketingsvalg på Færøerne“.

Under forberedelsen af denne optrykning blev der imidlertid af myndighederne på Færøerne fremsat ønske om, at valgloven i endnu højere grad end sket ved ændringen i 1953 måtte blive bragt i overensstemmelse med den for den øvrige del af riget gældende valglov. Indenrigsministeriet udarbejdede derfor i samarbejde med hjemmestyret og rigsombudsmanden på Færøerne forslaget til nærværende lov, der tilsigter at imødekomme disse ønsker. Ved loven indskrænkes forskellighederne mellem den færøske folketingsvalglov og den i det øvrige kongerige gældende valglov til at vedrøre sådanne områder, der enten står i forbindelse med særlige lokale forhold på Færøerne, eller som har rod i gammel hævding på øerne. De vigtigste afvigelser omfatter bestemmelserne om valgbestyrelsens sammensætning og udvælgelse og om kandidatopstillingen, valgenes opgørelse og udvælgelsen af kandidater samt om afløsning af valg i tilfælde af fredsvalg. Desuden er de på Færøerne gældende regler om stemmeafgivning ved indsendelse af stemmeseddel videregående end i det øvrige kongerige, ligesom de for valgenes gennemførelse gældende tidsfrister ikke er helt ens i de to dele af riget.

Lovforslaget mødte tilslutning fra alle partier i folketinget og vedtoges uændret og enstemmigt uden forudgående udvalgsbehandling.

45. Lov om indfødsrets meddelelse m. v. (Indenrigsminister *Carl Petersen*). [A. sp. 1. — C. sp. 49].

Fremsat skriftligt i folketinget $\frac{5}{10}$ (F. sp. 59). 1. beh. $\frac{25}{10}$ (F. sp. 348). Henvist til indfødsretsudvalget. Betænkning (B. sp. 53) afgivet $\frac{1}{12}$. (Ordfører: Axel Ivan Pedersen). 2. beh. $\frac{13}{12}$ (F. sp. 1930). Henvist til fornyet udvalgsbehandling.

Tillægsbetænkning (B. sp. 161) afgivet $13/12$. 3. beh. $16/12$ (F. sp. 2196). *Loven stadfæstet 21. december 1955.* (Lovt. B. nr. 13).

Ved lovens § 1 meddeles indfødsret til 499 personer, for 17 af disses vedkommende dog kun på betingelse af, at de senest 30. april 1958 for indenrigsministeriet godtgør at være løst fra deres undersåtlige eller statsborgerlige forhold til vedkommende fremmede stat.

Ved §§ 2—4 fritages 21 personer for virkningerne af lov nr. 379 af 12. juli 1946, hvorved visse grupper af personer udelukkedes fra automatisk at erhverve dansk indfødsret.

Loven omfatter således ialt 520 personer, nemlig 208 mænd og 312 kvinder, herunder 28 ægtepar.

På det oprindelige lovforslag var kun optaget 157 personer, fordelt med 152 på § 1 og 5 på §§ 2—4. Under sagens behandling i folketinget tilføjedes 364 personer, mens 1 udgik, efter at den pågældende havde trukket sin ansøgning tilbage.

Lovforslaget vedtoges enstemmigt, idet kommunisterne afholdt sig fra at stemme, hvilket *Aksel Larsen* ved 3. behandling begrundede med, at hans parti ikke var repræsenteret i indfødsretsudvalget og derfor manglede de fornødne forudsætninger for at kunne bedømme, hvorvidt alle, der foresloges optaget på loven, burde have indfødsret, og hvorvidt nogen, som burde være optaget, var blevet forbigået.

46. Lov om indfødsrets meddelelse m. v. (Indenrigsminister *Carl Petersen*). [A. sp. 2009. — C. sp. 389].

Fremsat skriftligt i folketinget $16/3$ (F. sp. 3685). 1. beh. $22/3$ (F. sp. 3918). Henvist til indfødsretsudvalget. Betænkning (B. sp. 421) afgivet $12/4$. (Ordfører: *Axel Ivan Pedersen*). 2. beh. $4/5$ (F. sp. 4526). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 645) afgivet $4/5$. 3. beh. $8/5$ (F. sp. 4550). *Loven stadfæstet 25. maj 1956.* (Lovt. B. nr. 5).

Ved loven meddeles indfødsret til 304 personer, hvoraf 12 dog kun opnår indfødsretten på betingelse af, at de senest 30. april 1958 godtgør at være løst fra deres hidtidige undersåtlige eller statsborgerlige forhold til vedkommende fremmede stat. Desuden fritages 10 personer, der ved lov nr. 379 af 12. juli 1946 har været udelukket fra automatisk at erhverve dansk

indfødsret, fra virkningerne af nævnte lov. Af de 314 personer, som nærværende lov omfatter, er 123 mænd og 191 kvinder, herunder 17 ægtepar.

Det oprindelige lovforslag omfattede kun 93 personer. Resten indføjedes i lovforslaget under dettes behandling i folketinget.

Lovforslaget vedtoges enstemmigt, idet kommunisterne — i overensstemmelse med deres stillingtagen til tidligere lovforslag om indfødsrets meddelelse — afholdt sig fra at stemme.

47. Lov om ændring i lov om sygehusvæsenet.

(Indenrigsminister *Carl Petersen*). [A. sp. 2037. — C. sp. 387].

Fremsat skriftligt i folketinget $10/4$ (F. sp. 4121). 1. beh. $16/4$ (F. sp. 4292). Partiernes ordførere: Johs. E. Larsen, Thisted Knudsen, Gottschalck-Hansen, Skytte, Lynnerup-Nielsen og Oluf Pedersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Johs. E. Larsen, Th. Carlsen, Ditlevsen, Ove Hansen, Hjortnæs, Kai Jensen, M. Larsen [formand], Edel Saunte, Thisted Knudsen, Anders Andersen, Alfred Bøgh, Givskov Christensen, Thorkil Kristensen, Gottschalck-Hansen, Poul Sørensen, Gertie Wandel og Skytte [næstformand]). Betænkning (B. sp. 631) afgivet $20/4$. (Ordfører: Johs. E. Larsen). 2. beh. $3/5$ (F. sp. 4453). 3. beh. $8/5$ (F. sp. 4551). *Loven stadfæstet 25. maj 1956*. (Lovt. nr. 128).

Loven har følgende indhold:

Fra og med finansåret 1956—57 forhøjes det i lov nr. 71 af 27. februar 1946 om sygehusvæsenet, jfr. lov nr. 148 af 31. marts 1949 og lov nr. 134 af 29. april 1955 [årbog 1954—55, side 213], omhandlede tilskud fra den fælleskommunale udligningsfond til nedbringelse af kommunernes udgifter til drift af sygehuse således: Det i § 8, stk. 1, omhandlede *tilskud pr. indbygger* forhøjes til *16 kr. 90 øre*, og det i § 8, stk. 2, omhandlede *tilskud pr. sygedag* forhøjes til *9 kr.*

I bemærkningerne til lovforslaget anføres:

„Ved lov nr. 134 af 29. april 1955 om ændring i lov om sygehusvæsenet blev de i henhold til sygehusloven ydede tilskud fra den fælleskommunale udligningsfond til nedbringelse af kommunernes

udgifter til drift af sygehuse fra og med finansåret 1955—56 forhøjet til 15 kr. 65 øre pr. indbygger og 8 kr. 10 øre pr. sygedag.

I henhold til disse tilskudssatser vil der for finansåret 1956—57 tilfalde kommunerne et samlet tilskud fra den fælleskommunale udligningsfond på ca. 134 mill. kr. Det anførte tilskud er i overensstemmelse med sygehuslovens almindelige bestemmelser beregnet på grundlag af de fra kommunerne modtagne opgørelser over sygehusudgifterne i finansåret 1954—55, som viser, at de samlede tilskudsberettigede nettoudgifter exclusive udgifterne til driften af kommunale tuberkuloseafdelinger i dette år har beløbet sig til ca. 250 mill. kr. Dette beløb er ca. 27 mill. kr. større end de tilsvarende udgifter i finansåret 1953—54, der blev lagt til grund ved fastsættelsen af de gældende tilskudssatser i 1955.

Under henvisning hertil har indenrigsministeriet fundet det rimeligt at imødekomme en af de kommunale organisationer fremsat henstilling om, at tilskuddet i overensstemmelse med forhøjelsen i 1955 fastsættes til 60 pct. af de tilskudsberettigede nettoudgifter, hvilket giver *et samlet tilskud for finansåret 1956—57 på ca. 150 mill. kr.* Det nævnte beløb foreslås som sædvanligt fordelt ligeligt på indbygger- og sygedagstilskud. Indbyggertilskuddet vil herefter være at forhøje fra 15 kr. 65 øre til 16 kr. 90 øre og sygedagstilskuddet fra 8 kr. 10 øre til 9 kr., idet man i overensstemmelse med tidligere praksis agter at lægge indbyggertallet fra den seneste folketælling til grund for beregningen af indbyggertilskuddet.“

Lovforslaget henvistes i folketinget til et udvalg, der bl. a. drøftede spørgsmålet om ændring af reglerne for udbetaling af tilskuddene, da den hidtidige ordning ikke fandtes at virke helt retfærdigt overfor *kommuner med stærkt voksende indbyggertal.*

Man var iflg. udvalgets betænkning af den opfattelse, „at det vil være rigtigst ved dette tilskuds beregning at lægge det faktiske folketal til grund indenfor de områder, hvor befolkningstilvæksten er særlig stor, mens det i andre områder, som det hidtil har været tilfældet, må være det senest foreliggende folketal i henhold til folketællingen, der danner grundlag for tilskudsberegningen.“

Endvidere drøftede udvalget spørgsmålet om *ekstra tilskud til sygehuse for udgifter ved behandling af tilskadekomne trafikanter.* Der var i udvalget enighed om det urimelige i, at sygehusejerne skal bære en så stor del af udgifterne, som det nu er tilfældet. Udvalget var af den opfattelse, at disse udgifter burde afholdes af motorafgifterne.

Angående tilskudsfordelingen udtalte *indenrigsministeren* ved lovforslagets 2. behandling:

„Jeg har bemærket, hvad der er skrevet i betænkningen om det ønskelige i ved beregningen af det tilskud, der her er tale om, at lægge det faktiske folketal til grund indenfor de områder, hvor befolkningstilvæksten er særlig stor. Men ligger det ikke sådan, at

dette spørgsmål ikke har synderlig stor interesse i forbindelse med det foreliggende lovforslag? Som bekendt er et forslag til ny sygehuslov til behandling i et udvalg, og i det forslag er vi gået bort fra det nu eksisterende beregningsgrundlag og over til et nyt, for hvilket folketallet ingen betydning vil få. Hvad angår ordningen for indeværende år, har spørgsmålet jo ikke nogen praktisk betydning, da den er bundet til det folketal, som fremgår af den sidste folketælling. Forsåvidt det nævnte nye forslag går igennem, har spørgsmålet altså ingen praktisk interesse.“

Lovforslaget mødte tilslutning fra samtlige partier med undtagelse af retsforbundet, hvis ordfører, *Oluף Pedersen*, ved 2. behandling begrundede partiets stillingtagen til sagen således:

„Vi må fastholde, at det er bedre at svare en del af jordrenten til dækning af amternes udgifter end at svare personlige skatter af arbejdsindtægter, også når det gælder sygehusudgifter; derfor er vi imod dette lovforslag, som vi var imod dets forgængere.

Derimod sagde jeg allerede ved første behandling, at der var grund til at se nærmere på, hvem der burde betale for de tilskadede ved færdselsulykker. Der har været drøftet en særlig forsikring, som skulle betales af de motorkørende; men mange ulykker skyldes jo andre vejfarendes uagtsomhed, ligesom en sådan ordning ville give ny administration med opkrævning o. s. v. Derfor vil jeg give tilslutning til den opfattelse, som også udvalget er enedes om ifølge betænkningen, at sygehusudgifter i forbindelse med trafikulykker — jeg går ud fra, at det drejer sig om en rimelig del af disse udgifter — hvor motortrafikanter er implicerede, skal afholdes af motorafgifterne.“

Thorvald Kristensen (V) kunne heller ikke give lovforslaget sin tilslutning. Han udtalte ved sagens 3. behandling:

„Da den tilsvarende lov var til behandling i fjor, gik jeg imod den forhøjelse af sygehusudskuddet, som dengang blev vedtaget, idet jeg mener, at det er til skade for kommunernes tendens til at føre den fornødne økonomisk forsigtige politik i spørgsmålet om de meget stærkt stigende sygehusudgifter.

Det blev imidlertid vedtaget i fjor, at man skulle forhøje tilskuddet til normalt at dække 60 pct. af udgifterne. Jeg er naturligvis klar over, at hvis det er folketingets flertals faste vilje, at 60 pct. i fremtiden skal være normen, kan dette ikke forhindres, og så må vi alle indstille os derpå. Jeg mener imidlertid, det ville være forkert, hvis man på nuværende tidspunkt binder sig til en sådan linie, bortset fra at jeg personlig synes, den er forkert. Når jeg ikke mener, at tidspunktet til at tage stilling er inde, er det, fordi vi i øjeblikket befinder os i en situation, hvor forskellige forhold, der har berøring med denne sag, er til forhandling. Vi forhandler om hele spørgsmålet om byrdefordelingen i skattereformudvalget — jeg går ud fra, at det er meningen, at disse forhandlinger skal videreføres i næste folketingsår —

og i disse forhandlinger hører dette spørgsmål jo hjemme. Vi forhandler også om amtsskatternes omlægning, et problem, som vi har rejst fra venstres side. Også dette har meget nær berøring med dette spørgsmål, idet det ikke mindst er de stærkt stigende amtsskatter i visse amtskommuner, der har fremkaldt ønskerne om større sygehus-tilskud.

Vi forhandler fremdeles om motorafgifterne og deres anvendelse, og som det fremgår af udvalgets betænkning, har man været inde på det spørgsmål, at de skaderamte fra motorulykker bør have deres sygehusomkostninger dækket gennem motorafgifterne i større eller mindre udstrækning. Desuden mener jeg, at man ikke for alvor har behandlet det problem, jeg rejste i fjor, nemlig at da de bestående *sygehustakster* flere steder er altfor lave i forhold til omkostningerne, giver de ikke den tilstrækkelig opmuntring til forsigtighed, heller ikke hos lægerne, så at undertiden patienter indlægges, som det ikke var nødvendigt at indlægge.

Af disse grunde kan jeg heller ikke i år medvirke til den foreslåede forhøjelse af sygehus-tilskuddet. Jeg beklager, at dette ikke fremgår af betænkningen. Jeg var forhindret i at deltage i det udvalgs-møde, hvor betænkningen blev afgivet, og var for sent opmærksom på, at betænkningen var blevet afgivet. Derfor ser det af udvalgets betænkning ud, som om jeg er med til at indstille lovforslaget til vedtagelse, hvilket altså ikke er tilfældet.“

Lovforslaget vedtoges med 124 stemmer mod 7 (DR og Thorkil Kristensen), idet 1 grønlandsk medlem afholdt sig fra at stemme.

48. Lov om ændringer i lov for Færøerne om sygehuse. (Indenrigsminister *Carl Petersen*). [A. sp. 2171. — C. sp. 495].

Fremsat skriftligt i folketinget $1\frac{7}{8}$ (F. sp. 4748). 1. beh. $\frac{6}{6}$ (F. sp. 4948). Partiernes ordførere: P. M. Dam, Johan Poulsen, Ninn-Hansen, Steen og Lynnerup Nielsen. 2. beh. $\frac{6}{6}$ (F. sp. 4979). 3. beh. $1\frac{2}{6}$ (F. sp. 5053). *Loven stadfæstet 23. juni 1956.* (Lovt. nr. 175).

Loven, der på forhånd var enstemmigt vedtaget af Færøernes lagting, tilsigter at skabe grundlag for en forhøjelse af de gældende *takster for behandling af sygekassepatienter* på de færøske sygehuse. Disse takster var i sygehusloven fastsat til 2 kr. pr. sygedag. Da udgifterne til sygehusenes drift imidlertid er steget fra ca. 6 kr. pr. sygedag i 1939 til godt 30 kr. pr. syge-

dag i 1954—55, har man på Færøerne ønsket at få gennemført en forhøjelse af sygehusenes takster.

Efter loven vil taksterne i fremtiden blive fastsat i et af indenrigsministeriet godkendt *takstregulativ*, således som det er tilfældet for de offentlige sygehuse i det øvrige land, og det er hensigten at fastsætte taksterne på linie med, hvad der i almindelighed gælder for de kommunale sygehuse.

Ud over den anførte ændring af takstbestemmelserne indeholder loven alene nogle formelle ændringer, som står i forbindelse med Færøernes ændrede statsretlige stilling i henhold til hjemmestyreloven.

I bemærkningerne til det af indenrigsministeren fremsatte lovforslag hedder det:

„Bestemmelserne om de færøske sygehusenes forhold indeholdes i lov for Færøerne nr. 76 af 15. marts 1939. Loven indeholder i første række bestemmelser om sygehusenes økonomiske forhold, idet loven fastsætter regler for de offentlige tilskud til driften af de færøske sygehuse, herunder statskassens tilskud, sygekassernes betaling og Færøernes amtskommunes (nu landskassens) bidrag til sygehusenes drift. Statskassens tilskud udgør efter loven som hovedregel 2 kr. pr. sygedag, hvilket beløb dog vil være at tage op til revision hvert 3. år, således at ændringen af tilskuddet kan ske ved finanslov eller tillægsbevillingslov. Sygekassernes betaling er ligeledes fastsat til 2 kr. pr. dag, dog ikke over halvdelen af den ellers for behandlingen m. v. på vedkommende sygehus fastsatte betaling. Endelig pålægger loven amtskommunens kasse (nu landskassen) at udrede de beløb, hvormed sygehusenes udgifter overstiger de samlede indtægter.

Under hensyn til den ændring, som har fundet sted i Færøernes statsretlige stilling, og på grund af den udvikling, som især er sket på sygehusvæsenets område siden 1939, har det været overvejet at iværksætte en almindelig revision af den færøske sygehuslov, og der er allerede for flere år siden blevet ført orienterende forhandlinger med de færøske myndigheder om spørgsmålet.

På grund af lægestriden i Klaksvig blev spørgsmålet om en almindelig revision af loven stillet i bero. Derimod blev der ved tillægsbevillingsloven for finansåret 1951—52 gennemført en forhøjelse af statstilskuddet, som ikke var blevet ændret siden lovens vedtagelse. Tilskuddet blev da fastsat til 9 kr. pr. sygedag, og dette beløb er senere for finansåret 1955—56 forhøjet til 10 kr. pr. sygedag.

På grund af den betydelige stigning i sygehusenes udgifter, som har fundet sted siden 1939 — fra ca. 6 kr. pr. sygedag til godt 30 kr. pr. sygedag i 1954—55 — har sygehusenes bestyrelse ønsket at gennemføre en forhøjelse af sygehusenes takster på linie med den takst-

forhøjelse, som i almindelighed er gennemført på de kommunale sygehuse i det øvrige land. På denne baggrund har Færøernes lagting vedtaget det foreliggende lovforslag om ændring af den færøske sygehuslov, hvorved der skabes hjemmel for at iværksætte den ønskede takstforhøjelse, idet taksterne efter lovforslaget skal godkendes af indenrigsministeren, hvilket svarer til, hvad der er gældende i det øvrige land i henhold til sygehusloven af 27. februar 1946.“

Lovforslaget mødte i folketinget tilslutning fra alle sider og vedtoges uændret og enstemmigt uden forudgående udvalgsbehandling.

49. Lov om sygeplejersker. (Indenrigsminister *Carl Petersen*). [A. sp. 833. — C. sp. 453].

Fremsat skriftligt i folketinget ²⁴/₁₁ (F. sp. 1287). 1. beh. ³⁰/₁₁ (F. sp. 1430). Partiernes ordførere: Nina Andersen, Ellen Poulsen, Hanne Budtz, Ingeborg Refslund Thomsen, Petra Petersen og Viggo Starcke. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Nina Andersen, Brodthagen [formand], Th. Carlsen, Poul Hansen (Grenaa), Peter Jørgensen, Viola Nørlov, Orla Pedersen, Schrøder [fra ²⁵/₁ Sofie Pedersen], Ellen Poulsen, Alfred Bøgh, Thisted Knudsen, Krogh, Sønderup, Hanne Budtz, Fibiger, Carsten Raft og Ingeborg Refslund Thomsen [næstformand]). Betænkning (B. sp. 653) afgivet ⁹/₅. (Ordfører: Nina Andersen). 2. beh. ¹⁵/₅ (F. sp. 4698). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. ¹⁸/₅ (F. sp. 4868). *Loven stadfæstet 25. maj 1956.* (Lovt. nr. 127).

Forslaget til nærværende lov var, efter hvad *indenrigsministeren* oplyste i sin fremsættelsestale, „udarbejdet på grundlag af en *betænkning*, som i *april 1954* blev afgivet af det af indenrigsministeriet nedsatte udvalg vedrørende sygeplejerskemanglen. Udvalget havde allerede i 1949 afgivet en betænkning om afhjælpning af den akutte mangel på sygeplejersker.

De nugældende lovbestemmelser vedrørende sygeplejerskers autorisation og forhold iøvrigt findes i lov nr. 140 af 26. april 1933 om autoriserede sygeplejersker, således som denne lov er ændret ved lov nr. 133 af 30. marts 1942 og lov nr. 286 af 18. juni 1951.

Da disse regler ikke længere kan betragtes som tilfredsstillende på alle punkter, foreslås der en række ændringer i forhold til den hidtil gældende lovgivning.

Det foreslås således, at *betegnelsen sygeplejerske* — men derimod ikke det at pleje syge — skal være *forbeholdt autoriserede sygeplejersker*,

medens disse under den nuværende ordning kun har eneret til betegnelsen autoriseret sygeplejerske. Endvidere foreslås *betingelserne for at opnå autorisation ændret* som følge af udvalgets forslag til en omlægning af sygeplejerskeuddannelsen; de *nærmere regler for uddannelsen skal gives ved en kgl. anordning*.

Endelig foreslås oprettet et *sagkyndigt uddannelsesnævn* på mindst 5 og højst 10 medlemmer, der skal være rådgivende for sundhedsstyrelsen i spørgsmål *vedrørende sygeplejerskeuddannelsen*, og som i samarbejde med sundhedsstyrelsen skal virke for, at uddannelsen kommer til at svare til de krav, der til enhver tid må stilles. I denne forbindelse vil jeg gerne pege på, at udviklingen i de sidste 20 år såvel med hensyn til sygdomsbehandlingen som sygdomsforebyggelsen har medført, at kravene til sygeplejerskerne og til deres uddannelse er blevet betydeligt skærpet; denne udvikling vil utvivlsomt fortsætte fremover.

Ved *opbygningen af forslaget til lov om sygeplejersker* har man iøvrigt fulgt *princippet i loven om udøvelse af lægegerning og loven om udøvelse af jordemodergerning*, således at man i de enkelte afsnit præciserer betingelserne for at opnå autorisation, sygeplejerskens pligter, reglerne om tilsyn og straffebestemmelser.“

Om lovens nærmere indhold skal følgende anføres:

Kapitel I (§§ 1—4) omhandler retten til at udøve virksomhed som sygeplejerske.

I § 1 fastslås det, at alene den, der har modtaget *autorisation*, er berettiget til at *udøve virksomhed* som og *betegne sig som sygeplejerske*.

Loven udelukker ikke, at mænd uddannes og autoriseres, og flertallet i det foran omtalte udvalg forudsatte, at der åbnes *adgang for mænd til sygeplejeuddannelse med efterfølgende autorisation* som sygeplejer for øje. Det bemærkes herved, at overgangsreglen i § 15, som giver adgang for sygeplejersker, der er uddannet efter den hidtidige ordning, men ikke har opnået autorisation, til på visse betingelser at opnå en sådan, også vil kunne anvendes på mænd.

§ 2, stk. 1—3, indeholder *betingelserne for at opnå autorisation*.

Ifølge *stk. 1* meddeles autorisation til at udøve virksomhed som sygeplejerske og betegne sig som sygeplejerske efter begæring den, der har *gennemgået sygeplejeforskolet og en 3-årig uddannelse med forkursus*, og som har *bestået afsluttende eksamen*

og modtaget eksamensbevis ved en af sundhedsstyrelsen godkendt sygeplejeskole.

Bestemmelsen fik sin endelige affattelse efter udvalgsbehandlingen mellem 1. og 2. behandling i folketinget.

I udvalgets betænkning anføres bl. a.:

„Udvalget har fra indenrigsministeren modtaget et udkast til den i lovforslagets § 2, stk. 5, omhandlede kongelige anordning om sygeplejerskeuddannelsen, hvorefter *grunduddannelsen* består af en forskole i 2 dele af tilsammen ca. 5½ måneders varighed og en 3-årig uddannelse. Ministeren har overfor udvalget givet tilsagn om ved udarbejdelsen af anordningen at foranledige, at betegnelsen „forskole“ alene anvendes om den del af uddannelsen, der i det nævnte udkast er betegnet som forskolens 1. del, og at det som forskolens 2. del betegnede kursus forud for den 3-årige uddannelse i anordningen benævnes „(sygepleje)forkursus“. Dettets varighed er 2 måneder.

Indenrigsministeren er enig med udvalget om, at fordringerne ved den prøve i fagene dansk (skriftlig opgave), regning (anvendelsen af almindelige regningsarter) og naturlære (fysik og kemi), som kræves bestået, inden det nævnte kursus (forskolens 2. del) påbegyndes, i alle de nævnte fag skal være på højde med de til enhver tid gældende fordringer ved mellemskoleeksamen.

Ministeren er indforstået med, at en 2-årig uddannelse på kolonien *Filadelfia* regnes som 1 år af den 3-årige uddannelse.

Autorisation kan dog ifølge *stk. 2* ikke meddeles den, der må antages at være *farlig for sine medmennesker* under udøvelse af virksomhed som sygeplejerske *enten* på grund af *legemlige mangler eller* varig med mellemrum indtrædende *mangelfuld sjælstilstand*, hvadenten denne skyldes sygdom eller misbrug af alkohol, lægemidler og deslige, *eller* på grund af *udvist grov uduelighed*. Autorisationen kan endvidere nægtes under de i *borgerlig straffelovs § 78, stk. 2*, nævnte omstændigheder.

Ifølge sidstnævnte bestemmelse kan den, der er dømt for et strafbart forhold, under visse betingelser udelukkes fra at udøve virksomhed, som kræver en særlig autorisation eller godkendelse.

Stk. 3 kræver afgivelse af en *skriftlig forsikring* om samvittighedsfuldt at ville opfylde pligterne som sygeplejerske.

Ifølge *stk. 5* fastsættes de nærmere regler for uddannelsen ved *kongelig anordning*.

§ 3 giver i lighed med den hidtidige ordning mulighed for

at give personer, der er *uddannet i udlandet*, autorisation som sygeplejerske.

Må det antages, at en sygeplejerske er farlig for sine medmennesker under udøvelse af sygeplejegering på grund af legemlige mangler eller sådan sjælstilstand eller uduelighed, som efter § 2, stk. 2, udelukker autorisation, afgiver sundhedsstyrelsen ifølge § 4, stk. 1, til indenrigsministeren indstilling om, at der træffes foranstaltninger til, at *retten* til at udøve virksomhed som sygeplejerske *fratages vedkommende*. Forinden sundhedsstyrelsen afgiver sin indstilling, skal sagen *forelægges retslægerådet*. Endvidere skal der gives *vedkommende lejlighed til at erklære sig* skriftligt eller mundtligt, og pågældende skal opfordres til at erklære, om hun ønsker sagen afgjort *ved dom eller* underkaster sig *indenrigsministerens afgørelse*. Afgives den sidstnævnte erklæring ikke inden en frist af 14 dage, vil sagen være at indbringe for underretten.

Stk. 2 giver adgang til at optræde ved *tillidsmand* under sagens behandling i sundhedsstyrelsen og til at gøre sig bekendt med samtlige sagens akter, som de foreligger for sundhedsstyrelsen.

Ifølge *stk. 3* kan *sundhedsstyrelsen i påtrængende tilfælde*, hvor sygeplejerskens fortsatte virksomhed skønnes at frembyde overhængende fare, *midlertidigt fratage hende retten* til at udøve virksomhed som sygeplejerske. Sundhedsstyrelsen skal da straks gøre indberetning til indenrigsministeren, der stadfæster eller ophæver sundhedsstyrelsens beslutning.

Stk. 4 giver nærmere regler om de tilfælde, hvor afgørelsen skal træffes *ved dom* og om virkningen af *eventuel anke*.

Ifølge *stk. 5* kan den pågældende sygeplejerske om fornødent opfordres til at underkaste sig *lægeundersøgelse*, eventuelt ved hospitalsindlæggelse, og bestemmelsen angiver nærmere, hvilke regler der skal følges i tilfælde af hendes vægring herved.

Indenrigsministeren kan ifølge *stk. 6* efter ansøgning meddele en person, hvem retten til at udøve virksomhed som sygeplejerske er frataget, *tilladelse til påny at udøve sådan virksomhed*, såfremt de fratagelsen begrundende omstændigheder ikke længere findes at være tilstede. Dersom ministeren afslår ansøg-

ningen, kan vedkommende på visse nærmere angivne betingelser begære denne afgørelse prøvet ved domstolene.

Stk. 8 giver adgang for en sygeplejerske til selv at fraskrive sig retten til at udøve virksomhed og betegne sig som sygeplejerske for tid eller indtil videre.

Reglerne i § 4 svarer for en stor del til de regler, der gælder for læger og jordemødre.

Kapitel II (§§ 5 og 6) omhandler sygeplejerskens pligter og fastslår bl. a. den hidtil gældende regel, at en sygeplejerske under udvøvelsen af sin gerning er forpligtet til at udvise omhu og samvittighedsfuldhed.

Bestemmelsen må ses i sammenhæng med straffebestemmelsen i § 10, stk. 1.

Det bestemmes endvidere, at det er sygeplejersken forbudt at ændre den af en læge ordinerede behandling, ligesom en bestemmelse om hendes tavshedspligt, jfr. straffelovens § 263, stk. 2, er optaget i loven.

Bestemmelserne i *kapitel III (§§ 7 og 8)* om tilsyn med sygeplejersker og sygeplejebureauer svarer i alt væsentligt til de hidtil gældende regler.

Kapitel IV (§§ 9—12) indeholder en række straffebestemmelser.

I § 9 fastsættes i lighed med den hidtidige ordning bødestraf for uberettiget at udgive sig for at være sygeplejerske.

En sygeplejerske, der gør sig skyldig i grovere eller gentagen forsømmelse eller skødesløshed i udøvelsen af sit kald, straffes ifølge § 10, stk. 1, med bøde eller hæfte.

Andre overtrædelser af de i loven indeholdte eller med hjemmel heri fastsatte regler straffes ifølge *stk. 2*, forsåvidt den begåede forseelse ikke efter den gældende lovgivning medfører strengere straf, med bøde.

Også den sidstnævnte bestemmelse hjemlede i sin oprindelige formulering mulighed for hæftestraf, men dette ændredes efter udvalgsbehandlingen.

Ifølge § 11 behandles sagerne, bortset fra bestemmelserne i § 10, stk. 1, normalt som politisager.

Kapitel V (§ 13) indeholder bestemmelser om det i ministerens fremsættelsestale foran omhandlede *uddannelsesnævn*.

Nævnets sammensætning fremgår af § 13, stk. 1, der ændredes under behandlingen i folketinget og i sin endelige formulering har følgende ordlyd:

„Der oprettes et sagkyndigt uddannelsesnævn, bestående af 10 medlemmer. Medlemmerne udpeges af indenrigsministeren efter indstilling af sundhedsstyrelsen. I nævnet skal følgende være repræsenteret: Sygehusforeningen i Danmark med 3 medlemmer, Københavns kommune med 1 medlem, statens hospitalsvæsen med 1 medlem og Dansk Sygeplejeråd med 1 medlem. Endvidere bør 1 medlem være sagkyndigt i undervisnings-spørgsmål (pædagog). Indenrigsministeren beskikker et af nævnets medlemmer til formand for nævnet.“

De nærmere regler for nævnets virksomhed fastsættes ifølge stk. 5 af indenrigsministeren.

I *kapitel VI (§§ 14—16)* findes *overgangs- og ikrafttrædelsesbestemmelser*.

Loven træder i kraft den 1. juli 1956, og samtidig ophæves lov nr. 140 af 26. april 1933 om autoriserede sygeplejersker. Sidstnævnte lov gælder dog indtil videre uændret for *Færøerne*, idet regeringen bemyndiges til efter forhandling med det færøske hjemmestyre ved kongelig anordning at sætte den nye lov i kraft på Færøerne med de ændringer, som følger af øernes særlige forhold.

Lovforslaget fik en velvillig modtagelse i folketinget, og det erkendtes fra alle sider, at udviklingen indenfor sygeplejen stillede stadigt større krav til sygeplejerskerne, som kunne begrunde en ajourføring af de for disse og deres uddannelse gældende regler.

Fra flere af ordførernes side blev der ved 1. behandling givet udtryk for en vis frygt for, at vægten ville blive lagt så stærkt på den faglige uddannelse, at der ikke i tilstrækkelig grad toges hensyn til de menneskelige egenskaber hos eleverne. Ligeledes fremhævedes det fra flere sider, at kravene ved eksaminer og prøver under uddannelsen ikke burde gøres så store, at de udelukkede elever med folkeskoleundervisning som forudsætning for adgang til sygeplejerskeuddannelse. Skønt loven henlagde de nærmere uddannelsesreglers fastsættelse til en kongelig anordning, ønskedes det navnlig fra konservativ side, at i hvert fald rammerne og varigheden kom til at fremgå af selve loven.

De større krav til uddannelsen ville også efter fleres opfattelse skabe vanskeligheder for de mindre sygehuse, hvis undervisning i flere henseender måtte anses for værdifuld. Endelig fremhævedes det, at sygeplejehøjskolernes stilling ikke burde forringes.

Der var et almindeligt ønske om en ændret formulering af bestemmelsen om uddannelsesnævnets sammensætning, bl. a. således, at det fremgik af loven, at Dansk Sygeplejeråd skulle være repræsenteret i nævnet.

Flere af ordførerne fandt straffebestemmelserne for strenge, navnlig burde de i § 9, stk. 2, omhandlede overtrædelser normalt ikke kunne medføre strengere straf end bøde.

Udvalgsarbejdet mellem 1. og 2. behandling resulterede i en række ændringer, som imødekom de fleste af de rejste indvendinger. Om disse ændringer henvises til de ovenfor ved de enkelte paragraffer gjorte bemærkninger.

Lovforslaget vedtoges ved 3. behandling enstemmigt med 139 stemmer.

50. Lov om midlertidige bestemmelser vedrørende statens rentegaranti for husmandskreditforeningernes kasseobligationer. (Boligminister *Kjærbøl*). [A. sp. 1689. — C. sp. 341].

FremSAT skriftligt i folketinget $22\frac{1}{2}$ (F. sp. 3067). 1. beh. $26\frac{1}{2}$ (F. sp. 3219). Partiernes ordførere: Chr. Rasmussen, Gideon, Thestrup, Aage Fogh og Oluf Pedersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Chr. Rasmussen, Bladt, Ditlevsen [formand], Holger Eriksen, Kjældgaard, K. Axel Nielsen, Teichert, Chr. Thomsen, Heilesen, Peder Christensen (Rebild), Foged, Gideon, Sønderup, Thestrup, Bruun de Neergaard, Tesdorpf og Aage Fogh [næstformand]). Betænkning (B. sp. 385) afgivet $20\frac{1}{3}$. (Ordfører: Holger Eriksen). 2. beh. $22\frac{1}{8}$ (F. sp. 3916). 3. beh. $24\frac{1}{3}$ (F. sp. 3988). *Loven stadfæstet 29. marts 1956.* (Lovt. nr. 84).

Ved loven bebyndiges boligministeren til at udvide statens rentegaranti for de to husmandskreditforeningers kasseobligationer til at gælde for 6 pct.s obligationer med en amortisationstid på 10 år. Udstedelse af sådanne obligationer kan til enhver tid af boligministeren forlanges standset endeligt eller midlertidigt.

Lovforslaget var ved fremsættelsen ledsaget af følgende bemærkninger:

„§ 30 i kreditforeningsloven af 1936 bestemmer, at staten garanterer renten af de 2 husmandskreditforeningers 4 pct.s kasseobligationer. Denne begunstiggelse kan føres tilbage til lov af 28. maj 1880 om foreningernes oprettelse.

Siden 1915 har staten med hjemmel i midlertidige love garanteret renten også af foreningernes 4½ pct. obligationer.

Ved midlertidig lov af 30. maj 1952 [årbog 1951—52, side 219] blev endelig garantien udvidet til også at omfatte foreningernes 5 pct.s lån.

Under drøftelserne i kommissionen vedrørende landbrugets kreditforhold har man været inde på spørgsmålet om oprettelse af *kortfristede serier med særligt henblik på lånebehovet i forbindelse med landbrugets rationalisering.*

Disse drøftelser har givet anledning til, at en række kredit- og hypotekforeninger har oprettet 6 pct.s afdelinger med en amortisationstid på 10 år.

Kreditforeningen af ejere af mindre ejendomme på landet i Jylland har nu ønsket at åbne en sådan kortfristet serie. Da staten garanterer renten af foreningens øvrige serier, har man samtidig søgt en tilsvarende garanti for den nye serie.

Selvom kreditforeningen af ejere af mindre ejendomme på landet i østifterne ikke for øjeblikket påtænker åbning af en kortfristet serie, har denne forening ønsket, at bemyndigelsen også kommer til at omfatte en eventuel kortfristet serie her.

Efter forslaget skal boligministeren kunne forlange udstedelsen af obligationer i de omhandlede serier standset endeligt eller midlertidigt.

Forslaget er tiltrådt af realkreditkommissionen.“

Lovforslaget mødte i folketinget tilslutning fra samtlige partier og gennemførtes uændret. Det henvistes til behandling i et udvalg, der i sin betænkning udtaler:

„Spørgsmålet om *forhøjelse af udlånsgrænsen* er blevet drøftet, og boligministeren har givet tilsagn om at tage det op til behandling med henblik på at fremsætte forslag derom senest ved næste folketingsamlings begyndelse.“ [Det bebudede lovforslag fremsattes og gennemførtes allerede i indeværende samling, jfr. nærmest efterfølgende sag].

I overensstemmelse hermed udtalte *Chr. Rasmussen* (S) på udvalgsordførers vegne ved lovforslagets 2. behandling:

„Selve det foreliggende lovforslag har i udvalget samlet enstemmig tilslutning. Når udvalget alligevel har afholdt 4 møder og haft samråd med boligministeren, skyldes det det spørgsmål, det ærede medlem hr. Aage Fogh rejste under første behandling,

nemlig spørgsmålet om husmandskreditforeningernes lånegrænse. Dette spørgsmål har i udvalget været ret indgående drøftet, også i samråd med boligministeren. Det har imidlertid været både udvalgets og boligministerens opfattelse, at det var teknisk ugørligt at føje et ændringsforslag ind i det foreliggende lovforslag, så man kunne løse dette spørgsmål i forbindelse med det foreliggende.

Den højtærede boligminister har derfor overfor udvalget givet tilsagn om, at han i den nærmeste tid, senest i efteråret 1956, vil fremsætte forslag til ændring af kreditforeningsloven, således at det bliver muligt at forhøje de nuværende lånegrænser, der i øjeblikket for landbrugsejendomme er ca. 19 000 og for beboelsesejendomme ca. 15 000 kr., og efter at dette løfte er givet, kan jeg på udvalgets vegne anbefale det foreliggende lovforslag til uændret vedtagelse.“

Lovforslaget vedtoges enstemmigt, idet 1 grønlandsk medlem afholdt sig fra at stemme.

51. Lov om ændringer i lov om kreditforeninger. (Boligminister *Kjærbøl*). [A. sp. 2089. — C. sp. 511].

Fremsat skriftligt i folketinget $\frac{3}{5}$ (F. sp. 4451). 1. beh. $\frac{3}{5}$ (F. sp. 4575). Partiernes ordførere: Chr. Rasmussen, Heilesen, Thestrup, Aage Fogh, Fuglsang og Oluf Pedersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Chr. Rasmussen, Bladt, Ditlevsen [formand], Holger Eriksen, Kjældgaard, K. Axel Nielsen, Teichert, Chr. Thomsen, Heilesen, Peder Christensen (Rebild), Foged, Gideon, Sønderup, Thestrup, Baagø-Hansen, Fibiger og Aage Fogh [næstformand]). Betænkning (B. sp. 739) afgivet $\frac{18}{5}$. (Ordfører: Chr. Rasmussen). 2. beh. $\frac{7}{8}$ (F. sp. 4960). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 755) afgivet $\frac{12}{8}$. 3. beh. $\frac{14}{8}$ (F. sp. 5187). *Loven stadfæstet 23. juni 1956.* (Lovt. nr. 174).

Ved loven foretages følgende ændringer i lov nr. 109 af 7. april 1936 om kreditforeninger, jfr. lovbekendtgørelse nr. 286 af 23. juli 1952:

1) § 1, stk. 1, nr. 8, ændres således, at *Københavns Kreditforenings* låneområde kommer til at omfatte „ejendomme i den del af byudviklingsområdet for Københavnseggen, for hvilket der til enhver tid er godkendt byudviklingsplaner i medfør af lovgivningen om regulering af bymæssige bebyggelser. Landbrugsejendomme er undtagne fra foreningens virksomhed.“

Med den nugældende byudviklingsordning betyder dette, at kreditforeningens låneområde, der hidtil udover hovedstads-kommunerne har omfattet samtlige kommuner i Københavns amtsrådskreds, udvides til også at omfatte Hørsholm, Birkerød og Farum kommuner i Frederiksborg amtsrådskreds.

Samme låneområde er det iflg. bemærkningerne til lovforslaget hensigten at tildele *Husejernes Kreditkasse*, hvilket kan ske administrativt ved en statutændring. Denne institutions låneområde vil herved blive udvidet med Dragør, Store Magleby, Værløse, Ballerup-Maaløv, Ledøje-Smørum, Høje-Taastrup, Herstedøster-Herstedvester, Vallensbæk og Thorslunde-Ishøj kommuner i Københavns amtsrådskreds og med Hørsholm, Birkerød og Farum kommuner.

Som begrundelse for at få deres låneområde udvidet havde Københavns Kreditforening og Husejernes Kreditkasse i et fælles andragende til boligministeriet anført:

„Til støtte for udvidelsen synes at tale, at lovgivningen nu — ikke alene i byudviklingsloven, men også i byplanlovens § 4 (lovbekendtgørelse nr. 242 af 30. april 1949) — medregner de 3 nævnte i Frederiksborg amtsrådskreds beliggende kommuner til Storkøbenhavn, hvor vore 2 institutioners låneområde i årenes løb er blevet udvidet i takt med den bymæssige bebyggelses fremskriden. Der er da også i de 3 kommuner — i langt højere grad end i de vestlige kommuner i Københavns amtsrådskreds — et udstrakt etagebyggeri under udvikling. Det må derfor være naturligt, at særlig etagebyggeriet derude, der i øjeblikket kun betjenes af een kreditforening, får samme adgang til at indhente lånetilbud fra flere kreditforeninger som byggeriet i det øvrige hovedstadsområde. Det må her fremhæves, at en række af vore faste lånsøgere, der har etagebyggeri under opførelse i de 3 oftnævnte kommuner, har været utilfredse med ikke her at kunne blive betjent af den kreditforening, de var vant til at gøre forretninger med.“

2) I § 1, stk. 1, nr. 11, forhøjes højstegrænsen for de 2 husmandskreditforeningers udlån fra 19 600 kr. til 30 000 kr. for land-, skov- og havebrugsejendomme og fra 15 500 kr. til 21 000 kr. for andre ejendomme. (Efter det oprindelige lovforslag skulle grænserne kun forhøjes til henholdsvis 25 000 kr. og 18 000 kr.).

De nye lånegrænser gælder lån til en rentefod på 4½ pct. og med en amortisationstid på 60 år. For lån til højere eller

lavere rentefod og for lån med kortere amortisationstid reguleres lånegrænsen i overensstemmelse med kreditforeningens sædvanlige retningslinier for låneudmålingen. (Også på dette punkt undergik lovforslaget en ændring, idet der i det oprindelige lovforslag stod: „De fastsatte lånegrænser gælder lån til en rentefod på 4 pct. For lån til højere rentefod nedsættes lånegrænsen i overensstemmelse med kreditforeningens sædvanlige retningslinier for låneudmålingen“).

3) I § 1, stk. 3, er foretaget nogle ændringer i bestemmelserne om den automatiske regulering af husmandskreditforeningernes lånegrænser.

I trediesidste og næstsidste punktum stod tidligere:

„Den første regulering, der finder sted i 1954, foretages (dog) på grundlag af en opgørelse for årene 1952 og 1953 sammenlignet med året 1951, og den anden regulering, der finder sted i 1957, foretages på grundlag af en opgørelse for 5 års perioden 1952—56 sammenlignet med 3 års perioden 1951—53. Gennem regulering kan lånegrænsen for land-, skov- og havebrugsejendomme ikke bringes over 24 000 kr. eller under 12 000 kr. og for andre ejendomme ikke over 20 000 kr. eller under 10 000 kr.“

Dette er nu ændret til:

„Den første regulering, der finder sted i 1959, foretages på grundlag af en opgørelse for 5 års perioden 1954—58 sammenlignet med 5 års perioden 1951—55. Gennem regulering kan lånegrænsen for land-, skov- og havebrugsejendomme ikke bringes over 40 000 kr. eller under 20 000 kr. og for andre ejendomme ikke over 28 000 kr. eller under 14 000 kr.“ (Efter det oprindelige lovforslag skulle de anførte beløb være henholdsvis 35 000 kr., 15 000 kr., 24 000 kr. og 12 000 kr.).

Om *lånegrænserne* anføres i bemærkningerne til lovforslaget bl. a.:

„På grundlag af et omfattende udvalgsarbejde blev der ved lov nr. 202 af 30. maj 1952 foretaget en forhøjelse af de to husmandskreditforeningers lånegrænser, og der indførtes en ny ordning, hvorefter lånegrænserne underkastedes automatisk regulering efter nærmere regler. Lånegrænserne blev i den nævnte lov fastsat til 18 000 kr. for jordbrugene og til 15 000 kr. for de jordløse huse. Ved den „auto-

matiske“ regulering i 1954 forhøjedes grænserne til henholdsvis 19 600 kr. og 15 500 kr. Næste regulering skulle være foretaget i 1957. Husmandskreditforeningerne har imidlertid nu ønsket en yderligere forhøjelse af lånegrænserne ud over det, reguleringen har medført. Man henviser til, at de øvrige kreditforeninger har forhøjet deres låneudmåling, hvorefter grundlaget for ordningen har forskudt sig, og til, at *husmandskreditforeningerne til trods for nyordningen både absolut og relativt er gået tilbage sammenlignet med de andre foreninger.* Dette gælder særlig udpræget for landbrugsøkonomernes vedkommende.

Der har været forhandlet i boligministeriet mellem repræsentanter for husmandskreditforeningerne og de øvrige kreditforeninger, men det har vist sig umuligt at nå til enighed om en fælles indstilling om en forhøjelse af grænserne.“

4) Den i § 31, stk. 4, 2. punktum, omhandlede lånegrænse for *Kreditforeningen for industrielle Ejendomme* på 1 mill. kr., jfr. § 1 c i lov nr. 62 af 23. april 1897 med senere ændringer, er ophævet.

Herom hedder det i bemærkningerne til lovforslaget:

„Direktionen for Kreditforeningen for industrielle Ejendomme har andraget om ministeriets godkendelse af, at lånegrænsen i kreditforeningslovens § 31, stk. 4, ophæves.

Foreningens andragende har været forelagt *handelsministeriet*, der har udtalt, at størstedelen af de låneansøgninger, der har været forelagt handelsministeriets industrilåneudvalg, har omfattet projekter af en sådan størrelsesorden, at der har været mulighed for belåning indenfor foreningens nugældende grænse, men man finder en forhøjelse rimelig navnlig af hensyn til de siden sidste regulering af lånegrænsen stedfundne meget betydelige prisstigninger på industrielle maskiner.

Om en eventuel forøget risiko som følge af grænsens ophævelse anføres, at handelsministeriet har erfaring for, at foreningens udmåling af lånets størrelse er forsigtig uanset foreningens som regel ret høje vurderinger.

Sagen har endvidere været forelagt *justitsministeriet* med henblik på, at umyndiges midler kan anbringes i kreditforeningens obligationer. Justitsministeriet har efter forhandling med overformyndieret udtalt, at man for sit vedkommende ikke vil udtale sig imod, at maksimumsgrænsen ophæves på vilkår, at foreningens statutter ændres, således at udmålingsgrænsen for lån på 1 mill. kr. og derover ikke må overstige 40 pct. af vurderingssummen for grund og bygninger og 20 pct. af vurderingssummen for maskiner (herunder kraftmaskiner), samt at der skabes statutmæssig sikkerhed for, at reservefondens midler ikke kan anbringes i foreningens egne kasseobligationer, og at den senest lukkede serie er solidarisk ansvarlig

for den nye series lån, indtil den nye serie er på 6 mill. kr. og har en reservefond på 5 pct. af obligationsmassen.

Dissø vilkår har foreningen erklæret sig indforstået med.

Boligministeriet har derfor ment at kunne imødekomme foreningens anmodning.“

Ved fremsættelsen af lovforslaget udtalte *boligministeren* bl. a.:

„Som det vil være i erindring, blev der under folketingets forhandlinger om loven om statsgaranti for renten af husmandskreditforeningernes kortfristede 6 pct. kasseobligationer rejst spørgsmål om en forhøjelse af lånegrænserne for de to husmandskreditforeninger. Under et samråd med det af folketinget nedsatte udvalg til behandling af det pågældende forslag gav jeg tilsagn om senest i næste samling at ville fremsætte lovforslag herom.

Det er imidlertid lykkedes allerede nu at afslutte arbejdet med sagen og de nødvendige forhandlinger med de interesserede kreditforeninger.

Der kan efter de foreliggende oplysninger næppe være tvivl om, at en forhøjelse af lånegrænserne vil være rimelig og retfærdig overfor husmandskreditforeningerne og bidrage til en forbedring af lånemulighederne for den kreds af befolkningen, der særlig føler sig knyttet til disse foreninger.

De øvrige kreditforeninger har foretaget en forhøjelse af deres udlånsniveau, siden der i 1952 blev indført en automatisk regulering af husmandskreditforeningernes grænser. Denne forhøjelse vil husmandskreditforeningerne ikke kunne følge op med de nugældende grænser. Dertil kommer for landbrugsejendommenes vedkommende, at de hidtidige forhøjelser af lånegrænsen er foretaget på basis af en pristalsregulering, der ikke tager tilstrækkeligt hensyn til, at den økonomiske og tekniske udvikling har bragt husmandsbrugene op i et niveau, der ligger en hel del højere end det, der følger af en simpel pristalsregulering af de oprindelige grænser. Ud fra disse betragtninger foreslås det, at lånegrænsen for landbrugsejendomme forhøjes fra de nugældende 19 600 kr. til 25 000 kr., medens grænsen for de jordløse huse forhøjes samtidig fra de nugældende 15 500 kr. til 18 000 kr.

Under boligministeriets behandling af sagen er der fremsat ønske om et par andre ændringer i kreditforeningsloven“

Lovforslaget henvistes efter 1. behandling til et udvalg, hvis arbejde med sagen resulterede i nogle ændringsforslag vedrørende husmandskreditforeningernes lånegrænser. Herom udtales i den enstemmige betænkning:

„Spørgsmålet om en forhøjelse af lånegrænserne for landbrugsejendomme og jordløse ejendomme har været drøftet i udvalget, der med tilslutning af boligministeren stiller nedenstående ændringsfor-

slag nr. 1 om forhøjelse af lånegrænserne for landbrugsejendomme til 30 000 kr. og for de jordløse ejendomme til 22 000 kr.

Vedrørende det nedenfor under nr. 2 stillede ændringsforslag, som ministeren også kan tiltræde, bemærkes, at der i udvalget er enighed om, at lånegrænserne knyttes til en rentefod på $4\frac{1}{2}$ pct., og at det præciseres, at lånegrænserne gælder for lån med en amortisationstid på 60 år. Udvalget har herved ønsket fastslået, at der i overensstemmelse med foreningernes almindelige praksis kan ske en forhøjelse af låneudmålingen, hvis afdragstiden er mindre end 60 år, og at foreningerne således vil være i stand til at yde de 10-årige lån op til 30 000 kr. i landbrugsejendomme, selvom renten af disse lån er 6 pct.“

Ved 2. behandling vedtoges ændringsforslagene enstemmigt.

Efter betænkningens afgivelse havde udvalget imidlertid fra *Jysk Grundejerkreditforening* i Herning modtaget en henvendelse, som bevirkede, at der inden 3. behandling i en tillægsbetænkning stilledes ændringsforslag om fastsættelse af lånegrænsen for de jordløse til 21 000 kr. i stedet for 22 000 kr. Samtidig foresloges det at ajourføre den automatiske regulerings højeste og laveste beløb for låneudmålingen som foran omtalt.

Efter at man ved 3. behandling havde vedtaget ændringsforslagene herom, blev lovforslaget i den ændrede form vedtaget enstemmigt.

52. Lov om ændring i lov om folkeforsikring. (Vedrørende indførelse af folkepension, ændringer af fradragreglerne for beregning af folkepension og invalidepension og forhøjelse af pensionernes grundbeløb). (Socialminister *Strøm*). [A. sp. 693. — C. sp. 589].

Fremsat mundtligt i folketinget $^{11}/_{11}$ (F. sp. 949). 1. beh. $^{23}/_{11}$ og $^{24}/_{11}$ (F. sp. 1167, 1248 og 1293). Partiernes ordførere: Bundvad, Lorentzen, Poul Møller, Svend Jørgensen, Ragnhild Andersen og Søren Olesen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om folkepension m. fl. lovforslag (se side 476). Betænkning (B. sp. 785) afgivet $^{14}/_{6}$. (Ordfører: Bundvad). 2. beh. $^{21}/_{6}$ (F. sp. 5256 og 5291). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 1191) afgivet $^{21}/_{6}$. 3. beh. $^{26}/_{6}$ (F. sp. 5877 og 5925). *Loven stadfæstet 2. oktober 1956.* (Lovt. nr. 258).

Lovforslaget fremsattes i folketinget samtidig med forslag til lov om folkepension (se side 476) og forslag til lov om

ændringer i lov om offentlig forsorg vedrørende hjælp til enker m. v. (se side 252). Mens lovforslaget om hjælp til enker blev gennemført uforandret, blev de to lovforslag om folkepension og om ændringer i folkeforsikringsloven under behandlingen i folketinget underkastet vidtgående ændringer og sammenarbejdet i et lovforslag om ændringer i lov om folkeforsikring (vedrørende indførelse af folkepension, ændringer i fradragsreglerne for beregning af folkepension og invalidepension og forhøjelse af pensionernes grundbeløb). Nedenfor side 237—244 er indholdet af hovedpunkterne i den vedtagne lov refereret.

Til belysning af baggrunden for gennemførelse af en folkepensionsordning skal anføres følgende uddrag af bemærkningerne til socialministerens lovforslag om folkepension, hvori der er givet et resumé af det forudgående arbejde i *folkeforsikringskommissionen*:

I februar 1948 nedsatte regeringen en kommission, der havde til opgave at undersøge betingelserne for og virkningerne af at erstatte den nugældende alders- og invaliderentelovgivning med en hele befolkningen omfattende ordning, der helt eller overvejende hvilede på forsikringsmæssigt grundlag. Kommissionen kunne endvidere på tilsvarende måde på grundlag af den indstilling, der skulle afgives af et i august 1946 af socialministeriet nedsat embedsmandsudvalg, behandle spørgsmålet om en forsikringsmæssig overbygning på den eksisterende alders- og invaliderenteordning. Kommissionen har i juni 1955 afgivet *betænkning*, der i afsnit I indeholder en gennemgang af den gældende alders- og invaliderenteordning i Danmark og i afsnit II en gennemgang af den historiske og økonomiske udvikling af alders- og invaliderenten. I afsnit III gives en oversigt over nogle udenlandske aldersrenteordninger, og i afsnit IV indeholdes oplysning om den forventede befolkningsudvikling og de anslåede fremtidige aldersrenteudgifter.

I afsnit V belyser kommissionen virkningerne af at erstatte den gældende aldersrenteordning med en egentlig folkeforsikringsordning, hvorefter alle medlemmer af samfundet i deres arbejdsdygtige alder indbetaler en forsikringspræmie til det offentlige og ved opnåelse af en vis alder er berettiget til en folkeforsikringsydelse, hvortil udgifterne dækkes af de indbetalte præmier i forbindelse med renterne af disse. Det fremgår af redegørelsen, at *indførelse af en forsikringsordning vil være forbundet med betydelige overgangsvanskeligheder*. Der vil gennem længere tid dels komme meget små ydelser til udbetaling, dels komme til at hvile en dobbelt byrde på den produktive del af befolkningen, der både skal betale aldersrenteudgifterne og deres egne forsikringsbidrag.

Der peges endvidere på, at *ydelserne efter en forsikringsordning*

ikke kan gøres værdifaste indenfor ordningens egne rammer, og at en forsikringsordning vil medføre en fondsdannelse af en sådan størrelse, at det vil medføre næsten uoverskuelige økonomiske konsekvenser.

I afsnit VI omtaler kommissionen problemerne omkring *en forsikringsmæssig ordning til supplerung af aldersrenten* i dens nuværende form. En tvungen forsikringsmæssig overbygning på aldersrenten vil efter redegørelsen give anledning til lignende betænkeligheder som en forsikringsmæssig ordning til afløsning af aldersrenten. Kommissionen behandler endvidere problemerne omkring indførelsen af en frivillig forsikringsmæssig overbygning på aldersrenten.

I afsnit VII behandles *alderdomsforsørgelsens almindelige problemer*. Det påvises, at det centrale i enhver offentlig formidlet alderdomsforsørgelsesordning er, at der overføres købekraft fra den produktive del af befolkningen til de gamle. Man må her overveje, hvor store beløb der skal overføres, og dermed hvilket afsavn den produktive befolkningsgruppe skal påtage sig til fordel for en højere levestandard i alderdommen. Endvidere må overvejes, hvorledes ordningen skal finansieres. . . .

Endelig må det indgå i overvejelserne, efter hvilke retningslinier de overførte beløb skal fordeles blandt de gamle. Her er spørgsmålet, om kredsen af berettigede skal udvides, ved at fradragsreglerne lempes, eller om ydelsen helt eller delvis skal udbetales til alle gamle uden hensyn til deres indtægt og formue, eller om kredsen af de berettigede skal begrænses, og hvilke virkninger sådanne ændringer i givet fald ville få.

„Der har i kommissionen under henvisning til de forannævnte grunde været *enighed om ikke at fremsætte forslag om en egentlig forsikringsmæssig ordning* til afløsning af aldersrenteordningen eller om en tvungen forsikringsmæssig ordning til supplerung af aldersrenten. Kommissionens flertal har *heller ikke ment at kunne stille forslag om en frivillig overbygning på aldersrenten på forsikringsmæssigt grundlag* . . .

Af repræsentanten for socialdemokratiet er der stillet forslag om over en periode af 30 år at indføre en alle gamle omfattende folkepensionsordning til afløsning af den gældende aldersrenteordning. Folkepensionens satser skal gradvis forhøjes til at være ca. 33 pct. højere end de nugældende københavnske aldersrentesatser, og folkepensionen gøres værdifast derved, at pensionen på ethvert tidspunkt skal stå i et fast forhold ($\frac{2}{3}$) til befolkningens gennemsnitsindtægt. Tilgangsalderen skal efter en overgangstid på 8 år sættes til 62 år for enlige kvinder og 67 år for andre. Udgifterne til ordningen bør principielt dækkes gennem skatterne.

Venstres repræsentant har stillet forslag om at supplere aldersrenten med en overbygningpension, der skal ydes til mænd fra det 67. år og til kvinder fra det 62 år. Pensionen ansættes for samlevende ægtefæller til 8 pct. af den til enhver tid fastsatte gennemsnitsindtægt for forsørgere. For enlige gradueres overbygningpensionen i

samme forhold som aldersrenten. Forhøjelse af pensionen kan ske ved at forhøje den nævnte procentsats, og aldersrenten skal da nedsættes tilsvarende. Finansieringen af udgifterne ved pensionen skal ske ved et særligt bidrag, der opføres som et særligt beløb på skattekilletter.

Det konservative folkepartis repræsentant har stillet forslag om udvidelse af fradragsreglerne. Udgifterne herved er foreslået dækket ved at pålægge statskatteyderne et bidrag på $\frac{1}{4}$ pct. af den skattepligtige indkomst. Dette medlem har endvidere stillet forslag om en pensionsmæssig overbygning på aldersrenten. Pensionen skal ydes fra det 67. år og skal udgøre 1 000 kr. årlig for ægtepar og 600 kr. årlig for enlige. Aldersrentens grundbeløb nedsættes med halvdelen af disse beløb. Ordningen finansieres ved at pålægge et bidrag svarende til $1\frac{1}{4}$ pct. af den skattepligtige indkomst.

Det radikale venstres repræsentant har foreslået som indledning til den endelige folkepensionsordning straks at gennemføre en 5 års ordning, hvorefter der skal ydes folkepension til personer over 67 år. Den skal for det første år være 300 kr. for enlige og 450 kr. for ægtepar og stige til henholdsvis 1 500 kr. og 2 250 kr. Samtidig nedsættes aldersrenten med beløb stigende fra 180 kr. om året for enlige og 270 kr. om året for ægtepar til 900 kr. om året for enlige og 1 350 kr. om året for ægtepar. Ordningen foreslås finansieret over skatterne.

Repræsentanten for Danmarks kommunistiske parti har stillet forslag om en 5 års ordning, hvorefter aldersrenten gradvis forhøjes, således at den ved ordningens udløb er nået op på $\frac{2}{3}$ af den faktiske gennemsnitsindtægt for forsørgere. Aldersrenten eller folkepensionen skal være afhængig af modtagerens økonomiske forhold, men de nuværende fradragsregler skal lempes betydeligt. De forøgede udgifter er foreslået dækket ved at pålægge arbejdsgiverne et bidrag, stigende fra $1\frac{1}{2}$ pct. til $3\frac{1}{2}$ pct. af den udbetalte arbejds løn.

Retsforbundets repræsentant har stillet forslag om, at der ydes pension som tillæg til renten samt til andre gamle med tilsvarende indtægt.

Professor Jørgen S. Dich har foreslået en folkepensionering, der hviler på præmiereservesystemet, og som kan virke som en overbygning for den bestående ordning. Ordningen skal være frivillig eller baseret på kollektiv tilslutning. Der skal kunne ydes stats tilskud til præmierne for personer med små indtægter, og det foreslås, at staten garanterer folkepensionens værdistabilitet indenfor visse grænser. Til de nuværende aldersrentemodtagere foreslås ydet et særligt tillæg.

Der har i kommissionen ikke kunnet tilvejebringes enighed om noget af de nævnte forslag, ligesom der ej heller har kunnet tilvejebringes samling om nogle af kommissionens formand på grundlag af de politiske repræsentanters forslag udarbejdede retningslinier.

På kommissionens møde den 2. juni 1955 er der af repræsentanterne for socialdemokratiet og det radikale venstre afgivet en fællesind-

stilling om en folkepensionsordning, der skal gælde i 6 år, og hvorefter der indføres en gennem 3 trin stigende folkepension, der skal kunne ydes uden hensyn til modtagerens indtægt og formue, og som finansieres gennem et særligt folkepensionsbidrag. I tilslutning hertil har repræsentanterne for de øvrige politiske partier i kommissionen afgivet supplerende mindretalsindstillinger, der er optaget i kommissionsbetænkningen.“

De to lovforslag, som socialministeren fremsatte, byggede på det af socialdemokratiets og det radikale venstres medlemmer i folkeforsikringskommissionen fremsatte fællesforslag.

Om indholdet af forslaget til nærværende lov, hvis oprindelige titel var „Forslag til lov om ændring i lov om folkeforsikring. (Vedrørende ændring af fradragsreglerne for beregning af alders- og invaliderente og pensionstillæg til invaliderentemodtagere m. v.)“, kan henvises til følgende uddrag af de bemærkninger, der ledsagede lovforslaget ved fremsættelsen:

„Lovforslaget går ud på at hæve tilgangsalderen, at indregne forskellige tillæg i grundbeløbene, at ændre reglerne om indtægts og formues indvirkning på rentens størrelse, at indføre et pensions-tillæg til invaliderenten og at forhøje bidrag og præmier til invalideforsikringen.

Aldersgrænsen for adgang til aldersrente foreslås forhøjet til 62 år for enlige kvinder og 67 år for andre, svarende til de aldersgrænser, der er foreslået for adgang til folkepension. Gennemførelsen af de højere aldersgrænser foreslås foretaget over en årrække, således at der ikke sker nogen ændring af de hidtil gældende aldersgrænser i de første to år efter lovens ikrafttræden og de højere grænser derefter indføres gradvis i løbet af de følgende fire år.

Der foreslås ikke nogen ændring i folkeforsikringslovens § 1, stk. 3, vedrørende dispensation for aldersgrænsen udover en redaktionel ændring, der er en følge af, at tilgangsalderen foreslås hævet for enlige kvinder fra 60 til 62 år. Ved udarbejdelsen af nærværende lovforslag har man nøje overvejet, hvorvidt der burde ske ændringer i *adgangen til dispensation* under hensyn til den foreslåede forhøjede tilgangslader. Ifølge § 1, stk. 3, er det en betingelse for at give dispensation, at svigtende helbred eller andre ganske særlige omstændigheder taler derfor. Det har været et spørgsmål, om denne bestemmelse burde suppleres med henblik på at give adgang til aldersrente fra det 60. år til personer, der af andre grunde end svigtende helbred må forventes ikke at kunne forsørge sig selv indtil den normale tilgangsalder . . .

Den gældende affattelse af stk. 3 forhindrer imidlertid ikke en rummelig fortolkning af dispensationsbetingelserne, således at *dispensation fra aldersgrænsen i givet fald også gives, uanset at svigtende helbred i sig selv ikke taler herfor*. Under hensyn hertil har man

ment det rettest ikke for øjeblikket at foreslå ændringer i bestemmelsen, men at afvente udviklingen.

Efter de gældende regler består aldersrenten af et grundbeløb og forskellige *tillæg*. Af disse tillæg er nogle faste tillæg, idet de normalt ydes alle rentemodtagere, medens andre, således ægteskabstillæg, børnetillæg og personlige tillæg, ydes efter rentemodtagerens personlige forhold. Til de faste tillæg hører rentetillægget og beklædningsstillægget, der udgør en procentdel af rentens grundbeløb, samt brændselstillægget, der gradueres efter rentemodtagerens indtægt og eventuelt helt kan falde bort. Foruden disse tillæg har der i de senere år med hjemmel i særlige love været ydet rentemodtagerne særlige eengangsydelser. Disse særlige ydelser og de foran nævnte faste tillæg til renten svarer til ca. en trediedel af grundbeløbene.

Det foreslås at *optage de nævnte tillæg som en del af grundbeløbene*. Der vil herved ske en forenkling af administrationen af lovbestemmelserne, og grundbeløbene vil blive udtryk for, hvilke beløb der normalt tilkommer rentemodtagerne.

Størrelsen af den invaliderente eller aldersrente, der tilkommer en person, er afhængig af størrelsen af den pågældendes indtægt og formue. Retten til at oppebære renten med dennes fulde grundbeløb er efter folkeforsikringsloven betinget af, at den berettigedes indtægt ikke overstiger en nærmere bestemt del af grundbeløbet. Såfremt indtægten overstiger dette beløb, fradrages en del af den overskydende indtægt i renten. Invaliderenten kan dog ikke nedsættes under $\frac{1}{3}$ af grundbeløbet, medens aldersrenten, hvis den ville være mindre end $\frac{1}{12}$ af grundbeløbet, bortfalder. Ved beregningen af en persons indtægt med henblik på udregning af størrelsen af den rente, der tilkommer ham, er der hidtil sondret efter indtægtens art, således at der ved anvendelsen af *fradragsreglen* har været en særlig gunstig ordning med hensyn til indtægter, der var en følge af rentemodtagerens indsats for at bidrage til sin egen forsørgelse. Folkeforsikringsloven indeholder således bestemmelser om, at der ved renteberegningen helt ses bort fra en vis indtægt, som hidrører fra personligt arbejde. Denne grænse er for aldersrentemodtagere et beløb svarende til halvdelen af rentens grundbeløb og for invaliderentemodtagere et beløb svarende til det fulde grundbeløb. Endvidere er der regler om, at der kan ses bort fra en vis indtægt af livrente, pension el. lign. og for invaliderentemodtagere særlig af indtægt af en af den pågældende selv tegnet frivillig ulykkesforsikring. Endelig kan der ses bort fra en vis indtægt ved understøttelse eller en legatindtægt. Omvendt skal der foretages større fradrag for en egentlig formueindtægt med den virkning, at renten nedsættes med et beløb svarende til indtægten. Om de hensyn, der ligger bag de forskellige fradragsregler, kan henvises til folkeforsikringskommissionens betænkning side 7 og følgende.

Den udvikling, der i de senere år har været med hensyn til ind-

førelse af pensionsordninger og ydelse af understøttelser fra private virksomheder, har gjort en sondring mellem de forskellige indtægtsarter vanskelig og lidet rimelig. Hertil kommer, at ønsket om at fremme opsparingen må føre til at *mildne den hidtil gældende strenge fradragsregel for rene formueindtægter*. Det foreslås herefter at erstatte de hidtil gældende fradragsregler for rentemodtageres indtægt og formue med en enkelt fradragsregel gående ud på, at al indtægt op til 80 pct. af det nye grundbeløb er fradragsfri, og at overskydende indtægt fradrages med 36 kr. i renten for hver 50 kr. i indtægt.

Den særlige regel for invaliderentemodtagere, hvorefter der kan ses bort fra en indtægt ved personligt arbejde svarende til det fulde grundbeløb, foreslås dog bibeholdt, således at reglen modificeres som følge af den ændrede fastsættelse af grundbeløbene. Endvidere foreslås nogle særlige regler om fradrag for pensionsindtægt fra stat og kommune og om fradrag for invaliditetserstatning bibeholdt.

Efter folkeforsikringsloven er grundbeløbene for aldersrente og invaliderente ens. Ved forslaget til lov om folkepension foreslås det at *yde alle aldersrentemodtagere folkepension*. For at bevare ensartetheden af ydelserne til de to rentemodtagergrupper foreslås det herved i nærværende lovforslag at *yde invaliderentemodtagere et pensions-tillæg*, svarende til den aldersrentemodtagere tilkommende folkepension. Ydelsen af et sådant tillæg til invaliderentemodtagere vil medføre merudgifter for invalideforsikringsfonden, og det foreslås derfor samtidig at foretage en forhøjelse af præmierne fra de invalideforsikrede og af bidragene fra de efter ulykkesforsikringsloven forsikringspligtige arbejdsgivere til dækning af denne merudgift.“

Om *udgifterne* ved og *finansieringen* af den foreslåede folkepensionsordning hedder det videre i lovforslagets bemærkninger:

„Forslaget vil ikke alene medføre direkte udgifter til udbetaling af folkepension, men også en vis nedgang i indkomstbeskatningen. Dette indtægtstab, der som nævnt skyldes, at bidraget skal fradrages ved indkomstopgørelsen, vil kun delvis blive opvejet af den stigning i indkomstbeskatningen, som vil fremkomme, når de udbetalte folkepensioner indkomstbeskattes.

For finansårene 1957—58 og 1958—59 foreslås *bidragene beregnet med 1½ pct.* Ved fastsættelsen af bidragsprocenten har man anslået selve folkepensionsudgifterne for finansårene 1957—58 og 1958—59 til ialt ca. 175 mill. kr. Det omtalte nettotab på indkomstskatterne til staten og den fælleskommunale udligningsfond, der først vil fremkomme i finansåret 1958—59, er rent skønsmæssigt anslået til omkring 15—20 mill. kr. Udgift og nettotab for de to finansår tilsammen anslås således til omkring 190—195 mill. kr. Et folkepensionsbidrag, der udskrives med 1½ pct., vil i de to finansår indbringe et samlet beløb, der rent skønsmæssigt kan anslås til 230 mill. kr. Herefter skulle der i de to første finansår blive tale om et samlet overskud på omkring 35—40 mill. kr. Det må dog

understreges, at de anførte finansielle skøn er meget usikre. Der er således regnet med, at indkomstansættelserne for skatteårene 1957—58 og 1958—59 vil svare til de anslåede indkomstansættelser for skatteåret 1956—57, ligesom det er forudsat, at de for skatteåret 1955—56 gældende udskrivningsregler forlænges uændret for skatteårene 1957—58 og 1958—59.

Det er endnu vanskeligere at budgettere bidragsprocenterne for de følgende finansår. De foreliggende oplysninger tyder på, at de foreslåede satser for pensionsydelse vil medføre, at de årlige udgifter i løbet af 5 år vil stige fra ca. 100 mill. kr. årlig til ca. 250 mill. kr., medens det omtalte årlige nettotab på indkomstskatten til stat og udligningsfond på omkring 15—20 mill. kr. snarere vil blive tredoblet i løbet af samme periode, forudsat at indtægterne og skatteudskrivningsreglerne forbliver uforandrede.

Med den foreslåede bidragsprocent på $1\frac{1}{2}$ vil folkepensionsbidraget udgøre ca. 1 pct. af samlede indtægter (indtægter før fradrag af betalt skat) på fra 10 000 til 20 000 kr., og i løbet af en 5 års periode skulle pensionsbidraget — når det fortsat skal dække såvel de egentlige pensionsudgifter som den omtalte nedgang i indkomstbeskatningen — herefter gradvis stige til ca. $2\frac{1}{2}$ pct. af de nævnte indtægter.“

Ved fremsættelsen af lovforslagene gennemgik *socialministeren* detaljerne i den foreslåede nye ordning, og under henvisning til, at der i de fremsatte forslag er meget, der ligner mindretalsindstillingerne fra de øvrige partier, udtalte ministeren ønske om, at det måtte lykkes ved forhandling at samle et enigt folketing om gennemførelse af de foreslåede forbedringer til gavn for landets gamle medborgere.

Ved lovforslagenes *1. behandling* gennemgik *Bundvad* (S) grundigt enkelthederne i dem og den foreslåede finansieringsform. Han understregede, at forslagene ikke var udtryk for et enkelt partis opfattelse af, hvordan folkepensionsspørgsmålet burde løses. Det havde ved udarbejdelsen af *det socialdemokratiske-radikale fællesforslag* været nødvendigt at fravige principper til fordel for et praktisk resultat, og der var også taget hensyn til synspunkter, som var gjort gældende af andre partier. Han anbefalede på socialdemokratiets vegne socialministerens lovforslag til velvillig behandling i folketinget.

Lorentzen (V) udtalte, at det var vigtigt, at folketinget indgående drøftede lovforslagene og søgte at nå til klarhed over deres økonomiske rækkevidde. Han fandt det forståeligt, at mange befolkningsgrupper drager sammenligning med deres egen stilling og den stilling, en tjenestemand opnår, når han går af med pension, og udtalte, at man måtte forudse en ændring i reglerne om tjenestemandenes bidrag til deres pension og en anden form for deres aflønning. Venstre har gennem tiderne haft den opfattelse, at det gjaldt om at skabe en på forsikringsmæssig basis hvilende pension til alle landets borgere, men under arbejdet i folkeforsikringskommissionen havde

det været nødvendigt at opgive tanken om en egentlig forsikringsmæssig ordning. Om enkeltheder i lovforslaget udtalte han sit partis tilslutning til forhøjelsen af aldersgrænserne med 2 år, men efterlyste et fast kriterium for, hvornår der skal kunne gives dispensation fra aldersgrænsen. Venstre kunne tilslutte sig, at der ved de lempede regler om indtægters indflydelse på renten vises opsparingen et stærkere hensyn end tidligere. Hans parti mente, at de forøgede udgifter burde søges dækket gennem *besparelser på statens nuværende udgifter* og ved udsættelse af en række forslag, hvis gennemførelse ikke havde samme værdi for befolkningen som folkepensionsforslagene. Han udtalte sluttelig, at venstre var absolut positivt indstillet overfor sagen, og at partiet gik ind i udvalgsarbejdet med ønsket om at nå et resultat.

Poul Møller (KF) udtalte indledningsvis en anerkendelse af, at folkepensionssagen nu var blevet forelagt for folketinget. Han fandt, at alene folketinget kunne skønne over, om valutasituationen gør det tilrådeligt at gennemføre en nyordning på dette område, og om sagen bør have en fortrinsstilling fremfor andre sociale krav som boliganvisningen, sindssygeforsorgen, de store årganges problemer og andet. Han fandt, at lovforslagene var slet forberedt og mangelfulde med hensyn til beregninger over deres økonomiske konsekvenser. Særlig mente han, at de foreslåede nyordninger havde to iøjnefaldende skavanker: dels ville opsparingen blive hemmet, dels ville ordningen blive for dyr for bidragyderne. Efter det konservative folkepartis opfattelse måtte folkepensionen indrettes således, at den udover forsørgelse af de mindst bemidlede gav en støtte, *en inflationsdækning, for dem, der selv har villet og kunnet lægge til side til deres alderdom*. Hans parti fandt det af afgørende betydning, at den ordning, der fastlagdes, blev holdbar, at den kom til at bygge på en kombination af hensynet til de gamle, invaliderne og enkerne på den ene side og hensynet til samfundøkonomien på den anden side, at den ikke blev for byrdefuld for befolkningen som helhed, og at den også blev til at bære for landets yngre borgere. Ud fra disse synspunkter ville det konservative folkeparti arbejde i udvalget i håb om at få et positivt resultat ud af det samlede kompleks.

Svend Jørgensen (RV) tilsluttede sig hovedprincipperne i den foreslåede nyordning. Hans parti delte socialministerens ønske om, at det måtte lykkes at samle et enigt folketing om gennemførelse af lovforslagene.

Ragnhild Andersen (DK) fandt, det var på høje tid, at folkepensionssagen nu kom til drøftelse i folketinget. Hendes parti havde fremsat et selvstændigt folkepensionsforslag (se årbogen side 571), fordi fællesforslaget ikke kunne anses for tilfredsstillende. Hun fandt, at *folkepensionen burde gennemføres i to etaper*, så at man først løste forsørgelsesproblemet for alle nulevende gamle og invaliderede, som kun har en lav eller ingen indtægt. Folkepensionen for denne gruppe burde i løbet af fire år stige til $\frac{2}{3}$ af den gennem-

snitlige faktiske indkomst for forsørgere. *Efter 5 års forløb kunne ordningen udbygges til at omfatte hele befolkningen.* Hun kritiserede den foreslåede nyordning, fordi der ved denne straks blev brugt midler til pension til dem, der ikke har noget aktuelt behov herfor, hvilket kun kunne ske på de mindrebemidlede bekostning. Videre fandt hun det urimeligt, at zonegrænserne ikke blev ophævet, og at nyordningen først skulle træde i kraft 1½ år efter lovforslagene fremsættelse.

Søren Olesen (DR) erklærede, at problemerne omkring folkepensioneringen langt fra var afklaret. Hans parti havde allerede i folkeforsikringskommissionen foreslået en ordning, hvorefter der ydes en pension som tillæg til den hidtidige aldersrente, og hvorefter denne pension også ydes til andre gamle, der har indtægter svarende til aldersrente med tillæg af den fradragsfri indtægt. Derimod kunne hans parti ikke anse det for berettiget at pålægge de yngre producerende aldersklasser nye byrder til forøgelse af de ældres indtægt, når denne i forvejen er på højde med en almindelig arbejdsindtægt eller derover.

Udenfor partiordførernes række havde *Thorkil Kristensen* (V) ordet. Han gik ind for, at man i folketinget tog lovforslaget om ændringer i folkeforsikringsloven op til behandling og fik det gennemført i løbet af samlingen, idet han betragtede dette område som den første opgave, der ligger for. Hvad angår folkepensionsforslaget og selve det principielle hovedspørgsmål om alderdomsforsørgelsens fremtidige ordning, var han af den opfattelse, at der, forinden man tager stilling til disse spørgsmål, måtte foretages en *langtidsundersøgelse af vore økonomiske vilkår*, af statsbudgettets sandsynlige udvikling under visse forudsætninger, men navnlig af produktionens udvikling og af prisudviklingen for vore import- og eksportvarer i nogle år fremover, så langt man nu kan det med den fornødne grad af vurderingsmuligheder.

Som uheldige direkte følger af folkepensionslovforslaget fremhævede han forøgelsen af statsbudgettet og forøgelsen af de direkte skatter. Endnu uheldigere var efter hans opfattelse den indirekte følge af forslaget, at staten ved principielt at begynde at påtage sig ansvaret for befolkningens alderdomsforsørgelse dermed *svækkede et af de vigtigste motiver til opsparing.*

Under den fortsatte 1. behandling havde *socialministeren* ordet og gav oplysninger vedrørende en række enkeltspørgsmål, som var blevet rejst af ordførerne. *Finansministeren* udtalte sig om den økonomiske baggrund for nyordningen.

Lovforslagene henvistes til behandling i et udvalg.

Af den af udvalget afgivne *betænkning*, der indeholder et stort bilagsmateriale, for størstedelen socialministerens og finansministerens besvarelser af ialt 58 spørgsmål fra udvalget,

fremgår, at der efter indgående forhandlinger i udvalget opnåedes flertal (udvalget med undtagelse af Thorkil Kristensen) for en nyordning, der i hovedtræk går ud på følgende:

- I. *Den nuværende aldersrente benævnes folkepension.*
- II. I grundbeløbene *indregnes de hidtidige rentetillæg, beklædningstillæg og brændselstillæg* samt de ved særlove gennemførte eengangstillæg.

Herudover forhøjes grundbeløbene med 400 kr. i kommunegruppe I, 500 kr. i kommunegruppe II og 600 kr. i kommunegruppe III for ægtepar og $\frac{2}{3}$ heraf for enlige.

Grundbeløbene pristalsreguleres i overensstemmelse med de hidtil gældende bestemmelser.

- III. Der indføres et *mindstebeløb for folkepension*, der for ægtepar skal svare til 9 pct. af gennemsnitsbruttoindtægten for forsørgere i hele landet og for enlige $\frac{2}{3}$ heraf. Beløbet skal *for tiden indtil 31. marts 1958 andrage 1 020 kr. årlig for ægtepar og 684 kr. for enlige* og reguleres derefter i overensstemmelse med statistisk departements seneste meddelelse om bruttoindkomsten for forsørgere.

Statens, kommunernes, de koncessionerede selskabers og visse andre gruppers pensionister er ikke berettigede til folkepensionens mindstebeløb.

- IV. *Tilgangsalderen fastsættes til 62 år for enlige kvinder og 67 år for andre.* Forhøjelsen af tilgangsalderen i forhold til den gældende lovgivning indføres gradvis over en periode på 4 år.

Tilgangsalderen for folkepensionens mindstebeløb skal være 67 år for alle.

- V. *Ventetillæggene* forhøjes til 10 pct. af grundbeløbene ved opsættelse til 70. år, 65. år for enlige kvinder, 15 pct. ved opsættelse til 72. år, 67. år for enlige kvinder. De forhøjede ventetillæg træder i kraft 3 år efter lovens ikrafttræden.
- VI. *Invaliderentens grundbeløb* skal svare til folkepensionens grundbeløb, og invaliditetstillægget forhøjes med ca.

15 kr. pr. måned og fastsættes til 40 kr. månedlig i alle 3 kommunegrupper.

- VII. *Fradragsreglerne* fastsættes således, at indtægter svarende til 67 pct. af de nye grundbeløb er fradragsfri. Overskydende indtægter fradrages med fra 60 til 96 pct., og den indtægtsbestemte folkepension bortfalder, når den er under $\frac{1}{5}$ af folkepensionens grundbeløb [heri blev senere foretaget ændringer]. Særbestemmelserne for invaliderentemodtagere og tjenestemænd opretholdes.
- VIII. Der opkræves et *folkepensionsbidrag* til delvis dækning af statens udgifter til folkepension på 1 pct. af det beløb, hvoraf indkomstskat til staten beregnes. Bidrag på under 40 kr. årlig for forsørgere og 25 kr. for ikke-forsørgere opkræves ikke.
- IX. *Invalidepræmien* forhøjes til en størrelsesorden, der må påregnes at dække udgifterne ved forhøjelsen af invaliderentens grundbeløb og invaliditetstillæggene.
- X. *Udgifterne* ved udbetaling af folkepensionens mindstebeløb og udgifterne vedrørende forhøjelsen af folkepensionens grundbeløb med 400, 500 og 600 kr. afholdes af staten, mens de hidtil gældende refusionsbestemmelser iøvrigt opretholdes.

Disse hovedpunkter blev som ændringer til folkeforsikringsloven sammenfattet i et forslag til en ny affattelse af lovforslaget om ændringer i folkeforsikringsloven, hvis titel samtidig ændredes, idet det forudsattes, at socialministeren tog sit oprindelige forslag om folkepension tilbage.

Thorvil Kristensen kunne ikke tilslutte sig det stillede forslag. I betænkningen er afgivet følgende to særudtalelser:

„Indenfor ovennævnte udvalgsflertal vil *socialdemokratiets* og *det radikale venstres medlemmer* vedrørende den af venstre og det konservative folkeparti skitserede konjunktursikrede aldersomsparing give tilsagn om at medvirke til gennemførelse af en ordning, hvorefter der på nærmere betingelser gives *muligheder for, at staten påtager sig en konjunkturregulering af opsatte livrenter som en alternativ ordning overfor folkepension*. Da det imidlertid må erkendes, at der her er tale om en nydannelse, som kræver en nøje gennemgang såvel med hensyn til de nærmere betingelser for statens forpligtelser som med hensyn til spørgsmålet om en sådan ordnings gennemførelse

i praksis, har det ikke været muligt på nuværende tidspunkt at fremsætte et forslag. Finansministeren har overfor udvalget givet tilsagn om sammen med sagkyndige på dette område nærmere at undersøge de herhenhørende problemer og fremkomme med forslag herom.“

„Et mindretal indenfor udvalgsflertallet (venstres og det konservative folkepartis medlemmer af udvalget med undtagelse af Thorkil Kristensen) udtaler, at det er en *forudsætning* for, at mindretallet kan stemme for lovforslaget ved 3. behandling, at der forinden foreligger et fuldt udarbejdet lovforslag angående den af mindretallet skitserede *konjunktursikrede aldersomsparing*, og at dette lovforslag er af en sådan karakter, at mindretallet kan stemme for det, og at det kommer til 3. behandling samtidig med nærværende lovforslag og opnår politisk tilslutning fra et flertal.

Mindretallet må også gøre sin tilslutning til lovforslaget betinget af, at der inden 3. behandling gives udvalget en *redegørelse for de påtænkte og opnåede besparelser*, der delvis skal finansiere merudgifterne ved lovforslagets gennemførelse.“

Ved 2. behandling gennemgik *Bundvad* (S) som udvalgets ordfører udførligt enkelthederne i de af udvalgsflertallet tiltrådte foran omtalte ændringer i folkeforsikringsloven. På sit partis vegne gav han udtryk for tilfredshed med det gennem et kompromis mellem partierne opnåede resultat. Han fremhævede, at forslaget indeholder forbedringer for de nuværende gamle, at fradragsreglerne er blevet lempet, at der nu er plads for større fortjeneste og opsparing, at der er gjort et godt fremskridt med hensyn til zoneudligningen, at invaliditetstillægget bliver forhøjet, at invalidernes særlige problemer bliver taget op i en kommission, og endelig at folkepensionen bliver fastslået som et princip, hvorved han dog bemærkede, at han ville have foretrukket det socialdemokratiske forslag om fastlæggelse af den gradvise udvikling til en fuldstændig folkepension.

Lorentzen (V) anbefalede på sit partis vegne udvalgsflertallets indstilling. Han fremhævede betydningen af, at den i betænkningen omtalte ordning, hvorefter der på nærmere betingelser gives mulighed for, at *staten påtager sig en konjunkturregulering af frivillig opsparing*, føres ud i praksis. Han gav udtryk for tilfredshed med, at bidragsprocenten til folkepensionen var blevet ændret fra 1½ til 1, og at bidraget kunne fradrages i den skattepligtige indkomst. Med hensyn til tjenestemændene understregede han, at alle de 4 store partier har tiltrådt udtalelsen i betænkningen om, at *det offentlige ikke bør ændre pensionsforholdene for de allerede ansatte tjenestemænd*, og om, at *pensionsforholdene for de tjenestemænd, der fremtidig ansættes, bør ordnes således, at de inddrages under folkepensionen*. Han fandt det ikke rimeligt, at kun en lille klasse, tjenestemændene, er sikret mod følgerne af økonomisk deroute og har deres alderdom sikret, og erklærede, at det måtte være lønningskommissionen, der må påtage sig opgaven at nå frem til en nyordning på dette område. Han anerkendte med glæde forslagets bestemmelse om, at indtægter

af formue i modsætning til, hvad der havde været tilfældet efter den hidtil gældende lov, fremtidig ligestilles med andre indtægter.

Poul Møller (KF) beklagede ved 2. behandling, at folketinget skulle tage stilling til det foreliggende forlig på et tidspunkt, hvor der ikke forelå oplysninger om de besparelser eller nedskæringer i de offentlige udgifter, der skulle være prisen for folkepensionen. Det kunne måske senere vise sig umuligt at opnå enighed om disse besparelser, og dermed ville forliget bortfalde. Han understregede, at det ikke var en formel reservation, men en politisk realitet, når *hans parti gjorde sin endelige tilslutning til lovforslaget betinget af, at tinget fik en redegørelse om finansieringen af folkepensionen, og at der gennemførtes den særlig af hans parti ønskede konjunktursikrede aldersomsparing*. Ved bedømmelsen af det foreliggende forlig ønskede han at understrege den målsætning, hans parti havde haft allerede i folkeforsikringskommissionen. Hans parti ønskede en ordning af folkepensionsspørgsmålet, hvorved 1) de tilsigtede resultater blev nået indenfor en overskuelig fremtid, 2) de mindst bemidlede, de dårligst stillede — som det nu er tilfældet — blev sikret en offentlig forsørgelse, 3) andre grupper i befolkningen opfordredes til selv at yde et væsentligt tilskud til deres aldersforsørgelse enten gennem arbejde, forsikringstegning eller almindelig formuedannelse, og 4) øgede udgifter udover dem, der hidrører fra befolkningstilvæksten, betaltes ved en procentuel afgift i forhold til den skattepligtige indkomst.

Under udvalgsarbejdet var det lykkedes at komme så nær disse mål som muligt, og han foretrak det foreliggende forlig fremfor socialministerens oprindelige forslag. Han kunne tilslutte sig, at formueindtægter og andre indtægter ligestilledes med hensyn til fradrag i folkepensionen. Specielt hvad angår livrenter eller pensionsforsikring, udtalte han, at opretholdelse af den hidtidige forskel med hensyn til disse indtægters indflydelse på aldersrentens størrelse ville være ensbetydende med at favorisere opsparingen til livrentekøb eller pensionsforsikring på bekostning af almindelig formuedannelse eller kapitalforsikring. Det var i hans parti opfattelsen, at det havde været klogest at sætte de begrænsede midler, der er til rådighed, ind dér, hvor der er størst behov, altså hos de gamle med mere beskedne indtægter. Hvis man opgav folkepensionens mindstebeløb, ville man kunne spare 30—40 mill. kr. årlig, men det havde under forhandlingerne været umuligt at trænge igennem med det synspunkt, at det ikke var nødvendigt at yde folkepension til borgere med mere end 10 000—11 000 kr. i skattepligtig indkomst, altså svarende til 14 000—15 000 kr. i bruttoindkomst. Han tilsluttede sig, at tjenestemændenes forhold blev henlagt til lønningskommissionen. Slutte­lig anbefalede han tanken om en konjunktursikring af visse former for aldersomsparing.

Svend Jørgensen (RV) anbefalede udvalgsflertallets indstilling, der indeholdt en række forbedringer i forhold til den nugældende

lovgivning. Om enkeltheder udtalte han, at hans parti måtte forbeholde sig sin stilling med hensyn til fradragsreglerne for pensionsindtægter, hvis det som hævdedet af privatfunktionærerne måtte vise sig, at den foreslåede ordning kom til at virke åbenbart uretfærdigt overfor privat oparbejdet pensionsforsikring. Han fandt, at tjenestemændenes forhold burde henvises til lønningskommissionen. Hans parti var af den opfattelse, at tjenestemænd, der fremtidig ansættes, efterhånden må omfattes af folkepension, og at deres ansættelses- og arbejdsvilkår må fastsættes under hensyn hertil.

Ragnhild Andersen (DK) fandt, at udvalgsflertallets indstilling var en forringelse i forhold til socialministerens oprindelige forslag, og hun *kritiserede, at socialdemokratiet og det radikale venstre havde søgt samarbejde med venstre og det konservative folkeparti* i stedet for at søge ministerens forslag forbedret ved samarbejde med kommunisterne og for væsentlige spørgsmåls vedkommende med retsforbundet. Hun stillede på sit partis vegne *en række underændringsforslag*, der lå på linie med indholdet af det af hendes parti fremsatte lovforslag om gennemførelse af 1. etape af en folkepensionering.

Underændringsforslagene gik i korte træk ud på følgende:

1. Tilgangsalderen foreslås fastholdt til 60 år for enlige kvinder og 65 år for andre, og sygeforsikringsbetingelsen foreslås slettet.
2. Der foreslås indført adgang til undtagelsesvis at tillægge enlige kvinder mellem 55 og 60 år folkepension, når svigtende helbred eller andre ganske særlige omstændigheder taler derfor.
3. Bestemmelsen om, at modtagelsen af fattighjælp afskærer fra retten til folkepension, foreslås slettet.
4. Invalidepension og folkepension foreslås fra 1. april 1957 udredet med følgende beløb:

Til ægtepar i hele landet, når begge opfylder betingelserne for at opnå pension	5 016 kr.
Til ægtepar i hele landet, når kun den ene af ægtefællerne opfylder betingelserne	4 164 -
Til enlige personer i hele landet	3 312 -

Pr. 1. april 1958, 1. april 1959, og 1. april 1960 forhøjes pensionen for de 3 nævnte grupper til følgende beløb: gruppe 1: 5 300 kr., 5 600 kr. og 5 900 kr. årlig, gruppe 2: 4 400 kr., 4 650 kr. og 4 900 kr. årlig, og gruppe 3: 3 500 kr., 3 700 kr. og 3 900 kr. årlig.

5. Bestemmelserne i forslaget om folkepensionens mindstebeløb foreslås udtaget af loven.
6. Endelig stilles forslag om, at den foreslåede § 65 A, der omhandlede pligten til at bidrage til folkepension, slettes.

Ragnhild Andersen anbefalede lovforslaget til vedtagelse med de af hendes parti foreslåede ændringer.

Søren Olesen (DR) kritiserede udvalgsflertallets forslag på en

række punkter og resumerede sit partis stilling ved fremsættelse af følgende forslag om motiveret dagsorden:

„Folketinget opfordrer regeringen og udvalget om folkepension til at overveje en ændring af de foreslåede regler om folkepension således:

at pensionen ikke ydes til personer, der selv har tilstrækkelige midler til at betrygge deres alderdom, og

at det herved sparede beløb anvendes til at imødekomme det almindelige ønske om, at der ydes samme pension på landet og i købstæderne som i hovedstaden, så man undgår forskelsbehandling, og tinget går dermed over til fortsat behandling af lovforslagene.“

Thorvil Kristensen (V) beklagede, at lovforslaget var kommet til 2. behandling på et tidspunkt, hvor vigtige spørgsmål i sagen ikke var afklaret. Således henstod tjenestemandsproblemet uløst, finansieringsspørgsmålet uafklaret, og hvad angik den værdifaste forsikringsordning, var der ikke enighed om udformning eller indhold. Efter hans mening var det forkert, at man nu forhøjede aldersrenten med betydelige beløb, at man gennemførte en pension til alle uanset deres økonomiske stilling, og at man var gået uden om tjenestemandsproblemet. Endelig frygtede han for, at de besparelser, man kunne nå frem til, ville vise sig at være af midlertidig karakter, hvorfor de ikke ville kunne finansiere en varig folkepension. Han ville ud fra disse betragtninger stemme imod ændringsforslaget og senere mod lovforslaget, hvis det nåede frem til 3. behandling.

Tesdorpf (KF) betragtede udvalgsflertallets forslag som en forbedring af regeringens oprindelige forslag, og en yderligere forbedring ville fremkomme, hvis forslaget om en konjunktursikret aldersopsparing blev en realitet. Han erklærede sig imidlertid som *modstander af en af statskassen finansieret folkepension til alle* og ville undlade at stemme for ændringsforslaget.

Under den fortsatte debat besvarede *socialministeren* en række spørgsmål fra ordførerne, og *finansministeren* fremkom med udtalelser vedrørende tjenestemandsproblemet, om finansieringen og om forbindelsen med lovforslaget om pristalsreguleret aldersforsikring og aldersopsparing.

Efter afstemningernes afslutning forkastedes det af Søren Olesen stillede forslag til motiveret dagsorden med 124 stemmer mod 12; 2 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod. Samtlige de af kommunisterne stillede ændringsforslag blev derefter forkastet. Afstemningen om det af socialministeren stillede og af udvalgsflertallet tiltrådte ændringsforslag foregik delt, og resultatet blev, at hele ændringsforslaget blev vedtaget. Lovforslaget blev derefter henvist til fornyet udvalgsbehandling.

Af den af udvalget afgivne *tillægsbetænkning* fremgår, at spørgsmålene om privatpensionisternes samt tjenestemændenes

stilling påny havde været indgående drøftet. Fra en række foreninger og pensionskasser modtog udvalget henvendelser, hvori der fremsattes forslag om, at der skabtes hjemmel for en fradragsregel, hvorefter der ved beregning af folkepension ses bort fra 60 pct. af pensionsindtægter, dog højst fra et beløb svarende til $\frac{3}{4}$ af det i lovforslaget fastsatte almindelige fradragsfrie beløb for ægtepar boende i hovedstadsområdet. Man hævdede, at en ligestilling af pensionsindtægt og formueindtægt i aldersrentemæssig henseende ganske ville ændre grundlaget for tegning af pensionsforsikringer. Udvalget stillede forslag om, at de ved 2. behandling fastsatte fradragsfrie beløb blev nedsat med $\frac{1}{4}$, og at der, forsåvidt angår arbejds- og pensionsindtægt (indtægter med undtagelse af formueindtægter), yderligere sås bort fra et beløb svarende til $\frac{1}{3}$ af det nye fradragsfrie beløb.

Udvalget mente ikke at kunne imødekomme det af *tjenestemændene* fremsatte ønske om fritagelse for at erlægge folkepensionsbidrag. Om dette spørgsmål hedder det i tillægsbetænkningen:

„Udvalget finder anledning til at fremhæve, at den omstændighed, at tjenestemænd skal bidrage til folkepension, efter udvalgets opfattelse bør tages i betragtning ved fastsættelsen af de pågældendes fremtidige lønnings- og pensionsvilkår, om hvilke der for statstjenestemændenes vedkommende for tiden finder undersøgelser og overvejelser sted i den af regeringen i 1954 nedsatte lønningsskommission.“

Om finansieringen af folkepensionen oplyses det, at finansministeren og udvalget har tiltrådt den retningslinie, at 1 pct. af den skattepligtige indtægt opkræves som et særligt folkepensionsbidrag, og at den resterende del af merudgiften skal opnås ved besparelser.

Udgiftsændringerne i 1958—59 som følge af bestemmelserne i lovforslaget er af arbejds- og socialministeriernes statsvidenskabelige konsulent i et som bilag til tillægsbetænkningen optrykt skema opgjort til følgende beløb i mill. kr.:

	Staten	Fælleskommunale udligningsfond	Mellemkommunalt refusionsforbund	Opholdskommuner	Ialt
Indførelse af mindstebeløb ...	60	—	—	—	60
Forhøjelse af grundbeløb	100	—	—	—	100
Øgede folkepensionsudgifter i øvrigt (virkning af nye fradragsregler og ekstraordinær tilgang til indtægtsbestemt ydelse)	20	4	8	3	35
Invalidepensionens forhøjelse.	24	1	2	—	27
Ændring i refusion af invaliderente	—	2	÷ 2	—	0
Ændring i refusion af beløb svarende til hidtidige „særlige ydelser“	÷ 21	6	11	4	0
Aldersrentemodtagerboliger	—	1	1	÷ 2	0
Ialt	183	14	20	5	222

Tillægsbetænkningen indeholder iøvrigt motiveringerne for ialt 21 ændringsforslag, der for størstedelens vedkommende er af teknisk eller redaktionel karakter og alle stillet af socialministeren og tiltrådt af det samlede udvalg.

Udvalgets *flertal* (udvalget med undtagelse af Thorkil Kristensen) indstillede herefter lovforslaget til endelig *vedtagelse* med de foreslåede ændringer.

Til 3. behandling blev der udenfor tillægsbetænkningen stillet ændringsforslag af kommunisterne og af retsforbundet. De kommunistiske ændringsforslag tilsigtede en fastholdelse af den hidtil gældende tilgangsalder på 60 år for enlige kvinder og 65 år for andre personer, ophævelse af zonegrænserne samt bortfald af bidraget til folkepension. Retsforbundets ændringsforslag gik ud på ophævelse af zonegrænserne samt bortfald af folkepensionens mindstebeløb.

Ved 3. behandling kommenterede *Bundvad* (S) som udvalgets ordfører de i tillægsbetænkningen stillede ændringsforslag, mens *Ragnhild Andersen* (DK) og *Søren Olesen* (DR) motiverede deres partiers ændringsforslag. Resultatet af afstemningerne blev, at ændringsforslagene i tillægsbetænkningen alle blev vedtaget, mens kommunisternes og retsforbundets ændringsforslag blev forkastet.

Under forhandlingen om lovforslagene resumerede de i udvalget repræsenterede ordførere deres partiers positive stilling til lovforslagene som helhed i overensstemmelse med tillægsbetænkningens

oplysninger. *Ragnhild Andersen* (DK) meddelte, at hendes parti ville stemme for lovforslaget, fordi det indeholdt en god begyndelse til en folkepension, mens *Søren Olesen* (DR) oplyste, at hans parti ville stemme imod lovforslaget, særlig fordi problemerne om tjenestemændenes fremtidige stilling og finansieringen af folkepensionen ikke var afklaret.

Lovforslaget *vedtoges* endeligt af folketinget med 139 stemmer mod 11 (retsforbundets 6 medlemmer samt medlemmerne *Fanger*, *Thorkil Kristensen*, *Adolph Sørensen*, *Tesdorpf* og *Østergaard*); 2 medlemmer (*Anker Lau* og *Paabøl*) tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Vedrørende indholdet af den vedtagne lov, der fremtræder i form af en række ændringer i folkeforsikringsloven, skal anføres følgende hovedpunkter:

Indførelse af folkepensionens mindstebeløb. Ved et nyt stk. 2 i folkeforsikringslovens § 39 skabes der hjemmel for ydelse af en mindstepension til personer, der er fyldt 67 år. Pensionen ydes *uden hensyn til modtagerens økonomiske forhold* og udgør for ægtepar, når begge opfylder betingelserne for at opnå pension, 9 pct. af den gennemsnitlige bruttoindkomst for forsørgere, således som den senest er beregnet af det statistiske departement. For enlige udgør mindstebeløbet $\frac{2}{3}$ af beløbet for ægtepar. Pensionen ydes med ensartede beløb for hele landet og er for tiden 1. oktober 1957—31. marts 1958 fastsat til 1 020 kr. årlig for ægtepar og 684 kr. årlig for enlige.

Ifølge § 39, stk. 3, er personer, der oppebærer pension fra staten, folkeskolen, folkekirken, en kommune, et koncessioneret selskab, en offentlig virksomhed eller fra en statsunderstøttet pensionskasse, eller som ved afgang fra tjenesten har adgang til en sådan pension, afskåret fra at oppebære folkepensionens mindstebeløb i henhold til det nye stk. 2 i folkeforsikringslovens § 39. Tilsvarende gælder de pågældendes nuværende og eventuelle tidligere ægtefæller, såfremt disse er berettiget til at opnå pension efter de pågældende. Fra denne regel kan der ifølge § 39, stk. 4, dispenseres, når ganske særlige forhold foreligger.

Retten til at modtage folkepensionens mindstebeløb er i modsætning til, hvad der gælder for den indtægtsbestemte folkepension, ikke betinget af, at modtageren er sygeforsikret.

Udgifterne til folkepensionens mindstebeløb refunderes ifølge § 65, stk. 3, fuldtud af statskassen.

Pligten til at betale folkepensionsbidrag. Fra og med finansåret 1957—58 opkræves der ifølge den ny § 65 A i loven et folkepensionsbidrag til delvis dækning af statens udgifter til folkepension. Pligt til at udrede dette bidrag påhviler *personer, der for det til det pågældende finansår svarende skatteår er fuldt skattepligtige til staten.* Det årlige bidrag udgør 1 pct. af det beløb, hvoraf indkomstskat til staten beregnes (skalaindkomsten). Bidrag på under 40 kr. årlig for forsørgere og 25 kr. årlig for ikke-forsørgere opkræves ikke. Bidraget forfalder til betaling til samme tidspunkter og med samme betalingsfrist som den ordinære indkomstskat til staten og opkræves sammen med denne, og det kan bringes til fradrag ved opgørelsen af yderens skattepligtige indkomst.

Forhøjelse af den indtægtsbestemte folkepension. I de 3 kommunegrupper, I. København, Frederiksberg og Gentofte, II. købstæderne m. v., III. det øvrige land, forhøjes fra 1. oktober 1957 den hidtidige aldersrente med henholdsvis 400, 500 og 600 kr. årligt for ægtepar og med 267, 333 og 400 kr. årlig for enlige. Disse forhøjelser refunderes fuldtud af statskassen. Folkepensionens grundbeløb, der pristalsreguleres efter reglerne i § 85, stk. 1, er herefter i loven fastsat til henholdsvis 5 064, 4 800 og 4 404 kr. årlig for ægtepar og 3 360, 3 228 og 2 952 kr. årlig for enlige i de 3 kommunegrupper. I disse beløb er inkluderet de hidtil ydede rente-, beklædnings- og brændselstillæg samt de årligt tilbagevendende eengangstillæg, der herefter ikke ydes som særlige tillæg.

De ændrede tilgangsaldr. Tilgangsalderen for folkepensionens mindstebeløb er for alle 67 år. Med hensyn til den indtægtsbestemte folkepension bliver tilgangsalderen ifølge lovens § 1 for enlige kvinder fremtidig 62 år mod hidtil 60 år og for andre 67 år mod hidtil 65 år. Ifølge en *overgangsbestemmelse* er tilgangsalderen i tiden indtil 31. marts 1959 dog fastsat til henholdsvis 60 og 65 år og i tiden derefter indtil 31. marts 1961 til henholdsvis 61 og 66 år.

Indtægtsbestemt folkepension kan dog, når svigtende helbred eller andre ganske særlige omstændigheder taler derfor,

tillægges en person allerede fra det fyldte 60. år af vedkommende kommunalbestyrelse, når $\frac{2}{3}$ af kommunalbestyrelsen stemmer herfor, og når samtykke hertil er opnået fra *et udvalg*, der består af direktøren for sygekassevæsenet som formand samt 2 af socialministeren udpegede medlemmer, af hvilke det ene skal være en af de til direktoratet for sygekassevæsenet knyttede lægekonsulenter, det andet skal repræsentere kommunerne.

De ændrede ventetillægsregler, forhøjelsen af invaliditets-, bistands-, pleje- og ægteskabstillæg.

Ventetillægget (§ 40, stk. 1) fastsættes til følgende årlige beløb:

	Kommunegruppe I	Kommunegruppe II	Kommunegruppe III
Til ægtepar, når begge opfylder betingelserne for at opnå pension.			
Ved opsættelse til den ældste ægtefælles fyldte 70. år	504	480	432
72. år og derefter	756	708	648
Til enlige samt ægtepar, når kun den ene ægtefælle opfylder betingelserne.			
Ved opsættelse til det fyldte 70. år, for enlige kvinder dog 65. år . . .	336	324	288
72. år, for enlige kvinder dog 67. år, og derefter	492	480	432

Invaliditetstillægget (§ 40, stk.2), der ydes til alle invalidepensionister, og som hidtil har været gradueret i størrelse efter kommunegrupperne, forhøjes og fastsættes for hele landet til 480 kr. årlig.

Bistandstillægget (§ 40, stk. 3), der kan ydes til invalidepensionister, som stadig må have personlig bistand af andre, forhøjes i de 3 kommunegrupper til henholdsvis 864, 816 og 744 kr. årlig.

Plejetillægget (§ 40, stk. 3), der kan ydes, når invaliditeten fordrer vedvarende pleje eller tilsyn, der nødvendiggør andres stadige nærværelse, forhøjes i de 3 kommunegrupper til henholdsvis 1 440, 1 356 og 1 236 kr. årlig.

Ægteskabstillægget (§ 40, stk. 6), som ydes til gifte invalidepensionister eller folkepensionister, der modtager den indtægtsbestemte folkepension, når ægtefællen ikke oppebærer pension, forhøjes i de 3 grupper til henholdsvis 564, 504 og 444 kr. årlig.

Alle de nævnte tillæg er pristalsregulerede.

De ændrede fradragsregler ved beregning af indtægtsbestemt folkepension. Fradragsreglerne er undergået meget væsentlige ændringer, og den nye affattelse af folkeforsikringslovens § 41, hvori disse regler findes, anføres derfor i det følgende in extenso:

Stk. 1. Retten til at oppebære invalidepension eller folkepension med dens fulde grundbeløb efter § 39, stk. 1, er betinget af, at vedkommendes årlige indtægt beregnet efter reglerne i stk. 3 ikke overstiger følgende beløb, jfr. dog § 85:

	Kommunegruppe I	Kommunegruppe II	Kommunegruppe III
For ægtepar, når begge ægtefæller eller den ene af disse opfylder betingelserne for at opnå pension . .	2 600	2 400	2 300
For enlige personer	1 800	1 700	1 500

Stk. 2. For hver 100 kr., indtægten overstiger de i stk. 1 omhandlede *fradragsfri beløb*, fradrages 60 kr. i pensionens grundbeløb og eventuelle tillæg efter § 40, stk. 1 og 6, for invalidepensionisters vedkommende dog stk. 2 og 6. Overstiger indtægten 140 pct. af de nævnte fradragsfri beløb, fradrages 72 kr. i pensionens grundbeløb m. v. for hver 100 kr., indtægten overstiger de nævnte 140 pct. Overstiger indtægten 180 pct. af de nævnte fradragsfri beløb, fradrages 84 kr. i pensionens grundbeløb m. v. for hver 100 kr., indtægten overstiger de

nævnte 180 pct. Overstiger indtægten 220 pct. af de nævnte fradragsfri beløb, fradrages 96 kr. i pensionens grundbeløb m. v. for hver 100 kr., indtægten overstiger de nævnte 220 pct.

Efter beregningen af de indtægtsbeløb, ved hvilke fradraget for indtægter udover de fradragsfri beløb forhøjes, vil disse beløb være at afrunde opad til nærmeste med 100 delige tal i kroner.

Invalidepensionen med tillæg i henhold til de foran nævnte bestemmelser kan dog ikke nedsættes under $\frac{1}{3}$ af grundbeløbet. For personer, der er fyldt 67 år, og som ikke omfattes af § 39, stk. 3—4, kan folkepensionen ikke nedsættes under de i § 39, stk. 2, nævnte beløb, jfr. dog stk. 5. For andre bortfalder folkepensionen, når den med de foran nævnte tillæg bliver mindre end $\frac{1}{6}$ af grundbeløbet.

Stk. 3. Den indtægt, som kommer i betragtning i henhold til foranstående, beregnes efter følgende regler:

1) a. Enhver indtægt, som pågældende har oppebåret i det foregående kalenderår, medregnes, hvadenten indtægten hidrører fra personligt arbejde, vedvarende privat eller offentlig understøttelse, pension, besiddelse af formue eller ejendom, livrente eller ydelse i henhold til lov om pristalsreguleret aldersforsikring og aldersopsparing, bortset fra indeks-tillæg til sådanne ydelser. Til indtægten regnes ikke invalide- eller folkepension eller børnetilskud i henhold til den særlige lovgivning herom.

b. Ved opgørelsen af indtægten fradrages skatter samt udgifter til kontingenter i anledning af medlemskab i ulykkes-, syge-, invaliditets-, begravelses- og arbejdsløshedsforsikringen.

c. Ved opgørelsen af indtægten til en pensionist, der modtager underholdsbidrag til sine børn i henhold til overøvrighedsbestemmelse, en af overøvrigheden godkendt overenskomst, separations- eller skilsmissebevilling eller dom eller oppebærer bidrag i henhold til afsnit III i lov om offentlig forsorg, ses der bort fra en så stor del af børnebidraget, som svarer til enkebørnsbidraget.

d. Ved opgørelsen af indtægten for to samlevende ægte-

fæller, hvoraf kun den ene er berettiget til at oppebære pension, lægges ægtefællernes samlede indkomst til grund ved pensionens beregning.

e. Forsåvidt pågældende pludselig har mistet muligheden for at opnå den hidtidige arbejdsfortjeneste, skal den første pensionsberegning foretages uden hensyn til den indtægt, som skyldes personligt arbejde i det foregående kalenderår, men under hensyntagen til den mindre arbejdsfortjeneste, som han efter den indtrådte forandring skønnes i stand til at opnå på egnen.

2) a. *Ved beregning af folkepension ses der bort fra indtægter — bortset fra formueindtægt — svarende til $\frac{1}{3}$ af det i stk. 1 nævnte fradragsfri beløb.*

b. Ved beregning af invalidepension ses der bort fra indtægter, svarende til $\frac{1}{3}$ af det i stk. 1 nævnte fradragsfri beløb.

Har en invalidepensionist eller dennes ægtefælle indtægt ved personligt arbejde, ses der heraf yderligere bort fra $\frac{2}{3}$ af et beløb, der svarer til det i stk. 1 nævnte fradragsfri beløb.

3) Af den således beregnede indtægt i hele kroner bortkastes det beløb, som bliver tilovers, når indkomsten deles med 100.

Stk. 4. Oppebærer pågældende pension fra staten, folkeskolen, folkekirken, en kommune, et koncessioneret selskab, en offentlig virksomhed eller fra en statsunderstøttet pensionskasse, bliver der i invalide- eller folkepensionen, således som denne beregnes efter foranstående regler, yderligere at fradrage 20 pct. af det beløb, hvormed pensionen fra staten m. v. overstiger $\frac{2}{3}$ af det ifølge stk. 1 fradragsfri beløb. Når ganske særlige forhold foreligger, kan socialministeren efter forhandling med finansministeren dispensere fra denne bestemmelse.

Stk. 5. Såfremt en person eller den med ham samlevende ægtefælle oppebærer *indekstillæg* i henhold til lov om pristalsreguleret alderdomsforsikring og alderdomsopsparing, *ned sættes folkepensionen*, eventuelt mindstbeløbet i henhold til § 39, stk. 2, med et til indekstillægget svarende beløb, *dog ikke udover 35 pct. af forskellen mellem den pristalsregulerede ydelse og grundbeløbet i henhold til indekskontrakten eller indekskontrakterne.* Oppebærer samlevende ægtefæller begge indeks-

tillæg, nedsættes den dem tilkommende folkepension, eventuelt mindstebeløbet, med det til de sammenlagte indekstillaæg svarende beløb, dog ikke udover 35 pct. af forskellen mellem den samlede pristalsregulerede ydelse og det samlede grundbeløb. *Nedsættelsen kan dog ikke udgøre mere end det beløb, med hvilket folkepensionens mindstebeløb er steget fra tidspunktet for oprettelsen af den første indekstrakt til tidspunktet for udbetaling i henhold til indekstrakten.*

Stk. 6. Såfremt en invalidepensionist i henhold til ulykkesforsikringsloven eller anden lov, dansk eller fremmed, i anledning af invaliditeten har fået tilkendt (tillagt) erstatning for en nedsættelse af erhvervsevnen af over 20 pct., fradrages i invalidepensionen 20 pct. af det beløb, hvormed ulykkesforsikringsrenten eller, hvis erstatningen er kapitaliseret, den livrente, der i statsanstalten for livsforsikring er eller kunne være indkøbt for kapitalbeløbet på det tidspunkt, da det blev udredet, overstiger $\frac{2}{3}$ af det i stk. 1 nævnte fradragsfri beløb. Såfremt en tilstået erstatning måtte være forbrugt helt eller delvis før denne lovs ikrafttræden, kan kommunalbestyrelsen efter omstændighederne undlade at bringe foranstående regel om yderligere fradrag til anvendelse. Hvis en invalidepensionist trods opfordring fra kommunalbestyrelsen ikke selv gør et ham i anledning af invaliditeten tilkommende erstatningskrav gældende, er kommunalbestyrelsen berettiget til på pensionistens vegne at gøre kravet gældende mod den erstatningspligtige og derefter lade den erstatning, som måtte blive ydet, komme til fradrag i pensionen efter foranstående regler.

Andre ændringer. Udover de foran anførte hovedpunkter skal i korthed omtales nogle samtidig foretagne mindre ændringer.

Mens det hidtil har været en ufravigelig betingelse for at opnå aldersrente, at vedkommende var sygeforsikret, indføres der ved en ændring af folkeforsikringslovens § 1 *adgang for socialministeren til at tillægge en person indtægtsbestemt folkepension uanset sygeforsikring*, når særlige forhold taler derfor.

De i folkeforsikringslovens § 19 fastsatte takster for ydelse af *barselshvilehjælp* ændres til at være henholdsvis 7,10 kr.,

6,80 kr. og 6,20 kr. pr. dag i de 3 kommunegrupper, hvorved aftrapningen bliver den samme som for de nye grundbeløb for folkepension.

Overalt i loven erstattes „invalidere“, „aldersrente“ og „rente“ med: „invalidepension“, „folkepension“ og „pension“, ligesom „invaliderentemodtager“, „aldersrentemodtager“ og „rentemodtager“ ændres til henholdsvis: „invalidepensionist“, „folkepensionist“ og „pensionist“.

I en række paragraffer i folkeforsikringsloven ændres ordene „det sociale udvalg“ til: „kommunalbestyrelsen“, hvorved gennemføres det princip, at *begæring om folkepension fremtidig skal indgives til kommunalbestyrelsen*, mens den hidtil skulle indgives til det sociale udvalg.

Om de nye regler om pristalsreguleret alderdomsforsikring og alderdomsopsparring, der står i nøje forbindelse med folkepensionsloven, henvises til årbogens omtale side 85—91 af den særlige herom gennemførte lov.

53. Lov om en særlig ydelse til alders- og invalide- rentemodtagere m. fl. (Socialminister *Strøm*). [A. sp. 607. — C. sp. 5].

Fremsat skriftligt i folketinget ²⁵/₁₀ (F. sp. 343). 1. beh. ²⁸/₁₀ (F. sp. 507). Partiernes ordførere: Kaj Andresen, Søren Andersen, Gertie Wandel, Svend Jørgensen, Ragnhild Andersen og Søren Olesen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Kaj Andresen, Bundvad [formand], Hjortnæs, Kai Jensen, Mørk, Sofie Pedersen, Rudolph Rasmussen, Edel Saunte, Søren Andersen, N. Chr. Christensen, Holmberg, Lorentzen, Ellen Poulsen, Gertie Wandel, Clausen (Olufskjær), Poul Sørensen og Svend Jørgensen [næstformand]). Betænkning (B. sp. 25) afgivet ³/₁₁. (Ordfører: Kaj Andresen). 2. beh. ⁹/₁₁ (F. sp. 828). Henvist til fornyet udvagsbehandling. 3. beh. ¹⁷/₁₁ (F. sp. 1039). *Loven stadfæstet 23. november 1955.* (Lovt. nr. 279).

Efter loven skal der pr. januar 1956 udbetales rentemodtagere m. fl. en særlig ydelse af samme størrelse og efter de

samme regler, som fastsat i lov nr. 346 af 30. november 1954 om en tilsvarende ydelse pr. januar 1955 (årbog 1954—55, side 240). Kun i § 2, stk. 2, er der foretaget en lille ændring, idet de ekstraordinære lommepegebeløb, som ordningen omfatter, efter den nye lov skal udbetales til „rentemodtagere på alderdomshjem og plejehjem for kronisk syge, jfr. folkeforsikringslovens § 54, stk. 3“, mens der i den foregående lov kun var tale om „aldersrentemodtagere på alderdomshjem, jfr. folkeforsikringslovens § 54.“

Lovforslaget var ved fremsættelsen ledsaget af følgende bemærkninger:

„Regeringen har anset det for ønskeligt, at alders- og invalide-rentemodtagere pr. 1. januar 1956 i lighed med i året 1955 opnår en særlig ydelse på 100 kr. for enlige rentemodtagere samt ægtepar, hvoraf kun den ene oppebærer rente, og på 150 kr. for ægtepar, når begge ægtefæller oppebærer rente. Endvidere finder man det rimeligt, at der i overensstemmelse med, hvad der er sket ved tidligere lovgivning, samtidig udbetales en tilsvarende ydelse til enlige mødre, der opfylder eller — såfremt de ikke havde fået bidrag udbetalt af den bidragsskyldige — ville have opfyldt betingelserne for at få udbetalt børnebidrag af det offentlige i henhold til forsorgslovens kap. XV eller XVI.

Det foreslås samtidig, at der i januar måned 1956 ydes rentemodtagere på alderdomshjem og plejehjem for kronisk syge et ekstraordinært lommepegebeløb af samme størrelse som i 1955, nemlig til enlige 16 kr., 20 kr. og 25 kr., og til ægtepar 32 kr., 40 kr. og 50 kr., henholdsvis efter som kommunen hører til kommunegruppe I, II eller III, hvorved der foretages en vis udligning mellem satserne for lommepege til rentemodtagere på alderdomshjem i de tre kommunegrupper i lighed med den udligning af satserne for renternes grundbeløb, som gennemførtes ved lov nr. 319 af 8. december 1953.

Udgifterne til de omhandlede ydelser er anslået til ca. 34 mill. kr., der foreslås afholdt af statskassen.“

Lovforslaget behandledes samtidig med et fra kommunistisk side fremsat lovforslag, hvorefter den særlige ydelse skulle være væsentlig større end af socialministeren foreslået og for en dels vedkommende udbetales på et tidligere tidspunkt (jfr. side 542).

Efter at det kommunistiske lovforslag var forkastet, vedtoges forslaget til nærværende lov uændret og enstemmigt efter en forudgående udvalgsbehandling, som ikke resulterede i ændringsforslag.

54. Lov om særlige ydelser til alders- og invaliderentemodtagere m. fl. (Socialminister *Strøm*). [A. sp. 1685. — C. sp. 113].

Fremsat skriftligt i folketinget ²²/₂ (F. sp. 3007). 1. beh. ²⁴/₂ (F. sp. 3160). Partiernes ordførere: Bundvad, Søren Andersen, Gertie Wandel, Svend Jørgensen, Ragnhild Andersen og Søren Olesen. 2. beh. ²⁸/₂ (F. sp. 3205). 3. beh. ²⁹/₂ (F. sp. 3253). *Loven stadfæstet 5. marts 1956.* (Lovt. nr. 46).

Loven har følgende indhold:

§ 1. Til personer, der *den 1. marts 1956* oppebærer alders- eller invaliderente eller underholdshjælp som kronisk syge i henhold til lov om offentlig forsorg §§ 247—248, udbetales *en særlig ydelse af 40 kr. til ægtepar og enlige.*

Til personer, der henholdsvis *den 1. juni og den 1. december 1956* oppebærer alders- eller invaliderente eller underholdshjælp som kronisk syge i henhold til lov om offentlig forsorg §§ 247—248, udbetales der sammen med renten m. v. for disse måneder *en særlig ydelse hver gang på 40 kr. for enlige samt ægtepar, hvoraf kun den ene oppebærer rente m. v., og på 80 kr. for ægtepar,* når begge ægtefæller oppebærer rente m. v.

De i stk. 1 og 2 indeholdte regler finder tilsvarende anvendelse med hensyn til enlige mødre, der opfylder eller — såfremt de ikke havde fået bidraget udbetalt af den bidragsskyldige — ville have opfyldt betingelserne for at få udbetalt børnebidrag af det offentlige i henhold til lov om offentlig forsorg kapitel XV eller XVI.

§ 2. Aldersrentemodtagere på alderdomshjem, jfr. lov om folkeforsikring § 54, er ikke berettiget til udbetaling af ovennævnte ydelser. Det samme gælder for personer, der har ophold på et plejehjem for kronisk syge, jfr. lov om offentlig forsorg § 39, samt for personer, der for det offentliges regning er indlagt på en af de i lov om offentlig forsorg § 66 omhandlede anstalter, eller som iøvrigt for en længere tid er anbragt under sådanne forhold, at opholdet ikke medfører udgifter for dem selv.

Rentemodtagere og personer, der oppebærer hjælp som kronisk syge i henhold til lov om offentlig forsorg §§ 247—248, som har bolig i en godkendt bolig for aldersrentemodtagere, og

for hvem boligafgiften omfatter udgift til varme, jfr. lov nr. 107 af 14. april 1955 om byggeri med offentlig støtte §§ 60 og 64, eller for hvem lejen er nedsat i henhold til samme lovs §§ 59 og 62, er ikke berettiget til den i § 1, stk. 1, nævnte ydelse.

§ 3. Udgiften i henhold til nærværende lov refunderes kommunerne fuldtud af statskassen.

De nærmere regler om indsendelse og revision af regnskaberne samt om anvisning af de kommunerne tilkommende refusionsbeløb fastsættes af socialministeren.

§ 4. Denne lov, der ikke gælder for Færøerne og Grønland, træder i kraft straks.

Lovforslaget var ved fremsættelsen ledsaget af følgende bemærkninger:

„Regeringen må anse det for ønskeligt, at der til dækning af særlige udgifter i anledning af vinteren, herunder navnlig *udgifter til brændsel*, udbetales en særlig ydelse til alders- og invaliderentemodtagere og personer, der oppebærer underholdshjælp i henhold til forsorgslovens §§ 247—48, samt enlige mødre, der får udbetalt børnebidrag af det offentlige i henhold til forsorgslovens kapitler XV eller XVI, eller som ville have opfyldt betingelserne for at få udbetalt børnebidrag i henhold til de nævnte bestemmelser, såfremt de ikke havde fået bidraget udbetalt af den bidragskyldige. Det foreslås derfor, at der udbetales en ydelse af 40 kr. til ægtepar og enlige, der oppebærer rente m. v. den 1. marts 1956.

Regeringen finder det endvidere ønskeligt, at der udbetales de nævnte persongrupper en særlig ydelse, svarende til den ydelse, der — første gang i finansåret 1950—51 — har været udbetalt efter bortfald af visse rabatordninger. I de senere år har denne ydelse udgjort 80 kr. til enlige og 160 kr. til ægtepar, der begge oppebærer rente m. v., og er udbetalt med halvdelen hver gang sammen med renten for juni og december måneder. Det foreslås, at der ydes de nævnte grupper af personer henholdsvis 40 og 80 kr. hver gang sammen med renten for juni og december 1956.

Udgifterne ved udbetaling af ydelsen pr. 1. marts 1956 er anslået til ca. 12 mill. kr. og udgifterne ved udbetaling af ydelsen, der udbetales pr. 1. juni og 1. december 1956, til ialt ca. 30 mill. kr. De nævnte beløb foreslås afholdt af statskassen.“

Lovforslaget behandledes i folketinget sammen med et fra kommunistisk side fremsat lovforslag om et særligt brændselstillæg til alders- og invaliderentemodtagere m. fl. Det underkastedes ikke udvalgsbehandling.

Til 2. behandling stillede socialministeren ændringsforslag til § 4, der i sin oprindelige affattelse kun gik ud på, at loven skulle træde i kraft straks.

Endvidere stilledes fra kommunistisk side et ændringsforslag til § 1, hvorefter den i stk. 1 omhandlede særlige ydelse på 40 kr. skulle erstattes med „et brændselstillæg på 7 hl koks eller et kvantum andet brændsel af tilsvarende brændselsværdi“.

Efter at socialministerens ændringsforslag var vedtaget uden afstemning og det kommunistiske ændringsforslag forkastet med alle øvrige stemmer mod kommunisternes, toges det ovenfor omtalte kommunistiske lovforslag tilbage. Ved 3. behandling vedtoges nærværende lovforslag enstemmigt.

55. Lov om ydelse af ekstraordinær brændselshjælp til arbejdsløshedsforsikrede. (Socialminister *Strøm*). [A. sp. 1423. — C. sp. 107].

Fremsat skriftligt i folketinget $\frac{9}{2}$ (F. sp. 2676). 1. beh. $\frac{15}{2}$ (F. sp. 2859). Partiernes ordførere: Ravn, Lorentzen, Poul Sørensen, Aage Fogh, Alfred Jensen og Søren Olesen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Ravn, Bladt, Bundvad [formand], Einer-Jensen, Lund Jensen, Wiggo Larsen, Hans Rasmussen, Robert Sørensen, Lorentzen, Anders Andersen, Søren Andersen, N. Chr. Christensen, Conrad Kofoed, Poul Sørensen, Clausen (Olufskjær), Jacob Pedersen og Aage Fogh [næstformand]). Betænkning (B. sp. 283) afgivet $\frac{22}{2}$. (Ordfører: Ravn). 2. beh. $\frac{24}{2}$ (F. sp. 3148). 3. beh. $\frac{24}{2}$ (F. sp. 3160). *Loven stadfæstet 29. februar 1956*. (Lovt. nr. 43).

Loven har følgende indhold:

§ 1. Forsåvidt en anerkendt arbejdsløshedskasse træffer bestemmelse derom, ydes der som tillæg til understøttelsen til sådanne medlemmer, der i tidsrummet 1. oktober 1955—31. marts 1956, begge dage inklusive, har været afkontrolleret som ledige for mindst 80 dage, af kassen en *ekstraordinær brændselshjælp* på 95 kr. til forsørgere og 61 kr. til andre forsikrede.

Når *samlevende ægtefæller* begge opfylder betingelserne for at oppebære hjælp, kan denne kun ydes til en af dem. Opfylder de betingelserne samtidig, ydes hjælpen til den af ægtefællerne, der yder det væsentligste bidrag til familiens underhold.

De nærmere regler fastsættes iøvrigt af arbejdsdirektøren efter forhandling med arbejdsnævnets afdeling angående arbejdsløshedsforsikringen.

Klager over, at der er nægtet en arbejdsløshedsforsikret hjælp i henhold til denne lov, forelægges arbejdsnævnet, hvis afgørelse er endelig.

§ 2. Til hel eller delvis dækning af de af en anerkendt arbejdsløhedskasse i medfør af § 1 afholdte udgifter til brændselshjælp stilles af statskassen et beløb af *indtil 8 mill. kr.* til rådighed for socialministeren *til fordeling mellem vanskeligt stillede arbejdsløhedskasser.*

§ 3. Denne lov, der ikke gælder for Færøerne og Grønland, træder i kraft straks.

Ved fremsættelsen af lovforslaget anførte *socialministeren* bl. a.:

„Baggrunden for dette lovforslag er den betydelige stigning, der i de sidste måneder har fundet sted i *brændselspriserne*. Allerede ved vinterens begyndelse modtog jeg af den grund henvendelser om en forhøjelse af brændselshjælpen til de arbejdsløse fra De samvirkende Fagforbund ved deres formand Eiler Jensen, fra arbejdsmændenes arbejdsløshedskasse ved dens formand Chr. Larsen og dens forretningsfører Ernst Jensen, fra smede- og maskinarbejdernes arbejdsløshedskasse ved dens formand Hans Rasmussen og fra næstformand O. A. Lundin, bogtrykfagets arbejdsløshedskasse, der har rettet henvendelse på arbejdsløhedskassernes samvirkens vegne.

Efter disse henvendelser har ministeriet overvejet spørgsmålet og forhandlet til forskellig side om det. Desuden har man ment det rigtigst at afvente pristallet for januar 1956, inden et forslag blev fremsat.

Som resultat af disse overvejelser er fremkommet det nu foreliggende forslag, hvortil jeg ikke finder anledning til at knytte mange bemærkninger.

Det vil være bekendt, at der efter reglerne i arbejdsløshedslovens § 15, stk. 9, som tillæg til understøttelsen kan udbetales brændselshjælp til medlemmer, der i tidsrummet fra 1. oktober til 31. marts har været afkontrollerede som ledige for mindst 40 dage.

Efter de for tiden gældende satser udgør denne brændselshjælp 95 kr. for forsørgere og 61 kr. for andre forsikrede. Disse satser reguleres ligesom de andre understøttelsessatser i arbejdsløshedsloven hvert år pr. 1. april på grundlag af udgiftsniveauet i januar måned. Satserne er derfor senest reguleret til de nævnte beløb pr. 1. april 1955 på grundlag af udgiftsniveauet i januar 1955.

Siden januar 1955 er brændselspriserne steget med ca. 3 kr.—3 kr. 50 øre pr. hl, og da denne betydelige prisstigning efter lovens reguleringsystem ikke har kunnet påvirke understøttelsessatserne i indeværende fyringssæson, stilles der forslag om, at en anerkendt arbejdsløhedskasse kan bestemme, at der af kassen ydes en ekstra-

ordinær brændselshjælp på 95 kr. for forsørgere og 61 kr. for andre forsikrede til sådanne medlemmer, der i tidsrummet fra 1. oktober 1955 til 31. marts 1956 har været afkontrolleret som ledige for mindst 80 dage. Hjælpen skal ydes som tillæg til understøttelsen, og de 80 afkontrollerede dage skal derfor udfindes efter samme regler som de 40 dage, der berettiger til den ordinære brændselshjælp efter arbejdsløshedslovens § 15, stk. 9.

Kassernes samlede udgift til hjælpen anslås skønmæssigt til ca. 10 mill. kr. Da en del kassers økonomi ikke vil tillade dem at afholde udgifterne til den ekstraordinære hjælp, foreslås det, at der af statskassen stilles indtil 8 mill. kr. til rådighed for socialministeren til fordeling mellem vanskeligt stillede arbejdsløsheds-kasser til hel eller delvis dækning af deres udgifter til den ekstraordinære brændselshjælp.“

Lovforslaget gav i folketinget anledning til nogen kritik, idet flere af ordførerne mente, at man i et udvalg måtte overveje indføjeelse af visse begrænsende bestemmelser med hensyn til kassernes adgang til at få andel i statens tilskud efter § 2, mens den kommunistiske ordfører ikke fandt lovforslaget vidtgående nok.

I det udvalg, der fik sagen til behandling, enedes man om at indstille lovforslaget til vedtagelse i uændret affattelse, dog udfra visse forudsætninger, hvorom det i betænkningen hedder:

„Udvalget har dels skriftligt, dels i samråd modtaget oplysninger om spørgsmål, som blev omtalt ved lovforslagets første behandling, herunder oplysning om en række arbejdsløsheds-kassers forhold, om ledighed, kontingent og formueforhold.

Udvalget er enigt om, at der ved fordeling af det i forslagets § 2 nævnte beløb på indtil 8 mill. kr. skal tages hensyn til kontingentets størrelse, ledighedsprocenten og formueforholdet, idet man er af den opfattelse, at *arbejdsløsheds-kasser, hvis formue pr. medlem pr. 31. marts 1955 er over 900 kr., ikke skal kunne få del i beløbet.* Yderligere er udvalget enigt om, at brændselshjælp ydet efter forslagets bestemmelser skal falde ind under reglen i arbejdsløshedslovens § 15, stk. 10, således at *$\frac{2}{3}$ - og $\frac{4}{5}$ -grænsen skal overholdes.* Endelig er udvalget enigt om, at udbetalingen iøvrigt sker efter reglerne i arbejdsløshedslovens § 15, stk. 9.“

I samme betænkning indstiller udvalget et par fra kommunistisk side fremsatte lovforslag til forkastelse.

Til 2. behandling stillede socialministeren et ændringsforslag til § 3, hvorefter loven skulle træde i kraft straks, hvilket der ikke fandtes nogen bestemmelse om i det oprindelige lovforslag.

Efter at de 2 nævnte fra kommunistisk side fremsatte lovforslag om støtte til arbejdsløse var forkastet, vedtoges forslaget til nærværende lov enstemmigt med den nævnte ændring.

56. Lov om ændring i lov om midlertidigt tillæg til visse ydelser i henhold til ulykkesforsikringsloven, loven om invaliderente m. v. til tilskadekomne militære værnepligtige samt loven om invalideforsørgelse. (Socialminister *Strøm*). [A. sp. 1263. — C. sp. 99].

Fremsat mundtligt i folketinget ²⁰/₁ (F. sp. 2303). 1. beh. ⁹/₂ (F. sp. 2752). Partiernes ordførere: Orla Pedersen, Søren Andersen, Marie Antoinette von Lowzow, Johs. Christiansen, Ragnhild Andersen og Søren Olesen. 2. beh. ¹⁴/₂ (F. sp. 2811). 3. beh. ¹⁷/₂ (F. sp. 2917). *Loven stadfæstet 22. februar 1956.* (Lovt. nr. 36).

Ved lov nr. 180 af 20. maj 1952 om midlertidigt tillæg til visse ydelser i henhold til ulykkesforsikringsloven, loven om invaliderente m. v. til tilskadekomne militære værnepligtige samt loven om invalideforsørgelse (årbog 1951—52, side 237) gennemførtes fra 1. april 1952 at regne en forhøjelse på 25 pct. af renteerstatninger i henhold til ulykkesforsikringsloven, loven om invaliderente m. v. til tilskadekomne militære værnepligtige og loven om invalideforsørgelse i anledning af ulykkestilfælde indtruffet før 1. april 1947. Som det fremgik af bemærkningerne til lovforslaget, var forhøjelsen begrundet med, at den ved lov nr. 113 af 23. marts 1948 og lov nr. 230 af 28. maj 1948 indenfor henholdsvis ulykkesforsikringsloven og militærinvalideloven gennemførte automatiske pristalsregulering medførte, at løbende dagpengeydelser og renteerstatninger i anledning af ulykkestilfælde indtruffet efter 1. april 1947 i kraft af den da stedfundne prisudvikling ville opnå en tilsvarende forhøjelse på 25 pct. fra 1. april 1952 at regne.

De nævnte automatisk pristalsregulerede ydelser i anledning af ulykkestilfælde indtruffet efter 1. april 1947 opnåede i overensstemmelse med de herom gældende regler fra 1. april 1955 en yderligere forhøjelse på 5 pct. til ialt 30 pct., og ydelserne vil fra 1. april 1956 at regne have opnået en ny forhøjelse på 5 pct. til ialt 35 pct.

Under hensyn hertil forhøjer nærværende lov tillægget til de af loven af 20. maj 1952 omfattede renteerstatninger i anled-

ning af ulykkestilfælde indtruffet før 1. april 1947 med 10 pct. fra 25 pct. til ialt 35 pct.

Loven vil medføre, at i de få tilfælde, hvor der bliver tale om at yde kapitalerstatninger til enker og børn på grundlag af renter fastsat i anledning af ulykkestilfælde indtruffet før 1. april 1947, bliver de nævnte kapitalerstatninger forhøjet tilsvarende, jfr. herved bestemmelsen i § 1, stk. 3, i loven af 20. maj 1952.

Merudgifterne vil for tiden udgøre ca. 200 000 kr. årlig, men udgifterne vil i de kommende år falde med beløb, der ikke kan forudberegnes. Merudgifterne vil som hidtil være at afholde af statskassen.

Lovforslaget gennemførtes uden udvalgsbehandling. Det vedtoges uændret og enstemmigt.

57. Lov om ændring i lov om offentlig forsorg (vedrørende hjælp til enker m. v. (Socialminister *Strøm*)). [A. sp. 713. — C. sp. 615].

Fremsat mundtligt i folketinget ¹¹/₁₁ (F. sp. 963). 1. beh. ²³/₁₁ og ²⁴/₁₁ (F. sp. 1167, 1248 og 1294). Partiernes ordførere: Bundvad, Lorentzen, Poul Møller, Svend Jørgensen, Ragnhild Andersen og Søren Olesen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om folkepension m. fl. lovforslag. Betænkning (B. sp. 785) afgivet ¹⁴/₆. (Ordfører: Bundvad). 2. beh. ²¹/₆ (F. sp. 5257 og 5291). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Til lægsbetænkning (B. sp. 1191) afgivet ²¹/₆. 3. beh. ²⁶/₆ (F. sp. 5880 og 5925). *Loven stadfæstet 2. oktober 1956.* (Lovt. nr. 259)

I den af *folkeforsikringskommissionen* i juni 1955 afgivne betænkning blev spørgsmålet om indførelse af en pensionsordning for enker behandlet i forbindelse med de øvrige af kommissionen behandlede spørgsmål. Med hensyn til kommissionens hovedopgave, folkepensionsspørgsmålet, delte kommissionen sig i en række mindretal, men alle disse mindretal erkendte, at der består et særligt problem for enker med børn eller kvinder, der bliver enker i en forholdsvis sen alder.

Ved loven, der gennemførtes af folketinget uden ændringer i det af socialministeren fremsatte lovforslag, er adgangen til at yde hjælp i disse tilfælde udvidet ved en udbygning af de bestemmelser i forsorgslovens § 282 om særhjælp til enker og enlige mødre, som blev gennemført ved lov nr. 152 af 30. april 1955 (årbog 1954—55, side 250).

I forhold til loven af 30. april 1955 indeholder den gennemførte lov følgende udvidelser:

Adgangen til at yde en første *overgangshjælp* for enker med børn under 18 år til underhold, til hjemmets opretholdelse og eventuelt til fortsættelse af driften af den afdøde mands erhvervsvirksomhed udvides til at omfatte alle enker, der har trang dertil, *uanset om de har børn eller ikke* (forsorgslovens § 282, stk. 1).

Den hidtil gældende regel i forsorgslovens § 282, stk. 4, om ydelse af *særhjælp som løbende underholdshjælp* til enlige kvinder med børn udvides til at gælde alle kvinder, der bliver enker efter det fyldte 50. år, uanset om vedkommende har børn eller ej. Endvidere er der ved loven skabt hjemmel for, at enlige mødre, der har oppebåret særhjælp i henhold til § 282, stk. 4, indtil et barns fyldte 18. år, og som på dette tidspunkt er fyldt 45 år, fortsat skal kunne oppebære den løbende underholdshjælp.

Reglen i forsorgslovens § 282, stk. 6, hvorefter der som særhjælp kan ydes *uddannelseshjælp* til enlige mødre med børn under 18 år, udvides til også at gælde alle enker, uanset om vedkommende har børn eller ikke.

Dernæst indeholder loven en ændring af reglerne i forsorgslovens § 194 om beregning af den indtægt, der lægges til grund ved udbetaling af normalbidrag, enkebørnsbidrag m. v. Ændringen går ud på en ophævelse af den hidtil gældende regel om, at formueindtægt skal forhøjes med 5 pct.

De nye regler træder i kraft den 1. april 1957.

Lovforslaget, der i folketinget behandlede sammen med lovforslagene om folkepension, fik en velvillig modtagelse ved 1. behandling.

I den af udvalget afgivne enstemmige udtalelse om lovforslaget hedder det:

„Ved vedtagelsen af dette forslag finder der en betydelig udvidelse sted af adgangen til at yde forsorgshjælp uden retsvirkninger til enker m. fl. Udvalget har under forhandlingerne om lovforslaget drøftet tanken om gennemførelse af en egentlig enkepensionsordning, der på linie med bestemmelserne om folkepension giver en enke ret til under nærmere betingelser at oppebære en enkepension. Udvalget er imidlertid af den opfattelse, at der knytter sig så mange problemer til indførelse af en sådan ordning, at spørgsmålet bør undersøges nærmere i et udvalg. Socialministeren har overfor udvalget givet tilsagn om, at der nedsættes et sådant udvalg til nærmere undersøgelse af problemerne i forbindelse med indførelse af en enkepensionsordning.“

Til 2. behandling blev der fra kommunistisk side stillet et ændringsforslag, der tilsigtede at give alle enligstillede bidragsberettigede, herunder også enker og enkemænd, som har en indtægt, der ikke overstiger sygekassegrænsen, ret til at få børnebidraget forskudsvis udbetalt af det offentlige.

Dette ændringsforslag blev forkastet med 134 stemmer mod 6 (DK); 1 grønlandsk medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod. Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget enstemmigt.

58. Lov om ændringer i lov om offentlig forsorg (vedrørende ophævelse af forskellige bestemmelser om indberetningspligt for kommunerne samt om ændringer af lovens bestemmelser om medicinhjælp m. m.) (Socialminister *Strøm*). [A. sp. 571. — C. sp. 91].

Fremsat skriftligt i folketinget ²⁵/₁₀ (F. sp. 342). 1. beh. ⁹/₁₁ (F. sp. 807). Partiernes ordførere: Hjortnæs, Søren Andersen, Clausen (Olufskjær), Svend Jørgensen og Ragnhild Andersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Hjortnæs, Kaj Andresen, Bundvad, Kai Jensen, Mørk [formand], Sofie Pedersen, Rudolph Rasmussen, Edel Saunte, Søren Andersen, Anders Andersen, Conrad Kofoed, Krogh, Østergaard, Clausen (Olufskjær), Poul Claussen, Gertie Wandel og Svend Jørgensen [næstformand]). Betænkning (B. sp. 147) afgivet ⁸/₁₂. (Ordfører: Hjortnæs). 2. beh. ¹³/₁₂ (F. sp. 1931). 3. beh. ¹⁶/₁₂ (F. sp. 2197). *Loven stadfæstet 21. december 1955.* (Lovt. nr. 310).

Loven tilsigter dels en *ophævelse af en række bestemmelser om indberetning* til forsørgelsesstedskommunen om hjælp ud-

betalt af andre kommuner, dels en *ajourføring af forsorgslovens bestemmelser* i overensstemmelse med ændringer i andre love.

Om enkelte af ændringerne bemærkes:

1. Ifølge bestemmelser i §§ 15, 24, 54 og 205 i lov om offentlig forsorg, jfr. bekendtgørelse nr. 311 af 23. september 1954, som ændret ved lov nr. 39 af 2. marts 1955 og lov nr. 152 af 30. april 1955, har der hidtil påhvilet kommunerne en pligt til at foretage *indberetning* til den kommune, i hvilken en person i medfør af § 22 må antages at have forsørgelsessted, når der ydes hjælp til (inddrives bidrag hos) en person, som ikke har forsørgelsessted i den udbetalende (afkrævende) kommune. Det påhvilede derefter forsørgelsesstedskommunen at notere hjælpen i sin registrant. Såfremt pågældende ikke havde forsørgelsessted i nogen kommune, skulle indberetning ske til socialministeriet.

Det har imidlertid i tiden siden forsorgslovens ikrafttræden vist sig, at disse bestemmelser var uden betydning og kun i begrænset omfang efterlevedes af kommunerne. Den fornødne registrering af den ydede hjælp foretages af den udbetalende kommune. Socialministeriet optog derfor en forhandling med de kommunale organisationer, der erklærede sig enige i, at bestemmelserne ophævedes, dog således at indberetningspligten til socialministeriet opretholdes indenfor rammerne af den hidtil fulgte praksis, nemlig forsåvidt angår udbetaling af hjælp til personer, som hverken har fast bopæl eller forsørgelsessted i nogen kommune.

2. Ifølge artikel 19 i den på det nordiske socialministermøde i København i september 1955 undertegnede *nordiske konvention om social tryghed* er der åbnet adgang til forskudsvis udbetaling af bidrag på grundlag af et bidragsdokument, udfærdiget i et andet af de nordiske lande, såfremt dokumentet i vedkommende land kan danne grundlag for retslig inddrivelse af bidraget. Den forskudsvis udbetaling sker iøvrigt efter de i opholdslandet gældende regler.

Da forskudsvis udbetaling af bidrag efter forsorgsloven kun kan finde sted på et bidragsgrundlag, tilvejebragt her i

landet, har man i forsorgsloven indføjlet en ny § 218 A af følgende indhold:

„Det kan ved traktat bestemmes, at et *udenlandsk bidragsdokument*, der i vedkommende land danner grundlag for retslig inddrivelse af bidraget, kan *sidestilles med et dansk bidragsdokument* ved forskudsvis udbetaling af bidrag efter de iøvrigt i afsnit A og B samt i kapitel 17 fastsatte bestemmelser.“

Tilføjelsen har nødvendiggjort et par formelle ændringer i §§ 235 og 237.

3. I folkeforsikringslovens §§ 244, 248 og 250 har man foretaget nogle ændringer, hvis formål er at bringe disse bestemmelser i overensstemmelse med lov nr. 231 af 25. maj 1951 om ændringer i folkeforsikringsloven. Ifølge 1951-loven har de statsanerkendte sygekasser pligt til udover hjælp til betaling af livsvigtig medicin at yde nydende medlemmer samme hjælp til betaling for anden medicin, som lægen ordinerer, og som må anses for særlig betydningsfuld. I § 250 er tillige foretaget en redaktionel ændring.

Ved fremsættelsen af lovforslaget anførte *socialministeren* bl. a.:

„Jeg finder kun anledning til her at omtale et par af de foreslåede ændringer. Først vil jeg gerne pege på forslaget om indføjelser af en ny § 218 A, der har til formål at muliggøre ratifikation af den på det nordiske socialministermøde i København i september måned 1955 undertegnede nordiske konvention om social tryghed. Som det vil erindres, er initiativet til udarbejdelsen af denne omfattende konvention mellem de nordiske lande i sin tid blevet taget af Nordisk Råd, og det ligger regeringen meget på sinde, at vi også her i Danmark sættes i stand til at ratificere konventionen. Medens der efter forsorgsloven alene er hjemmel til at foretage forskudsvis udbetaling af bidrag på grundlag af et bidragsdokument, der er udfærdiget her i landet, er det i denne konvention bestemt, at et bidragsdokument, der er udfærdiget i et af de andre nordiske lande, ligeledes skal kunne tjene som grundlag for forskudsvis udbetaling. Danmarks ratifikation af konventionen forudsætter derfor, at der ved en lovændring åbnes adgang til at sidestille et udenlandsk bidragsdokument med et dansk med hensyn til adgangen til forskudsvis udbetaling.

Endvidere vil jeg gerne henlede opmærksomheden på de foreslåede ændringer til §§ 244, 248 og 250, hvorefter der bliver pligt til udover livsvigtig medicin at yde hjælp til særlig betydningsfuld medicin til kronisk syge og til personer, der modtager fortsat sygekassehjælp. Disse ændringer er en naturlig følge af den pligt, der i

foråret 1951 ved loven af 25. maj om ændring af folkeforsikringsloven blev pålagt de statsanerkendte sygekasser til at yde medlemmerne hjælp såvel til livsvigtig som til særlig betydningsfuld medicin.“

Lovforslaget gav i folketinget anledning til nogen debat, bl. a. angående sygekassernes dækning af udgifter til medicin, men dets bestemmelser mødte tilslutning fra alle sider.

Det udvalg, som fik sagen til behandling, og hvis arbejde ikke resulterede i ændringsforslag, udtaler i sin enstemmige betænkning bl. a.:

„Udvalget har i forbindelse med den foreslåede nye § 218 A i lov om offentlig forsorg drøftet spørgsmålet om mulighed for indrivelse af eventuelle skyldige bidrag og er med henblik herpå enig med ministeren i at måtte anbefale en *koordinering af de nordiske landes folkeregistre* som stærkt ønskelig.“

Lovforslaget vedtoges uændret og enstemmigt.

59. Lov om udskydelse af revision af visse bestemmelser i lov om offentlig forsorg (offentlig støtte til institutioner for børneforsorg). (Socialminister *Strøm*). [A. sp. 1265. — C. sp. 101].

Fremsat mundtligt i folketinget ²⁰/₁ (F. sp. 2304). 1. beh. ⁹/₂ (F. sp. 2755). Partiernes ordførere: Sofie Pedersen, Foged, Gottschalck-Hansen, A. C. Normann og Petra Petersen. 2. beh. ¹⁴/₂ (F. sp. 2811). 3. beh. ¹⁷/₂ (F. sp. 2918). *Loven stadfæstet 22. februar 1956.* (Lovt. nr. 37).

Ved loven udskydes den i § 2, stk. 2, i lov nr. 92 af 14. marts 1951 om ændringer i forsorgsloven vedrørende forøget offentlig støtte til institutioner for børneforsorg omhandlede lovrevision til folketingsåret 1957—58.

Som begrundelse for udskydelsen anføres i bemærkningerne til lovforslaget:

„Lov nr. 92 af 14. marts 1951 om ændringer i forsorgsloven vedrørende forøget offentlig støtte til institutioner for børneforsorg bestemmer i § 2, stk. 2:

„Forslag om lovens revision vil være at forelægge rigsdagen i den ordentlige rigsdagssamling 1955—56“.

Baggrunden for denne bestemmelse var, at man mente at burde begrænse gyldigheden af loven til 5 år, således at der efter udløbet af dette tidsrum på grundlag af de i mellemtiden indvundne erfaringer ville være at fremsætte forslag om statens støtte til institutioner for børneforsorg i den påfølgende tid.

Ved § 2 i lov nr. 177 af 11. juni 1954 om midlertidige ændringer i lov om offentlig forsorg (om adgang til domstolsprøvelse af beslutninger om inddragelse under børneforsorg m. v.) er det imidlertid fastsat, at forslag til revision af denne lov forelægges folketinget i folketingsåret 1957—58.

Herefter, og da spørgsmålet om revision af forsorgslovens afsnit om børneværn iøvrigt er optaget til overvejelse i et af socialministeriet under 15. oktober 1953 nedsat udvalg om børneforsorgens administration m. v., er det fundet rettest, at spørgsmålet om revision af loven af 14. marts 1951 om forøget offentlig støtte til institutioner for børneforsorg udskydes til folketingsåret 1957—58. Til dette tidspunkt vil der da i forbindelse med eventuel revision af den midlertidige lov af 11. juni 1954 om adgang til domstolsprøvelse af beslutninger om inddragelse under børneforsorg m. v. tillige kunne fremsættes forslag om de øvrige ændringer i børneværnsafsnittet, som måtte findes nødvendige efter afslutningen af administrationsudvalgets arbejde.“

Lovforslaget mødte i folketinget tilslutning fra samtlige partier med undtagelse af det kommunistiske, hvis ordfører fandt en revision af lovgivningen om støtte til institutioner for børneforsorg påkrævet allerede i den løbende samling.

Lovforslaget gennemførtes uden udvalgsbehandling og vedtoges uændret med 96 stemmer mod 4.

60. Lov om ændringer i lov om mødrehjælpinstitutioner. (Socialminister *Strøm*). [A. sp. 65. — C. sp. 505].

Fremsat skriftligt i folketinget $\frac{5}{10}$ (F. sp. 59). 1. beh. $\frac{25}{10}$ (F. sp. 356). Partiernes ordførere: Nina Andersen, Ellen Poulsen, Erna Sørensen, Ingeborg Refslund Thomsen, Petra Petersen og Søren Olesen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Nina Andersen, Kaj Andresen [formand], Hjortnæs, Kai Jensen, Viola Nørløv, Sofie Pedersen, Edel Saunte, Frederik Lyngge, Ellen Poulsen, Krogh, Peter Larsen, Helga Pedersen, Viggo Starcke, Erna Sørensen, Fibiger, Poul Sørensen (fra $\frac{20}{1}$: Kristen Amby) og Kirsten Gloerfelt-Tarp [næstformand]). Betænkning (B. sp. 621) afgivet $\frac{26}{4}$. (Ordfører: Nina Andersen). 2. beh. $\frac{3}{5}$ (F. sp. 4498). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Til lægsbetænkning (B. sp. 637) afgivet $\frac{4}{5}$, og tilføjelse til tillægsbetænkning (B. sp. 749) afgivet $\frac{8}{6}$. 3. beh. $\frac{18}{5}$ og $\frac{12}{6}$ (F. sp. 4872 og 5064). *Loven stadfæstet 23. juni 1956.* (Lovt. nr. 176).

Lovforslaget, der bortset fra bestemmelsen om ikrafttrædelsestidspunktet er identisk med det forslag, der blev fremsat i folketingsåret 1954—55, må ses i sammenhæng med svangerskabslovsforslaget, som samtidig blev genfremsat i folketinget, jfr. herom side 389.

• I årbog 1954—55, side 431—435, er der redegjort for lovforslagets indhold og baggrunden herfor.

Efter en kortvarig 1. behandling blev lovforslaget henvist til behandling i et udvalg, der bestod af de samme medlemmer som udvalget angående svangerskabslovsforslaget.

Under udvalgsbehandlingen opnåedes der enighed mellem socialministeren og udvalget om følgende ændringer i lovsforslaget, hvilke ændringer blev vedtaget af folketinget:

1. I mødrehjælpslovens § 1 udgår i stk. 3 ordene „eller børnehjem“, og som 2. punktum tilføjes: „Med socialministerens billigelse og i det omfang, mødrehjælpsinstitutionernes virksomhed gør det påkrævet, kan disse tillige oprette børnehjem til anbringelse af spædbørn, der ikke kan have ophold hos moderen, f. eks. på grund af forestående bortadoption, samt til anbringelse af børn af mødre, der har ophold på de i stk. 4 omhandlede hjem eller på et rekreativshjem oprettet i tilslutning til en mødrehjælpsinstitution.“

Udvalget motiverede dette ændringsforslag med, at det i loven burde præciseres, at mødrehjælpen alene har adgang til at oprette børnehjem i det omfang, dette er nødvendigt til gennemførelse af mødrehjælpslovens egen virksomhed.

2. Den i lovforslaget foreslåede affattelse af mødrehjælpslovens § 1, stk. 6, ændres til følgende affattelse:

„Mødrehjælpsinstitutioner kan i tiden, indtil bidragsresolution er udfærdiget og udbetaling af bidrag på grundlag af denne første gang finder sted, eller der er taget stilling til spørgsmålet om udbetaling, yde udlæg af forskud på underholdsbidrag fra det offentlige, jfr. forsorgslovens § 187, stk. 2.“

Den nye affattelse tilsigter at præcisere, at mødrehjælpsinstitutionerne kun kan yde udlæg af forskud på underholdsbidrag fra det offentlige i den tid, der hengår, inden der kan træffes afgørelse om, hvorvidt forskudsvis udbetaling fra det offentlige kan finde sted gennem de sociale udvalg.

3. I mødrehjælpslovens § 6 affattes stk. 5 således:

„Lederen af et til en mødrehjælpsinstitution knyttet mødre- eller svangrehjem antages af institutionens bestyrelse og skal være uddannet sygeplejerske eller jordemoder eller have en uddannelse, som af socialministeren godkendes som ligestillet hermed. Såfremt pågældende skal lede et mødrehjem, skal hun tillige være i besiddelse af en særlig uddannelse i barnepleje.“

I motiveringen til dette ændringsforslag oplyses, at lederne af de til mødrehjælpsinstitutionerne knyttede mødre- og svangrehjem efter de hidtil gældende regler skal være sygeplejeuddannede. Mødrehjælpsinstitutionerne har imidlertid gjort gældende, at det volder store vanskeligheder at få besat de nævnte stillinger, da udbudet af sygeplejersker, der er kvalificeret til at lede sådanne hjem, er meget ringe. Den foreslåede formulering af stk. 5 åbner mulighed for også at ansætte jordemødre og eventuelt uddannede barneplejersker i de nævnte stillinger. Uddannelseskravene for ledere af mødrehjemmene vil efter den foreslåede formulering være i overensstemmelse med de for børneforsorgens hjem gældende uddannelseskrav.

4. Endelig opnåedes der enighed om ved en ændring i mødrehjælpslovens § 12, stk. 3, at skabe hjemmel for, at også finansministeriet repræsenteres i mødrehjælpsens tilsynsråd.

Et *mindretal* i udvalget (Kristen Amby, Fibiger, Krogh, Peter Larsen, Ellen Poulsen og Viggo Starcke) kunne ikke tiltræde lovfor-slagets bestemmelser, hvorefter det skal henlægges til særlige sam-råd ved mødrehjælpsinstitutionerne at tage stilling til, om der fore-ligger *indikation for svangerskabsafbrydelse*, og stillede derfor forslag om ophævelse af den herom foreslåede bestemmelse i mødrehjælps-lovens § 1, stk. 1.

Mindretallet foreslog yderligere, at det foreslåede nye stk. 4 i mødrehjælpslovens § 1 om adgang for mødrehjælpsinstitutionerne til at oprette *særlige hjem for gravide kvinder* skulle udgå.

Det samme mindretal foreslog endelig følgende nye affattelse af lovens § 2, hvori opregnes de funktioner, der efter mindretallets opfattelse bør påhvile mødrehjælpsinstitutionerne:

„Såfremt en svanger kvinde, der ønsker sit svangerskab afbrudt, af egen drift eller efter henvisning af det sociale udvalg eller af andre henvender sig til en mødrehjælpsinstitution, påhviler det institu-tionen at underrette hende om lovens bestemmelser om de gyldige grunde til svangerskabsafbrydelse, søge at afholde hende fra over-ilede skridt og give hende vejledning om den bistand og de hjælpe-midler, der står til rådighed; hvis der er grund til at antage, at kvin-den er syg, og at lovlig indikation for svangerskabsafbrydelse fore-

findes, skal det nødvendige foretages, for at hun kan komme under lægelig observation. En mødrehjælpsinstitution kan ikke selv afgive indstilling til svangerskabsafbrydelse.“

Ved 2. *behandling* af lovforslaget, der fandt sted umiddelbart efter behandlingen af svangerskabslovforslaget, redegjorde udvalgets ordfører, *Nina Andersen* (S), for de stillede ændringsforslag, der står i nær tilknytning til de flertals- og mindretalsændringsforslag, der var kommet til afgørelse ved behandlingen af sidstnævnte lovforslag.

Ellen Poulsen (V) kunne ikke gå ind for den store udvidelse af mødrehjælpens beføjelser og rammer, som en vedtagelse af lovforslaget ville medføre. Hun var modstander af, at mødrehjælpen skulle medvirke ved afgørelsen af, om svangerskabsafbrydelse kan foretages, og hun så med skepsis på den foreslåede bestemmelse om oprettelse af særlige hjem, hvor gravide kvinder, der henvender sig til mødrehjælpen om svangerskabsafbrydelse, kan indlægges til observation og behandling.

Erna Sørensen (KF) nærede ikke betænkeligheder ved lovforslaget og henstillede, at man ved afstemningen stemte for forslaget med de ændringer, der var opnået enighed om i udvalget.

Kirsten Gloerfelt-Tarp (RV) kunne ligeledes anbefale lovforslaget og de af udvalget stillede ændringsforslag. Hun gav udtryk for en tak til mødrehjælpen, dens ledelse og personale for den alvor og den ildhu, hvormed den havde taget arbejdet op for at hjælpe kvinderne.

Petra Petersen (DK) kunne tiltræde lovforslaget, men efterlyste regler om moderskabsydelse og svangerskabsydelse, og hun forbeholdt sig adgang til at stille ændringsforslag til lovforslagets 3. behandling.

Ved afstemningen blev de stillede mindretalsændringsforslag alle forkastet, medens de ændringsforslag, hvorom der var enighed i udvalget, vedtoges uden afstemning.

Lovforslaget var påny genstand for udvalgsbehandling mellem 2. og 3. behandling, og i udvalgets tillægsbetænkning indstillede et *flertal* (*Nina Andersen*, *Kaj Andresen*, *Kirsten Gloerfelt-Tarp*, *Hjortnæs*, *Kai Jensen*, *Frederik Lynge*, *Viola Nørlov*, *Helga Pedersen*, *Sofie Pedersen*, *Edel Saunte* og *Erna Sørensen*) lovforslaget til *vedtagelse* i den form, det havde fået ved afstemningen ved 2. behandling.

Et *mindretal* (*Kristen Amby*, *Fibiger*, *Krogh*, *Peter Larsen*, *Ellen Poulsen* og *Viggo Starcke*) kunne ikke medvirke ved lovforslagets gennemførelse.

Efter at tillægsbetænkningen var afgivet, rettede en kreds af læger, som det fremgår af omtalen af svangerskabslovforslaget, henvendelse til udvalget bl. a. om en ændret affattelse af bestemmelsen i den nye § 6 A i mødrehjælpsloven om sam-

mensætningen af de *samråd*, der skulle tage stilling til, om betingelserne for svangerskabsafbrydelse foreligger.

Socialministeren stillede i den anledning udenfor tillægsbetænkningen følgende ændringsforslag, der i et vist omfang imødekommer de fra lægeside fremsatte ønsker:

I den foreslåede ny § 6 A udgår i stk. 1, 1. punktum, ordene „2 læger, hvoraf den ene såvidt muligt skal være speciallæge i psykiatri“ og erstattes af følgende: „2 læger, hvoraf såvidt muligt den ene skal være speciallæge i gynækologi eller kirurgi, om muligt en stedlig overlæge, den anden speciallæge i psykiatri“, og i stk. 3, 2. punktum, indføjes efter ordet „psykiatri“ ordene: „ , den anden speciallæge i gynækologi eller kirurgi“.

Under 3. *behandling* stillede *Ellen Poulsen* (V) forslag om, at behandlingen af lovforslaget og svangerskabslovforslaget standsedes, hvilket forslag forkastedes. Ændringsforslagene til de to love var derefter genstand for en meget langvarig debat, der afsluttedes med vedtagelse af socialministerens ovennævnte ændringsforslag. Som det fremgår af referatet af 3. *behandling* af svangerskabsloven, blev *forhandlingen* derefter standset og lovforslagene henvist til fornyet udvalgsbehandling.

I den af udvalget derefter afgivne tilføjelse til tillægsbetænkningen oplyses, at udvalget har afholdt yderligere 3 møder og har modtaget en deputation fra landsforeningen „Unge hjem i Danmark“, og at en deputation repræsenterende en række lægechefer på kirurgiske, gynækologiske og blandede hospitalsafdelinger overfor udvalget har redegjort for denne lægegruppes stilling til lovforslaget. Tilføjelsen indeholder ingen indstilling.

Da 3. *behandling* blev genoptaget, var hovedemnet for debatten den *henvendelse*, der var kommet fra lægekredse om *samrådenes* sammensætning.

Medlemmerne *Kristen Amby*, *Fibiger*, *Krogh*, *Peter Larsen*, *Ellen Poulsen*, *Viggo Starcke* og *Erna Sørensen* havde stillet følgende ændringsforslag til lovforslagets § 1:

1) I stk. 1 i den foreslåede nye § 6 A indføjes efter 1. punktum: „Den anden læge skal være den ansvarlige overlæge for den sygehusafdeling, hvor indgrebet i givet fald skal foretages. Såfremt chefen for en sygehusafdeling ønsker sig fritaget for at indtræde i *samrådet*, træffer socialministeren efter indstilling af sundhedsstyrelsen bestemmelse om, hvilken overlæge der skal træde i hans sted som medlem af *samrådet*.“

2) Som nyt sidste punktum i stk. 2 i den foreslåede nye § 6 A indsættes:

„Såfremt der i samrådet ikke foreligger enstemmighed, kan ethvert af samrådets medlemmer forlange, at sagen forelægges det i stk. 3 omhandlede fælles nævn til udtalelse. Når denne foreligger, optages sagen til fornyet behandling i samrådet.“

Ellen Poulsen (V), der motiverede ændringsforslagene, udtalte bl. a.:

„Og hvad var det så, disse læger ville? De ønskede — som naturligt er — at i det samråd, hvor bestemmelse skal træffes om en indikation, hvor der skal tages bestemmelse om en svangerskabsafbrydelse, bør den overlæge, der til sin tid skal behandle kvinden, være med fra begyndelsen. Jeg forstår ikke, at nogen i denne sal kan være imod dette. Er det dog ikke naturligt, at i det samråd, der skal tage en så skæbnesvanger bestemmelse, bør den mand, som har ansvaret, når indgrebet skal foretages, være med fra begyndelsen, være med til at stille diagnosen? Det bliver jo ham, der får det store ansvar. Er det da ikke fuldkommen mærkværdigt at tænke sig, at det er andre, som skal træffe en sådan bestemmelse, skal kunne bestemme, at patienten skal sendes til et sygehus, hvor en overlæge, der ikke selv har været medbestemmende, skal være tvunget til at udføre denne operation, som er de fleste overlæger meget imod? . . .

.....

Vi havde gerne set, at samrådet var kommet til at bestå af den behandlende overlæge og af en psykiater, der ikke på forhånd var bundet til mødrehjælpen — for det kan ikke nægtes, at man jo er noget ængstelig ved den stærke indflydelse, som hele den moderne psykiatri har fået på dette område.“

Socialministeren og justitsministeren kunne ikke tiltræde ændringsforslagene, og *justitsministeren* motiverede denne holdning således:

„Når vi har vendt os imod den tanke, at det skal være den ansvarlige overlæge på stedet, der som medlem af samrådet træffer afgørelse af, om en svangerskabsafbrydelse skal finde sted eller ej, er begrundelsen herfor den, at vi derved ville have i en uensartet praksis landet over, som vil være uholdbar. I realiteten ville resultatet blive, at vi fik ca. 150 samråd, der ud fra de synspunkter, samrådets medlemmer havde, skulle træffe en inappellabel afgørelse. Vi har tilstræbt en ordning, hvorefter vi højest får 20—25 samråd. Det må være således, at lovgivningsmagten bestræber sig på gennem lovgivningen, såvidt det overhovedet er muligt, at stille samfundets borgere lige, men vi ved alle, at der er meget stor forskel på den opfattelse, de enkelte overkirurger har af de forskellige indikationer. Resultatet måtte simpelthen blive, da den pågældende overlæge jo har absolut veto, at vi ville få uensartede afgørelser. Det ville være afhængigt af, hvor den pågældende kvinde boede, om hun ville opnå svangerskabsafbrydelse eller ej.“

Edel Saunte (S) var, da Nina Andersen var bortrejst, ordfører

for udvalget. Hun tilsluttede sig justitsministerens udtalelse og kritiserede, at lægerne i deres henvendelser havde anvendt udtryk som „give mødrehjælpen monopol på disse afgørelser“, og at „mødrehjælpen bør fritages for det uoverskuelige ansvar, som en suveræn henlæggelse af afgørelsen om det ufødte livs skæbne til en statsinstitution vil betyde“, når det klart af loven fremgår, at afgørelsen træffes af et samråd bestående af tre fuldstændig ligestillede personer, hvoraf den ene repræsenterer mødrehjælpen.

Erna Sørensen (KF) nærede ikke frygt for, at en vedtagelse af ændringsforslagene skulle føre til uensartede afgørelser, men fandt, at man tværtimod havde al mulig grund til at tro på overlægenes positive indstilling til arbejdet i samråd sammensat efter de i ændringsforslagene skitserede retningslinier.

Kirsten Gloerfelt-Tarp (RV) var modstander af ændringsforslagene og motiverede sin stilling med, at en vedtagelse ville medføre et meget stort antal samråd med deraf følgende uensartethed i afgørelserne.

Viggo Sturcke (DR) anbefalede ændringsforslagene, idet det var hans opfattelse, at det var den naturligste ting af verden, at den anden læge, som omtales i samrådene, skal være den ansvarlige overlæge for den sygehusafdeling, hvor indgrebet i givet fald skal foretages.

Også *Kristen Amby* (KF) og *Fibiger* (KF) anbefalede ændringsforslagene. *Fibiger* stillede på *Ellen Poulsens* og egne vegne følgende forslag om overgang til næste sag på dagsordenen:

„Under henvisning til ønskeligheden af, at der gives adgang til yderligere offentlig debat vedrørende svangerskabsloven, beslutter tinget ikke at færdigbehandle forslaget i dette folketingsår, og tinget går dermed over til næste sag på dagsordenen.“

Efter en længere debat blev dette forslag forkastet med 92 stemmer mod 64; 2 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod. De stillede ændringsforslag til mødrehjælpsforslaget blev derefter forkastet med 93 stemmer mod 64.

Ved den endelige afstemning om lovforslaget vedtoges dette med 106 stemmer (S, RV, DK og DR samt 9 medlemmer af KF og 1 medlem af V (*Helga Pedersen*)) mod 48; 4 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

61. Lov om foranstaltninger vedrørende blinde og stærkt svagsynede. (Socialminister *Strøm*). [A. sp. 1245. — C. sp. 377].

Fremsat mundtligt i folketinget $20/1$ (F. sp. 2300). 1. beh. $0/2$ (F. sp. 2727). Partiernes ordførere: Lysholt Hansen, Givskov

Christensen, Jacob Pedersen, Johs. Christiansen, Raguhiid Andersen og Søren Olesen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Lysholt Hansen, Bladt, Conradsen, Urban Hansen, Hjortnæs, Evald Kristensen, Mørk [formand], Orla Pedersen, Givskov Christensen, Søren Andersen, Peder Christensen (Rebild), Krogh, Ladefoged, Jacob Pedersen, Gøtttschalck-Hansen, Gertie Wandel og Johs. Christiansen [næstformand]). Betænkning (B. sp. 407) afgivet ¹⁰/₄. (Ordfører: Lysholt Hansen). 2. beh. ¹⁹/₄ (F. sp. 4398). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 595) afgivet ²⁰/₄. 3. beh. ²⁴/₄ (F. sp. 4406). *Loven stadfæstet 11. maj 1956.* (Lovt. nr. 117).

I de bemærkninger, der ledsagede lovforslaget ved fremsættelsen, oplyses bl. a. følgende om baggrunden for loven:

„Den 7. april 1949 nedsatte socialministeren en *kommission* med den opgave nærmere at overveje eventuelle forbedringer i forsorgen for blinde og svagsynede, herunder ændringer i lovgivningen herom.

I juni måned 1955 har kommissionen til socialministeren afgivet en betænkning vedrørende forsorgen for blinde og svagsynede. Kommissionen har endvidere udarbejdet nærværende lovforslag med bemærkninger, som socialministeriet har kunnet tiltræde.

Hovedbestemmelserne om blindeforsorgen findes i lov om offentlig forsorg. Ifølge denne lovs § 69, jfr. § 66, har *staten* ansvaret for blindeforsorgen og betaler udgifterne herved, idet staten direkte og endeligt afholder udgifterne ved forsorgen for blinde og svagsynede, forsåvidt de anbringes i en statsinstitution eller statsanerkendt institution eller i kontrolleret familiepleje under en sådan institution; sådanne personer, der ikke er i økonomisk trang, betaler dog efter nærmere fastsatte regler en begrænset del af udgifterne. *Kommunernes* forpligtelser, jfr. forsorgslovens §§ 258 og 259, består hovedsagelig i at give indberetning til blindevesenet om blinde og stærkt svagsynede børn og voksne og i trangstilfælde at drage omsorg for, at der sker henvendelse til vedkommende blindeinstitut om inddragelse under blindeforsorg, samt endelig at afholde udgifterne ved blindeundervisning, som efter anvisning af et blindeinstitut finder sted udenfor dette; denne sidste bestemmelse er dog på grund af den skete stadige udvidelse af statens område nu uden praktisk betydning.

Reglerne om *blinde børns undervisning* findes i lov nr. 57 af 31. marts 1926, hvorefter blinde og stærkt svagsynede børn er *pligtige* at modtage undervisning på statens blindeinstitutter, medmindre der på anden tilfredsstillende måde sørges for deres undervisning.

Nærværende lovforslag bygger først og fremmest på forsorgslovens regler, hvorefter staten har ansvaret for blindeforsorgen og

bærer udgifterne derved. Der stilles kun i begrænset omfang forslag om udvidelse af området for statens forpligtelser. I sidstnævnte henseende må nævnes forslaget om ansættelse af blindekonsulenter og om udvidet bistand for blinde i erhvervspørgsmål, forslaget om statstilskud til foranstaltninger til bistand for erhvervsdrivende blinde ved indkøb af materialer og afsætning af deres produktion og forslaget om forøget statsstøtte til de særlige („beskyttede“) værksteder for blinde og stærkt svagsynede. Iøvrigt tilsigter lovforslaget en effektivisering af for sorgen, f. eks. ved gennemførelsen af nye regler om indberetning af blinde og svagsynede. I lovforslaget er samtidig indarbejdet reglerne om undervisning af blinde børn fra loven af 1926 i lighed med den kodifikation, der ved lov nr. 21 af 27. januar 1950 fandt sted med hensyn til foranstaltninger vedrørende døve og tunghøre. Denne sidste lovs systematik er iøvrigt i det væsentlige fulgt i nærværende lovforslag, og adskillige af lovens regler er i tillempt form overført til lovforslaget.“

Om lovens indhold skal følgende anføres:

Kapitel I (§§ 1 og 2).

Blindenævnet m. v.

Efter nærmere i § 1 fastsatte regler nedsættes til behandling af principielle spørgsmål vedrørende blinde et *blindenævn* bestående af repræsentanter for administrationen, lærerkredsen, forældre kredsen og Dansk Blindesamfund. Nævnet skal virke som rådgivende organ for socialministeriet ved administration af loven, ligesom det skal følge udviklingen indenfor lovens område og fremsætte forslag om sådanne foranstaltninger, som udviklingen måtte gøre påkrævede.

Nævnet svarer til det døvenævn og det tunghørenævn, som er oprettet efter loven om foranstaltninger vedrørende døve og tunghøre. Da det i praksis har vist sig vanskeligt at arbejde med valg for et så kort tidsrum som det for døve- og tunghørenævnene gældende tidsrum af 2 år, er valgperioden for blindenævnets repræsentanter, for lærerne og forældrene dog fastsat til 3 år.

Ifølge § 2 medvirker administrationschefen for statens blindeforsorg ved gennemførelsen af lovens bestemmelser efter retningslinier, der fastsættes af socialministeren efter indstilling fra blindenævnet.

Kapitel II (§ 3).

Indberetningsregler.

Socialministeren fastsætter iflg. § 3 regler for, i hvilket omfang offentlige myndigheder, læger, lærere eller andre, som i deres virksomhed kommer i forbindelse med blinde eller stærkt svagsynede, skal afgive *indberetning til blindevæsenet*. Reglerne om indberetning fra læger eller lærere fastsættes efter forhandling henholdsvis med indenrigsministeren og undervisningsministeren.

Bestemmelsen erstatter de hidtidige regler i forsorgslovens § 258, stk. 3—5, om *indberetningspligt*, jfr. lovens § 23, stk. 1, som ophæver de nævnte bestemmelser i forsorgsloven. Det tilsigtes ved denne bemyndigelse at gøre reglen om indberetningspligten smidigere og at give mulighed for at effektivisere den. Bestemmelsen bygger på den ændring i indberetningspligten vedrørende tælelidende, som blev gennemført ved § 1, stk. 1, i lov nr. 197 af 11. juni 1954 om ændringer i forsorgslovens § 257 vedrørende tælelidende.

Kapitel III (§§ 4—6).

Foranstaltninger vedrørende børn.

Efter § 4 skal der gives forældre med blinde og stærkt svagsynede børn fornøden vejledning om disse børns behandling.

Bestemmelsen tilsigter en videreførelse og udbygning af det *vejledningsarbejde*, som hidtil af blindeinstitutterne har været ydet *forældre til blinde og stærkt svagsynede børn*.

Det er tanken, at dette for de pågældende børns udvikling meget vigtige arbejde skal udføres ved besøg i hjemmene, ved udarbejdelse af en skriftlig vejledning for forældrene og ved periodiske forældrekurser på blindeinstituttet på Refsnæs, der modtager blinde og stærkt svagsynede børn indtil konfirmationsalderen. Bestemmelsen, der i det væsentlige svarer til § 5, stk. 2, i loven om foranstaltninger vedrørende døve og tunghøre, gør det omhandlede vejledningsarbejde til et fast led i blindevæsenets arbejde. Vejledningsarbejdet skal også omfatte blinde børn i den skolepligtige alder.

I §§ 5 og 6 gives regler om *undervisning af blinde og stærkt svagsynede børn*. Disse bestemmelser afløser loven af 1926 om blinde børns undervisning, der ophæves ved lovens § 23, stk. 1.

Ifølge § 5, stk. 1, skal et barn, der er blindt, eller hvis syn

er så nedsat, at det af den grund ikke kan følge undervisningen i den almindelige folkeskole eller dennes særlige undervisning for svagsynede børn, efter de iøvrigt i nærværende kapitel nærmere fastsatte bestemmelser modtage undervisning i en af de i § 6 nævnte skoler.

Den skolepligtige alder indtræder ifølge *stk. 2*, fra og med det skoleår, hvis begyndelse falder i det kalenderår, barnet fylder 7 år. Skoleundervisningen kan dog på visse betingelser påbegyndes på et tidligere tidspunkt. Herved gennemføres en tilsvarende regel som folkeskolens om undervisningspligtens påbegyndelse, idet det ikke er fundet nødvendigt på dette punkt at opretholde 1926-lovens særordning, hvorefter undervisningspligten normalt indtrådte med det skoleår, som begyndte i det kalenderår, i hvilket barnet fyldte 8 år.

Derimod fastsætter *stk. 3* i lighed med den hidtidige lovs regel *undervisningspligtens varighed* til normalt 10 år. Opretholdelsen af denne ordning er fundet nødvendig under hensyn til de særlige vanskeligheder, undervisningen af disse børn er forbundet med. Skolegangen vil herefter normalt vare til det 17. år, men kan dog ifølge *stk. 3, 2. punktum*, i særlige tilfælde efter socialministerens beslutning udstrækkes til det 18. år. Herved vil det i givet fald kunne forhindres, at forældre får en påbegyndt erhvervsuddannelse på blindeinstituttet afbrudt.

Når et barns blindhed eller svækkede syn i det i *stk. 1* nævnte omfang først indtræder eller konstateres i en senere alder, men dog inden dets fyldte 17. år, skal det ifølge *stk. 4* straks undergives undervisning efter lovens regler. Spørgsmålet om undervisningspligtens varighed i sådanne tilfælde samt i andre tilfælde, hvor særlige forhold gør sig gældende, skal i tvivlstilfælde forelægges socialministeren til afgørelse efter forhandling med blindenævnet. Dog kan skoletiden for disse børn ikke overstige 10 år.

Stk. 5 bestemmer, at den foran nævnte *skoleundervisning kan bortfalde*, når der ved hjemmeundervisning eller på anden måde sørges for barnets undervisning og almindelige udvikling, således at de trufne foranstaltninger ikke strider mod barnets tarv.

Ifølge § 6 driver staten i fornødent omfang *børnehaver og børnehjem samt kostskoler og andre skoler* for blinde og stærkt svagsynede, og der kan på visse betingelser oprettes lignende institutioner ved kommunal eller privat foranstaltning.

Der gives endvidere mulighed for at anbringe sådanne børn under skolealderen i anerkendte *børneforsorgsinstitutioner*.

Kapitel IV (§§ 7 og 8).

Videregående undervisning og erhvervsmæssige foranstaltninger.

Ifølge § 7 påhviler det socialministeren at sørge for, at der gives blinde og stærkt svagsynede adgang til *videregående undervisning og erhvervsmæssig uddannelse*, ligesom staten i fornødent omfang skal drive *uddannelsesskoler* for de pågældende personer. Der åbnes endvidere mulighed for at iværksætte særlig *efterskoleundervisning, aftenskole- og højskolekurser* svarende til den undervisning, seende personer har adgang til. Reglerne bygger på de hidtil gældende principper om statens pligt til at afholde sådanne udgifter. Ved § 23, stk. 1, ophæves reglen i forsorgslovens § 258, stk. 1, 3. pkt., om kommunernes pligt til at afholde udgifterne ved undervisning, der efter anvisning af et blindeinstitut finder sted uden for dette — en bestemmelse, som i praksis ikke længere spillede nogen rolle.

Det påhviler efter § 8, stk. 1, socialministeren i fornødent omfang at lade iværksætte en *særlig arbejdsanvisning* for blinde og stærkt svagsynede samt at gennemføre foranstaltninger, der tager sigte på at yde blinde og stærkt svagsynede *råd og vejledning ved deres etablering som selvstændigt erhvervsdrivende og under udøvelsen af deres erhvervsvirksomhed*.

Den erhvervsmæssige placering af blinde er hidtil hovedsagelig sket gennem blindeinstituttet i København og Dansk Blindesamfund, for arbejdsanvisningens vedkommende desuden i et vist omfang gennem de særlige afdelinger for erhvervshæmmede. Erfaringen har dog vist, at disse opgaver er så specielle, at de kræver sagkyndigt personale, der også om fornødent kan træde hjælpende til, efter at den pågældende er blevet placeret i et erhverv. Arbejdet tænkes organiseret i forbindelse med Dansk Blindesamfund og må for arbejdsanvisningens vedkommende ske i nært samarbejde med de offentlige arbejdsanvisningskontorer.

Udvalget forudsatte i sin betænkning, at den omtalte arbejdsanvisning for blinde og stærkt svagsynede i så vid udstrækning, det er muligt, dækkes af de offentlige arbejdsanvisningskontorer.

Stk. 2 åbner mulighed for at yde *økonomisk støtte til start af erhvervsvirksomhed eller anden erhvervmæssig beskæftigelse*, forsåvidt hjælpen ikke kan ydes i henhold til reglerne i lov om folkeforsikring. Socialministeren bemyndiges endvidere til at iværksætte foranstaltninger, der sigter på at yde selvstændigt erhvervsdrivende blinde og stærkt svagsynede, herunder sådanne, der er hjemmearbejdende, *hjælp til indkøb af materialer og til afsætning af produktionen* fra deres erhvervsvirksomhed.

Den sidstnævnte bestemmelse åbner mulighed for — i lighed med den i Norge og Sverige gennemførte ordning — ved statsstøtte at søge oprettet et centraldepot, der skal påtage sig fælles indkøb af materialer og sørge for afsætning af produktionen. Det er tanken, at denne institution samtidig skal søge at organisere hjemmearbejde for blinde, der er bundet til deres hjem, en arbejdsform, som de af blindekommissionen foretagne undersøgelser har vist meget stort behov for.

Ved *stk. 3* bemyndiges socialministeren til at fremme erhvervmæssige foranstaltninger for blinde og stærkt svagsynede, *der ikke er i stand til at opnå en passende beskæftigelse i det almindelige erhvervsliv*.

Bestemmelsen, der svarer til § 17 i loven om foranstaltninger vedrørende døve og tunghøre, tager sigte på de særlige værksteder, hvor blinde kan arbejde under „beskyttede“ forhold, herunder navnlig „Blindes Arbejde“ A/S, som hidtil har arbejdet under meget dårlige værkstedsforhold, bl. a. på grund af den begrænsede offentlige støtte.

Kapitel V (§§ 9—15).

Andre foranstaltninger.

Ifølge § 9 skal blinde, der på grund af fysiske eller psykiske mangler i forbindelse med deres blindhed ikke er i stand til at klare sig selv, kunne optages i dertil egnede hjem.

Der findes allerede for blinde en række institutioner af denne art, som er anerkendt til statstilskud efter § 67 i loven om offentlig forsorg.

Ifølge § 10 ansætter socialministeren efter indstilling fra blindenævnet i fornødent omfang *konsulenter* til at bistå ved gennemførelsen af foranstaltninger i henhold til nærværende lov.

De nærmere retningslinier for konsulenternes virksomhed fastsættes af socialministeren efter indstilling fra blindenævnet.

Dansk Blindesamfund har i en række tilfælde ydet personlig bistand til blinde gennem sine medlemmer, og der har vist sig at være et meget stort behov for en sådan hjælpevirksomhed. Dette har ført til en forsorgsmæssig ordning med ansættelse af en lønnet blindekonsulent. Det er tanken at bygge videre på de erfaringer der herved er opnået.

I §§ 11—13 omhandles en række andre foranstaltninger, således den af staten drevne *øjenklinik, trykkeri og bibliotek* for blinde og *laboratorier og samlinger af særlige hjælpemidler*.

Ved § 14 bemyndiges socialministeren til at sørge for, at der — i det omfang, udgiften ikke kan afholdes i henhold til reglerne i lov om folkeforsikring — stilles de fornødne *midler* til rådighed for blinde og stærkt svagsynede *til anskaffelse af særlige apparater eller andre genstande til lettelse af deres daglige tilværelse* samt til hel eller delvis *fribefordring*, evt. med ledsager eller førerhund, med offentlige befordringsmidler.

§ 15 giver mulighed for med mellemrum at gennemføre *efterundersøgelse* af blindes og stærkt svagsynedes forhold, hvilket er anset for ønskeligt af hensyn til planlægningsarbejdet.

Kapitel VI (§§ 16—21).

Almindelige bestemmelser.

I dette kapitel gives en række almindelige regler om *betaling for institutionsophold (§ 16)*, om *anbringelse af børn mod forældrenes vilje (§ 17)*, om *tilsyn med undervisningen (§ 18)* og om *lærerråd og forældreråd* ved statens institutter og skoler (§§ 19 og 20).

Kapitel VII (§§ 22—23).

Udgifternes afholdelse m. v.

§ 22 giver nærmere regler om statens afholdelse af udgifterne til de i loven omhandlede foranstaltninger og om ydelse af tilskud. Bestemmelsen er en følge af den i forsorgsloven fastslåede ordning, hvorefter staten har ansvaret for blindeforsorgen. De nødvendige beløb bevilges på de *årlige finanslove*.

Ved § 23, stk. 1, ophæves som nævnt lov nr. 57 af 31. marts 1926 om blinde børns undervisning samt bestemmelserne i § 258, stk. 1, 3. punktum, og stk. 3—5, i lov om offentlig forsorg.

Stk. 2 bemyndiger regeringen til — forsåvidt angår Færøerne efter forhandling med det færøske hjemmestyre — ved kongelig anordning at sætte loven i kraft for Færøerne og for Grønland med de lempelser, som ifølge de særlige stedlige forhold måtte findes hensigtsmæssige.

Lovforslaget blev under behandlingen i folketinget mødt med sympati og velvilje fra alle sider. Flere af ordførerne fremhævede som noget betydningsfuldt de bestemmelser, som tilsigtede en mere effektiv støtte til undervisning, uddannelse og de blindes erhvervmæssige placering i samfundet. Også konsulentordningen fandtes af flere ordførere at kunne få stor betydning som en både menneskelig og erhvervmæssig hjælp for disse vanskeligt stillede mennesker.

Efter udvalgsbehandlingen mellem 1. og 2. behandling foretoges enkelte ændringer af redaktionel karakter, ligesom den oprindeligt i § 23 fastsatte ikrafttrædelsesdato (1. april 1956) udgik.

Ved 2. og 3. behandling udtalte *Frederik Lyngø* (Grønland) og *P. M. Dam* (S) begge deres glæde over lovforslaget og ønsket om, at loven snart i medfør af § 23 ved kongelig anordning måtte blive sat i kraft for Grønland og Færøerne.

Lovforslaget vedtoges enstemmigt.

62. Lov om samordning af foranstaltninger for erhvervshæmmede. (Socialminister *Strøm*). [A. sp. 577. — C. sp. 409].

Fremsat skriftligt i folketinget ²⁵/₁₀ (F. sp. 340). 1. beh. ⁸/₁₁ (F. sp. 780). Partiernes ordførere: Urban Hansen, Krogh, Gertie Wandel, Johs. Christiansen, Ragnhild Andersen og J. M. Pedersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Urban

Hansen, Nina Andersen, Kaj Andresen, Conradsen, Hjortnæs, Holger Larsen [formand], Mørk, Edel Saunte, Krogh, Søren Andersen, Jens Chr. Christensen, Peder Christensen (Rebild), Conrad Kofoed, Gertie Wandel, Hanne Budtz, Gottschalck-Hansen og Johs. Christiansen [næstformand]). Betænkning (B. sp. 633) afgivet $\frac{3}{5}$. (Ordfører: Urban Hansen). 2. beh. $\frac{9}{5}$ (F. sp. 4581). 3. beh. $\frac{14}{5}$ (F. sp. 4662). *Loven stadfæstet 25. maj 1956.* (Lovt. nr. 130).

Forslaget til nærværende lov fremsattes og behandlede sammen med *forslag til lov om ændring af forsogsloven (vedrørende hjælp til oplæring m. v.)* (se nærmest efterfølgende sag) og må ses i sammenhæng med dette.

Om baggrunden for loven fremgår af lovforslagets bemærkninger bl. a. følgende:

I de senere år har der været en stigende forståelse af, at der fra samfundets side bør gøres en indsats for at *give erhvervshæmmede medborgere mulighed for at deltage i erhvervslivet i større udstrækning*. Baggrunden herfor er dels en erkendelse af, at den erhvervshæmmede som borger i samfundet bør have adgang til at udnytte sine evner og udfolde sin personlighed på lige fod med andre, dels en forståelse af den samfundsøkonomiske betydning af, at arbejdskraft bevares eller inddrages i produktionen, og at de sociale udgifter i tilsvarende grad formindskes.

Der er af en lang række institutioner på forskellige områder gjort en indsats for at løse disse medborgeres erhvervsmæssige problemer.

Hidtil har den enkelte erhvervshæmmedes og hans families forskellige problemer dog i overvejende grad været behandlet af indbyrdes uafhængige organer, der hver for sig har kunnet hjælpe vedkommende på et bestemt punkt, men sjældent har været i stand til at gennemføre en samlet løsning af problemerne i en kompliceret livssituation.

Det er imidlertid i mange tilfælde nødvendigt for at opnå en for den erhvervshæmmede tilfredsstillende løsning, at hans fysiske, psykiske, sociale, erhvervsmæssige og familiemæssige *problemer behandles som en helhed*, men en sådan samlet løsning forudsætter en *snæver kontakt mellem de institutioner eller myndigheder*, der behandler forskellige sider af den samme sag.

Erfaringen har endvidere vist, at de *foranstaltninger*, der er nødvendige for at forebygge, at erhvervsmæssige problemer opstår, eller at genoprette en erhvervshæmmed persons arbejdsevne, *ofte er blevet sat ind for sent*. Årsagen hertil må i mange tilfælde søges i,

at de institutioner eller myndigheder, der først kommer i kontakt med de erhvervshæmmede, f. eks. sygehuse, socialkontorer og arbejdsløshedskasser, savner forudsætninger for på egen hånd at bedømme vedkommendes erhvervsmæssige muligheder og i tide at træffe de mest hensigtsmæssige foranstaltninger med henblik på oplæring.

Socialministeren anmodede derfor i juni 1954 det under socialministeriet nedsatte *socialpolitiske udvalg* om at overveje, hvilke *praktiske forslag* der måtte kunne stilles — i givet fald som første skridt — med henblik på en løsning af de erhvervshæmmedes problemer, *bl. a. vedrørende den fornødne samordning* af de indenfor dette område arbejdende institutioner.

Udvalgets indstilling af 26. maj 1955, hvis synspunkter og forslag regeringen kunne tiltræde, dannede grundlaget for lovforslaget og var aftrykt som bilag til dette.

Om lovens indhold skal følgende anføres:

§ 1 åbner mulighed for at yde kommuner, i hvilke der ved kommunalbestyrelsens foranstaltning nedsættes *kontaktudvalg med det formål at samordne og fremme bestræbelser for erhvervshæmmedes indpasning på arbejdsmarkedet*, forsåvidt udvalgets sammensætning og tilrettelæggelsen af dets arbejdsopgaver er i overensstemmelse med §§ 2 og 3, *statstilskud* til dækning af indtil halvdelen af de med udvalgenes virksomhed forbundne udgifter.

Ved *erhvervshæmmede* forstås i denne lov ifølge § 1 personer, der på grund af fysiske eller psykiske sygdomme eller mangler eller af sociale årsager er således begrænset i deres erhvervsmuligheder, at der fra samfundets side må træffes særlige foranstaltninger for at genoprette eller udvikle deres erhvervsevne.

Ifølge § 2 består kontaktudvalget af:

- a) en af kommunalbestyrelsen såvidt muligt af dennes midte valgt formand,
- b) et medlem, udpeget af Arbejdernes Fællesorganisation,
- c) en arbejdsgiver, udpeget af den stedlige arbejdsgiversammenslutning, hvor en sådan findes, og ellers af kommunalbestyrelsen,
- d) kontaktudvalgets faste læge samt

- e) en eller flere repræsentanter for kommunerne i det opland, der dækkes af kontaktudvalget.

Kontaktudvalget tilforordnes en tjenestemand ved kommunens sociale forvaltning og en tjenestemand ved det offentlige arbejdsanvisningskontor. En sygehuslæge kan i visse tilfælde udpeges som medlem, og det fastslås, at invalideorganisationerne og Samfundet og Hjemmet for Vanføre (ortopædiske hospitaler eller ambulatorier) bør være repræsenteret.

Til kontaktudvalget knyttes en fast læge, en sekretær og den iøvrigt fornødne medhjælp.

Kontaktudvalg forudsættes hovedsagelig nedsat i større kommuner, der råder over en udspecialiseret social forvaltning, og hvor der findes de fornødne muligheder for behandling og oplæring. Da det imidlertid må anses for ønskeligt, at kontaktudvalgene og den hertil knyttede sagkundskab står til rådighed også for oplandets befolkning, er der i § 2, stk. 5, åbnet mulighed for, at flere kommuner kan slutte overenskomst om etablering af en fælles ordning.

Bestemmelsen i § 2 om kontaktudvalgets sammensætning ændres efter udvalgsbehandlingen i folketinget bl. a. med det resultat, at det ordinære medlemstal nedsattes noget i forhold til det oprindeligt foreslåede for at imødekomme visse betænkeligheder ved administrationens omfang.

§ 3. Kontaktudvalget har i sit arbejde særlig til opgave:

- a) at sikre den tidligst mulige erkendelse af tilfælde, i hvilke der er opstået eller må befrygtes at ville opstå vanskeligheder med hensyn til en persons tilpasning til arbejdslivet,
- b) at tage stilling til, hvilke foranstaltninger der bør anbefales truffet i tilfælde, hvor løsningen af en persons eller en families problemer kræver en samvirken af flere myndigheder eller institutioner,
- c) at sikre en stadig samordning af de forskellige myndigheders eller institutioners indsats for den enkelte erhvervshæmmede og
- d) at fremkomme med forslag om forbedring af samarbejdet mellem myndigheder og institutioner indenfor kontaktud-

valgets område, om udbygning eller oprettelse af institutioner m. v.

§ 4 giver hjemmel for nedsættelse og regler for sammensætningen af *et fast rådgivende udvalg*, som skal bistå socialministeren og kan tage principielle spørgsmål vedrørende erhvervshæmmede op til behandling og sikre den fornødne koordination mellem de forskellige centraladministrative organer, der beskæftiger sig med erhvervshæmmedes forhold.

Da ordningen foreløbig gennemføres som et forsøg, der kan give erfaringer med hensyn til den videre udvikling på dette område, fastsættes det i § 6, at lovens bestemmelser forelægges folketinget til *revision i folketingsåret 1960—61*.

Det bestemmes i samme paragraf, at loven *ikke gælder for Færøerne og Grønland*.

Ved 1. behandling i folketinget udtalte *Urban Hansen* (S) sin store tilfredshed med lovforslagets fremsættelse. Han kunne stort set tiltræde lovforslaget, selv om der var enkeltheder, som burde behandles i et udvalg. Han fremhævede i lighed med de øvrige ordførere det arbejde, der hidtil var gjort, og understregede, det rigtige i, at en samordning nu søgtes fremmet igennem lokale, kommunale kontaktudvalg.

Medens *Krogh* (V) fandt lovens formål værdifuldt og smukt og havde sympati med og forståelse for de erhvervshæmmede, var han betænkelig ved lovforslagets udformning. Han måtte således tage forbehold overfor en række bemyndigelser og frygtede, at kontaktudvalgene ville blive for store og dermed uhensigtsmæssige, ligesom udgifterne nærmere måtte oplyses.

Også *Gertie Wandel* (KF) nærede stor betænkelighed ved de meget store udvalg og så med alvor på de økonomiske følger, men mente dog, at foranstaltningerne måtte kunne drives med en sund økonomi. Hun så iøvrigt forslaget som udtryk for en glædelig omstilling i synet på de erhvervshæmmedes problemer og som et skridt bort fra understøttelsesmentaliteten og kunne tilslige en interesseret og velvillig behandling.

Såvel *Johs. Christiansen* (RV) som *Ragnhild Andersen* (DK) og *J. M. Pedersen* (DR) så med velvilje på lovforslaget og ville medvirke til dets gennemførelse.

Ved 2. behandling udtalte *Krogh* (V) bl. a., at han anerkendte, at udvalgsarbejdet havde medført visse forenklinger og forbedringer af lovforslaget, men at han fortsat fandt det i § 4 omhandlede udvalg for omfattende og frygtede for, at dette kunne medføre stigende administrationsomkostninger. Efter at ministeren overfor udvalget

havde givet tilsagn om en begrænsning af disse udgifter, og under hensyn til revisionsbestemmelsen kunne venstre dog stemme for lovforslaget, som havde et værdifuldt formål.

Gertie Wandel (KF) var under udvalgsarbejdet blevet beroliget med hensyn til de betænkeligheder, hun havde givet udtryk for ved 1. behandlingen, og kunne give tilslutning til lovforslaget.

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget enstemmigt med 131 stemmer.

63. Lov om ændring i lov om offentlig forsorg (vedrørende hjælp til oplæring m. v.). (Socialminister *Strøm*). [A. sp. 603. — C. sp. 413].

Fremsat skriftligt i folketinget ²⁵/₁₀ (F. sp. 340). 1. beh. ⁸/₁₁ (F. sp. 780). Partiernes ordførere: Urban Hansen, Krogh, Gertie Wandel, Johs. Christiansen, Ragnhild Andersen og J. M. Pedersen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om samordning af foranstaltninger for erhvervshæmmede (se foran). Betænkning (B. sp. 633) afgivet ³/₅. (Ordfører: Urban Hansen). 2. beh. ⁹/₅ (F. sp. 4581). 3. beh. ¹⁴/₅ (F. sp. 4663). *Loven stadfæstet 25. maj 1956.* (Lovt. nr. 129).

Loven har nøje tilknytning til den foran omtalte lov om samordning af foranstaltninger for erhvervshæmmede. Forslagene til de to love hvilede begge på en indstilling af 26. maj 1955 fra det socialpolitiske udvalg. De fremsattes og behandles sammen i folketinget, og der kan for en del henvises til de almindelige bemærkninger vedrørende den foran nævnte lov.

Af bemærkningerne til nærværende lovforslag fremgår bl. a., at forsorgslovens § 30 i sin hidtidige affattelse kun har givet hjemmel til som kommunehjælp at yde trængende hjælp til anskaffelse af arbejdsredskaber til forholdsvis mindre beløb, og at det i administrativ praksis var antaget, at der ikke kunne ydes kommunehjælp direkte til gennemførelse af uddannelse. Der har derfor efter den hidtidige lovgivning kun været mulighed for at yde en effektiv hjælp til oplæring m. v. til personer, der faldt ind under forsorgslovens bestemmelser om særforborg eller hjælp til enlige mødre med børn under 18 år, eller som kunne hjælpes i medfør af de i folkesikringslovens § 60 indeholdte regler om støtte af invalideforsikringsfondens midler.

Ydelse af hjælp til uddannelse m. v. kan imidlertid være påkrævet også i trangstilfælde, der ikke omfattes af de nævnte bestemmelser,

f. eks. til personer, der ikke er i invalideforsikringen, eller personer, hvis erhvervsbegrænsning skyldes sociale årsager, herunder personer, der er slået ud af deres arbejde i en alder, i hvilken omplacering på arbejdsmarkedet volder særlige vanskeligheder. Som andre situationer, i hvilke hjælp til uddannelse m. v. kan være påkrævet, kan nævnes tilfælde, hvor personer, der gennem længere tid har modtaget løbende offentlig understøttelse, har mistet muligheden for at gøre sig gældende på arbejdsmarkedet, herunder også sådanne enligstillede kvinder, som ikke er omfattet af bestemmelsen i forsorgslovens § 282, stk. 6, om uddannelseshjælp til enlige mødre. Loven tilsigter at afhjælpe disse mangler.

Ved loven gives der forsorgslovens § 30, stk. 2, følgende affattelse:

„Ved afgørelsen af forsørgelsesmåden bliver i første række at tage hensyn til den trængendes tarv og til hans mulighed for senere at eksistere ved egen hjælp. Som følge heraf kan der, hvor forholdene taler derfor og det derved sandsynliggøres, at trangen ikke bliver af mere vedvarende karakter, ydes tilskud til anskaffelse af værktøj, rulle, symaskine eller andre arbejdsredskaber til forholdsvis mindre beløb. Herudover kan der i tilfælde, hvor en væsentlig og ikke blot forbigående begrænsning i pågældendes erhvervsevne eller mulighed for at opnå erhverv må befrygtes at ville indtræde, eller hvor en allerede indtrådt begrænsning i erhvervsevnen skønnes at kunne bedres betydeligt, og hvor forholdene iøvrigt taler derfor, ydes hjælp til anskaffelse af arbejdsmaskiner og — i særlige tilfælde — hjælp til oplæring eller anden uddannelse, iværksættelse af selvstændig virksomhed eller anden hjælp til opnåelse af beskæftigelse. I forbindelse med hjælp til oplæring eller anden uddannelse vil der eventuelt kunne ydes hjælp til underhold i overensstemmelse med de i § 297 indeholdte regler. Derimod kan der ikke ydes hjælp til indkøb af bohave på afbetalingskontrakt eller til betaling af gæld, herfra dog under særlige omstændigheder undtaget husleje og prioritetsrenter, når en trængende derved kan bevare sin bolig.“

Det er fundet rigtigst i disse tilfælde at yde hjælpen som *kommunehjælp*, da der er tale om en ret uensartet gruppe.

Under behandlingen i folketinget anerkendtes lovens formål fra alle sider som noget værdifuldt. Lovforslaget fandt støtte fra alle

partiernes ordførere, idet dog *Krogsh* (V) udtalte sin frygt for, at de muligheder, loven åbnede, ville medvirke til at afsvække tilskyndelsen til at opretholde folkeforsikringslovens muligheder for forsikringsmæssig hjælp.

Af udvalgets betænkning fremgår, at socialministeren som svar på et af udvalget stillet spørgsmål om, hvorvidt der efter bestemmelsen i forsorgslovens § 30, stk. 2, kan ydes hjælp til oplæring af erhvervshæmmede, der falder ind under lovens bestemmelser om særforborg eller under invalideforsikringen, har meddelt følgende:

„Det er indenfor sociallovgivningen et almindeligt princip, at forsikringsmæssig hjælp og særhjælp går forud for ydelse af kommunehjælp, jfr. herved også forsorgslovens § 294. Som følge heraf vil det ligge udenfor lovens forudsætninger at yde kommunehjælp efter de i § 30, stk. 2, angivne principper, når den fornødne hjælp kan ydes enten gennem invalideforsikringen, jfr. folkeforsikringslovens § 60 ff., eller i kraft af forsorgslovens særforborgsbestemmelser.“

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget enstemmigt med 130 stemmer.

64. Lov om ændring i lov om almindelig arbejderbeskyttelse og i lov om arbejderbeskyttelse indenfor handels- og kontorvirksomhed (unge personers søndagsarbejde i bagerier og budtjeneste om søndagen m. v.). (Socialminister *Strøm*). [A. sp. 881. — C. sp. 199].

Fremsat skriftligt i folketinget $\frac{9}{12}$ (F. sp. 1855). 1. beh. $\frac{15}{12}$ (F. sp. 2132). Partiernes ordførere: Leonhard Hansen, Kr. Juul, Adolph Sørensen, A. C. Normann, Ragnild Andersen og J. M. Pedersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Leonhard Hansen, Nina Andersen, Bundvad, Evald Kristensen, M. Larsen [formand], Wiggo Larsen, Ravn, Søren Andersen, Frode Carstensen, Henry Christensen, N. Chr. Christensen, Kr. Juul, Adolph Sørensen, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Poul Sørensen, A. C. Normann [næstformand] og Kirsten Gloerfelt-Tarp). Betænkning (B. sp. 313) afgivet $\frac{8}{3}$. (Ordfører: Leonhard Hansen). 2. beh. $\frac{15}{3}$ (F. sp. 3667). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 393) afgivet $\frac{21}{3}$. 3. beh. $\frac{23}{3}$ (F. sp. 3940). *Loven stadfæstet 28. marts 1956.* (Lovt. nr. 71).

Loven går ud på: 1) at give lærlingene adgang til at deltage i søn- og helligdagsarbejde i bagerier og konditorier, 2) at give personer under 18 år adgang til at udføre budtjeneste på søn-

og helligdage, 3) at forenkle fremgangsmåden ved valget af maskinsynsmænd i kommunerne udenfor København og 4) at genindføre amtsfondens forskudsvisе refusion af sognekommunernes udgifter til maskinsynsmændenes honorarer.

Ad 1).

Lærlingenes adgang til at deltage i søn- og helligdagsarbejde i bagerier og konditorier er der skabt hjemmel for ved en ændring af § 44 i lov nr. 226 af 11. juni 1954 om almindelig arbejderbeskyttelse.

I bemærkningerne til lovforslaget udtales herom:

„Efter lov om almindelig arbejderbeskyttelse er søn- og helligdagsarbejde med ganske enkelte undtagelser forbudt for unge mennesker under 18 år indenfor lovens område, medens et tilsvarende forbud ikke fandtes i bageriloven.

Regeringen har ment at burde genindføre den efter bageriloven gældende bestemmelse, således at den samme undtagelse fra arbejdsforbudet på søn- og helligdage, som nu gælder for voksnes arbejde i brødfabrikker, brød- og kagebagerier samt konditorier, jfr. lovens § 34, stk. 2, nr. 14, kommer til at gælde for personer under 18 år, idet henvisningen til § 34, stk. 2, nr. 14, optages i lovens § 44, der indeholder forbudet mod unges søn- og helligdagsarbejde. Regeringen har herved også lagt vægt på det betænkelige ved at opretholde regler, hvis tilstedeværelse kan virke hæmmende på tilgangen til faget og uddannelsen af fagets lærlinge.“

Ad 2).

Den udvidede adgang til at udføre budtjeneste på søn- og helligdage er ligeledes hjemlet ved en ændring af § 44 i lov nr. 226 af 11. juni 1954 om almindelig arbejderbeskyttelse samt ved en ændring af § 21 i lov nr. 227 af 11. juni 1954 om arbejderbeskyttelse indenfor handels- og kontorvirksomhed. Sidstnævnte paragraf har i den nye affattelse følgende ordlyd:

„Den adgang, som § 14, stk. 2, og § 15 giver til i et vist omfang at lade arbejde udføre på søn- og helligdage, omfatter ikke personer under 18 år.

Dog er det tilladt personer under 18 år på søn- og helligdage

a) at udføre budtjeneste og

- b) at deltage i arbejde i butikker m. v. i den tid, i hvilken det ifølge lukkelovgivningen er tilladt at holde dem åbne for ekspedition på søn- og helligdage, samt i den tid, der medgår til tilrettelægning og oprydning.

De unge skal dog altid have et samlet ugentligt fridøgn.“

I bemærkningerne til lovforslaget anføres herom:

„Medens børn og unge mennesker efter den tidligere gældende lovgivning kunne udføre budtjeneste på søn- og helligdage, er der hverken indefor den almindelige arbejderbeskyttelseslov eller i lov om arbejderbeskyttelse indenfor handels- og kontorvirksomhed adgang for unge personer til at udføre budtjeneste på søn- og helligdage. Selvom regeringen må finde det naturligt, at de unges søn- og helligdagsfrihed nyder stærkere beskyttelse end de voksnes, således at de unge som overvejende hovedregel kan holde fri på den almindelige ugentlige fridag, søndagen, samt på helligdagene, har man dog ment det forsvarligt indenfor begge de nævnte loves område påny at give unge personer adgang til at udføre budtjeneste på disse dage.

Ved ændringen foreslås § 21 i loven om arbejderbeskyttelse indenfor handels- og kontorvirksomhed delt i 3 stykker, således at hovedreglen for de unges søn- og helligdagsarbejde (nuværende 1. pkt.) indeholdes i stk. 1., og undtagelserne — herunder budtjenesten — opregnes i stk. 2.; stk. 3. er enslydende med paragraffens nuværende 3. pkt.

Indenfor den almindelige arbejderbeskyttelseslovs område foreslås den tilsvarende ændring gennemført ved i § 44 at optage en henvisning til lovens § 34, stk. 2, nr. 5 (voksnes adgang til budtjeneste på søn- og helligdage).“

Ad 3).

Bestemmelserne om fremgangsmåden ved valg af maskinsynsmænd udenfor København blev tilføjet under sagens behandling i folketinget på foranledning af *Kr. Juul* (V). De pågældende regler er optaget i lov nr. 226 af 11. juni 1954 om almindelig arbejderbeskyttelse, hvis § 64, stk. 1, 3.—5. punktum har fået følgende affattelse:

„Kommunalbestyrelsen skal i god tid forud for valget skriftligt meddele den stedlige fabrikinspektør, hvilke personer der agtes valgt som maskinsynsmand og stedfortræder for denne. Såfremt fabrikinspektøren anser de pågældende for egnede til at vælges, og for så vidt de iøvrigt opfylder de i nærværende

paragraf indeholdte vilkår herfor, meddeler han omgående kommunalbestyrelsen dette skriftligt. Valget kan da foretages. Finder fabriksinspektøren derimod, at den eller de indstillede ikke er egnet til at vælges, forelægger han snarest sagen for direktøren for arbejdstilsynet og giver samtidig kommunalbestyrelsen meddelelse herom. Tiltræder direktøren fabriksinspektørens standpunkt, kan pågældende ikke vælges.“

Ad 4).

De ændrede refusionsregler er hjemlet ved en ændring af § 68, stk. 3, i lov nr. 226 af 11. juni 1954 om almindelig arbejderbeskyttelse. I den nye affattelse har bestemmelsen følgende ordlyd:

„De beløb, der i henhold til foranstående bestemmelser tilkommer maskinsynsmanden eller stedfortræderen, udbetales ham af vedkommende kommune, efter at kommunalbestyrelsen har gennemgået opgørelsen i overensstemmelse med regler fastsat af socialministeren. Sognekommunerne får ved årsregnskabet afslutning beløbene refunderet af amtskommunen, der atter får sin udgift dækket af statskassen. Samme regel gælder for købstadkommuner på Bornholm. De øvrige købstadkommuner får ved årsregnskabet afslutning de omhandlede beløb refunderet direkte af statskassen. Udgiften til den i § 65, stk. 2, omhandlede protokol samt maskinsynsmandens nødvendige portoudgifter refunderes efter tilsvarende regler.“

Ved fremsættelsen af lovforslaget anførte *socialministeren*:

„Som det vil være det høje ting bekendt, fremsatte jeg i samlingen 1948—49 forslag til lov om arbejderbeskyttelse, et forslag, der blev genfremsat i de følgende samlinger, senest i samlingen 1953—54.

De 3 nugældende arbejderbeskyttelseslove er udsprunget af dette forslag, men fik deres udformning i det forlig, der blev tilvejebragt i det af tinget nedsatte udvalg, således at det var muligt at gennemføre lovene enstemmigt i det høje ting i sommeren 1954.

Blandt de partier, der deltog i udvalgsarbejdet, er der inidertid nu efter lovenes ikrafttræden ytret ønske om *på to punkter at vende tilbage til den ordning, der gjaldt indtil den 1. april 1955*. Dette gælder således dels lærlinges adgang til at deltage i *søn- og helligdagsarbejde i bagerier og konditorier*, dels adgang for personer under 18 år til at udføre *budtjeneste på søn- og helligdage*.

Det foreliggende lovforslag, til hvis bemærkninger jeg kan henvise, tager sigte på at imødekomme disse ønsker, og samtidig foreslås der en ændring af mere teknisk karakter, hvorefter amtsfonden, ligesom det tidligere har været tilfældet, forskudsvis refunderer sognekommunerne deres udgifter til maskinsynsmændenes honorarer.“

Lovforslaget henvistes i folketinget til et udvalg, hvis arbejde med sagen resulterede i et ændringsforslag (jfr. ovenfor), der stilledes af socialministeren.

Til 2. behandling stilledes fra kommunistisk side udenfor betænkningen en række ændringsforslag, svarende til det af *Ragnhild Andersen* (DK) m. fl. i folketingsåret 1954—55 fremsatte forslag til lov om ændringer i lov om almindelig arbejderbeskyttelse (årbog 1954—55, side 506). For disse ændringsforslag stemte kun kommunisterne, mens tingets øvrige medlemmer gik imod dem.

Ændringsforslaget i betænkningen vedtoges uden afstemning. Det samme var tilfældet med den i lovforslaget indeholdte refusionsbestemmelse, mens bestemmelserne om udvidet adgang til helligdagsarbejde og budtjeneste vedtoges mod kommunisternes stemmer.

Ved 3. behandling udtalte *Ragnhild Andersen*:

„Den kommunistiske gruppe kan ikke medvirke til gennemførelsen af dette lovforslag, men vil stemme imod det. Det vil vi gøre, fordi dets vedtagelse vil betyde en forringelse af den nylig gennemførte arbejderbeskyttelseslov; der pålægges, når dette lovforslag er vedtaget, lærlinge og ungarbejdere i visse fag søndags- og helligdagsarbejde, som de hidtil har været beskyttet imod. Loven giver tillige mindreårige arbejdsret, hvilket ikke har det ringeste med beskyttelse at gøre, i hvert tilfælde ikke for de mindreårige. Skal man tale om beskyttelse i denne sag, kan der højst blive tale om beskyttelse af rundstykkernes udbringelse ved mindreårige til mindre morgenduelige ikke-mindreårige.

Dertil kommer, at alle partier forkastede de rigtige og udmærkede ændringsforslag, som min gruppe havde stillet til anden behandling. De ændringer, som mit parti gik ind for, tog sigte på at beskytte bagerfagets arbejdere mod at skulle møde til urimeligt langt natarbejde på søn- og helligdage, nærmere betegnet fra kl. 3 til kl. 4 om morgenen. Havde man gennemført det, ville det have betydet en forbedret beskyttelse af disse fags arbejdere.

Da flertallet imidlertid forkastede vore ændringsforslag, er lovforslaget i sin nugældende skikkelse, når det er blevet vedtaget, udelukkende et tilbageskridt set i forhold til den gældende arbejderbeskyttelse, som den kommunistiske gruppe vil modsætte sig ved at stemme imod lovforslaget.“

Lovforslaget vedtoges med alle øvrige stemmer mod kommunisternes, idet 1 grønlandsk medlem afholdt sig fra at stemme.

65. Lov om suspension af visse arbejdsstandsninger inden for transportområdet m. v. samt om udlevering af benzin, olie m. v. (Økonomi- og arbejdsminister *Krag*). [A. sp. 2033. — C. sp. 343].

Fremsat mundtligt i folketinget $\frac{5}{4}$ (F. sp. 4005). 1. beh. $\frac{5}{4}$ (F. sp. 4031). Partiernes ordførere: Poul Hansen (Kalundborg), Erik Eriksen, Aksel Møller, Jørgen Jørgensen (Lejre), Aksel Larsen og Viggo Starcke. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Poul Hansen (Kalundborg), Bundvad, Einer-Jensen [formand], Carl P. Jensen, Gustav Pedersen, Hans Rasmussen, Ravn, Erik Eriksen, Thisted Knudsen, Harald Nielsen, Helga Pedersen, Sønderup, Aksel Møller, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Poul Sørensen, Jørgen Jørgensen (Lejre) [næstformand] og Bertel Dahlgaard). Betænkning (B. sp. 401) afgivet $\frac{6}{4}$. (Ordfører: Poul Hansen [Kalundborg]). 2. beh. $\frac{6}{4}$ (F. sp. 4100). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Til-lægsbetænkning (B. sp. 405) afgivet $\frac{6}{4}$. 3. beh. $\frac{6}{4}$ (F. sp. 4116). *Loven stadfæstet 6. april 1956.* (Lovt. nr. 86).

Loven, der gik ud på, at visse arbejdsstandsninger indenfor transportområdet m. v. skulle suspenderes og udleveringen af benzin og olie m. v. genoptages, indtil resultaterne af afstemningen om et af forligsmanden stillet mæglingsforslag forelå, havde følgende indhold:

§ 1. De af Dansk Arbejdsmands Forbund iværksatte arbejdsstandsninger overfor:

1. Samtlige vognmandsforeninger og enkeltvognmænd, der er medlemmer af Dansk Arbejdsgiverforening,
2. Sammenslutningen af Havne- og Købmandsorganisationer i Danmark, forsåvidt angår dennes medlemmer: B. P. Olie-Kompagniet A/S, Danish American Gulf Oil Company A/S, Dansk Esso A/S, Dansk Shell A/S samt disse selskabers agenturer, importlagre, lagre og depoter i København og provinsen,

vil være at bringe til ophør straks, således at arbejdet, i det omfang det er muligt, genoptages fredag den 6. april 1956 ved normal arbejdstids begyndelse.

De omhandlede arbejdsstandsninger kan tidligst iværksættes påny fra lørdag den 14. april 1956 ved normal arbejdstids ophør.

§ 2. Indgåede overenskomster vedrørende de i § 1 omhandlede arbejdsområder, der er opsagt til ophør pr. 1. marts 1956, bevarer — uanset om parterne gennem de etablerede arbejdsstandsninger måtte være blevet frigjort for vedkommende overenskomster — deres gyldighed indtil det i § 1, stk. 2, omhandlede tidspunkt.

Såfremt det af forligsmanden den 31. marts 1956 stillede mæglingforslag vedtages af parterne, forholdes der dog med hensyn til fornyelser og ændringer af overenskomsterne som i mæglingforslaget fastsat.

§ 3. Arbejdere, hvis arbejdsforhold er blevet afbrudt på grund af de iværksatte arbejdsstandsninger, vil såvidt muligt være at genantage i samme omfang som ved arbejdets ophør, ligesom samtlige af arbejdsstandsningerne omfattede arbejdere, såvidt forholdene tillader det, skal gå i arbejde på de samme steder, hvor de var beskæftiget før arbejdsstandsningerne. Der må ikke på nogen af siderne finde nogen boykotning sted, hverken overfor arbejdsgivere eller arbejdere.

De i § 1, stk. 1, omhandlede arbejdsgivere eller arbejdsgiverforeninger skal indtil det i § 1, stk. 2, omhandlede tidspunkt opretholde normal virksomhed.

§ 4. Arbejdsstandsninger i strid med bestemmelserne i § 1 er efter lovens ikrafttræden ulovlige efter samme regler, som gælder, når der foreligger overenskomst mellem parterne.

Sager herom samt sager vedrørende brud på de ved nærværende lov forlængede overenskomster vil kunne indbringes for den faste voldgiftsret til påkendelse og eventuel ikendelse af bod og erstatning. Tilsvarende regler gælder i tilfælde af overtrædelse af bestemmelserne i § 3, stk. 1.

Overtrædelse af bestemmelsen i § 3, stk. 2, straffes med bøde.

§ 5. Denne lov, der kan stadfæstes straks, jfr. grundlovens § 42, stk. 7, træder i kraft straks.

I bemærkningerne til lovforslaget hedder det bl. a.:

„Samtidig med fremsættelse af mæglingsforslaget af 31. marts 1956 har forligsmanden indtrængende henstillet til de arbejderorganisationer, der har medlemmer ude i strejke, at suspendere strejkerne for perioden fra mæglingsforslagets fremsættelse og indtil den 14. april 1956

Nedennævnte arbejderorganisationer har imidlertid ikke ment at kunne følge den nævnte henstilling, og de af disse organisationer iværksatte strejker er derfor fremdeles i kraft: arbejdsmændene, metalarbejderne, søfyrbøderne, sømændene, typograferne, bogbinderne og murerne.

Blandt de arbejdsstandsninger, der således stadig er effektive, er de af Dansk Arbejdsmands Forbund iværksatte strejker overfor samtlige vognmandsforeninger og enkeltvognmænd, der er medlemmer af Dansk Arbejdsgiverforening, samt overfor Sammenslutningen af Havne- og Købmandsorganisationer i Danmark, forsåvidt angår dennes medlemmer: B.P. Olie-Kompagniet A/S, Danish American Gulf Oil Company A/S, Dansk Esso A/S, Dansk Shell A/S samt selskabernes agenturer, importlagre, lagre og depoter i København og provinsen.

Yderligere har de fire store olieselskaber som følge af en konflikt vedrørende losning af nyindkomne ladninger standset udlevering af benzin, olie m. v. Som følge heraf kan de dispensationer, der var givet af Dansk Arbejdsmands Forbund til skoler og humanitære institutioner, herunder til hospitaler, læger, jordemødre, sygeplejersker etc., samt til baner, færger og andre vigtige samfærdselsmidler, til el-værker, til postvæsenet og til visse gartnerier, ikke længere effektueres efter deres hensigt.

Såfremt strejkerne og selskabernes standsning af udleveringen fortsætter, vil centrale samfundsfunktioner i løbet af meget kort tid tvinges til standsning. Hertil kommer for landbrugets vedkommende, at jordens tilberedning, kornsåningen og andre vigtige arbejder ikke vil kunne gennemføres rettidigt.

Under hensyn hertil har regeringen fundet det nødvendigt at fremsætte lovforslag om, at det nedlagte arbejde indenfor de her omhandlede områder skal genoptages med øjeblikkelig virkning — d. v. s. fra fredag den 6. april 1956 ved normal arbejdstids begyndelse — og således, at eventuelle arbejdsstandsninger først kan iværksættes påny efter udløbet af den i forligsmandens foran omhandlede henstilling fastsatte tidsfrist.“

Ved fremsættelsen af lovforslaget oplyste *økonomi- og arbejdsministeren*, at regeringen gennem direkte forhandling med Dansk Arbejdsmands Forbund og med De samvirkende Fagforbunds forretningsudvalg havde søgt at opnå, at organisationerne selv løste problemerne ved en suspension af de heromhandlede konflikter. Da dette

ikke var lykkedes, havde regeringen ikke set anden udvej end at søge vanskelighederne løst ad lovgivningens vej.

Ved lovforslagets 1. behandling erklærede *Poul Hansen (Kalundborg)* (S), at det hele tiden havde været såvel socialdemokratiets som regeringens opfattelse, at parterne på arbejdsmarkedet selv burde forhandle sig tilrette om overenskomsterne, og at man burde undgå statsindgreb i overenskomst- og konfliktsituationer. Man kunne nu imidlertid se, at benzinkonflikten havde fået virkninger af langt større rækkevidde, end nogen fra begyndelsen havde tænkt sig, hvorfor det var en nødvendighed at gennemføre lovforslaget, der dog ikke alene tog sigte på den af Dansk Arbejdsmands Forbund iøvrigt lovligt etablerede konflikt, men fuldt så meget på olieselskabernes vægring ved at udlevere benzin og olie. Han gjorde endvidere opmærksom på, at der var andre områder, indenfor hvilke de pågældende fagforbund endnu ikke havde taget stilling til konfliktens afløsning eller havde besluttet at fortsætte konflikten. Man havde med hensyn til disse områder den opfattelse, at det af hensyn til den forholdsvis korte tid, der var tilbage, inden afstemningsresultaterne forelå, ikke var nødvendigt med statsindgreb her.

Erik Eriksen (V) fandt, at det var en fejl ved forligsmandsloven, at denne ikke gav forligsmanden myndighed til at udsætte iværksatte strejker i den tid, afstemningen stod på. Det ville dog efter hans mening ikke for regeringen have været nogen vidtrækkende beslutning at tage at bringe strejkerne til ophør i den tid, hvori mæglingforslagets skæbne var til afgørelse; det fremsatte lovforslag fandt han derfor utilfredsstillende, idet det kun omhandlede arbejdsstandsningerne indenfor en del af transportområdet, mens andre konflikter ikke berørtes heraf. „Lad mig her først og fremmest nævne søfolkenes strejke, der har ramt landbrugseksporten så hårdt. Ikke mindst i betragtning af vort lands knugende valutaproblem forekommer det mig egentlig uforvarsligt, at man ved fremsættelsen af dette lovforslag fremdeles lader denne arbejdsstandsning være uantastet.“ Taleren nævnte også et andet område — typograferne. „Det er“, udtalte han, „så meget mere urimeligt, som der jo var opnået enighed indenfor faget mellem arbejdere og arbejdsgivere. Ikke desto mindre løber denne arbejdsstandsning videre. Jeg behøver ikke ved denne lejlighed at gentage, hvor alvorligt det er, at man på denne måde undertrykker det frie ord, at man fratager alle partier på nær socialdemokraterne og kommunisterne deres presse. Det er stærkt, og det er udfordrende.“

Aksel Møller (KF), der fremhævede sammenhængen mellem lønhøjde, omkostningsniveau, valutapolitik og inflationsbekæmpende foranstaltninger, anklagede såvel statsministeren som fagorganisationernes øverste ledere for at have undladt at sætte deres autoritet ind på en appel til fornuftig hensyntagen hertil. Videre fandt han, at når man nu alligevel var kommet så langt med hensyn til forhand-

lingerne om de nye overenskomster, at der var fremsat et mæglingsforslag, så burde den socialdemokratiske regering have haft så stor myndighed i forholdet til fagorganisationerne, at den kunne have bevæget disse til at følge forligsmandens henstilling om udsættelse af strejkerne. Når dette ikke havde været tilfældet, men lovgivningsmagten i stedet måtte tage sig af sagen, burde det fremsatte lovforslag have taget et langt videre sigte og omfattet samtlige strejker.

Jørgen Jørgensen (Lejre) (RV) udtalte, at det var beklageligt, at de to store organisationer på arbejdsmarkedet ikke havde kunnet blive enige i første omgang, men når de nu efter statsministerens opfordring havde kunnet mødes igen om forhandlinger og begge anbefale et fremsat mæglingsforslag, var der ikke længere nogen baggrund for at opretholde strejkerne. Han udtalte videre: „Jeg må erkende, at det er vanskeligt for mig at finde nogen som helst fornuft i en fortsættelse af strejkerne under de omstændigheder, der nu foreligger. I det hele taget står det vist efterhånden klart for alle udenfor de snævrere organisationslederes kredse, at strejker og lockouter er forældede metoder at anvende i vort moderne samfund. På et tidspunkt, da samfundet har brug for hver enkelt borgers indsats for at udnytte alle foreliggende produktionsmuligheder for at øge eksporten og skaffe større indtægter til landet, er det aldeles uforsvarligt gennem strejker eller lockouter at standse erhvervslivet og lamme produktionen. Den form for lønafgørelser, hvor slige metoder bringes i anvendelse, hører en anden tid til og er ikke forsvarlig i et veludbygget demokratisk samfund som det, vi lever vi.“ Efter at have anbefalet forslaget til vedtagelse udtalte han med særligt henblik på typografernes og sømændenes strejker følgende: „Jeg mener endvidere, at vi derudover i udvalget meget nøje må drøfte, om ikke også andre områder på arbejdsmarkedet, som rammes af arbejdsstandsningen, kan siges at være af så livsvigtig samfundsmæssig interesse, at det er nødvendigt, at disse bør tages med i denne lovgivning.“

Aksel Larsen (DK) udtalte med hensyn til berettigelsen af den fortsatte strejke: „Man må nu affinde sig med, at det — heldigvis da — i de fleste fagforbund er sådan, at er man kommet ud i en konflikt, har medlemmerne en meget stor afgørelsesret med hensyn til, om konflikten skal afsluttes, og på hvilke vilkår. Det er ganske givet, at hvis man havde suspenderet de igangværende strejker og derpå lavet afstemning, havde man på forhånd opgivet enhver kamp for et bedre resultat, opgivet ethvert håb om at nå et bedre resultat, og så kunne det i den henseende være temmelig ligegyldigt, hvordan afstemningen faldt ud.“ Endvidere gjorde han gældende, at det ikke var de strejkende, men de store olieselskaber, der var skyld i, at sygehuse og andre institutioner manglede olie, fordi disse selskaber havde nægtet at udlevere til trods for at der var givet dispensation på disse områder fra Dansk Arbejdsmands Forbund. Han betegnede oliefirmaernes holdning som en camoufleret lockout, der ikke var

varslet og derfor ulovlig, og udtalte, at hvis man ville gribe ind, måtte det være imod disse firmaer og ikke imod strejken.

Viggo Starcke (DR) udtalte bl. a.: „Principielt mener vi, at det fordelagtigste ville være, om arbejderne og arbejdsgiverne som parter selv kunne ordne konflikten, og at det er beklageligt, når konflikterne strammes så stærkt, at lovgivningsmagten må gribe ind, men såvidt jeg kan se, er dette lovforslag fra regeringens side rettet imod begge parter i samfundets interesse.“ Retspartiet ønskede „at tilkendegive, at vi betragter det som et hovedprincip under sådanne konflikter, at lovgivningsmagtens indgreb skal omfatte så lidt som muligt for ikke at foregribe noget, for at holde mulighederne åbne for, at parterne kan finde hinanden og enes, for ikke unødvendigt at gribe til tvang og ligesom tage parti i arbejdsstridighederne.“

Udenfor ordførernes krods talte *Hans Rasmussen* (S), der efter at have udtrykt forståelse for regeringens forsøg på at tilvejebringe orden dog betegnede lovforslaget som et brud på tidligere anvendte fremgangsmåder og sædvaner, idet han udtalte: „Vi har aldrig tidligere set, at konflikter — hvoraf de fleste af dem, der er fremkommet i dette land, dog har været iværksat af arbejdsgiverne gennem lock-outer — er blevet bragt til ophør, forinden parterne har givet fuld tilslutning til de fremtidige arbejds- og lønbetingelser. Virksomhedernes porte er jo ikke blevet åbnet for arbejderne, når der har været erklæret lockout, selvom statens forligsmand har fremsat mange forslag i tidernes løb. Vi har heller aldrig hørt, at de borgerlige partier har stillet et sådant krav overfor arbejdsgiverne og ej heller i det høje ting. Vi finder derfor, at en sådan lovgivning i sit oplæg er noget ensidig.“ Da taleren ikke mente, at man gang på gang, heller ikke fra regeringens side, kunne bryde de principielle og hævdundne regler og fremgangsmåder, så han sig ikke i stand til at række hånd til en lovgivning af denne art.

Udvalget, der afgav betænkning i løbet af natten mellem den 5. og den 6. april, havde delt sig i 4 mindretal. Et *mindretal* omfattende samtlige venstres og det konservative folkepartis medlemmer af udvalget indstillede lovforslaget til vedtagelse med 2 ændringsforslag, der gik ud på, at loven skulle omfatte samtlige arbejdsstandsninger. Et andet *mindretal* bestående af de to socialdemokratiske medlemmer *Carl P. Jensen* og *Hans Rasmussen* erklærede ikke at kunne stemme for loven, mens et tredje *mindretal* bestående af de øvrige socialdemokratiske medlemmer af udvalget indstillede lovforslaget til vedtagelse uforandret, hvilket ligeledes gjaldt for det fjerde *mindretal* (det radikale venstres medlemmer af udvalget), der dog i betænkningen yderligere gav udtryk for, at man ønskede, at udvalget fortsatte sit arbejde efter lovens vedtagelse og herunder især fulgte udviklingen på de områder, hvor arbejdsstandsningerne ikke herved bragtes til ophør.

Ved den umiddelbart efter betænkningens afgivelse foretagne

2. behandling forkastedes venstres og de konservatives ændringsforslag med 98 stemmer mod 69.

Ved 3. behandling forkastedes et af kommunisterne stillet ændringsforslag gående ud på en ny affattelse af lovforslaget, hvorefter der ikke skulle foretages noget indgreb imod arbejdsstandsningerne, men pålægges olieselskaberne en pligt til at levere i de tilfælde, hvor Dansk Arbejdsmands Forbund til sikring af humanitære og samfunds nødvendige funktioners forsyning giver dispensation. Herefter vedtoges lovforslaget med 158 stemmer mod 8 (kommunisterne), mens 3 medlemmer (Carl P. Jensen, Wiggo Larsen og Hans Rasmussen) undlod at stemme.

Det vedtoges, at udvalget skulle vedblive at bestå indtil samlingens slutning.

66. Lov om afgørelse af de mellem visse organisationer af arbejdsgivere og arbejdere bestående uoverensstemmelser. (Økonomi- og arbejdsminister *Krag*). [A. sp. 2039. — C. sp. 345].

Fremsat mundtligt i folketinget $12/4$ (F. sp. 4170). 1. beh. $12/4$ (F. sp. 4175). Partiernes ordførere: Poul Hansen (Kalundborg), Erik Eriksen, Aksel Møller, Jørgen Jørgensen (Lejre), Aksel Larsen og Viggo Starcke. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om suspension af visse arbejdsstandsninger indenfor transportområdet m. v. samt om udlevering af benzin, olie m. v. (jfr. nærmest foregående sag). Betænkning (B. sp. 475) afgivet $13/4$. (Ordfører: Poul Hansen [Kalundborg]). 2. beh. $13/4$ (F. sp. 4241). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Til lægsbetænkning (B. sp. 477) afgivet $13/4$. 3. beh. $13/4$ (F. sp. 4270). *Loven stadfæstet 13. april 1956.* (Lovt. nr. 93).

Loven har følgende indhold:

§ 1. De arbejdsoverenskomster, der omfattes af det som bilag aftrykte, af statens forligsmand den 31. marts 1956 stillede mæglingsforslag, fornyes for tiden indtil *1. marts 1958* og iøvrigt med de ændringer og på de vilkår, der indeholdes i mæglingsforslaget, forsåvidt parterne ikke efter mæglingsforslagets fremsættelse har indgået ny overenskomst.

Er ny overenskomst ikke tilvejebragt inden den udløbstid, som herefter gælder for de omhandlede overenskomster, men ønsker nogen af parterne desuagtet, at vedkommende

overenskomst skal ophøre til udløbsdatoen eller senere, må de overenskomstmæssige regler om opsigelse m. v. iagttages.

§ 2. Igangværende og fremtidige arbejdsstandsninger indenfor de af denne lov omfattede overenskomstråder er efter nærværende lovs ikrafttræden og i tiden indtil den 1. marts 1958 ulovlige efter samme regler, som gælder, når der er indgået overenskomst mellem parterne.

§ 3. Sager vedrørende brud på de således fornyede overenskomster indbringes for den faste voldgiftsret og behandles i overensstemmelse med reglerne i lov nr. 536 af 4. oktober 1919 om den faste voldgiftsret.

§ 4. Denne lov, der kan stadfæstes straks efter vedtagelsen, jfr. grundlovens § 42, stk. 7, træder i kraft straks.

Som begrundelse for lovforslagets fremsættelse anførtes i de ledsagende bemærkninger, at ved afstemningen om det af statens forligsmand den 31. marts 1956 stillede *mæglingsforslag* vedrørende afgørelse af de mellem visse organisationer af arbejdsgivere og arbejdere bestående uoverensstemmelser var dette mæglingsforslag blevet *forkastet af arbejderne* med 221 599 nej-stemmer mod 194 508 ja-stemmer, mens *arbejdsgivere*, repræsenterende 2 064,3 mill. kr. arbejdsløn, havde *stemt for forslaget*, og arbejdsgivere, repræsenterende 710,7 mill. kr. arbejdsløn, havde stemt imod. Såfremt lovgivningsmagten ikke herefter ville gribe ind, ville konsekvensen blive, at de arbejderorganisationer, der ikke havde fulgt den af forligsmanden samtidig med mæglingsforslaget fremsatte henstilling om at suspendere strejkerne under afstemningen, ville fortsætte strejkerne, ligesom de fagforbund, der havde fulgt forligsmandens henstilling, ville kunne genoptage strejkerne fra normal arbejdstids ophør den 14. april. Endvidere ville de i lov af 6. april 1956 om suspension af visse arbejdsstandsninger indenfor transportområdet m. v. samt om udlevering af benzin, olie m. v. nævnte arbejdsstandsninger kunne iværksættes påny. Herudover ville varslede strejker kunne iværk-sættes umiddelbart i de tilfælde, hvor der var afgivet 2. varsel, eller — hvor der kun var afgivet 1. varsel — i løbet af meget kort tid. Ligeledes kunne den af Dansk Arbejdsgiverforening varslede, men ikke iværksatte *lockout* blive effektiv.

Under hensyn til de uoverskuelige følger, som en fortsættelse og udvidelse af de omhandlede arbejdsstandsninger ville kunne få for landets eksport og valutamæssige stilling og for befolkningens forsyning med levnedsmidler, for transporten m. v., havde regeringen derfor anset det for nødvendigt at søge de omhandlede arbejdsstandsninger bragt til ophør ad lovgivningens vej.

Ved lovforslaget foresloges overenskomsterne fornyet med det i forligsmandens mæglingforslag angivne indhold, dog kun for tiden indtil 1. marts 1957, idet det anførtes som værende regeringens principielle ønske såvidt muligt at bevare den tilstand, at det *normalt er parterne på arbejdsmarkedet, der selv afgør vilkårene for arbejdets udførelse.*

Såvel lovforslaget som den endeligt vedtagne lov var ledsaget af et bilag, hvori var aftrykt det af forligsmanden stillede mæglingforslag. Om dette mæglingforslags indhold anførte *økonomi- og arbejdsministeren* ved lovforslagets fremsættelse følgende:

„1) Arbejdsgiverne forpligtes til at yde arbejderne *dagpenge i sygdomstilfælde*. Et *fællesudvalg*, der skal nedsættes af hovedorganisationerne, skal udarbejde de nærmere bestemmelser om ordningens gennemførelse. Arbejdsgivernes bidrag skal ydes straks fra mæglingforslagets ikrafttræden og udbetalingen af dagpenge begynde den 15. januar 1957.

2) *Betalingen for søgnehellidage* ændres derhen, at der fremtidig for såvel den såkaldte A-ordning som for den såkaldte B-ordning ydes *feriegodtgørelse udover den fastsatte dag- eller timebetaling*. Endvidere forhøjes betalings-satsen indenfor B-ordningen.

3) De hidtil ydede *dagpenge i ulykkestilfælde fordobles*.

4) De nuværende *skifteholdstillæg* forhøjes for mænd med 7 øre pr. time for tiden fra kl. 18 til kl. 23 og med 8 øre pr. time for tiden fra kl. 23 til kl. 6. For kvinder skal skifteholdstillægget i alle tilfælde udgøre $\frac{3}{4}$ af mændenes skifteholdstillæg.

5) Udenfor jern- og metalindustriens område sker der følgende *forhøjelse af tidlønningerne*: for mandlige arbejdere over 18 år og for kvindelige arbejdere over 18 år forhøjes de overenskomstmæssige normallønninger med henholdsvis 8 og 7 øre pr. time. Arbejdere under 18 år får en forhøjelse på 2 øre pr. time. Minimallønnen forhøjes med henholdsvis 6 øre, 5 øre og 2 øre pr. time for de nævnte grupper af arbejdere. Endvidere foretages der en forhøjelse af personlige lønninger i minimal-lønoverenskomster. Endelig ydes til tidlønnede mandlige arbejdere over 18 år et særligt lavtlønstillæg med et beløb på fra 1 øre

til 10 øre pr. time indenfor lønninger fra 360 øre til 330 øre pr. time. Til kvindelige arbejdere over 18 år ydes et tilsvarende lavtlønstillæg indenfor timelønninger fra 260 øre til 230 øre pr. time.

6) Indenfor jern- og metalindustriens område ydes der bl. a. til samtlige voksne mandlige og kvindelige arbejdere, der er beskæftiget ved timelønsarbejde, et tillæg på henholdsvis 8 øre og 7 øre pr. time.

7) Til slut skal jeg nævne, at mæglingsforslaget indeholder bestemmelse om, at overenskomsterne med de ved mæglingsforslaget foretagne ændringer forlænges med den samme automatiske dyrtidsregulering, som man hidtil har haft.“

Ministeren oplyste yderligere, at regeringen under hensyntagen til ønsket om, at pris- og omkostningsniveauet påvirkedes mindst muligt af de i mæglingsforslaget indeholdte lønforhøjelser, i løbet af kort tid ville fremsætte *lovforslag vedrørende de erhvervsdrivendes avanceberegning*.

Ved lovforslagets 1. behandling blev det anbefalet af *Poul Hansen* (Kalundborg) (S), der udtalte: „Det er med den største beklagelse, vi i den socialdemokratiske folketingsgruppe har set den situation udvikle sig, som nu gør det nødvendigt at ophøje mæglingsforslaget i arbejdskonflikten til lov; men vi er enige med regeringen i, at en sådan nødvendighed foreligger.

Vi havde håbet, at mæglingsforslaget var blevet vedtaget ved afstemningerne rundt omkring i de faglige organisationer, og vi syntes, der var grundlag for en sådan vedtagelse.“

Taleren fremhævede, at selvom mæglingsforslaget ikke kunne siges at være tilfredsstillende, så indeholdt det dog betydelige sociale forbedringer, ligesom han lagde vægt på, at forhandlerne havde erklæret, at der var nået alt, hvad det var muligt at pine ud af situationen. Han udtrykte endvidere sin tilfredshed med, at lovforslaget var begrænset på den måde, at mæglingsforslaget kun skulle gælde for et år, hvorved der skabtes mulighed for, at der hurtigere end forudsat i mæglingsforslaget kunne optages nye forhandlinger.

Erik Eriksen (V), der også anbefalede lovforslaget til hurtig vedtagelse, erklærede sin utilfredshed med lovforslagets begrænsning af mæglingsforslagets gyldighed til kun et år. Ved således at ændre i forligsmandens forslag ophøjede man folketinget til en voldgiftsdomstol, hvilket venstre ikke ville tiltræde. Efter at have erkendt, at folketinget ikke var egnet til at træffe afgørelse i sager af denne art, selvom det — som i den foreliggende situation — kunne være

nødvendigt alligevel at gøre det, udtalte han med henblik på en ændring af de gældende regler for afgørelse af uoverensstemmelser på arbejdsmarkedet: „Vi har vel allesammen i disse dage eller uger gjort vore iagttagelser, og det står vist helt klart for de fleste af os, at der er visse områder, visse vigtige samfundsfunktioner, der ikke tåler at sættes i stå. Efter min opfattelse er det vor opgave nu snarest muligt at finde frem til disse områder for at yde dem beskyttelse og så iøvrigt undersøge lovgivningen om arbejdsretlige forhold og gøre det i vor tids belysning. Jeg tror, det er her, vi skal begynde; det er af disse ting, vi skal bygge fundamentet, og så skal vi prøve på ovenpå dette at sætte voldgiften.“

Aksel Møller (KF) gav ligeledes udtryk for, at den eneste i øjeblikket farbare vej var at løse konflikten ad lovgivningens vej. Også hans parti havde den opfattelse, at mæglingsforslaget måtte være en helhed, idet man fandt, at det havde været en afgørende forudsætning for parternes anbefaling, at der blev skabt et grundlag for arbejdsfred i en normal 2-årig periode; man krævede derfor, at mæglingsforslaget uændret ophøjedes til lov. Angående den fremtidige udvikling udtalte han, at mange års udvikling i Danmark havde vist, at et forkastet mæglingsforslag i reglen endte som lov, hvilket havde givet grundlag for den antagelse, at afstemninger på dette område ikke længere havde den samme betydning som tidligere; dette viste efter hans mening, at tiden var løbet fra det nuværende system, og at såvel arbejdere og arbejdsgivere som samfundet i fællesskab måtte overveje en modernisering.

Også *Jørgen Jørgensen* (*Lejre*) (RV) kunne anbefale, at mæglingsforslaget ophøjedes til lov, dog krævede han — ligesom ordførerne for venstre og det konservative folkeparti — at det fik gyldighed for den normale 2-års periode. Ligesom de to foregående talere beskæftigede han sig med tanken om nye veje til afgørelse af arbejdsstridigheder i de tilfælde, hvor parterne ikke selv kan tale sig tilrette. „Vi mener, at man i fremtiden må bygge på voldgiftstanken, og denne tanke har i disse dage vundet mange tilhængere i kredse, hvor man hidtil har set meget kritisk derpå. Jeg håber, at den tilslutning til voldgiftstanken, som nu også kom stærkt frem fra det ærede medlem hr. Erik Eriksen, vil holde, også når vi efter disse dage sagligt skal drøfte fastlæggelse af regler, hvorefter denne voldgiftstanke i højere grad kan blive rådende i de forhold, det her drejer sig om. Kan de to parter på arbejdsmarkedet ikke tale sig tilrette, da må uvildige mænd træffe afgørelsen udfra, hvad saglige, samfundsmæssige hensyn tilsiger, og ud fra hensynet til, hvad ret og billighed kræver. Det radikale venstre har aldrig været og vil aldrig blive at finde blandt dem, der vil søge at hindre danske arbejderes naturlige og selvfølgelig ret til at opnå deres rimelige andel af det merudbytte, som de nye tekniske fremskridt indenfor produktionslivet gør muligt.“

Aksel Larsen (DK) anfægtede rigtigheden af det billede, som de

offentliggjorte afstemningstal viste. Efter hans mening var det kun ved hjælp af de såkaldte kompetente forsamlings, det var lykkedes at skaffe et så stort antal ja-stemmer fra arbejderside. Hvis man alene så på de af medlemmerne afgivne stemmer, måtte ja-stemmerne reduceres fra 194 509 til kun 115 000. Efter stærkt at have kritiseret de gældende afstemningsregler vendte han sig mod mæglingsforslagets indhold, som han fandt ganske utilfredsstillende både med hensyn til betalingen for skæve helligdage, lavtlønstillæg og øvrige tillæg, ligesom han fandt det urimeligt, at det intet indeholdt om arbejdstidsforkortelse. Yderligere kritiserede han mæglingsforslaget, fordi der heri var optaget bestemmelser om en aspirantordning for sømændene. Han erklærede, at kommunisterne ville gå imod lovforslaget og forlange, at der i stedet blev givet parterne lejlighed til nye direkte forhandlinger.

Viggo Starcke (DR) udtalte, at retsforbundet helst havde set så få indgreb som muligt, men som forholdene lå, ville alle parter stå sig bedst ved, at produktionen atter kom i gang og der skabtes ro og arbejdsfred, hvorfor man kunne anbefale lovforslaget til vedtagelse. Angående en fremtidig ordning erklærede han, at retsforbundet var modstander af en fast tvungen voldgift, hvorfor han advarede mod en forhastet gennemførelse af en sådan og i stedet tilrådede en saglig undersøgelse af spørgsmålene ved en kommissionsbehandling.

Udenfor ordførernes kreds talte *Hans Rasmussen* (S), der gav udtryk for, at han havde fundet mæglingsforslaget egnet som grundlag for en løsning; når et flertal af arbejderne alligevel havde forkastet det, ville han dog ikke lægge skjul på, at indtil man fandt en anden og farbar vej til afgørelse af løn- og arbejdsvilkår, måtte arbejderne i et demokratisk land have mulighed for at anvende aktionsretten. Angående mulighederne for at nå frem til nye regler for afgørelsen udtalte han: „Fra De samvirkende Fagforbund har vi tilbudt, og det står vi ved, at gå ind i en fordomsfri drøftelse om arbejdsmarkedets forhold, om septemberforligets forhandlingsregler, loven om den faste voldgiftsret, forligsmandsloven og alle de love, som nu engang virker ind på det moderne arbejdsmarked, og som måske på adskillige områder virker med til, at vi ligesom arbejder med en vis stivhed, som ingen — hverken organisationerne, lovgivningsmagten eller samfundet — kan være tjent med.“ Han erklærede til slut, at han måtte tage forbehold med hensyn til en lovgivning af denne art, idet han ikke fandt det rimeligt med statsindgreb overfor en enkelt part af befolkningen, mens andre dele af denne frit og ubundet kunne danne deres indkomster.

Økonomi- og arbejdsministeren gav i sit svar til ordførerne på regeringens vegne et tilsagn om villighed til at deltage i undersøgelse af mulighederne for at foretage ændringer i det arbejdsretlige system.

Ved afslutningen af 1. behandling forkastedes med 155 stemmer

mod 8 følgende af *Aksel Larsen* fremsatte forslag om overgang til næste sag på dagsordenen:

„Folketinget udtaler, at efter mæglingforslagets forkastelse bør der ufortøvet optages nye forhandlinger mellem fagforbundene og arbejdsgiverorganisationerne med det formål at nå frem til forslag, der kan give grundlag for at bringe arbejdskonflikten til ophør, og går dermed over til næste sag på dagsordenen.“

Lovforslaget blev, efter at et af *Aksel Larsen* fremsat forslag om at henvide det til et udvalg på 21 medlemmer var blevet forkastet med 156 stemmer mod 8, på forslag af *Poul Hansen* (Kalundborg) henvist til det bestående udvalg vedrørende forslag til lov om suspension af visse arbejdsstandsninger indenfor transportområdet m. v. samt om udlevering af benzin, olie, m. v.

Efter at lovforslaget var blevet behandlet i udvalget, der ind mellem møderne havde haft en drøftelse med statens forligsmand, ligesom der var blevet modtaget deputationer fra en lang række af arbejderorganisationer, afgav udvalget en betænkning, hvori et flertal (udvalget undtagen *Carl P. Jensen* og *Hans Rasmussen*) indstillede lovforslaget til vedtagelse med den ændring, at mæglingforslagets indhold skulle være gældende for to år i stedet for et år, som det var foreslået i lovforslaget.

Ved lovforslagets 2. behandling erklærede *Aksel Larsen* (DK), at kommunisterne ville stemme imod ændringsforslagene og imod lovforslaget ved 3. behandling.

Viggo Starcke (DR) gav udtryk for, at retsforbundet ønskede det mindst mulige indgreb, hvorfor man ville stemme imod ændringsforslagene; dog meddelte han samtidig, at *Alfred Jørgensen* og *J. M. Pedersen* ville stemme for disse. Med hensyn til selve lovforslaget ville retsforbundet under hensyn til nødvendigheden af et sådant indgreb undlade at stemme imod det ved 3. behandling; dog ville de to førnævnte medlemmer stemme for lovforslaget.

Carl P. Jensen (S), der ikke kunne tiltræde flertalsindstillingen, gav udtryk for den opfattelse, at når fagbevægelsens medlemmer ved at forkaste mæglingforslaget havde givet udtryk for, at krav og ønsker ikke var tilgodeset, måtte de også have ret til at tage konsekvenserne heraf. Han kunne derfor ikke gå ind for lovforslaget, men ville afholde sig fra at stemme ved 3. behandling.

Hans Rasmussen (S) udtalte: „Jeg har overvejet, om jeg skulle tage den stilling at undlade at stemme, men i en situation som denne, hvor vi så stærkt fra fagbevægelsens side har markeret, at vi ikke ønsker statsindgreb i vore interne forhold mellem arbejdsgiverne og arbejderne, synes jeg, dette forslag er et skridt på vejen derhen- imod, og under hensyn hertil må jeg stemme imod lovforslaget.“

Om regeringens holdning og de begivenheder, der havde ført til lovforslaget, udtalte *statsministeren*: „Jeg vil kunne forstå, om mit partis modparter vil føle en vis triumf i selve den kendsgerning, at

der dels i mit parti og dels imellem fagbevægelsens ledelse og mit partis folketingsgruppe er en uoverensstemmelse med hensyn til vurderingen af, hvad der i en situation som den foreliggende skal foretages. Jeg må skænke vore modparter denne triumf. Jeg kan kun sige, at den udvikling, som med situationen, vi står overfor i dag, ville indledes, om ikke et indgreb her blev foretaget, må jeg og den regering, jeg repræsenterer, anse for så farlig og så uoverskuelig, at vi ikke har villet forlade det ansvar, vi mener at måtte påtage os ved at fremsætte det forslag, som nu foreligger her til endelig vedtagelse.

Jeg kan ikke med min bedste vilje se, at man den ene uge kan foretage indgreb, der standser en konflikt, som efterhånden havde antaget karakter af en partiel generalstrejke, en konflikt, der berørte olie- og benzinområderne, for så i næste uge at lade en konflikt af en langt mere vidtrækkende karakter få sit frie forløb.“

Efter at ændringsforslagene var vedtaget, blev lovforslaget ved 3. behandling vedtaget med 153 stemmer mod 9 (DK og Hans Rasmussen), mens 5 medlemmer (nogle af retsforbundets medlemmer samt Carl P. Jensen) undlod at stemme.

67. Lov om lærlingeforhold. (Økonomi- og arbejdsminister *Krag*). [A. sp. 1097. — C. sp. 557].

Fremsat mundtligt i folketinget $19/1$ (F. sp. 2284). 1. beh. $26/1$ (F. sp. 2492). Partiernes ordførere: Hans Rasmussen, N. Chr. Christensen, Adolph Sørensen, A. C. Normann, Ingmar Wagner og J. M. Pedersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Hans Rasmussen [næstformand fra $22/6$], Andreas Hansen, Lysholt Hansen, Per Hækkerup [formand indtil $20/6$] (fra $21/6$ — $11/9$ Holger Larsen), Carl P. Jensen, Lund Jensen, Peter Jørgensen, Robert Sørensen, N. Chr. Christensen, Givskov Christensen, Henry Christensen, Karlskov Jensen, Anker Lau, Adolph Sørensen, Foss (fra $21/2$ Ninn-Hansen), Gertie Wandel, A. C. Normann [næstformand indtil $21/6$, formand fra $22/6$]). Betænkning (B. sp. 1129) afgivet $4/9$. (Ordfører: Hans Rasmussen). 2. beh. $13/9$ (F. sp. 5541). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 1173) afgivet $14/9$. 3. beh. $20/9$ (F. sp. 5729). *Loven stadfæstet 2. oktober 1956.* (Lovt. nr. 261).

På baggrund af de ønsker, som igennem en årrække har været fremsat om en revision af den hidtil gældende lærlingelov af 7. maj 1937, og i erkendelse af den betydning, ungdommens uddannelse har for landets erhvervsliv, nedsatte regeringen efter forslag af arbejds- og socialministeren i oktober 1952 en *kommission* med den opgave at gennemgå lærlingeloven og overfor regeringen at fremsætte forslag om ændringer i loven med henblik på at tilvejebringe det bedst mulige grundlag for uddannelsen af den del af ungdommen, som loven tager sigte på.

Kommissionen blev nedsat med repræsentanter for de 5 udvalgsberettigede politiske partier samt repræsentanter for erhvervslivet og administrationen.

Lærlingekommissionens *betænkning af 11. november 1955* indeholdt bl. a. udkast til en ny lærlingelov, som bortset fra enkelte punkter svarede til forslaget til nærværende lov.

I sin fremsættelsestale udtalte *økonomi- og arbejdsministeren* bl. a., at lovforslaget *ikke* medførte noget *brud på de principper*, der hidtil havde været gældende for lærlinguddannelsen her i landet. Derimod indeholdt forslaget *en naturlig videreudvikling af den hidtidige lovgivning* på sådanne områder, hvor det praktiske livs erfaringer siden lovændringen i 1937 havde godtgjort sagligt motiverede behov for en sådan videreførelse.

Ministeren gjorde endvidere nogle bemærkninger om *de store fødselsårsgange*, som nu begyndte at vise sig på arbejdsmarkedet, og som i de kommende år ville medføre et øget pres på lærepladser og uddannelsessteder. Han understregede, at en af de væsentligste forudsætninger for, at disse unge kunne blive til gavn for samfundet gennem øget produktion og omsætning, var, at det kunne lykkes at *give et voksende antal unge en faglig uddannelse*. Dette understregede yderligere betydningen af en hurtig gennemførelse af en ny lærlingelov.

Om lovens indhold henvises til nedenstående bemærkninger, hvor de væsentligste nydannelser og de væsentligste af de ændringer, som lovforslaget underkastedes under behandlingen i folketinget, vil blive omtalt.

Kapitel I.

Lærekontraktens oprettelse og indhold.

I § 1, stk. 1, fastslås bl. a., at den, der antager en *person under 18 år* til arbejde i en virksomhed, i hvilken der udføres *arbejde*, der i henhold til denne lov er *godkendt som fag, eller som henhører under et sådant fag* — forsåvidt den pågældende

ikke allerede er udlært i faget — skal sørge for, at der, forinden vedkommende træder i arbejde, oprettes *skriftlig lærekontrakt* med angivelse af, i hvilket fag lærlingen skal oplæres. Det samme gælder *ved fortsatte læreforhold*, uanset at lærlingen ved det nye læreforholds indgåelse er *over 18 år*.

Herved er det hidtil anvendte kriterium „næringsdrivende“ forladt, og det er i stedet herfor fastsat, at loven finder anvendelse på alle *virksomheder*, i hvilke der udføres *fagligt arbejde*, således at også andre virksomheder end egentlige næringsdrivende, f. eks. sygekasse- og organisationskontorer, fremtidigt bliver omfattet af loven. For *visse arbejdsområder*, indenfor hvilke der ikke hidtil er anvendt lærekontrakt, gælder *pligten til oprettelse af lærekontrakt dog ikke*, medmindre der herom træffes bestemmelse i henhold til § 1, stk. 5.

Virksomheder, i hvilke der udføres fagligt arbejde, må således — bortset fra de i § 1, stk. 3, 6 og 7, nævnte tilfælde — ikke beskæftige personer under 18 år uden oprettelse af godkendt lærekontrakt. Kan sådan kontrakt som følge af andre af lovens bestemmelser ikke oprettes, må virksomheden — bortset fra de i stk. 3 nævnte tilfælde — overhovedet ikke beskæftige personer under 18 år.

I det oprindelige lovforslag var *aldersgrænsen foreslået forhøjet til 19 år*, men dette ændredes under udvalgsbehandlingen i folketinget, således at den hidtil gældende aldersgrænse på 18 år fortsat finder anvendelse.

Det er i overensstemmelse med hidtidig praksis, der således lovfæstes, at pligten til oprettelse af lærekontrakt også gælder, når der foreligger det forhold, at en lærling første gang er kommet i lære før det 18. år, men efter at være fyldt 18 år og inden læretidens udløb skifter læreplads i fortsættelse af det tidligere læreforhold („*fortsatte læreforhold*“).

Loven opretholder iøvrigt den siden 1944 bestående faktiske tilstand, hvorefter *kontraktgodkendelsen er henlagt til de offentlige arbejdsanvisningskontorer*.

I *stk. 3* opregnes en række tilfælde, i hvilke bestemmelserne om oprettelse af skriftlig lærekontrakt ikke finder anvendelse. Disse *undtagelsestilfælde* svarer til den hidtidige ordning; dog

er ved en under udvalgsbehandlingen foretagen tilføjelse til stk. 3 d) også *læreforhold* indgået mellem *bedsteforældre og børnebørn* undtaget fra kravet om skriftlig lærekontrakt.

I den af udvalget mellem 2. og 3. behandling afgivne tillægsbetænkning udtales angående disse forhold:

„Med hensyn til lovforslagets § 1, stk. 1, sammenholdt med § 1, stk. 3 b) (hvorefter lærekontrakt ikke skal oprettes, når ansættelsen på grund af den på arbejdsstedet rådende arbejdsdeling alene angår udførelsen af et vist *specialarbejde*, som ikke fordrer nogen faglig uddannelse), er *udvalget* enigt om at fremhæve, at der *ikke er tilsigtet nogen ændring i den hidtil gældende praksis* for, i hvilke tilfælde lærekontrakt skal oprettes.

Økonomi- og arbejdsministeren har overfor udvalget yderligere udtalt, at der ved de nævnte bestemmelser *ikke er tilsigtet nogen ændring i ministeriets praksis* for, i hvilke tilfælde lærekontrakt skal oprettes, og at det således fremtidig — også forsåvidt angår de forskellige former for „specialarbejde“ indenfor kontorfaget, f. eks. maskinskrivning — må være overladt til vedkommende faglige udvalg — under rekurs til lærlingerådet — at tage stilling til, om arbejdsforholdet kræver oprettelse af lærekontrakt; ministeren har herved henvist til den nye regel om kvalificeret flertal ved det faglige udvalgs beslutninger.“

Opstår der tvivl om, *hvorvidt et bestemt arbejde indenfor et allerede eksisterende fag er fagligt arbejde*, der kræver oprettelse af lærekontrakt, har det hidtil været domstolene, der skulle tage endelig stilling til spørgsmålet. Da et spørgsmål af så faglig betonet karakter skønnes bedst at kunne afgøres af et fagligt organ, er det i § 1, *stk. 4*, fastsat, at dette spørgsmål *afgøres endeligt af lærlingerådet* efter forud indhentet erklæring fra vedkommende faglige udvalg.

At spørgsmålet „*endeligt*“ afgøres af lærlingerådet, vil sige, at det ikke kan indbringes for højere administrativ myndighed, hvorimod man *ikke har villet begrænse domstolenes almindelige prøvelsesret*. Tilsvarende gælder, hvor det i øvrigt i loven er anført, at en afgørelse er endelig.

Spørgsmål om, *hvorvidt et fag (eller en del deraf), for hvis lærlinge der ikke hidtil har været anvendt lærekontrakt, anses som henhørende under loven*, afgøres iflg. *stk. 5* af økonomi- og arbejdsministeren og ministeren for handel, industri og søfart

i forening efter forudgående forhandling med det pågældende fags organisationer og læringerådet.

Bortset fra tilføjelsen om læringerådets medvirken, som er i overensstemmelse med praksis, svarer bestemmelsen til det hidtil gældende. Under henvisning til det foran om § 1, stk. 1, anførte bemærkes, at arbejdsområder, der ikke hidtil er anset for fagligt arbejde, efter nærværende bestemmelse vil kunne anerkendes som fag i lovens forstand ligesom nye oplæringsområder vil kunne udskilles af allerede bestående fag.

Der er i § 1, *stk. 8*, optaget en bestemmelse om, at *arbejdsanvisningskontorerne* i fornødent omfang skal *bistå og vejlede personer, der søger oplysning om lærlingeforhold*, og der er samtidig pålagt disse kontorer en pligt til i det omfang, det er muligt, at føre *tilsyn med, at personer ikke beskæftiges i strid med bestemmelserne i denne lov*. I tilfælde, hvor arbejdsanvisningskontorerne bliver bekendt med overtrædelser af loven, skal vedkommende faglige udvalg om nødvendigt underrettes.

§ 2, som omhandler personer, der er *uberettiget til at antage og oplære lærlinge*, svarer med enkelte ændringer til den hidtidige ordning.

§ 3 angående *læretidens længde* svarer ligeledes stort set til, hvad der hidtil har været gældende; dog er der nu givet læringerådet adgang til at tillade en *forlængelse af læretiden* på indtil et år i det enkelte læreforhold, når begge parter ønsker det og ganske særlige forhold taler derfor.

§ 4 svarer i princippet til den hidtidige lovs regler om *fastsættelse af lærlingenes løn, læremesterens betaling af undervisning m. v.*

I det oprindelige lovforslag var det foreslået, at *formanden for det i § 4, stk. 2, omtalte lønnævn*, når der ikke blandt de af organisationerne udpegede medlemmer kunne opnås flertal for *fastsættelse af en mindsteløn*, skulle *træffe afgørelsen*. Dette ændredes under udvalgsbehandlingen således, at bestemmelsen i sin endelige udformning svarer til den hidtidige ordning, hvorefter *lønnævnformanden i de nævnte tilfælde kun kan offentliggøre resultatet af forhandlingerne* og *derunder anføre sit eget standpunkt*.

§ 5, der indeholder *regler om lærlingens ferie*, er i videst muligt omfang udarbejdet på grundlag af bestemmelserne i

ferieloven, men stiller dog på visse punkter lærlingen gunstigere, end tilfældet ville være, hvis ferielovens regler direkte fandt anvendelse. I forhold til de hidtidige regler indebærer bestemmelserne en tydeliggørelse på områder, hvor der hidtil i praksis har hersket tvivl.

§ 6 giver bl. a. mulighed for en *forlængelse af prøvetiden* (de 6 første måneder af læretiden), hvor læretiden begynder med *kollektiv forskoling udenfor virksomheden*, dog højst med et til varigheden af forskolingens svarende tidsrum.

Kapitel II.

Parternes gensidige forpligtelser.

Bestemmelserne i dette kapitel svarer for en stor del til den hidtidige lovs regler.

I § 8, stk. 3, indføres en række forbedringer for lærlingene i form af *forskrifter for indretningen af det værelse*, som skal anvises en lærling, der har bopæl hos læremesteren. Af væsentlig betydning er således en regel om, at *værelser*, der indrettes eller tages i brug *efter lovens ikrafttræden*, kun må benyttes til *natophold for 1 lærling*.

Ved § 9, stk. 3, fastslås det, at *udgifterne ved en af læremesteren forlangt dokumentation af lærlingens sygdom* ved attest fra en af læremesteren godkendt læge eller lærlingens sygekasse skal *afholdes af læremesteren*.

Bestemmelsen gav i sin oprindelige form ikke læremesteren adgang til at øve indflydelse på valget af læge, men fik sin endelige form under udvalgsbehandlingen.

§ 10 har følgende ordlyd:

„Bliver en *kvindelig lærling gravid* uden at hæve læreforholdet i overensstemmelse med § 22, stk. 1, j), kan hver af *parterne forlange læreforholdet afbrudt* i indtil 3 måneder før og 1 måned efter fødslen, således at læreforholdet forlænges tilsvarende; er det læremesteren, der forlanger læreforholdet afbrudt, og *lærlingen modsætter sig dette*, kan læremesteren hæve læreforholdet.“

I henhold til § 22, stk. 1, litra j), har en kvindelig lærling ret til at hæve kontrakten, såfremt hun bliver *gravid*, hvorimod der ikke i almindelighed i sådanne tilfælde er tillagt læremesteren ret til at hæve kontrakten. Da *læremesteren kan have en rimelig begrundet interesse i, at arbejdsforholdet midlertidigt afbrydes* i de sidste måneder før en forventet fødsel, navnlig i tilfælde, hvor lærlingen i sit arbejde har direkte kontakt med publikum, som f. eks. på kontorer og i forretninger, gives der her *mulighed for en suspension af læreforholdet*. Det er fundet rimeligt at give læremesteren *adgang til at hæve læreforholdet, hvis lærlingen modsætter sig en sådan suspension*.

Kapitel III.

Lærlinges uddannelse indenfor håndværk og industri m. v.

Kapitel III i det oprindelige lovforslag indeholdt regler om *uddannelse af lærlinge i almindelighed*.

Under udvalgets forhandlinger fremførtes af venstres, det konservative folkepartis og det radikale venstres medlemmer af udvalget ønske om en deling af lovforslaget, således at der kunne gennemføres en *særlig lov om lærlinge forhold indenfor butiks-, handels- og kontor fagene* med henblik på disse fags særlige forhold. Under hensyn til *det ønskelige i at opnå enighed om en ny lærlingelov og fremme denne* bl. a. af hensyn til de store årganges uddannelsesmuligheder tilsluttede de nævnte partiers medlemmer sig imidlertid i stedet en ændring i lovforslagets opbygning. Herved indføjedes i lovforslaget *et nyt særligt kapitel IV om uddannelsen af lærlinge indenfor butiks-, handels- og kontorvirksomhed*, hvorved der blev taget hensyn til en række for dette område særlige forhold.

Bestemmelserne i § 12 om lærlingens *praktiske uddannelse hos læremesteren*, om *aflæggelse af svendep prøve m. v.* svarer stort set til de hidtidige regler herom.

Ifølge § 13, stk. 1, *skal læremesteren holde lærlingen til at deltage i den for faget godkendte undervisning* i en af handelsministeren anerkendt faglig skole, forsåvidt den pågældende ikke i forvejen har gennemgået tilsvarende uddannelse. *Den hidtidige lovs begrænsning af denne pligt* for læremesteren til kun at gælde, *forsåvidt der fandtes en sådan skole det pågældende*

sted, hvilket efter ministeriets fortolkning ville sige indenfor en afstand af 7 km, er hermed bortfaldet.

Undervisningen kan ifølge stk. 2 omfatte supplerings af den praktiske uddannelse og forskoling, hvorved er tænkt på en kortvarig forberedende undervisning i fagets elementære praktiske grundlag.

Undervisningen skal finde sted i fagklasser for lærlinge fra samme eller beslægtede fag og gives særskilt for lærlinge på samme uddannelsesstrin, såfremt vedkommende faglige udvalg ønsker en sådan ordning og denne tiltrædes af statens tilsyn. Undervisningen kan omfatte medborgerkundskab. Forsåvidt tilsynet efter indhentet erklæring fra det faglige udvalg og skolerådet for de tekniske undervisningsvirksomheder kan godkende undervisningsplanen og forholdene i øvrigt tillader det, kan lærlingen vælge at tage undervisning i de almindelige fag regning, skrivning og medborgerkundskab helt eller delvis på de i henhold til ungdomsskoleloven godkendte ungdoms- eller aften-skoler eller på de bestående tekniske skoler.

Den sidstnævnte bestemmelse om den almindelige undervisning indsattes under udvalgsbehandlingen efter ønske fra det radikale venstres side.

Stk. 3 indeholder bl. a. følgende bestemmelse:

„Efter 8 års forløb indføres — bortset fra den i stk. 2, sidste punktum, omhandlede undervisning — på grundlag af de indvundne erfaringer obligatorisk dagundervisning, medmindre nedenstående undtagelsesregler bringes i anvendelse. Når der for et fag eller stedligt område måtte vise sig sådanne praktiske eller økonomiske vanskeligheder ved etablering af dagundervisning, at det skønnes, at undervisningen indenfor det pågældende fag eller område må gives som aftenundervisning, meddeler handelsministeren efter samråd med arbejdsministeren og efter indhentet erklæring fra det faglige udvalg og lærlingerådet tilladelse hertil for et nærmere bestemt tidsrum.“

Bestemmelsen, der udgjorde et væsentligt punkt i forhandlingerne, fik sin endelige formulering under behandlingen i folketinget.

Stk. 6 har følgende ordlyd:

„Til *udgifter til lærlingens befordring* i anledning af deltagelse i undervisningen *ydes af statskassen et tilskud* efter nærmere af handelsministeren derom fastsatte forskrifter.“

I sin oprindelige form gik bestemmelsen ud på, at de nævnte udgifter skulle *udredes* af statskassen. Dette ændredes under udvalgsbehandlingen, idet der i udvalget var enighed om, at det ville være at tilstræbe, at læremestrene og de faglige organisationer bidrager til de omhandlede udgifter.

§ 14 indeholder regler om *lærlingens normale arbejdstid* og fastslår bl. a., at *dagskoleundervisning medregnes til denne*.

Kapitel IV.

Lærlingens uddannelse

indenfor butiks-, handels- og kontorvirksomhed.

Som anført ovenfor i forbindelse med omtalen af kapitel III fandtes kapitel IV ikke i det oprindelige lovforslag, men indsattes under behandlingen i folketinget.

Bestemmelserne i §§ 16—18 i kapitel IV svarer i det væsentlige til §§ 12—14 i kapitel III, hvorfor der for en stor del kan henvises til de om disse anførte bemærkninger. *Overensstemmende* er således reglerne om den *almindelige pligt til skoleundervisning uanset afstanden* til den nærmeste skole, lærlingens adgang til at tage *undervisning i de almindelige fag* på ungdoms- eller aftenskoler eller på de bestående handels-skoler, *dagskolebestemmelserne*, bestemmelsen om *befordringsudgifter* og om *lærlingens normale arbejdstid* m. v.

I en række af bestemmelserne er der dog taget hensyn til særlige forhold, som gør sig gældende på butiks-, handels- og kontorfagenes område. De væsentligste *forskelligheder* fra kapitel III er følgende:

Udlevering af lærebrev er *betinget af*, at lærlingen har bestået *handelsmedhjælpereksamen* eller en mere omfattende prøve, dog med mulighed for undtagelse i ganske særlige tilfælde. Det overlades til de faglige udvalgs afgørelse, hvorvidt der bør

godkendes en *fagprøve*, som skal aflægges ved læretidens udløb. *Principperne for handelsskolernes undervisning* ændres ikke (mens der for håndværk og industri i kapitel III lægges vægt på fagklasser, forskoling etc.).

I denne forbindelse henledes opmærksomheden på nedenstående bemærkninger angående § 25 (om *lærlingerådet*), som i sin endelige formulering ligeledes søger at tilgodese de særlige hensyn på butiks-, handels- og kontorfagenes område.

Kapitel V.

Læreforholdets ophør.

Reglerne i dette kapitel angående *bortfald af lærekontrakter* og om parternes *adgang til at hæve kontrakten* svarer i alt væsentligt til de hidtidige regler herom.

Nævnes bør dog, at kontrakten iflg. § 21 skal hæves af læremesteren, *såfremt lærlingen vægrer sig ved at deltage i* eller med undervisningsdirektørens godkendelse *bortvises fra undervisningen*, mens der efter den hidtidige lov alene var tillagt mesteren en *ret* til at hæve i sådanne tilfælde.

Ved § 22, stk. 1, j) gives der en kvindelig lærling adgang til at hæve læreforholdet i tilfælde af *graviditet* (se i denne forbindelse det foran i forbindelse med § 10 anførte om *suspension af læreforholdet*).

Ifølge et under folketingsbehandlingen indsat nyt *stk. 2* til § 23 er en *aftale mellem parterne om ophævelse af en lærekontrakt ikke gyldig* uden det faglige udvalgs godkendelse, *såfremt lærlingen fortsat beskæftiges hos læremesteren med fagligt arbejde*, der kræver oprettelse af lærekontrakt.

Det tilsigtes hermed at tydeliggøre lovens bestemmelser, idet der er forekommet tilfælde, hvor en læremester efter lærlingens fyldte 18. år ved overenskomst med denne har ophævet lærekontrakten inden læretidens udløb samtidig med, at arbejdsforholdet fortsættes uforandret, hvilket formentlig måtte anses for en omgåelse af loven.

Kapitel VI.

Tilsyn, straffebestemmelser m. v.

§ 24, stk. 5, fastslår bl. a., at *det faglige udvalg skal gøre indstilling til læringerådet om de nærmere regler for uddannelsen i vedkommende fag eller del af et fag.*

Herefter skal der for alle fag fastsættes uddannelsesregler, mens dette efter den hidtidige lov var frivilligt. Det bestemmes endvidere, at enhver lærekontrakt skal vedhæftes de af læringerådet fastsatte uddannelsesregler.

Ved stk. 6 gives der *det faglige udvalg adgang til at foretage undersøgelse af virksomheder, der beskæftiger eller agter at beskæftige personer, som er omfattet af denne lov.*

Der har hidtil manglet lovhjemmel for de faglige udvalg til at kræve adgang til en virksomhed for at undersøge, om den er egnet som lærested. For at sikre, at alt arbejde, der naturligt henhører under læringeuddannelsen, inddrages under loven, er denne hjemmel iøvrigt givet i ret vid formulering.

§ 25 fik sin endelige formulering under behandlingen i folketinget.

Herefter består læringerådet af *en af kongen udnævnt formand samt af 4 arbejdsgiver- og 4 arbejderrepræsentanter indenfor håndværk og industri og 3 arbejdsgiver- og 3 arbejderrepræsentanter indenfor butiks-, handels- og kontorvirksomhed.*

Under behandlingen i folketinget indsattes bl. a. en bestemmelse, som giver adgang til *funktionærrepræsentation* — uden stemmeret — i læringerådet samt følgende bestemmelse vedrørende rådets afgørelser:

„Kun formanden og de af organisationerne valgte medlemmer har stemmeret ved rådets afgørelser og således, at i sager, der alene angår håndværk og industri, kun formanden og de for dette område valgte medlemmer har stemmeret, medens i sager, der alene angår butiks-, handels- og kontorvirksomhed, kun formanden og de for dette område valgte medlemmer har stemmeret.“

Den sidstnævnte bestemmelse tilsigter som tidligere nævnt

at tilgodesee de særlige hensyn på henholdsvis håndværks- og industriområdet og butiks-, handels- og kontorområdet, jfr. iøvrigt bemærkningerne i forbindelse med kapitel III og IV.

§ 27 henlægger enkelte spørgsmål, der hidtil har henhørt under domstolenes kompetence, til de i paragraffen omhandlede *voldgiftsretter*. Mens det hidtil *udenfor København* har været politimesteren, der beklædte *formandshvervet*, tilkommer dette nu *retskredsens dommer* (efter det oprindelige lovforslag *civil-dommer*), hvilket må ses i forbindelse med, at politimestrene ikke mere skal godkende lærlingekontrakterne. I *København* er som hidtil en af magistraten valgt person formand for *voldgiftsretten*.

Ved § 30 lovfæstes det, at *bestemmelserne* i kapitel III og IV om lærlinges *uddannelse m. v.*, enkelte andre af lovens *fagligt betonedede beskyttelsesregler* samt — med de fornødne afvigelser — *tilsyns- og straffebestemmelserne gælder for læreforhold, der indgås med personer over 18 år*.

Ifølge § 31 kan arbejdsministeren og handelsministeren i forening *efter indhentet indstilling fra vedkommende faglige udvalg og anbefaling af lærlingerådet* tillade, at *uddannelse af lærlinge helt eller delvis finder sted på en af handelsministeren anerkendt faglig skole eller iøvrigt på anden måde end forudsat i nærværende lov*. Der træffes i så fald bestemmelse om, i hvilket omfang loven skal finde anvendelse på de pågældende lærlinge.

Der skabes herved *mulighed for* i givet fald at *fravige* det hidtil praktiserede og af loven iøvrigt opretholdt *princip om mesterlæren med supplerende undervisning på de faglige skoler*.

§ 32 har følgende ordlyd:

„Der kan *ikke ved kollektiv aftale gyldigt vedtages bestemmelser om begrænsning af antallet af lærlinge* indenfor et af denne lov omfattet fag. Bestående regler herom bortfalder ved nærværende lovs ikrafttræden.

Lærlingerådet kan dog efter henvendelse fra et fagligt udvalg i ganske særlige tilfælde tillade, at der indenfor et fag fastsættes *en begrænsning af lærlingeantallet*, for så vidt det godtgøres, at begrænsningen *udelukkende tilgodeser hensynet til en forsvarlig oplæring af lærlingene*. Tilladelsen kan gives for et begrænset

tidsrum og kan iøvrigt tilbagekaldes, når betingelserne for dens meddelelse ikke længere er til stede.“

Bestemmelsen fandtes ikke i det oprindelige lovforslag, hvorimod det tilgrundliggende udkast i kommissionsbetænkningen indeholdt en bestemmelse om forbud mod de her omhandlede begrænsninger af lærlingeantallet indenfor et fag.

Regeringen fandt denne bestemmelse for generelt formuleret og mente, at den også ville kunne ramme sådanne aftaler, som tjener et fra alle sider anerkendt formål, således først og fremmest aftaler, der er truffet af rent uddannelsesmæssige grunde. Under hensyn hertil mente regeringen ikke i lovforslaget at kunne medtage den af kommissionens flertal foreslåede bestemmelse.

Regeringen erkendte imidlertid, at der her kan foreligge et problem af samfundsmæssig betydning, og erklærede sig rede til at medvirke til løsning heraf.

Spørgsmålet var af væsentlig betydning under forhandlingerne i folketinget, og der opnåedes under udvalgsbehandlingen enighed om indsættelse af den anførte bestemmelse.

Til belysning af baggrunden for bestemmelsen og af de stedfundne forhandlinger citeres følgende *uddrag af de almindelige bemærkninger i den af udvalget afgivne betænkning*:

„Indenfor de i lærlingeloven omhandlede fag er der ved kollektiv overenskomst fastsat bestemmelser, der begrænser tilgangen til et fag. En forsvarlig uddannelse er fremført som motivering herfor.

Et flertal i udvalget har imidlertid gjort gældende, at der indenfor adskillige fag findes en begrænsning af lærlingeantallet, der ikke kan motiveres ud fra det nævnte hensyn. Dette flertal finder tillige, at der principielt bør være fri adgang til faglig uddannelse, ikke mindst af hensyn til de store fødselsårge, der i de kommende år vil melde sig på arbejdsmarkedet.

Fra socialdemokratisk side har man under forhandlingerne fremhævet ønskeligheden af dispensation fra det principielle forbud mod lærlingeskalaer, hvor hensynet til lærlingenes forsvarlige uddannelse og fremtidige erhvervsmuligheder gjorde dette påkrævet.

Socialdemokratiets repræsentanter i udvalget har lagt stor vægt på, at ophævelsen af de eksisterende lærlingeskalaer, der indgår som en del af de kollektive overenskomster, ikke bliver sat i kraft før ved datoen for disse overenskomsters udløb. Herved ville endvidere opnås, at fagene fik en rimelig overgangsperiode, i hvilken de kunne tilpasse deres forhold til skalaernes eventuelle bortfald. De øvrige partier i udvalget var imod dette synspunkt og krævede som betingelse for enighed om loven, at denne bestemmelse skal træde i kraft samtidig med den øvrige del af loven.“

I de til selve udvalgets ændringsforslag knyttede bemærkninger siges det:

„Der er i udvalget opnået enighed om, at kollektive aftaler om begrænsning af lærlingeantallet indenfor et fag principielt erklæres ugyldige.

Man har dog fundet det rimeligt at henlægge en dispensationsbeføjelse til lærlingerådet; det forudsættes herved, at lærlingerådet, inden afgørelse træffes, indhenter erklæringer fra de interesserede organisationer og offentlige institutioner, herunder det faglige udvalg samt eventuelt arbejdsmarkedskommissionen, der under behandlingen af spørgsmålet om de store fødselsårganges uddannelsesproblemer har ført og stadig fører forhandlinger med fagenes organisationer om den samfundsmæssigt set ønskelige tilgang til fagene.“

Kapitel VII.

Overgangs- og slutningsbestemmelser.

Ifølge § 33 træder loven i kraft den 1. december 1956 (oprindeligt foreslået fastsat til 1. oktober 1956); dog finder bestemmelsen i § 16, stk. 2, 2. punktum (hvorefter lærebrev ikke må udleveres lærlingen, forinden denne har bestået handelsmedhjælpereksamen eller en tilsvarende eller mere omfattende prøve), ikke anvendelse på de ved lovens ikrafttræden bestående læreforhold.

Ifølge § 34 gælder loven ikke for Færøerne og Grønland.

Ved lovforslagets 1. behandling anerkendtes fra alle sider betydningen af — ikke mindst af hensyn til de store årgange — at få gennemført en lærlingelov, som kunne skabe gode uddannelsesmuligheder for ungdommen og forøge antagelsen af lærlinge.

Hans Rasmussen (S) fandt, at lovforslaget på forskellig måde tilgodeså lærlingenes interesser under hensyntagen til forholdene på arbejdspladserne. Spørgsmålet om en kvalificeret faglig uddannelse var det væsentligste, og han var tilfreds med, at lovforslaget i højere grad overlod det til *fagets egne folk* at tilrettelægge såvel den praktiske som den teoretiske undervisning. Han fandt det rimeligt at fastholde *mesterlæreprincippet* som den uddannelsesform, der gav de bedste resultater, uden dog derfor at forhindre *en videre udvikling af nye uddannelsesformer*, og lovforslaget var i så henseende på linie med den udvikling, der var foregået i de senere år. *Dagskolen* kunne han have ønsket hurtigere gennemført, men han erkendte, at der på dette område var vanskeligheder, som kunne motivere en vis overgangstid. Tendensen var dog allerede under den hidtidige lov gået i retning af *dagskoleundervisning*, som gav lærlingene *store kvalifikationer* gennem sin *mere intensive og koncentrerede undervisningsform*.

Et forbud mod begrænsninger af lærlingeantallet ville efter hans

opfattelse betyde et *indgreb i arbejdsmarkedets overenskomster* og skabe vanskeligheder på en række fagområder.

En *hurtig gennemførelse* af lovforslaget ville i spørgsmålet om de økonomiske, sociale og uddannelsesmæssige vilkår skabe den klarhed, som var en forudsætning for flere lærlingeantagelser.

N. Chr. Christensen (V) fremhævede bl. a. de store årganges problem og fandt, at lovforslaget havde behandlet dette for let-sindigt ved ikke at medtage en bestemmelse, som afskaffede *lærlinge-begrænsningerne*. En sådan burde efter hans opfattelse indsættes i loven. Han vendte sig *imod en obligatorisk og generel indførelse af dagskolen*, men anerkendte, at der var specialfag, hvor en videre udvikling af dagskolen på frivillig basis kunne være rimelig. Lovforslaget indeholdt flere skærpelser og forøgelser af byrderne for mestrene, som kunne begrunde en *frygt for nedgang i antallet af læreforhold*. Venstre var villig til at gå ind i et sagligt udvalgsarbejde, men måtte kræve visse ændringer gennemført for at medvirke til lovforslagets gennemførelse.

Også Adolph Sørensen (KF) nærede alvorlig frygt for, at lovforslaget kunne medføre en tilbageholdenhed fra mestrenes side i spørgsmålet om antagelse af lærlinge. Han var ikke modstander af *dagskolen* som sådan, men af at gøre den *obligatorisk*, og han fandt det principielt helt forkert at tillade en *lærlingebegrænsning* som den hidtil eksisterende.

A. C. Normann (RV) havde den opfattelse, at lovforslaget indeholdt mange fremskridt og på en god måde moderniserede et for erhvervslivet meget vigtigt område. Han understregede sin tilfredshed med bibeholdelsen af *mesterlæren* som det bærende princip i loven, men havde iøvrigt en række ønsker om ændringer i forslagets bestemmelser, som for en del var præget af for stor stivhed. *Dagskole-spørgsmålet* måtte drøftes nærmere i et udvalg, og hvad angik *lærlingebegrænsningerne*, måtte det føles som en krænkelse, at de unge ikke frit kunne vælge det fag, de ønskede, ligesom det ville være i strid med såvel arbejderes som arbejdsgiveres interesser.

Ingmar Wagner (DK) fremførte kritik af en række bestemmelser i lovforslaget navnlig om *dagskolen*, som han ønskede gennemført langt hurtigere, om *læretidens længde*, *ferieforhold* og *arbejdstiden*. Forbedringerne i lovforslaget var efter hans opfattelse yderst beskedne, og det ville som helhed give anledning til skuffelse hos lærlingeungdommen.

J. M. Pedersen (DR) kunne ikke støtte lovforslaget, som efter hans opfattelse ville være til skade for ungdommen ved at *gribe for stærkt ind i erhvervsfriheden*. *Svendeprover* burde således ikke være betinget af et læreforhold i lovens forstand, *skolespørgsmålet* ordnedes bedst ved privat initiativ, og alle aftaler om *lærlingebegrænsninger* burde gøres ugyldige.

Kirsten Gloerfelt-Tarp (RV) kritiserede *suspensionsbestemmelserne*

i lovforslagets § 10 om gravide lærlinge og rejste spørgsmålet om barselhjælp.

Henry Christensen (V) rejste en række spørgsmål vedrørende de store årgange.

Økonomi- og arbejdsministeren imødegik den rejste kritik og fandt trods den foreliggende uenighed om visse punkter, at der var store muligheder for på sagligt grundlag at forhandle sig frem til en lov, der kunne vinde flertal i tinget.

Lovforslaget underkastedes en meget grundig udvalgsbehandling, hvorunder spørgsmålet om en eventuel deling af lovforslaget med henblik på en særlig lov for butiks-, handels- og kontorfagene, spørgsmålet om den obligatoriske dagskole og spørgsmålet om forbud mod lærlingebegrænsninger spillede en fremtrædende rolle. Resultatet blev, at hele udvalget indstillede lovforslaget til vedtagelse med en række ændringsforslag, hvoraf de væsentligste er omtalt ovenfor i forbindelse med de enkelte paragraffer.

Andenbehandlingen understregede, at enigheden var opnået gennem gensidige indrømmelser fra partiernes side, og ordførerne anbefalede lovforslaget til vedtagelse af hensyn til de forbedringer, som det indeholdt i forhold til den hidtil gældende lov.

Efter at en række af kommunisterne og af retsforbundet stillede ændringsforslag var forkastet ved 2. og 3. behandling, kunne de to partier ikke medvirke til lovforslagets gennemførelse.

Lovforslaget vedtoges ved 3. behandling enstemmigt med 115 stemmer; 13 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

68. Lov om foretagelse af visse ekspropriationer m.v. (Minister for offentlige arbejder *Lindberg*). [A. sp. 997. — C. sp. 103].

Fremsat skriftligt i folketinget ¹²/₁ (F. sp. 2253). 1. beh. ²⁴/₁ (F. sp. 2309). Partiernes ordførere: Aage Knudsen, Peter Larsen, Thestrup, Steen og Alfred Jensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Aage Knudsen, Victor Gram [formand], Lysholt Hansen, Erhard Jakobsen, Evald Kristensen [næstformand], Holger Larsen, Mørk, Lars M. Olsen, Peter Larsen, Marius Buhl, Holmberg, Krogh, Helga Pedersen, Thestrup, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Ninn-Hansen og Steen). Betænkning (B. sp. 259) afgivet ⁹/₂. (Ordfører: Aage Knudsen). 2. beh. ¹⁴/₂ (F. sp. 2810). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. ²³/₂ (F. sp. 3080). *Loven stadfæstet 16. marts 1956.* (Lovt. nr. 55).

Loven er, forsåvidt angår §§ 1—3, praktisk taget enslydende med de i de senere år vedtagne ekspropriationslove (jfr. senest lov nr. 36 af 2. marts 1955, årbog 1954—55, side 263).

I § 1 bemyndiges ministeren til for *statsbanerne* at erhverve arealer, som er nødvendige til foretagelse af ændringer i anlæggene, der er en følge af arbejder, hvortil der gives bevilling ved finansloven eller tillægsbevillingsloven for finansåret 1956—57.

Efter § 2 kan ministeren lade foretage ekspropriation, ligeledes for statsbanerne, af arealer og servitutter, der er nødvendige for at sikre synligheden af signaler o. lign.

Forslagets § 3 hjemler ministeren ret til at lade foretage ekspropriation for *post- og telegrafvæsenet og de koncessionerede telefonselskaber* af arealer m. v., som er påkrævede til tilvejebringelse af nye og udvidelse af bestående radiotelekommunikationsanlæg og telefonanlæg, herunder centraler.

§ 4 hjemler som sædvanlig fritagelse for stempel- og tinglysningsafgifter for de dokumenter, der udfærdiges i anledning af de af loven omfattede baneanlæg m. v. Den i tidligere love optagne bestemmelse om fritagelse for betaling af skatter og afgifter af de eksproprierede arealer er derimod efter henstilling fra skattemyndighederne udeladt i den foreliggende lov, fordi sådan fritagelse følger allerede af den almindelige skattelovgivning og bestemmelsen derfor er overflødig.

På foranledning af *Thestrup* (KF) henvistes lovforslaget til behandling i et udvalg. *Ministeren for offentlige arbejder* gav her oplysning om det arbejde, der i en nedsat kommission gjordes for at få lovgivningen om ekspropriation revideret.

Om denne sag udtalte *Thestrup* ved lovforslaget 3. behandling i folketinget:

„Under udvalgsbehandlingen har den højtærede minister for offentlige arbejder oplyst, at han har foranlediget nedsat en kommission til at udarbejde forslag til nye regler vedrørende fremgangsmåden ved erstatningsberegninger i stedet for de gamle regler, der findes i forordningen af 1845 og loven af 1928, som er nævnt i lovforslaget. Det var netop for at få lidt oplysning herom, jeg anmodede om at få udvalgsbehandling, og jeg takker ministeren for hans oplysning om, at man nu er i gang med at se på disse regler.

Der er imidlertid en enkelt ting, jeg vil bede ministeren om at overveje, eventuelt lade den nedsatte kommission se på, og det er, om det ikke er muligt at få det ordnet således, at de retssager, der

bliver om erstatningsberegninger, kan komme til at gå noget hurtigere end retssager i almindelighed, og om der ikke kan skabes mulighed for at give fri proces til de folk, der anlægger disse sager, i videre udstrækning, end man nu gør det, måske helt uden de begrænsninger, der i øjeblikket eksisterer. Jeg skal ikke her komme nærmere ind på dette spørgsmål, men kun fremhæve, at jeg tror, at regler i den retning vil blive nødvendige, hvis grundlovsbestemmelsen om domstolsprøvelse skal få den betydning, som er tiltænkt den.“

Ministeren svarede hertil, at han gerne ville foranledige, at spørgsmålet om en hurtigere retsforfølgning i ekspropriationserstatningssager blev taget op af kommissionen. „Heri ligger intet som helst om, hvorvidt det kan lykkes, men jeg skal love, at spørgsmålet skal indgå i det arbejde, som kommissionen skal i gang med.“

Lovforslaget vedtoges uændret og enstemmigt.

69. Lov om visse foranstaltninger til støtte for privatbanerne samt om ændring i lov nr. 187 af 12. april 1949 om dækning af vanskeligt stillede privatbaners under-skud. (Minister for offentlige arbejder *Lindberg*). [A. sp. 1001. — C. sp. 117].

Fremsat skriftligt i folketinget $18/1$ (F. sp. 2248). 1. beh. $24/1$ (F. sp. 2312). Partiernes ordførere: Horn, Jens Chr. Christensen, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Else Zeuthen, Alfred Jensen og J. M. Pedersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Horn [formand], Brodthagen, Jens Hansen, Aage Knudsen, Johs. E. Larsen, M. Larsen, Mørk, Peter Nielsen, Jens Chr. Christensen, Anders Andersen, Peder Christensen (Rebild), Gideon, Holmberg, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Fanger, Jacob Pedersen og Else Zeuthen [næstformand]). Betænkning (B. sp. 277) afgivet $17/2$. (Ordfører: Horn). 2. beh. $24/2$ (F. sp. 3139). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $1/3$ (F. sp. 3308). *Loven stadfæstet 16. marts 1956.* (Lovt. nr. 54).

Loven har følgende indhold:

§ 1. Ministeren for offentlige arbejder bemyndiges til at give de enkelte privatbaner tilsagn om, at statskassen vil udrede 85 pct. af banernes udgifter til reguleringstillæg og andre konjunkturbestemte tillæg til pensionister under forudsætning af,

at der fra de i vedkommende banes drift interesserede *kommuner* gives tilsagn om ydelse af de resterende *15 pct.*, og iøvrigt på de i §§ 2—3 nærmere omhandlede vilkår.

Ministeren for offentlige arbejder bemyndiges til at give et tilsvarende tilsagn til *privatbaner under likvidation* under forudsætning af, at de interesserede kommuner ligeledes giver tilsagn som i stk. 1 anført.

Statens og kommunernes refusion i det i stk. 1 og 2 omhandlede forhold af udgifterne til privatbanepensionisternes reguleringstillæg m. v. skal dog kun kunne ske i det omfang, hvori udbyttet af banens drift eller for likviderede baners vedkommende likvidationsprovenuet viser sig utilstrækkeligt til at dække disse udgifter.

Statskassens ydelser i henhold til de i overensstemmelse med foranstående bestemmelser givne tilsagn bevilges på de årlige bevillingslove i forbindelse med de midler, der stilles til rådighed til dækning af vanskeligt stillede privatbaners underskud, jfr. lov nr. 187 af 12. april 1949.

§ 2. Den ministeren for offentlige arbejder i § 1 givne bemyndigelse kan alene anvendes til med vedkommende kommuner at træffe en bindende og uigenkaldelig aftale om, at staten og vedkommende kommuner fremtidig og uden hensyn til, om banens drift opretholdes eller allerede måtte være standset, i det angivne forhold vil dække de omhandlede udgifter til reguleringstillæg m. v. til pensionister, som der ikke på anden måde er dækning for.

Når den garanti for en privatbanes drift, som vedkommende kommuner måtte have påtaget sig i forbindelse med banens modernisering i henhold til lov nr. 130 af 23. marts 1948, er udløbet, skal det ved overvejelserne om størrelsen af det bidrag, der af statskassen i henhold til lov nr. 187 af 12. april 1949 vil kunne ydes til dækning af banens underskud, tages i betragtning, om der med kommunerne er opnået den i 1. stk. omhandlede aftale.

§ 3. Den i §§ 1 og 2 nævnte *garantiaftale* omfatter:

- a) Privatbanetjenestemænd, der under banens drift er afskediget eller afskediges med pension,

- b) Tjenestemænd, der afskediges i forbindelse med banens likvidation, og som i henhold til deres ansættelsesvilkår har ret til pension også i tilfælde af afskedigelse af anden dem utilregnelig årsag end alder og sygdom, dog kun for såvidt de på likvidationstidspunktet er fyldt 50 år.

Såfremt der inden 5 år efter en banes likvidation tilbydes en af de under b) omhandlede tjenestemænd en med hans tidligere tjenestemandstilling passende ansættelse ved statsbanerne, en anden privatbane eller ved en institution under en af de i garantiaftalen deltagende kommuner, og den pågældende ikke ønsker at modtage en sådan ansættelse, bortfalder garantitilsagnet for hans vedkommende. Det samme gælder sådanne under a) nævnte, på grund af sygdom pensionerede tjenestemænd ved senere likviderede baner, som efter en indtrådt forbedring i deres helbredstilstand ville have været pligtige at genovergå til aktivt arbejde ved deres bane, såfremt den stadig havde været i drift.

Forpligtelsen til i henhold til foranstående stykke at modtage anden ansættelse skal dog ikke gælde, når den pågældende på tidspunktet for ansættelsestilbudets fremsættelse er fyldt 60 år.

§ 4. Til den del af en i drift værende privatbanes underskud, som ikke måtte blive dækket gennem reglerne i §§ 1—3, ydes der statsbidrag i overensstemmelse med bestemmelserne i lov nr. 187 af 12. april 1949.

De i §§ 4—6 i sidstnævnte lov indeholdte bestemmelser, hvorefter det under visse nærmere angivne betingelser skal kunne pålægges en kommune at deltage i dækningen af en privatbanes underskud, skal også komme til anvendelse på den del af underskuddet, der svarer til den kommunale andel af reguleringstillægget m. v. til banens pensionister i henhold til en efter bestemmelserne i nærværende lovs §§ 1—3 truffen aftale derom, dog kun for tiden inden banens eventuelle likvidation.

§ 5. Såfremt der mellem staten og de i en privatbane interesserede kommuner er indgået den i § 2 omhandlede aftale om dækning af reguleringstillæg m. v. til banens pensio-

nister, beregnes den maksimale størrelse af det midlertidige driftslån, der i henhold til lov nr. 35 af 2. marts 1955 af statskassen vil kunne tilsiges den pågældende bane, således:

Hvis banens udgifter til de nævnte reguleringstillæg m. v. i henhold til det af ministeriet for offentlige arbejder godkendte overslag for vedkommende driftsår er større end eller lig med det samlede budgetterede underskud, kan lånet udgøre $\frac{3}{4}$ af 85 pct. af underskudsbeløbet.

Hvis underskuddet overstiger de anslåede udgifter til pensionsreguleringstillæg m. v., vil lånet maksimalt kunne andrage et beløb, der fremkommer som summen af $\frac{3}{4}$ af 85 pct. af de nævnte udgifter og en procentdel af det resterende underskud, som svarer til $\frac{3}{4}$ af den procentandel, hvormed staten ved den seneste fordeling af de i henhold til lov nr. 187 af 12. april 1949 om dækning af vanskeligt stillede privatbaners underskud til rådighed stillede midler har deltaget i banens underskudsdekning, jfr. herved lov nr. 35 af 2. marts 1955 § 3, 1. stk.

§ 6. Til gennemførelse af en fortsat modernisering af levedygtige privatbaners spor og rullende materiel m. v. stilles der ved de årlige bevillingslove af statskassen midler til rådighed for ministeren for offentlige arbejder til udlån til de i betragtning kommende baner.

Ydelse af *moderniseringslån* vil foruden af den pågældende privatbanes forhold og behov for investeringshjælp være betinget af, dels at der mellem staten og de i banen interesserede kommuner er indgået den i § 2 omhandlede aftale, dels at *kommunerne deltager i finansieringen af moderniseringsforanstaltningerne* som i nærværende paragrafs 3. stk. nærmere anført.

Statslånet fastsættes til 75 pct. af den del af de med vedkommende moderniseringsforanstaltninger forbundne omkostninger, som ikke skønnes at kunne afholdes af banens egne midler, således at de resterende 25 pct. må stilles til rådighed af de i vedkommende banes drift interesserede kommuner. Der skal gælde samme vilkår for det kommunale lån som for statslånet, og begge lån vil med jævnsides prioritet være at

sikre ved pant i det anskaffede eller moderniserede materiel m. v. *Lånene skal ikke afdrages, sålænge banens drift opretholdes, hvorimod de vil være at tilbagebetale ved driftens ophør.*

Ministeren fastsætter iøvrigt de nærmere vilkår for lånene, derunder om *eventuel forrentningspligt* og i givet fald om rentefoden samt om det åremål, i hvilket de interesserede kommuner må garantere opretholdelsen af en moderniseret banes drift.

§ 7. Forinden ministeriet for offentlige arbejder tager stilling til en privatbanes ansøgning om moderniseringsstøtte i henhold til § 6, bliver der at indhente en udtalelse fra det i § 3 i lov nr. 187 af 12. april 1949 omhandlede udvalg.

§ 8. Såfremt en eller flere af de i en privatbanes drift interesserede kommuner vægrer sig ved at deltage i dækning af udgifterne ved en af ministeren for offentlige arbejder godkendt modernisering af banen, hvis gennemførelse i henhold til bestemmelserne i § 6 delvis må dækkes af kommunerne, kan det, når banen i forening med $\frac{2}{3}$ af samtlige interesserede kommuner inden en af ministeren fastsat frist fremsætter begæring derom, og såfremt disse kommuner tilsammen skal udrede over halvdelen af det samlede kommunale bidrag til moderniseringen, af ministeren, efter at spørgsmålet har været forelagt det i § 3 i lov nr. 187 af 12. april 1949 omhandlede udvalg, *pålægges samtlige kommuner at bidrage til moderniseringen* i det forhold, hvorom der mellem udvalget og de tiltrædende kommuner opnås enighed, og som kan godkendes af ministeren.

§ 9. Såfremt der i henhold til reglerne i nærværende lov ydes støtte til modernisering af en privatbane, som ikke har modtaget moderniseringshjælp i henhold til lov nr. 130 af 23. marts 1948, kommer de i § 2 i lov nr. 53 af 14. marts 1931 indeholdte bestemmelser til anvendelse for den pågældende bane, idet dog henlæggelsen til afskrivningsfonden skal foretages med 800 kr. pr. km.

§ 10. Dokumenter, der udstedes om de i nærværende lov omhandlede retsforhold og aftaler, er stempelfri, ligesom tinglysningsgebyrer og andre offentlige afgifter vedrørende sådanne dokumenter bortfalder.

§ 11. § 3 i lov nr. 187 af 12. april 1949 om dækning af vanskeligt stillede privatbaners underskud affattes således:

„Til at afgive indstilling til ministeren angående ydelse af de foran omhandlede tilskud samt til behandling af de i § 4 nævnte sager og andre sager, som måtte blive henvist til det, nedsætter ministeren et udvalg bestående af en formand, der skal opfylde betingelserne for at blive landsdommer, og et antal medlemmer.

I udvalget indtræder 1 repræsentant for hvert af de i folketingets finansudvalg repræsenterede partier, og af de øvrige medlemmer udpeges 1 af finansministeren og 1 af indenrigsministeren, medens ministeren for offentlige arbejder udpeger 9 medlemmer, hvoraf

1 efter indstilling af Amtsrådsforeningen for Danmark,

1 efter indstilling af Den danske Købstadforening,

1 efter indstilling af De samvirkende Sognerådsforeninger i Danmark,

1 efter indstilling af Foreningen „Bymæssige Kommuner“ og

2 efter indstilling af Danske Privatbaners Fællesrepræsentation.

For hvert medlem udnævnes på tilsvarende måde en suppleant. Udvalgets afgørelser træffes ved simpel stemmeflerhed. I tilfælde af stemmelighed er formandens stemme afgørende.

Ministeren for offentlige arbejder fastsætter efter udvalgets indstilling dettes forretningsorden og træffer de nærmere bestemmelse om antagelse af lønnet medhjælp samt om vederlag m. v. til udvalgets formand, medlemmer og suppleanter. De med udvalgets virksomhed forbundne udgifter afholdes af de i henhold til § 1 til rådighed stillede midler.“

§ 12. Denne lov træder i kraft den 1. april 1956.

§ 11 blev — tillige med en deraf foranlediget ændring af lovens titel — indføjet under sagens behandling i folketinget. Den medfører, at det i henhold til loven af 12. april 1949 nedsatte såkaldte underskudsudvalgs medlemsantal forøges fra 10 til (for tiden) 16. Dels får de i folketingets finansudvalg repræsenterede politiske partier

hver 1 medlem, dels skal ministeren for offentlige arbejder udpege 2 medlemmer udover det hidtidige antal, derunder 1 efter indstilling fra foreningen „Bymæssige Kommuner“.

Lovforslaget var ved fremsættelsen ledsaget af udførlige bemærkninger, hvoraf anføres:

„Ved lov nr. 130 af 23. marts 1948 blev der tilvejebragt hjemmel til at yde statsstøtte til modernisering m. v. af privatbanerne. I forbindelse med denne modernisering påtog de i privatbanernes drift interesserede kommuner sig at sikre de moderniserede baners opretholdelse i en vis garantiperiode, som for de fleste baners vedkommende udløber 1. april 1956, dog 1. april 1959 for de baners vedkommende, der ved moderniseringen modtog større bidrag til faste anlæg.

Den forbedring af privatbanernes driftsresultater, der var tilsigtet ved fornævnte moderniseringslov, er det ikke lykkedes at opnå. De påregnede besparelser ved, at dampdriften næsten fuldstændig har kunnet afløses af motordrift, er ganske vist i det store og hele indvundet, men visse udgifter, herunder navnlig lønnings- og pensionsudgifter, har samtidig været så stærkt stigende, at besparelserne helt eller delvis er blevet opslugt, og for enkelte baners vedkommende har endog udgiftsstigningen været større end den indvundne besparelse, således at der har måttet noteres driftsunderskud, der er større end nogensinde.

Der er af staten i henhold til lov nr. 187 af 12. april 1949 ydet privatbanerne *delvis dækning af deres underskud* under de i loven nævnte betingelser. Statsbidraget til underskudsdekningen har i de senere år maksimalt udgjort 70 pct. af underskuddene.

De stedsde vanskeligere forhold for privatbanerne har medført gentagne henvendelser om forøget statsstøtte, senest ved et af Danske Privatbaners Fællesrepræsentation den 27. marts 1953 til regering og rigsdag fremsendt andragende bl. a. om forhøjelse af statsbidraget til den årlige underskudsdekning, om statens overtagelse af reguleringstillægget m. v. til privatbanepensionisterne og om løbende bevillinger til banernes fortsatte modernisering. Fællesrepræsentationen udtrykte i andragendet tvivl om, hvorvidt banernes drift i det hele taget fremover vil kunne gennemføres på grundlag af de indtil nu gældende retningslinier for den økonomiske støtte, der ydes dem. Fra forskellige af de i privatbanernes drift interesserede kommuner er fremkommet udtalelser om, at man er betænkelig ved fortsat at yde banerne støtte, når de nuværende garantiperioder udløber, idet man har gjort gældende, enten at banerne eller en del af dem vil kunne nedlægges og erstattes med biler, eller at staten burde overtage og drive disse baner.

Spørgsmålet om, *i hvilket omfang privatbanernes drift bør opretholdes*, og hvorledes den i givet fald kan sikres, er derfor igen aktuelt. For at søge tilvejebragt et videre grundlag for den afgørelse, som må træffes om disse problemer, nedsatte ministeren for offentlige arbejder

ved skrivelse af 23. april 1954 en *kommission* med den opgave bl. a. at vurdere de enkelte privatbaners betydning for trafikken afvikling her i landet og den interesse, der herefter kan tillægges deres fortsatte beståen, samt at fremkomme med indstilling om, hvorledes de baner, der skønnes levedygtige, bør nyde statsstøtte.

Denne kommission afgav under den 3. december 1955 sin *betænkning* og inddelte i denne banerne i tre hovedgrupper:

- 1) En gruppe baner, der forekommer så *levedygtige*, at der, så vidt deres forhold på indeværende tidspunkt lader sig bedømme, næppe for deres vedkommende vil opstå spørgsmål om nedlæggelse indenfor den nærmeste halve snes år.
- 2) Til den anden gruppe baner er henført sådanne, der vel fortsat vil have en *eksistensberettigelse*, også når de nuværende garanti-perioder udløber, men for hvis vedkommende *overvejelse om en indstilling af driften i løbet af den kommende halve snes år kan blive aktuel*.
- 3) Den tredje gruppe omfatter endelig de baner, hvis drift efter kommissionens opfattelse *bør indstilles, når de nugældende garanti-perioder udløber* eller ganske kort tid derefter.

Kommissionen har imidlertid understreget, at det næppe er muligt at drage en aldeles skarp grænse mellem de under gruppe 1 og 2 nævnte baner, men at fremtidig indtrædende forhold f. eks. vil kunne bevirke, at baner, hvis fortsatte drift ud over en halv snes år efter en bedømmelse på grundlag af de nu foreliggende oplysninger synes mindre sandsynlig, til sin tid findes at burde opretholdes, eller at omvendt udviklingen for en i gruppe 1 placeret bane former sig ugunstigere end forventet.

De med privatbanerne tilsynsførende myndigheder under ministeriet for offentlige arbejder, tilsynet med privatbanerne og det i § 3 i lov nr. 187 af 12. april 1949 omhandlede udvalg vil nu nøje følge de enkelte baners udvikling, således at der igennem de nævnte organers undersøgelser og indberetninger til ministeriet vil blive tilvejebragt fornødent materiale til bedømmelse af, hvornår det tidspunkt er indtrådt, da en nedlæggelse af den enkelte bane bør overvejes af staten og kommunerne.

Kommissionens bedømmelse af banerne har været enstemmig, og det samme gælder kommissionens indstilling om de ændrede støtteforanstaltninger, til hvis gennemførelse nærværende lovforslag tilsigter at tilvejebringe den fornødne hjemmel.

Det af privatbanernes fællesrepræsentation fremsatte ønske om, at staten alene skulle overtage *reguleringsstillægget m. v. til privatbanernes pensionister*, har den nedsatte kommission ikke kunnet tilslutte sig. Derimod har kommissionen fundet det rimeligt, at *staten udreder en noget større andel af banernes udgifter til disse reguleringsstillæg m. v.*, end hvad der hidtil har været tilfældet, dels ud

fra den betragtning, at der her er tale om udgifter, der er uafhængige af den indsats, der af vedkommende banes ledelse og personale gøres for at frembringe det gunstigst mulige driftsresultat, og som iøvrigt er højst forskellige fra bane til bane, dels ud fra ønskeligheden af, at der gennem en sådan forøget hjælp fra statens side kunne skabes grundlag for en sikring af de pågældende pensionisters interesser, ikke blot så længe deres bane er i drift, men også i tiden efter en eventuel likvidation.

Idet det af kommissionen har været forudsat, at den gældende lovgivning om dækning af vanskeligt stillede privatbaners underskud fremdeles skal komme til anvendelse på den del af banernes underskud, som ikke omfattes af den ordning, der måtte blive truffet med hensyn til pensionsreguleringstillæggene m. v., går kommissionens i lovforslaget optagne indstilling ud på, at staten skal tilbyde at udrede 85 pct. af privatbanernes udgifter til reguleringstillæg og andre konjunkturbestemte tillæg til pensionister på betingelse af, at kommunerne forpligter sig til at udrede de resterende 15 pct., og at aftalen herom mellem staten og kommunerne skal være bindende og uigenkaldelig også for tiden efter banens eventuelle likvidation. Garantiforpligtelsen skal dog begrænses til sådanne udgiftsbeløb af den pågældende art, som ikke kan dækkes af vedkommende banes drift eller af proventet ved dens likvidation, og i øvrigt være betinget af, at de i betragtning kommende pensionister opfylder visse vilkår.

Den foreslåede ordning medfører nogle ændringer i det grundlag, på hvilket den maksimale størrelse af de midlertidige driftslån, som i henhold til lov nr. 35 af 2. marts 1955 kan tilsiges privatbanerne, beregnes, og lovforslaget indeholder de fornødne bestemmelser herom.

Kommissionen har endvidere givet udtryk for ønskeligheden af, at der sikres de *levedygtige privatbaner fortsat moderniseringshjælp*. Den i henhold til moderniseringslovene af 1931 og 1948 gennemførte modernisering har været til stor hjælp for banerne og har også samfundøkonomisk givet gunstige resultater. Det kan i denne forbindelse oplyses, at den i henhold til loven af 1948 iværksatte modernisering af banernes maskinafdelinger, der kostede ca. 36 mill. kr., hvoraf stat og kommuner investerede ca. 28 mill. kr., medens resten kunne udredes af banernes fonds, har medført en årlig besparelse på ca. 7 mill. kr.

Der har i kommissionen været enighed om, at løbende årlige bevillinger er at foretrække frem for store samlede bevillinger med 15—20 års mellemrum, og at der ikke bør stilles et på forhånd fastsat årligt beløb til rådighed for formålet, men at beløbet bør fastsættes efter behov. Størrelsen af sådanne årlige bevillinger vil naturligvis være afhængig dels af behovet for modernisering, dels af de økonomiske forhold i almindelighed på det tidspunkt, bevillingen gives. Det

er skønsmæssigt på grundlag af de nugældende priser anslået, at der gennemsnitlig vil blive brug for ca. 2 mill. kr. årlig i de kommende år.

Det er usikkert, hvorvidt alle de i gruppe 1) opførte baner bør moderniseres, og omvendt kan det ikke ganske udelukkes, at baner i gruppe 2), hvis forholdene for dem udvikler sig i gunstig retning, kan få brug for hjælp til en passende modernisering. Bestemmelsen om, hvilke baner der skal kunne komme i betragtning, forudsættes da truffet, når spørgsmålet herom rejses af den enkelte bane.

Den foreslåede form for statsstøtte til modernisering af privatbanerne bygger stort set på principperne fra loven af 1948. Støtten tænkes ydet som lån og skulle være betinget af kommunal deltagelse dels som garanti for driftens opretholdelse i et efter forholdene passende åremål, dels ved direkte finansiering af en del af udgifterne. Det foreslås, at staten skulle udrede 75 pct. og kommunerne 25 pct. af de moderniseringsudgifter, som ikke kan dækkes af banens egne midler, hvilket i forhold til moderniseringen af 1948 betegner en forhøjelse af statens bidrag fra 70 til 75 pct. og en tilsvarende nedsættelse af kommunernes. En sådan indrømmelse overfor privatbanekommunerne har man fundet rimelig, bl. a. fordi de privatbaner, der kan anses egnede til moderniseringsstøtte, vil være baner af mere end rent lokal betydning.“

I sin fremsættelsestale gjorde ministeren for offentlige arbejder udførligt rede for lovforslaget, om hvilket han bl. a. anførte:

„Forslaget deler sig i to hovedafsnit; det ene omfatter bestemmelser om en forøget indsats fra statskassens side med hensyn til dækning af banernes udgifter til reguleringstillæg og andre konjunkturbestemte tillæg til deres pensionister; det andet angår forslag om statsstøtte til fortsat modernisering af de levedygtige privatbaner.

Kravet om, at staten skal overtage reguleringstillægget til privatbanepensionisterne, er fremsat adskillige gange af privatbanerne og deres kommuner og har været begrundet med en henvisning til, at dette tillæg er af en udpræget social karakter og i virkeligheden træder i stedet for ydelser, som staten ellers havde måttet udrede gennem aldersrenten. Man har også peget på, at der her er tale om en udgift, som dels er forskellig fra bane til bane og derfor forrykker sammenligningsgrundlaget banerne imellem, dels er uafhængig af ledelsens og personalets indsats i driften. Kravet om statens overtagelse af reguleringstillægget har været afvist, fordi det er fundet urimeligt, at visse udgifter, der er forbundet med driften af privatbaner, som iøvrigt opretholdes gennem fælles indsats af stat og kommuner, alene skulle bæres af staten. Imidlertid kunne en del tale for, at staten ydede en større andel af reguleringstillægsudgifterne end af de øvrige udgifter, og dette navnlig hvis der ved et sådant forøget bidrag fra statens side kunne opnås en fast

ordning også for den situation, at vedkommende bane senere træder i likvidation. Det må jo nemlig befrygtes, at der i almindelighed ikke vil være fuld dækning i privatbanernes boer for tjenestemændenes pensionstilgodehavende med de hertil hørende tillæg, og man kan derfor forestille sig, at de pågældende pensionister vil henvende sig til staten og de kommuner, der har drevet deres bane, med anmodning om hjælp. Ganske vist har hverken staten eller kommunerne som aktionærer nogen juridisk pligt til at træde til, men der vil dog være stærke incitamenter for begge til at gøre det, og det vil da være i alles interesse, at der på forhånd foreligger en aftale med henblik på denne situation.“

Efter at have knyttet nogle bemærkninger hertil, fortsatte ministeren:

„Den anden del af lovforslaget indeholder bestemmelser om fortsat støtte til modernisering af de levedygtige privatbaner. Som det høje ting vil erindre, blev der i 1931 og 1948 gennemført love, der stillede relativt store eengangsbeløb til rådighed for privatbanernes modernisering. Man har nu ment det mere hensigtsmæssigt at søge gennemført løbende årlige bevillinger i stedet for store samlede bevillinger med 15—20 års mellemrum. Der er ingen tvivl om, at det lønner sig at holde det trafikberedskab, som man vil opretholde, à jour, så det svarer til tidens krav, og derigennem drage fordel af de besparelser, som teknikkens udvikling giver mulighed for. Det skal i denne forbindelse oplyses, at det er udregnet, at den sidste modernisering, der blev foretaget med hjemmel i 1948-loven, for privatbanernes maskinafdeling har betydet en samlet årlig besparelse på 7 mill. kr. ved en investering fra statens og kommuners side på ca. 28 mill. kr. og en investering fra banerne selv på ca. 8 mill. kr. Disse tal giver udtryk for, at den sidste modernisering samfundsøkonomisk har været af en meget gunstig karakter, men desværre har jo prisstigningen på anden måde opslugt disse besparelser. Med hensyn til moderniseringsbehovet kan jeg nævne, at tilsynet med privatbanerne skønsmæssigt har anslået, at behovet i de kommende år for de danske privatbaner som helhed gennemsnitlig vil andrage ca. 2 mill. kr. årlig med de nugældende priser. Statsstøtten til moderniseringen er forudsat givet som lån på samme vilkår som i 1948-loven, alene med den ændring, at staten skulle yde 75 pct., mod at kommunerne yder 25 pct. Det er en forhøjelse af statens bidrag i forhold til 1948-loven, hvor statens andel var på 70 pct.“

Efter at have været underkastet en indgående 1. behandling henvistes lovforslaget til et udvalg, hvis flertal (udvalget med undtagelse af venstres repræsentanter) indstillede det til vedtagelse med de ovenfor omtalte ændringer vedrørende underskudsudvalgets sammensætning. Disse ændringer var bragt i forslag af ministeren og tiltrådt af hele udvalget.

Venstres udvalgsmedlemmer gav ifølge betænkningen „tilslut-

ning til lovforslaget med undtagelse af bestemmelsen i § 1 angående dækningen af privatbanernes udgifter til reguleringstillæg. Mindretallet mener, at der her er tale om en social opgave, der må bæres fuldtud af staten. Ud fra dette synspunkt og af hensyn til en ensartet behandling af privatbanernes pensionister finder mindretallet det rigtigst, at staten overtager reguleringsbyrderne, og stiller ændringsforslag nr. 1 til § 1.

Ændringsforslaget vil ikke forøge det offentliges udgifter, men vil medføre, at udgifterne fordeles på et bredere grundlag derved, at de flyttes fra de pågældende kommuner til staten.“

Efter ændringsforslaget til § 1 skulle denne paragrafs stk. 1—3 affattes således:

„Ministeren for offentlige arbejder bemyndiges til at give de enkelte privatbaner tilsagn om, at statskassen på de i denne lov nærmere omhandlede vilkår vil refundere banernes udgifter til reguleringstillæg og andre konjunkturbestemte tillæg til pensionister.

Ministeren for offentlige arbejder bemyndiges til at give tilsvarende tilsagn til privatbaner under likvidation.

Statens refusion af udgifterne til privatbanepensionisters reguleringstillæg m. v. skal dog kun kunne ske i det omfang, hvori udbyttet af banens drift eller for likviderede baners vedkommende likvidationsprovenuet viser sig utilstrækkeligt til at dække disse udgifter.“

I tilslutning hertil stillede mindretallet nogle ændringsforslag til §§ 2—6, hvilke ændringsforslag var konsekvenser af ændringsforslaget til § 1.

Om mindretallets ændringsforslag udtalte *Horn* (S) ved 2. behandling som udvalgets ordfører:

„Udvalget har drøftet flere af de problemer, som var fremme under første behandling, og navnlig har udvalget beskæftiget sig med spørgsmålet om, hvorvidt staten skulle overtage hele udgiften til pensionisternes reguleringstillæg. Flertallet i udvalget har imidlertid ment at måtte tilråde, at man i så henseende vedtager lovforslaget i den form, hvori det er fremsat, og må altså anbefale at stemme imod ændringsforslagene nr. 1—8, der er stillet af et mindretal, venstres medlemmer af udvalget.

Motiveringen for, at flertallet ikke vil gå ind på denne tanke, er, at kommunerne har været repræsenteret i den kommission, som har udarbejdet udkast til lovforslaget, og disse kommunerepræsentanter har altså ment, det var rimeligt, at kommunerne påtog sig denne part, de 15 pct. Endvidere må man ikke se bort fra, at de kommuner, som i de nærmeste år skal tage stilling til, om de vil forlænge garantperioderne, stilles noget stærkere overfor dette ansvar ved den ordning, ministeren foreslår.“

Ved afstemningen forkastedes mindretalsændringsforslaget til § 1 med 89 stemmer mod 24 (V), hvorefter de øvrige mindretals-

ændringsforslag måtte anses for bortfaldet. Ministerens ændringsforslag om indsættelse i lovforslaget af § 11 vedtoges med 114 stemmer mod 5 (DR).

Ved 3. behandling udtalte *J. M. Pedersen* som ordfører for retsforbundet: „Vi har stemt imod de ændringsforslag, der ved anden behandling var stillet til det foreliggende lovforslag. En betingelse for, at vi kunne deltage i gennemførelsen af denne lovgivning, var, at det blev en virkelig afviklingslov, og da vi ikke kan blive repræsenteret i det udvalg, der i henhold til § 11 skal nedsættes, vil vi ikke stemme for lovforslaget.“

I den form, lovforslaget havde fået ved 2. behandling, vedtoges det enstemmigt med 127 stemmer, idet 6 medlemmer (DR og 1 grønlandsk medlem) afholdt sig fra at stemme.

70. Lov om ændring i lov om afgift af motorkøretøjer m. v. og lov om afgift af benzin. (Minister for offentlige arbejder *Lindberg*). [A. sp. 2005. — C. sp. 197].

Fremsat skriftligt i folketinget $\frac{13}{3}$ (F. sp. 3539). 1. beh. $\frac{16}{3}$ (F. sp. 3677). Partiernes ordførere: Kai Jensen og Holmberg. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Kai Jensen, Victor Gram [formand], Poul Hansen (Kalundborg), Heising, Horn, Aage Knudsen, M. Larsen, Axel Ivan Pedersen, Holmberg, Anders Andersen, Vagn Bro, From, Sønderup, Poul Claussen, Marie Antoinette von Lowzow, Ninn-Hansen og Axel Sørensen [næstformand]). Betænkning (B. sp. 373) afgivet $\frac{16}{3}$. (Ordfører: Kai Jensen). 2. beh. $\frac{20}{3}$ (F. sp. 3765). 3. beh. $\frac{23}{3}$ (F. sp. 3945). *Loven stadfæstet 24. marts 1956.* (Lovt. nr. 69).

Ifølge § 18 i lov nr. 55 af 29. februar 1952 som ændret ved lov nr. 76 af 31. marts 1954 om ændring i lov om motorkøretøjer m. v. (årbog 1953—54, side 381) — den såkaldte traktorlov — udløb denne med udgangen af marts måned 1956.

Mens de ikke-afgiftsmæssige bestemmelser i loven er ophævet ved og optaget i lov nr. 153 af 24. maj 1955 om færdsel, jfr. denne lovs § 77, stk. 2, tilsigter nærværende lov en *forlængelse af gyldighedsperioden for de i traktorloven indeholdte afgiftsbestemmelser* udover 1. april 1956.

De i loven indeholdte bestemmelser stemmer med bestem-

melserne i traktorloven, idet terminologien dog er bragt i overensstemmelse med den i færdselsloven anvendte.

I § 3 har man optaget den ved traktorlovens § 17 gennemførte ændring i benzinafgiftslovens § 5, stk. 2, idet der ved bestemmelsens udformning er taget hensyn til, at motorloven er afløst af færdselsloven af 24. maj 1955.

Loven har gyldighed indtil *31. marts 1957*, men vil eventuelt kunne ophæves tidligere, da dens bestemmelser er optaget i de af finansministeren i februar 1956 fremsatte lovforslag om vægtafgift af motorkøretøjer m. v. og om afgift af benzin.

Lovforslaget mødte tilslutning fra samtlige partier og gennemførtes uændret.

Ved 1. behandling pegede *Holmberg (V)* på, at der var fremkommet klager over, at politiet i enkelte tilfælde under henvisning til færdselslovens § 12, stk. 3, havde standset *belæssede gødningsspredere* fra maskinstationer, når de kom på offentlig vej. „Vi ved også, at forsikringselskaber har vægret sig ved at tegne forsikringer. Det kan efter vor mening ikke være rimeligt. Vi mener, det bør ændres. Mekaniseringen går sin gang, og det er en naturlig udvikling, men de dyre maskiner er et stort problem, særlig i de små brug, som ikke fuldtud kan udnytte dem. Her løser maskinstationerne en stor opgave, og da ikke mindst med maskiner som gødningsspredere, der er dyre i anskaffelse og vedligeholdelse, og hvis anvendelse er meget sæsonbestemt. For de større gårde med gødningsspredere er der intet problem, men for de små må det være sådan, at maskinstationer kan udføre dette arbejde, selvom gødningssprederne kommer på offentlig vej.“

Sagen hører ikke under ministeren for offentlige arbejder, men under *justitsministeren*, som ved 2. behandling udtalte:

„Efter at have set nærmere på det vil jeg mene, vi kan løse spørgsmålet ved fortolkning af [færdselslovens] § 12 og kan søge det klarlagt ved udsendelse af en cirkulærskrivelse. Det, det drejer sig om, er, om *uindregistrerede traktorer* må benyttes til *kørsel med gødningsspredere med pålæstet gødning* ikke alene fra landbrugs-ejendommen, men også fra jernbanestationer eller anden oplagsplads til det sted, hvor gødningen skal anvendes. Jeg vil meget gerne undersøge, om spørgsmålet lader sig klare.

Jeg vil med det samme sige, at vi allerede tidligere har erkendt, at en gødningsspreder er at opfatte som et landbrugsredskab, et påhængsredskab, således at det ikke er bestemmelserne om påhængsvogne, men bestemmelserne om påhængsredskaber, der kommer til anvendelse.

Jeg kan dog ikke tilbageholde den bemærkning, at man må tage

noget hensyn, synes jeg, til de betragtninger, der kan fremføres fra vognmandsside overfor en stadig udvidelse af § 12's område.“

Ved 3. behandling vendte *Holmberg* tilbage til det nævnte forhold, som han ønskede ændret. „Det viste sig imidlertid under udvalgsbehandlingen, at det var et område, som hørte ind under færdselsloven, og justitsministeren udtalte ved anden behandling, at han ville undersøge, om det eventuelt kunne klarlægges ved udsendelse af en cirkulærskrivelse. Jeg vil gerne spørge den højtærede minister, om hans overvejelser vedrørende dette er tilendebragt. Vi er tilfredse, hvis det bliver tilladt uindregistrerede traktorer at køre med belæssede gødningsspredere, og vi tænker herved på gødning, der køres fra gårdene ud på markerne, selvom traktorerne kører på offentlig vej.“

Justitsministeren svarede hertil:

„Det spørgsmål, det ærede medlem rejser, indebærer en begrænsning i forhold til det, jeg havde opfattet ved forslagetets anden behandling, og jeg regner med, at vi kan løse problemet i overensstemmelse med det ærede medlems ønske.“

Lovforslaget vedtoges enstemmigt, idet de 2 grønlandske medlemmer afholdt sig fra at stemme.

71. Lov om ændringer i og forlængelse af lov om erhvervsøkonomiske foranstaltninger, vareforsyning m.v. (Minister for handel, industri og søfart *Lis Groes*). [A. sp. 287. — C. sp. 23].

Fremsat skriftligt i folketinget ²⁰/₁₀ (F. sp. 234). 1. beh. ²⁷/₁₀ (F. sp. 457). Partiernes ordførere: Lars P. Jensen, Anker Lau, Weikop, Jørgen Jørgensen (Lejre), Aksel Larsen og Tholstrup. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Lars P. Jensen [næstformand], Brodthagen, Einer-Jensen [formand], Poul Hansen (Kalundborg), Peter Nielsen, Sofie Pedersen, Hans Rasmussen, Anker Lau, Erik Eriksen, Jørgen Gram, Sønderup, Øllgaard, Weikop, Halfdan Hendriksen, Aksel Møller, Jørgen Jørgensen (Lejre) og Rager). Betænkning (B. sp. 37) afgivet ¹/₁₂. (Ordfører: Lars P. Jensen). 2. beh. ⁹/₁₂ (F. sp. 1620). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 145) afgivet ⁷/₁₂. 3. beh. ⁹/₁₂ (F. sp. 1856). *Loven stadfæstet 14. december 1955.* (Lovt. nr. 301).

Forslaget til den heromhandlede lov gik oprindeligt kun ud på, at vareforsyningsloven, jfr. lovbekendtgørelse nr. 153 af 28. marts 1951 og lov nr. 353 af 15. december 1954 (årbog 1954—55, side 302), skulle forblive i kraft til 15. december 1956, idet loven ellers ville være bortfaldet 15. december 1955.

Som begrundelse herfor anførtes i bemærkningerne til det af handelsministeren fremsatte lovforslag:

„Det har på ny været overvejet, om tidspunktet nu var inde til — i forbindelse med forlængelsen af loven — at foretage en revision af lovens bestemmelser med henblik på en yderligere afvikling af sådanne bestemmelser, som ikke længere kan anses for påkrævede. Den stedfundne udvikling i de økonomiske forhold her i landet, særlig udviklingen i den valutariske stilling, gør imidlertid det nuværende tidspunkt mindre egnet til en sådan revision af loven, og denne foreslås derfor forlænget uændret til 15. december 1956.“

Lovforslaget udvidedes under sagens behandling i folketinget med en række tilføjelser, hvorved bestemmelser i vareforsyningsloven ændres. Det fik derfor også ordene „ændringer i og“ indføjet i titlen. I den ændrede affattelse er vareforsyningsloven optrykt som bekendtgørelse nr. 302 af 14. december 1955.

Ved fremsættelsen af lovforslaget anførte *handelsministeren* bl. a.:

„De betragtninger, regeringen gjorde sig, da loven sidst var til behandling, var, at udviklingen i valutasituationen ikke gjorde tidspunktet særligt egnet til at foretage en mere almindelig revision, og når regeringen nu igen foreslår loven forlænget, er det ud fra en tilsvarende betragtning, at den økonomiske udvikling, herunder udviklingen i valutasituationen, endnu ikke har bragt os tilstrækkelig modstandskraft til at undvære et instrument som vareforsyningsloven.

Nu må man også huske, at den afvikling af restriktionerne, som man fra alle sider anser for ønskelig, i og for sig uden vanskelighed vil kunne finde sted indenfor den nuværende lovs rammer, således som det tidligere er sagt ikke alene fra min side, men også fra den tidligere handelsministers side. *Afviklingen af restriktionerne* har da også været fortsat i det forløbne år. Jeg erindrer således om, at vi i februar måned i år liberaliserede 38 pct. af dollarimporten og nu er i færd med at øge denne liberalisering til 55 pct. Endvidere udvidede vi frilisterne overfor EPU-området den 1. juli, hvorved liberalise-

ringsprocenten overfor dette landeområde blev forøget fra 76 til 78. Også på enkelte andre områder har afviklingen været fortsat, og dette viser i sig selv, at arbejdet i og for sig skrider tilfredsstillende frem indenfor den nuværende lovs rammer. Direktoratet for vareforsyning har således pr. 1. oktober i år kunnet nedsætte antallet af beskæftigede med yderligere 38 mand.

Der er dog *stadig betydningsfulde områder tilbage, som gør bevarelsen af loven nødvendig*, således den tilbageværende import- og eksportkontrol, kontrollen med valutatransaktionerne, som foretages gennem nationalbanken, og, på det interne forbrugsområde, automobilordningen.

Jeg har ved tidligere lejligheder omtalt, at også andre lande fortsat finder det nødvendigt at opretholde en lovgivning, der giver bemyndigelse til regulering på disse områder . . .

Jeg finder anledning til at gentage, hvad tidligere er sagt her i tinget og under udvalgsbehandling om vareforsyningslovens forlængelse, at forkæmperne for, at vi helt eller delvis afvikler vareforsyningsloven, ikke behøver at føle sig urolige og nære frygt for, at de i vareforsyningsloven givne bemyndigelser vil blive misbrugt. Der er i selve loven garantier for, at noget sådant ikke finder sted. Jeg behøver blot at minde om, at nye produktionsreguleringer og lignende kun kan gennemføres med tilslutning af folketingets vareforsyningsudvalg, og det er foreskrevet i loven, at det påhviler ministeren overfor udvalget at redegøre for mere betydende foranstaltninger, som gennemføres i medfør af loven, og at foranstaltningen af vidtrækkende betydning, som efter deres karakter egner sig til gennemførelse ved særlig lovgivning, bør gennemføres på denne måde. Der er således på sin vis en dobbelt garanti for på den ene side, at de allerede givne bemyndigelser ikke misbruges, og på den anden side at vidtrækkende foranstaltninger gennemføres ved særlig lov. Ingen ved, hvordan forholdene vil udvikle sig, men når vi ser andre lande ruste sig med lovgivning på disse områder, synes jeg, det ville være akavet og upraktisk, om man her i landet skulle stå magtesløs. Under lovforslagets behandling i udvalg kan dette spørgsmål drøftes nærmere, og jeg er naturligvis rede til, om det ønskes, at tage del i en sådan drøftelse, men vil gerne gentage, at jeg ikke finder, tiden er inde til en større revision af loven, og jeg skal derfor tillade mig at anbefale forslaget om forlængelse af vareforsyningsloven til det høje tings velvillige behandling."

Efter at have været underkastet en indgående 1. behandling henvistes lovforslaget til et udvalg, hvis arbejde med sagen resulterede i, at hele udvalget stillede ændringsforslag om at give lovforslaget en ny affattelse. Til dette ændringsforslag, som var tiltrådt af handelsministeren, stillede et mindretal

(V og KF) imidlertid 3 underændringsforslag, som udvalgets flertal gik imod.

Hvad udvalgets ændringsforslag gik ud på, var i hovedsagen følgende, som også optoges i loven i dens endelige udformning:

1. Ved en tilføjelse til vareforsyningslovens § 4 bestemmes, at overførsel af varer fra friliste til bunden liste kun kan gennemføres med tilslutning af folketingets vareforsyningsudvalg.

2. I vareforsyningslovens § 10 ophæves de hidtidige bestemmelser om, at det i paragraffen omhandlede klagenævn skal gøre indstilling om klagesagerens afgørelse til ministeren, der træffer den endelige afgørelse. I stedet for indføres i paragraffen følgende nye stykker:

„Stk. 4. Efter at vedkommende administrative organ har udtalt sig over klagen, træffer nævnet afgørelse i sagen.

Stk. 5. Den af nævnet truffene afgørelse kan inden 8 uger, efter at afgørelsen er kommet til klagerens kundskab, af denne indbringes for domstolene under en for landsret som første instans anlagt sag. Har nævnet ændret den af vedkommende administrative organ truffene afgørelse, har dette organ en tilsvarende adgang til at indbringe nævnets afgørelse for domstolene under en mod klageren anlagt sag.

Stk. 6. Forinden nævnets afgørelse foreligger, kan sager af den i stk. 5 omhandlede art ikke indbringes for domstolene. Finder indbringelse for landsretten ikke sted inden den i stk. 5 angivne frist, er nævnets afgørelse endelig.“

3. I vareforsyningslovens § 17, stk. 1, lempes straffebestemmelserne således, at uagtsom overtrædelse af forskrifter, som er givet i loven eller i henhold til loven, fremtidig ikke skal kunne medføre hæftestraf, men kun bødestraf. Samtidig ophæves paragraffens bestemmelser om straf for eftergørelse eller forfalskning af rationeringsmærker m. v. samt bestemmelserne i stk. 3 om forældelse af strafansvar efter loven samt om, at bøderne skal tilfalde statskassen.

4. Vareforsyningsloven forlænges til 31. december 1956 i stedet for som oprindeligt foreslået til 15. december 1956, og

ministeren bemyndiges til at lade den optrykke i lovtidende i ajourført form.

Mindrættallets underændringsforslag gik ud på følgende:

1) Vareforsyningslovens § 1 foresloges affattet således:

„Stk. 1. De ministeren for handel, industri og søfart ved denne lov givne bemyndigelser har til formål at sætte ministeren i stand til at træffe de af de herskende ekstraordinære forhold nødvendiggjorte foranstaltninger med hensyn til landets betalingsforhold til udlandet og til at løse de af Danmarks deltagelse i aftaler eller af samarbejdet med udlandet nødvendiggjorte opgaver. Ved tilrettelæggelse af foranstaltninger i henhold til loven bør så frie forhold for erhvervslivet som muligt tilstræbes, bl. a. ved udvidelse af frilisterne for indførsel og udførsel.

Stk. 2. Importen skal gøres størst mulig under hensyn til betalingsbalancen, og importen skal tilrettelægges således, at der skabes den fornødne konkurrence.“

Paragraffen har i den gældende lov følgende ordlyd:

„De ministeren for handel, industri og søfart ved denne lov givne bemyndigelser har til formål at sætte ministeren i stand til at træffe de af de herskende ekstraordinære forhold nødvendiggjorte foranstaltninger med hensyn til ordningen af landets betalingsforhold til udlandet — herunder ved begrænsning af det indenlandske forbrug — sikring af landets forsyning med nødvendige varer samt ligelig fordeling af forhåndenværende varebeholdninger m. v.

Ved lovens administration vil det være at iagttage, at der ikke foretages eller opretholdes andre eller videregående indgreb i det normale næringsliv, end den forsvarlige løsning af foreliggende spørgsmål af væsentlig betydning nødvendiggør. Ved tilrettelæggelsen af foranstaltninger i henhold til loven bør en tilbagevenden til normale forhold for erhvervslivet tilstræbes og forberedes i det omfang, det er muligt, herunder ved udvidelse af frilisterne for indførsel og udførsel. Under iagttagelse heraf skal det ved tilrettelæggelsen af importreguleringen i henhold til nærværende lov tilstræbes, at forholdene mellem færdige forbrugsvarer og råstoffer, halvfabrikata og investeringsgoder bliver således, at der skabes fornøden konkurrence. Importen skal gøres størst mulig under hensyn til betalingsbalancen.“

2) Til vareforsyningslovens § 4 foresloges føjet som nyt stk. 4:

„Ministeren bemyndiges til at træffe midlertidige foranstaltninger til fremme eller regulering af udførslen af varer her fra landet. Ministeren kan endvidere forbyde salg til udlandet af endnu ikke indførte varer, der er indkøbt eller fremstillet i udlandet med henblik på indførsel her til landet.“

3) Vareforsyningslovens § 5 foresloges affattet således:

„Ministeren for handel, industri og søfart bemyndiges til at træffe midlertidige foranstaltninger med henblik på landets forsy-

ning med nødvendige varer, forbrugsbegrænsning og hensigtsmæssig fordeling af landets varebeholdninger samt midlertidige foranstaltninger til fremme eller regulering af vareproduktionen, såfremt sådanne foranstaltninger er nødvendige til løsning af opgaver i forbindelse med Danmarks deltagelse i aftaler eller samarbejde med udlandet.

De i stk. 1 omhandlede foranstaltninger kan kun gennemføres med tilslutning af det i § 15 omhandlede udvalg.“

Paragraffen har i den gældende lov følgende ordlyd:

„Ministeren for handel, industri og søfart bemyndiges til at træffe midlertidige foranstaltninger med henblik på landets forsyning med nødvendige varer, forbrugsbegrænsning og hensigtsmæssig fordeling af landets varebeholdninger. Ministeren bemyndiges endvidere til at træffe midlertidige foranstaltninger til fremme eller regulering af vareproduktionen, når sådanne foranstaltninger skønnes påkrævede som følge af indtråd eller truende international knaphed på råvarer eller halvfabrikata m. v.

Nye rationeringer af forbrugsvarer, produktionsreguleringer og lignende kan kun gennemføres ved lov eller med tilslutning af det i § 15 omhandlede udvalg.

Ministeren bemyndiges endvidere til at træffe midlertidige foranstaltninger til fremme eller regulering af udførslen af varer her fra landet. Ministeren kan endvidere forbyde salg til udlandet af endnu ikke indførte varer, der er indkøbt eller fremstillet i udlandet med henblik på indførsel her til landet.

Ministeren for handel, industri og søfart kan bestemme, at der for udfærdigelse af tilladelser og bevillinger i medfør af bestemmelserne i denne paragrafs 1. og 2. stykke skal erlægges et ekspeditionsgebyr, hvis størrelse fastsættes af ministeren.“

I udvalgets betænkning hedder det bl. a.:

„Udvalget er enigt om, at overførsel af varer fra friliste til bunden liste kun kan ske med tilslutning af det i lovens § 15 omhandlede udvalg, og er endvidere enigt om, at det i lovens § 10 omhandlede ankenævns afgørelser fremover bør kunne indankes for domstolene efter tilsvarende bestemmelser som gældende i monopolløven.

Der er i udvalget opnået enighed om, at straffebestemmelserne i § 17 bør lempes. Det er ikke anset for nødvendigt, at de særlige bestemmelser om eftergørelse og forfalskning af rationeringsmærker, indkøbstilladelser og lignende i § 17, stk. 1, sidste punktum, oprettholdes, idet straffelovens almindelige bestemmelser om dokumentfalsk skønnes fyldestgørende.

Udvalget er enigt om, at loven af praktiske grunde forlænges til den 31. december 1956 i stedet for den 15. december s. å. som oprindelig foreslået, samt at lovens § 19, stk. 2, føres à jour.

Der er i udvalget endvidere opnået enighed om, at loven påny

bør optrykkes som lovbekendtgørelse, og at betegnelserne „indenrigs- og boligministeren“, henholdsvis „indenrigs- og boligministeriet“, ændres til „boligministeren“ og „boligministeriet“, hvor disse betegnelser forekommer i lovens tekst.“

Et *mindretal* (venstres udvalgsmedlemmer) anerkender i betænkningen „betydningen af den enighed, der nu er opnået i udvalget om en række af de ændringer, som venstre og det konservative folkeparti har stillet forslag om gennem de senere års behandlinger af loven.

Vi beklager dog, at vi ikke også har kunnet få tilslutning til vore ændringsforslag til lovens §§ 1, 4 og 5, idet vi anser disse forslag for at være fuldt tilstrækkelige til at løse de opgaver, der kan komme til at foreligge, og vi anser det for rigtigt, at loven renses for bemyndigelser, der ikke mere er brug for.

Loven er imidlertid således formuleret, at udviklingens retning helt afgøres af den måde, hvorpå den administreres. Vi har derfor i udvalget søgt visse klare retningslinier fastlagt, men har desværre ikke her kunnet nå et for os tilfredsstillende resultat.

Vi har således ønsket det klart fastslået, at loven ikke kan benyttes til beskyttelsesmæssige formål.

Vi har endvidere ønsket, at de beløb, der indkommer ved salg af L-bevillinger i henhold til dollarpræmieringsordningen, overføres fra finansministeriets løbende konto i nationalbanken til en særlig konto til rådighed for varedirektoratets udbetalinger til præmiering.

Vi har endelig ønsket et klart tilsagn om, at liberaliseringen af importen skal fortsættes op til 90 pct. i overensstemmelse med samarbejdet i OEEC for derved — i overensstemmelse med lovens formålsparagraf — at skabe den konkurrence, der er nødvendig til modvirkning af inflationen.

Vi har ikke i udvalget kunne skaffe klarhed på disse afgørende områder, og vor stilling til lovens endelige vedtagelse vil derfor afhænge af ministerens stilling ved lovens 2. behandling.“

Et andet *mindretal* (udvalgets konservative medlemmer) „anerkender de forbedringer, der opnås gennem de ændringer, der nu er enighed om.

Vi beklager dog, at der ikke kunne opnås enighed om vore ændringsforslag til §§ 1, 4 og 5, idet vi anser disse forslag for at være fuldt tilstrækkelige til at løse de opgaver, der foreligger og vil kunne komme til at foreligge, og vi anser det for rigtigt, at loven ikke indeholder bemyndigelser, der ikke er brug for mere.

Mindretallet kan tilslutte sig de i udvalget fremkomne tanker om i folketingets vareforsyningsudvalg at foretage en omhyggelig gennemgang af de bundne lister og derved tilvejebringe oplysninger om, i hvilket omfang en fortsat liberalisering kan modvirke inflationen.“

Et tredje *mindretal* (udvalgets radikale medlemmer) var „af den opfattelse, at vareforsyningsloven i sin nuværende affattelse ikke er nogen hindring for, at en videregående liberalisering kan gennem-

føres. Mindretallet ønsker endvidere at fremhæve, at det i lovens formålsparagraf er fastsat, at administrationen af loven skal tilstræbe, at der skabes fornøden konkurrence.

På det således foreliggende grundlag anser mindretallet det derfor for meget væsentligt, at vareforsyningsudvalget får anledning til at gennemgå varegrupperne, som omfattes af den bundne liste — hvor import kun kan finde sted efter bevillingsudstedelse — for at skaffe sig overblik over, om det ikke vil være påkrævet og i overensstemmelse med lovens formål at overflytte flere varegrupper til friliste og derved som et middel mod prisstigning fremskaffe en større konkurrence. Handelsministeren har erklæret sig fuldt indforstået med, at en sådan gennemgang af varegrupperne på den bundne liste foretages.

Mindretallet må anse det for meget betydningsfuldt overfor de stadigt stigende priser, at konkurrencemomentet i så vid udstrækning som muligt kan komme til at gøre sig gældende i omsætningen af alle varer, der har betydning i produktion og forbrug her i landet.“

Til lovforslagets 2. behandling stilledes af *Tholstrup* (DR) udenfor betænkningen underændringsforslag om, at overførsel af varer fra friliste til bunden liste og gennemførelse af nye rationeringer af forbrugsvarer samt produktionsreguleringer m. v. skulle være afhængig af folketingets — og ikke som foreslået vareforsyningsudvalgets — tilslutning.

Efter at samtlige underændringsforslag var forkastet, vedtoges udvalgets ændringsforslag om at give lovforslaget en ny affattelse uden afstemning.

Ved 3. behandling stilledes udenfor tillægsbetænkningen af *Tholstrup* ændringsforslag om, at følgende bestemmelse skulle optages i vareforsyningslovens § 1:

„Loven må ikke bruges protektionistisk til at holde billige varer ude og til at holde priserne kunstigt oppe.“

Til dette ændringsforslag stilledes fra venstres og det konservative folkepartis side et underændringsforslag, hvorefter tilføjelsen skulle formuleres således:

„Lovens administration må ikke have protektionistiske formål.“

Endelig stilledes fra kommunistisk side ændringsforslag, hvorefter handelsministeren skulle udfærdige bestemmelser om fornøden kontrol med, at vareforsyningslovens bestemmelser i § 7 vedrørende udenlandske betalinger m. v. overholdes, og hvorefter protokol over vareforsyningsudvalgets forhandlinger med referat af de behandlede sager samt ordlyden af trufne beslutninger snarest efter hvert udvalgsnøde tilstilles samtlige medlemmer af folketinget.

Efter at disse ændrings- og underændringsforslag var forkastet, vedtoges lovforslaget i den affattelse, det havde fået ved 2. behandling, med 81 stemmer (S og RV) mod 6 (DR), idet 67 medlemmer (V, KF og DK) afholdt sig fra at stemme.

72. Lov om indseende med priser. (Minister for handel, industri og søfart *Lis Groes*). [A. sp. 2065. — C. sp. 449].

Fremsat mundtligt i folketinget $17/4$ (F. sp. 4273). 1. beh. $18/4$ (F. sp. 4304). Partiernes ordførere: Poul Hansen (Kalundborg), Anker Lau, Weikop, Bertel Dahlgaard, Aksel Larsen og Tholstrup. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Poul Hansen (Kalundborg) [næstformand], Einer-Jensen [formand], Carl P. Jensen, Lars P. Jensen, Lars M. Olsen, Axel Ivan Pedersen, Hans Rasmussen, Anker Lau, Erik Eriksen, Niels Eriksen, Thorkil Kristensen, Lorentzen, Weikop, Aksel Møller, Poul Sørensen, Bertel Dahlgaard og Jørgen Jørgensen (Lejre)). Betænkning (B. sp. 665) afgivet $14/6$. (Ordfører: Poul Hansen (Kalundborg)). 2. beh. $17/5$ (F. sp. 4777). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 707) afgivet $17/6$. 3. beh. $18/5$ (F. sp. 4870). *Loven stadfæstet 25. maj 1956.* (Lovt. nr. 135).

Loven har følgende indhold:

§ 1. Efter anmodning af forbruger-, producent- eller handelsorganisationer kan monopoltilsynet foretage *undersøgelse af pris- og avanceforholdene* på konkrete områder, såfremt tilsynet finder, der er begrundet formodning om, at prisdannelsen er urimelig.

Det påhviler monopoltilsynet at *orientere offentligheden* om resultatet af undersøgelser i henhold til stk. 1. Forinden der gives meddelelse til offentligheden om undersøgelser, skal monopoltilsynet give de pågældende organisationer eller enkeltvirksomheder lejlighed til at udtale sig herom.

§ 2. For varer, hvis fremstilling eller forhandling her i landet er beskyttet mod udenlandsk konkurrence som følge af importbegrænsning, påhviler det monopoltilsynet i samarbejde med direktoratet for vareforsyning at søge belyst, hvorledes priserne her i landet forholder sig til tilsvarende priser i udlandet.

Det påhviler ministeren for handel, industri og søfart at holde folketingets vareforsyningsudvalg orienteret om de tilvejebragte oplysninger.

§ 3. For varer, der forhandles i fabrikantens, importørens eller grossistens for forbrugeren bestemte pakning, kan monopoltilsynet efter forhandling med vedkommende erhvervs- og forbrugerorganisationer bestemme, at pakningen skal være forsynet med *oplysning om nettovægt*.

§ 4. Bestemmelserne i §§ 15, 18 og 22 i lov nr. 102 af 31. marts 1955 om tilsyn med monopoler og konkurrencebegrænsninger (angående henholdsvis *oplysningspligt* overfor monopoltilsynet, indgivelse og behandling af *klager* over monopoltilsynets afgørelser og *straf* for overtrædelse af i medfør af loven givne forskrifter m. v.) finder tilsvarende anvendelse på de af nærværende lov omfattede forhold.

Det oprindelig af handelsministeren fremsatte lovforslag, der var af mere vidtgående karakter, gik ud på følgende:

Kapitel I.

§ 1. Virksomheder indenfor industri og håndværk samt handelsvirksomheder, herunder andelsforeninger (importører, grosserere og detaillister), må ved salg af varer på hjemmemarkedet *ikke i tiden indtil 1. april 1957 uden tilladelse fra monopoltilsynet forhøje de priser, der var gældende den 12. april 1956*, med mere, end hvad der svarer til de beløbsmæssige stigninger i afholdte indkøbspriser, transport- og driftsomkostninger, der kan dokumenteres at være indtruffet efter denne dato.

§ 2. Det påhviler de af § 1 omfattede virksomheder inden 14 dage efter lovens ikrafttræden at udarbejde en *fortegnelse over de den 12. april 1956 gældende priser* for varer, som de sælger på hjemmemarkedet.

Fortegnelsen, der skal underskrives af virksomhedens ansvarlige ledelse eller indehaver, skal på forlangende forevises monopoltilsynet.

§ 3. De i § 1 omhandlede virksomheder, der foretager prisforhøjelser som følge af stigninger i de afholdte indkøbspriser, transport- og driftsomkostninger, skal samtidig indsende indberetning til monopoltilsynet. I indberetningen skal angives de den 12. april 1956 gældende priser, de nye priser og en kort redegørelse for grundlaget for forhøjelsen.

Kapitel II.

§ 4. Det påhviler monopoltilsynet nøje at følge den indenlandske prisudvikling og iværksætte undersøgelse af prisdannelsen på sådanne områder, hvor prisforholdene giver anledning dertil.

Til fremme af sund prisdannelse og konkurrence påhviler det tilsynet at holde offentligheden underrettet om resultatet af disse

undersøgelser, herunder om grundlaget for eventuelle prisforskydninger.

Forsåvidt tilsynet gennem sine undersøgelser bliver opmærksom på forhold, der kan påkalde foranstaltninger fra myndighedernes side, skal tilsynet gøre indberetning herom til ministeren for handel, industri og søfart.

§ 5. Monopoltilsynet kan, når det findes at være af interesse for offentligheden, efter forhandling med vedkommende erhvervs- og forbrugerorganisationer træffe bestemmelse om prismærkning, prisskiltning og faktureringspligt samt om, at der i butikker skal være ophængt prislister for nærmere angivne varer. Tilsynet kan ligeledes bestemme, at der i hoteller og restaurationer skal være ophængt prislister. Endvidere kan tilsynet bestemme, at en vares sammensætning og oplysninger, der kan tjene til vejledning om dens holdbarhed, af producenten eller grossisten skal angives enten på selve varen eller på dens emballage.

Det påhviler tilsynet efter forhandling med vedkommende erhvervs- og forbrugerorganisationer inden 1. juli 1956 at udarbejde en liste over varer, som ved salg til forbruger skal være forsynet med oplysning om nettovægt. Sådant oplysning skal af producenten eller grossisten være angivet enten på selve varen eller på dens emballage. Organisationerne kan overfor tilsynet rejse spørgsmål om ændringer i listen.

Kapitel III.

§§ 6—10 indeholdt bestemmelser om oplysningspligt, klager, straf for lovovertrædelser samt om lovens ikrafttræden.

Allerede under behandlingen af forslaget til lov nr. 93 af 13. april 1956 om afgørelse af de mellem visse organisationer af arbejdsgivere og arbejdere bestående uoverensstemmelser bebudede regeringen, at den ville udarbejde lovforslag sigtende mod at hindre en generel pris- og avancementstigning i de indtrufne lønstigningers kølvand.

Overensstemmende hermed fremsatte handelsministeren kort efter lovforslag om indseende med priser samt om ændring i monopolloven, ligesom finansministeren foreslog en særlig udbytteskat opkrævet for skatteåret 1956—57.

Handelsministerens lovforslag omfattede 3 hovedbestemmelser. For det første: forslag om et generelt avancement gældende for alle varepriser indenfor industri, håndværk og handel. For det andet: gennem den videst mulige oplysning om alle varer og deres prisdannelse at søge den frie konkurrence skærpet. For det tredje: et prisstop for alle virksomheder, der falder ind under monopolloven.

Lovforslagene mødte ved 1. behandling i folketinget kun begrænset tilslutning, idet fire af ordførerne — på flere eller færre punkter — tog afstand fra dem i den form, de havde ved fremsættelsen.

Under denne behandling stillede *Aksel Larsen* (DK) følgende forslag til motiveret dagsorden:

„Idet folketinget udtaler, at en væsentlig nedsættelse af priserne på vigtige forbrugsvarer vil kunne opnås ved ophævelse af omsætningskatten på tekstilvarer, beklædning o. lign., opfordrer det regeringen til snarest at fremsætte forslag om tøjskattens ophævelse.

Tinget fortsætter hermed behandlingen af lovforslagene.“

Forslaget forkastedes ved forhandlingens slutning med 82 stemmer mod 6 (DK), idet 62 medlemmer (V, KF, DR og 1 grønlandsk medlem) afholdt sig fra at stemme. Efter hvad *Tholstrup* (DR) anførte, kunne retsforbundet ikke stemme for et dagsordensforslag, hvis vedtagelse ville betyde, at partiet gav udtryk for ikke at være tilfreds med sit eget ligelydende lovforslag om tøjskattens ophævelse.

Lovforslagene henvistes efter 1. behandling til et fælles udvalg, hvis arbejde med sagen resulterede i ændringsforslag af indgribende karakter.

I betænkningen stillede et flertal ændringsforslag om at give forslaget til nærværende lov den affattelse, som også blev lovens, jfr. ovenfor.

Af betænkningen anføres:

„Et flertal (socialdemokratiets og det radikale venstres medlemmer af udvalget) er enigt i, at der i samarbejde med erhvervs- og forbrugerorganisationer i stigende grad indenfor vareomsætningen bør gives forbrugerne oplysning om varers kvalitet. Da det for udvalget er oplyst, at den nedsatte kvalitetsmærkningskommission i en nær fremtid kan ventes at afgive betænkning vedrørende alle herhenhørende spørgsmål, henstiller flertallet til handelsministeren at foranledige, at kommissionens afsluttende arbejde fremskyndes mest muligt, så kommissionens betænkning kan danne grundlaget for folketingets overvejelser vedrørende de i lovforslagets § 5 omhandlede spørgsmål.

Flertallet bemærker med henblik på forslagens bestemmelse om, at tilsynet skal kunne foreskrive, at der i hoteller og restaurationer ophænges prislister, at det for udvalget er oplyst, at en sådan ordning blev indført under den forud for monopolloven gældende prislovgivning, og at ordningen, forsåvidt angår værelser og morgencomplet, fortsat er opretholdt i kraft af overgangsbestemmelserne i monopollovens § 23, stk. 1. Denne ordning ligesom andre i henhold til prislovgivningen fastsatte og endnu ikke ophævede bestemmelser om prisskiltning, prismærkning og faktureringspligt vil altså i henhold til § 23, stk. 1, kunne opretholdes i det omfang, monopoltilsynet måtte finde det ønskeligt.

Flertallet henleder iøvrigt opmærksomheden på, at der i monopollovens § 13 er givet monopoltilsynet bemyndigelse til at foreskrive mærkning og skiltning med pris for nødvendige forbrugsvarer, såfremt

tilsynet skønner, at der indenfor en branche ikke i rimeligt omfang finder sådan mærkning og skiltning sted.

Med hensyn til affattelsen af ændringsforslagets [og den senere vedtagne lovs] § 3 gør flertallet opmærksom på, at der i loven om uretmæssig konkurrence og varebetegnelse, jfr. lovbekendtgørelse nr. 80 af 31. marts 1937 § 16, findes en sålydende bestemmelse: „Ministeren for handel, industri og søfart bemyndiges til efter samråd med hovedorganisationer for dansk erhvervsliv at fastsætte, at bestemte varer i detailsalg (salg til forbruger) kun må sælges eller udbydes til salg i foreskrevne enheder i henseende til tal, mål eller vægt eller med en på varen eller dens indpakning anbragt angivelse af tal, mål eller vægt, ligesom også til at fastsætte, at bestemte varer i detailsalg (salg til forbruger) kun må sælges eller udbydes til salg med angivelse af, om varen er dansk eller udenlandsk, eller af dens frembringelses- eller oprindelsessted. Ministeren kan nærmere fastsætte, på hvilken måde de pågældende angivelser skal anbringes, samt hvad der i hvert enkelt tilfælde skal forstås ved varens frembringelses- eller oprindelsessted.“

Denne bestemmelse er hidtil ikke anvendt som led i bestræbelserne for at orientere forbrugerne under deres indkøb i butikkerne. Da betydningen af, at forbrugerne har kendskab til *vægten af varepåkningers indhold*, er stadig stigende, efterhånden som flere og flere af de varer, der omsættes i detailhandelen, sælges i fabrikantens, importørens eller grossistens pakninger, finder flertallet, at det vil være hensigtsmæssigt og sagligt mest betryggende, at monopoltilsynet får bemyndigelse til at kunne påbyde, at pakninger skal være forsynet med oplysning om nettovægt.

Flertallet indstiller herefter lovforslaget til *vedtagelse* i den ved nedenstående af handelsministeren tiltrådte ændringsforslag foreslåede affattelse.

Et mindretal indenfor flertallet (de socialdemokratiske medlemmer af udvalget) må beklage, at det ikke har været muligt at opnå tilslutning til kapitel I i forslaget til lov om indseende med priser, der omhandler *avancestop*. Da et *avancestop* tidligere har været gennemført ved handelsministeriets bekendtgørelse nr. 108 af 21. marts 1951 og ved lov nr. 43 af 14. marts 1955 om forbrugsbegrænsende foranstaltninger uden de i nærværende lovforslags §§ 2 og 3 nævnte kontrolforanstaltninger, har mindretallet søgt at opnå tilslutning til et *avancestop* på tilsvarende grundlag, men heller ikke en sådan tilslutning kunne opnås.

Det er mindretallets opfattelse, at såfremt offentliggørelsen af prisundersøgelser i henhold til § 1 i den nye udformning af forslaget til lov om indseende med priser ikke fører til en ændring af påviste urimelige prisforhold, vil der foreligge grundlag for at søge lovhjælp til indgreb.

Et andet mindretal indenfor flertallet (det radikale venstres

medlemmer af udvalget) udtaler, at man må anse det for uforsvarligt at gennemføre de i lovforslagets kapitel I indeholdte bestemmelser.

Mindretallet må anse det for *udelukket at kunne administrere en ordning, hvis grundlag skulle være prisfortegnelser over hver enkelt vare i hver enkelt af 200 000 industri-, håndværks- og handelsvirksomheder* udarbejdet af virksomhedens indehaver og med pligt for denne til at indsende meddelelser til monopoltilsynet om enhver fremtidig prisforandring for hver enkelt vare. Ordningen ville i praksis vise sig værdiløs og kun betyde en uoverskuelig ophobning af millioner af skrivelser.

Den af det socialdemokratiske mindretal antydede mulighed at indføre et avancementstop uden nogen som helst kontrol med overholdelsen ville på den anden side medføre den største vilkårlighed, hvorved de mindre samvittighedsfulde ville profitere på de mere samvittighedsfuldes bekostning.

Efter mindretallets opfattelse beror de her nævnte forslag på en fejlurdering af, hvilke midler der i en tid med normal vareforsyning er anvendelige for at modvirke urimelige avancer. Den opgave, der her foreligger, består i at fremme en sund konkurrence og at gøre det så let som muligt for forbrugerne at finde frem til de rimeligste priser.

Indenfor det vareområde, der beherskes af dominerende enkeltvirksomheder eller af kollektive aftaler, må opgaven løses af monopoltilsynet.

Udenfor dette område er der meget betydelige vareområder, hvor konkurrencen er stærkt begrænset på grund af, at indførslen af varer fra udlandet af valutamæssige grunde er forbudt eller meget stærkt begrænset. Der er her en vid mark for at søge en sund konkurrence fremmet med faldende varepriser, men hvor regeringsforslaget intet indeholder med henblik på at udnytte disse muligheder. Mindretallet må derfor anse den i ændringsforslagets § 2 indeholdte bestemmelse for meget betydningsfuld, hvorefter der skal ske en *sammenligning af inden- og udenlandske priser* indenfor visse af restriktioner omfattede vareområder, så øget konkurrence kan fremkaldes, hvor prissammenligninger godtgør, at importbegrænsningen udnyttes på urimelig vis. . .

Endelig må mindretallet anse det for rimeligt, at der gives monopoltilsynet den i ændringsforslagets § 1 omhandlede bemyndigelse til at foretage undersøgelse af pris- og avanceforholdene på konkrete områder, såfremt tilsynet efter henvendelse fra forbruger-, producent- eller handelsorganisationer finder, der er grundet formodning om, at prisdannelsen er urimelig. I givet tilfælde vil en sådan undersøgelse kunne være af værdi til vejledning såvel for offentligheden som for vedkommende branche eller virksomhed.

Et *mindretal* (venstres og det konservative folkepartis medlemmer af udvalget) kan ikke tiltræde ministerens lovforslag, da mindre-

tallet må anse det for uforsvarligt at gennemføre de i lovforslaget indeholdte bestemmelser, som i væsentlig grad vil skabe usikkerhed med hensyn til monopollovens administration og formål. Mindretallet ønsker at fremhæve den enighed, hvormed monopolloven i sin tid gennemførtes, og den betydning, man dengang tillagde enigheden, og må derfor tage bestemt afstand fra, at man nu — kun et år efter — og inden visse lovbestemmelser endnu er trådt i kraft, vil ændre grundlaget for det indgåede forlig både med hensyn til lovtekst og de til monopolloven knyttede bemærkninger, hvorom der også var enighed imellem forligets fire partier.

Flertallets ændringsforslag kan mindretallet heller ikke tiltræde, da dets § 1 indeholder bestemmelser, som på samme måde ændrer grundlaget for det indgåede forlig om monopolloven. I stedet for den foreslåede § 2 anser mindretallet det for hensigtsmæssigt at foreslå vareforsyningsloven ændret, således at sidstnævnte lovs, jfr. lovebekendtgørelse nr. 302 af 14. december 1955, § 1, stk. 2, og § 15, stk. 1, affattes således:

„§ 1, stk. 2. Ved lovens administration vil det være at iagttage, at der ikke foretages eller opretholdes andre eller videregående indgreb i det normale næringsliv, end den forsvarlige løsning af foreliggende spørgsmål af væsentlig betydning nødvendig. Ved tilrettelæggelsen af foranstaltninger i henhold til loven bør en tilbagevenden til normale forhold for erhvervslivet tilstræbes og forberedes i det omfang, det er muligt, herunder ved udvidelse af frilisterne for indførsel og udførsel. Under iagttagelse heraf skal det ved tilrettelæggelsen af importreguleringen i henhold til nærværende lov tilstræbes, at forholdene mellem færdige forbrugsvarer og råstoffer, halvfabrikata og investeringsgoder bliver således, at der skabes fornøden konkurrence. Med henblik herpå påhviler det handelsministeren på konkrete områder og iøvrigt i det omfang, det er muligt, at søge belyst, hvorledes priserne her i landet forholder sig til tilsvarende priser i udlandet. Importen skal gøres størst mulig under hensyn til betalingsbalancen.“

„§ 15, stk. 1. Der nedsættes et udvalg på 17 medlemmer, valgt efter forholdstal af folketinget blandt dets medlemmer. Udvalget nedsættes ved begyndelsen af hvert folketingsår og efter afholdelse af folketingsvalg. Det påhviler vedkommende minister overfor udvalget at redegøre for mere betydende foranstaltninger, som gennemføres i medfør af lovens bestemmelser, og for resultatet af de i henhold til § 1 foretagne sammenligninger af priser i ind- og udland. Det påhviler endvidere ministeren for handel, industri og søfart overfor udvalget at redegøre for indgåede handelsaftaler. Ministeren holder endvidere udvalget underrettet om principperne for behandlingen af private varebytteforretninger og om omfanget af sådanne forretninger.“

Mindretallet har for den rette sammenhængs skyld anset det for saglig rigtigt i stedet for flertalsforslagets § 2 at foreslå vareforsy-

ningsloven ændret og derved tilvejebringe materiale til bedømmelse af eventuelle uheldige konkurrence- og prismæssige virkninger af importbegrænsningen. Det var mindretallets forudsætning, at handelsministeren skulle pålægge direktoratet for vareforsyning i samarbejdet med monopoltilsynet at tilvejebringe de omhandlede oplysninger om priser i ind- og udland og efter anmodning af interesserede organisationer lade foretage undersøgelser, forsåvidt ministeren antog, at der var grundet formodning om, at indenlandske priser ikke stod i rimeligt forhold til udenlandske. Mindretallet forudsatte ligeledes, at interesserede organisationer eller enkeltvirksomheder fik lejlighed til at udtale sig om undersøgelsesresultater, forinden de forelægges i vareforsyningsudvalget og offentliggøres.

Mindretallet er også enig i, at der i samarbejde med erhvervs- og forbrugerorganisationer i stigende grad indenfor vareomsætningen bør gives forbrugerne oplysning om varers kvalitet og om vægten på særligt indpakkede varer, hvor dette er muligt og hensigtsmæssigt. Det omhandlede spørgsmål blev indgående drøftet og overvejet ved monopollovens behandling og førte til, at alle fire partier i betænkningen gav udtryk for at ville afvente afslutningen af kvalitetsmærkningskommissionens arbejde på dette område. Hertil kan mindretallet fremdeles henholde sig, og da det yderligere for udvalget er oplyst, at den nedsatte kvalitetsmærkningskommission i nær fremtid kan ventes at afgive betænkning vedrørende alle herhenhørende spørgsmål, må mindretallet mene, at denne betænkning bør afgive det saglige grundlag for folketingets overvejelser vedrørende de i lovforslagets § 5 omhandlede spørgsmål. Indtil kommissionsbetænkningen foreligger, skal mindretallet i så henseende henvise til § 16 i lov om uretmæssig konkurrence. . .

Som det fremgår af mindretallets udtalelse, har det på væsentlige områder kunnet tilslutte sig såvel flertallets som det radikale venstres mindretalsudtalelser, men beklager, at det ikke har været muligt at få tilslutning til den saglige løsning af opgaven, som mindretallet har foreslået.

Mindretallet kan derfor ikke tiltræde flertalsforslaget, men vil iøvrigt redegøre for sin stilling i salen.“

Udenfor betænkningen stilledes fra *kommunistisk* side ændringsforslag, hvorefter det oprindelige lovforslag skulle opretholdes med følgende 2 ændringer: 1) I § 1 sættes punktum efter årstallet 1956, og resten af paragraffen udgår. 2) § 3 affattes således:

„De i § 1 omhandlede virksomheder, der ønsker at foretage prisforhøjelser som følge af stigninger i de afholdte indkøbspriser, transport- og driftsomkostninger, skal henvende sig herom til monopoltilsynet. I henvendelsen skal angives de den 12. april 1956 gældende priser, de ønskede nye priser og en kort redegørelse for grundlaget for forhøjelsen.“

Subsidiært stillede kommunisterne 2 underændringsforslag til

§ 1 i flertallets ændringsforslag om en ny affattelse af lovforslaget. Ifølge disse underændringsforslag skulle i stk. 1 ordene „af forbruger-, producent- eller handelsorganisationer“ udgås, mens følgende nye punktum foresloges føjet til stk. 1: „Sådan undersøgelse kan monopoltilsynet også foretage på egen foranledning“.

Ved 2. behandling vedtoges flertallets ændringsforslag ved delt afstemning paragrafvis, efter at de kommunistiske ændrings- og underændringsforslag var forkastet.

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget i den ændrede affattelse med 80 stemmer mod 62 (V og KF), idet 13 medlemmer (DK og DR) afholdt sig fra at stemme.

73. Lov om ændring i lov om tilsyn med monopoler og konkurrencebegrænsninger. (Minister for handel, industri og søfart *Lis Groes*). [A. sp. 2063. — C. sp. 451].

Fremsat mundtligt i folketinget $17/4$ (F. sp. 4273). 1. beh. $18/4$ (F. sp. 4304). Partiernes ordførere: Poul Hansen (Kalundborg), Thorkil Kristensen, Weikop, Bertel Dahlgaard, Aksel Larsen og Tholstrup. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om indseende med priser. Betænkning (B. sp. 665) afgivet $14/5$. (Ordfører: Poul Hansen [Kalundborg]). 2. beh. $17/5$ (F. sp. 4778). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 707) afgivet $17/5$. 3. beh. $18/5$ (F. sp. 4870). *Loven stadfæstet 25. maj 1956* (Lovt. nr. 136).

Ved loven forlænges den i lov nr. 102 af 31. marts 1955 om tilsyn med monopoler og konkurrencebegrænsninger, § 24, stk. 1, fastsatte frist fra 1. juli 1956 til 1. juli 1958.

Bestemmelsen lyder herefter således:

„For sådanne varer og ydelser, som er opført på en af monopoltilsynet efter forhandling med vedkommende enkeltvirksomheder eller organisationer offentliggjort fortegnelse, må *i tiden indtil 1. juli 1958 prisforhøjelser, der skal anmeldes i henhold til § 6, jfr. § 7, stk. 2, ikke sættes i kraft uden monopoltilsynets godkendelse.*“

Efter det oprindelige lovforslag, der var mere vidtgående end den endelige lov, skulle den citerede bestemmelse erstattes af følgende bestemmelser:

„Prisforhøjelser, der skal anmeldes i henhold til afsnit III, må ikke sættes i kraft uden monopoltilsynets godkendelse.

Såfremt det under hensyn til indtjeningsforholdene indenfor en branche skønnes rimeligt, kan monopoltilsynet for branchen som helhed bestemme, at efter den 1. marts 1956 indtrådt eller indtrædende stigning i virksomhedernes *lønomkostninger* fremtidig skal bæres af virksomhederne.“

Som begrundelse herfor anførtes i bemærkningerne til lovforslaget:

„Efter de gældende bestemmelser i § 24 kan prisforhøjelser, der skal anmeldes i henhold til monopollovens § 6, jfr. § 7, stk. 2, ikke uden monopoltilsynets godkendelse sættes i kraft for sådanne varer og ydelser, som er opført på en af monopoltilsynet efter forhandling med vedkommende enkeltvirksomheder eller organisationer offentliggjort fortegnelse.

Ved fremsættelse af monopollovforslaget forudså man tilstande med nogenlunde rolige prisforhold og mente det derfor forsvarligt at begrænse gyldigheden af bestemmelsen til 1 år efter lovens ikrafttræden. Imidlertid er prisudviklingen forløbet væsentligt anderledes end forudset. Den senere tids prisstigninger i forbindelse med tendensen til fortsatte prisstigninger nødvendiggør, at monopoltilsynet fortsat kan have kontrol med prisforholdene, og at denne kontrol udvides til hele det af loven omfattede område.

Endvidere har man fundet det påkrævet at give tilsynet mulighed for at begrænse virkningerne af lønstigninger i sådanne tilfælde, hvor indtjeningsforholdene gør dette rimeligt. Tilsvarende bestemmelser har været optaget i tidligere prislove, senest i lov nr. 233 af 25. maj 1951.“

Ifølge lovforslaget skulle endvidere den nævnte lovs § 13 (angående adgang for monopoltilsynet til at foreskrive faktureringspligt overfor viderefornere samt mærkning eller skiltning med pris for nødvendige forbrugsvarer) udgå af loven. Begrundelsen herfor var, at bestemmelsen ville blive overflødig, hvis § 5 i det samtidig fremsatte lovforslag om indseende med priser gennemførtes (hvilket ikke skete).

Lovforslaget behandledes i folketinget sammen med forslag til lov om indseende med priser (jfr. herom nærmest foregående sag) og henvistes til samme udvalg som dette.

I betænkningen stillede socialdemokratiets og det radikale venstres udvalgsmedlemmer et af handelsministeren tiltrådt ændrings-

forslag, hvorefter lovforslaget skulle affattes i overensstemmelse med, hvad der foran er anført.

I betænkningen hedder det:

„Et mindretal indenfor flertallet (de socialdemokratiske medlemmer af udvalget) beklager, at det ikke har været muligt at opnå tilslutning til den foreslåede ændring af monopollovens § 24.

Et andet mindretal indenfor flertallet (det radikale venstres medlemmer af udvalget) har ikke fundet tilstrækkelig begrundelse for den foreslåede ændrede affattelse af monopollovens § 24, stk. 2, og gør iøvrigt opmærksom på, at monopoltilsynet ved sin afgørelse af, om en anmeldt prisforhøjelse skal godkendes, allerede efter loven vil kunne tage hensyn til indtjeningsforholdene.

Et *mindretal* (venstres og det konservative folkepartis medlemmer af udvalget) kan ikke tiltræde flertallets indstilling, da der ikke siden monopollovens vedtagelse i foråret 1955 er sket noget, som kan forrykke forudsætningerne for det dengang sluttede forlig om loven.

I anledning af den udtalelse, der er fremsat af det radikale venstres medlemmer af udvalget, gør mindretallet opmærksom på, at der ikke i monopolloven findes bestemmelser, der giver hjemmel for at behandle lønforhøjelser som de i foråret gennemførte anderledes end andre omkostningselementer.

Mindretallet indstiller herefter lovforslaget til *forkastelse*.“

Ved 2. behandling vedtoges flertallets ændringsforslag, der gik ud på at give lovforslagets tekst en ny affattelse, med socialdemokraternes, de radikales og kommunisternes stemmer mod venstres, de konservatives og retsforbundets.

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget med 89 stemmer (S, RV og DK) mod 67 (V, KF og DR).

74. Lov om ændring af lov om avancebegrænsning vedrørende visse leverancer og arbejder m. v. (Minister for handel, industri og søfart *Lis Groes*). [A. sp. 885. — C. sp. 445].

Fremsat skriftligt i folketinget ¹³/₁₂ (F. sp. 1928). 1. beh. ¹⁷/₁ (F. sp. 2232). Partiernes ordførere: Erhard Jakobsen, Henry Hansen, Ninn-Hansen og Steen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Erhard Jakobsen, Ditlevsen, Ove Hansen [formand], Frode Jakobsen, Aage Knudsen, K. Axel Nielsen, Lars M. Olsen, Robert Sørensen, Henry Hansen, Henry Christensen, Peder Christensen (Rebild), Thorkil Kristensen, Helga Pedersen, Ninn-Hansen, Baagø-Hansen, Thestrup og Steen [næstformand]).

Betænkning (B. sp. 661) afgivet $14/5$. (Ordfører: Erhard Jakobsen). 2. beh. $17/6$ (F. sp. 4774). 3. beh. $18/6$ (F. sp. 4869). *Loven stadfæstet 25. maj 1956.* (Lovt. nr. 138).

Loven har følgende indhold:

Til § 13 i lov nr. 499 af 9. oktober 1945 om avancebegrænsning vedrørende visse leverancer og arbejder m. v., omfattet af lov nr. 330 af 12. juli 1945 om revision af visse tyske betalinger, jfr. lov nr. 401 af 12. juli 1946, føjes som nyt stk. 4.:

„Begæring om fornyet behandling efter stk. 2 skal være indgivet til revisionsudvalget for tyske betalinger inden 8 uger efter kendelsens forkyndelse. Sager, i hvilke kendelse er afsagt før den 1. juni 1956, kan dog begæres genoptaget indtil udgangen af juli måned 1956.“

I det oprindelige lovforslag var de i tilføjelsen anførte frister, 1. juni 1956 og udgangen af juli 1956, foreslået fastsat til 1. februar 1956 og udgangen af marts 1956. Ændringen foretoges i folketinget som følge af, at lovforslagets behandling tog længere tid end fra først af påregnet.

Lovens bestemmelser begrundedes i bemærkningerne til lovforslaget således:

„*Revisionsudvalget for tyske betalinger* har nu i al væsentlighed tilendebragt den opgave, der er pålagt udvalget ved lov nr. 330 af 12. juli 1945, jfr. lov nr. 399 af 12. juli 1946, lov nr. 499 af 9. oktober 1945, jfr. lov nr. 401 af 12. juli 1946, og lov nr. 500 af 9. oktober 1945, jfr. lov nr. 400 af 12. juli 1946.

For at fremme *den endelige afvikling af revisionsudvalgets arbejde* vil det imidlertid være nødvendigt at fastsætte en frist for fremsættelse af begæringer om fornyet behandling af udvalgets kendelser.

Efter den hidtidige affattelse af § 13 i lov nr. 499 af 9. oktober 1945 har der kun for indbringelse af revisionsudvalgets kendelser for det for udvalgets afgørelser nedsatte ankenævn været fastsat en frist — på 14 dage — medens begæringer om fornyet behandling har kunnet fremsættes uden tidsbegrænsning.

Da det har vist sig, at de tilbagebetalingspligtige i vid udstrækning har benyttet sig af adgangen til at begære fornyet behandling selv af kendelser, der er afsagt for adskillige år siden, har man fundet det nødvendigt at søge tilvejebragt hjemmel til efter en vis tidsfrist at afskære yderligere indsigelser mod de truffne afgørelser.

Det foreslås derfor, at der for kendelser, afsagt efter 1. februar 1956, fastsættes en frist på 8 uger efter kendelsens forkyndelse og for kendelser, afsagt før denne dato, en frist indtil udgangen af marts måned 1956.“

Ved fremsættelsen af dette og det nedenfor omtalte lovforslag anførte *handelsministeren* bl. a.:

„Som det vil være de ærede medlemmer bekendt, blev der i lov af 12. juli 1945 med senere følgende ændringer og tilføjelser — revisionsloven — givet ministeren for handel, industri og søfart bemyndigelse til at træffe de nødvendige foranstaltninger til gennemførelse af en revision af den fortjeneste, som er oppebåret af personer, firmaer eller juridiske personer, der som hovedleverandører eller underleverandører efter den 9. april 1940 har udført arbejder her i landet for tysk regning. I to senere love af 9. oktober 1945, ligeledes med senere følgende ændringer og tilføjelser — avancebegrænsningsloven og tilbagebetalingsloven — fastsattes de nærmere bestemmelser for tilbagebetaling af den fortjeneste, der var opnået ved leverancer og arbejder for tysk regning.

Det til gennemførelse af disse loves bestemmelser nedsatte udvalg, revisionsudvalget for tyske betalinger, har nu i alt væsentligt tilendbragt sin opgave, men for at fremme den endelige afvikling af revisionsudvalgets arbejde vil det være nødvendigt at fastsætte en frist, efter hvis udløb der ikke kan fremsættes begæring om fornyet behandling af de kendelser, udvalget har afsagt.

Om revisionsudvalgets arbejde vil jeg gerne oplyse følgende:

Revisionslovgivningen har medført undersøgelse af ca. 50 000 forhold. Revisionsudvalget har indtil 30. september 1955 statueret tilbagebetalingspligt i ca. 10 000 sager; den påkendte omsætning udgør ca. 3 679 mill. kr., den opnåede fortjeneste ca. 410,7 mill. kr., og der er afsagt kendelser om tilbagebetalinger til et samlet beløb af ca. 312,9 mill. kr.

Pr. 31. marts 1955 er der til statskassen indbetalt 110,8 mill. kr., medens ca. 34,3 mill. kr. er afskrevet som tab.

Der henstår endnu til behandling en mindre gruppe sager, ca. 50; om det principielle grundlag for reguleringen af disse sager verserer der i øjeblikket retssag for Østre Landsret.“

De to lovforslag underkastedes i folketinget udvalgsbehandling. I den enstemmige betænkning hedder det:

„Handelsministeren har oplyst, at det er revisionsudvalgets praksis i tilfælde, hvor en ankenævnskendelse eller en dom har ændret revisionsudvalgets fortolkning af de bestemmelser, der har været grundlag for den af revisionsudvalget truffene afgørelse i den pågældende sag, ex officio at genoptage lignende sager til fornyet behandling.

Der har under folketingsudvalgets behandling af de forelagte lovforslag været rejst spørgsmål om, hvorvidt de i § 13 i lov nr. 499 af 9. oktober 1945 og § 19 i lov nr. 500 af 9. oktober 1945 fastsatte frister skulle afskære en tilbagebetalingspligtig fra at indbringe sin sag for ankenævnet eller domstolene, såfremt en efter udløbet af

disse frister afsagt ankenævnskendelse eller dom i en anden lignende sag efter hans opfattelse har forandret det retlige grundlag, på hvilket revisionsudvalget i sin tid traf afgørelse af den ham vedrørende sag, men hvor revisionsudvalget har nægtet at ændre den tidligere afgørelse.

Handelsministeren har i denne anledning oplyst, at der ikke ses at foreligge tilfælde, hvor der er taget stilling til det af udvalget rejste spørgsmål, men har henledt opmærksomheden på en af Østre Landsret den 17. april 1952 afsat kendelse, jfr. U. f. R. 1952 p. 869. Det var under denne sag af den tilbagebetalingspligtige gjort gældende, at hans forhold burde henføres under andre bestemmelser i lov nr. 499 af 9. oktober 1945 end de af revisionsudvalget anvendte. Uanset at den omhandlede lov ikke — således som lov nr. 500 af 9. oktober 1945 — indeholder bestemmelser om indbringelse af revisionsudvalgets afgørelser for domstolene, udtaltes det i kendelsen, at der ikke var hjemmel til at unddrage det foreliggende retsspørgsmål fra de ordinære domstoles prøvelse, ligesom der ikke var hjemmel for en analogisk anvendelse af de i § 19 i lov nr. 500 af 9. oktober 1945 fastlagte frister for sagens indbringelse for domstolene. (Sagen var anlagt kort efter afsigelse af den indankede kendelse).

Handelsministeren har udtalt, at det ligesom i det fornævnte ulovbestemte tilfælde formentlig må være ankenævnet selv eller domstolene selv, der må træffe afgørelse i det af udvalget rejste spørgsmål. Handelsministeren har samtidig udtalt, at det må skønnes rimeligt, om ankenævnet eller domstolene i sådanne tilfælde tog sagen under påkendelse uanset overskridelsen af de nævnte frister, når indbringelse af sagen finder sted indenfor en rimelig frist, og at der ikke i tilfælde af indbringelse af sager af den nævnte art for ankenævnet eller domstolene af revisionsudvalget vil blive nedlagt påstand om sagens afvisning.

Med den nævnte ændring af tidsfristerne vedtoges lovforslaget — i overensstemmelse med udvalgets indstilling — enstemmigt.

75. Lov om ændring af lov om tilbagebetaling af fortjeneste ved erhvervsvirksomhed m. v. i tysk interesse. (Minister for handel, industri og søfart *Lis Groes*). [A. sp. 887. — C. sp. 447].

Fremsat skriftligt i folketinget ¹³/₁₂ (F. sp. 1928). 1. beh. ¹⁷/₁ (F. sp. 2232). Partiernes ordførere: Erhard Jakobsen, Henry Hansen, Ninn-Hansen og Steen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om ændring af lov om avancebegrænsning vedrørende visse leverancer og arbejder m. v.

(se nærmest foregående sag). Betænkning (B. sp. 661) afgivet $\frac{14}{5}$. (Ordfører: Erhard Jakobsen). 2. beh. $\frac{17}{5}$ (F. sp. 4775). 3. beh. $\frac{18}{5}$ (F. sp. 4870). *Loven stadfæstet 25. maj 1956.* (Lovt. nr. 137).

Loven har følgende indhold:

Til § 19 i lov nr. 500 af 9. oktober 1945 om tilbagebetaling af fortjeneste ved erhvervsvirksomhed m. v. i tysk interesse, jfr. lov nr. 400 af 12. juli 1946, føjes som nyt stk. 5:

„Begæring om fornyet behandling efter stk. 3 skal være indgivet til revisionsudvalget for tyske betalinger inden 8 uger efter kendelsens forkyndelse. Sager, i hvilke kendelse er afsagt før den 1. juni 1956, kan dog begæres genoptaget indtil udgangen af juli måned 1956.“

Lovens bestemmelser begrundedes i bemærkningerne til lovforslaget på samme måde, som bestemmelserne i den samtidig gennemførte lov om ændring af lov om advancebegrænsning vedrørende visse leverancer og arbejder m. v. var begrundet, jfr. nærmest foregående sag. Angående ministerens fremsættelsestale og den for de to lovforslag fælles udvalgsbetænkning henvises ligeledes til, hvad der er anført vedrørende den foregående sag.

Udvalgsarbejdet resulterede ikke i andre ændringer, end at de oprindelig foreslåede frister blev udskudt.

I den ændrede affattelse vedtoges lovforslaget enstemmigt.

76. Lov om ændringer i lov om banker. (Minister for handel, industri og søfart *Lis Groes*). [A. sp. 45. — C. sp. 433].

Fremsat skriftligt i folketinget $\frac{5}{10}$ (F. sp. 60). 1. beh. $\frac{10}{11}$ (F. sp. 940). Partiernes ordførere: Holger Eriksen, Henry Christensen, Weikop, Axel Sørensen og Søren Olesen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Holger Eriksen, Boye Hansen, Poul Hansen (Kalundborg) [formand], Hans Knudsen, Lars M. Olsen, Gustav Pedersen, Hans Rasmussen, Niels Eriksen, Kr. Juul, Thisted Knudsen, Peter Larsen, Martin, Rasting, Fanger, Weikop, Axel Sørensen [næstformand] og Steen). Betænkning (B. sp. 649) afgivet $\frac{9}{5}$. (Ordfører: Holger Eriksen). 2. beh. $\frac{18}{6}$ (F. sp. 4720). Henvist til fornyet udvalgsbehandling.

Tillægsbetænkning (B. sp. 705) afgivet 1⁸/₅. 3. beh. 1⁸/₆ (F. sp. 4869). *Loven stadfæstet 25. maj 1956.* (Lovt. nr. 134).

Det fremsatte lovforslag, der var et resultat af indgående drøftelser mellem handelsministeriet, bankspektøren, Danmarks Nationalbank og Danske Bankers Fællesrepræsentation, hvorunder professor Carl Iversen som særlig sagkyndig havde ydet bistand, var bortset fra en enkelt ændring i § 3 om datoen for lovens ikrafttræden ganske enslydende med det lovforslag, der blev fremsat i folketingsåret 1954—55, og som udførligt er omtalt i årbog 1954—55, side 437.

Lovforslaget gennemførtes i samlingen 1955—56 med en række ændringer, hvoraf de væsentligste vil fremgå af det følgende.

Ved lovens § 1 foretages en række ændringer i den hidtidige banklov, således som denne var bekendtgjort ved lov-bekendtgørelse nr. 254 af 25. juli 1938. De vigtigste af disse ændringer er følgende:

Mens det tidligere var handelsministeren, der i tvivls-tilfælde havde den endelige afgørelse af, om et erhvervsforetagende omfattedes af bankloven, er der nu ved en mindre ændring i formuleringen af banklovens § 2, stk. 3, åbnet adgang til at få dette spørgsmål prøvet ved domstolene.

Ved en ændring af banklovens § 6, stk. 1, er den hidtidige minimumsgrænse for den aktiekapital, der kræves til *stiftelse* af en bank, forhøjet fra 300 000 kr. til 600 000 kr. Yderligere er det præciseret, at bestemmelsen om, at der ved tegningen af aktiekapitalen på hver aktie skal indbetales mindst 50 pct. straks og resten senest 1 år efter tegningen, også gælder ved *forhøjelse* af aktiekapitalen.

Herudover er der som et *nyt stk. 2 til § 6* føjet en bestemmelse om, at deling af aktiekapitalen i aktieklasser med forskellige rettigheder i henseende til stemmeret, udbytte, indløselighed m. v. kræver tilladelse fra ministeren for handel, industri og søfart.

Banklovens § 7, der fastsætter den mindstestørrelse, som en banks egenkapital af soliditetsmæssige hensyn skal have, har ved loven fået følgende nye formulering:

„I enhver bank, der ikke er oprettet i henhold til særlig lov, skal *egenkapitalen* udgøre mindst en tiendedel af bankens samlede gælds- og garantiforpligtelser og mindst 400 000 kr. Ved opgørelsen af de samlede gælds- og garantiforpligtelser med henblik på denne bestemmelse kan bortses fra

- 1) lån optaget i Danmarks Nationalbank, dog højst med det beløb, som banken har indestående på foliokonto i nationalbanken,
- 2) garantier, der er sikret ved tilsvarende indskud i banken,
- 3) 50 pct. af andre garantier samt
- 4) et beløb, svarende til den i § 11, stk. 3, sidste punktum, omhandlede tillægsbeholdning af særlige midler.

Endvidere kan, sålænge lov nr. 453 af 25. november 1950 er gældende, fradrages beløb, som banken har indestående som bunden opsparing.

De samlede *garantiforpligtelser* må — bortset fra rembourser (dog ikke udover den dag, på hvilken banken modtager underretning om, at remboursen er benyttet) og fra garantier, der er sikret ved tilsvarende indskud i banken eller ved anden uomtvistelig sikkerhed — ikke overstige 75 pct. af *egenkapitalen*.

Såfremt det ved en måneds- eller årsopgørelse måtte vise sig, at de foreskrevne forhold ikke er tilstede, skal disse atter tilvejebringes inden 6 måneder derefter, medmindre der af ministeren for handel, industri og søfart i særlige tilfælde indrømmes en længere frist.“

Herved foretages dels en fastsættelse af *egenkapitalens* absolutte mindstestørrelse, dels en begrænsning af de gælds- og garantiforpligtelser, hvortil hensyn skal tages.

Ifølge den hidtidige § 9, stk. 1, påhvilede det bestyrelse og direktion at overvåge forsvarligheden af og sikkerheden for de engagementer, som banken indgår med bestyrelsens eller med repræsentantskabets enkelte medlemmer eller med selskaber, for hvilke disse er direktører eller bestyrelsesmedlemmer. Dette er nu ved en tilføjelse udvidet til også at gælde med hensyn til forsvarligheden af og sikkerheden for de engagementer, som banken indgår med virksomheder, i hvis ledelse

direktører, vicedirektører og underdirektører samt filialbestyrere lovligt måtte have sæde.

Ifølge den hidtil gældende lovs § 9, stk. 4, måtte en *direktør* eller en *filialbestyrer* i en bank ikke selv drive eller deltage i ledelsen eller driften af anden erhvervsvirksomhed, hverken som indehaver, bestyrelsesmedlem, funktionær eller på anden måde. Dette forbud er nu ved en ny formulering af stk. 4 og indsættelse af et nyt stk. 5 udvidet til også at omfatte vicedirektører og underdirektører, mens det for filialbestyreres vedkommende er indskrænket til kun at gælde for sådanne, som bestyrer en filial med en balance på over 5 mill. kr. For ikke at ramme dem for hårdt, der i øjeblikket har sådanne hverv, er det ved en overgangsbestemmelse fastsat, at uanset disse bestemmelser kan sådanne direktører, vicedirektører og underdirektører samt filialbestyrere i filialer med en balance over 5 mill. kr., som ved lovens ikrafttræden er medlem af et andet erhvervsdrivende selskabs bestyrelse eller repræsentantskab, bevare dette hverv.

Derimod er bestemmelserne i den hidtil gældende lovs § 9, stk. 5, der åbnede adgang for en banks bestyrelse til at gøre undtagelse fra forbudet i paragraffens stk. 4, ophævet.

I lovens § 10, stk. 3, er slettet den hidtil gældende bestemmelse om, at bankbøgerne skulle indeholde en gengivelse af bankens vedtægter.

Banklovens § 11, der indeholder reglerne om, hvor stor *kassebeholdning* en bank af likviditetsmæssige hensyn skal have, har som følge af de foretagne ændringer fået følgende affattelse:

„I enhver bank, som ikke er oprettet i henhold til særlig lov, skal der findes en efter bankens forhold forsvarlig kassebeholdning (hertil kan henregnes fuldtud sikre og likvide anfordringstilgodehavender hos inden- og udenlandske banker og tilgodehavender på postgirokonto). Kassebeholdningen skal i forbindelse med værdien af beholdningen af sikre, let sælgelige, ubelånte værdipapirer og kreditmidler udgøre mindst 15 pct. af de gældsforpligtelser, som det — uanset mulige udbetalingsforbehold — påhviler banken at betale på anfordring eller med kortere varsel end en måned. De nævnte likvide beholdninger

skal derhos udgøre mindst 10 pct. af bankens samlede gælds- og garantiforpligtelser, således som disse er opgjort efter § 7.

Såfremt en bank ved indtrufne omstændigheder nødsages til at angribe sine likvide beholdninger, således at den ikke længere opfylder de i denne paragrafs stk. 1 opstillede krav, skal indberetning — forsåvidt forholdet ikke allerede er berigtiget — inden udløbet af 8 dage ske til bankinspektøren, der fastsætter en frist, inden hvilken de foreskrevne krav påny skal være opfyldt.

Bankens beholdning af

- 1) her i landet gangbare mønter og sedler,
- 2) anfordringstilgodehavender hos og checks på Danmarks Nationalbank,
- 3) tilgodehavender på postgirokonto,
- 4) anfordringstilgodehavender hos udenlandske korrespondenter samt
- 5) anfordringstilgodehavender hos indenlandske banker

skal udgøre mindst 2 pct. af dens gældsforpligtelser. Banker, som fra andre indenlandske private banker modtager indskud, der kan hæves på anfordring, skal som beholdning herudover holde et beløb svarende til 15 pct. af disse indskud.

Såfremt en banks beholdning af de i stk. 3 nævnte aktiver ikke har den foreskrevne størrelse, skal indberetning — forsåvidt forholdet ikke allerede er berigtiget — inden 8 dage ske til bankinspektøren, der gør indstilling til handelsministeren om fastsættelse af en frist, inden hvilken forholdet skal være bragt i orden.“

Det nye er her, at den hidtil i stk. 1 indeholdte bestemmelse, hvorefter kassebeholdningens mindstestørrelse også skulle være afhængig af størrelsen af vedkommende banks aktiekapital, er udgået, ligesom bestemmelserne i stk. 3 og stk. 4 er nye. Den i lovforslaget foreslåede bestemmelse om de såkaldte glidende bindingsregler eller *variable kassereserver* er derimod *ikke medtaget*.

Mens de i banklovens § 12, stk. 1, fastsatte regler for størstebeløbet for *en banks samlede engagement med en enkelt*

kunde kun er undergået ændringer af tydeliggørende karakter, er reglerne i paragraffens 2. stykke, der omhandler de engagementer, der kan bortses fra ved beregning af de i paragraffens 1. stykke nævnte størstebeløb, ajourført, så at der nu også kan bortses fra krav, for hvilke en dansk kommune hæfter eller garanterer, samt fra krav, der er sikret ved håndpant i kontrabøger med danske banker eller sparekasser, ligesom der i det omfang, hvori der kan bortses fra byggelån, er foretaget en ligestilling mellem på den ene side foreløbige lånetilsagn fra kredit- og hypotekforeninger og på den anden side lånetilsagn fra danske banker, sparekasser og forsikringsselskaber om normale 1. prioritetslån samt lånetilsagn fra den danske stat.

Herudover er der i en del af banklovens paragraffer foretaget mindre ændringer af tydeliggørende karakter, ligesom der i dens § 16 er indsat en henvisning til lov nr. 68 af 12. april 1927 § 1, ved hvilken konkurslovens § 23 er ændret, og til retsplejelovens § 533, stk. 2, der har afløst konkurslovens § 158, til hvilken konkurslovens § 10 henviser. Endelig er formuleringen af *straffebestemmelserne* i banklovens § 21 ændret, hvilket skyldes ønsket om at bringe disse i nøjere overensstemmelse med den almindelige straffelovgivnings regler.

I lovens § 2 er fastsat en række *overgangsbestemmelser*, der er nødvendiggjort ved de i dens § 1 foretagne ændringer af bankloven.

I det fremsatte lovforslag var det med hensyn til *soliditetskravene* foreslået, at der til start af *nye banker* måtte kræves en *aktiekapital* på mindst 1 mill. kr. Da man ikke havde ment at kunne stille et tilsvarende krav til de *eksisterende banker*, hvoraf ikke mindre end 97 har en aktiekapital på under 1 mill. kr., foresloges det for disses vedkommende, at de, der ikke har en *egenkapital* på mindst 500 000 kr., inden en vis frist skulle bringe egenkapitalen op på denne størrelse.

Vedrørende *likviditetskravene* var såvel regeringen som nationalbanken af den opfattelse, at det under de skiftende økonomiske forhold ville være et værdifuldt supplement til pengepolitikens øvrige midler, om der kunne åbnes mulighed for at *variere kravene til bank-systemets likviditet*, hvorved det ville blive muligt på en mere smidig måde at tilpasse pengepolitikken til de skiftende konjunkturfaser. Med henblik herpå var da foreslået den ordning, at kravet til kassebeholdningerne skulle kunne fastsættes til en varierende procent

af de samlede gældsforpligtelser. Procenten skulle kunne variere mellem 2 og 10, og beslutning om ændringer i denne skulle træffes af handelsministeren efter indstilling fra nationalbanken og efter forhandling med Danske Bankers Fællesrepræsentation.

Vedrørende beregningen af størstebeløbet af en banks samlede engagement med en enkelt kunde var der ved fremsættelsen ikke taget hensyn til et fra Danske Bankers Fællesrepræsentation fremsat ønske om, at der skulle kunne bortses fra lån, for hvilke en dansk kommune hæfter eller garanterer, og fra lån, der er sikret ved håndpant i obligationer udstedt af eller garanteret af danske kommuner.

Lovforslagets 1. behandling gav ikke anledning til nogen større debat om forslagets indhold, idet ordførerne stort set nøjedes med at henvise til de bemærkninger, der allerede var fremsat ved den i folketingsåret 1954—55 foretagne 1. behandling af det samme lovforslag.

Efter at udvalget havde afsluttet sit arbejde med sagen, afgav det en betænkning, hvori lovforslaget indstilledes til vedtagelse med en række ændringer, hvoraf de vigtigste var følgende:

1. Soliditeten: kravet til størrelsen af nystiftede bankers aktiekapital og eksisterende bankers egenkapital nedsattes fra henholdsvis 1 mill. kr. og 500 000 kr. til henholdsvis 600 000 kr. og 400 000 kr.
2. Likviditeten: bestemmelsen om, at kassebeholdningens størrelse skulle kunne fastsættes som en varierende procent af de samlede gældsforpligtelser, udgik.
3. Vedrørende beregningen af størstebeløbet af en banks samlede engagement med en enkelt kunde ændredes formuleringen, så der også skulle kunne bortses fra lån, for hvilke en dansk kommune hæfter eller garanterer, og fra lån, der er sikret ved håndpant i obligationer udstedt af eller garanteret af danske kommuner.

Ændringsforslagene vedtoges uden afstemning, og det således ændrede lovforslag vedtoges ved 3. behandling enstemmigt.

77. Lov om forlængelse af lov om bortsalg af visse brugte personmotorkøretøjer. (Minister for handel, industri og søfart *Lis Groes*). [A. sp. 611. — C. sp. 1].

Fremsat skriftligt i folketinget ²⁸/₁₀ (F. sp. 369). 1. beh. ²⁷/₁₀ (F. sp. 408). 2. beh. ²⁸/₁₀ (F. sp. 507). 3. beh. ²⁸/₁₀ (F. sp. 528). *Loven stadfæstet 31. oktober 1955.* (Lovt. nr. 270).

Ved loven forlænges lov nr. 500 af 20. december 1950 med senere ændringer for tiden fra 1. november 1955 til 1. december 1955.

Lovforslaget fremsattes, efter at det havde vist sig, at behandlingen af det den 5. oktober 1955 fremsatte forslag til lov om forlængelse af loven om bortsalg af visse brugte personmotorkøretøjer ikke lod sig tilendebringe inden 1. november 1955, på hvilket tidspunkt den på dette område gældende ordning udløb (jfr. nærmest efterfølgende sag).

Lovforslaget gennemførtes uændret og enstemmigt uden overholdelse af de sædvanlige tidsfrister, idet tinget gav sit samtykke til fravigelse af disse. Ifølge en i § 2 indføjet bestemmelse kunne loven stadfæstes straks efter vedtagelsen, jfr. grundlovens § 42, stk. 7.

78. Lov om forlængelse af og ændringer i lov om bortsalg af visse brugte personmotorkøretøjer. (Minister for handel, industri og søfart *Lis Groes*). [A. sp. 57. — C. sp. 11].

Fremsat skriftligt i folketinget ⁵/₁₀ (F. sp. 62). 1. beh. ²¹/₁₀ (F. sp. 335). Partiernes ordførere: Heising, Holmberg, Poul Claussen, Kirkegaard og Tholstrup. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Heising [formand], Victor Gram, Peter Jørgensen, Aage Knudsen, Holger Larsen, Th. Mikkelsen [næstformand], Hans Rasmussen, Edel Saunte, From, Jørgen Gram, Holmberg, Karlskov Jensen, Harald Nielsen, Poul Claussen, Marie Antoinette von Lowzow, Reedtz-Thott og Kirkegaard). Betænkning (B. sp. 27) afgivet ¹⁶/₁₁. (Ordfører: Heising). 2. beh. ²²/₁₁ (F. sp. 1114). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 31) afgivet ²²/₁₁. 3. beh. ²⁴/₁₁ (F. sp. 1291). *Loven stadfæstet 29. november 1955.* (Lovt. nr. 286).

Ved lov nr. 500 af 20. december 1950 om bortsalg af visse brugte personmotorkøretøjer med ændrings- og forlængelseslove, jfr. lov nr. 319 af 29. oktober 1954 (årbog 1954—55, side 316), er det bestemt, at personer eller virksomheder, der opnår tilladelse til indkøb af et ikke tidligere indregistreret personmotorkøretøj til udskiftning af et ældre personmotorkøretøj, skal lade det ældre motorkøretøj afhænde ved offentligt bortsalg, og at der tilkommer ejeren de første 2 000 kr.

af det nettobeløb, som opnås ved motorkøretøjets bortsalg, men kun 75 pct. af den del af nettobeløbet, der overstiger 2 000 kr. Restbeløbet indgår i vejfonden. Hensigten med denne lovgivning er at hindre, at personer, der får tildelt personmotor-køretøjer, får adgang til at indkassere den helt ekstraordinære konjunkturgevinst på brugte personautomobiler, som er en følge af, at landets økonomiske forhold ikke muliggør den fornødne import af personmotorkøretøjer. Efter loven kan det tillades, at også andre personmotorkøretøjer sælges i overensstemmelse med lovens regler; det drejer sig her om køretøjer, der er klausuleret mod videresalg.

Ordningen udløb 1. november 1955, men foresloges af handelsministeren forlænget uændret for et år, idet priserne på brugte personmotorkøretøjer fremdeles lå væsentlig højere, end tilfældet ville være under et frit automobilmarked.

Under sagens behandling i folketinget enedes man imidlertid om — i overensstemmelse med et fra erhvervssammen-slutningens brancheforening fremsat ønske — at inddrage *klausulerede personmotorcykler*, der af ejeren ønskes solgt, under lovens bestemmelser. Dette skete ved, at man gav § 3 i loven af 20. december 1950 følgende affattelse:

„Når videresalg har fundet sted, tilkommer det ved bortsalget opnåede nettobeløb, såfremt dette ikke overstiger for automobiler 2 000 kr. og for motorcykler 500 kr., sælgeren af motorkøretøjet.

Overstiger det ved salget af et personautomobil opnåede nettobeløb 2 000 kr., tilkommer der sælgeren af automobilet 2 000 kr. med tillæg af 75 pct. af det beløb, hvormed nettobeløbet overstiger 2 000 kr. Overstiger det ved bortsalget af en personmotorcykle opnåede nettobeløb 500 kr., tilkommer der sælgeren af motorcyklen 500 kr. med tillæg af 75 pct. af det beløb, hvormed nettobeløbet overstiger 500 kr.“

Tidligere lød paragraffen således:

„Når videresalg har fundet sted, tilkommer det ved bortsalget opnåede nettobeløb, såfremt dette ikke overstiger 2 000 kr., sælgeren af motorkøretøjet.

Overstiger det ved bortsalget opnåede nettobeløb 2 000

kr., tilkommer der sælgeren af motorkøretøjet 2 000 kr. med tillæg af 75 pct. af det beløb, hvormed nettobeløbet overstiger 2 000 kr.“

Som begrundelse for ændringen anfører det udvalg, der havde sagen til behandling, i sin betænkning:

„Det er overfor udvalget oplyst, at der i øjeblikket henstår ca. 8 000 brugte personmotorcykler, der er købt på indkøbstilladelse siden 1954 og nu af ejerne ønskes afhændet, men som det på grund af den 3-årige salgsklausul ikke har været muligt at få afhændet, fordi salg i klausuleringsperioden kun kan ske til købere med indkøbstilladelse. Ved at muliggøre, at sådanne motorcykler kan sælges på offentlig auktion efter lignende retningslinier som de af loven omhandlede personbiler, vil man formentlig opnå, at de nævnte motorcykler ret hurtigt vil kunne afhændes, hvilket vil kunne betyde, at importen af motorcykler formindskes.

Udvalget er enig med ministeren om, at det vil være rimeligt at lade de omtalte motorcykler være omfattet af loven....“

I folketinget foretoges ligeledes den ændring, at loven skal løbe fra 1. december 1955 til 1. december 1956 i stedet for som oprindeligt foreslået fra 1. november 1955 til 1. november 1956, hvilket muliggjordes ved gennemførelsen af en kortvarig forlængelseslov, der kun havde gyldighed i 1 måned (jfr. nærmest foregående sag). Man opnåede herved, at der blev bedre tid til sagens behandling og ligeledes vil blive det, hvis spørgsmålet om en yderligere forlængelse af loven melder sig ved begyndelsen af folketingsåret 1956—57. Som hidtil skal loven ved kgl. anordning kunne ophæves før tidspunktet for dens udløb.

Endelig indføjede man i lovforslagets titel ordene „og ændringer i“, der ikke fandtes i det oprindelige lovforslag.

Ved lovforslagets 2. behandling vedtoges de stillede ændringsforslag uden afstemning.

Til 3. behandling stillede *Tholstrup* (DR) ændringsforslag om, at det afgiftsfri beløb for motorcykler, der sælges på auktion efter de foran anførte regler, skulle sættes op fra 500 kr. til 1 000 kr. Ændringsforslaget herom blev forkastet med alle øvrige stemmer mod retsforbundets.

I den ændrede affattelse vedtoges lovforslaget derefter enstemmigt.

Ved fremsættelsen af lovforslaget anførte *handelsministeren* bl. a.:

„Importen af personautomobiler udgjorde i 1952 ca. 10 600 stk., i 1953 ca. 26 000 og i 1954 ca. 36 000. I de første 8 måneder af indeværende år har importen udgjort knap 21 000 mod godt 26 000 i den tilsvarende periode i fjor. Importen er således dalet noget, hvilket hænger sammen med, at man som et led i valutaforanstaltningerne forrige sommer dels begrænsede tildelingen af automobiler gennem automobilfordelingsnævnet, dels genindførte 80 pct. dollarpræmieringstillægget.

At der uagtet den betydelige import stadig er et stort udækket behov for personautomobiler, fremgår af brugtvo­gnspriserne. Danmarks Automobilforhandlerforening følger til stadighed disse priser og udgiver regelmæssigt lister, der viser, til hvilke priser brugte personautomobiler handles. De seneste undersøgelser over priserne på de regelmæssige automobilauktioner bekræfter, at brugtvo­gnspriserne harmonerer med priserne for det frie indkøb af nye automobiler på dollarpræmieringsbasis. Gennemsnitspriserne for vogne solgt på auktion er ikke undergået nogen væsentlig ændring siden i fjor.

Efter de gældende retningslinier udskifter automobilfordelingsnævnet principielt ikke ældre vogne ved tildeling af nye. Der er dog gjort undtagelse, så­såvidt angår drosker, andre hyrevogne og invaliders vogne, men iøvrigt skal der foreligge ganske ekstraordinære forhold, for at udskiftningen kan finde sted ved tildeling af ny vogn. Lovens regler om salg af vogne, der er undergivet salgsklausul, har i det forløbne år fundet anvendelse for ca. 1 000 vogne.

Da der således stadig er tale om en meget væsentlig overpris ved salget af brugte vogne, og da loven stadig finder anvendelse i et ikke ubetydeligt antal tilfælde, er den foreslået forlænget uforandret i endnu 1 år. Den kan som nævnt i årets løb ophæves ved kgl. anordning; og såfremt forholdene skulle ændre sig, således at der bliver spørgsmål om at fremkomme med indstilling om lovens ophævelse, vil jeg drøfte spørgsmålet i folketingets vareforsyningsudvalg, og indstilling om lovens ophævelse vil kun blive foretaget, såfremt der i udvalget opnås tilslutning hertil.“

79. Lov om foranstaltninger mod olieforurening af havet. (Minister for handel, industri og søfart *Lis Groes*). [A. sp. 1415. — C. sp. 177].

Fremsat skriftligt i folketinget $\frac{3}{2}$ (F. sp. 2601). 1. beh. $\frac{1}{2}$ (F. sp. 2901). Partiernes ordførere: M. Larsen, Conrad

Kofoed, Marie Antoinette von Lowzow, A. C. Normann, Alvilda Larsen og Søren Olesen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (M. Larsen, Andreas Hansen, Jens Hansen [formand], Johs. E. Larsen, Peter Nielsen, Lars M. Olsen, Axel Ivan Pedersen, Orla Pedersen, Conrad Kofoed, Frode Carstensen, Damsgaard, Gideon, Heilesen, Marie Antoinette von Lowzow, Baagø-Hansen, Tesdorpf og A. C. Normann [næstformand]). Betænkning (B. sp. 367) afgivet $14/3$. (Ordfører: M. Larsen). 2. beh. $20/3$ (F. sp. 3759). 3. beh. $22/3$ (F. sp. 3890). *Loven stadfæstet 28. marts 1956.* (Lovt. nr. 70).

Efter indbydelse fra den britiske regering afholdtes i april—maj 1954 i London en international konference med det formål at søge indgået en international aftale om foranstaltninger mod olieforurening af havet. På konferencen opnåedes der enighed om en konventionstekst, som findes aftrykt i en af den danske delegation afgivet beretning.

Til at overveje spørgsmålet om ratifikation af Danmarks tiltræden af konventionen nedsatte handelsministeriet i december 1954 et udvalg bestående af bl. a. repræsentanter for myndighederne, rederne, havnene og værftsindustrien med den opgave at udarbejde forslag til den for en ratifikation fornødne lov. Udvalget afsluttede sit arbejde og afgav betænkning i september 1955.

På grundlag af udvalgets indstilling udarbejdedes forslaget til nærværende lov, der i hovedsagen, omend med visse afvigelser, følger det af udvalget udarbejdede udkast til lov om foranstaltninger mod olieforurening af havet. Af ændringerne er nogle rent redaktionelle.

Loven har følgende indhold:

§ 1. Ved „olie“ forstås i denne lov råolie, brændselolie (fuel oil), tung dieselolie og smørelolie og ved „olieholdig blanding“ en blanding, der indeholder en eller flere af de nævnte olier.

Ved „tung dieselolie“ forstås marinedieselolier, hvoraf mindre end 50 rumfangsprocent destillerer over ved en temperatur på 340° C, når prøven foretages efter A.S.T.M. standard metode D. 158/53.

Ved „udtømning“ forstås enhver form for udtømning eller udflydning, uanset hvorledes den er forårsaget.

Ved „konventionen“ forstås den i London i maj 1954

vedtagne internationale konvention til undgåelse af forurening af havet med olie.

§ 2. I dansk territorielt farvand, herunder havneindløb, rede, bugter og fjorde, samt i vandløb, indsøer, kanaler og havne må udtømning af olie eller olieholdige blandinger ikke finde sted.

§ 3. Indenfor de ved konventionen fastlagte zoner, således som disse er angivet i det til nærværende lov optrykte bilag [udeladt her], eller som disse senere måtte blive ændret i overensstemmelse med konventionens regler, er det forbudt fra danske skibe over 500 registertons brutto at udtømme olie eller olieholdige blandinger.

Forsåvidt angår andre skibe end tankskibe, gælder forbudet dog kun under forudsætning af, at skibet er på rejse til havn, hvori der er tilstrækkelige anlæg til modtagelse af olie-rester. I modsat fald skal udtømning ske så langt fra land som praktisk muligt.

Det i 1. stk. omhandlede forbud gælder dog ikke for en olieholdig blanding, der indeholder mindre end 100 dele olie i 1 000 000 dele af blandingen.

Ændringer i de ved konventionen fastlagte zoner bekendtgøres af ministeriet for handel, industri og søfart (handelsministeriet), og meddelelse herom optages i „Efterretninger for Søfarende“.

§ 4. Bestemmelserne i §§ 2 og 3 finder ikke anvendelse på:

- 1) udtømning, der sker af hensyn til skibets sikkerhed, for at forhindre skade på skib eller ladning eller for at redde menneskeliv;
- 2) udflydning, der skyldes skade på skibet eller uundgåelig lækage, forudsat at der, efter at skaden eller lækagen er blevet konstateret, er iagttaget alle rimelige forholdsregler for at undgå eller formindske udflydning;
- 3) udtømning fra tankskibes lasttanke af bundfald, som på grund af sin konsistens ikke kan pumpes ud;
- 4) udtømning af bundfald, som hidrører fra rensning eller klaring af brændselolie eller smørelie.

I de under punkt 3 og 4 anførte tilfælde skal udtømning dog ske så langt fra land som praktisk muligt.

§ 5. Bestemmelserne i §§ 2 og 3 finder fremdeles ikke anvendelse på udtømning af en olieholdig blanding fra et skibs rendestene.

Når konventionen har været i kraft et år, må blandingen dog ikke indeholde anden olie end smøreolie.

§ 6. Skibe over 500 registertons brutto skal være således indrettet, at brændselolie eller tung dieselolie ikke vil kunne løbe ud i rendestene, hvis indhold udtømmes i havet, uden at have passeret en *separator for olieholdigt vand*.

De nærmere forskrifter til gennemførelse af denne bestemmelse gives af handelsministeren.

§ 7. I ethvert skib, der omfattes af § 3, skal der føres en *oliejournal*. De nærmere bestemmelser om oliejournalens indretning og autorisation fastsættes af handelsministeren.

I journalen skal indføres oplysninger om indtagning og udtømning af ballast i olietanke samt om rensning af sådanne tanke. Endvidere skal der ved enhver udtømning, der omfattes af bestemmelserne i § 4, indføres en redegørelse herfor i journalen. Journalen skal underskrives af den eller de skibsofficerer, der har ladet den pågældende handling udføre, samt af skibsføreren.

På begæring af dansk eller udenlandsk myndighed, der er bemyndiget til at foretage undersøgelser i forbindelse med konventionens gennemførelse, er skibsføreren pligtig at fremvise journalen og at meddele bekræftede afskrifter af denne.

§ 8. Handelsministeren træffer efter forhandling med ministeren for offentlige arbejder bestemmelse om, i hvilke vigtigere havne der vil være at indrette *anlæg til modtagelse af olierester* fra andre skibe end tankskibe.

Forsåvidt de pågældende anlæg ikke udføres og drives for privat regning, kan ministeren for offentlige arbejder bestemme, at anlæggene skal tilvejebringes og drives ved havnens foranstaltning, i hvilket tilfælde der *af statskassen kan ydes havnen lån* til dækning af indtil $\frac{1}{3}$ af anskaffelsesudgifterne. Handels-

ministeren kan efter forhandling med ministeren for offentlige arbejder pålægge skibsværfter og andre virksomheder i havnen, for hvilke anlæggene er af betydning, at yde tilskud til dækning af indtil $\frac{1}{3}$ af udgifterne til anlæggenes tilvejebringelse.

Renter og afdragsvilkår for disse lån fastsættes af ministeriet for offentlige arbejder med tilslutning af finansudvalget.

§ 9. *Handelsministeren nedsætter et råd, hvis opgave er at følge udviklingen af olieforureningsproblemet og anbefale praktisk gennemførlige forholdsregler til undgåelse af olieforurening.*

Rådet skal iøvrigt bistå handelsministeriet ved gennemførelsen af konventionens og denne lovs bestemmelser og kan herunder lade foretage undersøgelser med henblik på indførelse af forholdsregler til undgåelse og afhjælpning af olieforurening.

Rådet kan lade tilkalde tekniske eksperter og kan iøvrigt fra lokale myndigheder kræve sig forelagt oplysninger om stedfunden olieforurening.

Rådets formand udnævnes af ministeren. Rådet sammensættes iøvrigt af repræsentanter for de interesserede myndigheder og organisationer efter ministerens nærmere bestemmelse.

Rådets forretningsorden fastsættes af ministeren.

De med rådets virksomhed forbundne udgifter bevilges på finansloven.

§ 10. Tjenestemænd under statens skibstilsyn er bemyndiget til at foretage eftersyn såvel i dansk som i udenlandsk skib i dansk havn eller på dansk søterritorium til konstatering af, hvorvidt der foreligger en overtrædelse af nærværende lov eller konventionens bestemmelser.

Handelsministeren kan endvidere efter forhandling med ministeren for offentlige arbejder bemyndige havnefogder (havnemestre) til med myndighed som tjenestemænd under statens skibstilsyn at foretage det i 1. stk. omhandlede eftersyn.

§ 11. Overtrædelse af nærværende lov eller af de i dens medfør givne forskrifter straffes med bøde.

I København hører sagerne under Sø- og Handelsretten, udenfor København under søretterne. Påtale kan ikke finde sted, forinden erklæring fra handelsministeren er indhentet.

§ 12. Nærværende lovs bestemmelser finder ikke anvendelse på krigsskibe. For skibe, der anvendes i hvalfangervirk-somhed, træffer handelsministeren efter forhandling med fiskeriministeren bestemmelse om, i hvilket omfang lovens regler skal gælde.

§ 13. Tidspunktet for ikrafttrædelsen af bestemmelserne i denne lovs §§ 3, 6 og 7 fastsættes ved kgl. anordning, dog tidligst til den dato, da konventionen træder i kraft.

Ved fremsættelsen af lovforslaget anførte *handelsministeren* bl. a.: „Gennem de senere år er olieplagen ved vore kyster og i kystfarvandene blevet *et virkelig alvorligt problem*. Hvert år driver i tusindvis af døde eller halvdøde *havfugle* ind på de danske kyster indsmurt i olie, og ofte er store strandarealer forurenet af ilanddrevet olie i en sådan grad, at alt *badeliv* i længere tidsrum er ganske umuliggjort, ikke alene til stor gene for badegæsterne, men også for vort *turisterhverv*, hvor følgen kan blive betydelige økonomiske tab. For *fiskerierhvervet* og fiskeindustrien vil en bekæmpelse af den stadigt stigende olieforurening af havet ligeledes være af betydning, idet undersøgelser har vist, at olien kan virke skadeligt ind på fiskebestanden.

Mange andre lande har været udsat for de samme ulemper, og der er derfor udbredt offentlig bekymring også udenfor Danmark over dette problems omfang og vækst. Skulle man komme ondt til livs, var det imidlertid indlysende, at der måtte træffes effektive foranstaltninger, der måtte hvile på internationale aftaler, og den engelske regering, der var stærkt interesseret i sagen, indbød derfor til deltagelse i en international konference i april—maj 1954, der havde til formål at søge tilvejebragt en international aftale om, hvilke forholdsregler der burde tages for at hindre olieforurening af havene.

Danmark modtog indbydelsen, og som det vil være de ærede medlemmer bekendt, lykkedes det på konferencen at afslutte en *konvention*, der nu venter på de nødvendige ratifikationer for at kunne træde i kraft. Konventionen er ratificeret af Storbritannien, og en række andre lande forventes i nærmeste fremtid at følge efter.

Konventionen, der findes optrykt i den af den danske delegation afgivne beretning, der er omdelt til folketingets medlemmer, går i hovedtræk ud på at forbyde udtømning af olier indenfor visse nærmere angivne zoner, der normalt strækker sig 50 sømil fra land. For Danmarks vedkommende er den såkaldte Nordsøzone af særlig interesse, idet der for dennes vedkommende er fastsat forbud mod udtømning af olie i en afstand af 100 sømil bl. a. ud fra Jyllands vestkyst. Endvidere påbyder konventionen indretning af særlige anordninger til modtagelse af olierester i vigtigere havne, ligesom den,

under hensyn til vanskeligheden ved at konstatere, hvorvidt et skib har overtrådt konventionens bestemmelser, foreskriver, at de i ethvert af konventionen omfattet skib skal forefindes en særlig oliejournal.“

Lovforslaget underkastedes i folketinget udvalgsbehandling. I den enstemmige betænkning oplyses, at handelsministeren i samråd med udvalget bl. a. har redegjort for „spørgsmålet om fordeling af de med oprettelse af anlæg til modtagelse af olierester i havnene forbundne udgifter og de bag bestemmelserne i lovforslagets § 8 liggende hensyn. Udvalget har herefter ikke fundet anledning til at stille noget ændringsforslag, men ønsker dog at udtale, at alle spørgsmål vedrørende fordeling af udgifter ved oprettelse af anlæg og dermed i forbindelse stående spørgsmål bør forelægges det i lovforslagets § 9 omhandlede råd.“

Lovforslaget vedtoges uændret og enstemmigt.

80. Lov om ændringer i lov om rettens pleje. (Ændringer i rets- og politikredsinddelingen m. v.) (Justitsminister *Hans Hækkerup*). [A. sp. 111. — C. sp. 167].

Fremsat skriftligt i folketinget $\frac{5}{10}$ (F. sp. 64). 1. beh. $\frac{21}{10}$ (F. sp. 331). Partiernes ordførere: Edel Saunte, Vagn Bro, Thestrup og Kirkegaard. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Edel Saunte, Lysholt Hansen, Per Hækkerup, Peter Jørgensen, Holger Larsen, K. Axel Nielsen [formand], Ravn, Chr. Thomsen, Vagn Bro, Gideon, Karlskov Jensen, Lorentzen, Helga Pedersen, Thestrup [næstformand], Bruun de Neergaard, Gottschalck-Hansen og Kirkegaard). Betænkning (B. sp. 315) afgivet $\frac{9}{3}$. (Ordfører: Edel Saunte). 2. beh. $\frac{13}{3}$ (F. sp. 3541). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 331) afgivet $\frac{13}{3}$. 3. beh. $\frac{16}{3}$ (F. sp. 3686). *Loven stadfæstet 21. marts 1956.* (Lovt. nr. 56).

Forslaget til nærværende lov, der indeholder en række ændringer i landets inddeling i rets- og politikredse, var praktisk talt identisk med det forslag, justitsministeren fremsatte i folketingsåret 1954—55, og som ikke blev færdigbehandlet. I forslaget var der således kun indføjet een ny bestemmelse, hvorefter justitsministeren bemyndiges til at dispensere fra forbudet i retsplejelovens § 126, 3. punktum, mod at sagførere samtidig har kontor i flere underretskredse. Om lovforslagets

indhold og baggrunden for dette henvises til årbog 1954—55, side 445—450.

Efter en kortvarig 1. behandling, hvorunder partiernes ordførere henviste til de udtalelser, der var fremsat om det tilsvarende lovforslag i den foregående folketingssamling, blev lovforslaget henvist til udvalgsbehandling.

Under udvalgsarbejdet opnåedes der enighed mellem udvalget og justitsministeren om ialt 25 ændringsforslag. Justitsministeren kunne derimod ikke tiltræde et af et *flertal* (Vagn Bro, Gideon, Gottschalck-Hansen, Karlskov Jensen, Kirkegaard, Holger Larsen, Lorentzen, K. Axel Nielsen, Helga Pedersen, Edel Saunte, Thestrup og Chr. Thomsen) i udvalget stillet ændringsforslag om sammenlægning af Mariager retskreds med Hellum-Hindsted herreders retskreds og heller ikke et af et *mindretal* (Vagn Bro, Gideon, Karlskov Jensen, Lorentzen og Helga Pedersen) stillet ændringsforslag, der tog sigte på at udskyde de af justitsministeren foreslåede ændringer i ordningen af retskredsene i Københavns omegn.

Ved 2. behandling af lovforslaget oplyste udvalgets ordfører, *Edel Saunte*, at udvalget havde søgt at gennemføre det hovedsynspunkt, der tidligere var kommet til orde i tinget, at *retskredsene* bør have en sådan størrelse, at indbyggerantallet ligger omkring 25 000, ikke under dette tal og heller ikke over 50 000. Når man har tilstræbt denne størrelse, skyldes det, at man skønner, at et antal retssager på mellem 800 og 1 000 om året er et passende antal for en dommer at være beskæftiget med.

Yderligere havde udvalget anlagt det hovedsynspunkt, at politikredsene i det store og hele bør have mellem 50 000 og 100 000 indbyggere. Når man har sat et større indbyggertal for politikredse end for retskredse, skyldes det, at man er af den opfattelse, at effektiviteten hos politiet er større, når kredsen har et større antal indbyggere, end retskredsen har. Endelig har man set på det praktiske forhold i de pågældende kredse, idet man har lagt vægt på trafiklinierne og på den sædvane, der måtte være i kredsene med hensyn til handel og lignende ting.

Ordføreren gennemgik derefter de ændringer, som udvalget var nået til enighed om, og hvorom der i udvalgets betænkning er redegjort udførligt. I korte træk har disse ændringer følgende indhold:

Retskredsene nr. 23: Præstø købstad m. v., og nr. 24: Stege købstad m. v., *sammenlægges* til een retskreds, idet det forudsættes, at der i Præstø oprettes bitingsted og afdelingskontor med fastboende fuldmægtig.

Forslaget om henlæggelse af Elsted og Vejlby-Risskov kommuner, der udgør en del af Ning-Hasle retskreds, til Øster Lisbjerg herreds retskreds *udgår*.

Retskreds nr. 55: Ning og Hasle m. fl. herreder, *deles* i 2 retskredse, hvoraf den nordlige kreds får ca. 33 000 og den sydlige kreds ca. 31 000 indbyggere.

Forslaget om at overføre Vorning-Kvorning-Hammershøj fra Viborg til Randers retskreds *udgår*.

Til retskreds nr. 63: Hobro købstad m. v., *overføres* Valsgaard sogn og Rold-Vebbestrup fra retskreds nr. 64: Hellum-Hindsted herreder.

Forslaget om at overføre Gislum-Vognsild kommuner samt Kongens Tisted og Binderup sogne fra Hobro til Løgstør retskreds *udgår*.

I forslaget om at overføre en del kommuner fra Viborg til Skive retskreds *udgår* forslaget om overførsel af Ørum kommune.

Til retskreds nr. 78: Viborg købstad m. v., *overføres* Laastrup-Skals, Ulbjerg-Lunderup, Vester Bjerregrav-Hersom og Vester Tostrup-Roum kommuner fra retskreds nr. 63: Hobro købstad m. v. Retskredsen *deles* i 2 retskredse, hvoraf den ene omfatter Viborg købstad og Asmild-Tapdrup kommune og den anden resten af retskredsen, således som den er ændret ved loven.

Forslaget om oprettelse af en ny retskreds bestående af Struer købstad og omliggende kommuner *ændres* således, at Ryde og Sevel kommuner, der naturligt hører til Holstebros opland, forbliver under Holstebro retskreds.

Forslaget om at udvide antallet af dommere ved Københavns Byret med 3 *ændres* til en udvidelse på 4 dommere.

Forslaget om deling af Københavns amts nordre birk og søndre birk m. v. i 5 politikredse *udgår*.

Forslaget om sammenlægning af Store-Heddinge politikreds og Køge politikreds *ændres* til en sammenlægning af Store-Heddinge og Præstø politikredse, idet man forudsætter, at der i Store-Heddinge oprettes et særligt politiafdelingskontor med en fastboende politifuldmægtig.

Forslaget om sammenlægning af Saks København og Maribo politikredse *udgår*.

Forslaget om sammenlægning af Thisted og Hurup politikredse *udgår*.

Forslaget om at overføre Sdr. Hygum og Fole kommuner fra Ribe til Toftlund politikreds *udgår*.

Endelig indeholder de ændringsforslag, hvorom der var enighed, en række ændringer i politikredsene som følge af de af udvalget foreslåede nye ændringer af retskredsene.

Det af et flertal stillede ændringsforslag om sammenlægning af Mariager retskreds og Hellum-Hindsted retskreds blev indgående drøftet under 2. behandling. I motiveringen til ændringsforslaget, der *ikke* var tiltrådt af justitsministeren, oplyses det, at Mariager retskreds har ca. 13 500 indbyggere og betjenes af 1 dommer og 1 fuldmægtig. Ved sammenlægning med Hellum-Hindsted herreders retskreds, der har ca. 29 500 indbyggere, ville der efter flertallets opfattelse skabes en retskreds af passende størrelse. For i størst muligt omfang at undgå, at sammenlægningen skulle få ulemper for befolkningen, burde der efter flertallets mening indtil videre foruden bitingsted opretholdes et afdelingskontor med fast boende dommerfuldmægtig i Mariager.

Edel Saunte (S) anbefalede under henvisning hertil at stemme for sammenlægningen. Også *Vagn Bro* (V) anbefalede sammenlægningen dels under hensyn til den besparelse, der ville opnås herved, dels under hensyn til den linie, folketinget havde lagt, da man sammenlagde Toftlund og Rødning retskredse i 1954. Han henstillede til justitsministeren, at den foreslåede nye retskreds fik hovedting-

sted i Terndrup, og at der oprettedes bitingsteder i såvel Mariager som Hadsund. *Thestrup* (KF) var af den opfattelse, at Mariager retskreds var for lille til, at den kunne opretholdes. Også *Kirkegaard* (RV) anbefalede dette ændringsforslag. *Oluf Pedersen* (DR) gik skarpt imod nedlæggelsen af Mariager retskreds og henviste til, at befolkningen i kredsen var imod nedlæggelsen, og til, at der bortset fra Hadsund ikke var fremkommet ønsker om den foreslåede sammenlægning, der formentlig ville indebære en flytning af hovedtingstedet i Terndrup til Hadsund. Han mente iøvrigt, at der ikke ville blive tale om nogen besparelse ved nedlæggelsen, der tværtimod ville medføre merudgifter til kørsel for såvel dommer som befolkning på grund af retskredsens store udstrækning.

Udenfor ordførernes række anbefalede udvalgets formand, *K. Axel Nielsen* (S), sammenlægningen; han udtalte, at han med nogen føje kunne siges at være personligt interesseret — han driver sagfører-virksomhed i Hadsund — hvorfor han, også under hensyn til at hans vælgere i Bælumkredsen var delt i denne sag, ville undlade at stemme. *Gustav Pedersen* (S) var modstander af sammenlægningen og erklærede, at han ville stemme imod ændringsforslaget, som han henstillede taget tilbage. Han motiverede sin stilling med, at sagen ikke var tilstrækkeligt belyst, at spørgsmålet først var blevet rejst under lovforslagets 2. behandling, at næsten alle kommuner i begge retskredse var modstandere af sammenlægningen, at den sammenlagte retskreds ville få en meget stor udstrækning med snørklede forbindelseslinier, at kørselsudgifterne i kredsen ville blive meget store, og at sammenlægningen formentlig ville medføre store udgifter til bygning af dommerkontor og dommerbolig i Hadsund, mens det bestående dommerkontor i klostret i Mariager næppe kunne afhændes med fortjeneste.

Jacob Pedersen (KF) var også modstander af ændringsforslaget, som han ikke fandt der var nogen hverken økonomisk, geografisk eller historisk begrundelse for.

Justitsministeren anbefalede at stemme imod forslaget om nedlæggelse af Mariager retskreds, som han ikke fandt tilstrækkeligt begrundet. Hidtil har det samlede område Hellum-Hindsted herreder og Mariager været betjent af 2 dommere og 3 fuldmægtige, og efter ændringsforslaget skulle det formentlig betjenes af 1 dommer og 3 fuldmægtige. Dertil kommer, at det har været en forudsætning for sammenlægningen, at hovedtingstedet skulle flyttes til Hadsund med de hermed følgende merudgifter. Når justitsministeren under udvalgsarbejdet ikke straks havde modsat sig sammenlægningen, stod det i forbindelse med, at det tidligere havde været hans opfattelse, at der i udvalget var enighed om sammenlægningen, hvilket senere viste sig ikke at være tilfældet.

Ved afstemningen ved 2. behandling blev ændringsforslaget om sammenlægning af de to retskredse *forkastet* med 64

stemmer mod 54, idet 5 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Spørgsmålet om rets- og politikredsinddelingen i Københavns omegn var ligeledes genstand for drøftelse. Ifølge justitsministerens forslag skulle retskredsene Københavns amts nordre birk og Københavns amts søndre birk m. v. opdeles i tilsammen 8 retskredse, medens amtets 2 birker skulle opdeles i ialt 5 politikredse. Under udvalgsarbejdet nåede man ikke at få nogle af udvalget ønskede oplysninger vedrørende politikredsinddelingen i og omkring visse storbyer i udlandet, og der var derfor enighed om at lade forslaget om politikredsinddelingen i birkerne udgå. Et *mindretal* i udvalget (venstres medlemmer) fandt, at også retskredsinddelingen i Københavns amts nordre og søndre birker burde udskydes, og stillede selvstændigt ændringsforslag herom.

Om dette spørgsmål udtalte udvalgets ordfører, *Edel Saunte* (S):

„Med hensyn til spørgsmålet om retskredsene i Københavns omegn har der været megen tvivl. Dels har man rejst problemet om en byretslignende ordning, en birkeret derude, dels spørgsmålet om, hvorvidt den foreslåede ordning af kredsene var rigtig, og endelig har man, som det fremgår af mindretalsudtalelsen i bemærkningerne til ændringsforslagene, drøftet, om hele problemet ikke kunne ud-sættes og behandles sammen med ordningen af politikredsene.

Jeg skal ikke lægge skjul på, at jeg personlig har haft uhyre megen sympati for en birkeretsordning. Det forekommer mig, at det ville være det mest rationelle i betragtning af, at hele distriktet er under en stadig forskydning i indbyggertal, en forskydning, der foregår med en hast, som vi ikke kender i nogen anden del af landet. Man ville utvivlsomt ved en birkeretsordning opnå, at disse forskydninger ikke ville nødvendiggøre delinger og omlægninger af de enkelte lokale retskredse. Flertallet i udvalget og herunder også jeg selv har imidlertid bøjet os for de meget stærke lokale ønsker, der var om at få selvstændige retskredse, og vi har af den højtærede justitsminister fået at vide, at en birkeretsordning ville blive meget dyrere end en ordning med retskredse.

Et af de problemer, der også gjorde vor stillingtagen til dette spørgsmål meget vanskelig, var spørgsmålet om tinglysning i nordre og søndre birk. Udvalget har været ude at se på de tinglysningslokaler, der er på Blegdamsvej 6, og har konstateret, at der er indrettet meget moderne, gode og effektive lokaler for tinglysningen såvel for nordre som for søndre birk. Udvalget har også været af den opfattelse, at det er problematisk, om det er muligt indenfor en nærmere frem-

tid at opnå en ordening ved udskrivning af tingbøgerne, og har derfor udtalt som sin bestemte opfattelse, at en faktisk adskillelse i tingsteder for disse kredse først bør ske, når tinglysningsdokumenterne enten er afskrevet eller fotokopieret og sorteret, således at den enkelte kreds har samtlige dokumenter, der vedrører de ejendomme, der ligger i den pågældende kreds. Vi har fået den højtærede justitsministers udtalelse om, at han finder dette ganske naturligt. Det ville jo være uheldigt, om en person, der skulle se nogle dokumenter vedrørende en ejendom i Ballerup, skulle nødsages til først at tage til Ballerup og så til Blegdamsvej og så måske ud til Ballerup igen for at blive sikker på, hvordan servitutforholdene er for den pågældende ejendom.

Mindretallet har fastholdt, at man kunne vente med at tage stilling til hele problemet om omegnens retskredsordning. Jeg tror ikke, det ville være rigtigt. Vi er i den situation, at dommerembedet i søndre birk er ledigt, og det vil utvivlsomt være uheldigt, om denne vakance skal vare for længe. Jeg mener derfor, at det vil være rigtigt af hensyn til besættelsen af embederne, at vi nu bestemmer os, og jeg ser i og for sig heller ikke, at der er et argument i, at ordningen af politikredsen skal vente. Politikredsenes forhold er anderledes, og jeg tror ikke, at det vil være muligt at fremskaffe nye oplysninger om forholdene for retskredsenes vedkommende. Vi har liggende på vort bord alle de oplysninger, der gør det muligt for os at tage et standpunkt, og derfor mener jeg, at selvom det er meget vanskeligt at tage et standpunkt, så må vi dog tage det og gøre det nu.“

Edel Saunte tilsluttede sig således justitsministerens forslag og anbefalede at stemme imod mindretallets forslag om udskydelse af nyordningen af retskredsen i Københavns omegn.

Vagn Bro (V) udtalte på mindretallets vegne, at de to problemer — retskredsinddelingen og politikredsinddelingen — hører nøje sammen, bl. a. hvad bygninger angår, idet man jo straks må begynde opførelse af dommerkotter og i så fald ikke vil kunne tage hensyn til den politimæssige forvaltning. Dertil kom, at mindretallet ønskede undersøgt, om der ikke i birkerne, der trafikalt og befolkningsmæssigt minder så meget om hovedstaden, bør indføres en kollegial ordning. Endelig ønskede han oplysninger om omkostningerne ved den af justitsministeren foreslåede ordning. *Vagn Bro* anbefalede at stemme for ændringsforslaget om at lade lovforslagets afsnit om retskredsinddelingen omkring København udgå.

Thestrup (KF) anbefalede at stemme imod venstres ændringsforslag, idet det var hans opfattelse, at der i Københavns omegn er et altomfattende ønske om at få en fordeling mellem forskellige retskredse i stedet for en hele området omfattende byret eller birkeret. Også *Kirkegaard* (RV) anbefalede at stemme imod venstres ændringsforslag.

Justitsministeren var også modstander af at udskyde retskredsordningen. Han fandt, at det birkeretsforslag, der under udvalgsarbejdet var fremkommet fra venstres side, var mangelfuldt og ikke uden væsentlige ændringer kunne indpasses i retsplejelovens system. Det ville yderligere forudsætte et meget omfattende byggeri, idet tinghuset på Blegdamsvej ikke ville kunne rumme en birkeret med en præsident og 9 andre dommere. Yderligere ville en sådan ordning forudsætte, at politiet helt fjernes fra bygningen, og det ville være vanskeligt at finde anden forsvarlig plads for den del af nordre og søndre birks politi, der er placeret i bygningen nu.

Ved afstemningen *forkastedes* mindretalsændringsforslaget med 91 stemmer mod 37.

Lovforslaget blev henvist til fornyet udvalgsbehandling mellem 2. og 3. behandling. I tillægsbetænkningen oplyses det, at udvalget påny har drøftet spørgsmålet om placeringen af Aasum sogn i politikredsmæssig henseende. Da Kerteminde politikreds er meget lille, har udvalget ikke kunnet tiltræde et fremsat ønske om, at Aasum fortsat henlægges under Odense herred m. v. politikreds. Udvalget indstillede enstemmigt lovforslaget til vedtagelse i den form, det fik ved afstemningen ved 2. behandling, og det vedtoges ved 3. behandling enstemmigt med 120 stemmer.

Forslagets gennemførelse betyder, at der oprettes 11 nye retskredse, og at antallet af politikredse reduceres med 4.

81. Lov om ændringer i borgerlig straffelov (om løsladelse på prøve m. v.) (Justitsminister *Hans Hækkerup*). [A. sp. 1269. — C. sp. 375].

Fremsat mundtligt i folketinget ²⁶/₁ (F. sp. 2488). 1. beh. ¹⁰/₂ (F. sp. 2771). Partiernes ordførere: Edel Saunte, Helga Pedersen, Erna Sørensen, Steen, Petra Petersen og Alfred Jørgensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Edel Saunte, Ditlevsen, Andreas Hansen, Jens Hansen, Poul Hansen (Grenaa), Frode Jakobsen, Th. Mikkelsen, K. Axel Nielsen [formand], Helga Pedersen, Vagn Bro, Givskov Christensen, Ladefoged, Lorentzen, Erna Sørensen, Gottschalck-Hansen, Thestrup og Steen [næstformand]). Betænkning (B. sp. 409) afgivet ¹⁰/₄. (Ordfører: Edel Saunte). 2. beh. ¹⁷/₄ (F. sp. 4279). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 479) afgivet ¹⁸/₄. 3. beh. ²⁴/₄ (F. sp. 4405). *Loven stadfæstet 17. maj 1956*. (Lovt. nr. 120).

Loven giver ved en tilføjelse til straffelovens regler om *prøveløsladelse* mulighed for, når forholdene taler derfor, at løs-

lade på prøve på et tidligere tidspunkt af straffetiden, end de hidtidige regler tillod. Endvidere indeholder loven en række ændringer i reglerne om *ungdomsfængsel, arbejds- og sikkerhedsforvaring*, ligesom den *ophæver* den hidtidige bestemmelse i *straffelovens § 289* om adgang til at give visse *berigelsesforbrydere tilhold om at møde hos politiet*.

Om bestemmelseernes nærmere indhold og om baggrunden for ændringerne henvises til nedenstående omtale af lovens paragraffer.

Ifølge *§ 1* indføjes i borgerlig straffelovs *§ 38* som nyt stk. 3:

„Efter justitsministerens bestemmelse kan prøveløsladelse ske tidligere end i stk. 1 nævnt, når dette efter de foreliggende oplysninger, herunder anstaltens udtalelser om fangen, må anses for begrundet i det enkelte tilfælde. Prøveløsladelse kan tidligst ske, når fangen har udstået halvdelen af straffetiden, dog mindst 4 måneder.“

Efter de hidtidige regler (straffelovens *§ 38*, stk. 1) har det alene været muligt at anvende prøveløsladelse, når *to trediedele* af straffetiden og *mindst 9 måneder* er udstået. Prøveløsladelse *forudsætter* ifølge stk. 2, at fangens forhold ikke gør løsladelsen utilrådelig, at der er sikret ham passende arbejde eller iøvrigt på hensigtsmæssig måde sikret ham anbringelse og underhold, og at han erklærer at ville underkaste sig de til løsladelsen knyttede vilkar. De pågældende skal være under regelmæssigt tilsyn.

Løsladelse på prøve er et regelmæssigt og vigtigt led i fuldbyrdelsen af tidsbestemte fængselsstraffe på over 9 måneder. Ved prøveløsladelsen og det dertil knyttede tilsyn lettes fangens overgang til tilværelsen på fri fod, og der er mulighed for kontrol og effektiv bistand i den ofte vanskelige tid efter løsladelsen. Under afsoningen er muligheden for prøveløsladelse et incitament for de fleste fanger til at søge at få noget ud af fængselsopholdet: dette har behandlingsmæssigt og disciplinært stor betydning for fængslernes arbejde.

Efter justitsministeriets opfattelse har de hidtidige bestemmelser i praksis vist sig at sætte en uhensigtsmæssig grænse for adgangen til at bestemme prøveløsladelse, idet kravet om en straffetid af over 9 måneder ved kortere straffe udelukkede en prøveløsladelse, som i mange tilfælde kunne være hensigtsmæssig, og kravet om afsoning af to trediedele af straffen kunne udelukke prøveløsladelse på et gunstigt tidligere tidspunkt. Disse mangler har alene kunnet afbødes ved betinget benådning, og denne fremgangsmåde er da også i et vist

omfang taget i anvendelse. Det er imidlertid ikke fundet tilfredsstillende at skulle anvende benådningsinstitutionen, idet ministeriets opfattelse har været, at de sidste 20 års erfaringer har peget i retning af et videre naturligt område for prøveløsladelsen end forudsat ved straffelovens vedtagelse.

Det bestemmes derfor nu, at prøveløsladelse skal kunne finde sted, når fangen har udstået *halvdelen af straffetiden, dog mindst 4 måneder*. Prøveløsladelse på dette tidspunkt er dog betinget af, at løsladelsen efter de foreliggende oplysninger, herunder anstaltens udtalelser om fangen, må anses for begrundet i det enkelte tilfælde. Det bemærkes, at denne bestemmelse efter forslaget ikke skal træde i stedet for, men supplere den gældende bestemmelse om prøveløsladelse i § 38, stk. 1, der forudsættes bevaret som straffelovens hovedregel om prøveløsladelse. Hensigten med den foreslåede bestemmelse er alene at åbne en mulighed for, når forholdene i det enkelte tilfælde positivt taler derfor, at løslade på prøve på et tidligere tidspunkt, end bestemmelsen i § 38, stk. 1, tillader.

Løsladelse på prøve i medfør af den nye bestemmelse vil ikke komme i betragtning, medmindre de forudsætninger er tilstede, som iøvrigt er opstillet i stk. 2 for løsladelse på prøve efter stk. 1.

Lovforslagets bemærkninger indeholder iøvrigt nogle statistiske oplysninger til belysning af spørgsmålet.

Ved § 3 ændres reglerne vedrørende *ungdomsfængsel* bl. a. gennem tilføjelse af et nyt stk. 5 til straffelovens § 42. Det nye stykke har følgende ordlyd:

„Rejses tiltale mod den løsladte for et strafbart forhold, indhentes en udtalelse fra fængselsnævnet om, hvorvidt domfældelse for det pågældende forhold vil medføre genindsættelse. Såfremt dette er tilfældet, kan retten med anklagemyndighedens samtykke ved dommen indskrænke sig til at afgøre skyldspørgsmålet.“

Efter straffelovens § 42, stk. 4, kan den, der er løsladt fra *ungdomsfængsel*, genindsættes ved fængselsnævnets bestemmelse, hvis han i den af fængselsnævnet fastsatte prøvetid overtræder de foreskrevne vilkår, derunder hvis han gør sig skyldig i ny forbrydelse. Såfremt han ikke aflægger uforbeholden tilståelse om det nye forhold, må man imidlertid rejse tiltale for ved en dom at få skyldspørgsmålet afgjort, før genindsættelse besluttet. Efter de hidtil gældende regler må retten ved en fældende dom fastsætte en straf eller anden sanktion for det nye forhold. Fuldbrydelsen af en sådan dom kan være skadelig for den behandling, som efter genindsættelse skal fortsættes i *ungdomsfængslet*, og man har derfor i sådanne tilfælde måttet søge den fastsatte straf

eftergivet ved *benådning*. Nærværende bestemmelse gør det muligt, når retten, fængselsnævnet og anklagemyndigheden er enige om, at *genindsættelse i ungdomsfængslet vil være den rigtige og tilstrækkelige reaktion* overfor den pågældende, at *undlade fastsættelse af nogen sanktion, således at retten ved dommen alene afgør skyldspørgsmålet*.

§ 4 ændrer ved en ny affattelse af straffelovens § 63, stk. 2, reglerne for prøveløsladelse af personer, der er dømt til *arbejdshus* således, at fængselsnævnet vil kunne fastsætte *prøvetiden* efter et individuelt skøn over den enkeltes behov til *mindst 1 og ikke over 3 år*.

Mens fængselsnævnet ifølge § 42, stk. 3, bestemmer prøvetidens varighed, forsåvidt angår ungdomsfængselsfanger, har det hidtil i § 63, stk. 2, været foreskrevet, at prøvetiden for arbejdshusfanger, der løslades på prøve, altid er 1 år. Erfaringen har vist, at de fra arbejdshuset på prøve løsladte personer i mange tilfælde har behov for den støtte, som et tilsyn i prøvetiden kan give, i længere tid end 1 år. Skønt fængselsnævnet havde anbefalet mulighed for at fastsætte en prøvetid af indtil 5 år, er det ikke fundet rigtigt at søge tilvejebragt hjemmel for fastsættelse af en længere prøvetid end 3 år. Der er herved lagt vægt på, at betingelserne i borgerlig straffelovs § 62 for dom til indsættelse i arbejdshus i flere tilfælde vil føre til ny dom til indsættelse i arbejdshus ved ny kriminalitet inden 3 år efter prøvetidens udløb. En forlænget prøvetid vil derfor ikke blot medføre forøget mulighed for genindsættelse, men tillige forøget mulighed for ny dom til indsættelse i arbejdshus. En så kraftig forøgelse af denne mulighed, som ville være følgen af en prøvetid på 5 år, hvor efter altså den tidligere arbejdshusindsættelse i forbindelse med nye forbrydelser ville kunne danne grundlag for ny dom til arbejdshus indtil 8 år efter løsladelsen på prøve, er af justitsministeriet opfattet anset for betænkelig.

Ved indføjelser af en henvisning til det i § 3 foreslåede nye stk. 5 i borgerlig straffelovs § 42 er det opnået, at denne regel om *rettens adgang til at undlade straffastsættelse for ny forbrydelse i prøvetiden, når genindsættelse skal ske, finder anvendelse også på de fra arbejdshuset prøveløsladte*.

§ 5 *nedsætter* ved en ny affattelse af straffelovens § 66, stk. 1, *mindstetiden for sikkerhedsforvaring idømt en person, der tidligere har været dømt til anbringelse i sikkerhedsforvaring, fra 8 til 4 år*.

Efter den hidtidige bestemmelse i § 66, stk. 1, har den, som efter tidligere at have været idømt sikkerhedsforvaring i medfør af § 65 pány — inden 5 år efter den endelige løsladelse, jfr. § 81, stk. 3,

1. punktum — idømmes sikkerhedsforvaring, ikke kunnet løslades før 8 år efter indsættelsen, mens mindstetiden for sikkerhedsforvaring iøvrigt er 4 år. Bestemmelsen har vist sig at kunne virke uheldigt i praksis, fordi den kunne være til hinder for løsladelser, der efter den dømtes forhold, som de efter en årelang forvaringstid foreligger, måtte anses for velbegrundede. Det høje minimum for den gentagne sikkerhedsforvarings varighed kunne også være medvirkende til, at domstolene i tilfælde, hvor den pågældendes forhold og hensynet til retssikkerheden talte for gentagen anbringelse i sikkerhedsforvaring, veg tilbage herfor og i stedet idømte en tidsbegrænset frihedsstraf. Ændringen vil ikke betyde, at den pågældende altid vil blive løsladt tidligere end efter den hidtidige regel, men kun, at man ikke er nødsaget til i årevis at tilbageholde en person, hvis tilbageholdelse efter fængselsnævnets opfattelse ikke længere har nogen rimelig begrundelse i hensynet til samfundets sikkerhed.

Ved en henvisning til det i § 3 foreslåede nye stk. 5 i straffelovens § 42 opnås, at retten får mulighed for at undlade straffastsættelse for forbrydelser begået af en fra sikkerhedsforvaring prøveløsladt, der skal genindsættes i sikkerhedsforvaring.

§ 6 ophæver straffelovens § 289.

Denne bestemmelse har hidtil givet politiet mulighed for indenfor et tidsrum af 5 år fra den sidste endelige løsladelse at give visse berigelsesforbrydere tilhold om til visse tider at møde og give oplysning om, hvor de bor eller opholder sig, og gøre rede for, hvorved de ernærer sig.

Bestemmelsen omfattede alene personer, der var dømt for en berigelsesforbrydelse. Forsåvidt angik andre straffede, som det ansås nødvendigt at holde under observation efter endt strafafsoning, måtte politiet udøve sin kontrolvirksomhed på anden måde bl. a. gennem oplysninger fra folkeregistrene.

Ifølge statistiske oplysninger fra rigspolitichefen, hvormod iøvrigt henvises til lovforslagets bemærkninger, er antallet af meddelte tilhold i de senere år faldet betydeligt.

For alle, der ved et tilhold fik pligt til med visse kortere mellemrum at henvende sig til politiet, betød dette en betydelig ufrihed i deres borgerlige tilværelse, og det kunne i sig selv virke hæmmende for dem i udøvelsen af deres erhverv. Hertil kommer, at opfyldelse af meldepligten efter det for justitsministeriet oplyste må antages undertiden af have medført, at personer, som de pågældende havde tilknytning til, herunder deres arbejdsgivere, fik kundskab om, at de tidligere var straffet, hvilket yderligere forringede deres muligheder for resocialisering. Nogen positiv betydning for de pågældendes

resocialisering kan tilholdene ikke antages at have haft, hvorved bemærkes, at de ikke har medført nogen beføjelse for politiet til at meddele pålæg med hensyn til ophold eller arbejde.

Straffelovskommissionen har i en efter justitsministeriets anmodning afgivet udtalelse anbefalet, at straffelovens § 289 ophæves.

Mens rigspolitichefen under henvisning til tilholdenes betydning for politiets efterforskningsarbejde helst så, at bestemmelsen bevaredes, havde rigsadvokaten, politidirektøren i København og foreningen af politimestre i Danmark tiltrådt straffelovskommissionens indstilling.

Efter justitsministeriets opfattelse er de med tilholdene forbundne ulemper for de straffede så betydelige, at man under hensyn til tilholdenes forholdsvis ringe effektivitet og til, at det i fornødent omfang vil være muligt på anden måde at følge de pågældendes færd, har fundet det rettest i overensstemmelse med anklagemyndighedens og straffelovskommissionens indstilling, at § 289 ophæves.

Ved lovforslagets 1. behandling udtalte den socialdemokratiske ordfører (*Edel Saunte*) sin tilfredshed med indholdet på alle punkter. Den større frihed i bedømmelsen af, hvornår *prøveløsladelse* kan finde sted, som § 1 åbner mulighed for, ville efter hendes opfattelse kunne betyde en støtte for *resocialiseringsbestræbelserne*. *Formuleringen af det nye stykke 5 i straffelovens § 42* (lovforslagets § 3) fandt hun meget uklar.

Ved et ændringsforslag i udvalgets betænkning fik det nævnte stykke den affattelse, som er anført ovenfor, uden dog indholdsmæssigt at afvige fra det oprindeligt foreslåede.

Helga Pedersen (V) mente, at den moderne fangebehandling — *resocialiseringsbestræbelserne* — havde stået sin prøve, og at man måtte anerkende dens nødvendighed og hensigtsmæssighed. Hun kunne derfor tilsige en velvillig behandling af lovforslaget i et udvalg, men ønskede under udvalgsbehandlingen en række oplysninger, bl. a. til belysning af spørgsmålet om *løsladelse på prøve* af de til tidsbestemt frihedsstraf dømte, hvilket efter hendes opfattelse var lovforslagets vanskelige punkt.

Erna Sørensen (KF) understregede, at der i hendes parti var delte meninger om, hvorvidt det var rigtigt nu at gennemføre de foreslåede ændringer — ud fra den betragtning, at *resocialiseringsarbejdet ikke hidtil havde haft den ønskede virkning*. Hun frygtede, at den foreslåede bestemmelse om adgang til *prøveløsladelse* på et tidligere tidspunkt end efter straffelovens § 38, stk. 1 (lovforslagets § 1) skulle blive anvendt i for vid udstrækning, og fandt en grundig udvalgsbehandling af lovforslaget nødvendig. Især med hensyn til *forbrydelser mod kønsædeligheden* var der grund til at advare mod anvendelse af *prøveløsladelse*. Hun kunne iøvrigt gå ind for en *ophævelse af straffelovens § 289* (lovforslagets § 6), men udtalte en

vis *skepsis* overfor ændringen vedrørende sikkerhedsforvaring (lovforslagets § 5).

Steen (RV) mente, at de foreslåede ændringer angående prøveløsladelser ville betyde en rimelig og forhåbentlig hensigtsmæssig udvikling, og kunne i det hele tilsige en behandling af lovforslaget ud fra en særdeles velvillig indstilling.

Også *Petra Petersen* (DK) og *Alfred Jørgensen* (DR) kunne tilslutte sig de foreslåede ændringer og den tendens, lovforslaget indebar.

Udenfor ordførernes kreds gik *Gottschalck-Hansen* (KF) meget stærkt imod en gennemførelse af lovforslaget, der efter hans opfattelse var *et led i en højst beklagelig og skæbnesvanger udvikling indenfor juraen og den moderne kriminologi, der ville gøre strafbegrebet illusorisk*. Han frygtede, at man *overvurderede resocialiseringsforsøgene* og glemte hensynet til samfundet for hensynet til fangerne. Lovforslaget var efter hans mening ikke udtryk for befolkningens vilje.

Thestrup (KF) kunne ikke anerkende, at de gældende straffebestemmelser var for milde, eller at domstolenes strafudmåling var for lømfældig. *Forbrydelseernes årsager* var for *dybtliggende* til, at en skærpelse af straffene kunne have nogen virkning. Det var disse årsager, som gennem videnskabelig forskning burde klarlægges og derefter bekæmpes. Det foreliggende lovforslag fandt han *rimeligt og fornuftigt*, selvom det på enkelte punkter burde overvejes i et udvalg.

Justitsministeren erklærede sig villig til at drøfte de rejste spørgsmål i et udvalg og imødegik *Gottschalck-Hansens* udtalelser. Nogen voldsom stigning i antallet af prøveløsladelser kunne ikke ventes som følge af lovforslagets gennemførelse, og *proveløsladelsesinstituttet* havde i det hele en *meget betydelig værdi* i den kriminale forsorg.

Udvalgets flertal (udvalget med undtagelse af *Gottschalck-Hansen*) indstillede i betænkningen lovforslaget til vedtagelse med den ovennævnte formelle ændring af § 3, mens *Gottschack-Hansen* indstillede det til forkastelse. Det nævnte udvalgsflertal bemærker i betænkningen, at det anser det for væsentligt, at der, *forinden prøveløsladelse* af farlige personer — særlig personer straffet i sædelighedssager og personer, der løslades på prøve fra sikkerhedsforvaring — *beslattes, indhentes udtalelser såvel fra anklagemyndigheden som fra de lokale myndigheder*, der måtte kunne bidrage til sagens fuldstændige oplysning set såvel fra den pågældendes som samfundets side.

Betænkningen indeholder iøvrigt som bilag en del af ministeriets svar på udvalgets spørgsmål, væsentligt af statistisk art.

Ved 2. *behandlingen* udtalte *Vagn Bro* (V), at han trods visse betænkeligheder kunne stemme for lovforslaget, hvorved han især tillagde den anførte bemærkning i betænkningen betydning, *forsåvidt angik udtalelser fra de lokale myndigheder*.

Ved 3. *behandling* fik *Gottschalck-Hansens* synspunkter støtte

fra Rager (RV), som fandt, at lovforslaget foruden at gøre et stærkt indgreb i straffelovens strafferammer indeholdt en tendens til at give administrationen for stor adgang til at gribe ind på den dømmende magts område.

Lovforslaget vedtoges med 114 stemmer mod 3 (Baagø-Hansen, Gottschalck-Hansen og Rager); 3 medlemmer (Jensen-Broby og de 2 grønlandske medlemmer) tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

82. Lov om adoption. (Justitsminister *Hans Hækkerup*).
[A. sp. 861. — C. sp. 415].

Fremsat mundtligt i folketinget $2\frac{1}{2}$ (F. sp. 1572). 1. beh. $15\frac{1}{12}$ (F. sp. 2157). Partiernes ordførere: Nina Andersen, Gideon, Erna Sørensen, Else Zeuthen, Petra Petersen og Alfred Jørgensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Nina Andersen, Kaj Andresen, Boye Hansen, Jens Hansen, Johs. E. Larsen, K. Axel Nielsen, Viola Nørløv, Edel Saunte [formand], Gideon, Vagn Bro, Karlskov Jensen, Thisted Knudsen, Ellen Poulsen, Erna Sørensen, Bruun de Neergaard, Hanne Budtz og Else Zeuthen [næstformand]). Betænkning (B. sp. 597) afgivet $25\frac{1}{4}$. (Ordfører: Nina Andersen). 2. beh. $\frac{4}{5}$ (F. sp. 4528). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 647) afgivet $\frac{8}{5}$. 3. beh. $15\frac{1}{5}$ (F. sp. 4695). *Loven stadfæstet 25. maj 1956.* (Lovt. nr. 140).

Ved kongelig resolution af 2. december 1949 nedsattes en kommission med den opgave i samarbejde med tilsvarende kommissioner i Finland, Norge og Sverige at overveje spørgsmålet om ændringer i lovgivningen om børn udenfor ægteskab. Under dette samarbejde blev tillige inddraget spørgsmålet om en revision af adoptionslovgivningen i de fire lande, og som resultat af drøftelserne fremkom indstillinger om ændring af de respektive love. Den danske kommission foreslog således i en betænkning, afgivet i oktober 1954, lov nr. 87 af 26. marts 1923 om adoption ændret i overensstemmelse med et i betænkningen optaget lovudkast.

Lovforslaget var udarbejdet på grundlag af det i kommissionsbetænkningen indeholdte udkast, som justitsministeriet i hovedsagen kunne tiltræde. På enkelte punkter, navnlig inden-

for reglerne om adoptionens retsvirkninger, var udkastet dog fraveget på baggrund af forhandlinger med de øvrige lande, som resulterede i enighed om udarbejdelse af forslag, der var ens forsåvidt angår reglerne om retsvirkningerne af adoption, og som kun indeholdt mindre betydningsfulde forskelligheder i bestemmelserne om betingelserne for adoptions stiftelse og ophævelse.

Lovforslaget gennemførtes i folketinget med enkelte ændringer.

Nedenfor anføres indholdet af de bestemmelser i loven, der adskiller sig fra de tilsvarende i den hidtidige lov af 1923.

Kapitel I. Betingelser. (§§ 1—9).

Mens 1923-loven bestemte, at bevilling til adoption kunne meddeles en mand med hensyn til hans barn udenfor ægteskab, bestemmer den nye lovs § 1, stk. 2, at *bevilling til adoption af eget barn ikke kan meddeles.*

Ved 2. behandling forkastedes med 105 stemmer mod 33 (1 stemte ikke) et ændringsforslag af et mindretal i udvalget (venstres medlemmer) om, at denne nye bestemmelse skulle udgå.

Efter 1923-loven kunne den, der er fyldt 14 år, ikke adopteres uden sit samtykke. Den nye lovs § 5, der fik sin endelige form efter vedtagelse ved 2. behandling af et ændringsforslag af udvalget, tiltrådt af justitsministeren, bestemmer:

„Er den, der ønskes adopteret, over 12 år, bør bevillingen ikke meddeles uden den pågældendes samtykke, medmindre indhentelsen af samtykket skønnes at være til skade for barnet.“

Ved lovforslagets 3. behandling udtalte justitsministeren, at det ville være utænkeligt, at man ville anvende undtagelsesbestemmelsen på børn, der var over 15—16 år gamle.

I 1923-loven indeholdtes en bestemmelse om, at en gift person ikke kunne adopteres uden ægtefællens samtykke. Denne bestemmelse ophæves. Endvidere ophæves en bestemmelse om, at bevilling til adoption ikke burde meddeles en person med livsarvinger, medmindre der kunne anføres vægtige grunde derfor.

Kapitel 2. Retsvirkninger. (§§ 10—15).

I dette kapitel indeholdes de vigtigste ændringer af de hidtidige regler.

Adoptionsloven af 1923 tilsigtede principielt at skabe et retsforhold mellem adoptant og adoptivbarn, der svarede til forholdet mellem forældre og børn, men der var gjort visse undtagelser fra princippet, navnlig med hensyn til adoptivbarnets arveretlige stilling. Dertil kom, at forbindelsen mellem adoptivbarnet og dets virkelige slægt kun løsnedes i det omfang, det var nødvendigt for adoptionens formål. Adoptivbarnet fik ved adoptionen *arveret* efter adoptanten som dennes eget barn, men der kunne i bevillingen tages forbehold om, at der ikke ved adoptionen skete nogen indskrænkning i adoptantens testationsret. Efterlod adoptanten sig livsarvinger, udrededes adoptivbarnets arvelod alene af den trediedel af boet, som adoptanten kunne råde over ved testamente. Adoptanten fik kun under særlige omstændigheder arveret efter adoptivbarnet. Adoptivbarnet fik ikke arveret efter adoptantens slægt og adoptantens slægt ikke efter adoptivbarnet. I forholdet mellem adoptivbarnet og dets virkelige slægt bevaredes arveretten. *Forsørgelsespligten* gik ved adoptionen over til adoptanten, men ved adoption af et barn udenfor ægteskab indtrådte adoptanten i moderens retsstilling med hensyn til underholdsbidrag fra barnets fader.

Den nye lov tilsigter i overensstemmelse med kommissionsudkastet at indføre en adoptionsform med retsvirkninger, der i videre omfang svarer til retsforholdet mellem forældre og børn, idet de forannævnte indskrænkninger i ligestillingsprincippet, som 1923-loven har medført, ophæves.

Med hensyn til adoptivbarnets *forsørgelsesmæssige* stilling bestemmer lovens § 12 således, at adoptanten er forpligtet til at forsørge adoptivbarnet som sit eget barn og ikke har krav på at få bidrag dertil af de virkelige forældre.

Med hensyn til adoptionens *arveretlige* virkninger bestemmer § 13:

Adoptivbarnet og dets livsarvinger arver og arves af adoptanten og dennes slægt, som om det var adoptantens eget barn.

Ved adoptionen bortfalder det arveretlige forhold mellem adoptivbarnet og dets virkelige slægt. Det kan dog på begæring i bevillingen bestemmes, at barnets arveret efter den virkelige slægt bevares.

Den i sidste punktum indeholdte undtagelse fra hovedreglen vedtoges ved 2. behandling efter forslag af et flertal i udvalget (udvalget undtagen venstres medlemmer). Vedtagelsen i tinget skete enstemmigt med 113 stemmer, idet dog 29 medlemmer undlod at stemme. Om ændringsforslaget, der var tiltrådt af justitsministeren, bemærkede flertallet i betænkningen:

„Flertallet kan ligeledes tiltræde, at det i de hyppigst forekommende tilfælde er den rimeligste ordning, at det arveretlige forhold mellem adoptivbarnet og dets virkelige forældre falder bort. Der vil dog forekomme tilfælde, hvor det ved adoptionen kan forudses, at der efter adoptionen vil bevares en vis forbindelse mellem barnet og dets slægt, og det synes naturligt, at slægten, når den i sådanne tilfælde ønsker at stille barnet arveretligt, som om adoptionen ikke var sket, skal kunne gøre det, uden at den henvises til — i det omfang det er muligt — ved testamente at sikre barnet en sådan arveret. Der tænkes her navnlig på tilfælde, hvor barnet adopteres af bedsteforældre eller af en søster eller broder til en af forældrene, men også på nogle af de tilfælde, hvor barnet adopteres af moderens eller faderens ægtefælle eller af nære personlige venner. Med henblik på disse tilfælde foreslår flertallet, at der i bevillingen skal kunne træffes bestemmelse om, at adoptionen ikke skal medføre bortfald af adoptivbarnets arveret efter den virkelige slægt. Det er en forudsætning for, at en sådan bestemmelse skal kunne optages i bevillingen, at adoptanterne fremsætter begæring herom, og at de, der efter bestemmelserne i §§ 5—7 skal give samtykke til adoptionen, tiltræder begæringen.“

I kommissionsudkastet var der ved siden af den nu i loven indeholdte såkaldt „stærke“ adoptionsform foreslået indført en „svag“ adoptionsform med retsvirkninger mere svarende til 1923-lovens, og således at adoptanten havde valgfrihed mellem de to former. Herefter skulle adoptivbarnet vel have arveret efter adoptanten og hans slægt, men adoptionen medførte ikke tvangsarveret. Adoptanten og hans slægt fik kun i særlige tilfælde arveret efter adoptivbarnet, og den arveretlige forbindelse mellem adoptivbarnet og dets slægt opretholdtes. Det kunne endvidere bestemmes, at adoptanten i disse tilfælde skulle indtræde i retten til underholdsbidrag fra adoptivbarnets forældre.

Dette forslag var ikke medtaget i det fremsatte lovforslag, idet justitsministeren fandt, at det var af meget væsentlig betydning, at reglerne om adoption var så enkle og klare, at de let kunne trænge igennem i den almindelige opfattelse, og at indførelse af to former for adoption kunne medføre risiko for en klassificering af disse, således

at „svag“ adoption betragtedes som mindre værdifuld, hvad der ville kunne volde fortrød overfor „svagt“ adopterede børn. Ved at udelade kommissionens forslag om en sideordnet „svag“ adoptionsform var lovforslaget på linie med forslag, der var fremsat eller ville blive fremsat i Finland, Norge og Sverige.

I folketingsudvalgets betænkning stillede et mindretal (venstres medlemmer af udvalget) ændringsforslag om indførelse af „svag“ adoption som foreslået i kommissionsudkastet (dog uden bestemmelsen om adgang for adoptanten til at indtræde i retten til underholdsbidrag fra forældrene). Ændringsforslaget forkastedes ved 2. behandling med 107 stemmer mod 37.

I de i kapitel 2 indeholdte bestemmelser var der iøvrigt kun foretaget redaktionelle ændringer i forhold til 1923-loven.

Kapitel 3. Ophævelse. (§§ 16—23).

Efter 1923-loven kunne et adoptionsforhold ophæves af *justitsministeriet*, når adoptanten og adoptivbarnet var enige derom og adoptivbarnet var over 21 år. Endvidere kunne forholdet ophæves ved *dom*, når det skønnedes at være af væsentlig betydning for adoptivbarnet, samt når adoptivbarnet havde forset sig groft mod adoptanten eller hans nærmeste eller førte et lastefuldt eller forbryderisk liv. I alle tilfælde af ophævelse bortfaldt adoptionens retsvirkninger, og retsforholdet mellem adoptivbarnet og dets virkelige slægt genopstod.

Den nye lov opretholder den hidtidige adgang til at ophæve adoptionsforholdet *administrativt* og indfører som ny regel, at justitsministeriet, når adoptionsforældrene er døde, på begæring af forældrene kan ophæve adoptivforholdet, såfremt det må anses for bedst stemmende med barnets tarv (§ 16). I dette tilfælde genindtræder barnet i retsforholdet til den virkelige slægt.

Som ny regel indføres i § 17 adgang til efter påstand at ophæve adoptionsforholdet *ved dom*, såfremt adoptivbarnet viser sig at lide af *åndssvaghed eller sindssygdom* i en sådan grad, at det ville være åbenbart ubilligt at forlange forholdet opretholdt, og lidelsen hidrører fra tiden før adoptionen, uden at adoptanten var bekendt dermed. Sag herom må anlægges inden 5 år fra adoptionsbevillingens dato.

Denne bestemmelse afviger fra de tilsvarende norske og svenske bestemmelser, idet disse giver domstolene adgang til at ophæve et adoptionsforhold også i tilfælde af alvorlig legemlig mangel eller sygdom, hidrørende fra tiden før adoptionen. En så vid ophævelsesadgang havde justitsministeren imidlertid ikke ment at kunne foreslå navnlig under hensyn til de synspunkter, der kom frem under behandlingen på rigsdagen 1948—49, 1950—51 og 1951—52 af et til den norske og svenske ordning svarende lovforslag.

Den hidtidige adgang til ophævelse af adoptionsforhold ved dom, når det er af væsentlig betydning for barnet, opretholdes i § 18 uden realitetsændring. Bestemmelsen om ophævelse ved dom på grund af adoptivbarnets lastværdige forhold overfor adoptanten opretholdes i § 19 med følgende noget ændrede formulering:

„Adoptivforholdet bliver efter påstand at ophæve ved dom, såfremt adoptivbarnet har forset sig groft mod adoptanten eller det iøvrigt på grund af groft lastværdigt forhold hos adoptivbarnet ville være åbenbart ubilligt at forlange adoptivforholdet opretholdt.“

Med hensyn til *retsvirkningerne af ophævelse* indeholder loven i § 22 delvis nye regler, idet ophævelsen ikke mere som almindelig regel bevirker, at forholdet til den naturlige slægt genopstår. I de tilfælde, hvor ophævelsen sker *administrativt* efter fælles begæring af et voksent adoptivbarn og adoptanten, medfører ophævelsen ingen virkning for det virkelige slægtskabsforhold, mens forholdet til den virkelige slægt altid genoplives i de tilfælde, hvor adoptionen ophæves administrativt efter adoptantens død. I alle tilfælde, hvor adoptionen ophæves *ved dom*, kan retten under hensyntagen til anledningen til ophævelsen, barnets alder og de øvrige omstændigheder bestemme, at retsforholdet mellem barnet og dets virkelige slægt skal genopstå. Iøvrigt genindtræder ingen retsvirkninger i forhold til den virkelige slægt.

Når særlige grunde taler derfor, kan det ved ophævelse af adoption ifølge en ny regel bestemmes, at adoptanten skal svare bidrag til barnets underhold.

Kapitel 4. Forskellige bestemmelser. (§§ 24—28).

§§ 24 og 25 indeholder nogle bestemmelser af international-

privatretlig karakter, der er uændrede i forhold til gældende ret.

§ 26 bestemmer, at sålænge adoptivforholdet består, må adoptant og adoptivbarn ikke indgå ægteskab med hinanden. Efter 1923-loven skulle adoptivforholdet i tilfælde af ægteskab mellem adoptant og adoptivbarn anses for ophævet.

§ 27 indeholder overgangsbestemmelser, og hovedprincippet er her, at *1923-loven fortsat skal gælde de adoptivforhold, der er stiftet før den nye lovs ikrafttræden*, dog med bortfald af bestemmelsen i 1923-lovens § 13, stk. 2, hvorefter et adoptivbarns arv skal udredes af den testationsfrie del af formuen, såfremt adoptanten efterlader sig livsarving, og således at bestemmelserne om *ophævelse* af adoptivforhold erstattes af reglerne i den nye lov.

Ifølge § 28 træder loven i kraft den *1. januar 1957*. Loven gælder ikke for Grønland, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft for denne landsdel.

Ved lovforslagets fremsættelse gjorde justitsministeren rede for lovforslagets indhold og begrundede navnlig med henvisning til erfaringer i Norge reglen om adoptionens udvidede arveretlige virkninger i forhold til 1923-loven; i Norge havde man i årene 1950—52 i næsten alle tilfælde (97—98 pct.) anvendt denne adoptionsform, der var indført i 1935 som valgfri form ved siden af en ordning svarende til den danske 1923-lov.

Ved 1. behandling anbefaledes lovforslaget af *Nina Andersen* (S), der dog personlig var modstander af adgangen til at ophæve adoptionsforholdet ved dom i tilfælde af adoptivbarnets sindssygdom eller åndssvaghed. *Gideon* (V) gav tilsagn om sit partis velvillige medvirken til forslaget behandling i udvalg, men havde på forskellige punkter ønske om ændringer. Han var således tilhænger af en ordning med valgfrihed mellem „stærk“ og „svag“ adoption og ønskede at bevare adgangen for en fader til at adoptere sit uægte barn. *Erna Sørensen* (KF) var velvillig overfor lovforslaget, men udtalte, at hendes parti var tilhænger af at indføre adgang til „svag“ adoption. Endvidere mente hun, at det naturlige slægtskab burde genindtræde i alle tilfælde af ophævelse. *Else Zeuthen* (RV) gav principielt tilslutning til lovforslaget, men var dog lidt ængstelig for, at udeladelse af „svag“ adoption måske kunne umuliggøre visse ellers ønskværdige adoptioner. *Petra Petersen* (DK) og *Alfred Jørgensen* (DR) gav tilslutning til lovforslaget.

Det udvalg, hvortil lovforslaget henvistes, delte sig i et *flertal* (udvalget undtagen venstres medlemmer) og et *mindretal* (venstres medlemmer). Flertallet indstillede lovforslaget til vedtagelse ved

2. behandling med de foran under omtalen af lovens indhold omtalte ændringer af § 5 (om samtykke fra den, som ønskes adopteret; dette ændringsforslag var stillet af hele udvalget) og § 13 (om, at det på begæring i bevillingen kunne bestemmes, at barnets arveret efter den virkelige slægt bevares). Mindretallet indstillede lovforslaget til vedtagelse med de foran omtalte ændringsforslag om at lade det absolutte forbud mod adoption af eget barn udgå samt om adgang til „svag“ adoption.

Af udvalgsbetænkningen skal iøvrigt anføres følgende bemærkninger om spørgsmål, som udvalget havde drøftet:

„Udvalget ønsker særligt at fremhæve, at finansministeren under samrådet lovede i næste samling at fremsætte lovforslag om ændring af loven om *arveafgifter*, således at adoptivbørn og adoptanter og deres slægt fremtidig vil komme til at betale samme arveafgift, som hvis adoptivbarnet havde været adoptanternes ægtebarn. Endvidere har indenrigsministeren efter et samråd tilsendt udvalget et udkast til ændring af cirkulæret vedrørende meddelelse af dansk *indfødsret*, som agtes udsendt, såsnart nærværende lovforslag er endeligt vedtaget, og som letter adgangen til opnåelse af dansk indfødsret for fremmede børn, der adopteres af danske forældre. Udkastet er optrykt som bilag til betænkningen*). Endelig har kirkeministeren og justitsministeren lovet efter lovforslagets vedtagelse at foretage en ændring af reglerne for udstedelse af *dåbsattester*, således at det ikke fremtidigt kan læses af en almindelig dåbsattest, at den pågældende person er et adoptivbarn.“

Ved 2. behandling forkastedes de af mindretallet stillede ændringsforslag og vedtoges de af flertallet eller udvalget stillede. Under denne behandling erklærede *Helga Pedersen* (V), at hun kunne tiltræde det af mindretallet stillede ændringsforslag om indførelse af sideordnet „svag“ adoption, men ikke ændringsforslaget om at give mulighed for adoption af eget barn.

Lovforslaget henvistes påny til udvalget, der i sin tillægsbetænkning indstillede det til vedtagelse med en af justitsministeren foreslået ændring af ikrafttrædelsesbestemmelsen (om lovens eventuelle ikraftsættelse for Grønland). Et mindretal (venstres medlemmer) bemærkede, at da lovforslaget, som det nu forelå, betød en forbedring i forhold til det oprindelige lovforslag såvel som i forhold til 1923-loven, kunne mindretallet anbefale lovforslaget til vedtagelse ved 3. behandling.

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget enstemmigt.

*) Cirkulære om ændringen udsendes af indenrigsministeriet 23. juni 1956.

83. Lov om ændringer i lov om offentlig auktion ved auktionsledere. (Justitsminister *Hans Hækkerup*). [A. sp. 395. — C. sp. 421].

Fremsat skriftligt i folketinget $1^{10}/_1$ (F. sp. 2254). 1. beh. $2^4/_1$ (F. sp. 2370). Partiernes ordførere: Axel Ivan Pedersen, Heilesen, Bruun de Neergaard, Johs. Christiansen, Aksel Larsen og Alfred Jørgensen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om oprettelse af Statens kunstfond og Eckersberg-Thorvaldsenfondet. Betænkning (B. sp. 641) afgivet $4/_5$. (Ordfører: Lars M. Olsen). 2. beh. $9/_5$ (F. sp. 4644). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 697) afgivet $1^4/_5$. 3. beh. $1^6/_5$ (F. sp. 4719). *Loven stadfæstet 25. maj 1956.* (Lovt. nr. 139).

Ved loven foretages en ændring i § 4, stk. 1, i lov nr. 132 af 16. april 1935 om offentlig auktion ved auktionsledere som ændret ved § 28 i lov nr. 286 af 18. juni 1951. Ændringen går ud på, at *auktionslederens samlede vederlag* mindst skal udgøre 35 kr., og at der for en aflyst auktion skal betales 25 kr. i stedet for som hidtil 10 kr.

Det af justitsministeren fremsatte lovforslag indeholdt tillige en bestemmelse, hvorefter auktionslederens vederlag — bortset fra ovennævnte minimumsbeløb — skulle nedsættes fra $1/_6$ til $1/_7$ af den staten tilfaldende afgift af auktionen. Denne nedsættelse var dog ikke tænkt at skulle medføre en reel indtægtsnedgang for auktionslederne, idet finansministeren samtidig havde fremsat et lovforslag om forhøjelse af auktionsafgifterne for derved at skaffe dækning for udgifterne ved oprettelsen af Statens kunstfond og Eckersberg-Thorvaldsenfondet.

Da lovforslaget om auktionsafgifterne senere blev taget tilbage, enedes man i det udvalg, der behandlede de nævnte lovforslag, om, at auktionslederens vederlag uforandret skulle udgøre $1/_5$ af statens afgift af auktionen, hvilket vedtoges. Lovforslaget, hvis bestemmelser skulle træde i kraft *1. juli 1956* i stedet for som oprindeligt foreslået 1. april 1956, vedtoges enstemmigt, idet 1 grønlandsk medlem afholdt sig fra at stemme.

84. Lov om foranstaltninger i anledning af svangerskab. (Justitsminister *Hans Hækkerup*). [A. sp. 121. — C. sp. 497].

Fremsat skriftligt i folketinget $\frac{5}{10}$ (F. sp. 64). 1. beh. $\frac{25}{10}$ (F. sp. 349). Partiernes ordførere: Edel Saunte, Ellen Poulsen, Erna Sørensen, Ingeborg Refslund Thomsen, Petra Petersen og Alfred Jørgensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Edel Saunte, Nina Andersen, Kaj Andresen [formand], Hjortnæs, Kai Jensen, Viola Nørløv, Sofie Pedersen, Frederik Lyng, Ellen Poulsen, Krogh, Peter Larsen, Helga Pedersen, Viggo Starcke, Erna Sørensen, Fibiger, Poul Sørensen (fra $\frac{20}{1}$: Kristen Amby) og Kirsten Gloerfelt-Tarp [næstformand]). Betænkning (B. sp. 609) afgivet $\frac{26}{4}$. (Ordfører: Nina Andersen). 2. beh. $\frac{3}{5}$ (F. sp. 4455). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 639) afgivet $\frac{4}{5}$ og tilføjelse til tillægsbetænkning (B. sp. 751) afgivet $\frac{8}{4}$. 3. beh. $\frac{18}{5}$ og $\frac{12}{6}$ (F. sp. 4872 og 5063). *Loven stadfæstet 23. juni 1956.* (Lovt. nr. 177).

I folketingsåret 1954—55 fremsatte justitsministeren i folketinget forslag til lov om foranstaltninger i anledning af svangerskab m. v., hvilket lovforslag byggede på den af svangerskabskommissionen i marts 1954 afgivne betænkning, der samtidig indeholdt forslag om de ændringer i loven om mødrehjælpsinstitutioner, som nødvendiggjordes af de foreslåede ændringer i svangerskabsloven. Svangerskabslovforslaget blev efter 1. behandling henvist til et udvalg, der imidlertid ikke nåede at tilendebringe sit arbejde inden folketingsårets udløb, hvorfor justitsministeren genfremsatte lovforslaget i samlingen 1955—56 i samme skikkelse som i den foregående samling bortset fra ikrafttrædelsesdatoen, der var rykket et år frem til 1. oktober 1956.

Om baggrunden for lovforslaget henvises til folketingsårbogen 1954—55, side 450—461, hvor der tillige er gjort bemærkninger til de vigtigste af forslagets enkelte paragraffer.

I det følgende er optrykt den vedtagne lovs tekst, og der er ved de enkelte paragraffer i korte træk på grundlag af udvalgets betænkning redegjort for de vigtigste af de under

behandlingen i folketinget foretagne ændringer i forhold til det oprindelige forslag.

Loven fik følgende indhold:

§ 1. Stk. 1. En kvinde kan få sit *svangerskab afbrudt* i følgende tilfælde:

1) Når svangerskabets afbrydelse er nødvendig for at *afværge alvorlig fare for kvindens liv eller helbred*. Ved bedømmelsen af denne fare skal der på grundlag af en vurdering af samtlige omstændigheder, herunder de forhold, hvorunder kvinden må leve, tages hensyn ikke alene til fysisk eller psykisk sygdom, men også til tilstedeværende eller truende fysiske eller psykiske svækkelsestilstande.

Stk. 1, nr. 1, 2. punktum, fik ovennævnte formulering ved et ændringsforslag stillet af justitsministeren og tiltrådt af et flertal i udvalget (Nina Andersen, Kaj Andresen, Kirsten Gloerfelt-Tarp, Hjortnæs, Kai Jensen, Frederik Lyng, Viola Nørlov, Helga Pedersen, Sofie Pedersen, Edel Saunte og Erna Sørensen). Ifølge bemærkningerne i udvalgets betænkning tilsigter den nye formulering at tydeliggøre, at „de forhold, hvorunder kvinden må leve“, ikke alene kommer i betragtning, hvor svangerskabsafbrydelse er indiceret ved truende fysiske eller psykiske svækkelsestilstande, men også må tages med ved vurderingen af, om en bestående fysisk eller psykisk sygdom er af en sådan karakter, at der bør foretages svangerskabsafbrydelse på rent medicinsk indikation.

Et mindretal i udvalget (Kristen Amby, Fibiger, Krogh, Peter Larsen, Ellen Poulsen og Viggo Starcke) foreslog, at 2. punktum i stk. 1, nr. 1, helt skulle udgå, idet det var mindretallets opfattelse, at den gældende lovs § 1, nr. 1, giver en rigtig afgrænsning af indikationen for svangerskabsafbrydelse, såfremt den anvendes i overensstemmelse med lovens oprindelige mening. Mindretallet bemærkede, at den praksis, der i årene siden 1937 efter mindretallets opfattelse har udviklet sig udenfor lovens rammer, nu ikke burde legaliseres ved det foreslåede nye 2. punktum.

2) Når kvinden er blevet besvangret under sådanne omstændigheder, som omhandles i Borgerlig Straffelov af 15. april 1930 § 210 eller § 210, jfr. § 212, samt når svangerskabet skyldes *krænkelse af kvindens kønsfrihed* under sådanne omstændigheder, der omhandles i straffelovens §§ 216—223 eller disse paragraffer sammenholdt med § 224.

3) Når der er nærliggende fare for, at barnet på grund af

arvelige anlæg eller på grund af *beskædigelser eller sygdom*, pådraget i fosterlivet, vil blive lidende af sindssygdom, åndssvaghed, andre svære mentale forstyrrelser, epilepsi eller alvorlig og uhelbredelig abnormitet eller legemlig sygdom.

4) Når i ganske særlige tilfælde *alvorlige fysiske og psykiske defekter* eller andre lægeligt begrundede forhold medfører, at kvinden skønnes uegnet til at tage vare på sit barn.

Formuleringen af stk. 1, nr. 4, blev foreslået af et flertal (Nina Andersen, Kaj Andresen, Kirsten Gloerfelt-Tarp, Hjortnæs, Kai Jensen, Frederik Lynge, Viola Nørløv, Helga Pedersen, Sofie Pedersen og Edel Saunte) og tiltrådtes af justitsministeren. Flertallet bemærkede, at der under drøftelsen i udvalget havde været givet udtryk for nogen betænkelighed ved at medtage den i lovforslagets § 1, stk. 1, nr. 4, nævnte indikation. I erkendelse af, at der kan foreligge særlige tilfælde af alvorlig fysisk eller psykisk defekt, som vel ikke er arvelig, men som dog gør det mindre rimeligt både af hensyn til moderen og barnet at kræve svangerskabet gennemført, fandt flertallet det rigtigt at bibeholde en sådan bestemmelse og anså det for påkrævet, at det fremhæves i denne, at der kun bliver tale om at anvende den i undtagelsestilfælde.

Et mindretal (Kristen Amby, Fibiger, Krogh, Peter Larsen, Ellen Poulsen, Viggo Starcke og Erna Sørensen) nærede afgørende betænkelighed ved indførelse af den foreslåede nye bestemmelse, og stillede ændringsforslag om, at den skulle udgå.

Stk. 2. Afbrydelse af svangerskab må i de i § 1, stk. 1, nr. 2—4, omhandlede tilfælde normalt ikke foretages efter udløbet af den 16. *svangerskabsuge*.

Den endelige formulering af stk. 2 kom ind i lovforslaget ved 3. behandling på grundlag af et af justitsministeren stillet ændringsforslag.

Ved 2. behandling havde det førstnævnte flertal stillet forslag om, at stykket affattedes således:

„Bortset fra de i § 1, stk. 1, nr. 1, nævnte tilfælde må afbrydelse kun undtagelsesvis foretages efter udløbet af den 20. svangerskabsuge“, idet flertallet bemærkede, at den ændrede formulering foresloges dels for at tydeliggøre, at begrænsningen i adgangen til at foretage svangerskabsafbrydelse, når 20 uger af svangerskabet er forløbet, ikke gælder i de tilfælde, hvor der foreligger medicinsk indikation for afbrydelsen, dels for at understrege, at fravigelse af 20 ugers fristen må være en undtagelse. Den foreslåede formulering blev vedtaget ved 2. behandling.

Det førstnævnte mindretal havde foreslået, at stk. 2 skulle affattes således:

„Afbrydelse af svangerskab må i de i § 1, stk. 1, nr. 2 og 3, omhandlede tilfælde normalt ikke foretages efter udløbet af den 3. svangerskabsmåned.“

Mindretallet kunne ikke tiltræde, at fristen for foretagelse af svangerskabsafbrydelse, som hidtil havde været fastsat til udløbet af den 3. svangerskabsmåned, blev forlænget til udløbet af den 20. svangerskabsuge, og foreslog derfor bibeholdelse af den hidtil gældende frist.

Stk. 3. Skyldes svangerskabet krænkelse af kvindens kønsfrihed under sådanne omstændigheder, som omhandles i straffelovens § 216, § 217, stk. 2, § 218 og § 221 eller disse paragraffer sammenholdt med § 224, må afbrydelse af svangerskab ikke finde sted, medmindre der er sket anmeldelse til politiet om forbrydelsen og anmeldelsen — efter stedfunden politiundersøgelse — ikke er afvist som urigtig.

Stk. 4. Såfremt svangerskabsafbrydelse skal foretages på grund af sådanne arvelige anlæg, som omtales i § 1, stk. 1, nr. 3, og disse anlæg stammer fra kvinden, vil der i forbindelse med svangerskabsafbrydelsen uden særlig tilladelse kunne foretages *sterilisation* af kvinden, såfremt hun indvilger heri og ikke særlige grunde taler derimod. Bestemmelserne i § 2, nr. 1 og 3, finder anvendelse i sådanne tilfælde.

Formuleringen af stk. 4 hidrører fra et af hele udvalget stillet og af justitsministeren tiltrådt ændringsforslag. I begrundelsen for ændringsforslaget udtales, at udvalget — uanset de i lovforslaget knyttede bemærkninger til det af svangerskabskommissionen udarbejdede udkast til en bestemmelse om sterilisation i forbindelse med svangerskabsafbrydelse på eugenisk basis — har fundet, at den af svangerskabskommissionen anførte begrundelse for bestemmelsen bør føre til, at den medtages i loven.

§ 2. Svangerskabsafbrydelse må, medmindre den er begrundet i en som følge af sygdom foreliggende alvorlig fare for kvindens liv eller helbred, ikke finde sted, forinden følgende betingelser er opfyldt:

1) Er kvinden *under 18 år* eller umyndiggjort i personlig henseende, skal der indhentes samtykke fra indehaveren af

forældremyndigheden, henholdsvis værger, medmindre afgørende omstændigheder taler derimod.

2) Er kvinden på grund af sindssygdom, åndssvaghed eller af andre årsager *ude af stand til at forstå betydningen af indgrebet*, kan begæringen om dettes foretagelse fremsættes af en hertil efter indstilling af det sociale udvalg beskikket særlig værge eller, forsåvidt hun er inddraget under forsorg af en statsanstalt eller en i henhold til § 67 i lov om offentlig forsorg godkendt anstalt, af anstaltslederen.

3) Er kvinden gift og samlever med sin *ægtefælle*, skal der gives denne lejlighed til at udtale sig, medmindre særlige omstændigheder taler derimod.

§ 2 gennemførtes i den af justitsministeren oprindeligt foreslåede skikkelse.

§ 3. *Stk. 1.* Afbrydelse af svangerskab må kun foretages af en *autoriseret læge* på et af statens eller kommunens sygehuse eller på et privat sygehus, der modtager offentlig støtte, eller på hvilket patienter indlægges for offentlig regning.

Stk. 2. Såfremt faren for kvindens liv eller helbred i de i § 1, stk. 1, nr. 1, omhandlede tilfælde er begrundet i sygdom og dette er konstateret på et af de i nærværende paragrafs stk. 1 omhandlede sygehuse, kan bestemmelse om svangerskabsafbrydelse træffes af sygehusets overlæge.

Stk. 3. Ønsker i andre tilfælde en kvinde sit svangerskab afbrudt, må hun rette henvendelse herom til en *mødrehjælpsinstitution*. Den pågældende mødrehjælpsinstitution undersøger, om de i §§ 1 og 2 fastsatte betingelser for indgrebets foretagelse er tilstede, og bør herunder i almindelighed indhente oplysninger fra kvindens sædvanlige læge. Tillige skal mødrehjælpsinstitutionen i fornødent omfang søge assistance af speciallæge, indhente erklæring fra arvebiologisk institut eller lade kvinden indlægge på sygehus eller dertil egnet hjem til observation eller behandling. Bestemmelse om, hvorvidt svangerskabsafbrydelse kan foretages, træffes derefter af det i § 6 A, stk. 1, i lov nr. 119 af 15. marts 1939 om mødrehjælpsinstitutioner, som ændret ved lov nr. 176 af 23. juni 1956, omhandlede *samråd*,

bestående af 2 læger og mødrehjælpsinstitutionens leder eller en anden ved institutionen ansat person med tilsvarende uddannelse.

Stk. 4. Når bestemmelse om svangerskabsafbrydelse foreligger, skal kvinden på begæring modtages på det sygehus (sygehusafdeling), hvorunder hun hører. Sygehusets (sygehusafdelingens) overlæge er berettiget til at forelægge spørgsmålet om indgrebets foretagelse for det i § 6 A, stk. 3, i lov nr. 119 af 15. marts 1939 om mødrehjælpsinstitutioner, som ændret ved lov nr. 176 af 23. juni 1956, omhandlede nævn til vejledende erklæring. *Nægter overlægen at foretage indgrebet, kan patienten indlægges på et andet sygehus, om fornødent ved vedkommende mødrehjælpsinstitutionens foranstaltning.*

Den endelige formulering af sidste punktum i stk. 3 kom ind i lovforslaget ved 3. behandling på grundlag af et af justitsministeren stillet ændringsforslag.

Det førstnævnte mindretal kunne ikke tiltræde de i lovforslaget indeholdte bestemmelser, hvorefter det skal henlægges til særlige samråd ved mødrehjælpsinstitutionerne at tage stilling til, om der foreligger indikation for svangerskabsafbrydelse, og stillede derfor til 2. behandling forslag om, at stykkerne 3 og 4 skulle udgå og erstattes med følgende stykke 3:

„I andre tilfælde vil bestemmelse om svangerskabsafbrydelse kun kunne træffes af to læger, hvoraf den ene skal være den ansvarlige cheflæge på den sygehusafdeling, hvor indgrebet skal foretages. Kvinden kan herom rette henvendelse til det sygehus, hvorunder hun hører, eller til andet sygehus. Det påhviler de pågældende læger, inden de træffer bestemmelse om, hvorvidt indgrebet kan foretages, at undersøge, om de i §§ 1 og 2 fastsatte betingelser er tilstede, og de bør i almindelighed indhente oplysninger fra kvindens sædvanlige læge. Tillige skal i fornødent omfang søges assistance af speciallæge, indhentes erklæring fra arvebiologisk institut eller kvinden indlægges på sygehus eller dertil egnet hjem til observation eller behandling. Foretages indgrebet derefter, skal lægerne snarest efter dettes foretagelse til sundhedsstyrelsen indsende en erklæring indeholdende en klar og udførlig motivering for indgrebet.“

Dette ændringsforslag forkastedes ved 2. behandling. Til 3. behandling, der var delt, og hvorunder der ved den fortsatte 3. behandling blev givet adgang til at stille nye ændringsforslag, efter at tinget under første del havde afsluttet afstemningerne om ændringsforslag, foreslog Kristen Amby, Fibiger, Krogh, Peter Larsen, Ellen Poulsen, Viggo Starcke og Erna Sørensen stk. 4 affattet således:

„Når bestemmelse om svangerskabsafbrydelse foreligger, skal kvinden på begæring modtages på det sygehus (sygehusafdeling), hvorunder hun hører, eller hvortil hun henvises“, hvilket ændringsforslag forkastedes.

§ 4. De i § 3 nævnte læger samt personalet ved de i § 3 nævnte sygehuse er under ansvar efter Borgerlig Straffelov § 263, jfr. § 275, forpligtet til at iagttage tavshed om de privatlivet tilhørende forhold, som de i anledning af spørgsmålet om svangerskabsafbrydelse måtte erfare eller få formodning om, medmindre de ifølge lovgivningen er forpligtet til at udtale sig, eller medmindre de handler i berettiget varetagelse af almen interesse eller egen eller andres tarv.

§ 5. Den, som til brug ved afgørelse af, om betingelserne for svangerskabsafbrydelse foreligger, bevidner noget, hvorom han intet kendskab har, eller forsætlig afgiver urigtige oplysninger, straffes efter reglerne i Borgerlig Straffelov § 162.

§§ 4 og 5 gennemførtes i den af justitsministeren oprindelig foreslåede skikkelse.

§ 6. *Stk. 1.* En kvinde, der *selv afbryder sit svangerskab* eller lader det afbryde af en person, der *ikke er autoriseret læge*, straffes, selvom de i § 1 foreskrevne betingelser for lovlig svangerskabsafbrydelse er tilstede, med bøde. Afbryder hun sit svangerskab, eller lader hun det afbryde, vidende om, at betingelserne for lovlig svangerskabsafbrydelse ikke er tilstede, er straffen hæfte indtil 3 måneder. Under særlig formildende omstændigheder kan straffen bortfalde.

Stk. 2. Fremkommer der under en sag, der er rejst til *straf for ulovlig svangerskabsafbrydelse* mod en udenfor ægteskab besvangret kvinde eller hendes medhjælper eller mod hendes medhjælper for forsøg på ulovlig svangerskabsafbrydelse, sådanne oplysninger, at det må anses for godtgjort, hvem der har besvangret hende, straffes denne med fængsel indtil 1 år, under formildende omstændigheder med hæfte, såfremt det godtgøres, at han trods henvendelser fra kvindens side om støtte af personlig eller økonomisk art har *undladt at yde hende en efter forholdene rimelig støtte og bistand*, og denne undladelse

har været af væsentlig betydning for hendes beslutning om at afbryde svangerskabet.

Formuleringen af stk. 2 er ny i forhold til justitsministerens oprindelige forslag. Der var enighed i udvalget om denne formulering, der i betænkningen motiveres således:

„Da *forsøg* på svangerskabsafbrydelse efter den foreslåede ændring i strafferammen i lovforslagets § 6, stk. 1, ikke længere kan medføre straf for den kvinde, der selv afbryder sit svangerskab, har man anset det for rigtigst, at bestemmelsen i § 6, stk. 2, formuleres således, at den klart harmonerer med dette forhold. Endvidere har man i bestemmelsens sidste led ændret ordet „*afgørende*“ til: „*væsentlig*“, idet det er udvalgets opfattelse, at forslaget formuleres ved at kræve, at undladelsen har været af afgørende betydning, vil bevirke, at bestemmelsen bliver uden praktisk betydning.“

Stk. 3. En *autoriseret læge*, der afbryder et svangerskab eller yder bistand hertil, vidende om, at de i § 1 foreskrevne *betingelser for lovlig svangerskabsafbrydelse ikke er tilstede*, straffes med fængsel indtil 2 år. Under skærpende omstændigheder, særlig når handlingen er foretaget for vindings skyld, eller hvis den har medført kvindens død eller betydelig skade på legeme eller helbred, er straffen fængsel indtil 4 år. Finder en efter § 1 lovlig svangerskabsafbrydelse sted uden iagttagelse af forskrifterne i §§ 2 og 3, er straffen hæfte eller under formildende omstændigheder bøde. Afbrydes et svangerskab uden kvindens samtykke, er straffen fængsel indtil 12 år.

Stk. 4. Den, som *uden at være autoriseret læge* afbryder et svangerskab eller yder bistand hertil, straffes med fængsel indtil 4 år. Under skærpende omstændigheder, særlig når handlingen er foretaget for vindings skyld, eller hvis den har medført kvindens død eller betydelig skade på legeme eller helbred, er straffen fængsel indtil 8 år. I gentagelsestilfælde, eller såfremt gerningsmanden har handlet *uden kvindens samtykke*, er straffen fængsel indtil 12 år.

Stk. 5. Foranstående straffebestemmelser omfatter ikke uagtsomt forhold.

§ 7. Den, der ved ulovlig tvang, jfr. Borgerlig Straffelov § 260, eller ved trusler om økonomisk tab eller om forringelse af stilling i personlig, familie- eller samfundsmæssig henseende

eller ved løfte om belønning formår en svanger kvinde, der ønsker at gennemføre sit svangerskab, til at lade dette afbryde, straffes, selvom afbrydelsen finder sted under iagttagelse af de herom givne regler, med fængsel indtil 2 år; straffen er dog fængsel indtil 4 år, såfremt afbrydelsen foretages af en person, der ikke er autoriseret læge.

§ 8. Strafansvaret for de i §§ 6 og 7 omhandlede forhold forældes efter reglerne i §§ 93 og 94 i Borgerlig Straffelov af 15. april 1930. Påtale efter § 6, stk. 1, kan dog ikke finde sted, når der er forløbet 1 år efter svangerskabsafbrydelsen.

§§ 7 og 8 gennemførtes i den af justitsministeren oprindelig foreslåede skikkelse.

§ 9. *Stk. 1.* Udgifterne i anledning af svangerskabsafbrydelse afholdes af pågældende selv. Hvis hun ikke har midler hertil, afholdes udgifterne af statskassen eller, forsåvidt hun er inddraget under en af de i § 66 i lov nr. 181 af 20. maj 1933 nævnte forsorgsgrene, af vedkommende anstalt.

Stk. 2. I det i § 3, stk. 4, sidste punktum, omhandlede tilfælde afholdes den del af udgifterne, som ville være forbundet med indlæggelse og foretagelse af indgrebet på sygehuset på kvindens hjemsted, i overensstemmelse med stk. 1. Indenrigsministeren kan fastsætte bestemmelser om, at de med kvindens sygehusophold iøvrigt forbundne udgifter for det sygehus, hvor indgrebet foretages, helt eller delvis skal refunderes af sygehuset på kvindens hjemsted.

Stk. 3. Vedkommende mødrehjælpsinstitution kan, såfremt særlige hensyn til kvinden taler derfor, godkende, at indgrebet foretages på et sygehus udenfor kvindens hjemsted. I så fald afholdes de derved forårsagede udgifter i overensstemmelse med stk. 1.

§ 9 gennemførtes i den af justitsministeren oprindelig foreslåede affattelse.

Ved 2. behandling havde det førstnævnte mindretal stillet ændringsforslag om, at stykkerne 2 og 3 skulle udgå, hvilket ændringsforslag, der stod i forbindelse med mindretallets ovennævnte ændringsforslag om en ny formulering af § 3, stk. 3 og 4, blev forkastet.

Ved 2. del af 3. behandlingen, jfr. foran, stillede Kristen Amby,

Fibiger, Krogh, Peter Larsen, Ellen Poulsen, Viggo Starcke og Erna Sørensen følgende ændringsforslag til § 9:

1) Stk. 2, 1. punktum, affattes således:

„Henvises kvinden af myndighederne til et andet sygehus end det, hvorunder hun hører, afholdes den del af udgifterne, som ville være forbundet med indlæggelse og foretagelse af indgrebet på sygehuset på kvindens hjemsted, i overensstemmelse med stk. 1.“

2) Stk. 3, 1. punktum, udgår, og i stedet indsættes følgende:

„Vedkommende samråd kan, såfremt særlige hensyn til kvinden taler derfor, godkende, at indgrebet foretages på et sygehus udenfor kvindens hjemsted. I så fald oversendes sagen til afgørelse i det samråd, hvorunder det udpegede sygehus hører.“

Disse ændringsforslag forkastedes.

§ 10. Stk. 1. Der kan af staten ydes kommuner eller private foreninger eller organisationer, som påtager sig organiseringen og driften af et oplysningsarbejde overfor befolkningen om seksualhygiejne, refusion af indtil halvdelen af udgifterne herved.

Stk. 2. Tilskuddet til private foreninger eller organisationer kan, såfremt oplysningsarbejdet har særlig tilknytning til bestemte kommuner, betinges af, at disse deltager i udgifterne med indtil halvdelen af det beløb, der ydes af staten.

Stk. 3. Udgifterne ved ydelsen af de i stk. 1 og 2 nævnte statstilskud afholdes ved bevilling på de årlige finanslove.

§ 10 gennemførtes i den af justitsministeren oprindelig foreslåede skikkelse.

§ 11. Stk. 1. *Genstande* eller stoffer, der er *tjenlige til at forebygge svangerskab*, må kun forhandles, såfremt de er *godkendt af justitsministeren* efter forhandling med sundhedsstyrelsen. Justitsministeren kan om fornødent efter forhandling med handelsministeren fastsætte *priserne*, som skal være tydeligt angivne på emballagen, og kan fastsætte de til gennemførelsen af en effektiv begrænsning af og kontrol med priserne fornødne bestemmelser om vilkårene for adgangen til at om sætte de nævnte genstande eller stoffer. De omhandlede genstande og stoffer må *kun forhandles fra apoteker eller fra udsalgssteder, der er godkendt af embedslægen* efter forhandling med politiet.

Stk. 2. Erhvervsmæssig undersøgelse af urinprøver med henblik på påvisning af svangerskab må kun foretages af læger og apotekere samt af personer, som af sundhedsstyrelsen autoriseres hertil.

Stk. 3. Overtrædelse af de i denne paragraf fastsatte bestemmelser straffes med bøde.

Stykkerne 2 og 3 blev indføjet i lovforslaget ved 2. behandling.

I bemærkningerne til det herom af justitsministeren stillede og af hele udvalget tiltrådte ændringsforslag oplyses det, at sundhedsstyrelsen overfor justitsministeriet har oplyst, at der i de sidste årtier har været forelagt styrelsen en række klager i anledning af urigtige eller ufuldstændige erklæringer fra private virksomheder, som mod betaling foretager *analyser af urinprøver til konstatering af svangerskab*. Ved de i anledning af klagerne foretagne undersøgelser har det vist sig, at de nævnte analyser foretages under lidet betryggende forhold, idet de pågældende virksomheder ofte ledes af personer, der ikke har den fornødne faglige uddannelse, og virksomhederne hyppigt anvender analysemetoder, som er meget usikre.

Da der ikke i den nugældende lovgivning findes hjemmel for at skride ind mod sådanne virksomheder, og da det må anses for meget uheldigt, at der på dette område, hvor konsekvenserne af fejlagtige oplysninger kan blive meget alvorlige, anvendes metoder, der ikke giver tilstrækkelig sikkerhed for et rigtigt resultat, har justitsministeriet anset det for ønskeligt, at der etableres en ordning, hvorefter sådan virksomhed — foruden af læger og apotekere — kun må udøves af særligt godkendte personer, der efter sundhedsstyrelsens skøn besidder de fornødne kvalifikationer til at foretage undersøgelser af den nævnte art.

§ 12. *Stk. 1.* Justitsministeren fastsætter nærmere regler til lovens gennemførelse.

Stk. 2. Overtrædelse af de af justitsministeren i medfør af denne paragraf givne forskrifter til gennemførelse af de i §§ 1—4 givne regler straffes med bøde eller hæfte indtil 3 måneder.

§ 13. *Stk. 1.* Denne lov træder i kraft den 1. oktober 1956.

Stk. 2. Samtidig ophæves lov nr. 163 af 18. maj 1937 om foranstaltninger i anledning af svangerskab m. v. som ændret ved lov nr. 89 af 15. marts 1939 samt § 235, stk. 2, i Borgerlig Straffelov af 15. april 1930, jfr. bekendtgørelse nr. 215 af 24. juni 1939.

Stk. 3. Regeringen bemyndiges til ved kgl. anordning at sætte loven i kraft på Færøerne, evt. med sådanne ændringer, som måtte følge af øernes særlige forhold.

Stk. 4. Indtil der i Grønland kan oprettes mødrehjælpsinstitutioner eller dertil svarende institutioner, skal svangerskabsafbrydelse i Grønland i de i § 3, stk. 3, omhandlede tilfælde kunne ske efter samråd mellem den autoriserede læge, der foretager indgrebet, og en anden autoriseret læge.

§§ 12 og 13 gennemførtes i den af justitsministeren oprindelig foreslåede skikkelse.

Ved lovforslagets 2. behandling gjorde udvalgets ordfører *Nina Andersen* (S) udførligt rede for de i udvalgets betænkning stillede flertals- og mindretalsændringsforslag, der er omtalt ovenfor under lovens indhold.

Ellen Poulsen (V) redegjorde for mindretallets opfattelse. Hun erklærede, at man ved den af justitsministeren foreslåede og af et flertal tiltrådte formulering af 2. punktum i lovforslagets § 1, stk. 1, nr. 1, ændrer den hidtil gældende rene medicinske indikation til en stærkt udvidet *medicinsk-social indikation*. Hun hævdede, at der i strid med 1937-lovens ord på dette område havde udviklet sig en praksis, som det ikke var ønskeligt at legalisere. Hun erklærede sig som modstander af en udbygning af mødrehjælpsinstitutionen og af, at mødrehjælpen fik medbestemmelsesret ved afgørelsen af, om et svangerskab kan afbrydes. Det var mindretallets opfattelse, at denne afgørelse burde træffes af to læger, hvoraf den ene skulle være chef-lægen på det sygehus, hvor operationen eventuelt skulle finde sted.

Hun var ligeledes modstander af den af et flertal foreslåede formulering af § 1, stk. 1, nr. 4, hvorefter svangerskab kan afbrydes, når i ganske særlige tilfælde fysiske eller psykiske defekter eller andre lægeligt begrundede forhold medfører, at kvinden skønnes uegnet til at tage vare på sit barn. Mindretallet fandt, at det ville være et vanskeligt skøn, og foreslog derfor, at bestemmelsen blev slettet.

Endvidere ønskede hun 20 ugers fristen i § 1, stk. 2, for afbrydelse af svangerskab ændret til den hidtil gældende 3 måneders frist, idet der i den hidtil gældende regel er mulighed for fravigelse, hvis ganske særlige forhold betinger dette.

Vedrørende *oplysningsarbejdet* udtalte *Ellen Poulsen*, at hun kunne have ønsket, at dette arbejde altid skulle have en vis tilknytning til kommunerne. Hun tog bestemt afstand fra tanken om på et endog meget tidligt tidspunkt at skulle lære de unge brugen af præventive midler, ligesom hun vendte sig imod, at en sådan undervisning under nogen form skulle gives kollektivt på skoler, ungdomsskoler eller andre steder, hvor unge er samlede.

Erna Sørensen (KF) anbefalede de ændringsforslag, som udvalget eller dets flertal gik ind for, idet hun dog tog afstand fra den af flertallet foreslåede formulering af § 1, stk. 1, nr. 4, jfr. ovenfor. Hun begrundede dette med, at der i dette tilfælde lægges den afgørende vægt på barnets tarv, mens kvindens tarv er afgørende i de øvrige tilfælde. Hun anbefalede iøvrigt lovforslaget og håbede, at man snarest ville gå i gang med det store oplysningsarbejde, som hun fandt nødvendigt.

Kirsten Gloerfelt-Tarp (RV) anbefalede de af justitsministeren og udvalgsflertallet stillede ændringsforslag og erklærede sig som en tilhænger af, at det bliver mødrehjælpinstitutionen, der undersøger, om betingelserne for svangerskabsafbrydelse er tilstede, og dens samråd bestående af 2 læger og mødrehjælpens leder eller en anden kvalificeret af mødrehjælpens personale, der træffer afgørelsen om afbrydelsen. Hun tog afstand fra mindretallets opfattelse om, at 1937-loven er blevet anvendt i videre omfang, end dens ord hjemler, idet den gældende praksis klart forudsattes i 1937-lovens motiver. En antagelse af mindretallets synspunkter med hensyn til § 1, stk. 1, nr. 1, ville derfor være en skærpelse i forhold til 1937-loven. Hun hilste med glæde lovens § 10, der åbner adgang til statsstøtte til kommuner, private foreninger og organisationer, der påtager sig organisationen og driften af oplysningsarbejde om seksualhygiejne.

Petra Petersen (DK) tilsluttede sig de stillede flertalsforslag og anbefalede at stemme imod mindretalsændringsforslagene. Hun fandt dog, at den stedfundne revision af loven ikke var tilstrækkelig, og efterlyste forbedringer i de sociale forhold ved gennemførelse af nye regler om moderskabsydelse, barselshvile, kvinders ret til at få normalbidrag udbetalt, selvom de arbejder på normal løn, og om en børnerente.

Viggo Starcke (DR) tilsluttede sig i det hele det af venstres ordfører, fru Ellen Poulsen udtalte.

Udenfor ordførernes række havde *Helga Pedersen* (V) ordet og meddelte, at hun ikke var enig med sit partis ordfører eller mindretallet med hensyn til de stillede mindretalsændringsforslag, som hun ville stemme imod.

Fibiger (KF) var af den opfattelse, at mødrehjælpinstitutionen ikke burde befatte sig med at afsige kendelser om, hvorvidt et svangerskab skal afbrydes eller ej, men at den bør indskrænke sig til at hjælpe de mødre, der søger dens hjælp.

I sin svartale udtalte *justitsministeren* vedrørende det af udvalget stillede ændringsforslag om bestemmelsen i § 1, stk. 4, om sterilisation i forbindelse med svangerskabsafbrydelse på eugenisk basis, at han havde været betænkelig ved dette ændringsforslag. Ikke alene hører en bestemmelse herom systematisk ikke hjemme i svangerskabsloven, men man kunne tænke sig, at den kvinde, der kom i denne situation, bagefter kunne beklage sig over, at der var lagt

pres på hende til at indvilge i en sterilisation for at opnå svangerskabsafbrydelse.

Ved afstemningen om ændringsforslagene blev mindretalsændringsforslagene alle forkastet og de øvrige ændringsforslag vedtaget, og lovforslaget gik derefter til fornyet udvalgsbehandling.

Dagen efter afslutningen af 2. behandling afgav udvalget tillægsetænkning, hvori et *flertal* (Nina Andersen, Kaj Andresen, Kirsten Gloerfelt-Tarp, Hjortnæs, Kai Jensen, Frederik Lynge, Viola Nørlov, Helga Pedersen, Sofie Pedersen, Edel Saunte og Erna Sørensen) indstillede lovforslaget til vedtagelse i den form, det havde fået ved afstemningerne ved 2. behandling.

Et *mindretal* (Kristen Amby, Fibiger, Krogh, Peter Larsen, Ellen Poulsen og Viggo Starcke) kunne ikke medvirke ved lovforslagets gennemførelse og ville motivere sin stilling i tinget.

Til 3. behandling havde justitsministeren stillet 2 ændringsforslag, efter at tillægsetænkningen var afgivet. Ifølge det ene ændredes i § 1, stk. 2, fristen for svangerskabsafbrydelse fra 20 uger til 16 uger. Ifølge det andet ændringsforslag ændres i § 3, stk. 3, sidste punktum fra ordlyden: „Mødrehjælpens samråd træffer derefter bestemmelse om, hvorvidt svangerskabsafbrydelse kan foretages“ til følgende ordlyd:

„Bestemmelse om, hvorvidt svangerskabsafbrydelse kan foretages, træffes derefter af det i § 6 A, stk. 1, i lov nr. 119 af 15. marts 1939 om mødrehjælpsinstitutioner som ændret ved lov nr. . . . af omhandlede samråd bestående af 2 læger og mødrehjælpsinstitutionens leder eller en anden ved institutionen ansat person med tilsvarende uddannelse.“

Justitsministeren udtalte ved indledningen til 3. behandling, at det første ændringsforslag er en imødekommenhed overfor synspunkter fremsat fra konservativ side. Det andet ændringsforslag skulle alene tjene det formål at tydeliggøre sammensætningen af de samråd, der træffer bestemmelse om afbrydelse af svangerskab. Det var efter ministerens skøn nødvendigt både i mødrehjælpsloven og svangerskabsloven at tydeliggøre sammensætningen af samrådene, fordi der i offentligheden syntes at råde nogen misforståelse med hensyn til spørgsmålet om, hvilke institutioner og myndigheder der skal træffe afgørelse om svangerskabsafbrydelse.

Udvalgets ordfører *Nina Andersen* (S) oplyste ved 3. behandling, at udvalget efter afgivelsen af tillægsetænkningen havde modtaget en henvendelse fra en række overlæger og specialister, der havde haft foretræde for udvalget. Om denne henvendelse udtalte hun følgende:

„Man taler om at give mødrehjælpen monopol på afgørelsen af, om der skal foretages svangerskabsafbrydelse i visse tilfælde, og om en suveræn henlæggelse af afgørelsen om det ufødte liv til en statsinstitution. Det synes at være undgået de pågældendes opmærksom-

hed, at det samråd, som er foreslået at skulle have den omtalte afgørelse, i og for sig ikke er mødrehjælpens samråd, men at det drejer sig om et samråd oprettet ved mødrehjælpsinstitutionen. Det må imidlertid erkendes, at affattelsen af svangerskabslovsforslagets § 3, stk. 3, kan foranledige en sådan misopfattelse, når stykket ikke sammenlignes med mødrehjælpslovsforslagets § 6 A, stk. 1. Endvidere synes der hos underskriverne ikke at være en klar opfattelse af, at enhver af de tre personer, som det foreslås at samrådet skal bestå af, har vetoret. Man kunne følgelig næppe tale om suveræn ret hos rådets medlemmer; det skulle da være om en suveræn ret for den enkelte til at sige nej. Og må jeg minde om betydningen af — det fremhævede jeg allerede ved første behandling — at der stilles krav om enighed i samrådet i de tilfælde, hvor der skal gives tilladelse til svangerskabsafbrydelse.“

Nina Andersen anbefalede derefter de af justitsministeren stillede to ændringsforslag, der står i den nøjeste tilslutning til det ændringsforslag, som socialministeren samtidig stillede til lovforslaget om mødrehjælpsinstitutioner, hvorefter samrådene skulle bestå af mødrehjælpsinstitutionens leder eller en anden ved institutionens ansat person med tilsvarende uddannelse og 2 læger, *hvoraf såvidt muligt den ene skal være speciallæge i gynækologi eller kirurgi, om muligt en stedlig overlæge, den anden speciallæge i psykiatri.*

Ellen Poulsen (V) stillede derefter på det konservative folkepartis, Danmarks retsforbunds og venstres vegne forslag om, at såvel svangerskabslovsforslaget som mødrehjælpsforslaget blev henvist til yderligere behandling i de om lovforslagene nedsatte udvalg, men dette forslag om at standse sagens behandling *forkastedes* med 86 stemmer mod 72.

Erna Sørensen (KF) anbefalede på egne og på en del af sit partis vegne de stillede ændringsforslag til vedtagelse, hvorefter *Ellen Poulsen* påny fik ordet og herunder oplyste, at de stillede ændringsforslag til de to lovforslag var fremkommet så sent, at det var udelukket at få dem forelagt i partigrupperne inden det afsluttende møde i udvalget. Hun udtalte videre:

„Jeg gør opmærksom på, at en anmodning til udvalgets formand om fornøden frist til at få forslagene behandlet i grupperne og om fastsættelse af et nyt udvalgsmøde blev afslået, og endelig vil jeg gøre opmærksom på, at man torsdag igen rettede en indtrængende henvendelse til udvalgets formand om at få afholdt et nyt udvalgsmøde, men også denne anmodning blev afslået.

Jeg tror at kunne sige, at denne usædvanlige fremgangsmåde har vakt stor opmærksomhed her på Christiansborg, og der er ingen tvivl om, at den vil gøre det endnu mere ude i befolkningen. Motiveringen for, at de højtærede ministre stillede disse ændringsforslag, var, at udvalget modtog en deputation af kendte læger. Samtlige gynækologiske overlæger ved de gynækologiske afdelinger her i København

med undtagelse af een, der er medlem af mødrehjælpens bestyrelse, henvendte sig til folketingsudvalget for om muligt i ellefte time at få foretaget rettelser, som de anså for forsvarlige. Jeg kunne have ønsket, at de to højtærede ministre havde været tilstede ved det møde, hvor disse læger mødte op i udvalget, og jeg kunne ydermere have ønsket, at det var en af disse overlæger, der i dette øjeblik stod her på talerstolen og talte til folketingets medlemmer. Det burde have været sådan, at tingets medlemmer, inden man traf en afgørelse i denne sag, havde hørt, hvad disse læger havde at sige. Nu ved jeg godt, at man fra forskellig side har taget meget let på denne henvendelse fra lægerne, men man har dog ikke taget lettere på den, end at de to højtærede ministre omgående fremsatte ændringsforslag. Var det da mere end rimeligt, at man havde fået disse ændringsforslag til fornyet udvalgsbehandling? Der havde jo dog vist sig helt nye synspunkter. Man har dog med nogen rimelighed kunnet forlange, at man fik disse ændringsforslag gennemgået grundigt og fik set på, om der ikke var andre ting af det, lægerne havde fremført, som man burde tage op igen, inden den helt endelige betænkning blev afgivet. Jeg henstiller så indtrængende, jeg kan, til folketingets medlemmer at tage dette med i deres overvejelser, når vi nu om lidt skal stemme om ændringsforslagene.“

Kirsten Gloerfelt-Tarp (RV) anbefalede justitsministerens ændringsforslag til vedtagelse, og hun kunne ikke give *Ellen Poulsen* ret i, at der ikke havde været tilstrækkelig tid til at få disse ændringsforslag behandlet i partigrupperne. Såvel *Viggo Starcke* (DR) som *Kristen Amby* (KF) hævdede, at der ikke havde været tilstrækkelig tid til at behandle de stillede ændringsforslag, og henviste til, at udvalget ikke havde givet nogen udtalelse efter afgivelsen af tillægsbetænkningen, der blev afgivet før lægernes foretræde for udvalget.

Udenfor ordførernes række udtalte *Aksel Møller* (KF), at han — og flere indenfor det konservative folkeparti — mente, at de stillede ændringsforslag betegnede forbedringer i forhold til den skikkelse, hvori lovforslaget blev vedtaget ved 2. behandling, men beklagede, at det ikke var muligt for disse medlemmer at stemme for ændringsforslagene, idet han begrundede sin stilling således:

„Grunden dertil er den, at vi finder, at man ved den afgørelse, som tinget med et flertal har truffet om den videre behandling af ændringsforslagene og af lovforslaget, har bragt os i en situation, som gør, at vi må tage hele vor stilling op til fornyet overvejelse. Hvis vor stilling skulle blive den, at vi herefter ikke vil følge flertallet, ville det være ulogisk, urimeligt, om vi stemte for ændringsforslagene. Det hedder i vor forretningsorden, at på ethvert trin af en sags behandling kan man foreslå den henvist til yderligere udvalgsbehandling. Jeg minder nu om, at der venter os et nyt trin, hvor denne sag skal endeligt afgøres af det høje ting, det trin, hvor det endelige standpunkt skal tages, ved afstemningen over lovforslaget. Der er

da en mulighed for, at vi, som har fulgt flertallet vedrørende lovens realitet, og som stadig føler os tiltalt af tanken om at finde en løsning på disse problemer, opretholder vor stilling. Da er det vor appel til det høje ting, at det forstår, at det, når vi nu ikke stemmer for ændringsforslagene, men undlader at stemme, er dette det første af måske flere udtryk for, at vi ikke længere ønsker at følge flertallet i salen.“

Justitsministeren udtalte derefter vedrørende ændringsforslaget om samrådernes sammensætning:

„Jeg ved meget vel, at det, lægerne ønskede at opnå ved deres henvendelse, var, at det blev den behandlende overlæge, der skulle være medlem af samrådet. Jeg har i udvalget under den drøftelse, vi havde, overfor det ærede medlem hr. Viggo Starcke udførligt motiveret, hvorfor jeg ikke mente at kunne acceptere dette. Den ene begrundelse er den, at vi må have en ensartet afgørelse, og det forudsætter, at vi ikke skifter fra læge til læge. Den anden begrundelse henter jeg fra det, overlægerne selv sagde om de interkollegiale hensyn. Hvorledes tænker de ærede medlemmer sig en situation løst, hvor den behandlende overlæge — altså overlægen på det sygelus, hvortil den pågældende kvinde naturligt må henvises — ikke vil foretage et indgreb og hans kolleger derefter erklærer: af interkollegiale grunde kan vi ikke foretage et indgreb, som en kollega har nægtet at foretage? Jeg ved, at det spørgsmål blev stillet direkte til lægerne under forhandlingerne i udvalget; jeg ved, at lægerne viste det fra sig og sagde, det var ikke deres sag. Men jeg går ud fra, at det ærede medlem må indrømme mig, at vi kan ikke legalt stille en kvinde overfor den situation, som vil opstå, hvis den behandlende overlæge nægter at medvirke.“

Der udspandt sig derefter en længere drøftelse om de stillede ændringsforslag og den formelle behandling af disse. Inden afstemningen erklærede *Henry Christensen* (V), at han og flere af hans gruppes medlemmer ikke kunne stemme for ændringsforslagene uanset, at de betragtede dem som forbedringer, og *Aksel Møller* (KF) gav udtryk for den opfattelse, at udvalget burde have afgivet en supplerende udtalelse til tillægsbetænkningen vedrørende de af lægerne rejste spørgsmål, som havde været behandlet i udvalgs møder, efter at tillægsbetænkningen var afgivet. Når et sådant supplement ikke var afgivet, kunne man allerede af denne grund nedlægge indsigelse imod, at lovforslagene færdigbehandlede straks,

Folketingets formand oplyste heroverfor, at der i tinget forelå en tillægsbetænkning i overensstemmelse med forretningsordenens bestemmelser på fuldtud lovlig måde. Hvorvidt udvalget ønskede at afgive en omtrykt eller supplerende tillægsbetænkning, måtte det selv afgøre, idet udvalget var suverænt i dette spørgsmål.

Ved afstemningen om ændringsforslagene vedtoges det første (om fristen for svangerskabsafbrydelse) enstemmigt med 98 stemmer;

64 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod. Det andet ændringsforslag (om samrådenes funktioner) vedtoges enstemmigt med 97 stemmer; 65 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Efter at møderne havde været udsat ca. 3 timer, sattes lovforslagene som helhed til behandling, og *justitsministeren foreslog på egne og socialministerens vegne, at behandlingen af lovforslagene standsedes, og at de henvistes til fornyet udvalgsbehandling.* Justitsministeren motiverede dette forslag således:

„Det ærede medlem hr. Aksel Møller rettede i formiddags en meget indtrængende henstilling til flertallet her i salen om at standse behandlingen af de to foreliggende lovforslag. Det ærede medlem henstillede, at lovforslagene blev vist tilbage til udvalget til yderligere undersøgelse og drøftelse. Det ærede medlem motiverede sin henstilling med, at han — og jeg forstod også andre indenfor det konservative folkeparti, som var tilhængere af lovforslagenes saglige indhold — måtte se sig foranlediget til, således som sagen havde udviklet sig, at tage deres standpunkt op til revision i lys af den behandling, sagen havde fået. Jeg forstod det ærede medlem således, at han mente, der var sket formelle og reelle fejl ved sagens behandling. Jeg har ikke haft den ære at være medlem af det udvalg, der har behandlet disse lovforslag, men forsåvidt angår den andel, den højtærede socialminister og jeg har haft i sagen, finder jeg anledning til at sige følgende:

Vi blev tilkaldt til et samråd om tirsdagen, hvor vi efter en drøftelse med udvalgets medlemmer formulerede 3 ændringsforslag, og det blev en klar aftale, at disse ændringsforslag dagen efter skulle forelægges i grupperne.

Jeg gik tilbage til justitsministeriet og foretog sammen med embedsmændene dér den endelige udformning af vore to ændringsforslag, som derefter øjeblikkelig blev duplikeret og sendt over til folketingssekretariatet og uddelt samme dag.

Den højtærede socialministers ændringsforslag forelå skriftligt formuleret straks næste formiddag, og medlemmerne af udvalget kunne have det i hænde kl. 10 formiddag. At det ærede medlem hr. Kristen Amby ikke har haft det, må have sin særlige forklaring.

Jeg må blankt afvise, at der har været tale om reelle eller formelle fejl ved denne sags behandling, og jeg finder det helt urimeligt, at man i denne forbindelse rejser spørgsmålet om, hvorvidt vi fra mit partis eller regeringens side skulle have vist despekt overfor forfatningens ånd eller bogstav.

Imidlertid understregede jeg i de bemærkninger, jeg gjorde i formiddags, den vægt, jeg for mit vedkommende må lægge på, at disse lovforslag får den bredest mulige tilslutning, og selvom det er vanskeligt for mig at forstå den motivering, det ærede medlem hr.

Aksel Møller har givet, at han vil lade taktiske overvejelser besejre det, han anser for saglig rigtigt — selvom denne motivering altså er mig uforståelig, vil jeg vise den imødekommenhed overfor det ærede medlem at foreslå, at forhandlingen om disse lovforslag afbrydes.

Jeg gør det under den bestemte forudsætning — og det lægger jeg megen vægt på — at det ærede medlem forstår, at jeg regner med, at han, i det omfang det er ham muligt, medvirker til, at den kommende forhandling i udvalget bliver præget af mere loyalitet, end tilfældet hidtil har været.“

Forslaget om standsning af behandlingen og lovforslagenes henvisning til fornyet udvalgsbehandling *vedtoges* med 147 stemmer mod 7 (DK).

I en tilføjelse af 8. juni 1956 til tillægsbetænkningen oplyses, at udvalget efter standsningen af 3. behandlingen har afholdt 3 møder og har haft samråd med justitsministeren og socialministeren samt modtaget en deputation repræsenterende en række lægechefer på kirurgiske, gynækologiske og blandede hospitalsafdelinger samt en deputation for landsforeningen „Unge hjem i Danmark“. Tilføjelsen til tillægsbetænkningen indeholder ingen indstilling.

Udenfor tilføjelsen til tillægsbetænkningen stillede Kristen Amby, Fibiger, Krogh, Peter Larsen, Ellen Poulsen, Viggo Starcke og Erna Sørensen et ændringsforslag til § 3 og to ændringsforslag til § 9. Disse ændringsforslag er optrykt foran under omtalen af lovforslagets indhold.

Ved den *fortsatte 3. behandling* gav tinget efter formandens forslag sit samtykke til, at de nye ændringsforslag behandlede sammen med lovforslaget som helhed.

Ellen Poulsen (V) oplyste, at de stillede ændringsforslag kun gik ud på de fornødne ændringer i svangerskabsloven som følge af de ændringer, de samme forslagsstillere havde foreslået i mødrehjælpsloven, og som gik ud på, at den ene af lægerne i samrådet skal være den ansvarlige overlæge for den sygehusafdeling, hvor indgrebet i givet fald skal foretages.

Under den *fortsatte 3. behandling* af de to lovforslag, der foretoges sammen, var hovedemnet for debatten den henvendelse, der var kommet fra lægekredse om samrådenes sammensætning. Da reglerne om disse samråds sammensætning indeholdes i mødrehjælpsloven, er den herom førte debat refereret under årbogens omtale af mødrehjælpsloven, se herom side 262.

Fibiger (KF) gav udtryk for, at der i tinget og i store dele af befolkningen var så megen usikkerhed med hensyn til de meget vigtige problemer, der omhandles i lovkomplekset, at tinget burde ud-sætte behandlingen til næste folketingsår, og han stillede i overensstemmelse hermed sammen med *Ellen Poulsen* (V) følgende *for-slag om overgang til næste sag på dagsordenen*:

„Under henvisning til ønskeligheden af, at der gives adgang til yderligere offentlig debat vedrørende svangerskabsloven, beslutter tinget ikke at færdigbehandle forslaget i dette folketingsår, og tinget går dermed over til næste sag på dagsordenen.“

Dette dagsordensforslag *forkastedes* med 92 stemmer mod 64; 2 medlemmer (Oluf Pedersen og Søren Olesen (DR)) tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod. Yderligere blev de udenfor tilføjelsen til tillægsbetænkningen stillede tre ændringsforslag alle forkastet.

Ved den endelige afstemning vedtoges svangerskabslovsforslaget med 108 stemmer (S, RV og DK samt 10 medlemmer af KF, 5 medlemmer af V og 1 medlem af DR (Oluf Pedersen)) mod 47; 2 medlemmer (Foss og Gottschalck-Hansen) tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

85. Lov for Færøerne om pantsætning af fangst i årene 1956—1959. (Justitsminister *Hans Hækkerup*). [A. sp. 831. — C. sp. 33].

Fremsat skriftligt i folketinget ²⁴/₁₁ (F. sp. 1247). 1. beh. ²⁹/₁₁ (F. sp. 1422). Partiernes ordførere: Johs. E. Larsen, Johan Poulsen, Baagø-Hansen, A. C. Normann, Søren Olesen og Lynnerup Nielsen. 2. beh. ⁹/₁₂ (F. sp. 1877). 3. beh. ¹⁴/₁₂ (F. sp. 2017). *Loven stadfæstet 21. december 1955.* (Lovt. nr. 309).

Ved en række midlertidige love for Færøerne, senest midlertidig lov nr. 365 af 22. december 1954 (årbog 1954—55, side 369), blev der for hvert af årene 1932—41 og påny for årene 1952—55 tilvejebragt hjemmel for, at de færøske fiskere for lån, som ydedes til udrustning og drift af fiskerfartøjer, kunne give pant i årets fangst.

Denne ordning opretholdes ved nærværende lov for årene 1956—59.

Under første behandling i folketinget af forslaget til loven for året 1955 blev der fremsat ønske om, at en eventuel senere lov fik en længere gyldighedsperiode end de foregående love. Efter at Færøernes landsstyre var gjort bekendt hermed, vedtog lagtinget et forslag til midlertidig lov for Færøerne om pantsætning af fangst, som skulle gælde indtil videre, men optages til revision i samlingen 1959—60. Fra landsstyret fremkom derefter en henstilling om, at forslaget måtte blive forelagt folketinget, hvilket anbefalede af statsministeriet.

Justitsministeren kunne ligeledes tiltræde lovforslaget, dog med den ændring, at loven kun skulle gælde for årene 1956—59.

I de bemærkninger, der ledsagede lovforslaget ved fremsættelsen, anføres herom:

„Formålet med den omhandlede lovgivning har været at lette vilkårene for tilvejebringelse af kredit til det færøske fiskeris udrustning. Da vanskelighederne ved at opnå fornøden kredit fortsat består, og da forholdene må påregnes at ville være uændrede de første år, har justitsministeriet anset det for rimeligt, at den gældende ordning forlænges. Da man på den anden side må nære nogen betænkelighed ved at give ordningen en permanent karakter, har man i forslaget optaget en tidsbegrænsning, således at loven kun skal gælde for årene 1956—59.

Løvrigt svarer forslaget til de foregående love.“

Lovforslaget mødte i folketinget tilslutning fra alle sider og gennemførtes uændret og enstemmigt uden udvalgsbehandling.

86. Lov om ændring i lov om kirkers bestyrelse m. m. og lov om vedligeholdelse af kirker og kirkegårde m. v. (Kirkeminister *Bodil Koch*). [A. sp. 853. — C. sp. 111].

Fremsat mundligt i folketinget ²⁹/₁₁ (F. sp. 1394). 1. beh. ¹³/₁₂ (F. sp. 1971). Partiernes ordførere: Ove Hansen, Kr. Juul, Fibiger, Steen og Alfred Jørgensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Ove Hansen, Lysholt Hansen, Poul Hansen (Grenaa) [formand], Hougaard [næstformand], Erhard Jakobsen, Evald Kristensen, Th. Mikkelsen, Orla Pedersen, Kr. Juul, Givskov Christensen, Damsgaard, Karlskov Jensen, Sønderup, Fibiger, Baagø-Hansen, Gottschalck-Hansen og Jørgen Jørgensen (Lejre). Betænkning (B. sp. 281) afgivet ¹⁷/₂. (Ordfører: Ove Hansen). 2. beh. ²³/₂ (F. sp. 3081). 3. beh. ²⁹/₂ (F. sp. 3252). *Loven stadfæstet 16. marts 1956.* (Lovt. nr. 50).

Ved loven foretoges — bortset fra redaktionelle rettelser — følgende ændringer i den hidtil gældende kirkelige lovgivning:

I lov nr. 282 af 30. juni 1922 om vedligeholdelse af kirker og kirkegårde m. v., jfr. lovebekendtgørelse nr. 455 af 23. september 1947, udgår bestemmelsen i § 3, 1. punktum, hvorefter en nyopført kirke skulle være gældfri, inden den indviedes og toges i brug.

Samtidig overflyttes i lov nr. 281 af 30. juni 1922 om kirkers bestyrelse m. m., jfr. lovbekendtgørelse nr. 454 af 23. september 1947, bestemmelsen om, at en kirkebygning og dens grund ikke uden ministeriets samtykke kan behæftes med gæld, fra § 18, stk. 2, til § 12, hvor den indføjes som stk. 1, og i sidstnævnte paragraf indsættes som stk. 4 og 5 følgende nye bestemmelser:

„Af de med en kirkes opførelse forbundne udgifter vil indtil halvdelen af den del af udgifterne, som ikke kan opnås dækket gennem tilskud af statskassen, med ministeriets tilladelse kunne dækkes ved lån, der forrentes og afdrages gennem den kirkelige ligning, såfremt menighedsrådet for det sogn (menighedsrådsdistrikt), hvor den nye kirke opføres, fremsætter forslag herom. Dersom renter og afdrag vedrørende et sådant lån forfalder til udbetaling, inden den nye kirke overgår til selvstændig administration, udredes udgiften af vedkommende sognekirkes (distriktskirkes) budget.

Hvor forholdene i det enkelte tilfælde taler for det, kan statskassen overtage garantien for udredelsen af renter og afdrag vedrørende de i stk. 4 omtalte lån i henhold til tilsagn, der afgives efter stedfunden forhandling mellem kirkeministeren og finansministeren.“

Ved loven foretages tillige en ændring i loven om kirkers bestyrelse m. m. i § 14, stk. 3, der hidtil har haft følgende affattelse:

„For at kirker, der efter tiendens afløsning er overgået til selveje, kan erholde bidrag gennem ligning på menigheden, udkræves ministeriets samtykke efter menighedsrådets og overtilsynets indstilling, forsåvidt ligningsbeløbet overstiger 5 000 kr.; i modsat fald kan provstiudvalget meddele tilladelse til ligningen.“

Dette har man nu ændret således, at der i stedet for „5 000 kr.“ står „et af ministeriet nærmere fastsat beløb“.

Sidstnævnte ændring begrundes i bemærkningerne til det af kirkeministeren fremsatte lovforslag således:

„Da det har vist sig, at ligningsbeløbet for en meget stor del af de selvejende kirker nu overstiger 5 000 kr., har ministeriet i januar 1954, første gang for regnskabsåret 1954—55, bemyndiget stifts-

øvrighederne til på ministeriets vegne at træffe afgørelse om ligning på menigheden af de selvejende kirkers underskud, hvor dette overstiger 5 000 kr., men ikke ligger over 8 000 kr., hvilket sidste beløb fra 1956—57 vil blive forhøjet til 10 000 kr.

På grund af den stedfundne pristigning finder man det dog rimeligt nu at ændre den her omhandlede lovbestemmelse, således at approbation fremtidig som tidligere i det store antal tilfælde lægges ud til provstiudvalget, når ligningsbeløbet ikke overstiger et efter pengeforholdene til ethvert givet tidspunkt nærmere af ministeriet for hele landet fastsat beløb.“

Af bemærkningerne til lovforslaget anføres iøvrigt:

„Under hensyn til, at det måtte skønnes, at den kirkelige betjening i *Københavns nærmeste omegn* på grund af den ekstraordinært store befolkningstilvækst i de senere år ikke har kunnet udføres på fyldestgørende måde indenfor de hidtidige rammer, blev der ved kirkeministeriets skrivelse af 10. april 1953 nedsat et udvalg med den opgave at overveje, hvilke hovedretningslinier der burde lægges til grund ved løsningen af dette spørgsmål, herunder også i hvilket omfang der burde søges støtte af statskassen til opførelse af nye kirker, samt om, hvorledes arbejdet for en udvidelse af den kirkelige betjening i omegnskommunerne kan fremmes ved behørig hensyntagen til de kirkesager, der arbejdes med i Københavns yderdistrikter.

Dette udvalg, hvori der ved siden af de øvrige medlemmer var repræsentanter for socialdemokratiet, venstre, det konservative folkeparti, det radikale venstre og Danmarks retsforbund, har i maj 1955 afgivet en enstemmig betænkning. I denne, der forudsætter, at bevillingsmyndigheden vil være villig til at yde tilskud som hidtil til opførelse af nye kirker, fremsættes bl. a. forslag til mere rationelle retningslinier for tilskuddenes beregning og forslag om, at det hidtidige i lov om vedligeholdelse af kirker og kirkegårde m. v. § 3 indeholdte påbud om, at en ny kirke skal være gældfri ved indvielsen, ophæves og afløses af en bestemmelse i lov om kirkers bestyrelse om, at indtil halvdelen af de med en kirkes opførelse forbundne udgifter, som ikke kan dækkes gennem tilskud af statskassen, med kirkeministeriets tilladelse skal kunne dækkes ved lån, der forrentes og afdrages gennem den kirkelige ligning.

Det anføres i betænkningen, at en eventuel ny bestemmelse som den foreslåede og også den praksis, der fremtidig måtte følges med hensyn til statstilskud, samt hvad der iøvrigt måtte anordnes til afhjælpning af de kirkelige vanskeligheder i Københavns omegn, bør omfatte hele landet, idet det efter udvalgets opfattelse ikke vil være rimeligt at anvende særbestemmelser for et enkelt område, selv om forholdene her er af ekstraordinær beskafenhed. I tilslutning hertil er det endvidere i betænkningen udtrykkeligt fremhævet, at det er udvalgets opfattelse, at der i fremtiden bør følges samme

bevillingspraksis i København og Frederiksberg som i den øvrige del af landet, uanset at der på grund af forhold, som næppe nu længere er tilstede, ikke i en årrække er ydet tilskud til nyopførelse af kirker her.

I forbindelse med forslaget om tilvejebringelse af hjemmel til at dække en del af udgifterne til nye kirkers opførelse ved optagelse af lån har udvalget henstillet til overvejelse, om der af statskassen måtte kunne stilles lånemidler til rådighed for opførelse af nye kirker, eller, hvis dette ikke kan opnås, om adgangen til at opnå lån i hvert fald ikke kunne lettes derved, at statskassen overtager garantien for ydelse af renter og afdrag.“

Ved fremsættelsen af lovforslaget udtalte *kirkeministeren* bl. a.: „Når man hidtil har krævet som betingelse for statsstøtte til opførelse af en kirke, at en menighed selv tog initiativet og skaffede midler tilveje, er det begrundet i det naturlige ønske at se det dokumenteret gennem menighedens offervilje, at der på dette sted er basis for et kirkearbejde omkring en ny kirke; og sædvanligvis har man afvist ansøgninger om statstilskud, så længe der ikke var indsamlet så mange midler, at byggearbejdets gennemførelse kunne anses for at være sikret med et passende statstilskud, der ansættes efter trangen i hvert enkelt tilfælde — i nogle tilfælde 50 pct. af udgiften. Sådanne krav til offerviljen har kunnet gennemføres, så længe byggeudgifterne lå i et nogenlunde lavt leje, og så længe befolkningstilvæksten udenfor hovedstaden var nogenlunde moderat, således at der kunne arbejdes med en kirkesag over en længere årrække. De nuværende byggepriser vil imidlertid efter de hidtidige principper stille så store krav til offerviljen, at det kun undtagelsesvis vil kunne lykkes den forholdsvis begrænsede kreds, der har brug for den nye kirke, at tilvejebringe så store summer, at betingelserne for offentlig hjælp er tilstede. Når så hertil kommer, at befolkningstilvæksten sker med en sådan hast, at der ikke bliver tilstrækkelig tid til at arbejde med en kirkesag, inden forholdene — set fra et menighedssynspunkt — bliver ganske uholdbare og der derfor bliver spørgsmål ikke blot om opførelse af en enkelt kirke, men en hel række kirker i et forholdsvis begrænset område, vil det let forstås, at man må bryde med fortidens praksis.

Som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, er det specielt forholdene i Københavns nærmeste omegn, der har givet stødet til dette lovforslags fremsættelse. I den betænkning, som er afgivet af det af daværende kirkeminister Hermansen nedsatte udvalg, og som omtales i bemærkningerne til lovforslaget, redegøres nærmere for den voldsomme vækst, der kan ventes i de nærmeste år. Udvalget er på grundlag af oplysninger, der er indhentet, kommet til det resultat, at der i 11 kommuner i Københavns nærmeste omegn vil blive brug for 18 nye kirker indenfor en periode af ca. 10 år. At der her virkelig er en alvorlig trang tilstede, vil alle, der har en

smule forståelse af de kirkelige forhold, sikkert erkende, når det nævnes, at befolkningen i disse 11 kommuner er steget fra ca. 120 000 i 1935 til ca. 240 000 i 1950, og at stigningen forøges i en sådan hast, at man regner med et beboerantal på ca. 400 000 omkring 1965.

Det er forståeligt, at man under disse omstændigheder har været inde på den tankegang, at det fremtidig skulle tillades at bygge kirker uden andre økonomiske krav til menigheden, end at denne må tage byrden ved forrentning og afdrag af de nødvendige lån til dækning af udgiften til en ny kirke, som ikke kan opnås dækket gennem hjælp fra statskassens side. Men denne tanke blev påny opgivet og med rette, og i betænkningen anføres det, at udvalget er af den opfattelse, at låneadgangen bør begrænses, og at man fortsat bør kræve en rimelig offervilje fra menighedens side, hvorved ønsket om en ny kirke understreges på en så utvetydig måde, at man tør fastslå, at der er basis for et kirkearbejde udfra en ny kirke. I denne forbindelse minder udvalget om, at udgifterne for befolkningen ikke er begrænset til opførelse af en ny kirkebygning, men at der efter opførelsen bliver betydelige udgifter til kirkens drift og vedligeholdelse, til lønninger til kirkens funktionærer, til nye præstembeder og eventuelt udgift til opførelse og drift af embedsboliger. Alle disse udgifter med undtagelse af visse tilskud til præsteløn vil komme til at hvile på den stedlige kirkelige ligning. Dette forhold understreger også, at der må have sikkerhed for, at der er et sådant ønske om en ny kirke, at det giver sig udtryk i en personlig økonomisk indsats.“

Senere i sin udførlige redegørelse pegede kirkeministeren på, at de øjeblikkelige forhold ikke var gunstige for større byggeprojekter, og at kirken måtte finde sig i de samme kår på dette område som andre. „Det er værd i denne sammenhæng at betænke, at alt kirkebyggeri efter besættelsen standsede i en halv snes år til fordel for boligbyggeriet, som rimeligt var, men tiden er nu, synes jeg, inde til, at man i hvert fald tilvejebringer de legale betingelser for gennemførelse af nødvendige byggeprogrammer også på dette område, såsnart forholdene tillader at gå videre. Det er det, jeg vil forsøge her, dels ved fremsættelsen af dette lovforslag, dels ved tilrettelæggelse af en bevillingspraksis, således som det er omtalt, der kan benyttes, efterhånden som byggesagerne bliver aktuelle.“

Lovforslaget mødte tilslutning fra alle sider og vedtoges enstemmigt med et par ændringer af rent formel karakter, som der var opnået enighed om i det udvalg, der behandlede sagen.

87. Lov om oprettelse af en statsskole i Aalborg.
(Undervisningsminister *Bomholt*). [A. sp. 1621. — C. sp. 385].

Fremsat skriftligt i folketinget $^{22}/_2$ (F. sp. 3008). 1. beh. $^{24}/_2$ (F. sp. 3170). Partiernes ordførere: Peter Kristensen (Aalborg), Krogh, Jacob Pedersen, Jørgen Jørgensen (Lejre), Lynnerup Nielsen og Alfred Jørgensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Peter Kristensen (Aalborg), Nina Andersen, Hjortnæs, Horn, Hougaard, M. Larsen, Th. Mikkelsen, Axel Ivan Pedersen [formand], Krogh [næstformand], Givskov Christensen, Peder Christensen (Rebild), Heilesen, Karlskov Jensen, Jacob Pedersen, Hvidberg [fra $^{12}/_4$ Gudrun Hasselriis], Ole Bjørn Kraft og Jørgen Jørgensen (Lejre)). Betænkning (B. sp. 593) afgivet $^{20}/_4$. (Ordfører: Peter Kristensen (Aalborg)). 2. beh. $^{26}/_4$ (F. sp. 4421). 3. beh. $^{25}/_5$ (F. sp. 4432). *Loven stadfæstet 25. maj 1956.* (Lovt. nr. 131).

Loven har følgende indhold:

§ 1. Undervisningsministeren bemyndiges til at oprette en statsskole (gymnasieskole) i Aalborg.

§ 2. Anlægsudgifterne tilvejebringes således:

1. Aalborg kommune overdrager vederlagsfrit det fornødne grundareal for skolen til staten.

2. 25 pct. af udgifterne ved opførelse af bygningerne, herunder rektor- og pedelboliger, anskaffelse af inventar, samlinger og undervisningsmateriel, anlæg af sportsplads m. v. afholdes af statskassen.

3. Aalborg amtskommune tilskyder et beløb på 400 000 kr. til dækning af de under 2. nævnte udgifter.

4. Den resterende del af de under 2. nævnte udgifter afholdes af Aalborg kommune, Sundby-Hvorup kommune, Hasseris kommune og Nørresundby kommune med henholdsvis 78 pct., 1,7 pct., 13,5 pct. og 6,8 pct.

§ 3. Udgifterne ved skolens drift bevilges på de årlige finanslove. Ved normeringslov oprettes det fornødne antal tjenestemandstillinger for rektor, lærerpersonale og pedel.

Af *undervisningsministerens* fremsættelsestale fremgår bl. a., at ministeriet gennem flere år har ført forhandlinger med Aalborg kommune, Nørresundby, Hasseris og Sundby-Hvorup kommuner samt Aalborg amtsråd om opførelse af endnu et statsgymnasium i Aalborg til aflastning af byens eneste gymnasium, Aalborg katedral-

skole, hvis kapacitet er udnyttet så langt, at elevtallet ligger på grænsen af det pædagogisk forsvarlige.

Hertil kommer, at der må påregnes dels en fortsat stigning på længere sigt i antallet af kvalificerede elever, der vil søge optagelse i gymnasiet, dels en større stigning indenfor en kortere årrække som følge af de store fødselsårge.

Det fremgår iøvrigt af en statistisk opgørelse, at det nordøstlige Jylland er det område af landet, som i forhold til befolkningstallet er dårligst forsynet med gymnasier, og oprettelsen af et nyt statsgymnasium må derfor anses for absolut påkrævet.

Den i loven omhandlede gymnasieskole tænkes ifølge bemærkningerne til lovforslaget at skulle omfatte gymnasium med nysproglig linie (1 klasserække) og matematisk-naturvidenskabelig linie (2 klasserækker), realklasse samt mellemskole med 2 klasserækker med mulighed for senere udvidelse af gymnasiet til 4 klasserækker.

Den i § 2 anførte *fordeling af anlægsudgifterne* mellem stat og kommuner — hvorefter de 25 pct. afholdes af staten og de resterende 75 pct. tilvejebringes fra lokal side — svarer til den med Lyngby-Taarbæk kommune truffene ordning vedrørende opførelsen af et statsgymnasium i Virum og til den med Brøndbyerne, Glostrup, Herstederne, Hvidovre, Høje-Taastrup, Rødovre og Vallensbæk kommuner truffene ordning vedrørende opførelse af et statsgymnasium i Rødovre, blot med den forskel, at amtskommunen her bidrager til dækning af den lokale andel i udgifterne.

Under behandlingen i folketinget anerkendtes det fra alle sider, at der var et betydeligt behov for yderligere gymnasieskoler i Nordjylland, og lovforslaget fik tilslutning fra alle partier med undtagelse af retsforbundet. Dettets ordfører, *Alfred Jørgensen*, var principiel modstander af den opfattelse, at det skulle være statens sag at løse den foreliggende opgave, og anbefalede at overlade det til Aalborg kommune i samarbejde med oplandskommunerne. Han kunne derfor ikke medvirke til lovforslagets gennemførelse.

Venstres ordfører, *Krogh*, rejste spørgsmålet om skolens placering og ville finde det rimeligere, at et statsgymnasium som det påtænkte blev lagt i de nordligere amter, hvor der i forvejen intet fandtes. *Heilesen* (V) stattede dette synspunkt og anbefalede i så henseende Hjørring, som efter hans opfattelse langt vanskeligere end Aalborg ville kunne magte den økonomiske opgave, det var at bygge et kommunalt gymnasium.

Krogh (V), *Jørgen Jørgensen (Lejre)* (RV) og *Horn* (S) fremhævede den store ulighed, der var i reglerne for tilskud til statsgymnasier og kommunale gymnasier, og den urimelige forskel i økonomisk henseende, som dette forhold medførte for de enkelte byer. Dette spørgsmål berørtes også i det nedsatte udvalg, af hvis betænkning det fremgår, at udvalget overfor undervisningsministeren har givet

udtryk for den enstemmige opfattelse, at der snarest må tilstræbes en *ændring i statens tilskud til gymnasieskolerne* med det formål, at de kommuner, der har statskoler, og de kommuner, der har kommunale gymnasier, økonomisk ligestilles i så henseende.

Undervisningsministeren erkendte allerede ved lovforslagets 1. behandling, at det ville være ønskeligt, om man kunne finde frem til en mere rationel og mere retfærdig udgiftsfordeling mellem stat og kommuner, forsåvidt angik driften af gymnasier. Ministeren udtalte yderligere ved 2. behandling, at han var indstillet på, at der af undervisningsministeriet optages et arbejde af konkret karakter med henblik på en *økonomisk udligning* mellem gymnasiebyerne, hvorved der tilstræbes større lighed mellem de byer, der har statsgymnasium, og dem, der har kommunalt gymnasium. Han tvivlede på gennemførligheden af en almen ordning, men fandt det naturligt, at problemer, der kunne rejses i denne forbindelse, behandlede i det parlamentariske gymnasieudvalg.

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget med 107 stemmer mod 5 (DR).

88. Lov om ændring af lov om lønninger og pensioner for lærere ved folkeskolen på Færøerne. (Undervisningsminister *Bomholt*). [A. sp. 565. — C. sp. 7].

Fremsat skriftligt i folketinget ^{25/10} (F. sp. 346). 1. beh. ^{9/11} (F. sp. 832). Partiernes ordførere: Hougaard, Johan Poulsen, Baagø-Hansen og Svend Jørgensen. 2. beh. ^{11/11} (F. sp. 966). 3. beh. ^{17/11} (F. sp. 1038). *Loven stadfæstet 23. november 1955.* (Lovt. nr. 282).

Ved loven oprettes en stilling som *skolekonsulent for folkeskolen på Færøerne*. Samtidig skabes der hjemmel for, at *færøske folketingsmænd*, som er lærere ved folkeskolen på Færøerne, med hensyn til *godtgørelse for de vikarudgifter*, stillingen som folketingsmand påfører dem, ligestilles med folketingsmænd, der er lærere ved folkeskolen i det øvrige kongerige.

Bestemmelserne heri er optaget i følgende to tilføjelser til lov nr. 199 af 12. april 1949 om lønninger og pensioner for lærere ved folkeskolen på Færøerne:

1. *Til § 2 føjes som nyt afsnit:*

Som pædagogisk rådgiver for skoledirektionen og som vejleder og rådgiver for de under direktionen hørende folkeskoler ansættes en skolekonsulent for folkeskolen på Færøerne,

der udnævnes af kongen og lønnes med 5 700 kr. årligt, stigende hvert 3. år med 600 kr. til 8 100 kr.

Iøvrigt finder de i afsnittene IV, V og VI i nærværende lov indeholdte generelle bestemmelser anvendelse også for det heromhandlede embede. De nærmere regler for skolekonsulentens virksomhed fastsættes ved en af undervisningsministeren efter forhandling med skoledirektionen udfærdiget instruks.

2. Til § 23 føjes som nyt stk. 3.:

Forsåvidt en lærer, der er indvalgt i folketinget, må holde vikar i sit embede for at kunne bestride sit folketingshverv, vil der til hjælp til bestridelse af vikarudgiften være at afkorte i hans lønning $\frac{1}{3}$ af lønnen i den periode, for hvilken vikaren er antaget. Den del af vikarudgiften, der ikke dækkes herigennem, afholdes af statskassen.

De to tilføjelser trådte i kraft henholdsvis 1. april 1956 (punkt 1) og fra begyndelsen af folketingsåret 1955—56 (punkt 2).

Ved fremsættelsen af lovforslaget anførte *undervisningsministeren* bl. a.:

„Der har på Færøerne allerede gennem længere tid bestået et ønske om oprettelse af en selvstændig konsulentstilling for den færøske folkeskole til afløsning af den fra ældre tid bestående bygdeinspektion, der blev udøvet af aktivt virkende lærere, siden 1938 således, at der har været en særlig inspektør med idrætten. Da denne ordning i det hele ansås for forældet og utilstrækkelig, foreslog Færøernes skoleinspektion i 1938 oprettelse af en konsulentstilling på linie med de amtskonsulentstillinger, der for det øvrige kongeriges vedkommende var skabt ved skoletilsynsloven af 1933. Dette forslag mødtes med velvilje fra alle sider, og ved finansloven for finansåret 1939—40 skabtes hjemmel for afholdelse af statens bidrag til aflønning af en honorarlønnet amtsskolekonsulent på Færøerne. På grund af krigen blev stillingen imidlertid aldrig besat, og bevillingen bortfaldt i 1950—51.

Ved forhandlingerne i forbindelse med forslaget til den færøske lærerlønningsslov af 1949 blev spørgsmålet påny overvejet, men der opnåedes ikke enighed om stillingens nærmere karakter, og lagting og landsstyre indskrænkede sig herefter til for landskassens regning at oprette en fast stilling som idrætsinspektør, således at denne stillings indehaver kunne påtage sig en del af de opgaver, der skulle påhvile en konsulent. I 1953 har lagtinget vedtaget at nedlægge stillingen som idrætsinspektør og anbefalet, at konsulent-

stillingen nu søges oprettet med en lønning, der svarer til den for amtsskolekonsulenter og folkeskolens faginspektører i det øvrige kongerige normerede løn, og med tilsvarende faglige opgaver tillempt efter øernes særlige forhold og krav.

Konsulentens lønning vil efter forslaget blive dækket af statskassen og landskassen med halvdelen fra hver — den delingsnorm, som i almindelighed gælder for lærerløningerne på øerne — og stillingen vil iøvrigt være undergivet de i den færøske lærerlønningslov indeholdte almindelige bestemmelser af lønnings- og pensionsretlig karakter.

Det må anses for særdeles ønskeligt og af den største betydning for den videre udvikling af den færøske folkeskoles arbejde, at der gennem oprettelsen af den her foreslåede stilling gives såvel den enkelte skole som skoledirektionen mulighed for at opnå bedst mulig vejledning på det pædagogiske område, idet en sådan skolekonsulent på en ganske anden måde end hidtil vil kunne formidle kontakten mellem folkeskolen på Færøerne og i det øvrige kongerige og derigennem sikre en ensartet udvikling.

Lovforslaget indeholder endvidere forslag om en *ligestilling af lærere i den færøske folkeskole med folkeskolelærere i det øvrige kongerige, forsåvidt angår betaling af vikarudgifter i forbindelse med virksomhed som folketingsmand.*

Efter de nugældende regler haves der for Færøernes vedkommende ikke hjemmel til nogen særordning med hensyn til afholdelse af vikarudgifter, således at folketingsmændene af deres lærerløn selv må udrede løn til vikar.

Efter § 41, stk. 2, i lov nr. 200 af 12. april 1949 om det kommunale skolevæsens styrelse og tilsyn er ordningen for lærere ved folkeskolen i det øvrige kongerige, der er folketingsmænd, den, at der i den periode, hvor folketingsmandens embede bestrides af en vikar, indeholdes $\frac{1}{3}$ af folketingsmandens lærerløn til delvis dækning af vikarudgiften, medens den øvrige udgift afholdes af statskassen.

Det må betragtes som ganske rimeligt, at der for Færøerne indføres den samme ordning som den for det øvrige kongerige gældende, således at færøske lærere, der er folketingsmænd, i denne henseende ligestilles med lærere fra det øvrige land.

I henhold til bestemmelserne i loven om det færøske hjemmestyre har dette lovforslag være forelagt hjemmestyret til betænkning. I langtinget vedtoges forslaget om oprettelse af en konsulentstilling med 17 stemmer mod 0, medens forslaget om godtgørelse af vikarudgifter kun opnåede 11 stemmer, hvor 13 stemmer udkrævedes til opnåelse af flertal. Alligevel synes det rimeligt at gennemføre forslaget, der også som helhed er anbefalet af statsministeriet.

Lovforslaget mødte i folketinget tilslutning fra alle sider og vedtoges uændret og enstemmigt uden forudgående udvalgsbehandling.

89. Lov om ændring af lov om husholdningsskoler og husholdningsseminarier m. m. (Undervisningsminister Bomholt). [A. sp. 961. — C. sp. 367].

Fremsat skriftligt i folketinget $18/1$ (F. sp. 2255). 1. beh. $24/1$ (F. sp. 2334). Partiernes ordførere: Poul Hansen (Grenaa), Kr. Juul, Hanne Budtz, Ingeborg Refslund Thomsen, Ingmar Wagner og Alfred Jørgensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Poul Hansen (Grenaa), Conradsen [næstformand], Ditlevsen, Lysholt Hansen, Hougaard [formand], Per Hækkerup, Viola Nørlov, Sofie Pedersen, Kr. Juul, Foged, Karlskov Jensen, Krogh, Ellen Poulsen, Marie Antoinette von Lowzow, Jacob Pedersen, Gertie Wandel og Ingeborg Refslund Thomsen). Betænkning (B. sp. 399) afgivet $24/3$. (Ordfører: Poul Hansen (Grenaa)). 2. beh. $12/4$ (F. sp. 4167). Henvis tilfornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $20/4$ (F. sp. 4403). *Loven stadfæstet 26. april 1956.* (Lovt. nr. 106).

Bestemmelserne angående *statstilskud til husholdningsskolerne* har siden 1942 i alt væsentligt svaret til de for højskolerne gældende regler. I forbindelse med den *ændring af højskoleloven*, der gennemførtes ved lov nr. 133 af 29. april 1955 (årbog 1954—55, side 380) tog man derfor spørgsmålet om en *tilsvarende ændring af husholdningsskoleloven* op til overvejelse, og i efteråret 1954 — kort tid før højskolelovforslagets fremsættelse i folketinget — modtog undervisningsministeriet *henvendelse herom fra Foreningen af Husholdningsskoler og Foreningen af danske Husholdningsslærerinder.*

De forhold, der begrundede den ved den ny højskolelov gennemførte *forhøjelse af statens tilskud til højskolerne og landbrugsskolerne*, gør sig ifølge bemærkningerne til forslaget til nærværende lov også gældende for husholdningsskolernes vedkommende: den voldsomme prisstigning siden 1942 har i høj grad ramt også disse skoler især med hensyn til væsentlige, ikke tilskudsberettigede udgiftsposter som vedligeholdelse, brændsel, madvarer og medhjælp. Hertil kommer ligesom for højskolerne vedkommende, at den i 1942 indførte *forhøjelse af lønningstilskuddet til 50 pct. af skolernes lønudgifter* ikke medførte en tilsvarende egentlig driftslettelse for skolerne, som selv måtte bære halvdelen af enhver stigning på denne post.

Da ministeriet derfor anså det for naturligt og ønskeligt, at *husholdningsskolerne fortsat i tilskudsmæssig henseende i alt væsentligt sidestilles med højskolerne og landbrugsskolerne*, fremsattes forslaget til nærværende lov, der, bortset fra ganske enkelte afvigelser som følge af skolernes forskellige karakter, svarer til den ændrede højskolelov.

Dette gælder således *adgang til dispensation fra elevtalskravene, forhøjelse af en række tilskud* i forbindelse med en *forenkling af løntilskudsberegningen* og optagelse af højskolelovens *bestemmelser om pensions- og anciennitetsforhold*.

Herudover er det fundet administrativt hensigtsmæssigt at indføre *lovhjemmel for anvendelse af statslånsbestemmelserne også på husholdningsseminarierne* i stedet for som hidtil for disse at være henvist til at søge speciel finanslovshjemmel i hvert enkelt tilfælde, der måtte foreligge.

Endelig er *aldersbetingelsen i henseende til opnåelsen af elevunderstøttelse* ændret og *det pligtige timetal, udover hvilket en husholdningslærerinde skal have en særlig beregnet overtimebetaling, nedsat fra 1 200 til 1 100 timer årlig*.

Om lovens nærmere indhold henvises til nedenstående bemærkninger, hvis paragrafhenvvisninger, hvor intet andet er anført, gælder loven om husholdningsskoler og husholdningsseminarier m. m.

Der gives ved tilføjelse af et nyt stykke til § 4 mulighed for under særlige omstændigheder at *dispensere fra de i §§ 3 og 4 angivne elevtalskrav*, forudsat at amtet, egnens kommuner eller en stedlig kreds yder skolen $\frac{1}{3}$ af det tilskud, den ville have opnået efter de almindelige tilskudsregler. Staten yder i så fald de resterende $\frac{2}{3}$ af det normale tilskud.

Bestemmelsen svarer ganske til højskolelovens § 6, stk. 4.

Ved en ændring af § 5, stk. 1, *ændres aldersbetingelsen for elever*, der kan medregnes ved beregning af årselevernes antal, således, at elever nu blot skal være fyldt 17 år inden kursusets afslutning, mens de tidligere skulle være fyldt 17 år inden kursusets begyndelse.

Ændringen, der er anbefalet af husholdningsinspektøren og undervisningsministeriets husholdningsudvalg, er ønsket af både Foreningen af Husholdningsskoler og Foreningen af danske Husholdningslærere under henvisning til, at mange unge piger af hensyn til deres videre uddannelse gerne vil tage et husholdningsskoleophold allerede i 16—17 års alderen.

Statstilskuddene forhøjes gennem en række ændringer til § 6.

Grundtilskuddet udgør således efter en ny affattelse af *stk. 1, punkt 1*, 4 000 kr. for så vidt angår skoler med højst 30

årselever, 3 000 kr. forsåvidt angår skoler med 31—50 årselever, samt 2 000 kr. forsåvidt angår skoler med 51 årselever og derover.

Bestemmelsen svarer ganske til højskolelovens § 8, stk. 1, punkt 1.

Tilskuddet efter § 6, stk. 1, punkt 2, udbetales efter den nye affattelse med 3¹/₂ pct. af værdien af skolens bygninger og inventar. Denne værdi fastsættes af undervisningsministeren på grundlag af en på ministeriets foranstaltning foretagen vurdering af bygningerne m. v. som skoleejendom. Forstander- og lærerboliger medregnes, men ikke grundværdien samt landbrugs- og avlsbygninger. Hvis skolen benytter lejede bygninger, betales halvdelen af en af undervisningsministeren godkendt leje.

Ved ændringen er bestemmelsen påny gjort enslydende med højskolelovens § 8, stk. 1, punkt 2, og den er, forsåvidt angår statstilskuddet til forrentning og vedligeholdelse af bygninger m. v., bragt i overensstemmelse med tekstanmærkning nr. 42 ad finanslovs-konto § 20 IV. G. 1. på finansloven for finansåret 1955—56.

Efter en ændret affattelse af § 6, stk. 1, punkt 3, angående *tilskud til lærelønninger* m. v. ydes dette med 70 pct. (mod hidtil 50 pct.) af skolens kontante udgifter til lærerlønninger, herunder også forstanderlønning, forsåvidt skolen er en selvejende institution, der drives helt for egen regning; i andre tilfælde medregnes ved tilskudsberegningen en for forstanderen i forhold til hendes timetal beregnet løn, svarende til begyndelseslønnen med sædvanlige tillæg for en enelærer på landet.

Bestemmelsen indeholder iøvrigt en *forenkling af tilskudsberegningen*, idet den tilskudsberettigede mindsteløn fremtidig bliver et fast beløb, svarende til begyndelseslønnen med sædvanlige tillæg for enelærere på landet, mens mindstelønnen hidtil har været andenlærerlønnen med stigende alderstillæg.

Efter ændringen er bestemmelsen enslydende med højskolelovens § 8, stk. 1, punkt 3, dog som hidtil med 2 afvigelser:

1. *Fuldt timetal er 960 for husholdningsskolelærerinder*, mens det for højskolelærere er 600 (for højskoleforstandere 540).

2. Bestemmelsen indeholder i modsætning til højskoleloven en særlig, i det højere pligtige timetal begrundet *regel*

om forholdsmæssigt beregnet overtimebetaling til lærerinder, der har timer udover et vist maksimum. Dette maksimum er efter ønske fra Foreningen af Husholdningsskoler og Foreningen af danske Husholdningslærerinder nedsat fra 1 200 til 1 100 timer.

I det oprindelige lovforslag var forstanderens pligtige timetal i lighed med lærernes fastsat til 960 timer årlig, hvilket svarede til den hidtidige ordning og således også udgjorde en afvigelse fra højskoleloven. Dette ændredes imidlertid under behandlingen i folketinget således, at en *forstanders pligtige timetal* også i nærværende lov fastsættes til 540 timer årlig.

Ved en ændring af § 6, stk. 1, punkt 4, forhøjes tilskuddet til anskaffelse af undervisningsmateriel fra 35 pct. til 50 pct. af anskaffelsesudgiften svarende til tilskuddet efter højskoleloven.

§ 6, stk. 2—5, angående de af staten ydede direkte *alderstillæg* til forstandere og lærere er ved en ny affattelse bragt i overensstemmelse med højskolelovens regler herom. Dog har man ved affattelsen af stk. 2 opretholdt adgangen for forstanderne til — uanset timetal — at oppebære fuldt alderstillæg, hvilket svarer til de efter den tidligere lov gældende regler, hvorefter der altid er ydet fulde alderstillæg til forstanderne, selvom de på grund af varetagelsen af forstanderhvervet ikke har kunnet bestride det fulde antal undervisningstimer.

Ved en ny affattelse af §§ 7 og 8 er reglerne om *pensions- og anciennitetsforhold* — bortset fra en enkelt afvigelse med hensyn til tidspunktet for den nye pensionsordnings ikrafttræden — bragt i overensstemmelse med det tilsvarende afsnit VI i højskoleloven, idet *pensionskassen for højskoler og landbrugsskoler* med folketingets finansudvalgs samtykke fra 1. april 1954 at regne er udvidet til også at omfatte ledere og lærere ved de godkendte husholdningsskoler. Der er herved skabt en *egentlig, tjenestemandslignende pensionsordning* for forstandere og lærere ved de pågældende skoler.

De nærmere regler med hensyn til optagelse af medlemmer, beregning af medlemsbidrag, fastsættelse af lønningsindtægt, pensionsberegning og udbetaling m. v. fastsættes i en vedtægt for pensionskassen, der skal stadfæstes af undervisningsministeren, finansministeren og handelsministeren.

Pensionskassen oppebærer tilskud fra statskassen efter nærmere i vedtægten fastsatte bestemmelser.

§ 8 giver nærmere regler for *fastsættelse af tjenestealder ved overgang til lærerstilling i folkeskolen eller staten* og omvendt ved overgang fra fastansættelse i statens eller folkeskolens tjeneste til tjeneste ved de af nærværende lov omfattede skoler.

Ved ændringer i §§ 12 og 13 er *statslånsbestemmelserne for husholdningsskolerne* bragt i overensstemmelse med tekstanmærkning nr. 9 ad finanslovkonto § 30 I. C. 1. på finansloven for finansåret 1955—56 og med de for højskolerne gældende regler, og ved en ny § 19 er der skabt hjemmel for at anvende disse bestemmelser *også på husholdningsseminarierne*.

Ifølge lovens *ikrafttrædelsesbestemmelse* sker beregningen efter de nye regler første gang for det statstilskud, der beregnes for finansåret 1954—55 og udbetales i finansåret 1955—56. De i loven indeholdte forhøjede lønkrav til skolerne gælder fra 1. april 1955.

Loven anslås at ville medføre en *årlig merudgift på ialt ca. 380 000 kr.* som følge af de ændrede tilskudsregler. En nærmere specifikation findes i bemærkningerne til lovforslaget.

Lovforslaget fik under behandlingen i folketinget tilslutning fra alle sider som en nødvendig ajourføring i forhold til højskolelovens regler.

Under 1. behandling rejstes dog enkelte spørgsmål om ændringer i lovforslaget. Således fandt *Hanne Budtz (KF)*, at der burde gives *adgang til optagelse* på husholdningskursus allerede når eleverne var fyldt 16 år, og bl. a. *Ingeborg Refslund Thomsen (RV)* berørte spørgsmålet om en *nedsættelse af forstanderes pligtige timetal*.

Efter udvalgsbehandlingen *ændredes lovforslaget* som ovenfor ved omtalen af § 6, stk. 1, punkt 3, anført, *forsåvidt angår forstanderes timetal*, mens der ikke skete nogen yderligere nedsættelse af elevernes tilgangsalder.

Lovforslaget vedtoges enstemmigt ved 3. behandling.

90. Lov om udskydelse af revisionen af lov om folkebiblioteker. (Undervisningsminister *Bomholt*). [A. sp. 1279. — C. sp. 105].

Fremsat skriftligt i folketinget $\frac{7}{2}$ (F. sp. 2586). 1. beh. $\frac{14}{2}$ (F. sp. 2813). Partiernes ordførere: Lysholt Hansen, Øster-

gaard, Jacob Pedersen, Svend Jørgensen, Alfred Jensen og Søren Olesen. 2. beh. ²²/₂ (F. sp. 3050). 3. beh. ²⁴/₂ (F. sp. 3135). *Loven stadfæstet 16. marts 1956.* (Lovt. nr. 51).

Loven har følgende indhold:

Den i § 5, stk. 2, i lov nr. 264 af 27. maj 1950 om folkebiblioteker som ændret ved lov nr. 38 af 2. marts 1955 om udskydelse af revisionen af nævnte lov [årbog 1954—55, side 392] indeholdte bestemmelse om, at forslag til lov om revision af de i loven fastsatte satser for driftstilskud m. v. til de enkelte folkebiblioteker fremsættes af undervisningsministeren i folketingsåret 1955—56, ændres derhen, at loven vil være at forelægge til revision i folketingsåret 1956—57.

Udskydelsen af revisionen begrundes i bemærkningerne til det af undervisningsministeren fremsatte lovforslag således:

„De i § 5, stk. 1 a og b i lov nr. 264 af 27. maj 1950 om folkebiblioteker anførte satser for statstilskud til driften af folkebibliotekerne fremkom ved lovens udarbejdelse gennem en ajourføring under hensyn til det da gældende prisniveau i forhold til det prisniveau, der lå til grund for fastsættelsen af de tilsvarende bestemmelser i lov nr. 128 af 7. april 1936 om statsunderstøttede biblioteker som ændret ved lov nr. 184 af 30. marts 1946. Med henblik på eventuelle yderligere ændringer i prisniveauet fandt man det rimeligt at foreslå en revision af loven for disse bestemmelsers vedkommende efter 5 års forløb.

Den indstilling, man i anledning af lovens forestående revision har modtaget fra biblioteksrådet, indeholdt imidlertid forslag, der rakte udover en ajourføring af tilskuddene under hensyn til prisniveauet, og dens færdigbearbejdelse kunne derfor ikke foretages i folketingsåret 1954—55, hvorfor lovens revision ved lov nr. 38 af 2. marts 1955 blev udskudt til folketingsåret 1955—56. Da den nu i undervisningsministeriet færdigbehandlede indstilling har en ikke ubetydelig økonomisk rækkevidde, foreslås efter forhandling med finansministeriet lovens revision udskudt i yderligere et år til folketingsåret 1956—57.“

Af undervisningsministerens fremsættelsestale anføres:

„Efter de nødvendige forhandlinger med de kommunale organisationer gennem indenrigsministeriet og med forsvarsministeriet er indstillingerne om ændringer i loven nu færdigbehandlet i undervisningsministeriet, der i princippet kan tiltræde dem.

Forslagene vil utvivlsomt på længere sigt medføre en intensivring og udvidelse af bibliotekernes virksomhed, men vil ikke i sig selv medføre, at bibliotekerne får væsentligt større midler til rådigg-

hed. Den økonomiske konsekvens af forslaget er, at en række udgifter — anslået til $1\frac{1}{2}$ —2 mill. kr. — som hidtil har påhvilet kommunerne, fremtidig skal afholdes af statskassen. For det offentlige — stat og kommuner som helhed — bliver der ikke tale om nogen merudgifter af betydning ved nyordningen, men det kan jo ikke nægtes, at denne vil influere på statsbudgettet, og jeg har derfor i forståelse med min kollega den højtærede finansminister ment at burde foreslå, at lovens revision udskydes yderligere et år, nemlig til folketingsåret 1956—57.

Jeg gør dette i bevidstheden om, at folkebibliotekerne ved biblioteksloven af 1950 opnåede så store økonomiske fordele fra staten, at de, selvom statstilskuddenes værdi siden da er blevet noget forringet på grund af prisudviklingen, ikke vil komme i nogen nødsituation ved endnu en kortere tids udsættelse af den i loven foreskrevne revision.“

Lovforslaget mødte i folketinget tilslutning fra samtlige partier med undtagelse af det kommunistiske, hvis ordfører fandt det påkrævet, at revisionen blev foretaget i den løbende samling.

Lovforslaget gennemførtes uden udvalgsbehandling og vedtoges uændret med 101 stemmer mod 6.

91. Lov om Danmarks Biblioteksskole. (Undervisningsminister *Bomholt*). [A. sp. 1281. — C. sp. 423].

Fremsat skriftligt i folketinget $\frac{7}{2}$ (F. sp. 2587). 1. beh. $\frac{14}{2}$ (F. sp. 2813). Partiernes ordførere: Lysholt Hansen, Østergaard, Jacob Pedersen, Svend Jørgensen, Alfred Jensen og Søren Olesen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Lysholt Hansen, Kaj Andresen, Conradsen, Hougaard, Frode Jakobsen, Kolbjørn, M. Larsen [formand], Lars M. Olsen, Østergaard, Henry Hansen, Krogh, Ladefoged, Ellen Poulsen, Jacob Pedersen, Hvidberg [fra $\frac{12}{4}$ Gudrun Hasselriis], Gertie Wandel og Svend Jørgensen [næstformand]). Betænkning (B. sp. 605) afgivet $\frac{28}{4}$. (Ordfører: Lysholt Hansen). 2. beh. $\frac{9}{5}$ (F. sp. 4631). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 695) afgivet $\frac{14}{5}$. 3. beh. $\frac{18}{5}$ (F. sp. 4718). *Loven stadfæstet 25. maj 1956.* (Lovt. nr. 132).

En *faglig uddannelse af vordende bibliotekarer ved folkebibliotekerne* har iflg. bemærkningerne til lovforslaget været organiseret siden 1918, først som 3 mdr.s kursus, der afholdtes hvert andet år, men efterhånden udvidet til en 1-årig biblioteksskole, der afholdtes hvert

år. En betingelse for optagelsen har bl. a. været en 3-årig elevtid ved et større folkebibliotek. Denne uddannelsesordning har hidtil haft hjemmel i lov nr. 264 af 27. maj 1950 om folkebiblioteker § 8, hvorefter biblioteksdirektøren under biblioteksrådets medvirken skulle organisere den faglige bibliotekaruddannelse.

Med folkebibliotekernes meget stærke vækst siden den første bibliotekslovs vedtagelse i 1920 er kravet om en virkelig faglig uddannelse blevet stærkere og stærkere, og der har i de senere år været almindelig enighed om, at den hidtidige uddannelse måtte betegnes utilfredsstillende. Hertil kommer, at der fra de videnskabelige og faglige bibliotekers side har været stærke ønsker fremme om at få tilrettelagt en systematisk biblioteksfaglig uddannelse af bibliotekarer samt biblioteksassistenter ved disse biblioteker.

Efter en sådan udvidelse af biblioteksskolens område falder bestemmelser om skolens virksomhed ikke længere naturlig ind under rammerne af lov om folkebiblioteker, men man har fundet det mest hensigtsmæssigt at gennemføre en særlig lov om Danmarks Biblioteksskole, hvorved der er lagt vægt på det for skolen og hele uddannelsen gavnlige i, at biblioteksskolen bliver *en selvstændig institution* med en ledelse, der er direkte ansvarlig overfor undervisningsministeriet, på samme måde som tilfældet er for de øvrige højere læreanstalters vedkommende.

§ 1 har følgende ordlyd:

„Danmarks Biblioteksskole er statens læreanstalt for bibliotekarer ved folkebiblioteker og for bibliotekarer og biblioteksassistenter ved videnskabelige og faglige biblioteker.

Skolen meddeler de studerende den fornødne biblioteks-faglige uddannelse og skal desuden virke for fremme af teoretiske studier indenfor biblioteksvæsenets forskellige områder.

For sognebibliotekarer afholdes ved biblioteksskolens foranstaltning særlige korte kursus. Disse bibliotekarer kan også deltage i det første halvårskursus for elever.“

For bibliotekarer og biblioteksassistenter ved videnskabelige og faglige biblioteker har der hidtil ikke været tilrettelagt nogen almindelig biblioteksfaglig uddannelse, men de pågældende har været henvist til at skaffe sig den fornødne viden på dette område ved selvstudier og ved ældre kollegers velvillige bistand. Efterhånden som biblioteksvæsenet er vokset, og de ældre bibliotekarers tid er blevet stadig stærkere beslaglagt, ligesom de nyansatte hurtigst muligt har måttet specialisere sig indenfor det felt, hvor de efter deres kvalifikationer er bedst egnede, er det blevet umuligt at bibringe de nyansatte bibliotekarer og assistenter den nødvendige almenteoritiske uddan-

nelse samtidig med den praktiske oplæring i biblioteksarbejdet. Det er derfor fundet ønskeligt at henlægge undervisningen af disse, som hidtil har fundet sted i form af frivillige kursus, til Danmarks Biblioteksskole.

Biblioteksskolen vil på denne måde blive delt i *to sektioner*, en for folkebibliotekarer og en for personalet ved de videnskabelige og faglige biblioteker. Hver af disse to grupper af elever må have en undervisning, der svarer til deres specielle behov, men dette udelukker ikke, at der i en række fag vil kunne etableres fællesundervisning for alle elever, ligesom der i det hele taget må tilstræbes et samarbejde mellem de to elevgrupper.

Stk. 3 indsattes ved lovforslagets 2. behandling som et resultat af udvalgsarbejdet ud fra den betragtning, at det må anses for hensigtsmæssigt, at også de kursus, som i de senere år ved bibliotekstilsynets foranstaltning har været afholdt for *sognebibliotekarer*, lægges ind under Danmarks Biblioteksskole, samt at sognebibliotekarerne får adgang til at deltage i det første halvårskursus for elever.

Herudover skal biblioteksskolen virke for fremme af teoretiske studier indenfor biblioteksvæsenets forskellige områder, f. eks. gennem afholdelse af *frie forelæsningsrækker*, tilgængelige for alle, der er beskæftiget i biblioteksvæsenet.

I §§ 2—4 gives der i konsekvens af biblioteksskolens oprettelse som en institution omfattende 2 selvstændige områder indenfor biblioteksvæsenet regler om, at skolens *øverste ledelse* varetages af et *skoleråd* bestående af 3 personer (biblioteksdirektøren, rigsbibliotekaren og en repræsentant for undervisningsministeriet), mens den *daglige ledelse* er hos en biblioteksuddannet rektor. Mens rektorstillingen tænkes oprettet som tjenestemandstilling, skal skolens øvrige lærerkræfter være dels honorarlønnede *lektorer*, dels timelærere.

Ifølge § 5 udfærdiger undervisningsministeriet efter indstilling af skolerådet *undervisningsplan og reglement* for skolen og fastsætter efter forhandling med det i lov om folkebiblioteker omhandlede biblioteksråd *betingelserne for optagelse* på skolen af elever, der ønsker at uddanne sig til folkebibliotekarer.

Forsåvidt angår *folkebibliotekaruddannelsen*, er det hensigten, at den samlede elevtid som hidtil skal være 4 år efter studentereksamen, lærereksamen eller anden dermed ligestillet eksamen. Men mens eleverne under den hidtidige ordning er begyndt med 3 års praktisk uddannelse ved et større folke-

bibliotek, hvorefter de er optaget på biblioteksskolen til 1 års afsluttende teoretisk uddannelse, skal uddannelsen i fremtiden tilrettelægges således, at eleven begynder med $\frac{1}{2}$ års praktisk uddannelse på et bibliotek og derefter deltager i $\frac{1}{2}$ års kursus på biblioteksskolen. Det vil herigennem kunne konstateres, om eleven dels egner sig for det praktiske arbejde, dels har de fornødne evner til det teoretiske studium. Under det halve år på biblioteksskolen skal undervisningen for en væsentlig del tage sigte på at forberede eleverne til selvarbejde i den påfølgende egentlige elevtid, og der kan eventuelt medgives dem opgaver til selvstændig løsning i løbet af denne, således at bibliotekarerne ved de uddannelsesberettigede biblioteker ikke som hidtil skal være forpligtede til at give eleverne en vis teoretisk undervisning sideløbende med den praktiske oplæring. Den praktiske uddannelse skal så finde sted ved et bibliotek i løbet af de 2 følgende år, og endelig skal uddannelsen afsluttes med 1 års undervisning på biblioteksskolen. Man opnår herved en bedre fordeling af det teoretiske og det praktiske stof, og den ønskede udvidelse af skolen gennemføres uden nogen forlængelse af den samlede elevtid. Uegnede elever skal sigtes fra i løbet af det første elevår, således at man undgår optagelsesprøve til skolen efter 3 års elevtid.

Ifølge lovforslagets bemærkninger var det oprindeligt tanken, at den teoretiske uddannelse skulle strække sig over 2 år, nemlig første og sidste år af den fireårige læretid afbrudt af 2 års praktisk uddannelse ved et bibliotek.

Dette gik man imidlertid bort fra under udvalgsbehandlingen, hvorefter ovennævnte ordning fandt udtryk i udvalgsbetænkningen.

Udgiften ved skolens drift bevilges ifølge § 6 på de årlige finanslove.

Om de økonomiske konsekvenser af loven findes en række oplysninger i et bilag til lovforslaget. Det fremgår heraf bl. a., at den årlige udgift til den hidtidige biblioteksskole, alt taget i betragtning, næppe har været under 45 000 kr., mens den årlige udgift til skolen efter lovens nyordning anslås til ca. 125 000 kr. Den *årlige merudgift* påregnes således at ville udgøre

ca. 80 000 kr., hvoraf ca. 34 000 kr. må henføres til de videnskabelige og faglige bibliotekers andel i skolen.

§ 7 fastsætter lovens *ikrafttrædelsesdato* til den 1. juli 1956 og ophæver den førnævnte bestemmelse i folkebibliotekslovens § 8.

Ikrafttrædelsen var i lovforslaget oprindeligt fastsat til den 1. april 1957, men dette ændredes under udvalgsbehandlingen, dels for at skabe fuld klarhed over uddannelsesvilkårene for de elever, der antages i sommeren 1956, dels af frygt for tilbageholdenhed hos bibliotekerne med hensyn til antagelsen af elever, hvis loven først skulle træde i kraft det følgende år, et forhold, som måtte anses for uheldigt i betragtning af den herskende mangel på bibliotekarer.

Lovforslaget mødtes ved 1. behandling i folketinget af visse betænkeligheder fra venstres, det konservative folkepartis, det radikale venstres og retsforbundets side. Betænkeligheder, som dels var af økonomisk karakter, dels skyldtes frygten for en overbetoning af den teoretiske side af uddannelsen.

I det nedsatte *udvalg* opnåedes enighed mellem et *flertal* (udvalget med undtagelse af de konservative medlemmer) og ministeren om de ovenfor omtalte ændringer, mens *mindretallet* (de konservative medlemmer) fandt, at en eventuel omlægning af bibliotekarernes uddannelse burde ske indenfor folkebibliotekslovens rammer, og ikke på nuværende tidspunkt ønskede at medvirke til oprettelse af en ny læreanstalt som foreslået i lovforslaget og med de deraf følgende udgifter.

Efter vedtagelsen af de nævnte ændringsforslag fandt såvel venstre som det radikale venstre, at lovforslaget havde fået en sådan form, at de kunne stemme for det, mens de konservative udfra de ovenfor anførte grunde ikke kunne medvirke til dets gennemførelse.

Lovforslaget vedtoges herefter ved 3. behandling med 120 stemmer mod 29 (K.F og DR); 1 grønlandsk medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

92. Lov om oprettelse af Statens kunsthøjsskole og Eckersberg-Thorvaldsensfondet. (Undervisningsminister *Bomholt*). [A. sp. 973. — C. sp. 425].

Fremsat skriftligt i folketinget 19/1 (F. sp. 2257). 1. beh. 24/1 (F. sp. 2341). Partiernes ordførere: Lars M. Olsen, Conrad Kofod, Kristen Amby, Johs. Christiansen, Aksel Larsen og Alfred Jørgensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Lars

M. Olsen, Alsing Andersen [formand], Kaj Andresen, Poul Hansen (Grenaa), Erhard Jakobsen, Holger Larsen, Th. Mikkelsen, Axel Ivan Pedersen, Conrad Kofoed, Henry Christensen, Heilesen, Lorentzen, Helga Pedersen, Kristen Amby, Bruun de Neergaard, Hvidberg [fra $\frac{12}{4}$ Rasting] og Johs. Christiansen [næstformand]). Betænkning (B. sp. 641) afgivet $\frac{4}{5}$. (Ordfører: Lars M. Olsen). 2. beh. $\frac{9}{5}$ (F. sp. 4643). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 697) afgivet $\frac{14}{5}$. 3. beh. $\frac{10}{5}$ (F. sp. 4719). *Loven stadfæstet 25. maj 1956.* (Lovt. nr. 133).

Loven har følgende indhold:

§ 1. Til fremme af *den billedkunstneriske medvirken ved udformning og udsmykning af statens bygninger og anlæg* oprettes et fond under navnet *Statens kunstfond*, der stilles under en særlig styrelse, jfr. § 3.

På de årlige finanslove stilles et beløb af 700 000 kr. til rådighed for fondet. Hvad der af denne rådighedssum ikke måtte blive brugt i det enkelte år, henlægges til senere anvendelse i samme øjemed.

En del af fondets rådighedsbeløb, dog ikke udover en trediedel, vil kunne anvendes som *tilskud til kommunale bygninger* eller andre for offentligheden eller for videre kredse tilgængelige bygninger og anlæg.

§ 2. Til understøttelse af *ældre fortjente danske kunstnere* eller sådanne efterladte samt subsidiært til støtte for *talentfulde unge kunstnere* oprettes et fond under navnet *Eckersberg-Thorvaldsenfondet*, der stilles under en særlig styrelse, jfr. § 3.

På de årlige finanslove stilles et beløb af 75 000 kr. til rådighed for fondet. Hvad der af denne rådighedssum ikke måtte blive brugt i det enkelte år, henlægges til senere anvendelse i samme øjemed.

§ 3. De nærmere bestemmelser om forvaltningen af de i § 1 og § 2 nævnte fonds, herunder om styrelsernes sammensætning, om fondenes virksomhed og om styrelsernes regnskabsaflæggelse m. m., fastsættes ved kongelig anordning.

§ 4. Denne lov har virkning fra den 1. april 1956.

Loven optages til revision senest i folketingsåret 1960—61.

Af bemærkningerne til lovforslaget anføres:

I. Statens kunstfond.

„Medens det kan synes, som om landets bygninger i tidligere tid i højere grad har været genstand for billedkunstnerisk udsmykning, må det erkendes, at den danske stats bygninger gennem de sidste generationer stort set har været blottet for billedkunstnerisk udsmykning, når bortses fra den, der gennem de sidste årtier er bekostet af Ny Carlsbergfondet og andre fonds og legater, hvis påskønnelsesværdige initiativ i en del tilfælde er kommet også statslige og kommunale bygninger til gode.

At staten således kun i så ringe omfang har gjort noget for udsmykning af sine bygninger, hænger formentlig bl. a. sammen med den i det moderne, demokratiske samfund foregåede decentralisering af ansvaret for statsbyggeriet. Dette ansvar er nemlig udstykket på en række myndigheder, af hvilke ingen selvstændig har haft til opgave at drage omsorg for bygningernes udsmykning, og det nødvendige initiativ i økonomisk og kunstnerisk henseende har derfor manglet, således at man efterhånden ganske har set bort fra bevillinger til sådanne formål.

En nyordning på dette område vil i overensstemmelse hermed foruden de nødvendige økonomiske midler til løsning af de større kunstneriske opgaver kræve oprettelse af et centralt offentligt organ til bestyrelse af disse midler.

Allerede fra 1930'erne har der da også fra forskellig side været udfoldet bestræbelser for at formå staten til at tage skridt til etablering af en mere omfattende kunstnerisk udsmykning af offentlige bygninger.

Således rettede i 1939 den samlede danske kunstnerstand en henvendelse til den daværende regering om, at der ved udførelsen af offentlige bygningsværker skulle afsættes passende beløb til deres kunstneriske udsmykning, når der fra den projekterende arkitekt forelå en begrundet indstilling herom. Henvendelsen fik ikke noget resultat, og sagen rejstes derfor påny i 1941, denne gang af *direktionen for kunstakademiet*, der under indtryk af de dengang herskende vanskelige økonomiske forhold for en del af kunstnerne, foruden en kunstnerisk udsmykning af statsbygninger, foreslog en bevilling til understøttelse af bildende kunstnere.

Denne henvendelse resulterede i en forhøjelse på 5 000 kr. til 15 000 kr. af *undervisningsministeriets bevilling til indkøb af kunst* samt i en henvendelse fra statsministeriet til de øvrige ministerier med henstilling om, at der ved opførelsen af nye statsbygninger søgtes afsat midler til en kunstnerisk udsmykning, hvor en sådan efter byggeriets karakter og art måtte findes naturlig. I de følgende år optoges spørgsmålet om at tilvejebringe en fast procentafgift af bevillinger til offentlige byggerier flere gange til overvejelse i under-

visningsministeriet, uden at det dog resulterede i en særlig ordning på dette punkt, indtil der i maj 1952 påny rettedes henvendelse herom fra *kunstnerorganisationerne* til regering og rigsdag.

Denne henvendelse understregedes gennem et stort *demonstrationstog til folketinget* i december 1953, under hvilket kunstnerorganisationerne med kunstakademiets fulde tilslutning anmodede om nedsættelse af et undervisningsministerielt udvalg, der blandt andet skulle fremkomme med forslag til en lovgivning om, at 2 pct. af byggesummen ved alt statsligt byggeri skulle indgå i et fond, hvis midler skulle forvaltes af en særlig bestyrelse og anvendes til kunstnerisk udsmykning af nybygninger i samarbejde med byggeforetagendets arkitekt, samt at man skulle undersøge mulighederne for at tilvejebringe midler også til udsmykning af kommunalt byggeri.

I erkendelse af, at staten i vor tids samfund må have særlige forpligtelser overfor kunsten, nedsatte undervisningsministeren den 3. februar 1954 en kommission, *undervisningsministeriets kunstkommision*, der blandt andet fik til opgave at behandle spørgsmålet om tilvejebringelse og forvaltning af midler til kunstnerisk udsmykning af offentlige bygninger og andre bygninger, som efter kommissionens skøn måtte findes egnede til at omfattes af et herhenhørende forslag.

Kommissionen har undersøgt, i hvilket omfang der ydes statsstøtte til kunstnerisk udsmykning af offentlige bygninger i forskellige lande, hvis samfundsstruktur står den danske nær. Det har herved vist sig, at der i en række vesteuropæiske lande i en årrække har eksisteret ordninger med hensyn til en kunstnerisk udsmykning af statsbygninger, som nærmer sig den, kunstnerorganisationerne her har ønsket gennemført.

Det er endvidere for kommissionen oplyst, at adskillige større europæiske byer årligt yder undertiden endog meget betydelige beløb til kunstnerisk udsmykning i de pågældende byer.

Denne helt nye indstilling overfor kunsten fra det offentlige og især fra statens side, som også nærværende lovforslag giver udtryk for, vil utvivlsomt få en *betydningsfuld indflydelse på kunstens udvikling* fremover, idet det herigennem nødvendiggjorte samarbejde mellem arkitekt, billedhugger og maler ikke alene vil formå at skabe nye kulturværdier ved at inddrage de bildende kunstnere i den aktive samfundsudvikling, men samtidig være af værdi for befolkningen, som ved sin færden i statslige og kommunale bygninger umiddelbart vil kunne opleve det kunstneriske samarbejdes resultater.

II. Eckersberg-Thorvaldsenfondet.

For at afhjælpe den økonomiske uret mod bildende kunstnere, der af forholdene tvinges til at afhænde deres værker til priser, som står i et åbenbart misforhold til den værdi, værkerne senere viser sig

at have, har man i nyere tid i en række lande indført en *afgift til kunstnerne ved senere overdragelser af deres værker*, den såkaldte „droit de suite“, enten som afgift af den værdistigning, værket undergår fra salg til salg, eller som en afgift, der pålignes alle offentlige salg af kunstværker, der er undergivet ophavsret. Erfaringerne i de lande, der hidtil har indført en sådan „droit de suite“, synes imidlertid ikke at have været gode. Ordningerne har allerede af rent praktiske grunde kun kunnet indbringe kunstnerne relativt beskedne beløb, og kunstnere, der udfører større udsmykningsopgaver eller større billedhuggerarbejder, eller hvis værker sjældent kommer ud i den offentlige kunstomsætning, vil ikke blive tilgodeset derigennem.

I Norge har man i kønsekvens heraf i stedet for en „droit de suite“ ved lov af 4. november 1947 gennemført en af kunstnerne selv administreret ordning, hvorefter der til fordel for ældre norske kunstnere, som har indlagt sig fortjeneste i norsk kunst, samt til disses efterladte, men også i en vis udstrækning til fordel for talentfulde unge kunstnere, ved al offentlig omsætning af bildende kunst, norsk såvel som udenlandsk, pålægges køberen i tilgift til købesummen at betale en afgift på 3 pct. af denne.

Ved henvendelsen af 1. december 1953 til regering og lovgivningsmagt henstillede kunstnernes faglige organisationer, at der i Danmark vedtoges en til denne norske lov svarende lov om *omsætningsafgift på bildende kunst*. Under hensyn til, at en effektiv kontrol med den offentlige kunstomsætning her i landet for tiden må anses for at være uigennemførlig, har kommissionen imidlertid ikke ønsket at fremsætte et sådant forslag, men har foretrukket at anbefale, at der ved *bevilling af et fast beløb på de årlige finanslove* oprettes et fond, der tilgodeser en tilsvarende kreds af kunstnere og sådanne efterladte som den norske ordning.“

Administrationen af kunstfondet var det, efter hvad *undervisningsministeren* oplyste i sin fremsættelsestale, hensigten at lægge i hænderne på en *styrelse* på 12 medlemmer „repræsenterende de forskellige interesser, der her kommer på tale, nemlig undervisningsministeriet, boligministeriet, statens museum for kunst, de kommunale råd og organisationer, kunstakademiets akademiråd og de anerkendte faglige kunstnerorganisationer. Den daglige ledelse af fondet tænker man sig henlagt til et mindre *forretningsudvalg* på 4—5 medlemmer. De nærmere regler om forvaltningen skal fastsættes ved en kgl. anordning. Et udkast til denne anordning er udarbejdet af kunstkommissionen.

Det må naturligvis blive fondets styrelse, der skal godkende, hvilke bygninger der skal udsmykkes, og hvilke kunstnere der skal udføre arbejderne. Det ligger imidlertid klart, at man i første række tænker udsmykningsarbejderne udført i forbindelse med nybygninger, hvorved et kunstnerisk samarbejde mellem arkitekt og kunstner

kan komme i gang lige fra byggeriets start. Men dette betyder ikke, at det skal være udelukket i begrænset omfang også at komme allerede eksisterende bygninger til hjælp, hvor disse i særlig høj grad trænger til udsmykning.“

Eckersberg-Thorvaldsenfondet tænktes ledet af en *styrelse* med repræsentation for undervisningsministeriet samt de organer, der har særligt kendskab til kunstneres personlige forhold, nemlig statens museum for kunst, akademirådet og de faglige organisationer.

Undervisningsministeren mente, at gennemførelsen af lovforslaget på afgørende måde indenfor en vigtig del af vort kulturliv ville medvirke til at styrke vor stilling blandt kulturnationerne.

Lovforslaget mødte ikke udelte tilslutning, idet man såvel fra venstres som det konservative folkepartis side nærede finansielle betænkeligheder ved oprettelsen af de foreslåede fonds.

I det udvalg, som fik sagen til behandling, indstillede socialdemokratiet og det radikale venstres repræsentanter lovforslaget til vedtagelse i uændret skikkelse, mens venstres og det konservative folkepartis repræsentanter ikke kunne medvirke til lovforslagets gennemførelse, „idet mindretallet finder det naturligt, at de forpligtelser, som det offentlige måtte have overfor kunsten og kunstnerne, løses ad sædvanlig bevillingsmæssig vej.“

Ved lovforslagets 2. behandling udtalte *Conrad Kofoed* som ordfører for venstre bl. a.:

„Selve lovforslaget er ikke ændret . . ., bortset fra at dækningsbeløbet nu skal tages af statens løbende indtægter, altså over skatterne. Nu kan man nok sige, at i forhold til statens budget er det kun et lille beløb, der er beregnet til kunstfonden, men da det skal tages af skatterne, mener vi stadig i mit parti, at der til udsmykning af statens bygninger kan bevilges ad anden vej, således som vi har gjort rede for i betænkningen. Jeg mener, at man når som helst kan bevilge et beløb hertil, således som vi bevilger til andre formål.“

Efter hvad *Bruun de Neergaard* (KF) anførte, mente det konservative folkeparti ligeledes, at det ville være bedre at gå bevillingsvejen i hvert enkelt tilfælde.

„Vi havde gerne medvirket til at oprette et virkeligt fond, hvor også private kunne få mulighed for at yde deres indsats, og vi håber, at de tanker, som vi har fremsat under første behandling og i udvalget, tanker, der går ud på, at man ved skattemæssige lempelser kunne opmuntre folk til at give bidrag til kunstneriske formål, må blive overvejet i det udvalg, som i øjeblikket arbejder med vore skatteproblemer.

Det forslag, vi her behandler, er jo ikke alene et spørgsmål om støtte til kunsten og kunstnerne, noget, som vi i og for sig kan billige og gerne vil støtte fra vor side, men det er også et spørgsmål om vor demokratiske stats ansvar overfor den fremtidige kulturelle udvikling i vort land. Forslaget giver en håndsrekning til kunst-

nerne, men løser ikke det sidste spørgsmål, statens ansvar overfor den kulturelle udvikling. Vi vil derfor ikke for øjeblikket medvirke til dette forslags gennemførelse.“

Kommunisterne støttede lovforslaget, mens retsforbundet gik imod det.

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget med 88 stemmer mod 6 (DR), idet 57 medlemmer (V og KF samt 1 grønlandsk medlem og medlem af det radikale venstre Kirkegaard) afholdt sig fra at stemme.

93. Lov om yderligere forlængelse af lov om bemyndigelse til opretholdelse af en dansk styrke i udlandet. (Forsvarsminister *Rasmus Hansen*). [A. sp. 2075. — C. sp. 429].

Fremsat skriftligt i folketinget $2\frac{3}{4}$ (F. sp. 4419). 1. beh. $\frac{2}{5}$ (F. sp. 4436). Partiernes ordførere: Victor Gram, Arnth-Jensen, Carsten Raft, Johs. Christiansen, Ingmar Wagner og Viggo Starcke. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Victor Gram, Holger Eriksen, Jens Hansen, Poul Hansen (Grenaa), Poul Hansen (Kalundborg) [formand], Urban Hansen, Per Hækkerup, Frode Jakobsen, Arnth-Jensen, N. Chr. Christensen [næstformand], Gideon, Jørgen Gram, Ladefoged, Carsten Raft, Ole Bjørn Kraft, Reedtz-Thott og Johs. Christiansen). Betænkning (B. sp. 659) afgivet $\frac{9}{6}$. (Ordfører: Victor Gram). 2. beh. $\frac{15}{5}$ (F. sp. 4708). 3. beh. $\frac{17}{5}$ (F. sp. 4749). *Loven stadfæstet 23. maj 1956.* (Lovt. nr. 123).

Loven har følgende indhold:

Den bemyndigelse, der ved lov nr. 241 af 4. juni 1947 § 1 er givet forsvarsministeren til at træffe nærmere angivne foranstaltninger i forbindelse med afsendelse og opretholdelse af en dansk besættelsesstyrke i udlandet, og som senest er forlænget ved lov nr. 144 af 29. april 1955 [årbog 1954—55, side 394] og samtidig er udvidet til at gælde, uanset om styrkens særlige opgaver som besættelsesstyrke måtte bortfalde, forlænges for et yderligere tidsrum af 1 år indtil den 15. maj 1957.

Ved fremsættelsen af lovforslaget anførte *forsvarsministeren*: „Med bemyndigelse i lov nr. 241 af 4. juni 1947 har Danmark fra 1947 opretholdt en besættelsesstyrke i Tyskland. Denne lov er sidst i 1955 blevet forlænget indtil den 15. maj 1956, idet den samtidig

blev gjort gældende, uanset om styrkens særlige opgaver som besættelsesstyrke bortfaldt, hvilket skete i maj 1955.

En forbliven af kommandoet i Tyskland udover 15. maj 1956 kræver en forlængelse af loven. Regeringen har overvejet, om loven skulle forlænges med et halvt eller med et helt år, men har fundet det rigtigst at foreslå loven forlænget med et år på samme måde som tidligere. I løbet af denne periode må man regne med en afklaring af spørgsmålet om nødvendigheden af kommandoets fortsatte forbliven i Tyskland, der jo hænger sammen med opstillingen af de tyske styrker.

Forslaget tager altså sigte på at forlænge loven med et år indtil 15. maj 1957.

Jeg skal iøvrigt gøre et par bemærkninger om grundlaget for kommandoets tilstedeværelse i Tyskland:

Ved Forbundsrepublikken Tysklands tiltrædelse af Den nordatlantiske Traktat afløstes besættelsesstatutten af *Bonn-overenskomsterne af 25. maj 1952*, således som disse er ændret ved *Parisaftalerne af oktober 1954*. Disse overenskomster suppleres ved noteveksling med den britiske regering med nødvendige *administrative udfyldningsaftaler*. Som et led i Parisaftalerne blev der desuden undertegnet en overenskomst om fremmede styrkers tilstedeværelse i Forbundsrepublikken Tyskland, og denne overenskomst tiltrådtes af Danmark i maj 1955, jfr. bemærkninger til lovforslaget om lovens forlængelse i 1955.

Grundlaget for overenskomsten af 22. april 1947 mellem Danmark og Storbritannien om et dansk kontingents deltagelse i Tysklands besættelse er bortfaldet som følge af denne udvikling, og denne kendsgerning vil blive konstateret ved noteveksling mellem den danske og den britiske regering.

Ved Parisaftalerne bestemtes det, at Bonn-overenskomsterne skulle afløses af aftaler mellem Forbundsrepublikken Tyskland og de lande, der har tropper stationeret i Tyskland, og at disse aftaler skulle baseres på NATO-statusoverenskomsten af 19. juni 1951. Forhandlinger herom foregår for tiden i Bonn.

Opmærksomheden henledes på, at kommandoet i henhold til rigsdagsbeslutning af 9. februar 1951 er afgivet til den øverstkommanderende for de allierede styrker i Vesteuropa, og at det er *de eneste danske styrker, der er afgivet til NATO*.

Forbundsrepublikken stiller vederlagsfrit kaserner, øvelsespladser og depoter m. v. til rådighed for kommandoet og har endvidere hidtil ydet et kontant bidrag til dækning af udgifter i forbindelse med kommandoets ophold i Tyskland. Gennemførelsen af aftalerne om et vesttysk forsvarsbidrag vil, som jeg nævnte ved sagens behandling for et år siden, have til følge, at *forbundsrepublikkens kontante bidrag til de fremmede styrker i Tyskland gradvis reduceres, og de*

forhandlinger, der føres med forbundsrepublikken om sagen, er endnu ikke afsluttet.“

I overensstemmelse med partiernes tidligere stillingtagen til lovforslag om kommandoet i Tyskland mødte lovforslaget tilslutning fra folketingets 3 største partier, men modstand fra det radikale venstre, kommunisterne og retsforbundet.

Som ordfører for det radikale venstre gjorde *Johs. Christiansen* gældende, at man ikke burde forlænge ordningen udover den tid, det ville tage at få afsluttet de overvejelser, der foregik i ministeriet om, hvilke besparelser der ville kunne foretages på de forskellige budgetter.

Efter en kortvarig udvalgsbehandling, der ikke resulterede i ændringsforslag, vedtoges lovforslaget uændret med 115 stemmer mod 24 (RV, DK og DR).

94. Lov om ændring i lov om tipning. (Af *Ninn-Hansen*). [A. sp. 735. — C. sp. 175].

Fremsat mundtligt i folketinget ²²/₁₁ (F. sp. 1108). 1. beh. ⁶/₁₂ (F. sp. 1779). Partiernes ordførere: Lars M. Olsen, Arnth-Jensen, Aksel Møller, Johs. Christiansen, Ingmar Wagner og Tholstrup. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Victor Gram, Einer-Jensen, Boye Hansen, Lysholt Hansen, Per Hækkerup, Erhard Jakobsen, Kolbjørn, Lars M. Olsen, Arnth-Jensen [næstformand], Givskov Christensen, Henry Hansen, Heick, Paabøl, Ninn-Hansen, Halfdan Hendriksen [formand], Poul Sørensen og Johs. Christiansen). Betænkning (B. sp. 347) afgivet ¹³/₃. (Ordfører: Halfdan Hendriksen). 2. beh. ¹⁶/₃ (F. sp. 3692). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 383) afgivet ²⁰/₃. 3. beh. ²²/₃ (F. sp. 3886). *Loven stadfæstet 28. marts 1956*. (Lovt. nr. 79).

Ved loven foretages nogle ændringer i tipsloven (lov nr. 278 af 9. juni 1948 som ændret ved lov nr. 230 af 27. maj 1950, lov nr. 216 af 7. juni 1952 og senere lov nr. 80 af 28. marts 1956), hvis § 7, stk. 1 og 2, havde følgende ordlyd:

„Stk. 1. Det overskud, der fremkommer efter udredelsen af statsafgiften, gevinsterne og udgifterne til administration, afskrivning, henlæggelser m. v. samt dividende, skal anvendes dels til idrættens fremme, dels til støtte af ungdommens friluftsliv og dels

til kulturelle, velgørende eller andre almennyttige formål efter nedenstående indbyrdes fordeling:

Udgør overskuddet til og med 1 mill. kr., tilfalder det fuldtud idrætsformål. Af beløb på over 1 mill. kr. og til og med 2 mill. kr. tilfalder 80 pct. idrætsformål. Af beløb på over 2 mill. kr. og til og med 3 mill. kr. tilfalder 60 pct. idrætsformål. Af beløb på over 3 mill. kr. og til og med 4 mill. kr. tilfalder 30 pct. idrætsformål. Af beløb herudover tilfalder 10 pct. idrætsformål. Såfremt restoverskuddet ikke overstiger 5 mill. kr., anvendes halvdelen af restoverskuddet til formål af almen kulturel karakter, herunder til unge kunstnere og videnskabsmænd, medens halvdelen anvendes til støtte af ungdommens friluftsliv og til velgørende eller andre almennyttige formål. Overstiger restoverskuddet 5 mill. kr., indgår den overskydende del af restoverskuddet i en fond, hvis midler stilles til rådighed som studielån eller legater til ubemidlede dygtige og evnerige unge, der søger uddannelse ved læreanstalter og fagskoler. De nærmere regler for forvaltningen af fonden samt studielånenes og legaternes tildelelse fastsættes ved særlig lov.

Stk. 2. Af det beløb, der skal anvendes til idrættens fremme, tilfalder 50 pct. „Dansk Idræts-Forbund“, 20 pct. „De danske Skytte-, Gymnastik og Idrætsforeninger“s skytteafdeling og 20 pct. idræts- og gymnastikarbejdet indenfor „De danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeninger“ og „De danske Gymnastikforeninger“, fordelt efter antallet af voksne aktive medlemmer i de to foreninger.

For restbeløbets vedkommende træffer indenrigsministeren med godkendelse af folketingets finansudvalg afgørelse om størrelsen af det beløb, der i de enkelte år skal anvendes, og om dette beløbs nærmere fordeling. De førnævnte idrætsorganisationer er ikke udelukket fra også at deltage i denne fordeling. Såfremt en af de nævnte idrætsorganisationer ikke ønsker at modtage nogen andel af overskuddet fra tipningen, tilfalder denne andel statskassen. På finansloven for det pågældende finansår bevilges der den pågældende organisation et beløb, der står i et rimeligt forhold til de beløb, andre idrætsorganisationer af tilsvarende karakter modtager gennem deres andel i tipningsaktieselskabets overskud“.

I sin oprindelige form gik lovforslaget ud på, at § 7, stk. 1, 2. led, 1.—5. punktum, skulle affattes således:

„Udgør overskuddet til og med 3 mill. kr., tilfalder det fuldtud idrætsformål. Overstiger overskuddet 3 mill. kr., tilfalder halvdelen, dog mindst 3 mill. kr., idrætsformål.“

Formålet hermed var at sikre idrætten en større andel i tipsmidlerne.

Til belysning af den foreslåede nye fordelingsregels virkninger anføres i bemærkningerne til lovforslaget:

„Ifølge Dansk Tipstjenestes beretning og regnskab for regnskabsåret 1. juli 1954—30. juni 1955 udgør det samlede overskud til for-

deling 8 610 501 kr. 22 øre, hvoraf der efter den gældende lov tilkommer idrætten 3 161 050 kr. 12 øre. Hvis fordelingen af nævnte overskudsbeløb fandt sted efter nærværende lovforslags regler, ville der tilkomme idrætten 4 305 250 kr. 61 øre eller 1 144 200 kr. 49 øre mere end efter de nugældende regler.“

Ved fremsættelsen af lovforslaget udtalte *forslagsstilleren* bl. a.:

„Da tipsloven blev vedtaget i 1948, var det hensynet til idrætten, der bevirkede lovens gennemførelse, men også modstanderne af tipningen ønskede at støtte idrætten og foreslog statsbevillinger dertil. Jeg ser ingen grund til at genoptage den diskussion for og imod tipning, der dengang fandt sted, og hvori jeg jo ikke selv havde lejlighed til at deltage. Min begrundelse for at fremsætte forslag om ændring i denne lov er alene interessen for idrættens vilkår her i landet. Derfor kan jeg kun glæde mig over, at både tilhængere og modstandere af tipning dengang ønskede at støtte idrætten, og at dette ønske var begrundelsen for lovens tilblivelse.

Jeg synes også, det i denne forbindelse bør nævnes, at det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen, da han som finansminister fremsatte det første lovforslag om tipning i 1947, i sin fremsættelsestale regnede med, at ca. to trediedele af overskuddet ville gå til idrætsformål. Når dette ikke er blevet tilfældet, skyldes det, at omsætningen er blevet større, end man dengang regnede med, men idrætten har ikke haft større glæde af denne stigning, dens andel er alligevel ikke blevet væsentligt større end de dengang anslåede ca. 3 mill. kr. De nuværende fordelingsregler har således bevirket, at idrætten, der medvirker til at skaffe penge tilveje, ikke kan få mere trods den skete værdiforringelse.“

Den foreslåede bestemmelse om, at et overskud på 3 mill. kr. fuldtud skulle tilfalde idrætsformål, ville efter forslagsstillerens opfattelse ikke få nogen reel betydning, da overskuddet måtte antages altid at blive af en sådan størrelse, at bestemmelsen om, at idrætten skulle have 50 pct. af overskuddet, ville træde i funktion. Han havde blot ønsket at give idrætten en fortrinsstilling til de første penge, ligesom den nuværende lov sikrer idrætten 2,7 mill. kr. af de første 4 mill. kr. „I fordelingen mellem idræts-, gymnastik- og skytteforeninger er der ikke foretaget nogen ændring, og jeg har ligeledes undladt at stille forslag til ændring af fordelingen af de midler, der går til andre formål end idrætsformål, men jeg går ud fra, at hensynet til „Ungdommens uddannelsesfond“ kan bevirke en sådan ændring. De konkrete opgaver udenfor idrætten, der er nævnt i den nuværende lov: støtte til unge kunstnere og videnskabsmænd, til friluftslivet og til „Ungdommens uddannelsesfond“, mener jeg fortsat kan og bør varetages på grundlag af den del af tipsmidlerne, der ikke skal gå til idrætsformål. Der er her i et vist omfang tale om stående bevillinger, der kan opretholdes. Jeg synes iøvrigt, at en placering af „Ungdommens uddannelsesfond“ på linie med disse

øvrige bevillinger bør overvejes. Når jeg ikke har foreslået nogen ændring, skyldes det, at en nærmere drøftelse på grundlag af de hidtidige uddelinger er nødvendig. Jeg håber derfor, at et udvalg vil blive nedsat til at overveje dette spørgsmål.

Den nedskæring af bevillingerne, der skal ske ifølge mit forslag, må ramme nye ansøgninger om eengangstilskud. Det er jo efterhånden ikke så lidt, der er blevet støttet med tipstjenestens midler. Det ligger mig fjernt at rette nogen kritik imod finansudvalgets hidtidige uddelinger, hvor midlerne har været til rådighed; men der kan ikke være nogen tvivl om, at flere har fået andel i tipsmidlerne, end det oprindeligt var tanken.“

Finansministeren ville gerne forhandle om lovforslaget i et udvalg, men rettede nogle indvendinger mod det i den form, det havde ved fremsættelsen.

„Jeg forstår godt“, udtalte ministeren, „det sikkert ret udbredte ønske om, at idrætten skulle have noget større tilskud af tipsmidlerne. Jeg må måske have lov at nævne, hvad jeg før har sagt, at jeg tror, der i dag faktisk ydes mere til idrætten af tipsmidlerne, end man egentlig havde forestillet sig, da man gennemførte loven om tipning. Jeg mener også, at skal man i et udvalg, hvad jeg går ud fra, tale om denne sag, må vi dør drøfte, *hvor meget der ydes af dem, der udøver idræt*. Endelig kan det vel være rimeligt at se lidt på, hvorledes man fordeler de penge, der går til idrætsformål, for derigennem at få et indtryk af, hvor meget der er brug for på de forskellige områder.

Den ærede forslagsstiller nævnte i fremsættelsestalen, at den ændrede fordeling, han har stillet forslag om, kunne gennemføres, uden at det kostede noget. Jeg ved egentlig ikke, hvad den ærede forslagsstiller bygger dette på. Jeg kan f. eks. nævne, at hvis „Ungdommens uddannelsesfond“ ikke får det beløb på $\frac{1}{2}$ mill. kr., som fondet fik i regnskabsåret 1954—55, skal det have det fra staten, idet uddannelsesfondet i alle tilfælde skal have $6\frac{1}{2}$ mill. kr. Får uddannelsesfondet ikke den halve million kroner fra tipsmidlerne, skal der en øget statsbevilling til, og det vil i alt fald koste $\frac{1}{2}$ mill. kr.

Man kan heller ikke uden videre gå ud fra, at de penge, der bliver færre til andre formål, kan spares; jeg tror, at der blandt disse formål må være nogle, der alligevel må søge midler fra staten, og så må disse ydes over statskassen.

Skal der foretages en ændring — og det må vi jo se på, når sagen skal drøftes — er jeg heller ikke sikker på, at skalaen skal se ud, som det ærede medlem har foreslået. Jeg ville tro, at man i højere grad skulle sigte mod en skala, der gjorde idrætten interesseret i, at der blev så stort et beløb som muligt at uddele af tipsfondets midler. I det hele taget kan jeg sige, at jeg fremfor at støtte idrætten mere ved at tage pengene fra andre formål ville foretrække, at man drøftede muligheden for at få et større beløb til fordeling, altså

muligheden for at gøre det mere tiltrækkende at deltage i tipning. Det er oplyst overfor mig, at man fra tipsselskabets side har forskellige forslag, som man, hvis de blev gennemført, mener vil øge interessen for at deltage i tipningen; så ville der blive større overskud at fordele, og så ville idrætten kunne få mere — hvad mange jo har ønske om — uden at man tog pengene fra andre formål.

Efter en indgående 1. behandling henvises lovforslaget til behandling i et udvalg. Dettets arbejde med sagen resulterede i, at den foreslåede ændring af tipslovens fordelingsregler erstattedes af følgende ændringer, som var foreslået af finansministeren og tiltrådt af et flertal:

Til § 7.

Stk. 1, 2. led, affattes således:

„Udgør overskuddet til og med 3,5 mill. kr., tilfalder heraf 3 250 000 kr. idrætsformål, medens resten indgår i den ved lov nr. 217 af 7. juni 1952, jfr. lov nr. 171 af 24. maj 1955, oprettede „Ungdommens uddannelsesfond“. Af beløb over 3,5 mill. kr. og indtil 10 mill. kr. tilfalder 15 pct. idrætsformål, 40 pct. anvendes til formål af almen kulturel karakter, herunder til unge kunstnere og videnskabsmænd, 40 pct. til støtte for ungdommens friluftsliv og til velgørende eller andre almennyttige formål, medens 5 pct. indgår i „Ungdommens uddannelsesfond“. Overstiger overskuddet 10 mill. kr., tilfalder 40 pct. af det overskydende beløb idrætsformål, og 40 pct. indgår i „Ungdommens uddannelsesfond“, medens restbeløbet anvendes til de ovenfor nævnte særlige formål med halvdelen til hvert formål.“

Hertil var føjet en bestemmelse om, at disse regler første gang skulle komme til anvendelse ved fordelingen af overskuddet for regnskabsåret 1956—57. Da det samme skulle gælde den nye affattelse af stk. 2, 1. led, overflyttedes bestemmelsen ved 3. behandling i en redaktionelt ændret form til en ny § 2.

Stk. 2, 1. led, affattes således:

„Af det beløb, der skal anvendes til idrættens fremme, tilfalder forlods 200 000 kr. „Dansk Boldspil-Union“ til fremme af børne- og ungdomsarbejdet indenfor denne union. Af resten tilfalder 50 pct. „Dansk Idræts-Forbund“, 20 pct. „De danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeninger“s skytteafdeling og

20 pct. idræts- og gymnastikarbejdet indenfor „De danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeninger“ og „De danske Gymnastikforeninger“, således at de nævnte organisationer modtager hver halvdelen.“

I udvalgets betænkning hedder det:

„Efter de stedfundne drøftelser er der i udvalget enighed om, at man i højere grad end hidtil bør tilgodese idrætsformål ved fordelingen af overskuddet fra A/S Dansk Tipstjeneste. Under forudsætning af, at tipstjenestens overskud ikke kan forøges, ville en sådan ændret fordeling af overskuddet medføre, at der blev mindre beløb til rådighed til formål af almen kulturel karakter, herunder til unge kunstnere og videnskabsmænd (undervisningsministeriets fond), til støtte af ungdommens friluftsliv og til velgørende eller andre almennyttige formål (finansministeriets fond) samt til „Ungdommens uddannelsesfond“.

Under samrådet med finansministeren har man derfor blandt andet drøftet mulighederne for at forøge tipstjenestens omsætning og dermed overskuddet, og det er herunder af finansministeren oplyst, at en sådan forøgelse formentlig bedst vil kunne opnås ved en ændring af de gældende bestemmelser, således at grænsen for maksimumsgevinsten for en enkelt række forhøjes fra 50 000 til 100 000 kr. samtidig med, at reglen om, at den enkelte deltagers indskud begrænses til 48 rækker, ophæves. Disse ændringer vil kunne gennemføres uden ændringer i den gældende lov.

Udvalget har endvidere med finansministeren drøftet nedenstående forslag til en ændret fordeling af tipstjenestens overskud, hvilket forslag under forudsætning af et overskud svarende til overskuddet i tipstjenestens regnskabsår 1954—55 vil medføre en forøgelse af idrættens andel på ca. 850 000 kr. til 4 016 575 kr. samt en større andel i det tilstræbte forøgede overskud end efter de nu gældende fordelingsregler.

Såfremt tipstjenestens overskud forøges, f. eks. til 10 mill. kr., indebærer forslaget, at der bliver 4 225 000 kr. til idrætsformål, 2,6 mill. kr. til såvel undervisningsministeriet som finansministeriet, medens resten, 575 000 kr., tilfalder „Ungdommens uddannelsesfond“. Det er endvidere et led i forslaget, at den gældende maksimumsgrænse for undervisningsministeriets og finansministeriets andele i overskuddet (2,5 mill. kr.) ophæves, idet det skønnes rimeligt, at de formål, der tilgodeses gennem disse rådighedssummer, også får andel i et eventuelt forøget overskud.

Dersom overskuddet forøges yderligere, f. eks. til 12 mill. kr., vil der tilfalde idrættens 5 025 000 kr.; undervisningsministerens og finansministerens rådighedssummer forøges til 2,8 mill. kr., og tilskuddet til uddannelsesfonden vil udgøre 1 375 000 kr.

I anledning af en fra Dansk Boldspil-Union modtaget henvendelse om særlig støtte til denne unions børne- og ungdomsarbejde skal udvalget udtale, at man vil finde det rimeligt, at der af det beløb, der fremtidig vil tilfalde idrætsformål, forlods anvendes 200 000 kr. til det af unionen omtalte børne- og ungdomsarbejde.

Under drøftelserne i udvalget er der opnået enighed om, at det beløb, der skal anvendes til idræts- og gymnastikarbejdet indenfor De danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeninger og De danske Gymnastikforeninger, skal deles ligeligt mellem de nævnte organisationer, medens det hidtil har været delt i forhold til organisationernes antal af voksne, aktive medlemmer.“

I den ændrede affattelse indstillede udvalget med undtagelse af *Heick (V)* og *Paabøl (V)* lovforslaget til vedtagelse.

Af de 2 nævnte medlemmer stilledes et underændringsforslag, hvis formål var at sikre „Ungdommens uddannelsesfond“ en væsentlig større andel af tipsmidlerne, end den ville få efter flertalsforslaget, og navnlig indenfor den første del af overskuddet.

Udenfor betænkningen stilledes af *Bertel Dahlgaard (RV)* et underændringsforslag, hvorefter der efter § 5 i tipsloven skulle indsættes en ny paragraf af følgende indhold:

„Ingen gevinst kan overstige 50 000 kr. pr. enkelttip (udfyldt kolonne [hovedrække] på tipskuponen).

Ingen person må i een spilleuge afgive mere end 48 enkelttips. Hvis een person i en enkelt uge afgiver mere end 48 tips, fortabes retten til eventuelle præmier.“

Endvidere foresloges til den nye affattelse af § 7, stk. 1, 2. led, føjet som nyt punktum:

„Såfremt der efter overskuddets størrelse og foranstående fordelingsregler tilfalder idrætsformål mindre end 4 225 000 kr. og „Ungdommens uddannelsesfond“ mindre end 800 000 kr., tildeles det, der mangler i de nævnte beløb, de pågældende formål af den indbetalte statsafgift.“

Også fra *Ingmar Wagner (DK)* m. fl. forelå til 2. behandling et underændringsforslag. Det gik ud på ophævelse af afgiften til staten på 15 pct. af indskudssummen og foretagelse af andre deraf følgende ændringer i tipsloven.

Under lovforslagets 2. behandling stillede *Ingmar Wagner* følgende forslag om motiveret dagsorden:

„Idet folketinget udtaler, at den nuværende afgift på 5 øre på hver tippet række må bortfalde, og lov nr. 265 af 14. juni 1951 om afgift af tipning ophæves, fortsætter det behandlingen af det foreliggende lovforslag.“

Efter at dette forslag var nedstemt med 123 stemmer mod 5 (DK), idet 1 grønlandsk medlem afholdt sig fra at stemme, forkastedes først det af *Ingmar Wagner* m. fl. stillede underændringsforslag, derefter det af *Heick* og *Paabøl* stillede underændringsforslag

og endelig Bertel Dahlgaards underændringsforslag. Over sidstnævnte foretoges delt afstemning.

Derpå vedtoges det af finansministeren stillede ændringsforslag med 100 stemmer mod 12, idet 16 medlemmer afholdt sig fra at stemme.

Ved lovforslagets 3. behandling undergik lovforslaget den ovenfor omtalte ændring, hvorved § 2 om de nye fordelingsreglers ikrafttræden tilføjedes. Endvidere tilføjedes § 3 om bemyndigelse for finansministeren til at optrykke tipsloven i ajourført stand. Til sidstnævnte paragraf stilledes af finansministeren udenfor tillægsbetænkningen et underændringsforslag af redaktionel karakter, hvilket vedtoges. I tillægsbetænkningen indstilledes lovforslaget til vedtagelse af udvalget som helhed, herunder også de 2 medlemmer, som havde stillet underændringsforslag til 2. behandling.

I den ændrede affattelse vedtoges lovforslaget med 128 stemmer mod 13, idet 4 medlemmer undlod at stemme.

Imod stemte hele retsforbundet, på hvis vegne *Tholstrup* udtalte:

„Jeg vil gerne på hele mit partis vegne sige, at vi stemmer imod dette lovforslag ud fra den betragtning, at det betegner spild af penge og tid og er af ødelæggende karakter. I anledning af de oplysninger, der er fremkommet om, at der nu skal avverteres for tipningen, og at der skal bruges penge til annoncering, vil jeg gerne henstille, at man bruger den samme fremgangsmåde, som når forretningsfolk annoncerer: at give gode og ærlige oplysninger om varen, således at man kan se, at man får meget lidt for pengene.“

Blandt de øvrige, som stemte imod, var *Bertel Dahlgaard* (RV), der motiverede sin stilling til sagen således:

„Da vedtagelsen af dette lovforslag betyder, at folketinget forudsætter, at finansministeren skal tillade at forhøje maksimumsgevinsten til 100 000 kr. og at ophæve begrænsningen af rækkeantallet og altså tilsigter en direkte opfordring til øget spil, vil jeg stemme imod lovforslaget. Det må befrygtes, at ophævelsen af rækkebegrænsningen vil få tipsklubberne til at florere landet over. Jeg vil dog gerne udtale det håb, at befolkningen og særlig ungdommen vil gøre folketingets hensigter til skamme og ikke gå i den fælde, man her opstiller, men komme til forståelse af, at hovedresultatet af spillet er, at pengene narres fra folk. Spillerne betaler i øjeblikket 16 mill. kr. årlig til spillet, medens kun en lille procent får en gevinst af betydning. Jeg er klar over, at dette endnu er ilde hørt, men man skal nok komme til at sande, at det er af største betydning for vor nation, at den ikke i stigende grad sætter sin lid til spillets chancer.“

Kommunisterne stemte for lovforslaget, skønt de — som nærmere af *Ingmar Wagner* påpeget — på flere punkter havde indvendinger at rette mod det.

95. Lov om ændringer i lov om byggeri med offentlig støtte. (Af Kirsten Gloerfelt-Tarp, Bertel Dahlgaard, Aage Fogh, Jørgen Jørgensen (Lejre), Skytte og Steen). [A sp. 2245. — C. sp. 617].

Fremsat mundtligt i folketinget $14/9$ (F. sp. 5644). 1. beh. $18/9$ (F. sp. 5702). Partiernes ordførere: Carl P. Jensen, Paabøl, Thestrup, Kirsten Gloerfelt-Tarp, Alvilda Larsen og Søren Olesen. Henvist til samme udvalg som det tidligere fremsatte forslag til lov om byggeri med offentlig støtte (af Paabøl). Betænkning (B. sp. 1189) afgivet $20/9$. (Ordfører: Kirsten Gloerfelt-Tarp). 2. beh. $28/9$ (F. sp. 5921). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $28/9$ (F. sp. 5993). *Loven stadfæstet 2. oktober 1956.* (Lovt. nr. 262).

Ved loven gives der § 36 i lov nr. 107 af 14. april 1955 (årbog 1954—55, side 229) tre tilføjelser, som går ud på følgende:

1) Statslån til privat byggeri efter byggestøttelovens kapitel V. A. (lån udmålt på grundlag af vurdering) må højst ydes med 25 000 kr. pr. lejlighed. Bestemmelsen herom finder ifølge en i folketinget gjort tilføjelse anvendelse på alle lån, hvortil der reserveres midler efter 1. oktober 1956.

2) Ved tildelingen af lån efter bestemmelserne i kapitel V. A. skal lån fortrinsvis ydes i henhold til § 36, stk. 2, til en- og tofamiliehuse med beboelse for bygherren selv.

3) Ved en i folketinget indsat bestemmelse bemyndiges boligministeren til i hvert januar kvartal indenfor de for det følgende finansår til rådighed for kapitel V afsatte midler at disponere over sådanne beløb, som måtte være nødvendige til en- og tofamiliehuse med beboelse for bygherren selv.

Lovforslaget var ledsaget af følgende bemærkninger:

„Under administrationen af lov om byggeri med offentlig støtte har det vist sig, at der af de lånemidler, der er stillet til rådighed i henhold til lovens kapitel V. A., er disponeret over en større del af disse midler til lån for højbebyggelse, end det utvivlsomt har været hensigten med de pågældende bestemmelser.

Følgen heraf har været, at der henligger et meget stort antal anmodninger om lån til en- og tofamiliehuse spredt over hele landet. Dette er så meget mere uheldigt, som det må antages, at det også

beskæftigelsesmæssigt vil være meget ønskeligt, at et byggeri af denne art kan foregå i stigende omfang rundt omkring i landet.

Nærværende lovforslag tilsigter fortrinsvis at lade de for kapitel V. A. bestemte midler tilflyde det lave byggeri, samtidig med at lånene fremtidig ikke skal kunne overstige 25 000 kr. pr. lejlighed.

Det kan i denne forbindelse oplyses, at af de i 1. kvartal af finansåret 1956—57 givne tilsagn i henhold til kapitel V. A. er 2 923 lejligheder koncentreret i hovedstaden (heraf ca. halvdelen i højbebyggelse), medens der kun blev givet tilsagn til 1 446 lejligheder i hele den øvrige del af landet (heraf ca. en fjerdedel i højbebyggelse).“

Som ordfører for forslagsstillerne udtalte *Kirsten Gloerfelt-Tarp* (RV) bl. a.:

„Denne låneform [lån efter kapitel V. A.] har vist sig at være meget efterspurgt, både hvad angår en- og tofamiliehuse og etagebyggeri, ja, så efterspurgt, at der ligger låneansøgninger, der beslaglægger de lånemidler, der efter loven kan anvendes til denne låneform, langt frem i tiden. Det har imidlertid vist sig, at der i den forløbne tid er disponeret over en væsentlig større del af disse midler til etagebyggeriet end sikkert tilsigtet fra nogen side, da vi i sin tid foreslog, at denne låneform også skulle kunne bringes i anvendelse til højbebyggelse.

I hovedstadsområdet ser vi således, at omtrent halvdelen af de i første kvartal af finansåret 1956—57 givne tilsagn i henhold til kap. V. A. vedrører etagebyggeri. Dette har tilføje dels, at der rundt om i landet, hvor håndværksmestre og arbejdskraft er parat til at gennemføre byggeri af kategorien småhuse, kun kan foregå forholdsvis lidt af dette byggeri, hvad der også af beskæftigelsesmæssige grunde er uheldigt, dels at der på grund af knaphed på arbejdskraft i hovedstadsområdet må holdes igen på andet byggeri her. Jeg foreslår derfor, at lån til privat byggeri på grundlag af vurdering fremtidig fortrinsvis vil være at yde til en- og tofamiliehuse, hvor ejeren skal bo det pågældende hus.

Den anden ændring går ud på at sætte en maksimumsgrænse pr. lejlighed for lånets størrelse på 25 000 kr. i lighed med bestemmelsen i det af det ærede medlem hr. Paabøl i maj dette år fremsatte lovforslag. Ifølge oplysninger fra boligministeriet i juli i år har 9 pct. af de heromhandlede lån været på over 25 000 kr. pr. lejlighed, og det største udbetalte lån har været på omtrent 44 000 kr. Da det er vigtigt at strække lånemidlerne, så at flest muligt lejligheder kan opføres på basis af denne efterspurgte låneform, og da der iøvrigt ikke bør gives lån til luksusbyggeri, som beslaglægger en urimelig del af lånemidlerne, stiller vi forslag om en maksimumsgrænse.“

Lovforslaget fik i folketinget en velvillig modtagelse fra såvel partiordførerne som finansministeren, der ved 1. behandling udtalte sig om sagen på boligministerens vegne.

Det folketingsudvalg, hvortil lovforslaget henvistes, indstillede det til vedtagelse med de ovenfor omtalte tilføjelser. I den enstemmige betænkning hedder det:

„Udvalget har afholdt 2 møder og haft et samråd med den fungerende boligminister. Der er enighed mellem de repræsenterede partier i udvalget om det fremsatte lovforslag, idet dette dog ønskes udvidet med en bemyndigelse for boligministeren til at kunne give de af lovforslaget omhandlede lån til en- og tofamiliehuse i hvert års januar kvartal, men således at bevillingerne bliver trukket på det følgende finansårs rådighedsbeløb.

Der er endvidere enighed i udvalget om, at lovforslagets bestemmelse om maksimumsbeløb for lånene skal finde anvendelse på alle lån, hvortil der reserveres midler efter 1. oktober 1956.

Udvalget stiller derfor nedenstående ændringsforslag, som er tiltrådt af boligministeren.

Ved det omhandlede samråd med ministeren har udvalget endelig givet udtryk for, at man vil finde det rimeligt, at ministeriet ved administrationen af kapitel V A-lånene iøvrigt søger dette byggeri spredt over hele året, således at reserveringerne foretages kvartalsvis. Ved en sådan ordning vil det kunne undgås, at der sker en for stærk ophobning af byggeriet på enkelte tidspunkter af året, specielt i det tidlige forår.“

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget enstemmigt.

B.

Ikke-vedtagne lovforslag.

1. Forslag til lov om skat til staten af indkomst, formue og kapitalvinding. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 353].

Fremsat mundtligt i folketinget $21/10$ (F. sp. 306). 1. beh. $27/10$ (F. sp. 408). Partiernes ordførere: Hans Knudsen, Thorkil Kristensen, Poul Møller, Bertel Dahlgaard, Alfred Jensen og Søren Olesen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Hans Knudsen, Holger Eriksen [formand], Ove Hansen, Poul Hansen (Kalundborg) (fra $7/6$ Bundvad), Urban Hansen, Kai Jensen, Peter Nielsen, Thorkil Kristensen, Alfred Bøgh, Erik Eriksen, Sønderup, Øllgaard, Poul Møller, Foss [fra $14/3$ til $10/4$ Aksel Møller], Jørgen Jørgensen (Ullerup), Bertel Dahlgaard og Axel Sørensen [næstformand]). Beretning (B. sp. 1229) afgivet $29/9$.

Som led i en fornyet genfremsættelse af de den 11. maj 1954 fremsatte lovforslag vedrørende en reform af skattelovgivningen og af reglerne om fordelingen af en række offentlige indtægter og udgifter mellem stat og kommune fremsatte finansministeren nærværende forslag til lov om skat til staten af indkomst, formue og kapitalvinding (årbog 1953—54, side 464, og 1954—55, side 402).

Forslaget var i sin helhed enslydende med det den 15. februar 1955 genfremsatte forslag, der kun på enkelte punkter indeholdt ændringer i forhold til forslaget af 11. maj 1954.

I bemærkningerne til lovforslaget hedder det:

„Det er som tidligere bebudet regeringens hensigt samtidig med behandlingen af skattereformforslagene at søge udarbejdet et forslag

om *skat ved kilden*. Et forslag om gennemførelse af dette system, hvorefter *skatten såvidt muligt opkræves af den løbende indtægt* (i indkomståret) — i stedet for som nu efter indkomstårets udløb — vil på forskellige punkter indvirke på reglerne i nærværende forslag. Dette gælder efter sagens natur i første række afsnittet om skatteopkrævningen, men også på visse andre punkter. Her skal fremhæves, at gennemførelsen af et opkrævningssystem som det nævnte naturligt må rejse spørgsmålet om en omlægning af den personlige skattepligt, navnlig således at denne ikke som nu knyttes til et efterfølgende skatteår, men til indkomståret. Dette svarer til, hvad der gælder i Sverige, og hvad der vil komme til at gælde i Norge, hvor man har vedtaget fra 1. januar 1957 at gennemføre systemet, dér kaldet „skat af årets indtægt“. Det må endvidere overvejes, om systemets indførelse kan give anledning til ændring i skattemyndighedernes struktur. For det samtidig forelagte forslag til lov om kommunal indkomstskat må det overvejes, hvilke ændringer systemet vil nødvendiggøre til forenkling af reglerne om den kommunale skattepligt og kommuneskattens udskrivning.“

Sammen med det heromhandlede lovforslag fremsatte finansministeren:

*Forslag til lov om ændring i lov om afgift af spiritus, vin og øl,
forslag til lov om ændring i lov om afgift af forlystelser,
forslag til lov om ændring i lov om totalisatorspil,
forslag til lov om ændring i lov om afgift af gevinster i klasse-*

lotteriet og

forslag til lov om ændring i lov om tipning.

Samtidig fremsattes af indenrigsministeren:

*Forslag til lov om kommunal indkomstskat m. m.,
forslag til lov om ændring af lov om kommunale ejendomsskatter,
forslag til lov om statens overtagelse af visse kommunale udgifter*

m. m.,

forslag til lov om ændring af statstilskud til forskellige udgifter vedrørende sundhedsvæsenet og

forslag til lov om sygehusvæsenet,

af socialministeren:

*Forslag til lov om børnetilskud m. v. og
forslag til lov om ændringer i forsorgsloven, folkeforsikringsloven,
lov om arbejdsløshedsforsikring og arbejdsanvisning m. v., lov om
mælkehjælp og lov om husmoderafløsning (om refusion af kommunernes
udgifter m. m.),*

af økonomi- og arbejdsministeren:

Forslag til lov om ændring af lov om iværksættelse af offentlige arbejder m. v. og beskæftigelse af arbejdsløse samt af lov om tilskud fra den fælleskommunale udligningsfond til visse kommunale arbejder, og endelig

af undervisningsministeren:

Forslag til lov om ændring af lærerlønningsloven og lov om stats-tilskud til Københavns kommunale skolevæsen (om refusion af kommunernes udgifter til lærerløn og -pension m. m.).

Disse 15 lovforslag udgjorde sammen med et lovforslag om vurdering og beskatning til staten af faste ejendomme regeringens forslag til en skatte- og udgiftsreform. For alle 15 lovforslags vedkommende drejede det sig om en genfremsættelse af de lovforslag, der blev fremsat i maj måned 1954 og genfremsat i februar 1955.

Når lovforslaget om vurdering og beskatning til staten af faste ejendomme først fremsattes noget senere på samlingen, skyldtes det, at grundskyldskommissionen havde afgivet betænkning efter genfremsættelsen i februar 1955 af det i årbog 1954—55, side 411, omtalte forslag til lov om ejendomsskyld til staten, og at man derfor ønskede at omarbejde dette forslag, før folketinget påny fik det til behandling.

Af finansministerens fremsættelsestale anføres:

„Da ejendomsbeskatningen til staten kun udgør en del af den samlede skattereform, har regeringen valgt at genfremsætte de øvrige 15 lovforslag allerede nu, således at folketingets arbejde med forslagene forsinkes så lidt som muligt.

Alle forslagene har i sidste samling været genstand for udvalgsbehandling, som blev afbrudt ved folketingssamlingens afslutning i begyndelsen af denne måned. For ikke at gøre deres fortsatte behandling her i tinget unødigt besværlig ved at foretage en række tekniske ændringer er forslagene genfremsat uændret. Således er ikrafttrædelsesdatoen stadig den 1. april 1956, selvom det vel ikke er muligt at få denne omfattende lovgivning færdigbehandlet og dens ikrafttræden forberedt på mindre end et halvt år. Der er heller ikke taget hensyn til en række ændringer særlig i tilskudslovgivningen, som er gennemført siden forslagene første fremsættelse i maj 1954. Jeg tror, at det vil vise sig mest praktisk at foretage de fornødne ændringer i forslagene under deres behandling her i tinget.

Ved forslagets fremsættelse i maj sidste år gennemgik jeg mere detaljeret hele dette lovkompleks. Jeg skal derfor i dag blot fremsætte nogle mere principielle bemærkninger om indkomstbeskatningen.

Som nævnt i statsministerens tale ved folketingsårets åbning er det regeringens hensigt samtidig med behandlingen af skatte-reformforslagene at søge udarbejdet et forslag om *skat ved kilden*.

Dette system er — under vekslende betegnelser og med afvigelser i enkeltheder — indført i flere og flere lande, og det er regeringens opfattelse, at der er god grund til at overveje dets gennemførelse her i landet.“

Finansministeren gjorde derefter nærmere rede for, hvordan systemet kunne tænkes gennemført og måtte antages at ville virke her i landet. Han sluttede sin fremsættelsestale således:

„Man vil formodentlig spørge, hvorfor regeringen, når den har planer om en skat ved kilden, fremlægger skattereformforslagene på nuværende tidspunkt i stedet for at vente, indtil man har overblik over de ændringer, som dette system vil medføre. Jeg skal hertil svare, at skattereformen består af meget andet end forslagene til statsskattelov og kommuneskattelov, og at meget væsentlige områder af disse sidste iøvrigt udmærket lader sig drøfte uden hensyn til spørgsmålet om kildeskat.

Vort nuværende indkomstskattesystem er så indviklet og behæftet med så store ulemper, at jeg vil anse det for praktisk ugørligt at lade indkomstskatterne, som de beregnes i dag, opkræve ved kilden. Ved udarbejdelsen af skattereformforslagene er der hele tiden forudset den mulighed, at *skat ved kilden* kunne indføres som *en slutsten på reformen*. Da det allerede nu er åbenbart, at der bl. a. på grund af ønsket om at bevare skattefradragreglen må foretages ændringer i forslagene, har jeg anset det for rigtigst, at man samtidig tager stilling til spørgsmålet, om vi skal have en skat ved kilden. Viser det sig under behandlingen her i tinget af de nu fremsatte forslag, at der er overvejende stemning for at søge skat ved kilden indført, vil det da være nødvendigt, samtidig med at ændringsforslag udarbejdes, at tage de fornødne tekniske hensyn, som en skat ved kilden kræver.

Samtidig tror jeg, at en gennemførelse af et system, hvorefter indkomstskatten opkræves, samtidig med at indkomsten erhverves, vil kunne bringe os en løsning på nogle af de problemer, som der er vidtgående enighed om bør løses, men hvor der hidtil har været uenighed om, hvordan det bør ske. Dette har sinket arbejdet med skattereformen. Jeg tror derfor, at såfremt der vises samarbejdsvilje fra alle sider, vil de nye problemer, som en skat ved kilden rejser, ikke forsinke arbejdet med reformen.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslagene til en velvillig og grundig behandling her i tinget.“

Skattereformforslagene blev ved 1. behandling taget under eet. Forhandlingerne drejede sig for en stor del om hensigtsmæssigheden af at gå over til at opkræve indkomstskatten ved kilden, et spørgsmål, som der herskede ret delte meninger om. Endvidere drøftede man fradragretten og ønskeligheden af at lempe beskattningen af merindkomster i det første år. Som ordfører for de kon-

servative bebudede *Poul Møller* vedrørende sidstnævnte spørgsmål, at hans parti i den nærmeste fremtid ville fremsætte et lovforslag til særskilt behandling med det formål at fremme arbejdslysten og risikoviljen. Han anså det for nødvendigt, at tinget hurtigst muligt og uafhængigt af den almindelige skattereform gennemførte en mildnelse af beskatningen af merindtægter. Også *Bertel Dahlgaard* (RV) understregede betydningen af en reform på dette område og henviste i så henseende til, at han selv i den foregående samlings skatteudvalg havde stillet forslag om en lempeligere beskatning af merindkomster og anmodet finansministeren om at lade foretage beregninger angående dette forslags virkninger. Bertel Dahlgaard slog iøvrigt stærkt til lyd for, at man satte mere fart i arbejdet med skattereformen og viste vilje til at gøre den indsats, som måtte til for at gennemføre den forenkling og den rationalisering af skattesystemet, som var så hårdt tiltrængt.

Det udvalgsarbejde, som toges op, førte også på begrænsede områder til resultater; men nogen større skattereform lod sig ikke gennemføre i den forløbne samling.

Angående nærværende lovforslag nåede udvalget ikke til ende med sit arbejde inden folketingsårets slutning.

2. Forslag til lov om ændring i lov om afgift af spiritus, vin og øl. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 499].

Fremsat mundtligt i folketinget ²¹/₁₀ (F. sp. 306). 1. beh. ²⁷/₁₀ (F. sp. 408). Partiernes ordførere: Hans Knudsen, Thorkil Kristensen, Poul Møller, Bertel Dahlgaard, Alfred Jensen og Søren Olesen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om skat til staten af indkomst, formue og kapitalvinding m. fl. lovforslag. Beretning (B. sp. 1229) afgivet ²⁹/₉.

Som led i en fornyet genfremsættelse af de den 11. maj 1954 i folketinget fremsatte lovforslag om en reform af skatte-lovgivningen og af reglerne om fordelingen af en række offentlige indtægter og udgifter mellem stat og kommuner fremsattes nærværende lovforslag.

Lovforslaget svarede — bortset fra nogle redaktionelle rettelser i dets titel og tekst — ganske til det den 15. februar 1955 genfremsatte forslag til lov om ændring i lov om afgift på omsætningen af stærke drikke, (årbog 1953—54, side 478, og 1954—55, side 413), der igen var enslydende med lovforslaget

af 11. maj 1954. Lovforslaget henvistes ligesom i de foregående samlinger til et folketingsudvalg, der ikke nåede til ende med sit arbejde inden folketingsårets slutning.

3. Forslag til lov om ændring i lov om afgift af forlystelser. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 501]

Fremsat mundtligt i folketinget ²¹/₁₀ (F. sp. 307). 1. beh. ²⁷/₁₀ (F. sp. 408). Partiernes ordførere: Hans Knudsen, Thorkil Kristensen, Poul Møller, Bertel Dahlgaard, Alfred Jensen og Søren Olesen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om skat til staten af indkomst, formue og kapitalvinding m. fl. lovforslag. Beretning (B. sp. 1229) afgivet ²⁹/₉.

Som led i en fornyet genfremsættelse af de den 11. maj 1954 i folketinget fremsatte lovforslag om en reform af skattelovgivning og af reglerne om fordelingen af en række offentlige indtægter og udgifter mellem stat og kommuner fremsattes nærværende lovforslag (årbog 1953—54, side 480, og 1954—55, side 413).

Lovforslaget var enslydende med de tidligere med samme titel fremsatte lovforslag. Det henvistes ligesom disse til et folketingsudvalg, der ikke nåede til ende med sit arbejde inden folketingsårets slutning.

4. Forslag til lov om ændring i lov om totalisatorspil. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 503].

Fremsat mundtligt i folketinget ²¹/₁₀ (F. sp. 307). 1. beh. ²⁷/₁₀ (F. sp. 408). Partiernes ordførere: Hans Knudsen, Thorkil Kristensen, Poul Møller, Bertel Dahlgaard, Alfred Jensen og Søren Olesen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om skat til staten af indkomst, formue og kapitalvinding m. fl. lovforslag. Beretning (B. sp. 1229) afgivet ²⁹/₉.

Som led i en fornyet genfremsættelse af de den 11. maj 1954 i folketinget fremsatte lovforslag om en reform af skattelovgivning og af reglerne om fordelingen af en række offentlige

indtægter og udgifter mellem stat og kommuner fremsattes nærværende lovforslag (årbog 1953—54, side 481, og 1954—55, side 414).

Lovforslaget var enslydende med de tidligere med samme titel fremsatte lovforslag. Det henvistes ligesom disse til et folketingsudvalg, der ikke nåede til ende med sit arbejde inden folketingsårets slutning.

5—7. I. Forslag til lov om omsætningsafgift af motorkøretøjer m. v. — II. Forslag til lov om vægtafgift af motorkøretøjer m. v. og III. Forslag til lov om afgift af benzin. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 1371, 1389 og 1407].

Fremsat skriftligt i folketinget $\frac{7}{2}$ (F. sp. 2569). 1. beh. $\frac{17}{2}$ (F. sp. 2918). Partiernes ordførere: Kai Jensen, From, Poul Claussen, Skytte, Fuglsang og Tholstrup. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Kai Jensen, Poul Hansen (Kålundborg) [fra $\frac{7}{8}$ Kjældgaard], Heising, Horn [formand], Aage Knudsen, M. Larsen, Axel Ivan Pedersen, From, Alfred Bøgh [fra $\frac{28}{2}$ Anders Andersen], Peder Christensen (Rebild) [fra $\frac{28}{2}$ Vagn Bro], Holmberg, Sønderup, Poul Claussen, Marie Antoinette von Lowzow, Ninn-Hansen, Skytte [næstformand] og Kirkegaard). Beretning (B. sp. 1491) afgivet $\frac{1}{10}$.

Efter den gældende lovgivning opkræves der 3 forskellige afgifter af de motorkørende, nemlig *omsætningsafgift* een gang for alle i forbindelse med indregistrering af personbiler og motorcykler, en årlig *vægtafgift* af samtlige indregistrerede køretøjer og en *afgift på benzin*.

Til bedømmelse af de byrder, som pålægges de fleste erhververe af nye personmotorkøretøjer, må endvidere tages i betragtning den gældende „bevillingstilsagnsordning“ eller „dollarpræmieringsordning“, selvom den falder udenfor motorbeskatningens område. Efter denne ordning kan den, der ikke hos automobilfordelingsnævnet opnår indkøbstilladelse til et

personmotorkøretøj, dog erhverve ret til køb af et sådant køretøj mod at indkøbe og til direktoratet for vareforsyning aflevere et „bevillingstilsagn“, hvorved den pågældende bebyrdes med en særlig udgift på 80 pct. af vedkommende køretøjs cif- importpris.

De her omhandlede 3 lovforslag var resultatet af overvejelser, der havde fundet sted med henblik på en revision af den samlede lovgivning vedrørende motorbeskatningen, efter at motorafgiftskommissionen den 21. maj 1954 afgav 2. del af sin betænkning, omhandlende lovgivningen om motorafgifterne.

Der var i motorafgiftskommissionen almindelig enighed om, at *vægt-* og *benzinafgiften* burde opretholdes, omend med forskellige ændringer i forhold til det gældende system. Hvad angår *omsætningsafgiften*, var kommissionens flertal af den opfattelse, at omsætningsafgiften måtte ses som en valutaregulering foranstaltning, idet den normalt vil virke hæmmende på efterspørgslen efter nye motorkøretøjer; dens størrelse måtte derfor afpasses i overensstemmelse med landets øvrige økonomiske politik.

Ved de fremsatte lovforslag fulgtes i vidt omfang de synspunkter, der ligger til grund for motorafgiftskommissionens betænkning. Dog havde regeringen — den almindelige økonomiske situation taget i betragtning — ikke fundet tiden inde til at foreslå en sådan nedsættelse i de samlede motorskatter, som ville blive følgen af kommissionens udkast vedrørende vægtafgiften og benzinafgiften.

De foreliggende lovforslag byggede følgelig på, at det nuværende samlede årsprovenu af motorbeskatningen, der for 1956—57 kan anslås til omkring 640 mill. kr., skulle opretholdes uændret.

I overensstemmelse med det samtidigt af ministeren for offentlige arbejder fremsatte forslag til lov om tilskud til de offentlige veje var det fundet rettest, at både opkrævningen af motorafgifter og finansieringen af vejudgifter skulle indpasses som led i landets almindelige økonomiske politik, således at der hvert år på finansloven blev truffet bestemmelse om, hvilket

beløb af motorafgifterne der skulle henlægges til vejfonden til bestridelse af de årlige vejjudgifter. I de 3 lovforslag var det derfor foreslået, at alle 3 slags afgifter skulle indgå i statskassen.

Om indholdet af de 3 lovforslag, der fremsattes og behandlede samlet i folketinget, skal anføres:

I. Forslag til lov om omsætningsafgift af motorkøretøjer m. v.

Den gældende lov om omsætningsafgift af motorkøretøjer hidrører fra 1946 (lov nr. 25 af 31. januar 1946), idet der dog senere er gennemført visse ændringer. De gældende bestemmelser findes i finansministeriets lovebekendtgørelse nr. 3 af 9. januar 1954 sammenholdt med lov nr. 75 af 26. marts 1955, lov nr. 69 af 24. marts 1956 (se foran side 326) og lov nr. 163 af 13. juni 1956 (se foran side 132).

Lovforslaget tilsigter en teknisk revision af den bestående lov og er i det store og hele i overensstemmelse med det af motorafgiftskommissionen udarbejdede udkast.

De foreslåede afgiftssatser, der findes i lovforslagets § 3, er i det væsentlige de samme som efter den gældende lov. Det er dog — i lovforslagets § 5 — i overensstemmelse med motorafgiftskommissionens indstilling foreslået at fastsætte *samme afgiftssats for drosker, lillebiler og turistbiler, nemlig 15 pct.*, svarende til den afgift, der i dag betales for drosker. For turistbiler og lillebiler betyder den foreslåede sats en nedsættelse af afgiften på 20 pct.

Den her foreslåede nedsættelse gennemførtes i folketings-samlingen ved forannævnte lov nr. 163 om ændringer i lov om omsætningsafgift af motorkøretøjer og lov om afgift af benzin af 13. juni 1956.

Lovforslagets § 4 indeholder alle bestemmelserne om *fritagelse for omsætningsafgiften*. Det kan her nævnes, at der under punkt 7) om fritagelse for last- og varemotorkøretøjer gives udtrykkelig hjemmel for, at disse køretøjer kan benyttes til kørsel til og fra garage, reparation el. lign.

Endvidere gives der hjemmel for, at last- og varekøretøjer i et vist omfang kan benyttes til befordring af personer udover, hvad af- og pålæsningen af det transporterede gods nødvendig-

gør; nemlig til befordring af personer, der er ansat i ejerens (brugerens) virksomhed, til og fra den arbejdsplads, hvor det medbragte materiel skal anvendes af de pågældende. Forslaget indeholder dog af kontrolmæssige grunde den begrænsning, at der ikke i lukkede varevogne, der er fritaget for afgift, må befordres personer i varerummet.

Varemotorkøretøjer kan efter forslaget som hidtil benyttes til personbefordring i videre omfang mod erlæggelse af halv omsætningsafgift (§ 5, stk. 2). De skal i så fald (§ 6) forsynes med særlige nummerplader (sort bogstav på gul bund og hvide tal på sort bund), hvilket efter de gældende regler kun er tilfældet for motorcykler.

Campingvogne, det vil sige sådanne påhængsvogne og påhængsredskaber til motorkøretøjer, som er indrettet til beboelse, fritages efter forslaget for afgift på betingelse af, at de ikke benyttes til personbefordring. Ifølge gældende regler har de været anset for omfattet af afgiftsbestemmelserne. Den foreslåede fritagelse gennemførtes ved lov nr. 163 af 13. juni 1956 (se foran side 132).

De foran omtalte ændringer i afgiftssatserne ansloges af finansministeren at ville medføre en nedgang i provenuet af omsætningsafgiften på et par millioner kr. årligt.

Endelig indeholdt lovforslaget ændrede regler om fritagelse for omsætningsafgift af motorkøretøjer til *invaliderede personer*. Efter den gældende ordning tilstås der kun afgiftsfritagelse til personer, som på grund af alvorlig invaliditet i benene ikke eller kun med betydelig vanskelighed kan komme til eller fra deres arbejdsplads uden at benytte motorkøretøj. Der gælder endvidere den begrænsning, at der ikke gives afgiftsfritagelse i tilfælde, hvor den pågældendes erhverv er af en sådan beskaffenhed, at dette i sig selv betinger anskaffelse af et motorkøretøj, d. v. s. at man udelukker handelsrejsende m. fl. fra afgiftsfritagelse. Endelig er den gældende ordning udifferentieret, således at der kun er valget mellem afgiftsfritagelse eller fuld afgiftspligt.

I lovforslagets § 21 er optaget en bestemmelse, der tilsigter at imødekomme de indvendinger, der har været rejst mod den

hidtil gældende ordning. Efter forslaget er adgangen til afgiftsfritagelse udvidet til at omfatte også andre tilfælde af invaliditet end invaliditet i benene, og forslaget udelukker ikke afgiftsfritagelse for personer med visse erhverv. Ordningen foreslås endelig ændret sådan, at der gives hel eller delvis godtgørelse af afgiften, idet der herved bliver mulighed for differentiering af hjælpen i de enkelte tilfælde. For at opnå den mest hensigtsmæssige administration af dette område var det foreslået at henlægge administrationen til *invalideforsikringsretten*.

Den foreslåede ordning gennemførtes under samlingen ved lov nr. 163 af 13. juni 1956 med en udvidelse om fritagelse for afgift af motorkøretøjer, som alene er indrettet til befordring af føreren, og som ikke kan fremdrives med større hastighed end 30 km i timen ad vandret vej, se foran side 132.

II. Forslag til lov om vægtafgift af motorkøretøjer m. v.

De gældende bestemmelser vedrørende vægtafgiften af motorkøretøjer findes i lovekendtgørelse nr. 123 af 23. marts 1932 med en række senere ændringer og tilføjelser.

Lovforslaget er udarbejdet på grundlag af det udkast til lov om vægtafgift af motorkøretøjer, som indeholdes i motorafgiftskommissionens betænkning II. del, lovgivningen om motorafgifterne, afgivet den 21. maj 1954, og går ligesom de to andre lovforslag ud på en teknisk revision af de gældende bestemmelser, men det tilsigter samtidig en vis omlægning af beskatningen, idet der i overensstemmelse med de synspunkter, der ligger til grund for motorafgiftskommissionens betænkning, er foreslået en *forhøjelse af vægtafgiften* i forhold til den nu gældende, således at det merprovenu, der herved fremkommer, anvendes til en nedsættelse af benzinafgiften.

Efter forslaget sker der en *ændring af grundlaget for afgiftens beregning*. Den gældende vægtafgift beregnes på grundlag af køretøjernes *egenvægt* efter forskellige satser for person- og lastkøretøjer, men den tekniske udvikling har medført, at køretøjer, der har samme egenvægt og således efter gældende

lov svarer samme afgift, kan have vidt forskellig lasteevne. Motorafgiftskommissionen har anset bruttovægten som et mere rationelt grundlag for afgiftsberegningen. Forslaget følger kommissionens indstilling, således at der — uanset køretøjets art — skal svares afgift efter en skala, hvori satserne er stigende med køretøjets *bruttovægt*.

Med hensyn til vægtafgiftsskalaen gik kommissionen ud fra den forudsætning, at det samlede provenu af vægt og benzinafgift skulle falde med halvdelen på hver af de to afgifter. Ud fra denne forudsætning opstillede kommissionen en vægtafgiftsskala og foreslog samtidig en benzinafgift på 21 øre pr. liter. Såfremt disse afgiftssatser lægges til grund for et skøn over provenuet af vægt- og benzinafgifter i finansåret 1956—57, når man til, at de to afgiftsformer hver ville kunne indbringe omkring 150 mill. kr., eller ialt ca. 300 mill. kr.

Lovforslagets vægtafgiftsskala bygger på kommissionens med enkelte tillempelser, som er en følge af, at regeringen ikke fandt tiden inde til den af kommissionen forudsatte nedsættelse af benzinafgiften til 21 øre, men gik ud fra, at det samlede provenu af vægt- og benzinafgift skulle være uændret.

Med de i foråret 1955 gennemførte forhøjelser af benzinafgiften ansloges provenuet af de gældende vægt- og benzinafgifter i 1956—57, inklusive afgiften af dieselskøretøjer, til ialt ca. 520 mill. kr., hvoraf vægtafgiften ville andrage ca. 115 mill. kr.; og da vægtafgiftsprovenuet med de i lovforslaget indeholdte satser ved den skønnede vognpark i 1956—57 ville andrage ca. 170 mill. kr., eller ca. 55 mill. kr. mere end efter de gældende vægtafgiftssatser, foresloges i forslaget til lov om afgift af benzin benzinafgiften fastsat til 51 øre pr. liter mod nu 56 øre, jfr. nedenfor under III. Da benzinbeskatningen virker aftagende i forhold til køretøjernes vægt, ville kommissionens skala kombineret med en væsentligt højere benzinafgift end 21 øre pr. liter (kommissionens udgangspunkt) imidlertid betyde en afsvækkelse af den tilsigtede progression i den samlede beskatning i forhold til kommissionens forslag. For at afbøde denne regressive virkning af den højere benzinafgiftssats var det i lov-

forslaget foreslået at sænke satserne lidt for køretøjer mellem 4 000 og 6 000 kg og til gengæld forhøje den for køretøjer med større bruttovægt end 7 000 kg.

Det var ifølge bemærkningerne til lovforslaget ikke muligt for de forskellige arter af køretøjer generelt at angive forholdet mellem den totale beskatning (vægt- og benzinafgift) efter forslaget og efter de gældende bestemmelser, idet dette vil afhænge ikke alene af køretøjernes årskørsel, men også af benzinøkonomien og af lasteevnens størrelse i forhold til egenvægten. Foretagne beregninger af nogle eksempler vedrørende *benzindrevne køretøjer* viser under forudsætning af normal årskørsel en mindre nedsættelse i den totale beskatning for almindelige personbiler og rutebiler, omtrent uændret beskatning af motorcykler og små vare- og lastbiler og en stigning på mellem 5 og 11 pct. for større lastbiler.

Forsåvidt angår *dieseldrevne køretøjer*, fandt kommissionen, at beskatningen i fremtiden burde stå i et mere rimeligt forhold til den afgift, der betales af tilsvarende benzindrevne køretøjer ved normal årskørsel, og i udkastet var foreslået en forhøjelse i forhold til den indtil udgangen af marts 1955 gældende beskatning på fra ca. 70 pct. til ca. 180 pct. for disse vogne. Indtil det nævnte tidspunkt betalte dieseldrevne køretøjer i samlet afgift 2 gange almindelig vægtafgift, og i udkastet var ligeledes foreslået dobbelt afgift, hvilket med den samtidig foreslåede skærpelse af vægtafgiften ville give de nævnte stigninger. Ved lov nr. 83 af 31. marts 1955 gennemførtes imidlertid i forbindelse med den samtidig foretagne forhøjelse af benzinafgiften fra 41 øre pr. liter til 56 øre pr. liter en forhøjelse af den gældende dieselafgift på 75 pct. for alle dieseldrevne køretøjer — med undtagelse af drosker m. v. — således at disse nu betaler $3\frac{1}{2}$ gang almindelig vægtafgift. Afgiften for *drosker* m. v. forhøjedes samtidig med 400 pct., og disse vogne betaler derfor for tiden 10 gange almindelig afgift.

Lovforslaget fastsætter en sats på 3 gange normal vægtafgift for andre dieseldrevne køretøjer end drosker m. v., og den skattemæssige balance mellem benzin- og dieseldrift vil derved på det nærmeste komme til at ligge ved samme årlige kørselslængder som af kommissionen forudsat. Da disse kørselslængder for alle vogntyper ligger under den faktisk normale (gennemsnitlige) årskørsel for dieseldrevne køretøjer, vil der fremdeles i almindelighed være en skattemæssig gunstigtelse forbundet med dieseldrift.

Den nævnte afgift af *dieseldrevne køretøjer* ville medføre en forhøjelse af den årlige afgift, der for mindre *lastvogne* ansloges til 50—75 pct., for middelstore lastvogne til ca. 100 pct. og for meget store vogne til 130—150 pct. i forhold til nugældende beskatning. For *rutebilernes* vedkommende ansloges forhøjelsen til ca. 30 pct. for

små vogne, ca. 100 pct. for større vogne og ca. 150 pct. for meget store vogne.

For en almindelig *benzindreven droske* med en årskørsel på ca. 100 000 km betales for tiden ca. 7 500 kr. i samlet årsafgift, mens en tilsvarende *dieseldreven vogn* betaler ca. 2 400 kr. Efter lovforslagets satser i forbindelse med en benzinafgift på 51 øre pr. liter ville den fremtidige totale årlige afgift for en benzindreven droske med en årskørsel på 100 000 km andrage ca. 6 970 kr., hvoraf vægtafgiften ville andrage ca. 340 kr. For på samme måde som for andre dieseldrevne køretøjer at skabe et vist rimeligt forhold imellem de to beskatningsformer ansås det for nødvendigt at forhøje afgiften for *dieseldrevne drosker* ud over den i øjeblikket gældende tidobling, og lovforslaget fastsatte en forhøjelse til *15 gange* normal afgift. Herved ville afgiften for disse køretøjer stige ca. 120 pct. i forhold til den gældende afgift, men ville fremdeles ligge ca. 25 pct. under, hvad tilsvarende benzindrevne køretøjer ville komme til at betale ved normal årskørsel.

Den forhøjede afgift for de dieseldrevne køretøjer, der allerede er indregistreret, skulle ifølge lovforslaget ikke træde i kraft straks i fuldt omfang, men gradvis over en periode på 5 år.

Af de i lovforslaget indeholdte ændringer i forhold til gældende lov skal iøvrigt nævnes:

Ifølge lovforslaget inddrages *blokvogne* under beskatningen, således at der skal betales afgift af dem for det tidsrum, for hvilket der er udleveret nummerplader til kørsel med dem.

Grænsen mellem de køretøjer, for hvilke afgiften ved finansårets begyndelse skal indbetales for hele finansåret, og de køretøjer, for hvilke afgiften skal indbetales i kvartårige rater, var af motorkommissionen foreslået fastsat ved en årsafgift på 60 kr. Imidlertid ville en så lav grænse imellem helårsbetalende køretøjer og „ratekøretøjer“ medføre, at afgiften for et meget stort antal motorkøretøjer, hvoraf der efter de gældende regler må betales afgift for hele finansåret på een gang, nemlig almindelige personautomobiler, der ikke anvendes til erhvervsmæssig personbefordring, fremtidig skulle opkræves i 4 årlige rater, hvilket i betydeligt omfang ville forøge de administrative vanskeligheder og arbejdsbyrden for de opkrævende myndigheder. Grænsen foresloges derfor ved § 7 sat til 200 kr.

Med hensyn til motorkøretøjer, der erhverves af personer,

som på grund af alvorlig *invaliditet* ikke kan komme til og fra deres arbejdsplads eller udøve deres erhverv uden benyttelse af motorkøretøj, foresloges der en tilsvarende adgang til fritagelse for vægtafgift som indeholdt i lovforslaget om omsætningsafgift.

III. Forslag til lov om afgift af benzin.

Afgifterne af benzin, ialt 56 øre pr. liter, opkræves i henhold til 1) lov nr. 132 af 29. juni 1927 om afgift af benzin, jfr. lov nr. 45 af 14. marts 1955, § 1 (ordinær afgift, 34 øre p. l), 2) lov nr. 45 af 14. marts 1955, § 2 (tillægsafgift, 20 øre pr. l), 3) lov nr. 115 af 8. april 1932, § 6 (Storstrømsbroen m. m., 1 øre pr. l) og 4) lov nr. 191 af 17. april 1941, § 4 (motorvej fra Rødby Havn m. m., 1 øre pr. l). Tillægsafgiften indgår på sædvanlig måde i statsindtægterne, medens de øvrige afgifter er bestemt til vejarbejder.

I lovforslaget var det foreslået at samle de fire benzinafgifter til en afgift, og det var tillige foreslået, at denne afgift i sin helhed skulle indgå i statskassen, jfr. bemærkningerne i indledningen. Som nævnt ved omtalen af lovforslaget om vægtafgift foresloges afgiften ansat til 51 øre pr. liter. Ud fra et skønnet benzinförbrug på 725 mill. liter afgiftsberigtiget benzin i finansåret 1956—57 kunne den foreslåede afgift anslås at ville indbringe ca. 370 mill. kr. årlig.

I lovforslaget var med forskellige tekniske og redaktionelle ændringer iøvrigt optaget de gældende bestemmelser i benzinafgiftsloven, jfr. lovbekendtgørelse nr. 251 af 8. juli 1954.

Under hensyn til det stærkt stigende antal råolieprodukter var det foreslået, at spørgsmål om, hvorvidt en vare var afgiftspligtig efter loven, skulle forelægges af finansministeriet for et af finansministeren nedsat nævn, bestående af 3 medlemmer, hvoraf en skulle være dommer og en teknisk kyndig. Nævnets afgørelser var endelige. I sager, hvor der efter nævnets skøn krævedes branchemæssig indsigt, tilforordnedes der nævnet to branchekyndige.

Nogle i lovforslaget indeholdte bestemmelser om adgang for administrationen til at tilstå *kreditordning* uden sikkerheds-

stillelse og om tilbagebetaling af erlagt benzinafgift, anvendt i visse motorkøretøjer, gennemførtes under samlingen ved lov nr. 163 af 13. juni 1956, se foran side 132.

1. behandling af de 3 lovforslag foretoges under eet. På socialdemokratiets vegne gav Kai Jensen tilslutning til lovforslagene.

From (V) tog stærkt afstand fra dem og erklærede, at forhandlingerne i udvalget måtte foregå på et helt andet grundlag end det foreslåede. Han resumerede venstres stilling i følgende punkter: 1) at alle motorafgifter går til vejformål og de ikke må være større, end vejformålene måtte betinge, for tiden 300 mill. kr., 2) at disse 300 mill. kr. til veje dækkes af en vægtafgift og en benzinafgift med 125 mill. kr. på vægtafgiften og 175 mill. kr. på benzinafgiften, 3) at vægtafgiften opkræves efter motorkommissionens skala og progression med visse ændringer for enkelttilfælde, 4) at afgiften på dieslbiler fastsættes sådan, at den udfra nationaløkonomiske hensyn animerer til at udvide antallet af disse, 5) at omsætningsafgiften opretholdes, men afvikles, såsnart forholdene gør det muligt, og at provenuet placeres i statsregnskabet som en brofond, og 6) at der gives lempelser for invalider, og at de får lettere adgang til at aflægge deres køreprøver.

Poul Claussen (KF) erklærede, at det konservative parti var af den opfattelse, at motorkørslen burde betale afgifter til dækning af udgifterne til veje og dertil hørende trafikale behov, men at motorkørslen iøvrigt burde være fri for tiltale. Han erkendte, at omsætningsafgiften havde en vis valutarisk betydning og derfor vel også i den nærmeste fremtid en vis berettigelse. Vægtafgiftsforslaget måtte underkastes mange og gennemgribende ændringer, før de konservative kunne støtte det. Forhøjelserne og afgifterne af dieseldrevne biler ville medføre en urimelig belastning af den kollektive bustrafik i byerne og nødvendiggøre meget store takstforhøjelser. Med hensyn til benzinafgiftsforslaget fandt han, at ministeren havde fulgt rent fiskale formål, og det ville herefter være svært at motivere fritagelsen af jernbaner, flyvemaskiner og motorbåde for afgift.

Skytte (RV) erklærede, at hans partis principielle stilling var, at motorafgifterne skulle bruges til vejformål. Partiet kunne derfor ikke tiltræde forslaget om, at afgifterne skulle gå i statskassen, men ønskede dem samlet i vejfonden for at tilkendegive, at de i det lange løb skulle komme vejene tilgode. Han kunne ikke se det berettigede i den foreslåede omlægning af afgifterne fra benzinafgift til vægtafgift og savnede en dokumentation af forudsætningen om tunge køretøjers større vejslid.

Også Fuuglsang (DK) foretrak at lade motorafgifterne være, hvad de formelt hidtil havde været, afgifter beregnet til dækning af vejudgifter, og at deres størrelse tilpassedes behovet herfor.

Tholstrup (DR) kunne støtte kommissionens princip, at vej-

udgifterne betales af dem, der slider mest på vejene. Han ønskede omsætningskatten afviklet hurtigst muligt, benzinafgiften halveret og vægtafgiften reduceret i overensstemmelse med kommissionens udkast navnlig med hensyn til dieslbiler, således at de samlede afgifter kommer til at stå i forhold til vejudgifterne, og navnlig ønskede han, at de indkomne midler ikke gik i statskassen, men i vejfonden, som han ønskede opretholdt som en realitet.

Finansministeren fremhævede i sin svartale, at den økonomiske situation ikke tillod en nedsættelse af den samlede motorbeskatning som foreslået fra flere sider. Han forstod ikke, at det skulle være nødvendigt at lave en så stærk sammenkædning af vejudgifter og motorafgifter, og mente, at man på fornuftig måde måtte kunne blive enig om, hvad det var nødvendigt og rimeligt at give til vejene o. s. v.

Lovforslaget henvises til et udvalg, som ikke afgav betænkning.

8. Forslag til lov om særlig udbytteskat for skatteåret 1956—57 af aktieselskaber m. v. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 2061].

Fremsat skriftligt i folketinget $17/4$ (F. sp. 4277). 1. beh. $18/4$ (F. sp. 4376). Partiernes ordførere: Hans Knudsen, Thorkil Kristensen, Poul Møller, Bertel Dahlgaard, Aksel Larsen og Søren Olesen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om skat til staten af indkomst, formue og kapitalvinding m. fl. lovforslag. Beretning (B. sp. 1229) afgivet $29/6$.

Lovforslaget havde følgende indhold:

§ 1. Her i landet hjemmehørende aktieselskaber m. v. svarer for skatteåret 1956—57 udover de i lov nr. 76 af 28. marts 1956 omhandlede skatter en særlig udbytteskat. Denne skat beregnes som 50 pct. af den for skatteåret 1956—57 beregnede udbytterate (uden forhøjelse i henhold til nævnte lovs § 31, stk. 1, nr. 2).

§ 2. De beregnede skattebeløb afrundes nedad til det nærmeste hele kronebeløb.

Skatten pålignes og opkræves i forbindelse med udbytteraten for skatteåret 1956—57 og efter de for denne skat gældende regler.

§ 3. Den i § 1 omhandlede skat kan ikke bringes til fradrag ved ansættelsen til indkomstskat til stat og kommune.

§ 4. Finansministeren fastsætter de nærmere regler for gennemførelsen af bestemmelserne i nærværende lov og bemyndiges til at afholde de dermed forbundne udgifter.

§ 5. Denne lov træder i kraft straks.

I bemærkningerne til lovforslaget hedder det:

„Samtidig med forelæggelsen af forslag til lov om indseende med priser og forslag til lov om ændring i lov om tilsyn med monopoler og konkurrencebegrænsninger har regeringen overvejet at foreslå gennemført regler om udbyttebegrænsning i aktieselskaber. Man mener dog ikke, at det vil være formålstjenligt i den nuværende situation at søge en sådan lovgivning fremmet.

Mange aktieselskaber har imidlertid haft gode indtjeningsforhold i det forløbne år, hvilket også er kommet til udtryk i udbyttefastsættelsen, og når der fra lovgivningsmagtens side er grebet ind i den fri lønfastsættelse, må det derfor anses for rimeligt, at man også søger at *modvirke tendenserne til forøgelse af aktieselskabernes udbytte.*

Det foreliggende lovforslag tager sigte herpå, idet det går ud på at forhøje skatten af aktieudbytte m. v.

I henhold til lov nr. 76 af 28. marts 1956 svarer aktieselskaber m. v. for skatteåret 1956—57 udbytterate efter den i lovens § 6 indeholdte skala med en forhøjelse på 45 pct. i henhold til lovens § 31. Efter nærværende lovforslag skal der for samme skatteår udover de fornævnte skatter svares en særlig udbytteskat på 50 pct. af udbytteraten.

Skatten foreslås beregnet og opkrævet sammen med udbytteraten og 45 pct. forhøjelsen.

Provenuet af skatten er vanskeligt at beregne, da størrelsen af de beløb, der for skatteåret 1956—57 skal udskrives som udbytterate, endnu ikke kendes. Provenuet kan dog rent skønsmæssigt anslås til omkring *15 mill. kr.*“

Ved fremsættelsen anførte *finansministeren*, at regeringen, efter at der var blevet grebet ind i den fri lønfastsættelse, havde fundet det påkrævet også at gribe ind overfor fastsættelsen af priser, avancer og udbytter. Nærværende lovforslag tilsigtede ved forøgelsen af beskatningen af udbytte m. v. at tilskynde selskaberne til at holde igen på deres udbytteudbetalinger. Det måtte imidlertid efter ministerens opfattelse være „enhver ansvarlig selskabsledelses opgave i den nuværende situation at drage omsorg for, at den særlige udbytteskat ikke formindsker selskabernes investeringer, men alene reducerer de beløb, der reserveres til udbytteudbetalinger. Der synes også at være mulighed for, at udbytteskatten kan svares, uden at investeringerne formindskes, da aktieselskaberne i 1954 efter fradrag af samtlige skatter havde en indkomst på ca. 750 mill. kr., hvoraf ca. 300 mill. kr. blev anvendt til udbetaling af udbytte, og meget taler for, at indtægterne siden har været større.“

Ved 1. behandling mødte lovforslaget tilslutning fra socialdemokratiets og kommunisternes ordførere, mens venstre, det konservative folkeparti og retsforbundet gik imod lovforslaget. Den radikale ordfører, *Bertel Dahlgaard*, udtalte sig mere forbeholdent om lovforslaget, der efter hans opfattelse ikke var ledsaget af de fornødne oplysninger. „Det havde jo nok været klogt“, udtalte han, „om visse selskaber i år selv havde lagt en dæmper på de store udbytteudbetalinger, netop på et tidspunkt da erhvervslivet så stærkt understreger nødvendigheden af at gennemføre en konsolidering, at forberede sig på kommende investeringer til imødegåelse af svære tider, til gennemførelse af kommende års udvidelser.

Jeg finder, at det vil være naturligt, om dette lovforslag henvises til det skatteudvalg, som i forvejen har aktieselskabsskatte Lovgivningen til behandling; og med den motivering, der er givet for lovforslaget, synes jeg især, det ville være naturligt at inddrage i forhandlingerne det spørgsmål om oprettelse af investeringsfunds, som finansministeren rejste med et lovforslag her i tinget i fjor, et lovforslag, som ikke blev færdigbehandlet. Grundtanken i dette lovforslag var jo rigtig, og den nærmere udformning måtte man vel nok kunne nå til enighed om. Jeg vil altså henstille, at man overvejer tanken om at henvise lovforslaget til skatteudvalget.“

Det udvalg, som fik lovforslaget til behandling, afgav ikke betænkning om sagen.

9. Forslag til lov om skattefradrag ved indkomstopgørelsen. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 2097].

Fremsat skriftligt i Folketinget $\frac{4}{5}$ (F. sp. 4511). 1. beh. $\frac{8}{5}$ (F. sp. 4552). Partiernes ordførere: Hans Knudsen, Thorkil Kristensen, Poul Møller, Bertel Dahlgaard, Alfred Jensen og Søren Olesen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om skat til staten af indkomst, formue og kapitalvinding m. fl. lovforslag. Beretning (B. sp. 1229) afgivet $\frac{29}{6}$.

Om baggrunden for lovforslaget anførte finansministeren ved fremsættelsen:

„I de senere års skattediskussion har det gang på gang været fremhævet, at *indtægtsforøgelse under det nuværende skattesystem beskattes særlig hårdt det første år*, efter at indtægten er steget. Fra alle sider har det været erkendt, at dette forhold virker *hæmmende på initiativ og arbejdslyst*, og at de nugældende regler på dette punkt bør ændres, således at tilskyndelsen til at forøge indtægterne gennem øget indsats bliver større.

Allerede ved udarbejdelsen af regeringens skattereformforslag af maj 1954 lagde man den største vægt på at udforme reglerne om

personbeskatningen således, at *indkomstforøgelse det første år blev beskattet lempeligere end efter de gældende regler*. Der er senere fra anden side fremsat forslag, der forfølger samme formål. Således har venstre og de konservative her i tinget fremsat et forslag til lov om forskudsvis indbetaling af indkomstskat, og det radikale venstre har i skattereformudvalget skitseret et forslag, hvorefter spørgsmålet søges løst ved en regel om, at 30 pct. af en eventuel merindtægt indenfor visse grænser fritages for indkomstbeskatning.

I udvalget har man på grundlag af de allerede fremsatte forslag gjort hele spørgsmålet om den fremtidige beskatning af indtægtsforøgelser til genstand for indgående drøftelser. Også andre muligheder end de nævnte forslag, f. eks. overgang til opkrævning af skat af årets indkomst „(kildeskat“) har været berørt, og senest har jeg forelagt udvalget et udkast, hvorefter fradraget for den statsindkomstskat, der er betalt i løbet af indkomståret, erstattes med *fradrag af den statsskat, der skal betales senere*, men som er pålignet årets indkomst.

Udvalget har ikke ment at burde tage stilling til dette udkast, forinden lovforslag var udarbejdet og fremsat i tinget. Derimod var der enighed om, at et sådant lovforslag burde fremsættes snarest muligt, således at forslaget efter 1. behandling her i tinget sammen med de øvrige forslag kunne danne grundlag for udvalgets fortsatte arbejde med problemerne omkring beskatningen af merindtægter. Med fremsættelsen af nærværende lovforslag imødekommer jeg denne opfordring fra udvalget.“

Ifølge lovforslaget skulle fradraget for betalt indkomstskat til staten erstattes med et *beregnet statsskattefradrag*, svarende til den statsskat, der skulle betales af den pågældende indkomst. Ved indkomstforøgelser ville dette betyde, at det nuværende statsskattefradrag, der er bestemt af de foregående års lavere indkomster, erstattedes med et fradrag, der var højere, fordi det beregnedes på grundlag af den forøgede indkomst. Efter forslaget ville skattefradraget — og dermed skatten — blive af nogenlunde samme størrelse, hvadenten der var tale om stigende eller stabile indkomster.

Rent praktisk foresloges ordningen gennemført på den måde, at skatteyderen ved indkomstopgørelsen på sædvanlig måde skulle fradrage betalt *formueskat* samt *kommune- og kirkeskat*. I det beløb, der herefter fremkom, skulle yderligere fratrækkes et beregnet fradrag for indkomstskat til staten efter særlige skalaer — en for forsørgere og en for ikke-forsørgere.

Skalaerne skulle udarbejdes ved finansministerens foranstaltning og udformes således, at det beregnede statsskattefradrag nærmest muligt kom til at svare til den statsindkomstskat, som skulle betales af den pågældende indkomst. Et udkast til en sådan skala var optrykt som bilag til lovforslagets bemærkninger. Der var iøvrigt i bemærkningerne gjort nærmere rede for fremgangsmåden ved beregningen af statsskattefradraget og opgørelsen af den skattepligtige indkomst.

Det var foreslået, at de nye regler skulle have gyldighed fra og med skatteåret 1957—58, således at de kom til at gælde for indtægten, der skulle selvangives i begyndelsen af 1957.

Af bemærkningerne til lovforslaget og et bilag til disse fremgik, at indkomstskatten for varierende indkomsters vedkommende efter forslaget ville komme til at ligge ret tæt op ad skatten af de tilsvarende stabile indkomster. Når der ikke var fuld overensstemmelse, skyldtes det, at man ikke havde foreslået, at fradraget for betalt kommuneskat skulle erstattes med et fradrag beregnet efter samme princip som foreslået for statsskattefradraget. En sådan ordning ville nemlig medføre betydelige praktiske vanskeligheder, fordi reglerne for beregning af kommuneskat er forskellige fra kommune til kommune.

Den omstændighed, at der efter forslaget skulle gives et statsskattefradrag, der svarede til statsskatten af årets indkomst, ville for skatteydere, hvis indtægter var *faldet*, betyde, at fradraget ville blive mindre end efter de gældende regler, hvor det er bestemt af de foregående års højere indkomster. Når ordningen først havde været gældende et par år, ville der ikke være noget urimeligt heri, fordi de pågældende skatteydere allerede i årene forud for indtægtsnedgangen ville have kunnet fradrage de statsskattebeløb, der svarede til statskatten af indkomsterne for disse år. Ved overgangen fra de gældende regler til det foreslåede system ville skatteydere med faldende indkomster imidlertid kunne komme i den situation, at det beregnede statsskattefradrag blev mindre end de faktisk betalte statsskatter, der var pålignet under forudsætning af, at de kunne fradrages ved indkomstopgørelsen. Der foresloges derfor en særlig *overgangsregel* for de to første skatteår efter ordningens ikrafttræden. Efter overgangsreglen skulle der efter begæring gives et særligt skattefradrag, svarende til det beløb, hvormed den faktisk betalte indkomstskat til staten oversteg det beregnede fradragsbeløb. Ud fra lignende synspunkter skulle der efter forslaget indrømmes særligt fradrag for visse efterbetalingsbeløb o. lign., som var beregnet efter de gældende regler.

Ved lovforslagets 1. behandling betegnede *Hans Knudsen* (S)

det som det hidtil bedste af de forslag til løsning af spørgsmålet om en rimelig beskatning af indtægtsstigninger, som var fremkommet, hvis man ikke ville gå til begrænsning af skattefradragets retten. *Thorvald Kristensen* (V) udtalte, at venstre erkendte, at forslaget gav en virkelig udligning af skatten for varierende indkomster, således at den kom betydeligt nærmere til „ligevægtsskatten“ end efter de gældende regler. Afgørende for venstres stilling var, om man kunne følge sig betrygget med hensyn til skattefradragets fremtidige bevarelse. Iøvrigt ønskede taleren under udvalgsarbejdet nærmere drøftet spørgsmålet om lempelsespraksis i tilfælde med faldende indtægter samt spørgsmålet om ret til at fradrage al pålignet betalt skat, ikke blot, som det i praksis har udviklet sig, erlagte forfaldne skatter, hvilket nu foresloges lovfæstet ved forslaget. *Poul Møller* (KF) ønskede ligeledes ret til at fradrage al betalt skat samt gunstigere regler for folk med faldende indtægter og fremhævede de praktiske vanskeligheder ved lovforslaget, idet skatteudskrivningen måtte lægges fast 4—5 måneder inden skatteårets begyndelse. Selvom disse vanskeligheder kunne overvindes, var der dog betænkeligheder i det konservative parti på grund af frygt for, at det ville betyde begyndelsen til enden for skattefradragets retten. *Bertel Dahlgaard* (DR) fandt, at forslaget ville medføre større administrative vanskeligheder end det af det radikale venstre skitserede forslag om at fradrage $\frac{1}{3}$ eller 30 pct. af indtægtsstigninger indenfor visse grænser. *Alfred Jensen* (DK) og *Søren Olesen* (DR) erklærede, at deres partier kunne støtte lovforslaget.

Lovforslaget henvistes efter 1. behandling til udvalget angående skattereformforslagene. Der blev ikke afgivet betænkning over lovforslaget, idet spørgsmålet om lempeligere beskatning af indtægtsforøgelse fik en foreløbig løsning ved gennemførelse af lov om lempelse af beskatningen af merindtægt for skatteåret 1957—58 (se side 81).

10. Forslag til lov om ændringer i lov om afgift for offentlig auktion m. m. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 893].

Fremsat skriftligt i folketinget 18/1 (F. sp. 2243). 1. beh. 24/1 (F. sp. 2370). Partiernes ordførere: *Axel Ivan Pedersen*, *Heilesen*, *Bruun de Neergaard*, *Johs. Christiansen*, *Aksel Larsen* og *Alfred Jørgensen*. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om oprettelse af Statens kunsthøjtid og *Eckersberg-Thor-*

valdsenfondet. Betænkning (B. sp. 641) afgivet $\frac{4}{5}$. (Ordfører: Lars M. Olsen). 2. beh. $\frac{9}{5}$ (F. sp. 4643).

Lovforslaget fremsattes samtidig med forslag til lov om oprettelse af Statens kunsthøjdepension og Eckersberg-Thorvaldsenfondet og forslag til lov om ændringer i lov om offentlig auktion ved auktionsledere. Det tilsigtede en forhøjelse af de i lov nr. 138 af 24. april 1935 om afgift af offentlig auktion m. m. fastsatte procentvise auktionsafgifter på omkring 50 pct. og desuden en forhøjelse af de faste auktionsafgifter, der har været uforandrede siden 1935-lovens ikrafttræden.

Som begrundelse for disse forhøjelser anførte *finansministeren* ved fremsættelsen:

„Dette lovforslag må ses i sammenhæng med det af den højtærede undervisningsminister fremsatte forslag til lov om oprettelse af *statens kunsthøjdepension* og *Eckersberg-Thorvaldsenfondet*, hvorefter der — foreløbig i 4 år — skal stilles et beløb af ialt 775 000 kr. årlig til rådighed for de 2 fonds.

Jeg har ikke ment, at staten bør påtage sig denne udgiftsbyrde, uden at der samtidig tilvejebringes hjemmel for en tilsvarende *førogelse af statens indtægter*, og efter at man bl. a. af praktiske grunde har måttet forelade tanken om en særlig afgift på kunstsælget eller en afgift specielt på kunstauktioner, har jeg fundet det naturligt at foreslå en *forhøjelse af auktionsafgifterne i almindelighed*.

De gældende regler om afgift for offentlig auktion m. m. findes i lov nr. 138 af 24. april 1935. Denne lov indeholder bestemmelser dels om procentvise fastsatte afgifter, dels om afgifter, der er fikseret til bestemte beløb.

Ved nærværende forslag foreslås dels en forhøjelse af de procentvise afgifter med 50 pct., dels en forhøjelse af de faste afgifter; den sidstnævnte forhøjelse må ses på baggrund af prisniveauets udvikling siden 1935.

Hvis man lægger statens samlede indtægt af auktionsafgifterne i de seneste år til grund, må det antages, at provenuet af de foreslåede forhøjelser vil blive noget større end de 775 000 kr. årlig, som der skulle tilvejebringes dækning for. Imidlertid må man regne med, at de seneste års auktionsafgifter har været ekstraordinært store, bl. a. på grund af de særlige auktioner over brugte motor-køretøjer, og man må således være forberedt på en vis nedgang i disse afgifter. Når udsigten til en sådan nedgang tages i betragtning, må det skønnes, at provenuet af de foreslåede afgiftsforhøjelser tilnærmelsesvis vil modsvare statens udgifter til de 2 fonds.“

I bemærkningerne til lovforslaget hedder det bl. a.:

„Auktionsafgifterne har ifølge statsregnskabet indbragt:

for finansåret 1949—50	1 041 202 kr. 96 øre
- — 1950—51	1 121 765 - 16 -
- — 1951—52	1 585 696 - 81 -
- — 1952—53	2 128 003 - 69 -
- — 1953—54	2 769 743 - 73 -
- — 1954—55	2 121 173 - 57 -

Den stigning, der har fundet sted i årene 1951—52 og fremefter, skyldes formentlig for en stor del auktionerne over brugte motorkøretøjer. Man må derfor påregne et fald i auktionsafgifterne, når disse auktioner ophører; ved et forsigtigt skøn vil der formentlig da efter de gældende satser kunne regnes med en årlig auktionsafgift på mellem 1 og 1½ mill. kr. En 50 pct. forhøjelse — der giver praktiske satser — må da påregnes at give en merindtægt på mellem ½ og ¾ mill. kr.

Man foreslår samtidig de i lovens §§ 7, 2. stk., og 8 omhandlede faste afgifter på henholdsvis 25 øre og 10 kr., der efter den siden 1935 stedfundne prisudvikling må anses for at være for lave, forhøjet til henholdsvis 1 kr. og 25 kr.“

Lovforslaget mødte ikke den fornødne tilslutning i folketinget og toges ved 2. behandling tilbage af finansministeren i overensstemmelse med, hvad der var bebudet i betænkningen fra det udvalg, der behandlede sagen.

11. Forslag til lov om kommunal indkomstskat m. m. (Indenrigsminister *Carl Petersen*). [A. sp. 529].

Fremsat skriftligt i folketinget ²¹/₁₀ (F. sp. 318). 1. beh. ²⁷/₁₀ (F. sp. 409). Partiernes ordførere: Hans Knudsen, Thor-kil Kristensen, Poul Møller, Bertel Dahlgaard, Alfred Jensen og Søren Olesen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om skat til staten af indkomst, formue og kapitalvinding m. fl. lovforslag. Beretning (B. sp. 1229) afgivet ²⁹/₆.

Som led i en fornyet genfremsættelse af de den 11. maj 1954 i folketinget fremsatte lovforslag om en reform af skatte-lovgivningen og af reglerne om fordelingen af en række offentlige indtægter og udgifter mellem stat og kommuner fremsattes nærværende forslag til lov om kommunal indkomstskat m. m. (årbog 1953—54, side 490, og 1954—55, side 424).

Lovforslaget svarede ganske til det den 15. februar 1955 genfremsatte lovforslag, der kun på et enkelt punkt indeholdt ændringer i forhold til forslaget af 11. maj 1954. Lovforslaget

henvistes ligesom i de foregående samlinger til et folketingsudvalg, der ikke nåede til ende med sit arbejde inden folketingsårets slutning.

12. Forslag til lov om statens overtagelse af visse kommunale udgifter m. m. (Indenrigsminister *Carl Petersen*). [A. sp. 539].

Fremsat skriftligt i folketinget ²¹/₁₀ (F. sp. 318). 1. beh. ²⁷/₁₀ (F. sp. 409). Partiernes ordførere: Hans Knudsen, Thorkil Kristensen, Poul Møller, Bertel Dahlgaard, Alfred Jensen og Søren Olesen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om skat til staten af indkomst, formue og kapitalvinding m. fl. lovforslag. Beretning (B. sp. 1229) afgivet ²⁹/₉.

Som led i en fornyet genfremsættelse af de den 11. maj 1954 i folketinget fremsatte lovforslag om en reform af skatte-lovgivningen og af reglerne om fordelingen af en række offentlige indtægter og udgifter mellem stat og kommuner fremsattes nærværende forslag til lov om statens overtagelse af visse kommunale udgifter m. m. (årbog 1953—54, side 495, og 1954—55, side 425).

Lovforslaget svarede ganske til det den 15. februar 1955 genfremsatte lovforslag, der igen var enslydende med forslaget af 11. maj 1954. Lovforslaget henvistes som i de foregående samlinger til et folketingsudvalg, der ikke nåede til ende med sit arbejde inden folketingsårets slutning.

13. Forslag til lov om ændring af lov om kommunale ejendomsskatter. (Indenrigsminister *Carl Petersen*). [A. sp. 523].

Fremsat skriftligt i folketinget ²¹/₁₀ (F. sp. 318). 1. beh. ²⁷/₁₀ (F. sp. 409). Partiernes ordførere: Hans Knudsen, Thorkil Kristensen, Poul Møller, Bertel Dahlgaard, Alfred Jensen og Søren Olesen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om skat til staten af indkomst, formue og kapitalvinding m. fl. lovforslag. Beretning (B. sp. 1229) afgivet ²⁹/₉.

Som led i en fornyet genfremsættelse af de den 11. maj 1954 i folketinget fremsatte lovforslag om en reform af skatte-lovgivningen og af reglerne om fordelingen af en række offentlige indtægter og udgifter mellem stat og kommuner fremsattes nærværende forslag til lov om ændring af lov om kommunale ejendomsskatter (årbog 1953—54, side 494, og 1954—55, side 425).

Lovforslaget svarede ganske til det den 15. februar 1955 genfremsatte lovforslag, der igen var enslydende med forslaget af 11. maj 1954. Lovforslaget henvistes som i de foregående samlinger til et folketingsudvalg, der ikke nåede til ende med sit arbejde inden folketingsårets slutning.

14. Forslag til lov om ændring af statstilskud til forskellige udgifter vedrørende sundhedsvæsenet. (Indenrigsminister *Carl Petersen*). [A. sp. 543].

Fremsat skriftligt i folketinget ²¹/₁₀ (F. sp. 318). 1. beh. ²⁷/₁₀ (F. sp. 409). Partiernes ordførere: Hans Knudsen, Thorkil Kristensen, Poul Møller, Bertel Dahlgaard, Alfred Jensen og Søren Olesen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om skat til staten af indkomst, formue og kapitalvinding m. fl. lovforslag. Beretning (B. sp. 1229) afgivet ²⁹/₈.

Som led i en fornyet genfremsættelse af de den 11. maj 1954 i folketinget fremsatte lovforslag om en reform af skatte-lovgivningen og af reglerne om fordelingen af en række offentlige indtægter og udgifter mellem stat og kommuner fremsattes nærværende forslag til lov om ændring af statstilskud til forskellige udgifter vedrørende sundhedsvæsenet.

Lovforslaget svarede ganske til det den 15. februar 1955 genfremsatte lovforslag, der kun på et enkelt punkt indeholdt ændringer i forhold til forslaget af 11. maj 1954 (årbog 1953—54, side 497, og 1954—55, side 426). Lovforslaget henvistes som i de foregående samlinger til et folketingsudvalg, der ikke nåede til ende med sit arbejde inden folketingsårets slutning.

15. Forslag til lov om sygehusvæsenet. (Indenrigsminister *Carl Petersen*). [A. sp. 545].

Fremsat skriftligt i folketinget $21/10$ (F. sp. 318). 1. beh. $27/10$ (F. sp. 409). Partiernes ordførere: Hans Knudsen, Thorkil Kristensen, Poul Møller, Bertel Dahlgaard, Alfred Jensen og Søren Olesen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om skat til staten af indkomst, formue og kapitalvinding m. fl. lovforslag. Beretning (B. sp. 1229) afgivet $29/9$.

Som led i en fornyet genfremsættelse af de den 11. maj 1954 i folketinget fremsatte lovforslag om en reform af skatte-lovgivningen og af reglerne om fordelingen af en række offentlige indtægter og udgifter mellem stat og kommuner fremsattes nærværende forslag til lov om sygehusvæsenet.

Lovforslaget svarede ganske til det den 15. februar 1955 genfremsatte forslag, der igen var enslydende med forslaget af 11. maj 1954 (årbog 1953—54, side 498, og 1954—55, side 426). Lovforslaget henvistes som i de foregående samlinger til et folketingsudvalg, der ikke nåede til ende med sit arbejde inden folketingsårets slutning.

16. Forslag til lov om børnetilskud m. v. (Socialminister *Strøm*). [A. sp. 509].

Fremsat skriftligt i folketinget $21/10$ (F. sp. 319). 1. beh. $27/10$ (F. sp. 409). Partiernes ordførere: Hans Knudsen, Thorkil Kristensen, Poul Møller, Bertel Dahlgaard, Alfred Jensen og Søren Olesen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om skat til staten af indkomst, formue og kapitalvinding m. fl. lovforslag. Beretning (B. sp. 1229) afgivet $29/9$.

Som led i en fornyet genfremsættelse af de den 11. maj 1954 i folketinget fremsatte lovforslag om en reform af skatte-lovgivningen og af reglerne om fordelingen af en række offentlige indtægter og udgifter mellem stat og kommuner fremsattes nærværende forslag til lov om børnetilskud m. v. (årbog 1953—54, side 514, og 1954—55, side 430).

Lovforslaget var enslydende med de i de foregående folketingsår fremsatte lovforslag med samme titel. Det henvistes ligesom disse til et folketingsudvalg, der ikke nåede til ende med sit arbejde inden folketingsårets slutning.

17. Forslag til lov om ændringer i lov om offentlig forsorg, lov om folkeforsikring, lov om arbejdsløshedsforsikring og arbejdsanvisning m. v., lov om mælkehjælp og lov om husmoderafløsning (om refusion af kommunernes udgifter m. m.). (Socialminister *Strøm*). [A. sp. 513].

Fremsat skriftligt i folketinget ²¹/₁₀ (F. sp. 319). 1. beh. ²⁷/₁₀ (F. sp. 409). Partiernes ordførere: Hans Knudsen, Thorkil Kristensen, Poul Møller, Bertel Dahlgaard, Alfred Jensen og Søren Olesen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om skat til staten af indkomst, formue og kapitalvinding m. fl. lovforslag. Beretning (B. sp. 1229) afgivet ²⁹/₈.

Som led i en fornyet genfremsættelse af de den 11. maj 1954 i folketinget fremsatte lovforslag om en reform af skatte-lovgivningen og af reglerne om fordelingen af en række offentlige indtægter og udgifter mellem stat og kommuner fremsattes nærværende lovforslag (årbog 1953—54, side 522, og 1954—55, side 430).

Som følge af ændringer, der er foretaget i forsorgslovens § 73, stk. 2, og § 201, og indføjelser af § 235 A, henholdsvis ved lov nr. 39 af 2. marts 1955 og lov nr. 152 af 30. april 1955, var der foretaget nogle redaktionelle ændringer i lovforslaget.

Iøvrigt svarede lovforslaget ganske til det den 15. februar 1955 genfremsatte lovforslag, der igen bortset fra enkelte redaktionelle ændringer var enslydende med lovforslaget af 11. maj 1954. Lovforslaget henvistes som i de foregående samlinger til et folketingsudvalg, der ikke nåede til ende med sit arbejde inden folketingsårets slutning.

18. Forslag til lov om folkepension. (Socialminister Strøm). [A. sp. 671].

Fremsat mundtligt i folketinget ¹¹/₁₁ (F. sp. 949). 1. beh. ²³/₁₁ og ²⁴/₁₁ (F. sp. 1167, 1248 og 1293). Partiernes ordførere: Bundvad, Lorentzen, Poul Møller, Svend Jørgensen, Ragnhild Andersen og Søren Olesen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Bundvad, Kaj Andresen, Einer-Jensen, Urban Hansen, Hans Knudsen, Mørk, Edel Saunte [formand], Lorentzen, Søren Andersen, N. Chr. Christensen, Holmberg, Thorkil Kristensen, Poul Møller, Gottschalck-Hansen, (fra ⁹/₅ Poul Sørensen), Gertie Wandel, Svend Jørgensen [næstformand] og Skytte). Betænkning (B. sp. 785) afgivet ¹⁴/₆. (Ordfører: Bundvad). 2. beh. ²¹/₆ (F. sp. 5256 og 5291).

Lovforslaget blev af socialministeren fremsat i forbindelse med et forslag til lov om ændringer i folkeforsikringsloven angående ændrede fradragregler for beregning af alders- og invaliderente og pensionstillæg til invaliderentydere. Det byggede på en af repræsentanterne for socialdemokratiet og det radikale venstre i folkeforsikringskommissionen afgivet fællesindstilling om en folkepensionsordning, der skulle gælde i 6 år, og hvorefter der skulle indføres en gennem 3 trin stigende folkepension, som skulle ydes uden hensyn til modtagernes indtægt og formue og finansieres gennem et særligt folkepensionsbidrag.

Udvalgsbehandlingen af de to af socialministeren fremsatte lovforslag resulterede i, at socialdemokratiets, venstres, det konservative folkepartis og det radikale venstres medlemmer i udvalget tiltrådte et af socialministeren stillet ændringsforslag til folkeforsikringslovforslaget indeholdende forslag til en folkepensionsordning, jfr. herved årbogens omtale af folkeforsikringslovforslaget side 219. Ved lovforslagenes 2. behandling tog socialministeren derfor det heromhandlede folkepensionsforslag tilbage, og det blev ikke optaget fra anden side.

Det således bortfaldne lovforslag var sålydende:

§ 1. Enhver, der har dansk indfødsret og er bosat her i riget eller forhyret med dansk skib, er berettiget til *folkepension* fra det fyldte 67. år, enlige kvinder dog fra det fyldte 62. år.

Folkepension tilkommer endvidere personer, der, uanset at de ikke har nået denne alder, oppebærer aldersrente eller opfylder vilkårene for at oppebære aldersrente.

§ 2. Folkepensionen udredes med følgende beløb:

	Til ægtepar, når begge opfylder betingelserne for at få folkepension		Til enlige samt ægtepar, når kun den ene ægtefælle opfylder betingelserne for at få folkepension	
	Når ægtefællerne eller en af disse oppebærer aldersrente	Iøvrigt	Når pågældende oppebærer alders- eller invaliderente	Iøvrigt
I tiden 1. juli 1957—30. juni 1959	408	408	276	276
I tiden 1. juli 1959—30. juni 1961	708	900	468	600
I tiden efter 1. juli 1961	900	1 500	600	1 008

§ 3. Fra og med finansåret 1957—58 opkræves der et *folkepensionsbidrag*, hvoraf de med nærværende lovs gennemførelse forbundne udgifter afholdes.

Pligt til at udrede folkepensionsbidrag påhviler personer, der for det til det pågældende finansår svarende skatteår er fuldt skattepligtige til staten.

§ 4. Bidraget beregnes som en fast procentdel af det beløb, hvoraf indkomstskat til staten beregnes (skalaindkomsten) efter fradrag af 1 000 kr. Bidragsprocenten fastsættes ved lov for to finansår ad gangen og udgør for hvert af finansårene 1957—58 og 1958—59 1½ pct.

Personer, hvis skattepligt kun gælder for en del af det pågældende skatteår, udreder kun bidraget med en dertil svarende del af det for det fulde skatteår beregnede bidrag.

Det udfundne bidragsbeløb afrundes nedad til det nærmeste hele kronebeløb, og bidrag på under 20 kr. årlig opkræves ikke.

I tilfælde, hvor af to ægtefæller den ene i henhold til § 9 ikke er omfattet af loven, svares bidraget kun med halvdelen.

§ 5. Bidraget forfalder til betaling til samme tidspunkter og med samme betalingsfrist som den ordinære indkomstskat til staten og opkræves sammen med denne.

Løvrigt kommer de for indkomstskatten til staten af personer gældende regler, herunder reglerne for påligning, opkrævning, inddrivelse og indbetaling i statskassen, til anvendelse på det heromhandlede bidrag, forsåvidt de er forenelige med de i nærværende lov indeholdte regler.

For bidragets beregning og opkrævning ydes der et vederlag, hvis størrelse fastsættes af finansministeren.

Bidraget kan bringes til fradrag ved opgørelsen af yderens skattepligtige indkomst.

§ 6. Henvendelse om udbetaling af folkepension rettes til det sociale udvalg, i København magistraten.

§ 7. Folkepensionen ydes fra datoen for det sociale udvalgs, henholdsvis magistratens, modtagelse af henvendelsen. Pensionen udbetales månedsviis forud af opholdskommunen.

§ 8. Bestemmelserne i folkeforsikringslovens kapitel XXI om invalide- og aldersrentens udbetaling og §§ 69 og 81, stk. 1, finder tilsvarende anvendelse med hensyn til folkepensionen.

§ 9. Personer, der er ansat i *pensionsberettigende stilling* i staten, folkeskolen, folkekirken, en kommune, et koncessioneret selskab eller en offentlig virksomhed, eller som er medlem af en statsunderstøttet pensionskasse, omfattes ikke af loven. Tilsvarende gælder de pågældendes nuværende og eventuelle tidligere ægtefæller, såfremt disse er berettiget til at opnå pension efter de pågældende.

De i stk. 1 omhandlede personer forbliver også som pensionister udenfor lovens område. Det samme gælder personer, der allerede ved nærværende lovs ikrafttræden oppebærer pension som i stk. 1 anført.

Socialministeren bemyndiges til efter forhandling med finansministeren at fastsætte de nærmere regler for, i hvilket omfang folkepension kan ydes i tilfælde, hvor der tidligere er tillagt pågældende en understøttelse af offentlige midler på grundlag af tjeneste i ikke-pensionsberettigende stilling.

Bestemmelserne i stk. 1 og 2 omfatter ikke personer, der

har adgang til pension i henhold til lov nr. 403 af 12. juli 1946, jfr. lov nr. 198 af 16. juli 1927 om vederlag og pension m. v. for ministre.

§ 10. Lige med en indfødt anses med hensyn til adgang til folkepension en kvinde, der ikke selv har indfødsret, men som er eller senest har været i ægteskab med en mand med dansk indfødsret.

Fra bestemmelserne om dansk indfødsret og bopæl her i riget som betingelse for adgang til folkepension kan regeringen gøre undtagelse med hensyn til statsborgere i andre stater eller dele af disse, såfremt der med de pågældende stater er opnået overenskomst herom.

§ 11. Socialministeren, respektive finansministeren, be- myndiges til at fastsætte regler for lovens gennemførelse.

§ 12. Denne lov optages til revision senest i folketingsåret 1962—63.

§ 13. Denne lov gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Om partiernes principielle stilling til folkepensionsproblemerne henvises i det hele til årbogens omtale af lovforslaget om ændringer i folkeforsikringsloven (side 219).

19. Forslag til lov om ændring i folkeforsikringsloven. (Vedrørende en appelinstant for invaldeforsikringsretten). (Socialminister *Strøm*). [A. sp. 59].

Fremsat skriftligt i folketinget ⁵/₁₀ (F. sp. 60). 1. beh. ¹⁶/₁₁ (F. sp. 1032). Partiernes ordførere: Holger Larsen, Krogh, Hanne Budtz, Johs. Christiansen, Ragnhild Andersen og Søren Olesen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Holger Larsen, Kaj Andresen, Boye Hansen, Jens Hansen, Urban Hansen [formand], Lund Jensen, Aage Knudsen, Edel Saunte, Krogh, Søren Andersen, N. Chr. Christensen, Lorentzen, Helga Peder- sen, Hanne Budtz, Bruun de Neergaard, Gertie Wandel og Johs. Christiansen [næstformand]).

Lovforslaget var enslydende med et af socialministeren i samlingen 1954—55 fremsat lovforslag, der er nærmere om- talt i årbog 1954—55, side 427.

Ved fremsættelsen oplyste *socialministeren*, at det om det tilsvarende lovforslag i folketingssamlingen 1954—55 nedsatte udvalg ved et besøg i invalideforsikringsretten havde haft lejlighed til at gøre sig bekendt med rettens forretningsgang. Efter anmodning fra dette udvalg havde socialministeren ladet nedsætte et *embedsmandsudvalg* med den opgave at undersøge mulighederne for praktiske ændringer i invalideforsikringsrettens arbejdsgang og arbejdets fordeling, herunder om det måtte være muligt at henlægge en del af de afgørelser, som efter den gældende lov træffes af invalideforsikringsretten, til lokale myndigheder. Embedsmandsudvalget havde ved lovforslagets fremsættelse endnu ikke tilendebragt sit arbejde, og socialministeren gav tilsagn om at meddele resultatet af undersøgelserne til det folketingsudvalg, han forventede nedsat om lovforslaget.

Efter en kortvarig 1. behandling henvistes lovforslaget til et udvalg, der ikke afgav betænkning.

20. Forslag til lov om ændring af lov om iværksættelse af offentlige arbejder m. v. og beskæftigelse af arbejdsløse samt af lov om tilskud fra den fælleskommunale udligningsfond til visse kommunale arbejder. (Økonomi- og arbejdsminister *Krag*). [A. sp. 551].

Fremsat skriftligt i folketinget ^{21/10} (F. sp. 320). 1. beh. ^{27/10} (F. sp. 410). Partiernes ordførere: Hans Knudsen, Thorkil Kristensen, Poul Møller, Bertel Dahlgaard, Alfred Jensen og Søren Olesen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om skat til staten af indkomst, formue og kapitalvinding m. fl. lovforslag. Beretning (B sp. 1229) afgivet ^{29/6}.

Lovforslaget var — bortset fra en redaktionel titelændring — enslydende med et i den foregående samling foreliggende lovforslag (årbog 1953—54, side 526, og 1954—55, side 435) og indgik ligesom dette som led i en række reformforslag vedrørende skattelovgivningen og fordelingen af en række offentlige indtægter og udgifter mellem staten og kommunerne.

De love, som lovforslaget tog sigte på at ændre, var følgende:

- 1) Lov nr. 169 af 30. marts 1946 om iværksættelse af offentlige arbejder m. v. og beskæftigelse af arbejdsløse og
- 2) Lov nr. 108 af 22. marts 1949 om tilskud fra den fælleskommunale udligningsfond til visse kommunale arbejder som bekendtgjort ved bekendtgørelse nr. 133 af 1. april 1952.

Lovforslaget fremsattes første gang den 11. maj 1954. Det henvistes ligesom i de nærmest foregående samlinger til et folketingsudvalg, der ikke nåede til ende med sit arbejde inden folketingsårets slutning.

21. Forslag til lov om bestyrelsen af de offentlige veje. (Minister for offentlige arbejder *Lindberg*). [A. sp. 1325].

Fremsat skriftligt i folketinget $\frac{7}{2}$ (F. sp. 2574). 1. beh. $\frac{17}{2}$ (F. sp. 2969). Partiernes ordførere: Kai Jensen, Holmberg, Poul Sørensen, Skytte, Lynnerup Nielsen og Tholstrup. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Kai Jensen, Th. Carlsen, Heising, Horn [formand], Aage Knudsen, M. Larsen, Axel Ivan Pedersen, Holmberg, Vagn Bro (fra $\frac{28}{2}$ Thisted Knudsen), Alfred Bøgh, Jens Chr. Christensen, From, Poul Sørensen, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Reedtz-Thott, Skytte [næstformand] og Kirkegaard). Beretning (B. sp. 1503) afgivet $\frac{1}{10}$.

Lovforslaget udgjorde i forening med forslag til lov om tilskud til de offentlige veje (nærmest efterfølgende sag) og de samtidig af finansministeren fremsatte forslag til love om vægtafgift, omsætningsafgift og benzinafgift et lovkompleks, hvorved hele lovgivningen vedrørende de offentlige veje og motorbeskatningen på een gang søgtes fornyet og bragt i overensstemmelse med det moderne samfunds trafikale og økonomiske udvikling.

Lovforslaget var udarbejdet på grundlag af det udkast til lov om bestyrelsen af offentlige veje (i det følgende kaldt udkastet), som indeholdes i betænkning om de offentlige veje, afgivet den 16. september 1954 af det af ministeriet for offentlige arbejder den 15. marts 1951 nedsatte *vejlovsudvalg*.

Allerede i 1933 blev der nedsat et udvalg til revision af vejlovgivningen. På grundlag af en betænkning fra dette udvalg gennemførtes en ny snekastningslov. Udvalget afgav imidlertid ikke nogen betænkning om revisionen af vejlovgivningen iøvrigt. I 1940 nedsatte ministeriet et nyt udvalg med den opgave at forberede en omorganisation af landets vejvæsen, trafikministeriets vejudvalg af 1940. Dette udvalg afgav i 1941 en betænkning, indeholdende udkast til 4 lovforslag, nemlig forslag til lov om oprettelse af et vejdepartement og et vejråd m. v., forslag til lov om vejvæsenet, forslag til lov om ændring af motorafgiftsloven m. v. samt forslag til ændring af snekastningsloven. Med disse udkast som grundlag fremsatte ministeren for offentlige arbejder i efteråret 1942 på rigsdagen 4 lovforslag, der imidlertid ikke nåede at blive færdigbehandlet inden den 29. august 1943. De pågældende lovforslag er ikke senere blevet genfremsat.

Efter krigens ophør er flere af de i lovforslagene omhandlede emner blevet behandlet i forskellige kommissionsbetænkninger, bl. a. i den af forvaltningskommissionen af 1946 afgivne 4. betænkning af 1949, den af færdselslovsudvalget afgivne betænkning af juni 1954 og landsbyggelovsudvalgets betænkning af 9. december 1955. På grundlag af den nævnte betænkning fra forvaltningskommissionen blev der ved normeringsloven for 1949—50 oprettet et vejdirektorat under ministeriet for offentlige arbejder. Det tidligere forslag om oprettelse af et vejdepartement m. v. var dermed uden aktualitet.

Spørgsmålet om en ændring af motorafgiftsloven udgik til særlig behandling i motorafgiftskommissionen, og på grundlag af dennes betænkning, I. del, finansiering af vejdogifter, afgivet den 21. maj 1954, fremsatte ministeren for offentlige arbejder forslag til lov om tilskud til de offentlige veje (følgende sag).

Den 15. marts 1951 nedsatte ministeriet for offentlige arbejder som nævnt vejlovsudvalget af 1951. Dette udvalg fik til hovedopgave under hensyn til den siden 1942 stedfundne udvikling at foretage en teknisk gennemgang af det i 1942 fremsatte forslag til lov om vejvæsenet (i det følgende kaldt

1942-forslaget). Om dette forslags indhold og behandling på rigsdagen henvises til årbog 1942—43 side 439—451. Spørgsmålet om en eventuel revision af snekastningsloven (lov nr. 158 af 13. april 1938) og af krydsningsloven (lov nr. 28 af 1. februar 1930) blev imidlertid holdt udenfor udvalgets kommissorium, ligesom udvalget med hensyn til de i 1942-forslaget indeholdte administrative bestemmelser principielt skulle indskrænke sig til at foretage sådanne rettelser, som var en følge af stedfundne ændringer i retstilstanden og senere kommissionsbehandlinger, navnlig i forvaltningskommissionen af 1946 (jfr. dennes 4. betænkning). De pågældende administrative bestemmelser indeholdes i kap. I i udkastet.

Efter betænkningens afgivelse havde ministeriet indhentet erklæringer over denne fra Amtsrådsforeningen, Købstadforeningen, De samvirkende Sognerådsforeninger og foreningen „By-mæssige Kommuner“, og i det fremsatte lovforslag var i vidt omfang taget hensyn til disse erklæringer.

Ministeriet havde iøvrigt i det væsentlige kunnet tiltræde indholdet i udkastet. I kap. I var der dog foretaget forskellige ændringer navnlig for at bringe udkastet i overensstemmelse med forslaget til lov om tilskud til de offentlige veje. Enkelte af bestemmelserne i det i motorafgiftskommissionens betænkning, I. del, indeholdte udkast til forslag til lov om motorafgifternes anvendelse, nemlig § 11 om nedsættelse af et vej-nævn og § 15 om visse bivejes overgang til landeveje, var indarbejdet i lovforslaget.

Om hovedpunkterne i lovforslaget skal iøvrigt anføres:

Kapitel I (§§ 1—22) omhandler *vejenes inddeling og vejmyndighederne*.

Ifølge § 1 skal der ved *offentlige veje* forstås de veje, gader, broer eller pladser, der er optaget på det i § 6 omhandlede *vejregister*. Indførelsen af et sådant register over samtlige offentlige veje er bl. a. nødvendigt af hensyn til det i tilskudslovforslaget foreslåede system for motorafgiftsrefusion, der bl. a. afhænger af længden af de offentlige veje i vedkommende kommune.

Registret udfærdiges af ministeren for offentlige arbejder.

Der optages i statstidende en meddelelse om registrets udfærdigelse samt om de ændringer, som foretages i det.

De offentlige veje inddeles ifølge § 3 i hovedlandeveje, landeveje af 1.—3. klasse og biveje af 1. og 2. klasse, mens der nu sondres mellem landeveje, biveje og bygader. *Hovedlandevejene* er de veje, der betjener landets fjerntrafik. *Landeveje af 1. klasse* er de veje, der uden at være hovedlandeveje betjener den gennemgående trafik mellem købstæder indbyrdes eller mellem disse og hovedlandevejene, samt veje, der kan ligestilles hermed. *Landeveje af 2. klasse* er de veje, der fortrinsvis betjener oplandstrafikken til købstæder, samt veje, der kan ligestilles hermed. Som *landeveje af 3. klasse* kan optages sådanne biveje, der uden at kunne henregnes til de forannævnte veje har væsentlig færdselsmæssig betydning for et større område udenfor den kommune, i hvilken de forløber. *Biveje af 1. klasse* er de for lokaltrafikken mest betydende veje. *Biveje af 2. klasse* er de øvrige offentlige veje.

Kategorien *landeveje af 3. klasse* fandtes ikke i lovforslaget af 1942. Indførelsen af denne nye kategori af landeveje er overensstemmende med motorafgiftskommissionens forslag og står i forbindelse med, at et stort antal biveje — i 1942 talte man om 5 000 km — bør have landevejskarakter, medens man dog på grund af amtskommunernes begrænsede skattemæssige udskrivningsmuligheder er tvivlende overfor deres økonomiske evne til uden videre at overtage en forøgelse af en sådan størrelsesorden af det godt 8 000 km store landevejsnet. Efter forslaget til tilskudsloven skal udgifterne til landeveje af 3. klasse ligesom udgifterne til andre amtsveje refunderes med 65 pct., men de resterende 35 pct. kan deles mellem amtet og sognekommunerne.

Ved *vejbestyrelsen* for en offentlig vej forstås ifølge § 4 den kommunale myndighed, under hvis administration vejen henhører. Ifølge § 6 henhører hovedlandevejene og landevejene under *amtsrådenes* bestyrelse, mens bivejene henhører under de pågældende *kommunalbestyrelses* bestyrelse. I købstæderne og i Frederiksberg kommune henhører alle de offentlige veje under kommunalbestyrelsernes bestyrelse; i Københavns kommune henhører de under magistratens. Det bestemmes endvidere, at forsåvidt strækninger af hovedlandeveje eller lande-

veje indenfor byernes område hidtil har henhørt under et amtsråds administration, bestyres de fortsat af amtsrådet. Gennemførelse af lovforslaget betyder ikke i sig selv, at administrationen af de forskellige vejstrækninger overføres fra en gruppe kommunale myndigheder til en anden; overførelse kan kun ske ifølge de særlige i lovforslaget indeholdte regler (§§ 9 og 13).

I forslaget af 1942 var forudset oprettet et *vejnævn*, og dette er ligeledes foreslået af motorafgiftskommissionen. Der foreslås nu oprettet et vejnævn, til hvilket der henlægges en lang række opgaver både vedrørende bestyrelses- og tilskudsforslagene, således bl. a. vedrørende de økonomiske vilkår i tilfælde af en offentlig vejs overgang fra en kommunal myndighed til en anden og vedrørende pålæg til kommunerne om at udføre visse vejarbejder. § 5 om vejnævnets sammensætning og beføjelser lyder således:

„Der nedsættes et vejnævn med 15 medlemmer til at udøve de dette ved nærværende lov og lov om tilskud til de offentlige veje tillagte beføjelser.

Vejnævnet består af 2 af ministeren for offentlige arbejder udnævnte medlemmer, hvoraf den ene skal være nævnets formand, og 13 andre medlemmer, hvoraf 1 udpeges af finansministeriet, 1 af indenrigsministeriet, 1 af boligministeriet, 2 af Amtsrådsforeningen, 2 af De samvirkende Sognerådsforeninger, 2 af foreningen „Bymæssige Kommuner“, 2 af Købstadforeningen, 1 af Københavns magistrat og 1 af den eller de organisationer af motorkørende, som ministeren for offentlige arbejder godkender dertil.

Vejnævnet skal på begæring af ministeren afgive udtalelser i sager, som denne forelægger nævnet, ligesom nævnet for ministeren kan forelægge spørgsmål af betydning for vejvæsenet.

For samtlige medlemmer udpeges suppleanter. Vederlag for formanden og medlemmerne fastsættes ved finansloven. Udgifterne hertil og til medhjælp for nævnet samt dets udgifter til rejser m. v. afholdes af den i lov om tilskud til de offentlige veje omhandlede vejfond.“

Ifølge § 7 bestemmer ministeren for offentlige arbejder snarest efter lovens ikrafttræden efter forhandling med de respektive kommunale myndigheder og efter indhentet erklæring fra vejnævnet, hvilke veje der skal henregnes til hovedlandeveje og landeveje af 1. og 2. klasse.

Ministeren kan i henhold til § 9 efter forhandling med de respektive kommunale myndigheder og efter indhentet erklæring fra vejnævnet foretage *forandring i klassificeringen* af de i vejregisteret opførte veje, bestemme, at bestyrelsen af hovedlandeveje og landeveje overgår fra en kommunal myndighed til en anden, samt i vejregisteret optage nyanlagte veje som hovedlandeveje eller landeveje.

En bivej kan kun optages som *landevej af 3. klasse*, når den er udbygget og vedligeholdt i en efter sin færdsel på tidspunktet for optagelsen tilfredsstillende stand, eller når der inden lovens ikrafttræden måtte være afsluttet overenskomst eller indgået anden aftale mellem amtsrådet og vedkommende kommune om hel eller delvis overtagelse eller administration af vejen.

Når administrationen af en offentlig vej overgår til en anden kommunes bestyrelse, fastsættes de økonomiske vilkår for overgangen i mangel af mindelig overenskomst af vejnævnet. Ved optagelse af en bivej som landevej af 3. klasse træffes der bestemmelse om, i hvilken udstrækning sognekommunen skal refundere amtskommunens egenudgift ved vejens fremtidige vedligeholdelse. (§ 13).

I § 12 bestemmes, at der ikke kan vindes *hævd* over de i vejregistret optagne vejes arealer. I samme paragraf fastsættes, at det offentliges ejendomsret til nyerhvervede vejarealer skal sikres ved disses *udskillelse i matriklen*, og det pålægges vejbestyrelserne inden udløbet af en frist på 20 år efter lovens ikrafttræden at drage omsorg for, at samtlige *hovedlandeveje og landeveje* udskilles i matriklen som offentlige vejarealer, medmindre særlige forhold gør sig gældende. Tilsvarende udskillelse af *biveje* vil lejlighedsvis være at foretage efter regler, der fastsættes efter forhandling mellem ministeren for offentlige arbejder og landbrugsministeren.

§§ 14 og 16 omhandler udarbejdelse af *fortegnelser* over de veje, der fremtidig skal være henholdsvis *sognekommunale* og *købstadkommunale biveje* af 1. og 2. klasse. Som sognekommunale biveje betegnes biveje i de til amtsråds kredsene hørende kommuner og som købstadkommunale biveje biveje i købstæderne, København og Frederiksberg. Fortegnelserne tilstilles af de kommunale myndigheder for offentlige arbejder til optagelse i vejregistret.

I § 15 gives nærmere regler om fremgangsmåden ved *nedlæggelse eller omlægning af almene veje*, der ikke er optaget i vejregistret, og hvor almenhedens ret ikke hviler på vedtægt eller deklaration. Afgørelsen træffes af kommunalbestyrelsen ved kendelse, der kan indankes for en landvæsenskommission.

§§ 17, 18 og 19 indeholder de nærmere bestemmelser om *administrationen* af henholdsvis hovedlandeveje og landeveje, de sognekommunale biveje og de købstadkommunale biveje. Bestemmelserne pålægger vedkommende kommunale myndigheder at holde de under deres bestyrelse værende veje i en efter trafikens art og størrelse forsvarlig tilstand. Vedrørende hovedlandeveje og landeveje samt de af amtsråds kredsenes kommuner bestyrede veje indeholder §§ 17 og 18 tillige regler om *tilsyn* med opfyldelsen af denne pligt, mens der ikke med hensyn til de købstadkommunale biveje er bestemmelser om et sådant tilsyn.

Ifølge § 17 føres *tilsynet* med de af amtsrådene, byrådene, Københavns magistrat og Frederiksberg kommunalbestyrelse administrerede *hovedlandeveje og landeveje* af ministeren for offentlige arbejder, der kan pålægge en vejbestyrelse at afhjælpe forefundne mangler inden en fastsat frist og eventuelt lade det forsømte arbejde udføre for vedkommende vejbestyrelses regning. Ministerens samtykke udkræves til vejbestyrelsernes bestemmelser om anlæg af nye hovedlandeveje og landeveje og til eventuelle bestemmelser om, at sådanne veje skal forbeholdes visse færdselsarter. Ministeren kan, såfremt vejbestyrelsen ikke træffer de fornødne foranstaltninger, med vejnetts tilslutning *pålægge* vejbestyrelsen at udføre sådanne *anlægsarbejder* på bestående hovedlandeveje og landeveje, som

han måtte finde påtrængende nødvendige, samt pålægge vejbestyrelsen at anlægge *nye hovedlandeveje eller landeveje* i det omfang, dette skønnes påtrængende nødvendigt. I disse tilfælde skal der ydes vejbestyrelsen tilskud af vejfonden. Ministeren kan ligeledes give sådant pålæg med hensyn til anlæg, som omfattes af *internationale forpligtelser*, som den danske stat måtte påtage sig. Herved er bl. a. tænkt på den internationale protokol af 16. september 1950 om det internationale hovedvejsnet og på aftaler med vore nabolande. *Projekter* til anlæg af nye hovedlandeveje og landeveje samt til ombygning eller udvidelse af bestående hovedlandeveje eller landeveje skal, forinden arbejdet påbegyndes, godkendes af ministeren i et nærmere bestemt omfang. Ifølge samme paragraf gives der adgang til helt eller delvis at lægge udgifterne ved *fortovsanlæg* langs de af amtsrådene bestyrede hovedlandeveje og landeveje over på de tilstødende grundes ejere.

I henhold til § 18 om administrationen af de til amtsråds-kredsene hørende kommuners *biveje* — de sognekommunale biveje — er det *amtsrådet*, som fører tilsyn med, at kommunalbestyrelserne opfylder deres forpligtelser med hensyn til vedligeholdelse, og som kan pålægge kommunalbestyrelserne at afhjælpe forefundne mangler, ligesom det er amtsrådet, som skal give samtykke til anlæg af nye biveje og i et vist omfang godkende projekter til nyanlæg, ombygninger og udvidelser. Med hensyn til påtrængende og nødvendige anlægsarbejder på bestående biveje og anlæg af nye biveje, som findes påtrængende nødvendige, gives der ministeren for offentlige arbejder beføjelse til efter indstilling fra vedkommende amtsråd og med vejnævnets tilslutning at give en kommunalbestyrelse pålæg om udførelsen. I så fald skal der gives kommunalbestyrelsen tilskud af vejfonden.

§ 20 omhandler *nedlæggelse* udenfor Københavns kommune af en i vejregistret optaget bivej eller af en hovedlandevej eller landevej, der ikke opretholdes som bivej, samt sådanne vejes eventuelle overgang til at blive opretholdt som private veje.

Ifølge § 21 udarbejder ministeren for offentlige arbejder efter forhandling med de pågældende vejbestyrelser en *vejplan*

for hele landet, omfattende samtlige hovedlandeveje og landeveje samt sådanne biveje, som må anses for at være af særlig betydning for den gennemgående færdsel. Forinden en sognekommunal bivej optages på planen, skal sagen forelægges amtsrådet og eventuelt vejnævnet.

Ifølge samme paragraf udfærdiger ministeren almindelige regler for vejes linieføring samt længde- og tværprofiler m. v. til vejledning ved anlæg, udvidelse og ombygning af offentlige veje.

Kapitel II (§§ 23—31) giver regler om *ekspropriation og taksation*. De nugældende regler om ekspropriation til vejanlæg er uensartede og findes spredt i en række forskellige og tildels forældede love, hvis indhold har givet anledning til kritik. Forslaget har derfor søgt at give klare og mere tidssvarende bestemmelser om de formål, hvortil der kan eksproprieres. Hovedbestemmelsen herom i § 23 går ud på, at arealer m. v., herunder rettigheder over disse, midlertidigt eller varigt kan kræves afstået eller pålagt rådighedsindskrænkninger i det omfang, det må anses for nødvendigt til anlæg eller udvidelse af offentlige veje med tilbehør, herunder parkeringspladser, vigepladser, rastpladser, materialpladser og lignende, til sikring af oversigt over vejkryds eller vejsving, til beskyttelse af offentlig vej, til retablering af de ved vejanlæg afbrudte forbindelser, til anlæg af beplantninger ved vejene samt til gennemførelse af de i denne lov iøvrigt omhandlede foranstaltninger.

Ved gennemførelsen af reglerne vil der blive skabt retsenhed på dette område for by og land. Dog undtages Københavns kommune, hvor ekspropriation og taksation forudsættes fortsat at skulle ske i henhold til den københavnske bygge lov.

Endvidere foreslås en mere rationel opbygning af vurderingsmyndighederne. Herved ændres den tidligere retstilstand, hvorefter taksation og overtaksation på landet foretoges af mænd udmeldt af retten, medens der i købstæder og andre kommuner med vejvedtægt kun foretoges een vurdering af en særlig kommission og uden mulighed for appel. Det foreslås, at taksationen skal foretages af en eller flere *taksationskommis-*

sioner for hver amtsrådsreds, hver bestående af en formand og 2 medlemmer. Som formand udnævner ministeren for offentlige arbejder efter samråd med justitsministeren en af amtets underdommere eller dommerfuldmægtige. Efter nærmere angivne regler udpeges i hver amtsrådsreds af amtsrådet og byrådene i amtsrådsredsen et antal personer, der for en 8-årig periode opføres på en særlig liste over medlemmer af taksationskommissionerne. Amtmanden bestemmer, hvem af de således på listen opførte der skal deltage i taksationskommissionerne vedrørende de enkelte anlæg eller dele deraf.

Som appelinstanter nedsættes for hele landet 7 *overtaksationskommissioner*, nemlig 3 for de jyske amter, 1 for de fynske amter og 3 for de sjællandske, lolland-falsterske og bornholmske amter. Hver overtaksationskommission består af en formand, der skal opfylde betingelserne for at være landsdommer, og 2 faste medlemmer med suppleanter. Formanden, medlemmerne og suppleanterne beskikkes af ministeren for offentlige arbejder for en 8-årig periode. I hver sag tiltrædes kommissionen desuden af 2 medlemmer, der udpeges af ministeren efter en på grundlag af indstillinger fra amtsråd og byråd udarbejdet særlig liste.

Af hensyn til lodsejerne foreslås indført bindende regler om *åstedsforretninger* og *protokollering* og om *indankning* for amtsråd eller ministeren af ekspropriationsbeslutninger.

I kapitel III (§§ 32—39) indføres der nye regler om *overkørsler* og *overgange*, hvorved man har søgt at løse de vanskelige spørgsmål om *randbebyggelse* ved de vigtige færdselsårer. Den tiltagende randbebyggelse har været skyld i mange færdselsulykker og har endvidere begrænset kapaciteten af vejene og i mange tilfælde nødvendiggjort anlægget af kostbare omkørselsveje. Randbebyggelsen vil effektivt kunne modvirkes, hvis man indskrænker adgangen til at opnå overkørsler og overgange til de vigtigere færdselsårer. Efter den nuværende retstilstand er vejbestyrelsernes hjemmel til at begrænse tilvæksten af overkørsler og overgange og til at forhindre en uønsket udnyttelse af bestående overkørsler noget tvivlsom. Det foreslås derfor nu i §§ 33 og 34 udtrykkeligt fastslået, at anlæg af

nye overkørsler og udvidet benyttelse af bestående overkørsler er betinget af vejbestyrelsens samtykke.

For at skaffe klarhed over, hvilke adgangsmuligheder der bliver til nye eller ombyggede veje, foreslås det i § 32, at vejbestyrelsen såvel ved anlæg af nye veje som ved omlægning og udbygning af bestående veje skal træffe bestemmelse om, på hvilken måde de ejendomme, hvis adgang til offentlig vej herved afbrydes, skal sættes i forbindelse med det offentlige vejnet. Forsåvidt vejbestyrelsen ikke skønner det hensigtsmæssigt at give en ejendom direkte adgang til den nye eller ombyggede vejstrækning, påhviler det vejbestyrelsen at sikre ejendommen fornøden forbindelse til offentlig vej. Såfremt sådan forbindelse ikke etableres, tilkommer der ejeren erstatning efter de i lovforslaget indeholdte regler. En vejbestyrelse kan endvidere ved ekspropriation forlange bestående overkørsler eller andre adgange nedlagt eller spærret, selvom vejen eller gaden ikke ombygges. Ved disse bestemmelser vil der være givet klar hjemmel for anlæg af *facadeløse veje*.

For snarest efter lovens ikrafttræden at skaffe klarhed over, indenfor hvilke områder begrænsninger med hensyn til adgangen til vejene vil komme til at gælde, nedsættes der *i hver amtsrådskreds et særligt udvalg* på 7 medlemmer med den opgave at gennemgå samtlige hovedlandeveje, landeveje [ved en trykfejl var disse sidste ikke medtaget] samt de biveje, som skønnes af særlig betydning for den gennemgående færdsel, og efter forhandling med vedkommende amtsråd, kommunalbestyrelse og eventuelle byudviklingsudvalg afgive indstilling til ministeren for offentlige arbejder om, hvilke varige begrænsninger der skal gælde for de enkelte vejstrækninger med hensyn til tilslutning af nye veje og stier, anlæg af nye overkørsler og overgange — i almindelighed bortset fra markoverkørsler — samt med hensyn til adgangen til vejen iøvrigt. Ved bedømmelsen heraf skal på den ene side tages hensyn til, at vejen fortsat kan tjene som en i sikkerhedsmæssig og trafikalk henseende tilfredsstillende færdselsåre, og på den anden side til den allerede skete bebyggelse langs vejen samt til foreliggende byplandispositioner. Til brug for udvalgenes arbejde

udfærdiger ministeren for offentlige arbejder en almindelig vejledning. På grundlag af amtsudvalgenes indstillinger udsteder ministeren en bekendtgørelse, som kan gøre disse begrænsninger bindende.

Udenfor Københavns amtsrådsreds består amtsudvalgene af amtmanden som formand, 1 af ministeren for offentlige arbejder udpeget medlem, 1 af boligministeren udpeget medlem, 2 af amtsrådet valgte medlemmer og 2 af de indenfor amtsrådsredsen beliggende købstæder valgte medlemmer. I Københavns amtsrådsreds består udvalget af amtmanden som formand, 1 af ministeren for offentlige arbejder, 1 af boligministeren samt 4 af Københavns amtsråd udpegede medlemmer.

Kapitel IV (§§ 40—46) omhandler *byggelinier*, d. v. s. linier, bag hvilke bebyggelse ved vejen skal holdes. Bestemmelser herom findes i lov nr. 275 af 28. november 1928, og disse foreslås nu i moderniseret form optaget i loven om offentlige veje.

§ 40 bestemmer, at en vejbestyrelse, når den af færdsels-hensyn finder, at der bør sikres en offentlig vej mulighed for udvidelse til større bredde, eller at færdselens tarv iøvrigt gør det fornødent, kan beslutte, at fremtidig bebyggelse ved vejen skal holdes bag ved byggelinier, der forløber på begge sider af vejen, og hvis indbyrdes afstand ikke overstiger 40 m ved hovedlandeveje og landeveje og 30 m ved andre offentlige veje. I særlige tilfælde kan afstanden forøges til 50 m. De nugældende grænser for byggeliniers indbyrdes afstand er nu for landeveje 35 m og for andre offentlige veje 25—30 m.

For at sikre fri oversigt over hjørnearealer indeholder § 40 tillige bestemmelser om *hjørneskæring* ved byggelinie, hvor en grunds grænselinier mod vej skærer hinanden under en vinkel, der er mindre end 135 grader. Hjørnet skal afskæres med en linie på 5, eventuelt 3 m, der danner lige store vinkler med de to vejlinier.

§ 41 giver regler om fastsættelse af byggelinier til sikring af gennemførelsen af nye vejanlæg eller forlægninger af bestående offentlige veje, der er optaget på den i § 21 omhandlede

vejplan og til sikring af fri oversigt over sådanne veje. Efter den hidtidige retstilstand har anlægget af planlagte veje kun kunnet sikres indenfor byplanlagte områder. Da amtsrådene, der bestyrer langt den største del af hovedfærdelsårerne, ikke er byplanmyndigheder, har der været et stærkt behov for en bestemmelse som den foreslåede.

Kapitel V (§§ 47—51) indeholder bestemmelser om *offentlige stier*. Såvel købstad- og sognekommuner som amtskommuner får ret til at overtage bestående stier som offentlige samt til at anlægge nye offentlige stier. De kan, hvis de ønsker det, også optage bestående stier som offentlige for et tidsrum af 5 år ad gangen, uden at jordarealerne erhverves til ejendom. Efter de nugældende regler har sognerådene i de kommuner, der ikke har indført vejvedtægt, alene adgang til at erhverve en sådan brugsret over offentlige stier i kommunen (for 3 år ad gangen). Efter forslaget får disse kommuner altså tillige adgang til at ekspropriere stiarealer til ejendom. Vejbestyrelserne udfærdiger hver indenfor sit område en fortegnelse over de stier, der fremtidig skal være offentlige.

Af de „*forskellige bestemmelser*“, som indeholdes i kapitel VI (§§ 52—60), kan nævnes, at § 52 bl. a. fastsætter regler om nødvendigheden af vejbestyrelsens samtykke til at anbringe faste genstande, der rager ind over vejens areal, og til at benytte vejarealet til bilreparation og tankning. I § 53 findes bestemmelser om foranstaltninger mod *glat føre*. Der fastsættes ingen almindelig grusningspligt, men vejbestyrelserne bestemmer, på hvilke strækninger og i hvilket omfang der vil være at træffe foranstaltninger mod *glat føre* på de offentlige vejenes kørebaner. Ministeren for offentlige arbejder kan udfærdige vejledende bestemmelser herom.

§§ 55 og 57 omhandler *vejbelysning* og elektriske eller andre *ledninger* i vejen.

§ 56 giver vejbestyrelserne hjemmel til at opkræve *afgift for benyttelsen af parkeringspladser* og anlæg for motorkøretøjer. Iøvrigt kan vejbestyrelsen i samråd med vedkommende politimyndighed bestemme, at der på steder, hvor en begrænsning af adgangen til at parkere motorkøretøjer er ønskelig, opkræves

en parkeringsafgift, der kan sættes i forhold til det tidsrum, i hvilket motorkøretøjerne holdes parkeret.

§§ 58—60 indeholder straffebestemmelser, bestemmelser om ikrafttrædelsestidspunkt og ophævelse af ældre love samt overgangsbestemmelser.

Ved fremsættelsen udtalte *ministeren for offentlige arbejder* efter en gennemgang af lovforslagets hovedpunkter følgende om de med de kommunale organisationer førte forhandlinger:

„I vejlovsudvalget af 1940 var kommunalorganisationerne repræsenteret, og inden forslaget blev fremsat på rigsdagen i 1942, var det modificeret efter drøftelse med rigsdagens partier. Efter at nu lovforslaget fra 1942 er blevet underkastet en teknisk-juridisk gennemgang i vejlovsudvalget af 1951, er dette sidste udvalgs betænkning i marts 1955 blevet forelagt de kommunale organisationer. Amtsrådsforeningen og købstadsforeningen har ikke haft væsentlige bemærkninger at gøre til denne betænkning. Det har iøvrigt i forslaget været muligt i væsentligt omfang at imødekomme de ønsker, der er fremsat fra kommunal side. På visse punkter har jeg dog ikke fundet det hensigtsmæssigt at følge de særlige ønsker, der er fremkommet, navnlig ikke når disse griber afgørende ind i hele det system, der nu søges fastlagt for vejstyret.

Det gælder således, når sognerådsforeningerne har ment, at bivejde burde undtages fra reglen om, at ministeren mod at give vejfondstilskud kan forlange anlægsarbejder udført, bymæssige kommuners ønske om at blive fritaget for det hidtidige tilsyn fra amtsrådenes side, som alle andre sognekommuner er underkastet, samt denne organisations tanke om, at de bymæssigt bebyggede sognekommuner skulle overtage de landevejsstrækninger, der løber gennem dem. Endelig har ministeriet fra Københavns magistrat i år — det er derfor ikke omtalt i bemærkningerne — modtaget en henvendelse, hvorefter forslaget skulle ændres til overhovedet ikke at gælde Københavns kommune. Jeg skal dog ikke på forhånd afvise den tanke, at en nærmere drøftelse af disse spørgsmål, som jeg formoder der bliver lejlighed til i det høje ting, vil vise mulighed for i større eller mindre grad at imødekomme visse af de fremsatte ønsker.“

Ved 1. behandling gav *Kai Jensen* (S) tilsagn om velvillig behandling af lovforslaget. *Holmberg* (V) kunne også principielt give tilslutning, men havde ønsker om ændring af forskellige bestemmelser. Således ønskede han den endelige afgørelse af spørgsmålet om vejenes klassificering og visse andre afgørelser henlagt til vejnævnet i stedet som foreslået til ministeren for offentlige arbejder. Han kunne ikke tiltræde bestemmelsen om, at der skulle gives sognekommunerne pålæg om udførelse af anlægsarbejder vedrørende

bivejene, og han ønskede sognekommunerne repræsenteret i de i forslaget § 35 omhandlede amtsudvalg.

Poul Sørensen (KF) tilsagde sit partis saglige medarbejderskab ved en nærmere gennemgang af lovforslagene i et udvalg. Han fandt, at ministeriets indflydelse i en del af bestemmelserne var trukket vel stærkt op, og så gerne, at man imødekom de fra kommunal side fremsatte ønsker om så udstrakt kommunal selvbestemmelsesret som muligt. Han ønskede en nærmere undersøgelse af bestemmelserne om ekspropriation og taksation samt overkørsler og overgange og var ikke sikker på, at man skulle lovfæste oprettelsen af et vejregister.

Skytte (RV) gav principielt tilslutning til lovforslaget, men ønskede ligesom de to foregående ordførere en stærkere fremhævelse af de kommunale organers og vejnævnets beføjelser overfor ministerens.

Lynnerup Nielsen (DK) og *Tholstrup* (DR) gav ligeledes i hovedsagen tilslutning til lovforslaget.

Horn (S) henstillede, at det nedsatte udvalg tog spørgsmålet om indførelse af særlige statsveje for rene fjerntrafikvejes vedkommende op til overvejelse.

Lovforslaget henvistes til behandling i samme udvalg som lovforslaget om tilskud til de offentlige veje. Udvalget afgav ikke betænkning.

22. Forslag til lov om tilskud til de offentlige veje.

(Minister for offentlige arbejder *Lindberg*). [A. sp. 1305].

Fremsat skriftligt i folketinget $\frac{7}{2}$ (F. sp. 2575). 1. beh. $\frac{17}{2}$ (F. sp. 2969). Partiernes ordførere: Kai Jensen, Holmberg, Poul Sørensen, Skytte, Lynnerup Nielsen og Tholstrup. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om bestyrelsen af de offentlige veje. Beretning (B. sp. 1503) afgivet $\frac{1}{10}$.

Efter § 9 i den gældende motorafgiftslov, lovbekendtgørelse nr. 123 af 23. marts 1932, skal provenuet af *motorafgifterne*: omsætningsafgift, vægtafgift og benzinafgift, bortset fra den siden 1931 opkrævede tillægsafgift på benzin — oprindelig 5 øre, nu 20 øre — anvendes til vejformål. I tiden op til krigens begyndelse blev også alle motormidlerne anvendt hertil, idet staten tilmed ved forskellige forlods udlæg måtte supplere afgifterne op. Under krigen, hvor motorafgiftsprovenuet gik meget stærkt ned, måtte staten yderligere træde til, så at man ikke blot forlods udlagde kommunernes direkte andele i afgif-

terne, men også ved de såkaldte 50 millions fonde dels ydede direkte statstilskud, dels udlagde udgifterne til en række anlægsarbejder. Efter krigen, da motorafgifternes provenu igen begyndte at stige, betaltes disse penge tilbage til statskassen, idet der for at sikre denne tilbagebetaling allerede tidligere var sat en øvre grænse for de beløb, der kunne stilles til rådighed til udbetaling til kommunerne som almindelig refusion, indtil gælden til statskassen var betalt. Dette loft blev imidlertid bibeholdt også efter, at de af staten udlagte beløb var tilbagebetalt, idet det som et led i landets almindelige økonomiske politik ansås for påkrævet at foretage store forhøjelser af afgifterne, forhøjelser, hvis finansielle virkninger ville være gået tabt, hvis man samtidig havde udbetalt forøget refusion til kommunerne. Denne politik har været fulgt af de skiftende regeringer og har hvert år været sanktioneret af folketinget. Grænsen er fra oprindeligt 40 mill. kr. hævet til *120 mill. kr.* årligt. Også med hensyn til beløbets fordeling mellem de forskellige kommunegrupper har man ved tekstanmærkning på finansloven måttet foretage afvigelse fra lovens regler, navnlig fordi sognekommunernes vejjudgifter voksede stærkere end de øvrige kommunegrupper.

På baggrund af disse forhold måtte en revision af loven findes påkrævet, hvorfor det foreliggende regeringsforslag fremsattes. Det var udarbejdet på grundlag af det „Forslag til lov om motorafgifternes anvendelse“ (i det følgende benævnt udkastet), som indeholdes i motorafgiftskommissionens betænkning, I. del, finansiering af vejjudgifter, afgivet den 21. maj 1954, men lovforslaget afviger fra udkastet på forskellige punkter. Navnlig opretholder forslaget ikke det af kommissionens flertal fastholdte princip, at alle motorafgifterne skulle anvendes til vejformål, idet de skulle indgå i en vejfond, hvoraf såvel tilskuddene til anlægsarbejder som udbetalingerne af den direkte refusion til kommunerne og udgifterne til de øvrige vejvæssige formål skulle afholdes. I stedet for bygger lovforslaget på, at både opkrævningen af motorafgifter og finansieringen af vejjudgifter, ligesom forholdet faktisk har været i de senere år, *indpasses som led i landets almindelige økonomi-*

ske politik, således at det overlades folketinget at træffe de i økonomisk henseende vidtgående afgørelser, der på dette område vil blive tale om.

Idet kommissionsforslaget om en særlig vejfond med de nævnte opgaver iøvrigt tiltrædes, foreslås det derfor (§ 7, stk. 1), at det fremtidig *hvert år på finansloven bestemmes, hvilket beløb af motorafgifternes provenu der skal henlægges til vejfonden*, for at der i denne kan være tilstrækkelige midler til bestridelse af de årlige vejudgifter. Som følge heraf er lovforslagets titel ændret til „lov om tilskud til de offentlige veje“. De nu eksisterende vejfondsmidler overføres til den nye vejfond.

Forslaget følger med hensyn til *refusionsprincipperne* kommissionsforslaget. Det beløb, som kommunerne fremtidig skal have i refusion af deres regnskabsmæssige vejudgifter, beregnes ikke som en bestemt andel af afgiftsprovenuet. Refusionens størrelse bliver således uafhængig af det årlige afgiftsprovenu, og der bliver fælles refusionssystem for land- og bykommuner, bortset fra amtskommunerne. Mens *amtskommunerne* alle får refunderet *65 pct. af det foregående års vejudgifter*, varierer refusionen for de *øvrige kommuner* i forhold til hver enkelt kommunes *vejlængde, indbyggertal og vejudgift pr. kilometer*, således som det nærmere er angivet på et til loven føjet bilag. Herved opnås blandt andet en fordel for tyndt befolkede kommuner med udstrakt vejnet.

Med hensyn til *refusionens størrelse* har regeringen i betragtning af de herskende økonomiske vilkår ikke fundet det forsvarligt — således som kommissionen — at foreslå en betydelig forhøjelse af den senest for 2 år siden forhøjede kommunerefusion. De af kommissionen foreslåede *refusionssatser*, der ville medføre en udgiftsforøgelse fra 120 mill. kr. årlig til ca. 140 mill. kr. årligt, er i lovforslaget og det dertil hørende bilag derfor reduceret med ca. 5 pct., således for *amtskommunernes* vedkommende fra 70 til 65 pct., der svarer til den refusionsprocent, amterne har haft de sidste 4 år (beregnet efter de foreløbige udgiftstal for 1954—55), mens der for *sognekommunernes* vedkommende gennemsnitligt skulle blive en mindre forbedring (fra 37 pct. for de sidste 4 år i gennemsnit

til 39 pct.). Refusionsprocenten til de enkelte sognekommuner vil kunne afvige noget fra dette gennemsnit. På grund af overgangsreglerne i § 10 vil dog ingen kommune de første 3 år efter lovens ikrafttræden kunne få mindre refusionsbeløb udbetalt end gennemsnittet af de sidste 3 år før lovens ikrafttræden. For *byernes* vedkommende foreligger ikke en tilsvarende opgørelse for regnskabsmæssige vejudgifter som for landkommuner, men det skønnedes, at refusionsprocenten gennemsnitligt vil ligge som for de senere år på ca. 29, og en lignende procent forventes for Københavns og Frederiksbergs vedkommende.

I bemærkningerne til lovforslaget og i fremsættelsen fremhævedes det, at forslagets refusionsregler iøvrigt efterhånden ville gøre ordningen gunstigere for kommunerne end den nuværende navnlig derved, at stigende vejudgifter automatisk ville give stigende refusion, for den enkelte kommune endda efter en stigende sats, at kommunerne på forhånd vil kunne beregne, hvad de vil få i almindelig refusion, og at denne efter forslaget vil blive udbetalt straks efter udløbet af det finansår, hvori udgifterne er afholdt, mens der nu for amts- og sognekommuner hengår fra 3 til 7 år efter udgifternes afholdelse. Den i lovforslaget om bestyrelsen af de offentlige veje (foregående sag) givne mulighed for, at biveje kan optages som landeveje af 3. klasse, vil ligeledes give mulighed for en væsentlig forøgelse af refusionen, idet de pågældende vejudgifter refunderes med 65 pct., medens de resterende 35 pct. kan fordeles mellem amtsrådet og sognerådet.

Udover det anførte skal om lovforslagets enkeltheder bemærkes:

Ad kapitel I. Refusion af kommunernes regnskabsmæssige udgifter. (§§ 1—6).

I § 1, stk. 1, og det hertil hørende bilag til lovforslaget bestemmes de forskellige kommuners refusionsprocenter for anerkendte vejudgifter. Denne er som tidligere nævnt altid 65 pct. for amtskommunerne, mens den for de øvrige kommuner varierer efter kommunens vejlængde pr. indbygger og udgift pr. km vej og gennemsnitligt vil andrage 39 pct.

Paragraffens stk. 2 og 3 fastsætter en særlig refusionsordning i tilfælde, hvor der opkræves lodsejerbidrag i anledning af en privat vejs overtagelse som offentlig eller i anledning af anlæg af en offentlig vej. I så fald kan der for alle kommune-grupper ydes et refusionsbeløb, svarende til halvdelen af udgiften til vejens istandsættelse eller anlæg efter fradrag af lodsejernes bidrag, dog *ikke ud over 30 pct.* af udgiften. Benytter en kommune denne refusionsordning, skal såvel udgiften som lodsejerbidraget vedr. vejen holdes udenfor kommunens almindelige refusionsberettigende vejudgifter.

§ 2, der angiver, hvilke kommunale vejudgifter der er refusionsberettigende, lyder:

„Blandt de vejudgifter, som lægges til grund for den i § 2 omhandlede refusion, kan ikke medtages udgifter til belysningsanlæg, sporanlæg og andre ledningsanlæg eller udgifter til vedligeholdelse og drift af de nævnte anlæg. Udgifter vedrørende vandafledning kan kun medregnes, forsåvidt angår dræn, nedløbsbrønde med tilhørende stikledninger samt vejgrøfter og sådanne kloakker, der udelukkende tjener til en vejs eller gades afvanding.

Udgifter til offentlige *stier* kan kun medregnes, når ministeren for offentlige arbejder under hensyn til den pågældende stis færdselsmæssige betydning godkender dette.

Kun *administrationsudgifter* af teknisk art kan medregnes. København, Frederiksberg samt købstad- og sognekommuner kan ikke medtage større beløb til administration end 8 pct. af de iøvrigt anerkendte udgifter. Har kommunen en fast teknisk forvaltning, kan ministeren godkende, at administrationsudgiften uden videre sættes til de anførte 8 pct.

I vejudgiften skal fradrages *indtægter*, der tilfalder vejvæsenet ved udleje eller bortsalg af materiel eller ejendom, ved teknisk bistand, ved bidrag fra lodsejere (jfr. dog § 1, stk. 3), fra andre private eller på anden måde. Endvidere skal der i de omhandlede udgifter fradrages de beløb, på grundlag af hvilke der af eller igennem offentlige myndigheder ydes særlige tilskud til vejarbejder.

Bidrag til vejformål fra en anden kommune skal ikke

fradrages, og den kommune, der yder bidraget, kan ikke medregne dette. Ministeren for offentlige arbejder kan dog i særlige tilfælde tillade afvigelser herfra.

I vejudgifterne medtages udgifterne til snerydning, bortkørsel af sne og grusning på kørebaner og cykelstier samt udgifter til anskaffelse, drift og vedligeholdelse af snerydnings- og grusningsmateriel samt sneskærme. Ligeledes kan udgifter til vejtavler, lyssignaler og anden afmærkning medregnes.

I tvivlstilfælde afgør ministeren for offentlige arbejder, hvorvidt et på et vejregnskab opført beløb vil kunne medregnes, ligesom ministeren kan fastsætte nærmere regler for refusionsberegningen, herunder værdien af ydet naturalarbejde.“

§§ 3—6 indeholder de nærmere bestemmelser om *administrationen af refusionsreglerne*. Der vil herefter straks efter et finansårs afslutning kunne udbetales en foreløbig refusion på grundlag af de af kommunen senest den 15. april indsendte oplysninger.

Ad kapitel II. Vejfonden. (§§ 7—9).

I § 7, stk. 1, fastsættes, at tilgangen til fonden af motorafgifterne bestemmes på hvert års finanslov.

Ifølge paragraffens stk. 2 er fondens udgifter for det første *den kommunerne* i henhold til kapitel I tilkommende *refusion af deres vejudgifter* og dernæst, i det omfang det bestemmes ved de årlige finanslove, udgifterne til forskellige formål (vej-nævn, vejlaboratorium, advarselstavler m. v.), der er af *særlig betydning for landets vejvæsen som helhed*.

Endelig er i stk. 3 nærmere angivet de formål, hvortil ministeren for offentlige arbejder efter forhandling med finansministeren kan yde tilskud, de *egentlige vejfondstilskud*. Der opregnes følgende formål, hvorved stort set bestående praksis lovfæstes, dog at hjemmelen til at yde vejfondstilskud til kørebaneforstærkninger betegner en udvidelse:

a) Som tilskud til anlæg af samt til forstærkning af kørebaner på offentlige veje, som er af betydning for den gennemgående færdsel, eller til systematisk forbedring af færdselsforholdene på større sammenhængende strækninger af disse, såsom tilvejebringelse af forbedrede oversigtsforhold, regulering

af vejtilslutninger og af beplantnings- og bebyggelsesforhold eller til tilvejebringelse af forskriftsmæssige belysningsanlæg for kørebaner samt til offentlige parkeringspladser og -anlæg. b) Som tilskud til udbygning af biveje, der i henhold til loven om de offentlige veje skal optages som landeveje. c) Som tilskud til anlæg af offentlige stier, som aflaster veje af betydning for den gennemgående færdsel. d) Som tilskud til reguleringsforanstaltninger ved særligt farlige vejkryds, vejsving o. lign. på offentlige veje. e) Som tilskud til andre anlægsarbejder på biveje og offentlige bygader, der iværksættes med bekæmpelse af arbejdsløshed som væsentligt formål. f) Som tilskud til nødvendige vejarbejder, der på grund af ekstraordinære forhold vil virke særligt tyngende på vedkommende kommunes økonomi. g) Til arbejder på veje, gader og pladser, der ejes af staten og er åbne for almindelig færdsel, samt til forstærkning, udvidelse, vedligeholdelse og drift af de af staten ejede færdselsbroer over vandarealer. h) Til gennemførelse af de i henhold til lov nr. 28 af 1. februar 1930 om sikring af færdslen ved krydsninger mellem veje og jernbaner m. v. omhandlede opgaver.

Ifølge § 8 ydes tilskud af vejfonden i henhold til § 7, stk. 3, litra a—c, ligesom normalt nu med indtil 85 pct. af udgifterne ved arbejdet indenfor en af ministeren for offentlige arbejder godkendt overslagssum. Højere tilskud kan dog med vejnævnets tilslutning ydes en amtskommune, når egenudgiften ellers vil betyde en urimelig belastning for denne og arbejdets gennemførelse tillige er af overvejende interesse for samfundet som helhed, samt iøvrigt til by- og sognekommuner i ganske særlige tilfælde.

De i henhold til § 7, stk. 3, litra e, ydede tilskud — der som nu skal ydes af økonomi- og arbejdsministeren, idet lovforslaget ikke har fulgt udkastets forslag om at lade administrationen overgå til ministeren for offentlige arbejder — kan udgøre fra 60 til 75 pct. af overslagssummen efter arbejdets færdselsmæssige betydning. I ganske særlige tilfælde kan økonomi- og arbejdsministeren dog efter forhandling med ministeren for offentlige arbejder yde større tilskud.

Løvrigt fastsætter ministeren for offentlige arbejder, bortset fra de i § 7, stk. 3, litra e, omhandlede tilfælde, de nærmere vilkår og betingelser, hvorpå tilskud ydes af vejfonden.

§ 9 giver ministeren for offentlige arbejder mulighed for at yde vejbestyrelsen i visse by- og forstadskommuner, i hvilke der foregår en intensiv kørsel med omnibus, et særligt tilskud af vejfonden til udgifterne til de pågældende offentlige veje, svarende til $\frac{3}{4}$ af den vægtafgift, som for det sidst afsluttede finansår er indbetalt af de motorkøretøjer med påhængs- og sættevogne, som udelukkende har været benyttet til omnibuskørsel i fast rute indenfor det pågældende område.

Dette forslag må ses på baggrund af, at der i forslaget til lov om vægtafgift af motorkøretøjer er foretaget en betydelig forhøjelse af afgiften af de tunge vogne, hvortil bybusser som regel hører, og på baggrund af de vejudgifter (kørebaneforstærkninger), den tunge kørsel forvolder. Da der visse steder allerede forefindes et gadenet med tilstrækkelig bæreevne, kan en kommune vælge at lade tilskuddet komme vedkommende trafikselskab tilgode på betingelse af, at taksterne fastsættes under hensyntagen til denne refusion.

Ad kapitel III. Midlertidige bestemmelser og overgangsbestemmelser. (§§ 10—14).

§ 11 sikrer kommunerne en vis minimumsrefusion af vejudgifter afholdt i de senere år før lovens ikrafttræden. Det bestemmes tillige, at ingen kommune, uanset bestemmelserne i kap. I, i de første 3 finansår efter lovens ikrafttræden kan modtage et mindre refusionsbeløb end gennemsnittet af den kommunen i de sidste 3 år før lovens ikrafttræden udbetalte refusion.

§ 13 indeholder bestemmelse om overførelse af de nu eksisterende vejfondsmidler til den nye vejfond.

Ved lovforslagets 1. behandling, der foretoges sammen med 1. behandling af lovforslaget om bestyrelsen af de offentlige veje (foregående sag), gav Kai Jensen (S) tilslutning til forslaget.

Holmberg (V) fandt, at lovforslaget på mange måder betød fremskridt, men havde også flere kritiske bemærkninger. Han kunne ikke tiltræde det i lovforslaget indeholdte princip, hvorefter alle motorafgifterne skulle indgå i statskassen. Endvidere ønskede han,

at amtskommunernes refusion skulle forhøjes fra de foreslåede 65 pct. til 75 pct., og kunne ikke tiltræde de i forhold til kommissionsudkastet foretagne nedsættelser af refusionen til de andre kommuner. Tilskud til vejarbejder, som iværksættes til bekæmpelse af arbejdsløshed, burde efter hans mening fortsat bestyres af ministeren for offentlige arbejder. Han stillede sig tvivlende overfor bestemmelsen i lovforslaget om refusion af en del af vægtafgiften til visse kommuner med omnibustrafik.

Poul Sørensen (KF) ønskede i udvalget en nærmere undersøgelse af, om de foreslåede refusionsprocenter var de rigtige, samt om ikke særlig hovedstadens og omegnskommunernes stilling efter lovforslaget burde forbedres. Også han ønskede undersøgt, om det var rigtigt at placere administrationen af tilskud til beskæftigelsesvejarbejder hos økonomi- og arbejdsministeren. Vedrørende forslaget om delvis refusion af vægtafgift for omnibusser nærede han meget store betænkeligheder ved, at refusionen eventuelt skulle kunne anvendes til takstnedsættelse.

Skytte (RV) erklærede, at forslagets principper ikke skulle møde modstand fra radikal side, men han ønskede tilskuddet til amtskommunerne sat op fra de foreslåede 65 pct. til 80 pct., og med hensyn til refusionen til de øvrige kommuner fandt han ikke, at de af kommissionen foreslåede satser var for høje, tværtimod.

Lynnerup Nielsen (DK) gav tilslutning til lovforslaget, men fandt dog, at den foreslåede nedsættelse af tilskudsprocenterne i forhold til de i kommissionsudkastet indeholdte burde undgås.

Tholstrup (DR) var i det væsentlige enig med ministeren med hensyn til de i lovforslaget indeholdte principper om tilskud til kommunernes vejjudgifter, men kunne ikke tiltræde, at det på finansloven skulle bestemmes, hvor stor en del af motorafgifterne der skulle gå til vejfonden, idet han mente, at alle motorafgifterne burde gå hertil. Han kunne heller ikke tiltræde bestemmelsen om tilskud til anlægsarbejder som iværksættes til bekæmpelse af arbejdsløshed.

Lovforslaget henvistes til samme udvalg som lovforslaget om bestyrelse af de offentlige veje. Udvalget afgav ikke betænkning.

23. Forslag til lov om ændringer i postloven. (Minister for offentlige arbejder *Lindberg*). [A. sp. 2207].

Fremsat skriftligt i folketinget $\frac{2}{3}$ (F. sp. 4930). 1. beh. $\frac{2}{3}$ (F. sp. 5023). Partiernes ordførere: Poul Hansen (Svendborg), N. Chr. Christensen, Tesdorpf, Steen, Alfred Jensen og Oluf Pedersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Poul Hansen (Svendborg), Holger Eriksen [formand], Victor Gram,

Andreas Hansen, Hougaard, M. Larsen, Mørk, Lars M. Olsen, N. Chr. Christensen, Damsgaard, Holmberg, Martin, Sønderup, Tesdorpf, Bruun de Neergaard, Poul Sørensen og Steen [næstformand]).

Lovforslaget fremsattes som et led i regeringens bestræbelser for at sikre statsfinanserne et passende overskud og underbygge landets valutariske stilling. Det tilsigtede at skaffe postvæsenet en *bedre betaling for avisbesørgelsen* og at *nedsætte den laveste vægtgrænse for breve fra 50 g til 20 g*.

Ved fremsættelsen anførte *ministeren for offentlige arbejder* herom:

„Beregninger, der er foretaget af post- og telegrafvæsenet, viser, at avisbesørgelsen giver et betydeligt underskud. Dette er iøvrigt indlysende, når der foretages sammenligninger med de beløb, som aviserne må betale for omdeling ved tariffønnen arbejdskraft, hvilke beløb er mere end dobbelt så store som de beløb, som post- og telegrafvæsenet kalkulationsmæssigt kan afsætte til omdeling af dagblade.

Avisportoen blev sidst forhøjet i 1952. Den blev dengang fastsat til satser, der var meget lave, og som ikke var ført à jour i forhold til stigningen i lønninger i årene forud. Siden da er lønningerne steget yderligere. Da avisbesørgelsen hører til de forretninger, på hvilke udgiften til manuel arbejdskraft hviler særlig tungt, må det anses for rimeligt at foretage en forhøjelse af avisportoen.

Den foreslåede forhøjelse udgør ialt ca. 60 pct. og anslås at ville andrage et beløb af ialt 10 mill. kr.

Det foreslås samtidig at ændre den laveste vægtsats, 50 g, for breve til 20 g, hvorved Danmark kommer på linie med de øvrige nordiske lande. Denne ændring af vægtsatsen anslås at ville give en merindtægt af ca. 1 mill. kr., således at den samlede foreslåede takstforhøjelse kan anslås til at give ca. 11 mill. kr. årlig.“

Angående en i den foregående samling vedtaget lov om ændringer i postloven se årbog 1954—55, side 269.

Ved 1. behandling anbefalede *Poul Hansen* (Svendborg) (S) lovforslaget til en velvillig behandling, efter at man havde set på det i et udvalg. *Tesdorpf* (KF) fandt ligeledes lovforslaget velbegrunnet i dets hovedprincipper, mens enkeltheder måtte overvejes nærmere. De øvrige ordførere var mere reserverede overfor lovforslaget, flere af dem gik stærkt imod det, navnlig på grund af de øgede udgifter, som store dele af pressen ville komme ud for, hvis avisportoen blev sat op som foreslået.

Det udvalg, som fik sagen til behandling, afgav ikke betænkning.

24. Forslag til lov om bybefolkningens forsyning med mælk og fløde. (Minister for handel, industri og søfart *Lis Groes*). [A. sp. 1429].

Fremsat skriftligt i folketinget $14\frac{1}{2}$ (F. sp. 2800). 1. beh. $\frac{1}{3}$ (F. sp. 3313). Partiernes ordførere: Edel Saunte, Anker Lau, Poul Claussen, Kirsten Gloerfelt-Tarp, Petra Petersen og Tholstrup. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Edel Saunte, Brodthagen, Kai Jensen, Peter Jørgensen, Holger Larsen [formand], Wiggo Larsen, Viola Nørløv, Chr. Rasmussen, Anker Lau, Jens Chr. Christensen, Peder Christensen (Rebild), Jørgen Gram, Heick, Poul Claussen, Fanger, Gertie Wandel og Kirsten Gloerfelt-Tarp [næstformand]). Beretning (B. sp. 1505) afgivet $1\frac{1}{10}$.

Det fremsatte lovforslag svarede nøje til det lovudkast, der blev udarbejdet af den af handelsministeren i 1949 nedsatte *mælkekommission*, hvis opgave var at gennemgå de foranstaltninger, der var gennemført i medfør af lov nr. 415 af 5. august 1940 om bybefolkningens forsyning med mælk og fløde, og overveje, om disse foranstaltninger var egnede til at sikre bybefolkningens fremtidige forsyning med mælk og fløde på den mest hensigtsmæssige og økonomiske måde.

Lovforslaget, der tilsigtede en videreførelse af den stedfundne rationalisering af mælkehandelen, var bygget op over den gældende handelsministerielle bekendtgørelse af 19. august 1940 om bybefolkningens forsyning med mælk m. v. og den praksis, der siden har udviklet sig, idet man dog på visse punkter havde søgt at imødekomme den kritik af detaljer, som har været rettet mod den gældende ordning. Det omfattede ligesom den gældende mælkebekendtgørelse handelen med og fordelingen af mælk og fløde i Storkøbenhavn og købstæderne og åbnede endvidere mulighed for, at andre kommuner med bymæssig bebyggelse med tilslutning fra vedkommende kommunalbestyrelse kunne henføres under lovens bestemmelser. Det skulle dog efter lovforslaget ligesom efter de hidtil gældende bestemmelser overlades til de kommunale myndigheder at gennemføre rationaliseringen af mælkehandelen og påse, at de gennemførte rationaliseringsordninger fungerer, som de skal.

Angående lovforslagets indhold anføres følgende:

I § 2 foresloges det, at *kommunalbestyrelsen* som hidtil skulle *godkende oprettelse, salg og flytning* af mejerier, faste udsalgssteder for mælk og fløde og detailvognsruter.

Disse bestemmelser skulle sikre, at antallet af virksomheder indenfor en kommune ikke udvides, uden at kommunalbestyrelsen har haft lejlighed til at tage stilling til, hvorvidt det skønnes hensigtsmæssigt, at der opstår et større antal virksomheder.

I § 3 foresloges opretholdt de hidtil gældende bestemmelser angående kommunalbestyrelsens adgang til med handelsministerens godkendelse under visse forhold at fastsætte særlige bestemmelser angående salg eller fordeling indenfor området eller indførsel dertil af mælkekonserves og eksportfløde eller andre mælke- og flødeprodukter.

Ligeledes foresloges i § 4 opretholdt den hidtil gældende bestemmelse om *pligt for faste udsalgssteder til at holde åbent alle ugens dage*, idet dog generelt undtoges juledag, nytårsdag og påskedag.

Desuden var der indføjet en bestemmelse om, at kommunalbestyrelsen kan give tilladelse til, at faste udsalgssteder kan holdes lukket også på enkelte andre dage end de nævnte.

Fastsættelsen af de nærmere retningslinier for administrationen af de beføjelser, der ved §§ 2 og 4 skulle tillægges kommunalbestyrelserne, foresloges i § 9 henlagt til handelsministeren.

I § 5, stk. 1, foresloges det ved handelsministeriets bekendtgørelse af 19. august 1940, § 1, oprettede *storkøbenhavnske mælkeudvalg* opretholdt. Herudover skulle der ifølge paragraffens 2. stykke også for kommunalbestyrelserne udenfor Storkøbenhavn være adgang til at nedsætte mælkeudvalg.

I § 6 var opretholdt de i § 4 i bekendtgørelsen af 19. august 1940 givne bestemmelser, der tilsigtede at forhindre virksomheder, der ikke er indstillet på til stadighed at forsyne byerne med alle mælke- og flødesorter, i lejlighedsvis at søge afsætning for en del af deres produktion eller at udnytte en — f. eks. på grund af gældende prisansættelser — særlig let tilgængelig

salgsmulighed for enkelte fløde- eller mælkesorter. Der var dog i paragraffens 2. stykke givet kommunalbestyrelserne adgang til med handelsministerens tilslutning at udfærdige bestemmelser af afvigende eller supplerende karakter.

Reglerne i forslagets § 7 om *tilbagetagning af mælk og fløde* svarede i alt væsentligt til reglerne i § 7 i forannævnte bekendtgørelse, idet der dog var gjort den tilføjelse, at mælken ved tilbagetagningen fra detaillisterne skulle være i brugbar stand.

I stedet for den i § 5 i forannævnte bekendtgørelse opstillede liste over de varer, der må sælges fra samme udsalgssted som mælk og fløde, var der i forslagets § 8 tillagt handelsministeren bemyndigelse til efter forhandling med indenrigsministeren at fastsætte dette.

I § 10 var det i 1. og 2. stykke foreslået, at kommunalbestyrelsen skulle *godkende detailpriser og rabatsatser*, dog at der ved ændring af disse påhvilede den en pligt til at optage forhandling med mejerierne og mælkehandlernes organisation. Ifølge bestemmelserne i samme paragraf, stk. 3—7, skulle der oprettes et *ankenævn*, til hvilket kommunalbestyrelsernes afgørelser med hensyn til godkendelse af priser og rabatsatser skulle kunne indankes. Det var foreslået, at indankning af kommunalbestyrelsens afgørelse skulle have opsættende virkning. Således som paragraffen var affattet, var det overladt til domstolene selv at afgøre, hvorvidt de af ankenævnet truffne afgørelser skulle kunne underkastes domstolsprøvelse.

I § 11 var det overladt til den enkelte kommunalbestyrelse, hvorvidt den ville søge handelsministeren om den bemyndigelse, der ifølge paragraffen kunne gives til *koncessionering af handelen med mælk og fløde* i vedkommende kommune. Desuden indeholdt paragraffen bestemmelser om det materiale, der skal fremlægges, inden den omtalte beføjelse kan gives. Af bemærkningerne til paragraffen fremgik det, at man, forsåvidt angår de byer, i hvilke kommunalbestyrelsen allerede har fået bemyndigelse til at koncessionere handelen med mælk og fløde i medfør af § 9 i handelsministeriets bekendtgørelse af 19. august 1940, har betragtet det som en konsekvens af § 11, at kommunalbestyrelsen ved udløbet af koncessionerne må tage de i

§ 11 omhandlede spørgsmål op til fornyet overvejelse og indsende det fremtidige grundlag for kommunens mælkeordning til handelsministerens godkendelse.

Paragraffens stk. 2 tog sigte på at give retningslinier for den *rationalisering af mælkehandelen*, som tilsigtes ved gennemførelse af koncessionsordninger. Der skulle således søges opnået en tilstrækkelig udnyttelse af mejeriernes kapacitet, og der pegedes på, at man ved placeringen af faste udsalgssteder for mælk og fløde bør tilstræbe at skabe en passende omsætning for disse. Med hensyn til detailvognskørselen gaves der anvisning på fortrinsvis at tilrettelægge mælkevognsruterne således, at forsyningen af områder med spredt bebyggelse sikredes. Stk. 3 fastsatte, at indehavere af mejerier, faste udsalgssteder og detailvognsruter, der *nedlægges*, har krav på *fuldstændig erstatning* i overensstemmelse med hidtidig praksis.

Bestemmelserne i § 12 tilsigtede at sikre de indenfor engros- og detailhandelen bestående organisationer forhandlingsret, forinden ministeren udfærdiger bestemmelser i medfør af § 1, stk. 2, §§ 8 og 9 og § 10, stk. 7, ligesom de pågældende organisationer iøvrigt skulle sikres forhandlingsret i forhold til kommunalbestyrelserne.

I § 13 foresloges indsat i loven den hjemmel til at påbyde *standardisering af mælk og fløde*, som hidtil har måttet søges i vareforsyningsloven.

Forslagets §§ 14 og 15 indeholdt overtrædelses- og ikrafttrædelsesbestemmelser.

Bestemmelserne i bekendtgørelsen af 19. august 1940 angående stimulering af salget af varmebehandlet mælk i løssalg — den såkaldte spandemælk — genfindes ikke i lovforslaget. Handelsministeren begrundede ved fremsættelsen dette med, at trods prisforskellen har hverken forbrugere eller handlende vist interesse for fortsat salg af denne spandemælk.

Ved lovforslagets 1. behandling anbefaledes det af *Edel Saunte* (S) der fremhævede, at man gennem den ved den hidtidige mælkelov gennemførte rationalisering af handelsleddet havde opnået ikke alene bedre prisforhold, men også en bedre hygiejne og en bedre økonomisk standard for de enkelte detailforretninger, hvorfor det ville være rigtigt at videreføre lovgivningen og fortsætte rationaliseringen.

Anker Lau (V), der hævdede, at der ikke var ført bevis for, at mælken var blevet billigere, end den ville have været, hvis den frie konkurrence havde fået lov til at fortsætte, kunne ikke medvirke til gennemførelse af lovforslaget i den skikkelse, det havde, og udtalte til slut:

„Vi mener iøvrigt, at skal der gives visse regler med hensyn til sundhedskontrollen og måske på andre rent praktiske områder, må det være generelle regler, der ikke lukker erhvervet, men holder det åbent for dem, der vil arbejde under disse generelle regler, og den frie rådighed over de bestående virksomheder må gives tilbage til ejerne.“

Poul Claussen (KF), der ikke ville benægte, at der under mælkeordningen var opnået visse pris- og kvalitetsmæssige forbedringer, kunne dog ikke tilslutte sig forslaget, men gik ind for en afvikling af mælkeordningen. Han fandt det uheldigt, at kommunalbestyrelserne ifølge lovforslaget vedblivende skulle godkende detailpriser og rabatter. *Kirsten Gloerfelt-Tarp* (RV) påpegede en lang række realøkonomiske fordele ved den hidtidige mælkeordning og udtalte: „Efter min mening får vi, hvis vi ikke fortsætter med offentlig regulering, en organisationsmæssig ordning, og der bliver ikke megen anledning til at se den frie erhvervsudøvelse.“

Petra Petersen (DK) tilsagde sin gruppes medvirken til lovforslagets gennemførelse, men fandt, at regeringen burde føre den nøjeste kontrol med omkostninger og priser på mælkeforsyningens område.

Tholstrup (DR) kritiserede stærkt såvel lovforslaget som den gældende mælkeordning, mens *Jens Chr. Christensen* (V), der var uenig med sit partis ordfører i denne sag, påpegede, at de mælkeordninger, der var gennemført siden loven af 1940, alle var gennemført på frivillig basis. Han fandt, at den bestående lovgivning burde videreføres, og hilste med tilfredshed det fremsatte lovforslag.

25. Forslag til lov om ændringer i beværterloven.

(Minister for handel, industri og søfart *Lis Groes*). [A. sp. 1473].

FremSAT skriftligt i Folketinget ²²/₂ (F. sp. 3009). 1. beh. ⁸/₃ (F. sp. 3417). Partiernes ordførere: Axel Ivan Pedersen, Vagn Bro, Weikop, Aage Fogh, Alvilda Larsen og Alfred Jørgensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Axel Ivan Pedersen, Conradsen, Ditlevsen, Peter Jørgensen, K. Axel Nielsen [formand], Orla Pedersen, Edel Saunte, Vagn Bro, Damsgaard, Helesen, Anker Lau, Helga Pedersen, Weikop, Hanne Budtz, Fanger, Aage Fogh [næstformand] og Steen). Beretning (B. sp. 1495) afgivet ¹/₁₃.

Den nugældende beværterlov, lov nr. 129 af 15. marts 1939 om beværting og gæstgiveri samt om handel med stærke drikke, der trådte i kraft den 1. januar 1940, hviler på det forslag, der blev udarbejdet af *kommissionen af 1934* angående alkoholspørgsmålet. Denne kommission havde bl. a. fået til opgave på grundlag af de siden tidligere undersøgelser indvundne erfaringer at fremkomme med forslag til sådanne ændringer i den gældende beværterlovgivning, som forholdenes udvikling måtte findes at begrunde.

Under 21. marts 1947 nedsatte handelsministeriet en ny tilsvarende kommission, som fik til opgave at videreføre og afslutte de undersøgelser og overvejelser, som kommissionen af 1934 ikke havde nået at tilendebringe, ligesom kommissionen fik i opdrag i forbindelse med en beretning om resultatet af sit arbejde at fremkomme med de forslag, som måtte findes ønskelige, herunder om, hvorvidt den forløbne tid begrundede et forslag om ændringer af beværterloven.

I juni 1954 afgav kommissionen en betænkning indeholdende forslag om omfattende ændringer i den gældende beværterlov. Herom anføres i de til nærværende lovforslag knyttede almindelige bemærkninger:

„Under arbejdet i kommissionen er der opnået enighed om en lang række af de nu foreslåede nye bestemmelser. Om andre af disse — hvoriblandt flere ikke uvæsentlige — har der derimod ikke kunnet opnås enighed, idet kommissionen har delt sig i et flertal og et eller flere mindretal.

Det skal således anføres, at der ikke har kunnet opnås enighed om lovforslagets § 1 (lovens § 1) angående spørgsmålet om, hvilken myndighed der bør give tilladelse til erhvervsmæssig udlejning af lokaler til afholdelse af sluttede sammenkomster, lovforslagets § 8 (ny § 13) angående beskyttelse af hotelbetegnelsen, lovforslagets § 10 (lovens § 14) angående bevillingsnævnenes sammensætning, lovforslagets § 16 (lovens § 26) angående spørgsmålet om meddelelse af beværterbevilling med ret til udskænkning af stærke drikke til visse forsamlingshuse, lovforslagets § 17 (lovens § 27) angående ordningen af forholdene i marketenderier, lovforslagets §§ 18—19 (lovens §§ 31—32) angående beværtingers lukketid samt lovforslagets § 20 (lovens § 33) angående fastlæggelse af værtens strafferetlige ansvar for ulovlig udskænkning m. v.

Af forslag til ændringer i de gældende bestemmelser, for hvilke der i kommissionen ikke har kunnet opnås flertal, og om hvilke der derfor heller ikke af ministeriet er stillet forslag, skal nævnes et forslag om ændring af bestemmelsen i den nugældende lovs § 1, stk. 3, om forståelsen af begrebet „stærkt øl“, om ændring af lovens § 4 angående bevillingers gyldighedstid og omfang såvel ved meddelelse som fornyelse, af lovens § 8 angående den i denne bestemmelse indeholdte dispensationsregel, af lovens § 12 for så vidt angår nye bestemmelser om indførelse af købstadregler, af lovens § 24 angående

musiktilladelser, af lovens § 27 vedrørende marketenderiers åbning i tiden umiddelbart efter egentlig arbejdstids ophør samt af lovens § 33 angående beruselseskriteriet.“

Det af kommissionsflertallet udarbejdede lovudkast dannede grundlag for det af handelsministeren fremsatte lovforslag.

Af lovforslagets 25 paragraffer er de væsentlige gengivet i følgende oversigt, der også indeholder kommentarer til nogle af bestemmelserne.

§ 1. a) I lovens § 1, stk. 1, udgår 2. pkt.

b) Som nyt stk. 7 og 8 indføres:

„Til *udlejning af lokaler til afholdelse af sammenkomster*, herunder sluttede selskaber, ved hvilke indbyderen eller deltagerne selv drager omsorg for beværtningen, udkræves der, såfremt udlejningsvirksomheden drives erhvervsmæssigt, tilladelse fra den lokale bevillingsmyndighed, jfr. kap. II og III, efter forud indhentet erklæring fra kommunalbestyrelsen, i København magistraten. Tilladelsen udfærdiges af politimesteren, i København af magistraten, og kan gives for indtil 1 år ad gangen. Lokalerne skal opfylde vedkommende politivedtægts krav til beværtningslokaler, jfr. § 9. Misbruges den givne tilladelse, kan den myndighed, der har givet tilladelsen, tilbage tage denne.

Afgørelsen af, hvorvidt en tilladelse i medfør af stk. 7, 1. pkt., er nødvendig, kan, foruden af ansøgeren, såvel af kommunalbestyrelsen som af vedkommende toldmyndigheder indankes for ministeren for handel, industri og søfart, der efter forhandling med finansministeren afgør sagen.“

ad a. Det foreslås, at bestemmelsen om, at adkomst på gæstgavernæring i købstæderne meddeles ved *næringsbrev*, bortfalder. Her ved vil disse næringsadkomster ligesom næringsadkomster på gæstgavernæring i landkommunerne samt næringsadkomster på beværtervirksomhed, såvel i købstæderne som på landet, være at meddele som *bevillinger*.

ad b. Udlejning af lokaler til afholdelse af de i forslaget angivne festligheder har, når bortses fra udlejning til foreningsfester med udskænkning af stærke drikke, ikke hidtil været undergivet beværterlovens forskrifter. Efter forslaget udkræves der, såfremt udlejningsvirksomheden er erhvervsmæssig, tilladelse fra den lokale bevillingsmyndighed, hvorved udskænkningen af stærke drikke vil blive om-

fattet af omsætningsafgiftsloven. Lokalerne skal opfylde kravene til beværtningslokalers indretning, jfr. beværterlovens § 9.

Bestemmelsen i stk. 8 om, at de lokale bevillingsmyndigheders afgørelse af, om en virksomhed med udlejning af lokaler til afholdelse af sammenkomster drives erhvervsmæssigt, skal kunne indankes for handelsministeriet, er ny i forhold til kommissionens forslag og motiveres i bemærkningerne til lovforslaget med, at man herved opnår mulighed for efterhånden at få en ensartet praksis uden at gå det lokale selvstyre for nær.

§ 3. Lovens § 7, stk. 2, affattes således:

„I købstæderne udkræver flytning til andet lokale bevillingsnævnets tilladelse.“

Efter forslaget bringes de for landdistrikterne gældende regler om flytning af beværter- og gæstgivervirksomhed i anvendelse i købstæderne, således at flytning også her udkræver den lokale bevillingsmyndigheds tilladelse. Denne tilladelse vil dog i modsætning til, hvad tilfældet er for landdistrikternes vedkommende, kunne gives uden iagttagelse af de for erhvervelse af bevilling fastsatte forskrifter.

§ 4. I lovens § 8 indføres som nyt stk. 3:

„Omfattes den virksomhed, der ønskes overtaget, af bestemmelserne i § 21, stk. 2, litra e, f eller h, kan dispensation i medfør af stk. 1 eller tilladelse i medfør af stk. 2 ikke gives, medmindre overbevillingsnævnet anbefaler dette.“

Bestemmelsen svarer til den af handelsministeriet anlagte praksis med hensyn til meddelelse af dispensation fra bestemmelsen i § 8 til samtidig drift af en virksomhed, der omfattes af overbevillingsnævnets eneretsområde. Efter forslaget bliver der overensstemmelse i loven mellem §§ 8 og 21, stk. 3.

§ 5. I lovens § 9 indføres som nyt stk. 6:

„Ministeren for offentlige arbejder og ministeren for handel, industri og søfart bemyndiges til hver indenfor sit forretningsområde at fastsætte kravene til beværtningslokaler i jernbanetog, luftfartøjer og skibe samt til at anordne det sundhedsmæssige tilsyn med disse lokaler“.

Det har hidtil været følt som et savn, at loven ikke har indeholdt en for de i forslaget nævnte befordringsmidler gældende regel om navnlig de sanitære krav til beværtningslokaler, herunder køkken og magasinrum, samt at der ikke har været etableret et tilsyn med

disse lokaler. Det pågældende tilsyn føres mest hensigtsmæssigt af de på dette område specielt sagkyndige organer.

Det forudsættes iøvrigt, at beværterlovens almindelige bestemmelser, herunder også § 33, stk. 2, om udskænkning for berusede personer finder anvendelse i de i nærværende paragraf omhandlede restaurationer.

§ 6. I lovens § 11, stk. 3, indføjes som nyt 3. pkt.:

„Endvidere kan ministeren for handel, industri og søfart efter indhentet erklæring fra den lokale bevillingsmyndighed og vedkommende kommunalbestyrelse, i København magistraten, tillade, at beværtervirksomhed med ret til udskænkning af stærke drikke drives i lokaler i *stormagasiner*, selv om beværtningslokalerne står i direkte forbindelse med salgslokalerne.“

Efter beværterlovens § 11, stk. 3, må der ikke drives f. eks. handelsnæring i lokaler, som står i direkte forbindelse med lokaler, i hvilke der drives bl. a. beværtervirksomhed med udskænkning af stærke drikke. Forslaget tilsigter at bringe lovgivningen i overensstemmelse med den praksis vedrørende stormagasiner, der på grund af de særlige forhold allerede har udviklet sig.

§ 8. Der indføjes en ny § 13, sålydende:

„Ministeren for handel, industri og søfart kan bestemme, at betegnelsen hotel eller ordsammensætninger, hvori ordet *hotel* indgår, kun må anvendes for gæstgiverier, der opfylder særlige af ministeren fastsatte *mindstekrav* til lokaler, disses indretning, udstyr m. v. samt til virksomhedens drift. Ministeren kan endvidere foreskrive, at de omhandlede betegnelser alene må benyttes, såfremt adkomsthaveren — eventuelt bestyreren — er i besiddelse af visse nærmere angivne faglige kvalifikationer.“

§ 9. Lovens § 13, der bliver § 14, affattes således:

„Ved en af ministeren for handel, industri og søfart stadfæstet *vedtægt* fastsætter kommunalbestyrelsen, i hvilket omfang beværterbevillinger skal kunne meddeles i kommunen.

Antallet af bevillinger med ret til udskænkning af stærke drikke må i Københavns, Frederiksberg og Gentofte kommuner samt i købstæder med 40 000 indbyggere eller derover ikke

sættes højere end svarende til det antal bevillinger af denne art, der i vedkommende kommune var i kraft den 1. januar 1955. Handelsministeren kan dog tillade, at det vedtægtsmæssige antal fastsættes højere end foran angivet, såfremt vedkommende kommunalbestyrelse efter vedtagelse af mindst to trediedele af kommunalbestyrelsens medlemmer gør indstilling derom.

For andre købstæder kan antallet af bevillinger med ret til udskænkning af stærke drikke ikke fastsættes højere end nedenfor angivet:

1 for hver 400 indbyggere for de første 4 000 indbyggere,
1 for hver 600 indbyggere for de næste 6 000 indbyggere,
1 for hver 750 indbyggere for de næste 15 000 indbyggere,
1 for hver 1 000 indbyggere for den del af indbyggerantallet, der overstiger 25 000 indbyggere.

Vedtægten revideres hvert 8. år og bør normalt ikke ændres indenfor gyldighedsperioden.

Ved den i stk. 1 omhandlede vedtægt kan det bestemmes, at *nye beværterbevillinger* fremtidig kun må meddeles *et under kommunalt tilsyn virkende selskab*, der driver virksomheden i offentlighedens interesse og uden anden fortjeneste end den indskudte kapitals passende forrentning samt iøvrigt efter regler, som efter indstilling af kommunalbestyrelsen er godkendt af handelsministeren.“

Ved forslaget er der, forsåvidt angår købstæder under 40 000 indbyggere, opstillet en smidigere skala til regulering af antallet af beværterbevillinger med ret til udskænkning af stærke drikke, ligesom man yderligere har tilsigtet at tilpasse det vedtægtsmæssige antal bevillinger til det faktiske antal. Ud fra det synspunkt, at det antal bevillinger, som i henhold til beværtervedtægterne højst kan meddeles i København og de store købstæder, i så høj grad overstiger det faktiske antal, at der ikke synes at være behov for uden videre at lade bevillingstallet vokse i takt med befolkningstilvæksten i overensstemmelse med den i øjeblikket gældende norm — 1 bevilling for hver 550 indbyggere — er det foreslået, at en forhøjelse af bevillingstallet pr. 1. januar 1955 i de nævnte byer bliver afhængig af, at kommunalbestyrelsen med den i forslaget nævnte majoritet indstiller dette, og at handelsministeriet tiltræder en forhøjelse. Også depone-

rede bevillinger må anses som værende i kraft, indtil de måtte være bortfaldet bl. a. som følge af ikke-benyttelse, jfr. lovens § 40, stk. 5.

§ 10. Lovens § 14, der bliver § 15, affattes således:

„Beværter- og gæstgiverbevilling meddeles og fornyes af *bevillingsnævnet*.

Bevillingsnævnet består i København af borgmesteren for den magistratsafdeling, under hvilken næringssager hører, som formand, rådmanden for samme afdeling og 4 medlemmer, valgt af borgerrepræsentationen ved forholdstalsvalg. Som 7. medlem tiltrædes nævnet af en politiinspektør, valgt af politidirektøren.

Udenfor København består bevillingsnævnet af borgmesteren som formand, politimesteren og 4 medlemmer, valgt af kommunalbestyrelsen ved forholdstalsvalg. I købstæder, hvor politimesteren tillige måtte være borgmester, tiltrædes nævnet af en af politimesteren med godkendelse af ministeren for handel, industri og søfart befuldmægtiget person.

Personer, der driver beværter- eller gæstgivernæring eller er godkendt som bestyrere for sådanne virksomheder i henhold til bestemmelsen i § 6, kan ikke være medlem af bevillingsnævnet. Det samme gælder personer, som er medlem af direktion eller bestyrelse for et selskab, der driver virksomhed som beværter eller gæstgiver. Ingen må som medlem af et bevillingsnævn deltage i behandlingen af en sag, hvis udfald berører hans egne eller ham nærstående personers interesse. Er borgmesteren, jfr. stk. 2 og 3, ifølge bestemmelsen i nærværende stykke udelukket fra at være formand, vælges en anden formand af henholdsvis magistraten og vedkommende kommunalbestyrelse.

De med nævnets virksomhed forbundne udgifter udredes af kommunens kasse.

Forinden kommunalbestyrelsen træffer beslutninger i sager, som vedrører denne lov, skal bevillingsnævnets udtalelse indhentes.

Nævnets forretningsorden og de nærmere regler for dets virksomhed skal godkendes af handelsministeren.“

I overensstemmelse med lovforslagets § 1 a), hvorefter adkomst på gæstgivernæring i købstæderne fremtidig meddeles som bevilling, er stk. 1 ændret således, at bevillingsnævnet — foruden beværterbevillinger — meddeler og fornyer gæstgiverbevillinger.

I forslaget's stk. 4 er optaget en bestemmelse om, at beværtere og gæstgivere samt bestyrere ikke kan vælges til medlem af bevillingsnævnet. Det samme er tilfældet forsåvidt angår direktører og bestyrelsesmedlemmer. Det er endvidere foreslået, at personer, der er særligt interesseret i en sags behandling, ikke kan deltage i behandlingen af denne.

I forslaget's § 11 er optaget de redaktionelle ændringer i lovens § 15 som følge af de foran omtalte ændringer i loven, og ifølge forslaget's § 12 udgår lovens § 16, der indeholder de hidtil gældende købstadsregler.

Ifølge forslaget's § 13 skal lovens § 21, stk. 2, litra a—f, der omfatter de tilfælde, i hvilke overbevillingsnævnet kan udfærdige bevillinger til at drive beværtning eller gæstgiveri, affattes således:

- „a) i badhoteller og tilsvarende gæstgiverier, i etablissementer, der hører til kur- og badesteder, samt i andre tilfælde, hvor ganske særlige og bestemt angivne hensyn taler derfor,
- b) i teatre og andre til offentlig forlystelse indrettede bygninger og etablissementer samt i badeanstalter, på idrætspladser og lignende steder,
- c) i foreninger, der har faste lokaler, som til stadighed er tilgængelige for foreningsmedlemmerne,
- d) i jernbanestationer, lufthavne, rutebilstationer o. lign.,
- e) i tilfælde, hvor grund eller lokaler tilhører staten og af denne er udlejet til adkomstansøgeren,
- f) i tilfælde, hvor grund eller lokaler tilhører en kommune og af denne er udlejet til adkomstansøgeren.“

I bemærkninger til lovforslaget oplyses, at der ved den hidtidige fortolkning af lovens § 21, stk. 2, litra f, har rådet nogen uklarhed med hensyn til forståelsen af udtrykket „etablissementer“ tilhørende en kommune. For at udelukke tvivl er det derfor foreslået, at bestemmelsen affattes således, at overbevillingsnævnet fremtidig afgør alle de bevillingssager, hvor der kan foreligge en direkte økonomisk interesse for stat eller kommune i forbindelse med den pågældende

bevillingsudstedelse. Ved den foreslåede begrænsning til de tilfælde, hvor stat eller kommune udlejer direkte til ansøgeren, har man udelukket, at bevillingsudstedelse til eksempelvis beværtningerne i „Tivoli“ unddrages de lokale bevillingsmyndigheder.

§ 14. a) I lovens § 22, stk. 1, indføjes som nyt 2. punktum:

„Sådan tilladelse er dog uforuden ved højskolors, landbrugsskolors og lignende institutioners beværtning ved fælles måltider af deltagere i sammenkomster og møder.“

b) Stk. 3 affattes således:

„Lejlighedstilladelse til beværtning uden ret til udskænkning af stærke drikke ved møder eller fester kan for et tidsrum af 6 måneder ad gangen gives de i § 26, stk. 3, omhandlede forsamlingsbygninger.“

c) Som nyt stk. 7 indføjes:

„Det retlige ansvar for en given tilladelses benyttelse påhviler såvel den i henhold til stk. 1 udpegede person som de for lokalernes administration ansvarlige personer.“

ad a. Ved den foreslåede ændrede affattelse af § 22, stk. 1, der afviger fra det af kommissionen foreslåede, har man haft til hensigt tydeligere at præcisere, at lejlighedstilladelse ikke er nødvendig ved beværtning af deltagere i højskolors, landbrugsskolors og lignende institutioners ordinære sammenkomster og møder.

ad b. Efter den foreslåede affattelse vil det være udelukket at meddele stående tilladelse til udskænkning af stærke drikke ved særlige lejligheder. Er der tale om udskænkning af stærke drikke, kan dette kun ske i henhold til en til den særlige lejlighed given tilladelse. Der vil derimod fremdeles ikke være noget i vejen for at meddele stående tilladelse til udskænkning af svage drikke; sådan tilladelse skal dog efter forslaget kun kunne gives for 6 måneder ad gangen i modsætning til, hvad tilfældet er nu, hvor tilladelsen kan gives for indtil 1 år ad gangen.

ad c. Den foreslåede bestemmelse, hvis forbillede er reglen i beværterlovens § 6, stk. 5, om ansvaret i tilfælde, hvor en virksomhed drives ved bestyrer, lægger et medansvar på f. eks. forsamlingshusets ledelse for den stedfindende beværtning. At der således pålægges foruden den særlige forsamlingshusvært bestyrelsen et direkte ansvar, udelukker ikke, at der påhviler ledelsen af den forening, der arrangerer den konkrete festlighed, et ansvar for denne.

§ 15. a) I lovens § 23, stk. 1, ændres „1 år ad gangen“ til: „3 år ad gangen“.

b) I § 23, stk. 1, indføres som nyt 2. pkt.:

„I sygdomstilfælde o. lign. kan politiet, i København magistraten, tillade, at en anden navngiven person, der opfylder betingelserne for opnåelse af vandrebreve, benyttes som medhjælp.“

ad b. Forslaget står i forbindelse med, at det — som efter næringslovgivningens almindelige forskrifter — kan være nødvendigt at åbne adgang til at benytte medhjælp som studepladsbestyrere. Det forudsættes, at denne bestemmelse også vil kunne benyttes i tilfælde af studeindehaverens ferie eller andet forfald.

§ 16. I lovens § 26, stk. 3, indføres som nyt 2. pkt.:

„Denne bestemmelse finder dog ikke anvendelse på sådanne forsamlingsbygninger, som dels har lokaler med selvstændig indgang for de i 1. punktum nævnte formål, dels har lokaler, der er indrettet til bevarningsbrug, jfr. § 9.“

Den hidtil gældende regel har været, at der ikke kan knyttes bevarerbevilling med ret til udskænkning af stærke drikke til sådanne forsamlingsbygninger i landkommuner, der har til formål at afgive lokaler til afholdelse af den stedlige befolknings møder, sportsøvelser m. v. Bestemmelsen opretholdes ifølge forslaget, men med den anførte tilføjelse.

Lovforslagets § 17 vedrører *marketenderivirksomhed*. Ved en ny affattelse af lovens § 27 er der fastsat en række nye regler på dette område. I følgende gengivelse af paragraffen er i bemærkninger til de enkelte stykker redegjort for ændringerne i forhold til den bestående retstilstand.

Lovens § 27 foreslås affattet således:

„*Stk. 1.* Ved marketenderivirksomhed forstås i denne lov bevarning i dertil indrettede lokaler i eller i tilknytning til fabrikker, værksteder, kontorer, kaserner, institutioner, arbejdspladser og tilsvarende steder for de der beskæftigede. Som beskæftigede kan tillige anses midlertidigt beskæftigede samt chauffører, kuske og bude med ærinde i den pågældende virksomhed m. v.

Dette stykke er med enkelte redaktionelle ændringer i overensstemmelse med det nugældende stk. 2. Bestemmelsen er udvidet med en regel om, at også midlertidigt beskæftigede samt chauffører, kuske

og bude, som har regelmæssigt ærinde i den pågældende virksomhed m. v., kan anses som beskæftiget på stedet.

Stk. 2. Til at drive marketenderi udkræves, såfremt bevrerteradkomst ikke er erhvervet, tilladelse fra politiet, i København magistraten. Sådant tilladelse giver ikke ret til udskænkning af andre stærke drikke end øl af den i § 1, stk. 3, nævnte art og medfører ikke afgiftspligt i henhold til lov nr. 537 af 31. oktober 1946 om afgift på omsætningen af stærke drikke. Når behørig kontrol med marketenderiet kan føres, og dette iøvrigt opfylder de i denne paragraf fastsatte betingelser, kan tilladelse kun nægtes, når ganske særlige omstændigheder taler mod dens meddelelse.

Dette stykke svarer til stk. 1 i den nugældende lov. Efter forslaget vil tilladelsen til marketenderivirksomhed dog ikke kunne omfatte destillerede stærke drikke samt vin. Endvidere er bestemmelsen om, at tilladelse ikke kan nægtes under de i sidste punktum angivne forudsætninger, hentet fra det nuværende stk. 4.

Stk. 3. Marketenderitilladelse giver alene ret til beværtning for de i vedkommende virksomhed eller på vedkommende arbejdsplads, såsom et havneområde, beskæftigede personer. Salg af tobaksvarer vil alene kunne finde sted til tilfredsstillelse af de pågældendes behov på stedet.

Dette stykke svarer med enkelte redaktionelle ændringer til det nuværende stk. 3. Tilføjeisen om, at også tobaksvarer vil kunne forhandles i nævnte omfang, dækker den nuværende praksis.

Stk. 4. Marketenderitilladelse kan alene gives til en virksomhed eller en flerhed af virksomheder eller, efter aftale med vedkommende virksomhed eller virksomheder, til en sammenslutning af de der beskæftigede. Forsåvidt angår arbejdspladser, der ikke er knyttet til bestemte virksomheder, gives tilladelsen til en sammenslutning af de beskæftigede. Til at forestå den daglige drift skal være ansat en til politiet, i København magistraten, anmeldt marketender. Det retlige ansvar for marketenderiets tilbørlige drift påhviler såvel marketenderitilladelsens indehaver som marketenderen. Marketenderens løn må hverken helt eller delvis beregnes som en procentdel af omsæt-

ningen af stærkt øl. Ministeren for handel, industri og søfart kan fastsætte nærmere forskrifter med henblik på afgrænsning af de til marketenderiet adgangsberechtigede samt til sikring af og kontrol med, at alene disse beværetes, og at misbrug af tilladelsen ej heller iøvrigt finder sted.

Dette stykke svarer med enkelte redaktionelle ændringer til det nuværende stk. 4. Forslaget lægger vægt på at understrege, at et marketenderi enten skal drives af virksomheden (virksomhederne) eller af repræsentanter for en sammenslutning af de dér beskæftigede. Hvor der er tale om arbejdspladser, skal marketenderiet drives af repræsentanter for de dér beskæftigede. Bestemmelsen om det retlige ansvar er hentet fra beværterlovens § 6, stk. 5.

Stk. 5. Marketenderier må længst holdes åbne i tiden fra $\frac{1}{2}$ time før arbejdstidens begyndelse til $\frac{1}{2}$ time efter dennes ophør. Politiet kan dog, hvor forholdene taler herfor, tillade, at et marketenderi holdes åbent i indtil $1\frac{1}{2}$ time efter arbejdstidens ophør.

Dette stykke er i overensstemmelse med det nuværende stk. 5, dog at bestemmelsen om udskænkning af stærke drikke — efter forslaget stærkt øl — er flyttet til stk. 6.

Stk. 6. I marketenderier må ikke udskænkes stærkt øl udenfor de i vedkommende virksomhed fastsatte spisetider. Andre stærke drikke end øl af den i § 1, stk. 3, nævnte art må ikke nydes i marketenderier. Det er forbudt at tilbageholde arbejds løn til dækning af skyld i marketenderier for stærkt øl. Bestemmelserne i § 33 finder tilsvarende anvendelse på marketenderier.

Dette stykke svarer til det nuværende stk. 6. Efter forslaget må der heller ikke nydes medbragte destillerede stærke drikke og vin.

Stk. 7. Såfremt der i et marketenderi jævnligt forekommer drukskenskab, eller tilladelsen iøvrigt misbruges, kan den myndighed, der har givet tilladelsen, med godkendelse af handelsministeren fratage marketenderiet retten til at udskænke stærkt øl i en nærmere fastsat tid eller endog, når groft og vedvarende misbrug har fundet sted, inddrage tilladelsen.

Stk. 8. Bestyrere af marketenderier må ikke udøve han-

delsnæring, ligesom der ikke fra lokaler, der er indrettet til marketenderivirksomhed, må drives nogen næring, til hvis udøvelse der kræves næringsbrev. Såfremt der fra de pågældende lokaler fordeles varer i henhold til næringsloven af 28. april 1931 § 10, må der ikke udleveres andre stærke drikke end øl.

Til den nugældende regel er føjet en bestemmelse om, at der, såfremt der fra de pågældende lokaler fordeles varer i henhold til næringslovgivningens bestemmelser om brugsforeninger, ikke må udleveres andre stærke drikke end øl.

Stk. 9. Efter marketenderiets lukketid, jfr. stk. 5, må der ikke finde servering sted. Dette gælder dog ikke ved sammenkomster, der bekostes af vedkommende virksomhed. Anvendelse af marketenderilokaler efter marketenderiets lukketid til afholdelse af sammenkomster, herunder sluttede selskaber, ved hvilke indbyderen eller deltagerne selv drager omsorg for beværtningen, jfr. bestemmelsen i § 1, stk. 7, kræver tilladelse fra politiet i hvert enkelt tilfælde. Sådan tilladelse kan kun gives, såfremt der i sammenkomsten alene deltager de i vedkommende virksomhed m. v. beskæftigede samt gæster i følge med disse.“

Dette stykke er nyt. Bestemmelsen, der omhandler marketenderilokalernes anvendelse efter marketenderiets lukketid, indeholder dels en regel om servering i marketenderiet, dels en regel om medbringning af mad- og drikkevarer til sammenkomster i marketenderiet.

Ifølge forslaget § 18 ændres i lovens § 31, stk. 2, „kl. 1“ til: „et af kommunalbestyrelsen fastsat tidspunkt“.

Efter forslaget er beværtningernes lukketid fremdeles kl. 24 eller det i politivedtægten eventuelt fastsatte tidligere tidspunkt. Efter beværterlovens § 31, stk. 2, kan politiet give et af kommunalbestyrelsen nærmere fastsat antal beværtere tilladelse til at holde åbent efter kl. 24 eller det i politivedtægten eventuelt nævnte tidligere lukketidspunkt, dog længst til kl. 1. Efter forslaget ændres denne bestemmelse derhen, at det overlades til kommunalbestyrelsen at træffe afgørelse af, hvornår beværtninger med den omhandlede tilladelse skal lukke. Følgen heraf er, at reglerne i beværterlovens § 32, stk. 1, 2. og 3. pkt., om beværtning for siddende gæster bortfalder.

§ 20. I lovens § 33, stk. 2, indføjes som nyt 2., 3. og 4. pkt.:

„Politiet kan, når forholdene taler derfor, forbyde beværttere at lade personer under 18 år opholde sig som gæster i vedkommende beværtning. Bevillingshaveren er ansvarlig for sine medhjælperes overtrædelse af forskrifterne i dette stykke. Er den daglige drift overladt en af vedkommende myndighed godkendt bestyrer, gælder bestemmelserne i § 6, stk. 5.“

Efter § 33, stk. 2, er det forbudt at skænke eller lade skænke stærke drikke for personer, der må antages at være berusede, og for personer, der ikke er fyldt og heller ikke kan antages at være fyldt 18 år. I bestemmelsen er endvidere optaget et forslag om, at politiet skal kunne forbyde beværttere at modtage personer under 18 år som gæster i vedkommende beværtning. Efter forslaget skal bevillingshaveren i alle tilfælde anses som ansvarlig for disse bestemmelser overholdelse, medmindre der i overensstemmelse med reglerne i § 6 er godkendt en bestyrer til at lede den daglige drift, i hvilket tilfælde ansvaret går over på ham. Bestemmelsen om eventuelt forbud mod mindreåriges ophold i en beværtning må forstås med den begrænsning, at der ikke kan foreligge nogen overtrædelse af denne bestemmelse, såfremt en ikke 18-årig efter sit udseende må antages at være fyldt 18 år, medmindre den ansvarlige vidste eller burde vide, at vedkommende var under 18 år.

Forsåvidt bevillingshaveren er et selskab m. v., ligger ansvaret for den daglige drift hos bestyreren.

§ 21. Lovens § 39 affattes således:

„Der vil ikke kunne nægtes politiet adgang til de til en beværtning eller et gæstgiveri hørende lokaler eller rum. Tilsvarende regel gælder, forsåvidt angår marketenderier samt de i henhold til § 1, stk. 7, godkendte udlejningsvirksomheder.“

Ifølge den hidtil gældende formulering kunne der ikke nægtes politiet adgang til en beværtnings eller et gæstgiveris lokaler eller rum.

Under den foreslåede formulering henhører foruden de i paragraffen udtrykkeligt nævnte virksomheder også forsamlingshuse og andre lokaler, hvori der i henhold til beværterlovens § 22 drives beværtning ved særlige lejligheder.

Lovforslagets §§ 21—25 er af redaktionel karakter eller indeholder overgangs- og ikrafttrædelsesbestemmelser.

Ved fremsættelsen af lovforslaget udtalte *handelsminister Lis Groes* til indledning:

„Jeg vil gerne straks understrege bemærkningerne til lovforslaget om, at det er anset for rigtigst at fremsætte lovforslaget i den skikkelse, som alkoholkommissionen har givet det. Der er dog gjort visse ændringer efter forhandling med andre interesserede ministerier, ligesom der er foretaget enkelte andre ændringer, væsentligst af redaktionel art. Beværterloven er et sagområde, hvor meningerne ikke deler sig efter de almindelige politiske linier. Ved den gennemgang af de enkelte forslag, som jeg skal tillade mig at foretage, vil jeg gøre visse bemærkninger om min personlige opfattelse af de forskellige spørgsmål. Man må så i det udvalg, som vil blive nedsat til nærmere behandling af forslaget, nøjere se på de foreliggende uoverensstemmelser om problemerne.

Om begrundelsen for de enkelte bestemmelser i forslaget kan jeg i det hele henvise til alkoholkommissionens betænkning.“

Kommissionen havde anlagt det hovedsynspunkt, at der med enkelte undtagelser ikke var anledning til at forlade de hovedprincipper, beværterloven er bygget op på. Til dette synspunkt gav erhvervene tilslutning, idet de dog gjorde opmærksom på et principielt spørgsmål, som kommissionen efter erhvervenes opfattelse burde have taget op til behandling. Det drejede sig om den tilstedeværende forskel på reglerne angående købstæder og landkommuner. „Erhvervene anser bestemmelserne om sognerådernes og vælgernes mulighed for at hindre udskænkning af og handel med stærke drikke for mindre stemmende med de — også trafikalt — moderne tider. De samvirkende Købmandsforeninger i Danmark er inde på det samme spørgsmål. Der ses ikke stillet noget konkret forslag til ændring af reglerne, som de er, og jeg tror også, at denne deling mellem land og by på det heromhandlede område stadig har en reel begrundelse, og at de særlige lovregler — navnlig bestemmelserne om adgang til kommuneafstemning, forsåvidt angår beværtning og gæstgiveri — bør opretholdes.

Lovforslaget rokker således ikke ved den gældende lovs hovedprincipper. De foreslåede ændringer er alle ændringer, som erfaringerne siden 1939, da den nye lov blev vedtaget, har gjort hensigtsmæssige.“

Handelsministeren kommenterede derefter meget udførligt enkelthederne i de nye regler i lovforslaget, som hun anbefalede til folketingets velvillige behandling.

Under lovforslagets *1. behandling* gav ordførerne udtryk for deres partiers stilling til den række problemer, som lovforslaget rummer, ofte med tilføjelse af, at der indenfor deres parti ikke var fuld enighed om, på hvilken måde disse problemer burde løses.

De foreslåede nye regler om *marketenderier* (lovforslagets § 17) og om *selskabslokaler* (lovforslagets § 1) samt problemer i forbindelse med restaurationskatterne, der ikke omfattes direkte af lovforslaget, blev særlig omtalt.

Angående *marketenderierne* udtalte *Axel Ivan Pedersen* (S) tilfredshed med de skærpede regler. *Vagn Bro* (V) gav udtryk for, at *marketenderier* ikke bør have karakter af egentlige restauranter; de bør være steder, hvor de i virksomheden beskæftigede kan få deres mad og en øl. Kun i undtagelsestilfælde, f. eks. når en arbejder fejrer jubilæum, bør der måske gives dispensation, så der kan skænkes en snaps. Han tilsluttede sig ligeledes lovforslagets skærpede bestemmelser på dette område. *Weikop* (KF) fandt det urimeligt, at kooperative *marketenderier* fremdeles har ret til at forhandle varer, mens andre *marketenderier* ikke har den samme ret. Rimeligst ville det være at forbyde enhver form for handel i forbindelse med *marketenderivirksomhed*. Såfremt det fra anden side fremsatte ønske om ret til udskænkning af andre stærke drikke end øl blev imødekommet, måtte denne omsætning gøres afgiftspligtig. *Aage Fogh* (RV) var betænkelig ved oplysningerne om drikkeri i *marketenderier* og ønskede de heromhandlede problemer nøje belyst under udvalgsarbejdet. *Alvilda Larsen* (DK) var utilfreds med skærpelsen af *markenderireglerne*, hvorefter der fremtidig kun må udskænkes øl og ikke som hidtil snaps, likør og lignende, idet hun henviste til, at spiritus praktisk taget ikke nydes i *marketenderierne*, bortset fra fødselsdage og jubilæer. Iøvrigt mente hun, at et forbud kunne omgås. *Alfred Jørgensen* (DR) kunne tiltræde forslaget om forbud mod udskænkning af andre stærke drikke end øl.

Angående *beskatningsspørgsmålet* udtalte *Axel Ivan Pedersen* (S), at mange problemer i *beværterlovgivningen* ville blive mindre, hvis man havde en ensartet beskatning, uanset på hvilken måde salg, fordeling eller servering fandt sted. Således ville fristelsen til at sælge såkaldt „sort spiritus“ bortfalde, og administrationen af spiritusbeskatningen ville blive lettere. *Vagn Bro* (V) gav udtryk for, at det måske var rimeligt, om man lattede nogle af de meget alvorlige økonomiske byrder, der hviler på *beværterstanden*. *Weikop* (KF) oplyste, at den samlede beskatning af stærke drikke fra 1939—40 til 1954—55 er steget fra 97 mill. kr. til 505 mill. kr., og han var af den opfattelse, at disse meget høje skatter holder forbruget af stærke drikke nede i et sådant omfang, at andre foranstaltninger til nedbringelse af forbruget ikke er påkrævede. *Aage Fogh* (RV) fandt, at der var grundlag for en ændring af *restaurationskatten*; der bør gives restauratørerne bedre betingelser end de nuværende, og man vil da også kunne stille strengere krav til dem med hensyn til overholdelse af afgiftslovgivningen. til at de holder deres lokaler i tilbørlig stand, og til at de ikke skænker for berusede personer eller for mindreårige. *Alvilda Larsen* (DK) erklærede, at hendes parti var enigt med restau-

ratørerne i deres vrede over de høje forbrugsafgifter på dette område, men hun kunne ikke tiltræde restauratørernes ønske om, at beskatningen bredes ud til nye områder — med skat ved kilden — ved skærpelse af marketenderireglerne og reglerne om selskabslokaler. Hun mente, at det er den almindelige forringelse af købekraften hos befolkningen, der forringer restaurationsbesøgene. *Alfred Jørgensen* (DR) tog afstand fra de høje omsætningsafgifter og ytrede ønske om en udligning med hensyn til afgiften uden hensyntagen til, om man nyder spiritus det ene eller andet sted.

Om den nye regel om, at udskænkning af stærke drikke i *selskabslokaler* falder ind under beværterlovens forskrifter og dermed omfattes af omsætningsafgiftsloven, når udlejningen af lokalerne drives erhvervsmæssigt, udtalte *Vagn Bro* (V), at det er rigtigt, at bevillingsnævnene også får indseende med denne virksomhed, der har grebet så stærkt om sig. *Weikop* (KF) fandt det rimeligt at pålægge omsætningsafgift i disse tilfælde under hensyn til de byrdefulde afgifter, der lægges på restauranterne, men han kunne ikke tiltræde forslaget om, at afgørelsen af spørgsmålet om, hvorvidt udligningen er erhvervsmæssig, skal træffes af handelsministeren, idet han fandt, at det burde overlades til domstolens afgørelse. *Alvilda Larsen* (DK) fandt, at den nye regel om selskabslokaler var urimelig, idet den ville forhindre mindrebemidlede i at holde deres familiefester i selskabslokaler; de har ikke råd til at holde dem på restauranterne og vil derfor som oftest være henvist til at afholde festerne i de altfor små lejligheder. *Alfred Jørgensen* (DR) udtrykte betænkelighed ved den nye regel om selskabslokaler, idet den i praksis vil medføre forskelsbehandling af bybefolkningen og landbefolkningen. Den nye bestemmelse vil i almindelighed ikke omfatte forholdene på landet, hvor forsamlingshuset bruges af hele sognet som selskabslokale og netop ikke drives erhvervsmæssigt. Hermed vil man ramme den mindrebemidlede befolkning i byerne, hvor særlig mange af pladshensyn er henvist til at afholde private fester i lejede lokaler.

Angående partiernes stilling til lovforslaget tilsagde *Axel Ivan Pedersen* (S) støtte og vilje til en saglig behandling med rimelig hensyntagen til såvel fagets udøvere som befolkningen, *Vagn Bro* (V) løfte om en grundig, men også velvillig udvalgsbehandling, *Weikop* (KF) løfte om at deltage i et udvalgsarbejde med efterprøvning af de foreslåede bestemmelser, *Aage Fogh* (RV) støtte til lovforslagets gennemførelse, *Alvilda Larsen* støtte til lovforslaget med undtagelse af skærpelserne vedrørende selskabslokaler og marketenderier og *Alfred Jørgensen* (DR) velvilje ved den fortsatte behandling af lovforslaget.

Udenfor ordførernes række udtalte *Helga Pedersen* (V), at man ved den nu foreslåede grundige revision af beværterloven burde benytte lejligheden til at gennemføre regler, der sikrer mulighed for en effektiv måde at få Nyhavn og lignende kvarterer rensat ud.

Heilesen (V) omtalte en række af lovforslagets enkeltregler og udtalte ønske om, at gennemførelse af lovforslaget ville gavne ædrueligheden. *Hanne Budtz* (KF) tilsluttede sig ministerens forslag i § 20 om ubetinget ansvar for beværteren, også for hans medhjælpere, i tilfælde af udskænkning for berusede personer og for unge under 18 år.

Lovforslaget blev henvist til udvalg, der ikke nåede at færdiggøre sit arbejde inden samlingens udløb.

26. Forslag til lov om opfindelser vedrørende krigsmateriel. (Minister for handel, industri og søfart *Lis Groes*). [A. sp. 1441].

Fremsat skriftligt i folketinget $14\frac{1}{2}$ (F. sp. 2806). 1. beh. $22\frac{1}{2}$ (F. sp. 3051). Partiernes ordførere: Victor Gram, Givskov Christensen, Ole Bjørn Kraft, Johs. Christiansen, Fuglsang og J. M. Pedersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Victor Gram, Heising, Lund Jensen [formand], Peter Jørgensen, Holger Larsen, Th. Mikkelsen, Orla Pedersen [næstformand], Ravn, Givskov Christensen, From, Gideon, Arnth-Jensen, Helga Pedersen, Ole Bjørn Kraft, Marie Antoinette von Lowzow, Rasting og Johs. Christiansen). Beretning (B. sp. 1493) afgivet $1\frac{1}{10}$.

Om baggrunden for lovforslaget fremgår af ministerens fremsættelse bl. a. følgende:

I tilslutning til Danmarks tiltrædelse af Den nordatlantiske Traktat, som blev ratificeret ved kgl. resolution af 14. juni 1949, jfr. udenrigsministeriets bekendtgørelse af 13. september s. å., blev der den 27. januar 1950 afsluttet en *overenskomst*, bekendtgjort ved udenrigsministeriets bekendtgørelse af 20. februar s. å., hvorefter den amerikanske og danske regering indgik *gensidig forpligtelse om på derom af den anden regering fremsat begæring at forhandle om hensigtsmæssige ordninger af spørgsmål angående benyttelsen af patenter og tekniske oplysninger*. Samtidig gav overenskomsten udtryk for *det ønskelige i i al almindelighed at fremme produktionen af udstyr og materiel til forsvaret ved at lette og befordre udvekslingen af patentrettigheder og tekniske oplysninger*, ligesom overenskomsten *anerkendte, at de private ejeres ret til patenter og tekniske oplysninger i hen-*

hold til den almindelige lovgivning *fuldtud bør respekteres og beskyttes.*

Indenfor NATO er der herefter fremsat *forslag om afsluttelse af en overenskomst om forholdsregler vedrørende patenter og tekniske oplysninger* i det gensidige forsvarsprogram og forelagt et *udkast til en sådan overenskomst.*

Gennem udenrigsministeriet har handelsministeriet modtaget underretning om, at følgende lande har afsluttet sådanne overenskomster med Amerikas Forenede Stater, nemlig Belgien, England, Grækenland, Holland, Italien og Norge. For de øvrige NATO-landes vedkommende foreligger der oplysninger om, at der er forhandlinger i gang mellem det pågældende land og Amerikas Forenede Stater, medens det for to landes vedkommende er oplyst, at der under hensyn til de for disse gældende særlige forhold ikke påtænkes afsluttet nogen overenskomst.

Det pågældende overenskomstudkast er optrykt som bilag A til lovforslaget i såvel dansk som engelsk tekst, og et uddrag af overenskomstudkastets enkelte bestemmelser er optaget i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

Til belysning af spørgsmålet om rækkevidden af overenskomstudkastet og af spørgsmålet om, hvilke foranstaltninger udkastet måtte nødvendiggøre fra dansk side, blev der den 29. januar 1952 efter aftale med forsvarsministeriet og udenrigsministeriet af handelsministeriet nedsat et *udvalg bestående af repræsentanter for de interesserede ministerier.*

For at kunne tiltræde overenskomstudkastet vil det være *nødvendigt at gennemføre visse nye lovregler.* En tiltrædelse forudsætter navnlig *mulighed for foretagelse af ekspropriation af patentrettigheder samt for meddelelse af hemmelige patenter.*

Det af udvalget udarbejdede udkast til lovforslaget har regeringen med enkelte mindre ændringer kunnet tiltræde.

Medens overenskomstudkastet omhandler såvel opfindelser som tekniske informationer, tager lovforslaget *alene sigte på opfindelser*, idet hemmeligholdelse af de rent tekniske informationer på tilstrækkelig betryggende måde vil kunne sikres gennem instruktioner fra forsvarsministeriet.

Om lovforslagets indhold skal iøvrigt følgende anføres:

„§ 1. Denne lov angår *opfindelser*, der vedrører *krigsmateriel* og *fremgangsmåder til fremstilling af krigsmateriel*.

Det bestemmes ved kgl. anordning, hvad der i denne lov skal forstås ved *krigsmateriel*.“

Udkast til den i 2. stykke forudsatte kongelige anordning findes optrykt som bilag B til lovforslaget. Det fremhæves i bemærkningerne, at forudsætningen for at henregne det i udkastet nævnte materiel m. v. til krigsmateriel i forslagets forstand er, at det *udelukkende eller væsentlig er bestemt til krigsbrug*.

Som nævnt i de indledende bemærkninger omfatter lovforslaget alene opfindelser og ikke de i overenskomsten omhandlede „tekniske oplysninger“.

„§ 2. Opfindelser, der ikke allerede er offentliggjort, må ikke offentliggøres, røbes til andre, udnyttes eller i fremmed stat gøres til genstand for ansøgning om patent, brugsmønster eller anden beskyttelse, medmindre andet følger af bestemmelserne i §§ 4 eller 5.

Ansøgning om patent kan indgives her i landet, men ansøgeren må ikke uden tilladelse fra ministeren for handel, industri og søfart rette henvendelse til andre om bistand hertil.“

Ved det foreliggende overenskomstudkast forpligter Danmark sig alene til at sikre hemmeligholdelse forsåvidt angår de fra Amerikas Forenede Stater overførte opfindelser m. v. De herpå sigtende bestemmelser er optaget i lovforslagets § 10, jfr. §§ 8—9, hvorom henvises til bemærkningerne nedenfor. Imidlertid er der skønnet at foreligge en *selvstændig dansk interesse* i at gennemføre en *mere omfattende hemmeligholdelsespligt*. Omfanget af denne pligt er angivet i § 2. Det fremhæves herved, at det også vil være stridende mod § 2, 1. stykke, såfremt nogen her i riget offentliggør en udenlandsk, ikke offentliggjort opfindelse, til hvilken den pågældende — berettiget eller uberettiget — har fået kendskab.

En opfindelse må *anses for offentliggjort*, når den findes således beskrevet i almindelig tilgængeligt trykt skrift eller her i landet er bragt så åbenlyst i anvendelse, at sagkyndige

derigennem er i stand til at udøve den, jfr. § 1, nr. 3, i bekendtgørelse nr. 192 af 1. september 1936 af lov om patenter; da også andre former for mangfoldiggørelse end ved trykt skrift, f. eks. ved duplikering, kan medføre, at en opfindelse vil kunne anses for offentliggjort, kan denne bestemmelse dog *kun* være af vejledende betydning med henblik på en afgørelse af spørgsmålet om, hvorvidt en opfindelse må anses for offentliggjort i nærværende forslags forstand.

2. stykke åbner mulighed for at tillade, at opfindere, der ikke er i stand til selv at udarbejde en behørig patentansøgning, hertil kan benytte patentagenter eller andre sagkyndige. De pågældende er i så fald bundet af den i 1. stykke nævnte hemmeligholdelsespligt.

Da det ikke kan forudsættes, at patentdirektoratet altid vil være i stand til med sikkerhed at afgøre, om en opfindelse omfattes af lovforslagets bestemmelser, er det i § 3 foreslået, at forsvarsministeriet skal have adgang til at gennemgå de til direktoratet for patent- og varemærkevæsenet indgivne patentansøgninger.

Ifølge § 4, stk. 1, kan ministeren for handel, industri og søfart efter forhandling med forsvarsministeren til enhver tid undtage en opfindelse fra lovens bestemmelser, idet det skønnes, at en af lovforslaget omfattet opfindelse i mange tilfælde ikke vil være af en sådan betydning, at det offentlige vil være interesseret i at gennemføre særlige foranstaltninger.

Når der er indgivet andragende om en sådan undtagelse, eller ansøgning om patent er indgivet, ophører ifølge stk. 2, bestemmelserne i § 2 at gælde for den pågældende opfindelse, såfremt der ikke inden 3 måneder er truffet afgørelse i henhold til § 5, punkterne b eller c.

Den relativt korte frist på 3 måneder skyldes hensynet til borgerne, som medfører, at der hurtigst muligt bør tages stilling til spørgsmålet om undtagelse.

„§ 5. Såfremt hensynet til rigets forsvar gør det nødvendigt, kan der i anledning af andragende som omhandlet i § 4 og iøvrigt vedrørende andre af denne lov omfattede opfindelser af

ministeren for handel, industri og søfart efter forhandling med forsvarsministeren

- a) meddeles *særlige forbud med hensyn til udnyttelsen*,
- b) fastsættes *særlige bestemmelser med hensyn til offentliggørelse eller hemmeligholdelse*,
- c) bestemmes, at et her i riget ansøgt, men endnu ikke meddelt patent skal *meddeles som hemmeligt*, jfr. nedenfor §§ 8—10, hvilken bestemmelse kan træffes i forbindelse med bestemmelser efter punkterne a, b og d, samt
- d) bestemmes, at *udnyttelsen helt eller delvis skal overtages af staten*.“

Som anført i de indledende bemærkninger vil det i givet fald kunne blive nødvendigt for regeringen at overtage udnyttelsen af en opfindelse eller at meddele særlige forbud m. v. med hensyn til opfindelsens udnyttelse o. lign., og overenskomstforslaget forudsætter, at der skabes grundlag for foretagelse af ekspropriationer. Det bemærkes herved, at patentlovens § 8, jfr. lovbekendtgørelse nr. 192 af 1. september 1936, ikke indeholder hjemmel til ekspropriation.

Om de i § 5 indeholdte beføjelser af forskellig art, bemærkes følgende:

Bestemmelserne har to formål: for det første at sikre muligheden for hemmeligholdelsen af opfindelser af den i § 1 nævnte art, for det andet at hindre eller fremme udnyttelsen af sådanne opfindelser. Til sikring af hemmeligholdelsen tjener bestemmelserne i § 2 og § 5, punkterne b og c.

Med hensyn til hindring eller fremme af udnyttelsen bemærkes følgende:

Opfindelser, der er offentliggjort, kan deles i to kategorier. Er offentliggørelsen sket i forbindelse med patentering, bør de danske myndigheder kunne give forbud mod opfindelsens udnyttelse. Desuden bør staten kunne overtage udnyttelsen af opfindelsen — helt eller delvis. Er offentliggørelse sket uden forbindelse med patentering, vil det stå staten selv at gøre brug af opfindelsen, men myndighederne bør kunne forbyde andre at udnytte opfindelsen, eventuelt mod erstatning i sådanne tilfælde, hvor opfindelsen allerede måtte være taget i brug, jfr. § 6.

Med hensyn til *opfindelser, der ikke er offentliggjort*, bør der ligeledes kunne meddeles særlige forbud forsåvidt angår udnyttelsen, ligesom sådanne opfindelser bør kunne eksproprieres uden særlig lov, da hemmeligholdelsen ellers vil udsættes for fare.

§ 6 fastslår, at der tilkommer den, i hvis rettigheder der gøres indgreb ved de i § 5 omhandlede foranstaltninger, *fuldstændig erstatning*, og indeholder iøvrigt sammen med § 7 nærmere regler for *erstatningskommissionens sammensætning og virksomhed*.

I § 7 bestemmes bl. a., at kommissionen skal *begrunde sine afgørelser*, og at disse af den erstatningsberettigede kan *indbringes for domstolene*.

Ifølge § 8 *finder pantellovens forskrifter anvendelse på ansøgninger om patent*, der i henhold til § 5, punkt c, skal meddeles som *hemmeligt*, dog med følgende ændringer:

1. Den i lovens § 16 foreskrevne *offentlige bekendtgørelse* af ansøgningen og *fremlæggelse* af denne *finder ikke sted*.
2. Den i § 20 foreskrevne *bekendtgørelse om udfærdigelsen samt indførelsen* i det i § 21 omhandlede register foretages med betegnelsen „*hemmeligt patent*“ uden angivelse af *patentets genstand og patenthaverens navn*.
3. Afgift for patentets udstedelse og beskrivelsens trykning erlægges på sædvanlig måde, men *trykning af patentbeskrivelsen finder indtil videre ikke sted*.

„§ 9. Når en i henhold til denne lovs § 5, punkt c, *truffen bestemmelse ophæves, viderebehandles ansøgningen efter reglerne i lov om patenter*. Er patent udstedt, suppleres det almindelige patentregister med de i § 21 i lov om patenter ommeldte oplysninger, hvorhos der udstedes en *fuldstændig bekendtgørelse om patentet*, ligesom beskrivelsen af den patenterede opfindelse offentliggøres.

Når gyldigheden af et hemmeligt patent ophører, offentliggøres den til patentet hørende beskrivelse snarest muligt, medmindre ministeren for handel, industri og søfart efter forhandling med forsvarsministeren træffer bestemmelse om fortsat hemmeligholdelse.“

„§ 10. Under forudsætning af *gensidighed* kan ministeren for handel, industri og søfart bestemme, at en *ansøgning om patent* på en opfindelse, som indgives her i riget *af en person eller virksomhed hjemmehørende i en fremmed stat*, skal behandles

som ansøgning om *hemmeligt patent*, og at patentet i givet fald skal udstedes som hemmeligt patent, *når vedkommende myndighed i denne stat fremsætter begæring herom* under henvisning til, at opfindelsen er af betydning for det pågældende lands forsvar.“

Det bemærkes, at der, selvom der ikke fremsættes begæring om hemmeligholdelse, eller den fornødne gensidighed ikke er til stede, kan være en *selvstændig dansk interesse i en hemmelig behandling* af en foreliggende patentansøgning m. v. Direktiver herom vil i så fald kunne meddeles med hjemmel i forslagets § 5, punkt c.

„§ 11. Overtrædelser af bestemmelserne i denne lov og de i henhold til denne udfærdigede forskrifter eller meddelte påbud og forbud *straffes*, såfremt ikke højere straf er forskyldt efter andre lovbestemmelser, med *bøde, hæfte eller fængsel indtil 2 år.*“

„§ 12. I retssager vedrørende de i denne lov omhandlede opfindelser *kan retten bestemme*, at sagen skal behandles *for lukkede døre.*“

Under hensyn til, at de afgørelser, der vil være at træffe under administrationen af en ordning som den foreslåede, herunder i særdeleshed afgørelser om overtagelse af udnyttelsen af opfindelser eller meddelelse af særlige forbud m. v., vil kunne være af vidtrækkende betydning for den civile industri, gives der ved § 13 ministeren for handel, industri og søfart mulighed for efter forhandling med forsvarsministeren at nedsætte *et rådgivende nævn.*

Nævnet skal bestå af en af handelsministeren efter forhandling med forsvarsministeren udpeget formand samt iøvrigt af 6 medlemmer, hvoraf 3 vælges af forsvarsministeren og 3 af handelsministeren, for de 2 af de sidstnævnte medlemmers vedkommende efter indstilling af henholdsvis Danmarks tekniske Højskole og Industrirådet.

§§ 14—16 indeholder gennemførelses- og ikrafttrædelsesbestemmelser samt enkelte særregler for Grønland, hvorved bemærkes, at lovforslaget efter sagens natur må omfatte både Færøerne og Grønland.

Ved 1. behandlingen i folketinget kunne *Victor Gram* (S) anbefale lovforslaget til hurtig og velvillig behandling, idet det sikrede

staten den fornødne kontrol og opfinderne og patentejerne fuld kompensation i tilfælde, hvor staten så sig nødsaget til at udnytte loven.

Givskov Christensen (V) fandt lovforslaget vidtrækkende og indgribende bl. a. i henseende til ekspropriations- og hemmeligholdelsesbestemmelserne. Han fandt det ikke klargjort, om lovforslaget i sin udformning gik videre end absolut nødvendigt. Dette og en række andre spørgsmål måtte undersøges ved en grundig udvalgsbehandling.

Ole Bjørn Kraft (KF) var velvilligt indstillet overfor lovforslaget som forudsætning for en overenskomst, som det ville være rigtigt og naturligt, at Danmark tilsluttede sig. Også han understregede nødvendigheden af, at lovforslaget ikke gik videre end absolut påkrævet, og at alle berettigede interesser tages i betragtning, og han anbefalede derfor en grundig udvalgsbehandling.

Johs. Christiansen (RV) fandt, at lovforslaget greb meget stærkt ind i privatretlige forhold, og at der måtte meget tungtvejende motiver til for at retfærdiggøre skridt af den art, som her var foreslået. Han kunne ikke på det foreliggende grundlag tilsige lovforslaget blank tilslutning, men ville dog ikke på forhånd nægte sin medvirken til gennemførelse af en lov om de rent principielle anliggender, forsåvidt en rimelig afgrænsning af lovens område kunne foretages.

Fuglsang (DK) kunne ikke medvirke til lovforslagets gennemførelse. Lovforslaget var en følge af Danmarks tilslutning til NATO og var efter kommunisternes opfattelse udtryk for en dårlig og farlig lovgivning.

Heller ikke *J. M. Pedersen* (DR) kunne medvirke til lovforslagets gennemførelse i dets foreliggende udformning. Han fandt, at det var et kraftigt indgreb i erhvervsfriheden og havde en vis tilbagevirkende kraft. Han ønskede dog at se resultatet af udvalgsbehandlingen, inden han gav udtryk for sin endelige stilling.

Ministeren for handel, industri og søfart fandt det naturligt at flere ordførere havde givet udtryk for nogen betænkelighed, men understregede, at man havde bestræbt sig for ikke at gøre lovforslaget mere vidtrækkende end nødvendigt for at sikre et forstandigt internationalt samarbejde. Hun tilsagde udvalget alt muligt samarbejde for at få en så klar affattelse som muligt.

Det *udvalg*, hvortil lovforslaget henvistes, afgav ikke betænkning.

27. Forslag til lov om ændring i lov om menighedsråd. (Kirkeminister *Bodil Koch*). [A. sp. 559].

Fremsat skriftligt i folketinget ²⁵/₁₀ (F. sp. 344). 1. beh. ⁴/₁₁ (F. sp. 727). Partiernes ordførere: Lysholt Hansen, Vagn

Bro, Fibiger, Jørgen Jørgensen (Lejre) og Alfred Jørgensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Lysholt Hansen, Bladt, Hougaard [næstformand], Th. Mikkelsen, K. Axel Nielsen, Peter Nielsen [formand], Viola Nørlov, Chr. Thomsen, Vagn Bro, Marius Buhl, Damsgaard, Kr. Juul, Sønderup, Fibiger, Gottschalck-Hansen, Hvidberg [fra $\frac{12}{4}$ Baagø] og Jørgen Jørgensen (Lejre)).

Lovforslaget tilsigtede, som det fremgik af ministerens fremsættelsestale og af lovforslagets bemærkninger, at løse et spørgsmål, som i de senere år gang på gang har trængt sig stærkt på, nemlig at *forbedre muligheden for udlandspræsterne og præsterne i Grønland og på Færøerne til at vende hjem hertil i fast embede og at tilvejebringe bedre befordringsmulighed for præster, der her i landet på grund af alder eller anden dem utilregnelig årsag sidder fast i deres embede uden udsigt til forflyttelse.* Det har ofte været fremhævet, at den hidtidige ordning, hvorefter menighedsrådene skal gøre indstilling om besættelsen af så godt som alle faste præsteembeder, har vanskeliggjort de nævnte befordringsmuligheder.

Det har ifølge bemærkningerne til lovforslaget tidligere været forsøgt at bøde på disse forhold, og der er senest ved lov nr. 112 af 31. marts 1953 (årbog 1952—53, side 403) gennemført en ændring af menighedsrådsloven, hvorefter menighedsrådenes adgang til at medvirke ved besættelsen af et af præsteembederne ved de kirker, hvortil der er knyttet mere end to faste præsteembeder, er blevet begrænset, jfr. lovens § 34, stk. 1 b. Yderligere ændringer har været drøftet indenfor det udvalg, der i folketingssamlingen 1954—55 var nedsat til behandling af det forslag til ændring i menighedsrådsloven, som resulterede i lov nr. 146 af 29. april 1955 (årbog 1954—55, side 370), uden at sagen dog ved den lejlighed blev taget op til afgørelse. De i nærværende lovforslag optagne regler var udarbejdet på grundlag af §§ 35—37 i det forslag til lov om ændring i menighedsrådsloven, som blev fremsat i rigsdagen den 15. oktober 1948 af den daværende kirkeminister (årbog 1948—49, side 457), men dog således, at det nu foresloges, at der skulle gives menighedsrådene en noget større indflydelse end dengang påtænkt, idet det foresloges, at der ved besættelsen af de embeder, der her kommer i betragtning, af ministeriet skulle udpeges 6 ansøgere, som menighedsrådet skulle have valget imellem, mens det i sin tid var foreslået, at der kun skulle udpeges 3 ansøgere. Også forskellige andre ændringer, der skønnedes at rette mangler ved det tidligere lovforslag, var optaget i lovforslaget.

Om lovforslagets enkelte bestemmelser skal følgende anføres:

Lovens § 34, stk. 1 b, (jfr. de indledende bemærkninger) foresloges udskilt som en selvstændig paragraf (§ 35), dog med enkelte ændringer.

Som nye §§ 36, 37 og 38 foresloges indføjet:

„§ 36. Ved besættelsen af *hvert tiende præsteembede*, der bliver ledigt efter nærværende lovs ikrafttræden, bortset fra embeder ved kirker, hvortil der er knyttet præsteembeder, som besættes uden menighedsrådets medvirken eller besættes efter de i § 35 angivne regler, udpeger kirkeministeriet efter indhentet erklæring fra biskoppen seks af ansøgerne til embedet, hvorefter der iøvrigt forholdes som i § 35 angivet med hensyn til forelæggelse for vedkommende menighedsråd, og således at ministeriet har frit valg med hensyn til, hvilken af de seks ansøgere det vil bringe i forslag til embedets besættelse eller give ansættelsesbrev, såfremt menighedsrådet ikke enstemmigt udtaler sig for embedets besættelse med en af de seks ansøgere.

§ 37. Indtræder embedsledighed — i hvilken henseende der ved ledighed på grund af præstens afsked må regnes med den dag, da afskeden er trådt i kraft — i flere embeder på samme dag, og der i den anledning opstår tvivl om, hvilket af de pågældende embeder der skal besættes efter reglerne i § 36, træffer kirkeministeren afgørelse herom ligesom også i andre tilfælde, hvor der måtte opstå tvivl om enkeltheder vedrørende gennemførelsen af de heromhandlede bestemmelser.

Dersom et embede, efter allerede een gang at have været besat efter reglerne i § 36, påny skulle stå for tur til besættelse på den i nævnte bestemmelse angivne måde, overspringes dette embede, jfr. § 38, hvorimod det nærmest derefter ledigtblivende embede besættes overensstemmende med reglerne i § 36, og disse regler anvendes da næste gang på det tiende herefter ledigtblivende embede. På tilsvarende måde forholdes, dersom et embede ved en kirke, hvortil der er knyttet mere end eet præsteembede, skulle stå for tur til besættelse efter reglerne i § 36 på et tidspunkt, da et andet embede ved samme

kirke er beklædt af en præst, som er beskikket under anvendelse af samme bestemmelse.

Ved nyoprettelse af præsteembeder bortses fra den første embedsbesættelse, hvad enten besættelsen af embedet sker i umiddelbar forbindelse med oprettelsen eller først senere.

§ 38. Når et embede een gang er besat som angivet i § 36, medvirker vedkommende menighedsråd ved senere indtrædende ledighed i dette embede de følgende 9 gange ved embedets genbesættelse efter de nedenfor i §§ 39—42 anførte regler, medens besættelsen ved den tiende ledighed påny sker overensstemmende med reglerne herom i § 36, og embedet vil herefter stedse være at besætte på denne måde hver tiende gang, men de andre gange efter de nedenfor anførte regler.

Så snart det er fastslået, at et embede skal besættes under anvendelse af reglerne i § 36, vil der snarest fra ministeriet være at tilstille vedkommende menighedsråd meddelelse herom“.

De iøvrigt foreslåede ændringer var overvejende af formel karakter.

Det foresloges at bemyndige kirkeministeren til at lade menighedsrådsloven optrykke med de i lovforslaget og tidligere love indeholdte ændringer.

Ved 1. behandling i folketinget erkendtes det fra alle ordføreres side, at der både med hensyn til udlandspræsterne og med hensyn til de præster her i landet, der havde vanskeligt ved at opnå forflyttelse, forelå et problem, som burde tages op til behandling. Den indskrænkning i menighedsrådenes rettigheder, som lovforslaget ville medføre, måtte imidlertid efter enkelte af ordførernes opfattelse nødvendigvis, at også andre løsninger blev overvejet.

Lovforslaget henvistes derefter til et udvalg, som ikke afgav betænkning.

28. Forslag til lov om ændringer af lov om folkeskolen. (Undervisningsminister *Bomholt*). [A. sp. 129].

Fremsat i folketinget $\frac{5}{10}$ (F. sp. 26). 1. beh. $\frac{2}{11}$ og $\frac{3}{11}$ (F. sp. 581 og 629). Partiernes ordførere: Horn, Marius Buhl, Hvidberg, Jørgen Jørgensen (Lejre), Alvilda Larsen og Alfred Jørgensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Horn, Kaj Andresen [formand], Bundvad (fra $\frac{13}{12}$ Per Hækkerup), Lys-

holt Hansen, Hougaard, Kolbjørn, Sofie Pedersen, Marius Buhl, Kr. Juul, Thisted Knudsen, Krogh, Ellen Poulsen, Hvidberg ($\frac{12}{4}$ - $\frac{20}{6}$ Gudrun Hasselriis), Aksel Møller (fra $\frac{15}{11}$ Jacob Pedersen), Poul Sørensen, Jørgen Jørgensen (Lejre) og Svend Jørgensen [næstformand]). Beretning (B. sp. 1233) afgivet $\frac{1}{10}$.

Lovforslaget svarer med enkelte ændringer af formel karakter til et i folketinget den 29. april fremsat lovforslag (årbog 1954—55, side 465), som ikke nåede at komme til behandling i folketingsåret 1954—55.

Det må ses i sammenhæng med det samtidig fremsatte forslag til lov om gymnasieskoler (nærmest efterfølgende sag) og de af Marius Buhl m. fl. fremsatte forslag til lov om folkeskolen og forslag til lov om gymnasieskoler (se side 563 og side 565).

Om baggrunden for lovforslaget og om dets indhold må henvises til den ret indgående redegørelse i årbogen for 1954—55, idet kun enkelte væsentlige punkter vil blive kortfattet nævnt til orientering i det følgende.

Der tilsigtes ved dette og det følgende lovforslag ret væsentlige ændringer i skolevæsenets opbygning for at søge afhjulpet en del af de ulemper og misforhold, der knytter sig til den nuværende skoleordning. Nævnes kan således det uheldige forhold, at mellemskolen rækker 2 år udover den undervisningspligtige alder, og i forbindelse hermed, at der sker et betydeligt frafald blandt mellemskoleelever med deraf følgende mangelfuld undervisning. Endvidere den uforholdsmæssigt store tilgang til eksamensmellemskolen i forhold til den eksamensfrie mellemskole og misforholdet mellem undervisningsmulighederne i byerne og på landet.

Den opbygning af skolevæsenet, som lovforslaget tilsigter, går i sine hovedtræk ud på følgende:

En 5-årig grundskole efterfølges af en 3-årig hovedskole. Folkeskolen på landet og i købstædernes landdistrikter kan, hvis der ikke er oprettet en klasse for hver årgang, være en 8-årig skole med et efter børnetallet afpasset antal klasser.

Herved bemærkes, at undervisningspligten efter en overgangsperiode udvides med et 8. skoleår.

Hovedskolens undervisning meddeles på forskellige linier

under hensyntagen til børnenes evner, anlæg og interesser *i praktisk og boglig henseende*. Hvor elevtallet ikke er tilstrækkeligt til en egentlig liniedeling, søges grundlaget herfor tilvejebragt ved *centralisering*, eller liniedelingens mål søges nået gennem *differentieret undervisning indenfor klasserne*.

Den boglige hovedskolelinie fører videre til en *2-årig real-skole* eller et *4-årigt gymnasium* og har således i relation til den tid, der følger efter skoletiden, et udtalt *mål*. (Lovforslaget giver dog mulighed for en vis bevægelse mellem linierne). Det bør tilstræbes at give *hovedskolens øvrige linier tilsvarende mål* ved at lade undervisningen sigte mod erhvervslivet og dets faglige skoler, uden at hovedskolen dog på nogen måde skal give plads for egentlig teknisk-faglig undervisning.

Såvel nærværende som det følgende lovforslag er resultatet af arbejdet i et udvalg, bestående af 8 medlemmer, det såkaldte „8-mandsudvalg“.

Et mindretal i udvalget, bestående af repræsentanter for Foreningen „Hjem og Skole“ og Landsforeningen af Skolekommissioner og Skolenævn, har ikke kunnet tiltræde forslagene som helhed. Mindretallet har i en som bilag 8 til lovforslaget optaget betænkning af 18. april 1955 gjort rede for sine principielle synspunkter. Af tidsmæssige grunde var mindretallet ikke i stand til ved lovforslagets første fremsættelse i foråret 1955 at fremkomme med et fuldt udarbejdet forslag, men alene med et forslag af 4. januar 1955 til affattelse af de indledende bestemmelser i en ændret lov om folkeskolen og i en lov om gymnasieskoler. I sommeren 1955 har mindretallet foretaget den endelige udformning af sine forslag, hvoraf forslaget vedrørende folkeskolen var optaget som bilag 7 til lovforslaget under betegnelsen *Askovudvalgets forslag af september 1955*, mens mindretallets forslag til lov som gymnasieskoler var optaget som bilag 3 til forslaget til lov om gymnasieskoler. (Som medunderskrivere af de nævnte forslag står folketingsmændene Jørgen Jørgensen (Lejre) og Svend Jørgensen). Som det fremgår af disse forslag, *går mindretallet ind for en undervisning af alle børn gennem de 7 første skoleår uden liniedeling, men med mulighed for differentieret undervisning indenfor klasserne af de*

store børn i særlige fag. I tilslutning til den 7-årige undervisning skal der efter mindretallets forslag tilbydes en fortsat undervisning i et 8. skoleår, som skal være linedelt, og som med undervisningsministerens tilladelse skal kunne udbygges til flerårige ungdomsskoler med praktisk eller alment sigte. Realskolen og gymnasieskolen foreslås indrettet som henholdsvis 3- og 5-årige skoleafdelinger i tilslutning til folkeskolens 7-årige undervisning. Om enkeltheder må iøvrigt henvises til det nævnte bilag.

Lovforslaget behandledes i folketinget sammen med de ovenfor nævnte af Marius Buhl m. fl. fremsatte skolelovsforslag, ligesom også de af Askovudvalget udarbejdede forslag indgik i debatten.

Af de meget udførlige indlæg, som 1. behandlingen gav anledning til, skal her kun de væsentligste punkter omtales, idet der om enkeltheder må henvises til folketingstidende.

Horn (S) gav en udførlig redegørelse for den historiske baggrund for ønsket om en reform af skolevæsenet og fremhævede derefter bl. a. spørgsmålet om at skabe en vis *ligevægt mellem eksamensskolen og den eksamensfrie skole* som noget væsentligt. Han nærede stor sympati for en enhedsskole, hvorved den skarpe deling mellem eksamensskolens elever og de øvrige børn kunne undgås — og var forsåvidt på linie med Askovudvalget — men ligevægten måtte gennemføres, som det var foreslået i *ministerens forslag*, ved at *liniede* på grundlag af skolens almene bedømmelse, støttet af beskedne prøver. Undervisningen *på landet* burde have bedre muligheder for at give eleverne lige så gode betingelser som byernes skolebørn. *Det 8. skoleår* var en væsentlig forudsætning for, at ministerens forslag kunne virke efter sin hensigt, og taleren fremdrog i den forbindelse de store fordele, en *videregående centralisering* ville indebære. Nogen fare for de mindre skoler, som burde bevares, ville lovforslaget ikke medføre, idet det var udformet som en *rammelov*, der gav kommunerne mulighed for at indrette sig efter de stedlige forhold.

Marius Buhl (V) fastslog, at de fremkomne forslag om en strukturændring indenfor skolevæsenet ikke indebar nogen kritik af den hidtidige eksamensmellemskole, som efter hans opfattelse havde været en fortrinlig skoleform. Som følge af udviklingen var der imidlertid efterhånden opstået en række mangler og skævheder, som krævede en ændring.

Han mente ikke, at ministerens forslag ville afhjælpe det *misforhold*, der var *mellem presset på eksamensmellemskolen og tilgangen til den praktiske linie*. Det var endda muligt, at den boglige hovedskolelinie, som utvivlsomt ville blive den foretrukne af forældrene, ville blive udsat for et endnu stærkere pres i forhold til de øvrige linier på grund af den lettere adgang og den tidsmæssige ligestilling,

og i så fald ville misforholdet blot blive endnu større. Han var *imod et tvungent 8. skoleår*; men samfundet skulle — som det allerede var tilfældet — give rig adgang til fortsat undervisning af forskellig art i et 8. skoleår på frivillig basis.

Centralisering kunne have visse pædagogiske og økonomiske fordele; men en udvidet centralisering, som ville nødvendiggøre nedlæggelse eller omdannelse af flere skoler, ville støde på meget stor uvilje i de mindre skoledistrikter. *Differentieret undervisning* ville næppe kunne klare problemerne, og en gennemført centralisering om en boglig linie ville opretholde det uheldige forhold, som strukturændringen skulle råde bod på. Lovforslaget var iøvrigt efter hans opfattelse for *erhvervsbetonet*.

Marius Buhl omtalte endelig de af ham selv m. fl. fremsatte lovforslag, som er omtalt andetsteds.

Hvidberg (KF) fremførte en stærk kritik af ministerens fremgangsmåde ved oplægget til de to lovforslag, som han fandt præget af hastværk og hårdhændethed overfor organisationerne. Han var tilbøjelig til at mene, at skolens problemer kunne løses *indenfor den bestående lovs rammer*.

Hvad angik lovforslagets indhold, var han overbevist om, at det ville medføre en betydelig forværrelse af *presset på eksamensmellemskolen*, idet den boglige linie, som kun skulle vare 3 år, ville trække mange til. *Eksamensmellemskolens undervisning* ville blive *udtyndet og forringet* og *mellemskoleeksamen afsvækket*. Man burde i stedet søge at *løfte den eksamensfri mellemskole op i et helt nyt plan*.

Han anså det for tvivlsomt, om *liniedelingen* kunne gennemføres *på landet*, og fandt, at landsbyskolen kunne hjælpes gennem indretning af *præliminærkursus* med sædvanlig reduktion af eksamenspensum de steder, hvor eksamensmellemskole ikke lod sig gennemføre.

Lærermanglen og *lokalemanglen* ville udgøre væsentlige hindringer for en gennemførelse af forslaget nu.

Hvidberg forstod det menneskelige syn bag *Askovforslaget*, men måtte advare mod dets gennemførelse. Det ville få *for mange uegnede* til at forsøge at nå frem til *studentereksamen*, og hele ordningen ville *sænke det almindelige kundskabsniveau*. Iøvrigt måtte det forudsætte en sådan *ned sættelse af klassekvotienten*, at det på grund af lærermanglen og lokalesituationen ikke var realiserbart for tiden.

Jørgen Jørgensen (Lejre) (RV) gik ind for *Askovudvalgets forslag* og fandt, at den der foreslåede *udelte skole* var den rigtigste løsning af mellemskolens problemer. Ministerens forslag kunne han ikke anbefale, bl. a. ville den boglige linies tiltrækningskraft blive for stor. Han kunne *ikke* gå ind for *et tvungent 8. skoleår*, men anbefalede en udvidelse på frivillig basis.

Alvida Larsen (DK) omtalte lokale- og lærermanglen som væsentlige hindringer for skolereformer. Hun gik ind for en *8-klasse*

enhedsskole med efterfølgende 2-årig realskole og 4-årigt gymnasium og havde stor sympati for Askovudvalgets forslag.

Alfred Jørgensen (DR) gik stort set ind for at bevare skolens nuværende struktur med forbedringer af den eksamensfrie afdeling, de købstadordnede skolers og landsbyskolernes forhold.

Svend Jørgensen (RV) betonede *landsbyskolens betydning* og fandt, at Askovforslaget var vejen frem. *Else Zeuthen* (RV) frygtede for en forringelse af den udmærkede eksamensmellemsskole og advarede mod Askovforslagets udelte skole. Også *Thisted Knudsen* (V) fremhævede eksamensmellemsskolens betydning og advarede mod en forhastet behandling af sagen. *Tholstrup* (DR) rejste spørgsmålet om af samfundsmæssige grunde at forlænge skoleferien.

I sit svar imødegik *undervisningsministeren* den rejste kritik. Han betonede nødvendigheden af centralisering og af det 8. skoleår.

Det, man måtte tilstræbe, var en ajourføring af skolebilledet, og han syntes bag de forslagsstillende partiers udtalelser at skimte en fælles mulighed, som forhåbentlig kunne virkeliggøres.

Det udvalg, hvortil forslaget henvistes, nåede ikke til ende med sit arbejde. Udvalgets beretning indeholdt et fyldigt bilagsmateriale.

29. Forslag til lov om gymnasieskoler. (Undervisningsminister *Bomholt*). [A. sp. 241].

FremSAT i folketinget $\frac{5}{10}$ (F. sp. 26). 1. beh. $\frac{2}{11}$ og $\frac{3}{11}$ (F. sp. 581 og 629). Partiernes ordførere: Horn, Marius Buhl, Hvidberg, Jørgen Jørgensen (Lejre), Alvilda Larsen og Alfred Jørgensen. Henvist til samme udvalg som nærmest foregående sag. Beretning (B. sp. 1223) afgivet $\frac{1}{10}$.

Lovforslaget var, bortset fra enkelte ændringer af formel karakter, overensstemmende med et i forrige samling fremsat tilsvarende lovforslag, der ikke nåede at komme til behandling inden udgangen af samlingen 1954—55 (årbog 1954—55, side 475). Om baggrunden for lovforslaget og om dets indhold må i det hele henvises til det dør anførte.

Lovforslaget fremsattes og behandledes sammen med det umiddelbart foran omtalte *lovforslag om folkeskolen* som led i en påtænkt større ændring af hele skolevæsenets struktur.

Om den debat om skolens problemer, der fandt sted ved 1. behandlingen af de nævnte lovforslag samt af to af *Marius Buhl m. fl.*

fremstillede skolelovsforslag (se s. 563 og s. 565), henvises til omtalen af den nærmest foregående sag.

Det udvalg, hvortil lovforslagene henvises, afgav ikke betænkning.

30. Forslag til lov om ændring af lærerlønningssloven og lov om statstilskud til Københavns kommunale skolevæsen (om refusion af kommunernes udgifter til lærerløn og -pension m. m.). (Undervisningsminister *Bomholt*). [A. sp. 553].

Fremstillet skriftligt i folketinget ²¹/₁₀ (F. sp. 320). 1. beh. ²⁷/₁₀ (F. sp. 410). Partiernes ordførere: Hans Knudsen, Thorkil Kristensen, Poul Møller, Bertel Dahlgaard, Alfred Jensen og Søren Olesen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om skat til staten af indkomst, formue og kapitalvinding m. fl. lovforslag. Beretning (B. sp. 1229) afgivet ²⁹/₉.

Som led i en fornyet genfremsættelse af de den 11. maj 1954 i folketinget fremsatte lovforslag om en reform af skatte-lovgivningen og af reglerne om fordelingen af en række offentlige indtægter og udgifter mellem stat og kommuner fremsattes nærværende forslag til lov om ændring af lov nr. 414 af 12. juli 1946 om lønninger m. v. for folkeskolens lærere og lov nr. 675 af 22. december 1919 om tilskud af statskassen til Københavns kommunale skolevæsen samt til private ikke-eksamensberettigede skoler på landet med senere ændringer (årbog 1953—54, side 552, og 1954—55, side 465).

Lovforslaget svarede ganske til det ved genfremsættelsen den 15. februar 1955 fremsatte lovforslag, der igen var enslydende med lovforslaget af 11. maj 1954. Lovforslaget henvises som i de foregående samlinger til et udvalg, der ikke nåede til ende med sit arbejde inden folketingsårets slutning.

31. Forslag til lov om en særlig ydelse til alders- og invaliderentemodtagere m. fl. (Af *Ragnhild Andersen, Alfred Jensen og Aksel Larsen*). [A. sp. 279].

Fremsat mundtligt i folketinget $5/_{10}$ (F. sp. 52). 1. beh. $26/_{10}$ (F. sp. 508). Partiernes ordførere: Kaj Andresen, Søren Andersen, Gertie Wandel, Svend Jørgensen, Ragnhild Andersen og Søren Olesen. Henvist til samme udvalg som det af socialministeren fremsatte forslag til lov om en særlig ydelse til alders- og invaliderentemodtagere m. fl. Betænkning (B. sp. 25) afgivet $3/_{11}$. (Ordfører: Kaj Andresen). 2. beh. $9/_{11}$ (F. sp. 828).

Lovforslaget havde følgende indhold:

§ 1. Til personer, der oppebærer alders- eller invaliderente, udbetales der sammen med renten for november 1955 og januar 1956 en særlig ydelse, som tilsammen udgør 200 kr. for enlige rentemodtagere samt ægtepar, hvoraf kun den ene ægtefælle oppebærer rente, og 300 kr. for ægtepar, når begge ægtefæller oppebærer rente.

Den ene halvdel af ydelsen, henholdsvis 100 kr. og 150 kr., udbetales sammen med renten for november 1955, den anden halvdel sammen med renten for januar 1956.

De i stk. 1 indeholdte regler finder tilsvarende anvendelse med hensyn til personer, der oppebærer underholdshjælp som kronisk syge i henhold til forsorgslovens §§ 247—48, samt med hensyn til enlige mødre, der opfylder eller — såfremt de ikke havde fået bidraget udbetalt af den bidragsskyldige — ville have opfyldt betingelserne for at få udbetalt børnebidrag af det offentlige i henhold til forsorgslovens kapitel XV eller XVI.

§ 2. Aldersrentemodtagere på alderdomshjem, jfr. folkeforsikringslovens § 54, er ikke berettiget til udbetaling af ovennævnte ydelse. Det samme gælder for personer, der har ophold på en plejestiftelse for kronisk syge, jfr. forsorgslovens § 39, samt for personer, der for det offentliges regning er indlagt på en af de i forsorgslovens § 66 omhandlede anstalter, eller som iøvrigt for en længere tid er anbragt under sådanne forhold, at opholdet ikke medfører udgifter for dem selv.

Til aldersrentemodtagere på alderdomshjem, jfr. folkeforsikringslovens § 54, stk. 3, udbetales der i november 1955 og i januar 1956 et ekstraordinært lommepengebeløb, der tilsammen udgør:

- a) For enlige 50 kr.
 b) For ægtepar 100 -

Den ene halvdel af ydelsen, henholdsvis 25 kr. og 50 kr., udbetales i november 1955, den anden halvdel i januar 1956.

§ 3. Udgiften i henhold til nærværende lov refunderes kommunerne fuldtud af statskassen.

De nærmere regler om indsendelse og revision af regnskaberne samt om anvisning af de kommunerne tilkommende refusionsbeløb fastsættes af socialministeren.

§ 4. Denne lov træder straks i kraft.

Lovforslaget svarede til lov nr. 346 af 30. november 1954 (årbog 1954—55, side 240), men med fordobling af satserne og flere andre ændringer; særlig skal nævnes, at det ekstraordinære lomme pengebeløb efter § 2 foresloges udbetalt efter højeste takst overalt i landet.

Ved fremsættelsen pegede *Ragnhild Andersen* (DK) som ordfører for forslagsstillerne på, at der måtte ydes rentemodtagerne m. fl. en ekstraordinær hjælp, indtil folkepensionsspørgsmålet var løst, særlig i betragtning af den senere tids stærke prisstigninger. „Det er begrundelsen for, at den kommunistiske gruppe fremsætter sit lovforslag om en særlig ydelse, der er dobbelt så stor som den, der blev ydet sidste vinter og forrige vinter, og som ialt andrager 300 kr. til ægtepar og 200 kr. til enlige. Vort forslag går ud på, at der allerede sammen med renten for november måned dette år ydes rentemodtagerne halvdelen af den særlige ydelse, nemlig 150 kr. til ægtepar og 100 kr. til enlige; den anden halvdel foreslår vi udbetalt sammen med renten for januar 1956. For rentemodtagere på alderdomshjem foreslår vi ligeledes en fordobling af det i de sidste vintre ydede særlige tillæg, således at det ialt bliver 50 kr. til enlige og 100 kr. til ægtepar, udbetalt med halvdelen i november i år og halvdelen i januar 1956. Vi har her fundet det rigtigt at foreslå samme tillæg over hele landet.“

Lovforslaget behandlede i folketinget sammen med et noget senere af socialministeren fremsat lovforslag, hvorefter rentemodtagerne m. fl. pr. januar 1956 skulle have en særlig ydelse af samme størrelse som den, der ved forannævnte lov af 30. november 1954 bevilgedes dem pr. januar 1955 (jfr. side 244).

Lovforslaget mødte i folketinget kun tilslutning fra forslagsstillerne eget parti. Det blev ved 2. behandling nedstemt paragraph for paragraf og var dermed bortfaldet. I stedet gennemførtes det af socialministeren fremsatte lovforslag.

32. Forslag til lov om ændringer i lov om byggeri med offentlig støtte. (Af *Alvilda Larsen, Ragnhild Andersen, Alfred Jensen og Aksel Larsen*). [A. sp. 557].

Fremsat mundtligt i folketinget ²¹/₁₀ (F. sp. 304). 1. beh. ¹¹/₁₁ (F. sp. 972). 2. beh. ²⁵/₁₁ (F. sp. 1388, jfr. 1400).

Lovforslaget gik ud på følgende:

1) Forhøjelse af det beløb, som i henhold til lov nr. 107 af 14. april 1955, § 1, stk. 1, årligt af statskassens midler kan anvendes til *byggelån*. Beløbet er i loven fastsat til 335 mill. kr. for perioden 16. april 1955—31. marts 1956 og heuholdsvis 315 mill. kr., 300 mill. kr. og 300 mill. kr. for hvert af de følgende tre finansår. Samtlige disse bevillinger foresloges sat op til 600 mill. kr.

2) Forhøjelse af lånegrænserne efter lovens § 17, stk. 1, der efter forslaget skulle have følgende affattelse (ændringerne fremgår af, hvad der er indføjet i parenteser):

Indenfor 50 pct. af de i § 1, stk. 1, fastsatte rådighedsbeløb kan lån ydes op til en lånegrænse på 85 pct. af ejendommens anskaffelsessum eller værdi til opførelse af beboelseshuse til brug for medlemmer eller med udlejning for øje til boligforeninger, boligselskaber og selvejende byggevirksomheder. Lånegrænsen forhøjes dog til 97 pct. [efter den gældende lov 94 pct.], hvis kommunegaranti tilbydes for den del af lånet, der får sikkerhed efter 85 pct. af ejendommens anskaffelsessum eller værdi. Til samme formål kan lån ydes til en kommune indenfor en lånegrænse på 95 pct. [efter den gældende lov 94 pct.] af ejendommens anskaffelsessum eller værdi.

3) Forhøjelse af lånegrænsen efter lovens § 31, stk. 1, der foresloges affattet således:

Indenfor 15 pct. af de i § 1, stk. 1, fastsatte rådighedsbeløb kan lån ydes op til en lånegrænse på 85 pct. af ejendommens anskaffelsessum eller værdi til mindrebedemlede personer — jfr. § 76 — til opførelse af parcelhuse af mindre størrelse og med beskedent udstyr, når huset skal benyttes til bygherrens eget brug. Denne lånegrænse forhøjes dog til 95 pct. [efter den gældende lov 90 pct.], såfremt der tilbydes kommunegaranti for

den del af lånet, der får sikkerhed efter 85 pct. af ejendommens anskaffelsessum eller værdi.

Ved fremsættelsen af lovforslaget udtalte *Alvilda Larsen* (DK) som ordfører for forslagsstillerne bl. a.:

„Baggrunden for vort lovforslag er den meget uheldige udvikling, der foregår i byggeriet for tiden, og som har fundet sted, siden et flertal her i tinget i april måned i år på afgørende måde forringede vilkårene for byggevirkksomheden. Selvom forringelserne i byggestøtteleven i foråret tydeligt nok var et led i nedskæringsforliget, gik argumentationen fra regeringens side mere ud på, at nødvendigheden af at opnå bedre rytme i byggeriet retfærdiggjorde forringelserne. Den samme argumentation blev iøvrigt fremført i går.

Mit parti var imod de forringelser, der blev gennemført i foråret, og heri var vi enige med praktisk talt alle de folk, der overhovedet har med byggeri at gøre her i landet, ikke mindst de sociale byggeselskaber og den del af fagbevægelsen, der omfatter arbejdere beskæftiget i byggeindustrien. Vi så i forringelserne af loven en alvorlig fare for en formindskelse af byggeriets omfang og en alvorlig fare for beskæftigelsen, og vor frygt i så henseende har da også vist sig at holde stik.“

Videne anførte ordføreren:

„Alt det byggeri, som skulle sikre gode boliger, overkommelige at betale for jævne mennesker, nemlig det sociale byggeri, har meget store vanskeligheder at kæmpe med, og det tror jeg at ikke mindst regeringspartiet er vidende om. Derfor foreslår vi, at lånegrænserne for dette byggeri føres tilbage til, hvad de var før forringelserne i april 1955. Vi foreslår, at § 17 ændres, således at lånegrænsen bliver 97 pct. i stedet for de nugældende 94 pct. For lån til kommuner foreslår vi en grænse på 95 pct. i stedet for den nugældende på 94 pct. Endelig foreslår vi en ændring til § 31, der omfatter byggeri af parcelhuse og rækkehuse for mindrebedemlede. Lånegrænsen for dette byggeri foreslår vi forhøjet til 95 pct. imod den nugældende 90 pct.s grænse.

Den udvikling, der er i gang nu, må ikke have lov til at fortsætte. Vort forslag tilsigter at hidføre bedre betingelser for byggeriet til gavn for de boligsøgende og til gavn for de i byggeriet beskæftigede arbejdere.“

Boligministeren kunne ikke tiltræde lovforslaget, der efter hans opfattelse var et typisk kommunistisk forslag, som talte for sig selv.

„I betragtning af de vanskelige økonomiske forhold, vi har at kæmpe med, og som naturligvis ikke kan undgå også at præge byggeriet, må man vist sige, at det ikke er helt utilfredsstillende, at man kan opretholde et byggeri af et omfang, der svarer til den gennemsnitlige produktion i de øvrige efterkrigsår. Når nu det kommunistiske parti fremsætter forslag om en fordobling af rådigheds-

beløbene for det støttede byggeri, er dette ganske ude af takt med de faktiske byggemuligheder, som vi for tiden har her i landet. Når godt 300 mill. kr. muliggør en påbegyndelse af ca. 17 000 lejligheder, skulle et rådighedsbeløb på 600 mill. kr. komme til at omfatte 34 000 lejligheder om året. Enhver, der har blot en smule realitetssans, kan naturligvis gennemskue hulheden i det fremsatte forslag, idet den arbejdskraft, der er påkrævet, ikke eksisterer.

Må jeg så endelig sige, at når vi i foråret indgik et forlig om vor boligpolitik for de kommende 4 år, så har vi naturligvis ikke til hensigt nu et halvt år efter at fragå, hvad vi dengang måtte indgå på. Der er jo ikke indtruffet omstændigheder, som tyder på, at udviklingen indenfor byggeriet er blevet anderledes, end hvad vi dengang måtte være forberedt på. Naturligvis tilfredsstillende forliget ikke på alle punkter regeringen og mit parti, men således er jo netop karakteren af et kompromis, der kræver imødekommenhed fra alle sider.“

Lovforslaget gav ikke anledning til nogen almindelig debat, idet ingen fra de øvrige partier udtalte sig.

Efter at have været til 2. behandling bortfaldt lovforslaget ved, at tinget med 119 stemmer mod 8 (DK) *nægtede det overgang til 3. behandling.*

33. Forslag til lov om ændring i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. (Af Alfred Jensen, Ragnhild Andersen, Aksel Larsen og Lynnerup Nielsen). [A. sp. 889].

Fremsat mundtligt i folketinget ¹⁸/₁ (F. sp. 2264). 1. beh. ¹⁵/₂ (F. sp. 2888). Partiernes ordførere: Ravn, Lorentzen, Poul Sørensen, Aage Fogh, Alfred Jensen og Søren Olesen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om ydelse af ekstraordinær brændselhjælp til arbejdsløshedsforsikrede. Betænkning (B. sp. 283) afgivet ²²/₂. (Ordfører: Ravn). 2. beh. ²⁴/₂ (F. sp. 3149).

Ifølge § 15, stk. 5, i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring, jfr. lovekendtgørelse nr. 43 af 18. februar 1952, ydes der som tillæg til arbejdsløshedsunderstøttelse en *huslejehjælp* til forsørgere og til ikke-forsørgere med 15 års medlems tid og derover, når de pågældende — forsørgere og ikke-forsørgere — har været arbejdsløse i 25 kontrolerede dage indenfor de sidst forløbne 12 måneder.

Efter nærværende lovforslag skulle huslejhjælpen ydes til alle arbejdsløse med en ledighed på 25 kontrolerede dage indenfor de sidst forløbne 12 måneder uanset varigheden af deres medlemsskab.

Som begrundelse for den foreslåede ændring udtalte ordføreren for forslagsstillerne, *Alfred Jensen* (DK), ved fremsættelsen bl. a.:

„Jeg tror, det er klart for enhver, at adskillige af dem, der betragtes som ikke-forsørgere, og som ikke har 15 års medlemsskab, kan komme ud for at måtte betale en endda temmelig stor husleje; værelser er vel i almindelighed billigere end en hel lejlighed, men også kun i almindelighed, for der er mange eksempler på, at de, der falder ind under begrebet ikke-forsørger, og som må leje sig ind i værelser, må betale både 100 og 150 kr. om måneden for et møbleret værelse.

Det siger sig selv, at den, der ikke opnår den maksimale dagpenge-sats som forsørger, ej heller har noget særligt at stå imod med, når det drejer sig om at betale husleje. Derfor er det en urimelighed, at man ikke yder huslejhjælp til samtlige arbejdsløse, og det er denne urimelighed, vi søger at komme til livs ved at foreslå en ændring af § 15, stk. 5, så at den kommer til at gå ud på, at samtlige arbejdsløse, der har 25 kontrolerede dage indenfor de sidst forløbne 12 måneder, er berettiget til at få huslejhjælp med det beløb, der må betales i husleje.“

På socialministerens vegne udtalte *justitsministeren* om lovforslaget ved dettes 1. behandling:

„Jeg vil uden videre gøre det ærede medlem den indrømmelse, at man altid kan diskutere, hvorvidt man med denne 15 års frist har ramt det rette, men jeg ville være meget betænkelig ved uden en nærmere undersøgelse af lovforslagets virkninger — herunder ikke alene de økonomiske — med et pennestrøg at stryge bestemmelsen, og jeg ville også være det af den grund, jeg nævnte for det ærede medlem før, nemlig at man skal være varsom med gennem bestemmelser i lovgivningen, der kan få en urimelig virkning, om det så blot er i enkelte tilfælde, at skabe uvilje imod den sociale lovgivning. Derfor vil jeg mene, at der må en dyberegående undersøgelse til, før det er muligt for det høje ting at tage stilling til, om denne bestemmelse skal lempes eller helt bortfalde.“

Ministeren fandt det iøvrigt naturligt, at lovforslaget tillige med det nedenomtalte lovforslag om dyrtidstillæg til arbejdsløse blev henvist til samme udvalg som det af socialministeren fremsatte (og senere gennemførte) lovforslag om ydelse af brændselshjælp til arbejdsløshedsforsikrede. „Rent principielt vil jeg gerne sige, at naturligvis er arbejdsløshedsloven i sin nuværende udformning et kompromis, som heller ikke på alle punkter tilfredsstiller os, og

skulle der være politiske muligheder for ændringer i retning af det, som vi måtte ønske, er det klart, at disse muligheder vil blive udnyttet."

Ved lovforslagets 2. behandling forkastedes det — i overensstemmelse med en enig udvalgsindstilling — paragraf for paragraf. Lovforslaget var dermed bortfaldet. Forkastelsen skete med samtlige øvrige stemmer mod kommunisternes.

34. Forslag til lov om dyrtidstillæg til arbejdsløse.

(Af *Alfred Jensen, Ragnhild Andersen, Aksel Larsen og Lynnerup Nielsen*). [A. sp. 891].

Fremsat mundtligt i folketinget ¹⁸/₁ (F. sp. 2264). 1. beh. ¹⁶/₂ (F. sp. 2887). Partiernes ordførere: Ravn, Lorentzen, Poul Sørensen, Aage Fogh, Alfred Jensen og Søren Olesen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om ydelse af ekstraordinær brændselhjælp til arbejdsløshedsforsikrede. Betænkning (R. sp. 283) afgivet ²²/₂. (Ordfører: Ravn). 2. beh. ²⁴/₂ (F. sp. 3148).

Lovforslaget, der fremsattes sammen med det ovenfor omtalte, havde følgende indhold:

§ 1. Til arbejdsløse, der oppebærer understøttelse af statsanerkendte arbejdsløshedskasser, udbetales udover de nugældende understøttelsessatser et dyrtidstillæg.

§ 2. Dyrtidstillægget udgør 4 kr. og 3 kr. pr. dag for henholdsvis forsørgere og ikke-forsørgere, 70 øre pr. dag pr. barn og indtil 70 kr. månedlig i huslejhjælp, dog under iagttagelse af bestemmelsen i § 15, stk. 6, 1. punktum, i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v., jfr. lov-bekendtgørelse nr. 43 af 18. februar 1952.

§ 3. Ved 60 dages ledighed i den i § 15, stk. 9, i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. nævnte periode udbetales en ekstra portion brændselstillæg.

§ 4. Dyrtidstillægget udbetales fuldtud uanset bestemmelserne i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. § 15, stk. 10.

§ 5. De med denne lov forbundne udgifter afholdes fuldtud af statskassen. Socialministeren kan bestemme, at der

ydes arbejdsløshedskasserne forskud på de dem tilkommende beløb.

§ 6. Denne lov træder straks i kraft og gælder til 31. december 1956.

Som ordfører for forslagsstillerne henviste *Alfred Jensen* (DK) ved fremsættelsen til, at hans parti til stadighed havde arbejdet og talt for, at man skulle hjælpe de arbejdsløse ved at sikre dem beskæftigelse. „Derfor har vi talt for og foreslået forskellige foranstaltninger til fremme af beskæftigelsen. Vi har foreslået, at vejmillionerne skulle bruges til vejarbejder, så de mange ledige arbejdsmænd landet over kunne få beskæftigelse. Vi har foreslået, at boligstøtteleven blev ændret, at de nedskæringer, der gennemførtes for et års tid siden, blev ophævet, så der skabtes mulighed for mere byggeri og derigennem arbejde for de arbejdsløse bygningsarbejdere. Vi har i almindelighed også talt for, at man satte ind for ikke at begrænse, men at forøge den jævne mands købekraft. Endvidere har vi talt og arbejdet for, at Danmark skulle udnytte de muligheder, der er for udvidet handel med Østeuropa. Vi har den opfattelse, at der vil være mulighed for at afsætte varer, der produceres her i landet, der ikke forbruges her, og som vi har vanskeligt ved at sælge andre steder. Vi har den opfattelse, at hvis denne handel gribes an på den rigtige måde, vil det være muligt at udnytte de virksomheder, som ligger stille, på en sådan måde, at der bliver arbejde til de ledige hænder. Alt dette har vi talt for og arbejdet for, og bestræbelser, der vil blive gjort i denne retning, vil have vor fulde støtte. Men vi må gøre os klart, at inden foranstaltninger af denne art kommer til at virke, vil der gå tid; de arbejdsløse vil komme til at lide under ledigheden og dyrtiden, og det er derfor, vi fremsætter vore forslag.“

Ordføreren udtalte derefter om det foreliggende lovforslags enkeltheder:

„I § 1 i forslaget til lov om dyrtidstillæg til arbejdsløse foreslår vi, at der udover de nugældende understøttelsessatser udbetales et dyrtidstillæg til de arbejdsløse. I § 2 foreslås det, at dyrtidstillægget skal udgøre 4 kr. og 3 kr. pr. dag for henholdsvis forsørgere og ikke-forsørgere. Jeg har allerede nævnt, hvilke dagpengebeløb der nu ydes; det højeste er 12 kr. 20 øre. Dernæst foreslår vi, at børnetillægget, som for tiden udgør 1 kr. 30 øre daglig pr. barn, skal forhøjes med 70 øre. Desuden foreslår vi, at huslejhjælpen skal kunne ydes med et større beløb end de 81 kr., der gælder i dag, nemlig med indtil 70 kr. mere.

I § 3 foreslår vi, at der ved 60 dages ledighed skal kunne ydes dobbelt portion brændselstillæg. Dette tillæg udgør nu 91 kr. og ydes efter 40 dages ledighed i perioden 1. oktober—31. marts. Vi har tidligere peget på, at dette beløb var for lavt, og at de 7—8 hl

koks, der kan købes for brændselshjælpen, ikke er tilstrækkeligt for vinterens arbejdsløse, og derfor har vi foreslået, at der ydes flere portioner, forsåvidt arbejdsløsheden strækker sig over en længere periode. Det, vi nu foreslår, er, at man, hvor det drejer sig om en ledighedsperiode på 60 dage og derover, yder to gange 91 kr. i brændselshjælp. Dette betyder jo ingeniunde, at de arbejdsløse får overflod af brændsel; det betyder kun, at de bedre bliver i stand til at varme deres boliger nødtørftigt op i vintertiden.

I § 4 foreslår vi, at de begrænsninger, der findes i arbejdsløshedslovens § 15, stk. 10, ikke skal bringes i anvendelse i forbindelse med dette dyrtidstillæg. Det drejer sig om begrænsningen i det maksimale beløb, som kan udbetales, nemlig til $\frac{2}{3}$ af den gennemsnitlige arbejdsfortjeneste for almindelige medlemmer, der ikke har forsørgerbyrde med familie, eller som er enligstillede, og for forsørgere med familie til $\frac{4}{5}$ af den gennemsnitlige arbejdsfortjeneste.

Vi foreslår dernæst i § 5, at arbejdsløshedskasserne ikke skal bære omkostningerne ved den ekstrahjælp, der her er tale om. Jeg behøver næppe at forklare, at de allerfleste arbejdsløshedskasser, der nu er udsat for den stigende arbejdsløshed, ikke har sådanne formueforhold, at de er i stand til at afholde udgifter af denne art; hvis de alligevel skulle yde en sådan hjælp, måtte det være forbundet med udskrivning af nye kontingenter. Kontingentbyrden er imidlertid i forvejen af en sådan højde, at den ikke tåler at blive ændret i opadgående retning, og derfor foreslår vi, at staten skal afholde samtlige de med disse foranstaltninger forbundne udgifter. Når man tager i betragtning, at arbejdsløsheden bl. a. hidrører fra de bestræbelser, der udfoldes fra statens side for at bringe forbrug og beskæftigelse ned, er det også såre rimeligt, at staten betaler omkostningerne ved den håndsrækning, der her foreslås givet de arbejdsløse.

I § 5 foreslås det endvidere, at socialministeren kan bestemme, at der skal ydes arbejdsløshedskasserne forskud på de tilskud, som de vil være berettiget til i henhold til de foregående paragraffer.

Endelig bestemmes det i § 6, at loven skal træde i kraft straks og gælde indtil udgangen af dette år. Vi mener, det er rimeligt, at man sætter en sådan begrænsning, men at man til gengæld så også omgående går i gang med at hjælpe de arbejdsløse gennem en forøgelse af ydelserne til dem som her foreslået.“

På socialministerens vegne udtalte *justitsministeren* om lovforslaget ved dettes 1. behandling:

„Til lovforslaget om dyrtidstillæg til arbejdsløse skal jeg kun gøre to bemærkninger. Den ene er, at det jo er givet, at dette lovforslags gennemførelse vil medføre meget betydelige udgifter. Efter hvad der er oplyst for mig, vil merudgifterne andrage op imod 100 mill. kr. , men jeg går ud fra, at det ærede medlem så også har gjort sig visse forestillinger om, hvorledes dette beløb skal skaffes tilveje; det vil det interessere mig at høre. Jeg vil dog gerne under-

strege, at det kun har interesse at høre det ærede medlems mening på dette område, for så vidt det drejer sig om forslag, der politisk lader sig gennemføre.

Den anden bemærkning, jeg gerne vil gøre, er, at det ærede medlem i hvert fald må lade § 4 udgå af lovforslaget. Så vidt det er blevet oplyst for mig, vil lovforslaget, hvis det gennemføres uændret, i mange tilfælde medføre, at der vil blive udbetalt en større samlet understøttelse, end den pågældende ville kunne oppebære i arbejdsløn; dette er principielt overordentlig betænkeligt.“ Jfr. iøvrigt omtalen af den nærmest foregående sag.

Efter 1. behandling henvistes lovforslaget til et udvalg, der indstillede det til forkastelse, samtidig med at et af socialministeren fremsat lovforslag om ydelse af ekstraordinær brændselshjælp til arbejdsløshedsforsikrede indstilledes til vedtagelse.

Ved 2. behandling forkastedes det heromhandlede lovforslag med alle øvrige stemmer mod kommunisternes. Lovforslaget var dermed bortfaldet.

35. Forslag til lov om et særligt brændselstillæg til alders- og invaliderentemodtagere m. fl. (Af Ragnhild Andersen, Alfred Jensen og Aksel Larsen). [A. sp. 1471].

Fremsat mundtligt i folketinget ¹⁶/₂ (F. sp. 2898). 1. beh. ²⁴/₂ (F. sp. 3161). Partiernes ordførere: Bundvad, Søren Andersen, Gertie Wandel, Svend Jørgensen, Ragnhild Andersen og Søren Olesen. 2. beh. ²⁸/₂ (F. sp. 3206).

Lovforslaget havde følgende indhold:

§ 1. Til personer, der oppebærer alders- eller invaliderente, ydes der sammen med renten for marts 1956 et særligt brændselstillæg på 7 hl koks til enlige og ægtepar eller et kvantum andet brændsel af tilsvarende brændselsværdi.

De i stk. 1 indeholdte regler finder tilsvarende anvendelse med hensyn til personer, der oppebærer underholdshjælp som kronisk syge i henhold til forsorgslovens §§ 247—248, samt med hensyn til enlige mødre, der opfylder eller — såfremt de ikke havde fået bidraget udbetalt af den bidragsskyldige — ville have opfyldt betingelserne for at få udbetalt børnebidrag af det offentlige i henhold til forsorgslovens kapitel XV eller XVI.

§ 2. Rentemodtagere og modtagere af hjælp til kronisk syge, der har bolig i en godkendt aldersrentemodtagerbolig,

jfr. lov nr. 107 af 14. april 1955 om byggeri med offentlig støtte §§ 60 og 64, eller for hvem lejen er nedsat i henhold til samme lovs §§ 59 og 62, og aldersrentemodtagere m. fl. på alderdomshjem, jfr. folkeforsikringslovens § 54, er ikke berettiget til ovennævnte ydelse. Det samme gælder for personer, der har ophold på en plejestiftelse for kronisk syge, jfr. forsorgslovens § 39, samt for personer, der for det offentliges regning er indlagt på en af de i forsorgslovens § 66 omhandlede anstalter, eller som iøvrigt for en længere tid er anbragt under sådanne forhold, at opholdet ikke medfører udgifter for dem selv.

§ 3. Udgiften i henhold til nærværende lov refunderes kommunerne fuldtud af statskassen.

De nærmere regler om indsendelse og revision af regnskaberne samt om anvisning af de kommunerne tilkommende refusionsbeløb fastsættes af socialministeren.

§ 4. Denne lov træder straks i kraft.

Ved fremsættelsen af lovforslaget opfordrede *Ragnhild Andersen* (DK) som ordfører for forslagsstillerne tingets medlemmer til at medvirke til at yde det foreslåede brændselstillæg. „Det er et beskedent forslag, endog et meget beskedent forslag, for rentemodtagerne burde have fået den folkepension, som de har ventet så længe på, og som alle partier har udtalt sig til fordel for, men som altså stadig ligger begravet i et udvalg. Forslaget om de 7 hl koks er begrænset til alene at omfatte de rentemodtagere, der selv skal købe deres brændsel. Øvrige rentemodtagere i opvarmede boliger, enten det er aldersrenteboliger eller andre til en billig leje, er ikke medtaget i forslaget. Forslaget må derfor ses som en meget påkrævet nødhjælp for vore ældre, for at ikke kulde og nød helt skal ødelægge deres tilværelse.“

Lovforslaget behandledes i folketinget sammen med et af socialministeren fremsat forslag til lov om særlige ydelser til aldersog invaliderentemodtagere m. fl.

Efter at et fra kommunistisk side stillet ændringsforslag til socialministerens lovforslag, ifølge hvilket ændringsforslag rentemodtagere m. fl. skulle have en brændselshjælp på 7 hl koks eller et kvantum andet brændsel af tilsvarende brændselsværdi, var stemt ned, *toges nærværende lovforslag tilbage*. Det var dermed bortfaldet, mens socialministerens lovforslag gennemførtes med enstemmig tilslutning.

36. Forslag til lov om voldgift i arbejdsstridigheder, der truer omfattende samfundsinteresser. (Af Bertel Dahlgaard, Aage Fogh, Jørgen Jørgensen (Lejre), Skytte og Steen). [A. sp. 93].

Fremsat mundtligt i folketinget $\frac{5}{10}$ (F. sp. 46). 1. beh. $\frac{16}{11}$ (F. sp. 983). Partiernes ordførere: Carl P. Jensen, Thisted Knudsen, Poul Sørensen, Bertel Dahlgaard, Alfred Jensen og Oluf Pedersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Carl P. Jensen, Bundvad, Einer-Jensen, Lund Jensen [næstformand], Wiggo Larsen, Hans Rasmussen, Robert Sørensen, Thisted Knudsen, N. Chr. Christensen, Erik Eriksen, Harald Nielsen, Sønderup, Poul Sørensen, Halfdan Hendriksen [fra $\frac{22}{3}$, Aksel Møller], Jørgen Jørgensen (Ullerup), [fra $\frac{17}{11}$ Adolpli Sørensen], Bertel Dahlgaard og Jørgen Jørgensen (Lejre) [formand]). Beretning (B. sp. 1499) afgivet $\frac{1}{10}$.

Lovforslaget var på væsentlige punkter overensstemmende med et — ligeledes fra radikal side — i samlingen 1945—46 fremsat lovforslag (årbog 1945—46, side 875). Med hensyn til enkeltheder havde erfaringerne fra de senere år dog givet anledning til, at der var foretaget nogle ændringer i det oprindelige lovforslag.

Lovforslaget havde i den omarbejdede form følgende indhold:

§ 1. Når *statsens forligsinstitution*, jfr. lovbekendtgørelse om mægling i arbejdsstridigheder af 21. december 1945, efter at have forsøgt at mægle i en mellem arbejdere og arbejdsgivere foreliggende arbejdskonflikt har *erklæret sig ude af stand til at fremsætte mæglingsforslag*, eller når et fremsat mæglingsforslag er blevet forkastet og forligsinstitutionen anser en fornyet indgriben fra dens side for formålsløs, kan *statsministeren*, hvis arbejdskonflikten vil udsætte omfattende samfundsinteresser for fare, bestemme, at de foreliggende konfliktspørgsmål gøres til genstand for *voldgift* i overensstemmelse med de i denne lov indeholdte bestemmelser.

Når en arbejdskonflikt herefter henvises til afgørelse ved voldgift, kan *statsministeren forbyde enhver iværksættelse eller fortsættelse af lockout eller strejke* foranlediget af denne arbejds-

konflikt. Indtil voldgiftsdommen er afsagt, skal de arbejds- og lønningsvilkår, der gjaldt ved arbejdskonfliktens udbrud, vedblive at gælde, hvis ikke parterne enes om noget andet.

§ 2. Voldgiftsretten består af *et formandsskab* på 3 medlemmer samt *4 andre medlemmer*, hvoraf de 2 udpeges af Dansk Arbejdsgiverforening og 2 af De samvirkende Fagforbund.

Formand for voldgiftsretten er den faste voldgiftsrets formand. Den faste voldgiftsret udpeger formandsskabets 2 andre medlemmer, af hvilke den ene skal være højesteretsdommer og den anden en i erhvervsøkonomiske forhold kyndig nationaløkonom.

Formandsskabet udnævnes for et tidsrum af 3 år, medens de af Dansk Arbejdsgiverforening og De samvirkende Fagforbund udpegede medlemmer udnævnes for hver enkelt sag, der indbringes for retten.

Ved behandling af sager vedrørende løn- og arbejdsvilkår for arbejdsgivere eller arbejdere, der efter voldgiftsrettens formands skøn ikke kan anses for tilstrækkeligt repræsenteret af de forannævnte hovedorganisationer, udpeger Dansk Arbejdsgiverforening og De samvirkende Fagforbund hver kun eet medlem, medens den faste voldgiftsret udpeger 2 medlemmer, der skal have kendskab til arbejdsforholdene indenfor det pågældende område, og som skal repræsentere henholdsvis arbejdsgiver- og arbejderinteresserne indenfor området.

§ 3. Forsåvidt der indenfor voldgiftsretten ikke foreligger enstemmighed om afgørelsen af den foreliggende sag eller i det mindste 4 stemmer for en bestemt afgørelse, træffes afgørelsen af formandsskabet. Forsåvidt der indenfor formandsskabet ikke foreligger enstemmighed om afgørelsen eller i det mindste 2 stemmer for en bestemt afgørelse, bliver sagen at afgøre af voldgiftsrettens formand.

§ 4. Angående *procesmåde*, rettens sæde m. m. skal bestemmelserne i §§ 6, 8, 9, 11, 12, 13, 14, stk. 1, 15 og 16, 1. punktum, i loven om den faste voldgiftsret være gældende med de lempelser, som rettens formand måtte finde påkrævede.

§ 5. Efter at have hørt parterne og indhentet de yderligere oplysninger, som retten måtte skønne nødvendige, afsiger den

en begrundet *kendelse* vedrørende de for retten indbragte konfliktspørgsmål.

Kendelsen kan højst omfatte et tidsrum af 1 år fra kendelsens dato, men den løber videre, indtil den af en af parterne opsiges til ophør efter udløbet af det i kendelsen fastsatte tidsrum. Opsigelsen skal ske med 3 måneders varsel.

§ 6. *Voldgiftsrettens kendelse er endelig* og har de samme virkninger som en mellem parterne indgået overenskomst, således at eventuelle overtrædelser af kendelsens bestemmelser efter en af parternes begæring vil være at behandle som brud på overenskomstforhold og således vil kunne indankes for den faste voldgiftsret til påkendelse og eventuel ikendelse af bod og erstatning.

§ 7. Udgifterne ved voldgiftsretten bæres af staten. Statsministeren fastsætter de nærmere regler herom.

§ 8. Denne lov træder i kraft straks.

Af bemærkningerne til lovforslaget anføres:

„Lovgivningen til modvirkning af arbejdskonflikter indledtes i 1910 med loven om den faste voldgiftsret og loven om udnævnelse af en forligsmand i arbejdsstridigheder. Med den faste voldgiftsret var der skabt en domstol til *afgørelse* af spørgsmål om brud på gældende overenskomster (*retskonflikter*), og med forligsmandsinstitutionen var der givet staten en ret til *mægling* mellem parterne, hvor uenighed om ny overenskomst truede med at føre til arbejdsstandning (*interessekonflikter*).

Medens der altså med hensyn til *retskonflikter* var tilvejebragt et fast udarbejdet system, der byggede på retslige afgørelser af opståede stridigheder, var man med hensyn til *interessekonflikter* blevet stående ved en tilstand, hvor konflikten, hvis mæglingen mislykkedes, måtte bringes til afslutning gennem en arbejdskamp i form af strejke eller lockout.

I tiden fra 1910 til 1929 rantes samfundet da også mange gange af store *arbejdskampe*.

Under det socialdemokratisk-radikale ministerium, der udnævntes i 1929, indtrådte der imidlertid på dette punkt en faktisk ændring i udviklingen, idet der i de følgende år gang på gang blev *grebet ind af statsmagten* overfor store arbejdskonflikter, enten ved at gældende overenskomster forlængedes ved lov (lov af 31. januar 1933), eller ved at forkastede mæglingsforslag ophøjedes til lov (lov af 9. april 1937, lov af 8. april 1938, lov af 10. marts 1939 og lov af 10. maj 1939), eller ved at der gennemførtes love om konflikternes afgørelse ved en voldgiftskendelse, afsagt af en i anledning af den pågældende

konflikt nedsat voldgiftsret (lov af 21. april 1934, lov af 29. marts 1936 og lov af 30. maj 1940). Under besættelsen indførtes endelig en egentlig voldgiftsinstitution (*arbejds- og forligsnævnet*) til afgørelse af alle forekommende interessekonflikter.

Den 1. november 1945 ophævedes arbejds- og forligsnævnet; men allerede det følgende år gennemførtes to love af 10. maj 1946 og 24. maj 1946, hvorefter arbejdskonflikter standsedes ved, at de af forligsmanden stillede forligsforslag ophøjedes til lov. Ved lov af 18. maj 1950 standsedes dernæst en konflikt mellem Landbrugets Arbejdsgiverforening og arbejdsmandsforbundet ved, at det stillede forligsforslag med enkelte af parterne tiltrådte ændringer ophøjedes til lov, og endelig standsedes ved lov af 20. april 1955 en konflikt mellem de samme organisationer, idet konflikten fandt sin afgørelse ved en voldgiftskendelse afsagt af en voldgiftsret, nedsat i henhold til nævnte lov.

I de sidste 26 år har tilstanden herhjemme altså været den, at *statsmagten faktisk ikke har tilladt et frit forløb af arbejdskampe*, der udsatte omfattende samfundsinteresser for fare.

Efter de forhandlinger, som har været ført om disse statens indgreb i arbejdskonflikterne, kan det fastslås, at alle politiske partier (måske med undtagelse af kommunisterne) erkender, at arbejdskonflikter i givet tilfælde kan true så store samfundsinteresser, at det både er statens ret og pligt at bringe dem til afslutning. Dernæst erkendes det øjensynligt også, at de af forligsinstitutionen udarbejdede mæglingsforslag ikke i almindelighed kan forventes at afgive et rationelt grundlag for statens afgørelse af en konflikt, idet forligsinstitutionens opgave i henhold til loven ikke er at stille de forslag, som i og for sig er de mest sagligt begrundede under hensyn til, hvad retfærdighed byder eller hensynet til produktionens vilkår tilsiger, men alene skal tilstræbe at fremsætte forslag, der i den givne situation har mulighed for at opnå begge parters tilslutning.

Efter den erkendelse, man således i alle kredse er nået til, synes der ikke at være nogen saglig begrundelse for at opretholde den nuværende tilstand, hvor enhver stor konflikt møder samfundet uforberedt og organisationerne allerede nu fører deres overenskomstforhandlinger i bevidstheden om, at samfundsmagten vil træffe afgørelsen, hvis der i en meget omfattende konflikt ikke opnås enighed mellem parterne.

Ud fra disse synspunkter forelægges nærværende forslag. Lovforslaget bygger på den opfattelse, at *overenskomsterne mellem arbejdere og arbejdsgivere som hovedregel må hvile på den frie aftale mellem parterne*, og at det er af den største samfundsmæssige værdi, at arbejdere og arbejdsgivere gennem forhandling kan nå frem til den afgørelse vedrørende løn- og arbejdsvilkår, som giver gode muligheder for produktionen og samtidig sikrer arbejdere og funktionærer en retfærdig andel af produktionens udbytte. Med den kultur og

indsigt, alle kredse indenfor dansk produktionsliv er nået frem til, skulle der også være mulighed for, at en rolig fremadskridende økonomisk udvikling vil føre til, at den overvejende del af afgørelserne vedrørende erhvervslivets forhold fremtidig vil kunne nås gennem en sådan fri forhandling; men lige så sikkert er det, at der i kommende tider vil indtræffe de tilfælde, hvor der ikke opnås et resultat gennem forhandling, og hvor en afgørelse gennem en langvarig arbejdskamp vil angribe selve samfundets velfærd. I denne forbindelse må det ud fra samfundsmæssige synspunkter også tillægges den største vægt, at en afgørelse truffet på grundlag af, hvilken part der kan holde længst ud i en arbejdskamp, i enhver henseende er irrationel, idet der næppe kan tænkes en mere vilkårlig målestok for en afgørelse.

Nærværende forslag går da ud fra den betragtning, at stående overfor en sådan situation, hvor organisationerne svigter og ikke formår at løse de opgaver, som deres stilling i samfundet forpligter dem til, må den regering og lovgivningsmagt, som har ansvaret for det fælles samfunds velfærd, forebygge ulykkerne og drage omsorg for en af uvildige mænd på ret og billighed bygget afgørelse.“

Som ordfører for forslagsstillerne anbefalede *Bertel Dahlgaard* (RV) i sin fremsættelsestale lovforslaget til vedtagelse, efter at han udførligt havde gjort rede for dets indhold og formål.

Økonomi- og arbejdsministeren gav ved 1. behandling udtryk for tvivl om, at det ville være heldigt at gennemføre lovforslaget. Han frygtede bl. a., at resultatet ville blive en vanskeliggørelse af forligs- og mæglingsarbejdet. „Bevidstheden hos parterne om, at konflikt er udelukket, vil svække parternes forhandlingsvilje og måske også deres ansvarsfølelse; de vil føle sig fristet til at indtage, hvad man i organisationssproget kalder en proceduretaktisk holdning. De vil derfor ethvert fremført argument, ethvert foreliggende problem, enhver indrømmelse uafsladelig spørge sig selv, hvorledes dette vil påvirke deres placering for voldgiftsretten, når sagen endeligt skal pådømmes af den. Dette vil på forhånd stærkt svække mulighederne for en reel forhandling med et forlig for øje.“

Ministeren kunne således ikke anbefale lovforslaget.

Det samme var tilfældet med socialdemokratiets ordfører, *Carl P. Jensen*, der mente, at man fortsat burde overlade fastsættelsen af løn- og arbejdsvilkår til arbejdsmarkedets organisationer, simpelt hen fordi enhver anden løsning ville støde på meget store praktiske vanskeligheder, som kun de direkte interesserede parter kunne bedømme.

På venstres vegne gav *Thisted Knudsen* tilsagn om en velvillig behandling af lovforslaget, hvis enkeltheder dog måtte overvejes nærmere.

Også fra konservativ side var man, efter hvad *Poul Sørensen* udtalte, villig til at gå ind i en saglig forhandling om lovforslaget.

Alfred Jensen (DK) gik derimod stærkt imod lovforslaget, mens *Oluf Pedersen* (DR) anbefalede det til behandling i et udvalg.

Udenfor ordførernes kreds tog *Hans Rasmussen* (S) afstand fra lovforslaget, hvis gennemførelse efter hans opfattelse ikke ville være egnet til at skabe rimelige forhold på arbejdsmarkedet. Det ville dog være meget godt at få sagen nærmere belyst i et udvalg.

Det udvalg, hvortil lovforslaget efter 1. behandling henvistes, afgav ikke betænkning.

37. Forslag til lov om fremme af udbyttedeling.

(Af *Bertel Dahlgaard*, *Aage Fogh*, *Jørgen Jørgensen* (*Lejre*), *Skytte* og *Steen*). [A. sp. 101].

Fremsat mundtligt i folketinget $\frac{5}{10}$ (F. sp. 43). 1. beh. $\frac{9}{11}$ (F. sp. 839). Partiernes ordførere: *Hans Rasmussen*, *Lorentzen*, *Poul Møller*, *Bertel Dahlgaard*, *Alfred Jensen* og *Søren Olesen*. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (*Hans Rasmussen* [næstformand], *Bundvad*, *Einer-Jensen*, *Carl P. Jensen*, *Peter Jørgensen*, *Wiggo Larsen*, *Robert Sørensen*, *Lorentzen*, *Niels Eriksen*, *Jørgen Gram*, *Thorkil Kristensen*, *Martin*, *Poul Møller*, *Bøgholm*, *Fanger*, *Bertel Dahlgaard* [formand], og *Jørgen Jørgensen* (*Lejre*)). Beretning (B. sp. 1497) afgivet $\frac{1}{10}$.

Lovforslag af samme indhold som nærværende har været fremsat i folketinget henholdsvis den 26. oktober 1951 og den 21. november 1952 (årbog 1951—52, side 457, og 1952—53, side 496). Angående folketingets forhandlinger om disse forslag henvises til folketingstidende 1951—52, sp. 1289, og 1952—53, sp. 1305. Forslagene henvistes i begge tilfælde til udvalgsbehandling. Herunder tilvejebragtes gennem arbejds- og socialministeriet et omfattende materiale til belysning af udbyttedelingstanken og dens praktisering i forskellige lande.

En fortegnelse over den vigtigste del af dette materiale findes i en udvalgsberetning fra rigsdagssamlingen 1951—52 (rigsdagstidende tillæg B., sp. 2565).

Ved fremsættelsen udtalte *Bertel Dahlgaard* (RV) som ordfører for forslagsstillerne bl. a.:

„Forslaget går ud på, at man skal bygge videre på samarbejdsudvalgenes idé ved gennem en samvirken mellem samfundsorganer og erhvervsliv at fremme en udvikling henimod udbyttedelings-

systemer, afpasset efter de individuelle forhold, som de foreligger indenfor det rigt nuancerede bedriftsliv. Forslaget går derfor ud på, at indførelsen af udbyttedelingsordninger skal ske på frivillig basis, og at *statens indsats skal bestå i at vække og opmuntre til gennemførelsen af frivillige ordninger.*

Siden forslaget sidst behandledes her i tinget, er der sket to betydningsfulde ting. For det første er forståelsen af lønssystemernes betydning for produktiviteten utvivlsomt udviklet på en måde, der medfører en større fordomsfrihed i bedømmelsen af dette problem indenfor bedriftslivet, og dernæst har udbyttedelingsstanken indenfor den angelsaksiske verden arbejdet sig frem i betydeligt omfang. Udbyttedeling under mange forskellige former har både i *USA* og i *England* haft en stærk fremgang i de senere år. Der er tale om *bonus-systemer* med kontant udbetaling efter forud aftalte regler eller med tildeling af *arbejderaktier* i foretagendet eller systemer omfattende *pensionsordninger* eller *velfærdsforanstaltninger* af den ene eller den anden art o. s. v. Ofte gennem årelange studier og overvejelser søger de forskellige foretagender derovre at nå frem til netop det system, som synes mest frugtbart under hensyn til de særlige forhold, der kendetegner netop den pågældende branche eller virksomhed.

Jeg så forleden et stort konservativt blad herhjemme fremhæve, hvilken frugtbar udvikling England i de senere år har gennemløbet med hensyn til anvendelsen af udbyttedelingssystemer, og bladet fremhævede, at henvend en fjerdedel af Englands industri nu arbejder med en eller anden form for bonusudbetaling eller udbyttedeling.

Både arbejder- og arbejdsgiverorganisationerne herhjemme har jo hidtil været meget konservative på dette område og synes stort set at have holdt sig udenfor den udvikling, der er foregået andetsteds, hvorfor de også står ret uforberedt, når det drejer sig om at iagttage denne udvikling med et åbent sind.

Det foreliggende lovforslag tager sigte på at formidle den gradvise overgang til udbyttedelingssystemer, som må prøves og udvikles herhjemme. I forslagens § 2 gives regler for den oplysnings- og rådgivningsvirksomhed, som det foreslåede udbyttedelingssystem skal udøve, og som i så høj grad må gå ud på at nå til erkendelse af, hvilke former der passer for de forskellige brancher.

Jeg håber, at det denne gang skal lykkes at nå til et resultat af forhandlingerne her i folketinget, så der herigennem kan gives et incitament til en dybere indtrængen i spørgsmålet om lønningssystemernes indflydelse på produktiviteten, og jeg skal hermed anbefale dette lovforslag til en velvillig behandling i tinget."

På regeringens vegne udtalte *økonomi- og arbejdsministeren* ved 1. behandling bl. a. følgende om lovforslaget:

„Forslaget tilsigter at fremme udbyttedelingen på to måder: dels ved at lovfæste en adgang til skattefratagelse for udbetalte eller

henlagte udbyttedelingsbeløb, hvadenten dette sker ved bonusordninger eller ved fondsdannelser, dels ved en speciel, begrænset skattnedsættelse som en slags præmie til virksomhederne for at gå ind på udbyttedelingsordningen. Det første er jo en praksis, der allerede i det store og hele er anerkendt af skattemyndighederne. Det andet er en principiel nydannelse, hvis konsekvenser ikke forekommer mig helt overskuelige, og som vel nok kræver nærmere undersøgelse og overvejelser.

Til fremme af disse to formål foreslår man i lovforslaget nedsat et udbyttedelningsnævn på 9 medlemmer, sammensat efter ganske særlige regler. Dette nævn skal have to opgaver: den ene at gøre propaganda for tanken om udbyttedeling, at fremføre oplysninger om udbyttedelings idé og fordele, at tage initiativ overfor virksomheder, så at disse får kendskab til udbyttedelings principper; som den anden opgave skulle dette nævn have beføjelse til at godkende, at aktieselskaberne får de specielle skattnedsættelser, som jeg omtalte før.

Om alle disse enkeltheder kan der vel rejses tvivl. Der kan gøres forskellige synspunkter gældende, men jeg finder, at bestemmelserne, som de er foreslået, som helhed udgør et anvendeligt forhandlingsgrundlag, og jeg for min del deltager gerne, i det omfang det måtte ønskes, i de overvejelser, som dette forslag giver anledning til.“

Hans Rasmussen (S) mente, at lovforslaget måske kunne give anledning til, at man i et udvalg fordomsfrit drøftede nogle vigtige samfundsproblemer, som det syntes vanskeligt at få løst på en retfærdig måde. Taleren havde dog — med sit kendskab til de hårde vilkår, der hersker på arbejdsmarkedet — ikke den ringeste tro på, at det foreliggende henstillingsforslag ville få nogen praktisk betydning. „Til gengæld må jeg indrømme, at jeg ikke tror, det ville gøre nogen skade, hvis forslaget blev vedtaget, og jeg vil gerne spørge det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, om det radikale venstre ikke kunne droppe sin tanke om den tvungne voldgift, så kunne vi måske i et udvalg prøve at komme overens om det foreliggende forslag; det er dog altid bedre at have een fugl i hånden end ti på taget; og en hel masse forslag, der svirrer rundt her i folketinget, er ikke så meget værd. Jeg vil altså gerne spørge, om vi ikke kunne gøre dette forslag til en lovforanstaltning og derimod lade den tvungne voldgift glide i baggrunden.

Bortset herfra har jeg visse principielle indvendinger, ting, som efterhånden er blevet mig mere klart efter de drøftelser, vi har haft i de udvalg her i folketinget, der tidligere har beskæftiget sig med problemet. Ud fra et almindeligt solidaritetssyn ville det efter min mening ikke være heldigt at have udbyttedeling, hvis vi f. eks. var inde i en konjunktur, hvor der rådede en ret stor arbejdsløshed. Arbejdsløshed kan jo fremkomme på mange forskellige måder inden-

for erhvervslivet, og man kan ikke komme udenom, at de dispositioner, der træffes, mange gange af hensyn til rene kapitalinteresser, er medvirkende til ledighedens fremkomst. Rationaliseringen har således på mange virksomheder sendt folk ud i arbejdsledighed, og kunne vi her i tinget gennem en lovgivning pålægge virksomheder, der gennemfører forenklinger og rationaliseringer i deres produktion med efterfølgende afskedigelser, pligten til at oparbejde fonds, som kunne beskytte de ledige arbejdere mod de ulemper, der opstår i form af arbejdsløshed ved rationaliseringen, ville meget være vundet.

Forslaget burde også indeholde bestemmelser om, at der ved gennemførelsen af udbyttedelingsordninger måtte vælges repræsentanter for arbejderne ind i ledelsen af virksomhederne, så arbejderne kunne danne sig et klart billede af tingene. Det er vel ikke noget urimeligt krav. Når man i et moderne samfund erkender, at produktionens størrelse næsten alene vil være afgørende for befolkningens trivsel, bør der også skabes større lighed mellem kapital og arbejde; det har vi bl. a. i De samvirkende Fagforbund øjnene stærkt åbne for.

Det er vor opfattelse, at *septemberforliget fra 1899 ikke længere i sine afgørende bestemmelser tager det fornødne hensyn til produktionens arbejdere*. Arbejdsgivernes ret til at lede og fordele arbejdet kaster jo i høj grad sine skygger ind over samarbejdsudvalgenes drøftelser; derfor vil vi også sætte kraftigt ind for at få forliget ændret med det formål at sikre den enkelte arbejder en bedre retsstilling end den, han i dag har indenfor vort erhvervsliv.

Under den behandling af et tilsvarende forslag, som foregik i folketinget i rigsdagssamlingen 1952—53, stillede jeg på mit partis vegne i det nedsatte udvalg et forslag, som efter min opfattelse burde have fået den fornødne tilslutning, så det kunne have været gennemført som en lovforanstaltning. I udtalelser i det høje ting af repræsentanter for de forskellige partier har vi gang på gang hørt lovprisning af oprettelse af sociale fonds, der tog sigte på at løse virksomhedernes sociale problemer; blot har man fra de borgerlige partiers side, inklusive det radikale venstre, ikke villet være med til at føre ideen ud i livet, hvis den skulle have lovmæssig karakter. Jeg skal gerne erkende, at vi på frivillighedens basis kan komme et stykke vej, men vi får ingenlunde løst spørgsmålet til bunds, medmindre det sker enten ved en fælles overenskomst mellem organisationerne på arbejdsmarkedet, hvad jeg ikke har det mindste imod, eller ved, at man på den nu givne foranledning gør sagen til et lov-anliggende.“

Efter hvad *Lorentzen (V)* udtalte, var hans parti positivt indstillet overfor lovforslaget og villigt til at være med til at søge det ophøjet til lov, muligvis med nogle ændringer. Venstre havde stor interesse i, at der på frivillig basis blev „skabt en sund og god atmosfære mellem arbejdsgivere og arbejdere, og at arbejdsgiverne, når

virksomheden går godt, så også viser vilje til at honorere deres gamle og trofaste arbejdere, der jo i høj grad har været med til at skabe resultatet.“

Poul Møller (KF) fandt det også rigtigt, at man under en udvalgsbehandling søgte at få sagen klarlagt. Eventuelt kunne man „opnå det, der efter vor opfattelse er nødvendigt og det vigtigste, nemlig skattemæssige begunstigelser og derigennem fremme af udviklingen. Til et sådant resultat vil det konservative folkeparti gerne medvirke.“

Alfred Jensen (DK) gjorde gældende, at udbyttedelingstanken ikke ville klare de sociale problemer og ikke var egnet til at sikre den udvikling af de produktive kræfter, som forslagsstillerne tænkte på. „Jeg burde måske tilføje, at de problemer, man i produktionen står overfor nu og fremefter med udnyttelsen af atomenergien, netop stiller krav om større samvirke, hvis man skal være i stand til at udnytte de muligheder, der her findes. Derfor klares problemet ikke med et forslag af denne art. Der er kun een måde at løse det på til betryggelse for menneskene, nemlig ved at produktionsmidlerne overgår til samfundseje, således at folket får udbytte af sit arbejde og det ene menneskes udbytning af det andet afskaffes. Det sker ikke efter dette forslag, der blot tjener til at tilsløre udbytningen, og derfor må vi vende os imod det.“

Søren Olesen (DR) gav derimod udbyttedelingstanken sin tilslutning. „En lovgivning om udbyttedeling vil ikke kunne ordne forholdet mellem arbejdere og arbejdsgivere til bunds, men kan måske bidrage til, at der opstår en fælles interesse i en del virksomheder, og det kan man kun hilse med glæde.“

Efter 1. behandling henvistes lovforslaget til behandling i et udvalg. Dette afgav ikke betænkning.

38. Forslag til lov om folkeskolen. (Af *Marius Buhl, Erik Eriksen, Kr. Juul og Sønderup*). [A. sp. 289].

Fremsat skriftligt i folketinget ²¹/₁₀ (F. sp. 325). 1. beh. ²/₁₁ og ³/₁₁ (F. sp. 582 og 629). Partiernes ordførere: Horn, Marius Buhl, Hvidberg, Jørgen Jørgensen (Lejre), Alvilda Larsen og Alfred Jørgensen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om ændringer af lov om folkeskolen m. fl. lovforslag. Beretning (B. sp. 1233) afgivet ¹/₁₀.

Lovforslaget må ses i sammenhæng med det samtidig fremsatte forslag til lov om gymnasieskoler (nærmest efterfølgende sag) og behandledes i tinget sammen med de af under-

visningsministeren fremsatte skolelovforslag (se side 536 og side 541). Det tilsigter ligesom disse gennem en ny opbygning af skolevæsenet at afhjælpe mangler ved den nuværende skolestruktur, som udviklingen har medført.

Lovforslaget bygger på en *7-årig undervisningspligt* med adgang til frivillig undervisning i det 8. skoleår. For at fjerne nogle af ulemperne ved den deling af børnene mellem eksamensmellemskolen og den eksamensfrie skole, som nu finder sted i 11—12 års alderen, foreslås det bl. a. at holde alle *eleverne samlede i de første 6 år* (udelt skole) af en iøvrigt 7- (evt. 8-) *årig hovedskole*. Overgang til *realafdelingen, som er 4-årig*, finder sted efter 6. skoleår til 1. realklasse eller efter 7. skoleår til 2. realklasse. Overgang til det *3-årige gymnasium* finder sted fra 3. eller 4. realklasse (svarende til den nuværende ordning).

Herved *udskydes delingen af børnene* et år, hvilket tilsigter at give et solidere grundlag for den efterfølgende eksamensskole og afsvække presset på denne.

Hovedskolens undervisning tænkes styrket gennem en *ned-sættelse af klassekvotienten* og en udvidet undervisning i 6. og 7. klasse.

Forslaget tilstræber at stille *land og by lige* i skolemæssig henseende.

Om partiernes stilling til lovforslaget må i alt væsentligt henvises til det i forbindelse med undervisningsministerens forslag anførte. *Horn* (S) anså ministerens forslag for den bedste løsning af problemerne og måtte derfor tage afstand fra nærværende forslag. *Hvidberg* (KF) betegnede forslaget som liggende mellem ministerens og Askovudvalgets forslag. Han var bl. a. ængstelig for, at det ville medføre, at realskolen blev en slags underskole til gymnasiet, og at gymnasiet ville komme til at trykke denne skoleafdeling betydeligt.

Jørgen Jørgensen (Lejre) (RV) fandt, at forslaget ikke var væsensforskelligt fra Askovudvalgets, men måtte foretrække dettes udelte skole fremfor den her foretagne udskydelse af delingen.

Alvida Larsen (DK) kunne ikke uforbeholdent gå ind for lovforslaget, som indeholdt en del, hun ikke kunne billige, men fandt dog udmærkede ting i det.

Alfred Jørgensen (DR) var betænkelig ved den udskydelse af delingen, som forslaget tilsigtede, og fandt, at det ville være en svækkelse af mellemskolen at beskære den med et år.

Det udvalg, hvortil forslaget henvistes, afgav ikke betænkning.

39. Forslag til lov om gymnasieskoler. (Af *Marius Buhl, Erik Eriksen, Kr. Juul og Sønderup*). [A. sp. 333].

Fremsat skriftligt i folketinget ²¹/₁₀ (F. sp. 325). 1. beh. ²/₁₁ og ³/₁₁ (F. sp. 582 og 629). Partiernes ordførere: Horn, Marius Buhl, Hvidberg, Jørgen Jørgensen (Lejre), Alvilda Larsen og Alfred Jørgensen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om ændringer af lov om folkeskolen m. fl. lovforslag. Beretning (B. sp. 1233) afgivet ¹/₁₀.

Lovforslaget må ses i sammenhæng med det umiddelbart foran omhandlede *forslag til lov om folkeskolen* og er i alt væsentligt en konsekvens af de ved dette foreslåede ændringer i skolevæsenets struktur.

Om baggrunden for lovforslaget må henvises til omtalen af den nærmest foregående sag og *undervisningsministerens skolelovsforslag* (se side 536 og 541).

Alle lovforslagene kom til 1. behandling sammen, og også om den *debat*, der fandt sted, må henvises til de anførte steder i årbogen.

Det udvalg, hvortil lovforslaget henvistes, afgav ikke betænkning.

40. Forslag til lov om den amtskommunale beskatning. (Af *Thisted Knudsen, Henry Christensen, Erik Eriksen, From, Jørgen Gram, Thorkil Kristensen, Sønderup og Øllgaard*). [A. sp. 663].

Fremsat mundtligt i folketinget ¹⁰/₁₁ (F. sp. 890). 1. beh. ²²/₁₁ (F. sp. 1142). Partiernes ordførere: Hans Knudsen, Thisted Knudsen, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Jørgen Jørgensen (Lejre), Lynnerup Nielsen og Oluf Pedersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Kai Jensen, Th. Carlsen, Holger Eriksen, Urban Hansen, Hans Knudsen, Johs. E. Larsen, M. Larsen, Schrøder [fra ²⁵/₁ Kjældgaard], Thisted Knudsen [formand], Anders Andersen, Alfred Bøgh, Foged, Thorkil Kristensen, Jørgen Jørgensen (Ullerup) [næstformand], Fibiger, Carsten Raft og Skytte).

Lovforslaget fremsattes første gang i samlingen 1954—55 (årbog 1954—55, side 514), men nåede ikke at komme til behandling, inden tinget tog sommerferie.

Ved genfremsættelsen i 1955—56 udtalte *Thisted Knudsen* (V) som ordfører for forslagsstillerne:

„Lovforslaget er, både hvad angår tekst og bemærkninger, enslydende med det lovforslag, jeg på mit partis vegne fremsatte den 26. april i år. Som ærede medlemmer måske vil erindre, var hovedprincippet i dette forslag, at *amtskommunernes sygehusudgifter skulle løftes ud af beskatningen af fast ejendom til amtskommunerne og i stedet udskrives på et bredere og mere retfærdigt grundlag end det nuværende, nemlig stort set på personindtægterne efter de i forslaget nærmere angivne regler.*

Begrundelsen for lovforslagets fremsættelse er den samme i dag som sidste gang, dog kunne der måske være anledning til at bemærke, at efter min opfattelse er nødvendigheden af at indføre ændringer i den amtskommunale beskatning større nu, end den var i foråret. De sidste regnskabsår udviser for de allerfleste sygehuse her i landet meget betydelige driftsunderskud. Der er endog sygehuse, der møder med driftsunderskud på 1 500—1 700 kr. pr. seng pr. år, og dette skyldes i meget stor udstrækning den stærke stigning, der overalt finder sted i udgifterne til moderne sygehusdrift. Dertil kommer yderligere, at de prisstigninger, der fremkommer gennem pristalsreguleringerne, inden ret længe vil påvirke sygehusudgifterne ret stærkt. Amtskommunernes budgetter vil komme til at bære stærkt præg af begge disse omstændigheder: underskuddene og de stigende udgifter i kraft af pristalsreguleringerne, og dette vil igen i praksis medføre stigninger i den amtskommunale beskatning.“

Lovforslaget kunne ikke tiltrædes af *indenrigsministeren*, der ved 1. behandling bl. a. udtalte:

„Det beløb, der udskrives på hver sognekommune, skal efter forslaget tilvejebringes ved forhøjelse af det beløb, som kommunen efter sit eget budget skal udskrive i indkomstskat. Det reelle i forslaget er således en *omlægning af en del af den amtskommunale beskatning fra at være en ren ejendomsbeskatning til at være en beskatning, der udelukkende hviler på indkomsten.* Et forslag i samme retning blev som bekendt fremsat af skattekommissionen, der dog ikke tog nærmere stilling til, hvorledes det beløb, der skulle tilsvares af de enkelte sognekommuner, skulle tilvejebringes.

Ved udarbejdelsen af regeringens forslag til en skatte- og udgiftsreform har man været fuldt opmærksom på, at forskellige hensyn kan tale for, at der tilstræbes en *lettelse af den amtskommunale beskatning*, der i de senere år har været genstand for en meget stærk stigning ikke mindst som følge af de betydelige udgifter, der i dag er forbundet med opretholdelsen af et tidssvarende sygehusvæsen. Ved de forslag, der fra regeringens side foreligger til en skatte- og udgiftsreform, og som senest blev genfremsat i tinget den 21. oktober i år, har man dog ikke ment at kunne følge skattelovskommissionens forslag om, at en lettelse af den amtskommunale ejendomsbeskatning

gennemføres ved, at en del af amtskommunernes skattebehov dækkes ved udskrivning hos sognekommunerne. Man har i stedet for valgt den fremgangsmåde at søge de gældende tilskuds- og refusionsbestemmelser ændret på en sådan måde, at der sker en begrænsning af amtskommunernes udgifter og en tilsvarende forøgelse af sognekommunernes udgifter.

Det foreliggende forslag er efter mit skøn særdeles vidtgående, idet det betyder, at gennemsnitlig omkring halvdelen af de amtskommunale ejendomsskatter overvælttes på indkomsterne. Det vil efter min mening ikke være rigtigt at behandle et forslag, der vil medføre en så betydelig omlægning af beskattningen på et enkelt område — og som må siges at være af principiel karakter, idet det bryder med de udskrivningsregler, som hidtil er fulgt — uden at de beskattningsregler, der iøvrigt gælder, samtidig gøres til genstand for overvejelser med henblik på en samlet revision af skattelovgivningen. Da folketinget netop for tiden beskæftiger sig med spørgsmålet om en sådan almindelig revision, mener jeg at måtte indtage det standpunkt at henstille til det høje ting ikke at foretage en isoleret behandling af forslaget. Jeg vil derimod finde det naturligt, at de ønsker, som forslaget er udtryk for, bliver gjort til genstand for en nærmere overvejelse i forbindelse med behandlingen af de foreliggende forslag til en skatte- og udgiftsreform.“

Hans Knudsen (S) mente som ministeren, at de problemer, som lovforslaget tog sigte på at løse, burde tages op til overvejelse i forbindelse med andre foreliggende skatteproblemer.

Jørgen Jørgensen (Ullerup) (KF) gav tilsagn om at medvirke til en velvillig behandling af lovforslaget, der drejede sig om et spørgsmål, som hans parti længe havde haft opmærksomheden henledt på. Han ønskede — ligesom ordføreren for forslagsstillerne — lovforslaget henvist til et særligt udvalg.

Jørgen Jørgensen (Lejre) (RV) ville gerne være med til i et udvalg at drøfte, hvorvidt en større del af sygehusudgifterne i amterne skulle lignede på et andet grundlag, end tilfældet er nu. „Vi vil naturligvis være med til at drøfte forslaget, som her foreligger. Jeg regner med, at man, når man får foretaget de beregninger, som er nødvendige for at se, hvordan forslaget vil virke, vil komme til det resultat, at det vil skabe meget stor ulighed fra kommune til kommune landet over, en urimelig stor ulighed. Jeg anser det heller ikke for heldigt, at man borttager fra amtsrådene forpligtelsen til at skulle tilvejebringe dækning for en del af de udgifter, som amtsrådene bestemmer over, og jeg mener iøvrigt, at man i hvert fald må fastholde, at de faste ejendomme indenfor en amtsrådsreds har visse forpligtelser til at bære de udgifter, amterne har, en forpligtelse, som man ikke uden videre bør ophæve.

Selve den omstændighed, at vi gennem en årrække over udligningsfonden har betalt meget store beløb til nedsættelse af amternes

sygehusudgifter, er jo udtryk for, at der her i tinget er tilslutning til det synspunkt, at sygehusudgifterne i amtterne nu har fået en karakter, som ikke længere kan begrunde, at alle disse udgifter dækkes af skatter på fast ejendom.“

Lynnerup Nielsen (DK) erkendte, at amtsbeskatningen trængte til at reformeres; han mente imidlertid ikke, at den foreslåede ordning ville virke retfærdigt.

Oluf Pedersen (DR) gik stærkt imod det princip, som lovforslaget var udtryk for: at nedsætte ejendomsskatterne på personskatternes bekostning. Når vi skulle have fuld grundskyld indført, ville det være meget uheldigt nu at vedtage det foreliggende lovforslag.

Lovforslaget henvistes efter 1. behandling til et udvalg, der ikke afgav betænkning.

41. Forslag til lov om forskudsvis indbetaling af indkomstskat. (Af *Poul Møller, Alfred Bøgh, Erik Eriksen, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Thorkil Kristensen, Aksel Møller, Sønderup og Poul Sørensen*). [A. sp. 721].

Fremsat skriftligt i folketinget ¹⁵/₁₁ (F. sp. 982). 1. beh. ³⁰/₁₁ (F. sp. 1455). Partiernes ordførere: Hans Knudsen, Anders Andersen, Poul Møller, Axel Sørensen, Alfred Jensen og Søren Olesen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Hans Knudsen, Th. Carlsen, Ove Hansen, Urban Hansen, Kai Jensen, Johs. E. Larsen, M. Larsen, Peter Nielsen, Anders Andersen [næstformand], Alfred Bøgh, Foged, Thorkil Kristensen, Øllgaard, Poul Møller [formand], Foss, Jørgen Jørgensen (Ullerup) og Axel Sørensen).

Lovforslaget gik ud på, at personer, som er underkastet ubegrænset skattepligt til staten, skulle have ret til inden 1 måned efter kalenderårets udgang — for skatteydere, der anvender andet regnskabsår end kalenderåret, inden 1½ måned efter regnskabsårets udgang — at indbetale *forskud* på: a) *på-lignet* statslig, fælleskommunal og kommunal indkomstskat, der forfalder til betaling efter kalenderårets, respektive regnskabsårets, udgang, og b) *endnu ikke på-lignet* statslig, fælleskommunal og kommunal indkomstskat for det efter kalenderåret, respektive regnskabsåret, følgende skatteår.

Forskud på indkomstskat, som således var indbetalt,

kunne bringes til *fradrag ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst* for det skatteår, der fulgte umiddelbart efter indbetalingen.

Indbetalte forskudsbeløb skulle ikke medtages ved opgørelsen af den skattepligtige *formue*. Forskudsbeløbet *forrentedes ikke*.

Forskud på indkomstskat skulle indbetales til den kommune, i hvilken skatteyderen havde fast bopæl på tidspunktet for indbetalingen.

Indbetalingen skulle i størst muligt omfang afskrives på allerede pålignede indkomstskatter. Eventuelt overskydende beløb skulle indsættes på en af kommunen til opsamling af forskudsskattebeløb oprettet bank- eller sparekasskonto.

Finansministeren bemyndigedes til at fastsætte de nærmere regler for kommunernes afregning af de indbetalte forskudsbeløb.

Indbetaling af forskud på indkomstskat skulle første gang kunne foretages med virkning for skatteansættelsen for skatteåret 1956—57.

I bemærkningerne til lovforslaget udtaltes bl. a.:

„Under de drøftelser, som har været foranlediget af finansminister Kampmanns forslag om delvis at ophæve retten til at fradrage forudbetalte skatter, har det særlig været fremhævet, at det nuværende skattesystem medfører en meget betydelig skattestigning i det første skatteår efter en indkomststigning, og at denne høje beskatning psykologisk modvirker den ønskede forøgelse af arbejdsindsats og risikovillighed.

Efterhånden som det almindelige indkomstniveau er steget som følge af den faldende pengeværdi, er selv jævne indkomstgrupper kommet op på et niveau, hvor skattelovens progression sætter kraftigt ind. Denne progression rammer særlig stærkt indtægtsstigninger, der supplerer den normale indkomst. Da de offentlige udgifter er steget relativt stærkere end det nominelle indkomstniveau, vil der ikke være praktiske muligheder for en mærkbar udjævning af skattelovens progression, medmindre man på anden måde vil forøge skattetrykket.

Forslagsstillerne har derfor anset det for rigtigst at udforme nærværende lovforslag således, at skatten af indkomststigningen udjævnes, uden at statens og kommunernes samlede skatteindtægter mindskes.

For at forslaget kan få de bedst mulige virkninger, bør det på-

lægges skattemyndighederne som en pligt at bistå skatteyderne med vejledning, og forslagsstillerne er af den forventning, at mange virksomheder igennem deres interessekontorer o. lign. vil kunne opmuntre lønmodtagerne til at benytte sig af retten til forudbetaling, eventuelt således at en virksomhed efter aftale med sine arbejdere og funktionærer foretager forudbetalingerne til skattevæsenet."

I bemærkningerne anførtes et stort antal eksempler, som skulle vise, at virkningen af forudbetaling i tilfælde af en indkomststigning ville blive en udjævning af skatten fra år til år uden at medføre nogen forskel af betydning med hensyn til den endelige samlede skat. Om den forskel, der var, udtaltes, at den „skyldes fortrinsvis tekniske årsager (50 kr.-intervaller og „spring“ i progressionsskalaen) samt for indtægter under kr. 12 000 de personlige fradragets indflydelse, men som det vil ses, er forskellen så lille, at den for statens vedkommende fuldtud opvejes dels derved, at skatten betales, medens den er erholdelig, dels derved, at den samlede indkomstmasse kan øges. For borgerens vedkommende vil eventuelle tab opvejes dels derved, at han slipper for det tyngende første skatteår, dels derved, at de skattemæssige virkninger af en given indkomststigning bliver overskuelige."

Ved 1. behandling erklærede *finansministeren*, at han ikke kunne gå med til lovforslaget, der efter hans opfattelse ikke kunne bruges som middel til at afbøde den merindkomstbeskatning det første år efter en indtægtsforøgelse, som den nuværende skattefradagsregel medfører. Ganske vist ville det i princippet være en fordel for en skatteyder at få adgang til at forøge sit skattefradrag ved at betale forskud på indkomstkatten i et år med indtægtsstigning, men det ville i praksis være meget vanskeligt for den enkelte skatteyder at finde ud af, om det kunne betale sig for ham at yde forskud, og hvilket beløb han i så fald skulle indbetale. Han skulle nemlig ikke alene først beregne, hvad forskellige mulige forskudsbeløb ville betyde for indkomstkatten for det kommende skatteår, men måtte også sætte sig ind i, hvorledes de forskellige forskudsbeløb og de dertil svarende skattebeløb ville påvirke beskatningen for de følgende skatteår. Dette ville være meget vanskeligt, navnlig fordi mange skatteydere ikke ved, hvorledes deres indtægt vil udvikle sig i de kommende år. I visse tilfælde ville der nok kunne opnås en udjævning, men i andre tilfælde kunne udsvingene i beskatningen blive større fra år til år, og i et meget stort antal tilfælde ville den enkelte skatteyder være ude af stand til at afgøre, hvad resultatet for hans vedkommende ville blive. Efter finansministerens opfattelse understregedes vanskelighederne ved at anvende lovforslagets regler af, at der ved de udregnede eksempler var regnet med, at forskudsbeløbet skulle modregnes i skatten for det følgende skatteår, mens lovforslaget selv bestemte, at forskud i størst muligt omfang skulle afskrives på allerede pålignede indkomstskatter. Hvadenten man anvendte den ene

eller den anden regel, ville vanskelighederne ved en beregning af et forskudsbeløb være lige store. Ministeren konkluderede i, at forslaget var uanvendeligt i praksis, og henviste til sine bemærkninger ved fremsættelsen af skattereformforslagene om overgang til skat ved kilden. Dette ville være en bedre løsning, hvorved den uforsvarlige merbeskatning af indtægtsforøgelsen ville bortfalde, uden at skattefradragets retten blev begrænset. Ministeren var bange for, at den tanke at lade skattemyndighederne rådgive skatteyderne ville kunne resultere i en strøm af protester, ja måske sagsanlæg, fra skatteydere, der havde haft uheldige erfaringer med deres forskud og derfor ønskede deres skat omberegnet flere år tilbage.

Som ordfører for forslagsstillerne imødegik *Poul Møller* (KF) finansministerens kritik af lovforslaget. Han afviste finansministerens henvisning til skat ved kilden, idet det drejede sig om hurtigt at få løst problemet om den stærke beskatning af indtægtsstigninger, og det kunne være år og dag, før en beskatning ved kilden kunne indføres. Han henstillede, at man lod et udvalg se på lovforslaget og herunder rette mulige fejl.

Hans Knudsen (S) afviste lovforslaget, der, som det forelå, ville kunne misbruges af den, der havde de nødvendige pengemidler til at forudbetale så meget, at indtægten for det kommende år gik så langt ned, at den blev skattefri. Dette ville få betydning for skatteydere, hvis skattepligt ophørte f. eks. på grund af udvandring. Iøvrigt ville den foreslåede ordning kun kunne udnyttes af de bedst stillede skatteydere, mens andre ikke ville være i stand til at præstere den nødvendige forskudsbetaling. Forslaget ville endvidere give anledning til store administrative vanskeligheder med hensyn til kontrollen med skattefradragene.

Anders Andersen (V) anbefalede lovforslaget.

Axel Sørensen (RV) mente, at det ville medføre stærkt forøget administration, og ville i stedet foretrække det af det radikale venstre i skattereformudvalget stillede forslag om 30 pct. fradrag af indtægtsforøgelser indenfor visse grænser. *Alfred Jensen* (DK) kunne ikke støtte lovforslaget, men anbefalede afskaffelse af skattefradragets retten. *Søren Olesen* (DR) tvivlede på, at forslaget kunne løse problemet om en rimelig beskatning af indtægtsforøgelser, man trængte mere til en forenkling af hele skattesystemet.

Lovforslaget henvistes efter 1. behandling til et udvalg, der ikke afgav betænkning om sagen.

42. Forslag til lov om ændringer i folkeforsikringsloven. (Til gennemførelse af 1. etape af en folkepensionsordning). (Af *Ragnhild Andersen*, *Alfred Jensen* og *Aksel Larsen*). [A. sp. 731].

FremSAT i folketinget 16/11 (F. sp. 1023). 1. beh. 23/11 (F. sp. 1167). Partiernes ordførere: Bundvad, Lorentzen, Poul Møller, Svend Jørgensen, Ragnhild Andersen og Søren Olesen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om folkepension m. fl. lovforslag. Betænkning (B. sp. 785) afgivet. 14/6. (Ordfører: Bundvad). 2. beh. 21/6 (F. sp. 5259).

Lovforslaget svarede ganske til det af forslagsstillerne i folketingetsåret 1954—55 fremsatte lovforslag med samme titel, og der kan om dets indhold m. v. henvises til årbog 1954—55, side 501—506. Det skal dog anføres, at de i lovforslaget omhandlede ydelser var forhøjet i forhold til det tidligere lovforslag under hensyn til de reguleringer af aldersrentens grundbeløb, tillæg og rådighedsbeløb, der var indtrådt pr. 1. april og 1. oktober 1955.

Ifølge den foreslåede ændring af folkeforsikringslovens § 39, stk. 1, skulle invaliderenten og folkepensionen fra 1. april 1956 udredes med følgende grundbeløb:

Til ægtepar, når begge opfylder betingelserne for at få invaliderente og folkepension	4 800 kr.
Til ægtepar, når kun de ene af ægtefællerne opfylder betingelserne	4 000 -
Til enlige personer	3 200 -

De pr. 1. april 1956 fastsatte grundbeløb skulle ifølge den foreslåede ændring af folkeforsikringslovens § 39, stk. 2, forhøjes således:

	pr. 1/4 1957 kr.	pr. 1/4 1958 kr.	pr. 1/4 1959 kr.	pr. 1/4 1960 kr.
Ægtepar	5 100	5 400	5 700	6 000
Ægtepar, hvoraf kun den ene af ægtefællerne opfylder betingelserne	4 250	4 500	4 750	5 000
Enlige	3 400	3 600	3 800	4 000

Ifølge forslaget skulle de i folkeforsikringslovens § 40 nævnte tillæg forhøjes således:

Invaliditetstillægget til	576	kr. årlig,
bistandstilægget	- 828	- - - og
plejetillægget	- 1 380	- - - .

Grundbeløbet for lommepenge til folkepensionister på kommunale alderdomshjem, jfr. folkeforsikringslovens § 54, skulle forhøjes til 444 kr. for enlige og det dobbelte for ægtepar.

Ved fremsættelsen af lovforslaget udtalte ordføreren for forslagsstillerne *Ragnhild Andersen* (DK), at den kommunistiske folketingsgruppe genfremsatte sit folkepensionsforslag, fordi den ikke var tilfreds med det socialdemokratisk-radikale forslag, som kort forinden var fremsat i folketinget af socialministeren.

Efter 1. behandling, hvorunder lovforslaget ikke opnåede tilslutning fra de øvrige partier, blev det henvist til det om socialministerens folkepensionsforslag nedsatte udvalg, der indstillede det kommunistiske forslag til forkastelse.

Ved 2. behandling nægtede folketinget med 128 stemmer mod 6 (DK) lovforslagets overgang til 3. behandling; 7 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

43. Forslag til lov om ændring i lov om afgift af motorkøretøjer m. v. (Af *Tholstrup, J. M. Pedersen og Viggo Starcke*). [A. sp. 859].

Fremsat mundtligt i folketinget ²⁹/₁₁ (F. sp. 1399). 1. beh. ⁸/₁₂ (F. sp. 1816). Partiernes ordførere: Kai Jensen, From, Poul Claussen, Skytte, Lynnerup Nielsen og Tholstrup. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Kai Jensen, Boye Hansen, Heising, Horn, Hans Knudsen, Kolbjørn, M. Larsen, Orla Pedersen, From [næstformand], Vagn Bro, Alfred Bøgh, Holmberg, Tholstrup [formand], Poul Claussen, Marie Antoinette von Lowzow, Reedtz-Thott og Skytte).

Lovforslaget gik ud på at give § 9 i lov nr. 135 af 28. april 1931 om afgift af motorkøretøjer m. v., jfr. lovbekendtgørelse nr. 123 af 23. marts 1932, følgende tilføjelse:

„Stk. 10. Den del af de i stk. 2 og 3 omhandlede midler, indgået efter 1. april 1955, som henstår ubenyttet ved et finansårs slutning, anbringes i rentebærende, børsnoterede værdipapirer.

Værdipapirerne kan realiseres, hvis vejfonden udover de løbende indtægter behøver likvide midler til afholdelse af vejudgifter.“

Som begrundelse herfor anførtes i bemærkningerne til lovforslaget:

„Der er i en årrække opkrævet mere i skat på motorkørslen, end der har været anvendt til vejformål. Det herved fremkomne overskud er hensat på den såkaldte *vejfond* for at være til rådighed, efterhånden som der bliver brug for pengene til det formål, hvortil de er opkrævet. Det drejer sig imidlertid kun om en postering på papiret, idet *pengene i realiteten er indgået i statskassen* og brugt til almindelige formål, og hvis det bliver nødvendigt at afholde større udgifter ved vejene, end de stadigt flydende indtægter kan dække, vil der kræves nye skatter eller afgifter.

Det foreslås, at *fremtidige motorskatter bindes*, så der kun kan trækkes på midlerne til de i lovgivningen angivne formål.

Meningen med at lade overskuddet på motorskatterne indgå i en særlig vejfond må være, at disse penge skal betragtes som beregnet for motorkørselens formål eller som de motorkørendes forudbetalte vejudgifter. — Det er derfor rimeligt, at midlerne — medens de opbevares — bliver *forrentet til fordel for vejfonden*.

Lovforslaget går derfor ud på, at der skal købes *rentebærende og sikre papirer* for overskuddet i fremtiden.“

Ved fremsættelsen af lovforslaget udtalte *Tholstrup* (DR) som ordfører for forslagsstillerne bl. a.:

„Vi må se den kendsgerning i øjnene, at pengene ikke er blevet bundet og ikke længere er tilstede, endsiges til disposition for ministeren for offentlige arbejder. Skulle der en dag pludselig blive brug for flere penge til vejformål end de løbende indtægter, måtte nye skatter udskrives.

I vort forslag ser vi bort fra de midler, der således er brugt, men vi vil gerne sikre, at de kommende afgifter går ind til det senere brug, hvortil de er bestemt i henhold til lovene. Vi må regne med, at den nuværende afgiftspolitik kan skifte, således at man erkender, at motorkørsel ikke længere er luksus, men et samfundsgode, der ikke skal lægges hindringer i vejen for ved høje afgifter. Det vil være rart at have nogle reserver at trække på, når vejprojekter skal gennemføres, hvortil de løbende indtægter ikke vil slå til.“

Ved 1. behandling gik *finansministeren* imod lovforslaget. Han kunne ikke se, at der var nogen rimelig begrundelse for, at vejfondens midler skulle anbringes på en særlig lovbestemt måde, og han anså forrentningsspørgsmålet for at være uden større betydning, da tinget år efter år skulle tage stilling til, hvor store beløb der skal stilles til rådighed for udførelse af vejarbejder. „Hertil kommer, at hele spørgsmålet om den fremtidige afgiftslovgivning for tiden er til overvejelse i finansministeriet og i ministeriet for offentlige arbejder, og det må derfor anses for rimeligt, at drøftelsen om vejfondens midler udsættes, indtil de reviderede motorafgiftsforslag foreligger i folketinget. Det vil ske lige i begyndelsen af det kommende år. Under hensyn hertil kan jeg ikke anbefale, at det foreliggende lovforslag nyder fremme.“

Også fra anden side fandt man det naturligt, at en mere indgående debat om vejfonden blev udskudt, indtil de af finansministeren bebudede lovforslag forelå.

Lovforslaget henvistes efter 1. behandling til et udvalg. Dette afgav ikke betænkning.

44. Forslag til lov om jordrente til staten. (Af *Oluf Pedersen, Søren Olesen og Viggo Starcke*). [A. sp. 1217].

Fremsat skriftligt i folketinget ²⁰/₁ (F. sp. 2307). 1. beh. ⁸/₂ (F. sp. 2621 og 2677). Partiernes ordførere: Holger Eriksen, Alfred Bøgh, Thestrup, Skytte, Alfred Jensen og Oluf Pedersen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om vurdering og beskatning til staten af faste ejendomme.

Lovforslaget var enslydende med et i samlingen 1954—55 fremsat forslag, der er omtalt i årbog 1954—55, side 512.

Ved fremsættelsen anførte *Oluf Pedersen* (DR) som ordfører for forslagsstillerne bl. a.:

„Vort forslag giver regler for vurdering på linie med det forslag, der udarbejdedes i grundskyldskommissionen, og efter dette udkast inddrages ikke blot hele den siden 1950 skete grundværdistigning, men også den da bestående grundværdi. For denne sidste inddragning foresloges dog særlige regler, indtil afløsning havde fundet sted.

Inddragningen af hele grundrenten er af stor betydning for adgangen til jord og ikke mindst for generationsskiftet indenfor landbruget, idet afløsningssummen kan bruges som udbetaling imod, at køberen fremover betaler fuld grundskyld, ligesom tilfældet er ved de bestående jordrentebud.

Bortset fra, at vi har foreslået *afløsningen gjort frivillig* og dækket den ved en tilsvarende *formueafgift*, og at vi foreslår at binde den indkomne grundskyld til anvendelse i form af *skattenedsættelser*,

følger vort forslags tekst og bemærkninger det i grundskyldskommissionen udarbejdede forslag.“

Ved lovforslagets 1. behandling, der foretoges sammen med 1. behandling af regeringens forslag til lov om vurdering og beskatning til staten af faste ejendomme, se side 95, udtalte *Holger Eriksen* (S):

„Man kan diskutere, om man skal inddrage værdistigningen fra vurderingen i 1950 eller fra den kommende vurdering i år. Det af det ærede medlem hr. Oluf Pedersen m. fl. fremsatte lovforslag holder på det første. Jeg indrømmer, at der er penge i det, mange penge, og jeg indrømmer også, at der med den angivne undtagelse, nemlig de tilfælde, hvor ejerskifte har fundet sted, vil være en vis rimelighed i det. Det vil imidlertid blive mødt med det modargument, at de pågældende grundejere hidtil kun har været interesseret i at slippe så billigt som muligt. Derfor har de klaget, når vurderingen efter deres mening var for høj, men aldrig, når den var for lav, og derfor behøver vurderingsprisen ikke at svare til værdien. Dette synspunkt kan ikke helt afvises. Der er formodentlig heller ikke tvivl om, at det ville medføre store tekniske vanskeligheder, hvis man skulle lade loven få tilbagevirkende kraft fra 1950, da vi havde den sidste vurdering.“

Alfred Bøgh (V) udtalte: „Forslaget adskiller sig fra regeringsforslaget derved, at det foreslår at give erstatning for de inddragne jordværdier. Dette sker ved ganske enkelt og ligetil at tage pengene fra formueejerne: 1 pct. årlig af alle formuer i 25 år. Hvor simpelt og ligetil! Hvilke konsekvenser dette vil få for opsparing og investering, forsøger man ikke at gøre rede for. Jeg anser det for spild af tid at gå nærmere ind på dette forslag. Det ville være til ubodelig skade for landet, hvis det blev gennemført.“

Heller ikke *Thestrup* (KF) kunne tilsige medvirken til forslagens gennemførelse; han fandt, at det var uden realitet, og at det var et forsøg på at føre en forældet teori ud i livet. Også det radikale venstres ordfører, *Skytte*, tog afstand fra lovforslaget, hvorimod *Alfred Jensen* (DK) stillede sig imødekommende, idet han udtalte: „... vi kan gå med til en sådan skatteforanstaltning; vi har bare een betingelse, og det er, at denne skat ikke bliver en skat på toppen af de andre skatter, men at man på andre områder sikrer en lettelse i beskatningen af befolkningen.“

Lovforslaget fik ligeledes støtte fra *Aage Fogh* (RV), der ikke var enig med sit partis ordfører (*Skytte*), han anså det dog ikke for at være gennemførligt i den foreliggende form, men erklærede sig villig til at forhandle om det for at nå frem til et acceptabelt resultat.

Ved forhandlingens slutning henvises lovforslaget sammen med regeringens lovforslag til et udvalg på 17 medlemmer. Dette udvalg afgav ikke betænkning om den pågældende sag.

45. Forslag til lov om ophævelse af omsætningsafgiften af tekstilvarer. (Af *Tholstrup*). [A. sp. 2071].

Fremsat mundtligt i folketinget $18/4$ (F. sp. 4290). 1. beh. $25/4$ (F. sp. 4409). Partiernes ordførere: Poul Hansen (Kalundborg), Alfred Bøgh, Weikop, Bertel Dahlgaard, Fuglsang og Tholstrup. Henvist til samme udvalg som forslag til folketingsbeslutning om ændring af omsætningsafgiften af manufakturvarer og beklædningsgenstande m. v. [af Weikop m. fl.].

Ifølge lovforslaget skulle de i § 13 i lov nr. 43 af 14. marts 1955 om forbrugsbegrænsende foranstaltninger omhandlede omsætningsafgifter af tekstilvarer samt de i § 14 i samme lov omhandlede dækningsafgifter bortfalde straks.

Som begrundelse herfor anføres i bemærkningerne til lovforslaget:

„De her omhandlede omsætningskatter på tekstilvarer har haft en uheldig virkning på prisniveauet og har på den måde medvirket stærkt til den utilfredshed med lønnens aftagende købekraft, som nylig gav sig udslag i en for den enkelte og for hele landet kostbar konflikt.

Det må være folketingets opgave at søge kronens købekraft bevaret. Dette kan bl. a. ske ved ophævelse af varefordyrende afgifter.

Med hensyn til dækning for de bortfaldne afgifter henvises til besparelser på statens udgifter.“

I overensstemmelse hermed udtalte *forslagsstilleren* ved fremsættelsen bl. a.:

„Ifølge loven udløber denne afgift om 11 måneder, men de uheldige virkninger, den hidtil har haft og fortsat vil have, må give store betænkeligheder med hensyn til dens fortsatte opretholdelse. Under de nylig stedfundne forhandlinger mellem arbejdsgivere og arbejdere har det tydeligt vist sig, at den slags kunstige prisforhøjelser, som tøjskatten er, har foranlediget arbejderne til at stille krav om lønforbedringer, som arbejdsgiverne på deres side ikke har ment at kunne imødekomme, fordi de både skulle give den rimelige andel i den tekniske fremgang og ovenpå dette dækning for alle de nye afgifter, som arbejderne må udrede af deres løn. Normalt skulle der jo være mulighed for lønforbedringer, efterhånden som teknikken skrider frem, således at arbejderne kan få deres rimelige og retmæssige andel i resultaterne af den tekniske fremgang. Arbejdsstandsningerne kunne sikkert have været undgået, hvis man havde lyttet til retsforbundets advarsler, da man gennemførte martsforliget i 1955 med alle de nye afgifter.

Arbejdsstandsningen blev bragt til ophør, men problemerne

består. Arbejderne har fået en beskedent lønforbedring, men har udtrykt frygt for, at hele denne forbedring og mere til vil smuldre væk igennem skatteforhøjelser og varefordyrelser, og klammer sig til det håb, at en lov om prisstop vil standse prisstigningerne. De har ikke turdet tro på muligheden af også at få gennemført et skattestop, siden de ikke har fremført dette krav.

Vi mener, at et prisstop ikke er nok til at skabe det arbejdshumør, som skal til for at give det, man kalder ro på arbejdspladserne. Der må prisnedsættelser til, således at arbejderen kan se, at det også kan gå den anden vej, altså den rigtige vej, så at pengene får større købekraft.“

Finansministeren indskrænkede sig ved lovforslagets 1. behandling til at udtale:

„Det spørgsmål, som dette lovforslag omhandler, behandles allerede i et folketingsudvalg, og da vi er midt i forhandlingerne dér, vil jeg finde det rimeligt, at man fortsætter disse drøftelser. Jeg finder derfor ikke grund til at tage stilling til lovforslaget her i dag.“

Udenfor forslagsstillerens eget parti mødte lovforslaget kun tilslutning hos kommunisterne, hvis ordfører anbefalede det til vedtagelse.

Ordførerne for de øvrige partier mente ligesom finansministeren, at man måtte fortsætte de forhandlinger, som var i gang angående tøjskatten.

Det udvalg, hvortil forslaget henvistes, afgav ikke betænkning om det.

46. Forslag til lov om ændringer i lov om byggeri med offentlig støtte. (Af *Paabøl*). [A. sp. 2113].

Fremsat mundtligt i folketinget $\frac{4}{5}$ (F. sp. 4521). 1. beh. $\frac{17}{5}$ (F. sp. 4838). Partiernes ordførere: Carl P. Jensen, Paabøl, Thestrup, Kirsten Gloerfelt-Tarp, Alvilda Larsen og Søren Olesen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Carl P. Jensen, Einer-Jensen, Poul Hansen (Svendborg), Horn, Kjældgaard, Holger Larsen, Axel Ivan Pedersen, Paabøl [formand], N. Chr. Christensen, Jensen-Broby, Thisted Knudsen, Lorentzen, Thestrup [næstformand], Aksel Møller, Adolph Sørensen, Kirsten Gloerfelt-Tarp og Bertel Dahlgaard).

Lovforslaget, der tilsigtede indenfor rammerne af det i lov nr. 107 af 14. april 1955 om byggeri med offentlig støtte fastsatte samlede udlånsbeløb at *overføre midler fra det sociale*

byggeri efter lovens kap. II til det private byggeri efter kap. V A., gik ud på foretagelse af følgende ændringer i ovennævnte lov:

1. I lovens § 17, stk. 1, der fastsætter, hvilken andel af det samlede rådighedsbeløb der kan stilles til rådighed for det sociale byggeri, foresloges satsen „50 pct.“ ændret til: „25 pct.“.

2. For at der ikke skulle ske for store indskrænkninger i det egentlige sociale byggeri, var der til § 17 foreslået tilføjet følgende nye stk. 3: „Rådighedsbeløbet anvendes fortrinsvis til bevilling af lån til byggeforetagender, hvori der indrettes lejligheder til den mindstbemidlede del af befolkningen, jfr. § 18.“

3. I lovens § 31, der omhandler lån til parcel- og rækkehusbyggeri for mindre bemidlede, var stk. 4, som har følgende indhold: „Indenrigs- og boligministeren kan med tilslutning af folketingets finansudvalg træffe bestemmelse om, at en del af det i stk. 1 nævnte rådighedsbeløb overføres til anvendelse til byggeri i medfør af kapitel V og VI“, foreslået ændret således, at ordene „kapitel V og VI“ erstattes med: „kapitel II, V og VI“.

4. I lovens § 35, stk. 1, der fastsætter, hvilken del af rådighedsbeløbet der kan stilles til rådighed for det private byggeri, var det foreslået at ændre satsen „27½ pct.“ til: „52½ pct.“

5. For at de til kap. V overførte midler, der eventuelt ikke måtte blive opbrugt til byggeri efter kap. V A., skulle kunne overføres til byggeri efter kap. V B., stilledes følgende forslag om en ny formulering af § 35, stk. 3: „I det omfang der ikke overfor boligministeren er fremsat begæring om reservering af lånemidler i medfør af afsnit A, og i det omfang der ikke er anvendelse for beløbet til byggeri efter afsnit B i nærværende kapitel, kan boligministeren med tilslutning af folketingets finansudvalg træffe bestemmelse om, at en del af det i stk. 1 nævnte rådighedsbeløb overføres til anvendelse til byggeri i medfør af kapitel II og IV.“

Overførsel kan indenfor hvert finansår tidligst ske 4 måneder før finansårets udløb, og til kapitel II kan højst overføres beløb svarende til 25 pct. af de i § 1, stk. 1, fastsatte rådighedsbeløb.“

Den gældende formulering indeholder kun bestemmelse om, at ministeren med tilslutning af finansudvalget kan træffe

bestemmelse om, at en del af det i paragraffens 1. stykke nævnte rådighedsbeløb overføres til anvendelse til byggeri i medfør af kapitel IV.

6. Med det formål at ophæve den i § 36, stk. 1, indeholdte begrænsning af etagebyggeri efter kap. V A. til byggeforetagender på ikke over 36 lejligheder foresloges stykket affattet således: „Lån kan ydes til nyopførte etageejendomme, såfremt bruttoetagearealet af de enkelte lejligheder i byggeforetagendet ikke overstiger 110 m².“

7. For at undgå statens medvirken ved finansiering af luksusbetonet byggeri og af bebyggelser på dyre grunde foresloges føjet som nyt punktum til § 36, stk. 5, følgende bestemmelse: „Statslån til en- og tofamilieshuse kan dog ikke overstige 25 000 kr. pr. lejlighed.“

8. Til § 37, stk. 1, foresloges føjet følgende nye punktum: „Reservering af lånemidler sker efter boligministerens nærmere bestemmelse kvartalsvis under hensyntagen til bestemmelsen i § 2, stk. 1, første punktum.“ Ved den foreslåede tilføjelse tilsigtedes en udjævning af byggerytmen.

9. Da den i loven fastsatte frist for påbegyndelse af byggeriet af forslagsstilleren er anset for at være for kort for etagebyggeriets vedkommende, foresloges i § 37 som nyt stk. 2 indsat følgende bestemmelse: „Byggearbejderne skal påbegyndes inden 2 måneder efter datoen for reserveringen af lånemidler, idet reserveringen ellers bortfalder. For etageejendomme er fristen for byggearbejdernes påbegyndelse dog 4 måneder. Boligministeren kan i særlige tilfælde forlænge de nævnte frister.“

Om baggrunden for lovforslaget anførtes i de ledsagende bemærkninger bl. a.:

Begrundelsen for det foreliggende forslag er den overmåde store interesse, der har været for det private byggeri efter kap. V A., hvilket formentlig ikke var forudset ved lovens tilblivelse, og endvidere at byggeri efter kap. V A. er den for staten billigste og fordelagtigste form for udlån til boligbyggeri, hvorved kan anføres, at der ved byggeri efter kap. V A. ikke ydes driftstilskud eller huslejetilskud af nogen art, at størrelsen af det gennemsnitlige udlån pr. lejlighed eller parcelhus er væsentlig mindre ved byggeri efter kap. V A. end ved det sociale byggeri — i 1954 endda kun halvt så stort —,

- at lånene i henhold til kap. V A. amortiseres på 35 år, medens lånene til det sociale byggeri er afdragsfri indtil 1971 og først derefter afdrages over 45 år,
- at der ved hvert ejerskifte ved byggeri efter kap. V A. betales et afdrag på 10 pct. af statslånet samt
- at udlån efter kap. V A. må siges at være den sundeste form for finansiering af byggeri, idet bygherren selv skal præstere 25 pct. af vurderingssummen.

Allerede som følge af den mindre lånestørrelse pr. lejlighed i kapitel V A.-byggeriet vil der — indenfor samme udlånsbeløb — kunne opføres væsentligt flere, efter forholdene i 1954 endda ca. dobbelt så mange, lejligheder og parcelhuse efter kap. V A. som efter kap. II (det sociale byggeri). Såfremt boligstøttelovgivningen fortsættes over en længere periode, er forholdet endnu grellere, idet udlånene til byggeri efter kap. V A. på grund af den kortere afdrags- tid og ejerskifteafdrag amortiseres dobbelt så hurtigt som efter kap. II. De derved indkomne beløb vil derefter kunne anvendes til nyt byggeri, hvilket igen vil sige, at der over lang sigt formentlig vil kunne opføres 3—4 gange så mange lejligheder efter kap. V A. som efter kap. II for det samme udlånsbeløb.

Ved 1. behandling blev lovforslaget afvist af *boligministeren* under henvisning til såvel politiske som sociale, erhvervsmæssige og beskæftigelsesmæssige hensyn. Angående de politiske hensyn understregede ministeren, at byggestøtteloven af 14. april 1955 var et led i et politisk forlig, der foruden spørgsmålet om byggestøtten også omfattede huslejelovgivningen. Vedrørende de sociale hensyn udtalte han, at „de udlejningsvilkår, som kapitel V A.-byggeriet kan byde sine lejere, er altfor byrdefuldt til, at den jævne befolkning kan bære det. Huslejen i byggeriet efter kapitel V A. ligger oppe på omkring 50 kr. pr. m² etageareal, medens lejen i det sociale byggeri gennemsnitlig er ca. 30 kr. . . . Endvidere er der de erhvervsmæssige hensyn. . . . Man kan ikke fra lovgivningsmagts side det ene øjeblik proklamere, at statens støtte skal tilrettelægges med henblik på en stabil byggerytme og med henblik på billiggørelse og rationalisering, og så det næste øjeblik give sig til at ændre de vilkår, som byggeriet med rette havde indstillet sig på skulle gælde over en længere årrække.“ Endelig fandt ministeren ud fra beskæftigelsesmæssige hensyn lovforslaget uheldigt, idet det havde vist sig, at kap. V A.-byggeriet havde en tendens til at koncentrere sig i hovedstadsområdet, skønt tanken med denne låneordning havde været, at den navnlig skulle kunne udnyttes af de mindre mestre og især ude i landet.

Forslagsstilleren, der også talte som ordfører for venstre, oplyste, at mens lovforslaget på kortere sigt tilsigtede at skaffe midler til byggeriet efter kap. V A., var formålet i det noget længere løb at

få skabt et 3.-prioritetsinstitut til fremme af det private boligbyggeri, mens det endelige mål efter partiets opfattelse måtte være en afvikling af boligstøttelovgivningen.

Carl P. Jensen (S) udtalte, at skulle der i det hele taget ske noget som helst i retning af ændringer i den nugældende lov, havde også socialdemokratiet en ønskeseddel parat, hvorpå bl. a. var et ønske om en sådan fordeling af midlerne, at der kunne opføres flere boliger for enlige.

Thestrup (KF), der sympatiserede med tanken om statsfinansieringens afløsning med privat finansiering og fandt kap. V A.-byggeriet egnet som en overgangsform, udtalte: „Men når jeg har givet den ærede forslagsstiller medhold i disse principielle betragtninger, må jeg til gengæld give udtryk for betænkeligheder såvel med hensyn til de nærmere regler, hvorved han søger disse principper gennemført, som med hensyn til tidspunktet, da dette tænkes gjort. Jeg er således bange for, at vi ved at overføre en så stor del af byggeriet til kapitel V A., som foreslået koncentrerer for meget af det samlede byggeri i København og navnlig i Københavns omegn. Jeg er også bange for, at vi, hvis vi overfører mere af byggeriet til kapitel V A. end angivet i loven, kommer til at have regler, der bedre end de nuværende giver mulighed for at sikre byggerytmen.“

Kirsten Gloerfelt-Tarp (RV) fandt ikke, at der var indtruffet nye, ekstraordinære omstændigheder af en sådan karakter, at de begrundede så gennemgribende ændringer i en for blot et år siden gennemført 4-årig plan. *Alvida Larsen* (DK) udtalte, at kommunisterne nok var tilhængere af en revision af boligstøtteloven, men det var med helt andre formål, hvorfor hun ikke kunne stille sig velvillig overfor lovforslaget. *Søren Olesen* (DR), der heller ikke kunne anbefale, fandt, at man snarere burde formindske statsfinansieringen end foretage en overflytning indenfor statsfinansieringens område.

Lovforslaget henvistes på forslag af forslagsstilleren til et udvalg, der dog ikke nåede at afgive betænkning.

47. Forslag til lov om afvikling af told. (Af *Viggo Starcke*). [A. sp. 2095].

Fremsat mundtligt i folketinget $\frac{4}{5}$ (F. sp. 4516). 1. beh. $\frac{14}{5}$ (F. sp. 4665). Partiernes ordførere: Harald Nielsen, Bertel Dahlgaard og Viggo Starcke. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Lars P. Jensen, Einer-Jensen [formand], Poul Hansen (Grenaa), Peter Kristensen (Aalborg) [næstformand], Viola Nørløv, Lars M. Olsen, Hans Rasmussen, Robert Sørensen,

Harald Nielsen, Thorkil Kristensen, Peter Larsen, Anker Lau, Ellen Poulsen, Poul Møller, Aksel Møller, Weikop og Bertel Dahlgaard).

Lovforslaget havde følgende indhold:

I de toldbeløb, som i henhold til lov nr. 108 af 29. marts 1924 om toldafgifterne m. m., jfr. lovekendtgørelse nr. 171 af 11. maj 1928 med senere ændringer, skal svares af indførte varer, foretages i tiden 1. april 1957—31. marts 1961 et fradrag som anført i nedenstående skala.

I tiden	$\frac{1}{4}$ 1957— $\frac{31}{3}$ 1958	fradrages.....	20	pct.	af	beløbet
- —	$\frac{1}{4}$ 1958— $\frac{31}{3}$ 1959	—	40	—	-	—
- —	$\frac{1}{4}$ 1959— $\frac{31}{3}$ 1960	—	60	—	-	—
- —	$\frac{1}{4}$ 1960— $\frac{31}{3}$ 1961	—	80	—	-	—

Fra 1. april 1961 bortfalder al betaling af told.

I bemærkningerne til lovforslaget hedder det:

„Gennemførelsen af nærværende lovforslag om afvikling af told vil billiggøre varerne og dermed forøge erhvervenes konkurrenceevne samt højne lønnens købekraft. Tolden på importvarer aftrappes efter forslaget over en 5-årig periode, således at en femtedel af de beløb, der efter den gældende lov skal svares, fradrages fra 1. april 1957, to femtedele efter 1. april 1958 og således videre, indtil al betaling af told kan bortfalde fra 1. april 1961.“

Finansministeren tog ved 1. behandling afstand fra lovforslaget og henlede bl. a. opmærksomheden på, at man netop var ved at afslutte de forhandlinger, der gennem nogle måneder havde været ført i Genève om gensidig toldnedsættelse. „Det har her — ikke uventet desværre — påny vist sig, at man fra de såkaldte lavtariflande ikke er i stand til at trænge igennem med sine ønsker om toldnedsættelser. Vore toldsatser er gennemgående så lave, at vi ikke kan opnå væsentlige indrømmelser fra andre lande ved at tilbyde de danske satser yderligere nedsat eller bundet. Jeg tror ikke, at Danmark har en sådan styrke i den internationale økonomi, at vi har råd til at udføre et sådant solonummer, som dette lovforslag er udtryk for, og jeg må derfor fraråde det høje ting at søge det gennemført.“

Harald Nielsen (V) gjorde gældende, at lovforslaget var formet uden virkelighedssans og uden sans for de politiske muligheder. Venstre så gerne toldbyrderne lettet og ville arbejde for skabelsen af et fællesnordisk marked. „At afskaffe al told mellem Nordens lande, at gøre Norden til eet stort frit samhandlende område, det er et stykke frihandelspolitik, som der skulle være praktiske og politiske muligheder for at realisere. Lad os samle kræfterne herom — det kan

der dog måske komme noget ud af, hvad der næppe kan af det ærede medlem hr. Viggo Starckes lovforslag; men vi er naturligvis villige til at drøfte det i et udvalg, hvis det ærede medlem ønsker et sådant nedsat.“

I overensstemmelse hermed udtalte *Bertel Dahlgaard*:

„Jeg ved ikke, om den ærede forslagsstiller er helt klar over, at hvis dette lovforslag gennemføres, ville man i samme øjeblik slå de fællesnordiske bestræbelser for at skabe et fællesnordisk marked i stykker. Betingelserne for at skabe et sådant fællesnordisk marked er, at de tre skandinaviske lande samtidig når til enighed om fællesskab med hensyn til forholdene for varerne udadtil, hvadenten det nu for visse varer bliver toldfrihed udadtil eller for visse andre varer enighed om ensartede todsatser udadtil. Det foreliggende lovforslag er efter vort skøn et slag i ansigtet på det arbejde, der foregår med hensyn til at tilvejebringe det nøjest mulige nordiske økonomiske samarbejde — og det kan vi selvfølgelig ikke række hånd til.“

Disse synspunkter blev imødegået af *forlagsstilleren*, som bl. a. udtalte:

„Jeg kan ikke se rettere, end at det virker som en åben og fremstrakt hånd, at man åbner det danske marked i Danmarks interesse og i andre landes eksportinteresse. Dette er det mest konstruktive og det stærkeste bidrag til det nordiske samarbejde, der overhovedet kan ydes. Det er et forslag, som bevarer Danmarks frie suverænitet, hvorimod et nordisk samarbejde, som skal sigte på at opnå fastlåse sats, der eventuelt skal være ens i de forskellige lande, ville medføre, at man afskrev en del af Danmarks suverænitet og frihed på dette område. Hvis man skal være ærlig, må man vist indrømme, at det afgjort vil betyde toldforhøjelser på en lang række områder i forhold til de nuværende danske sats, hvilket den højtærede finansminister da også tidligere har bebudet.“

Lovforslaget henvistes til behandling i et udvalg. Dette afgav ikke betænkning.

C.

Andre sager.

I. Folketingsbeslutninger.

1. Folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af den i Genève den 19. september 1949 vedtagne internationale færdselskonvention. (Justitsminister *Hans Hækkerup*). [A. sp. 737. — C. sp. 27].

Fremsat skriftligt i folketinget ²³/₁₁ (F. sp. 1162). 1. beh. ²⁹/₁₁ (F. sp. 1408). Partiernes ordførere: Horn, Helga Pedersen, Ninn-Hansen, A. C. Normann, Lynnerup Nielsen og Tholstrup. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Victor Gram, Jens Hansen, Heising, Horn, Kai Jensen, Wiggo Larsen, Chr. Rasmussen, Ravn [formand], Helga Pedersen, Vagn Bro, From, Holmberg, Tholstrup, Ninn-Hansen, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Marie Antoinette von Lowzow og A. C. Normann [næstformand]). Betænkning (B. sp. 159) afgivet ⁹/₁₂. (Ordfører: Victor Gram). 2. (sidste) beh. ¹⁴/₁₂ (F. sp. 2018).

Folketingsbeslutningen har følgende ordlyd:

„Folketinget meddeler sit samtykke til ratifikation af den i Genève den 19. september 1949 vedtagne internationale færdselskonvention, dog således, at der ved ratifikationen tages forbehold om, at konventionens anneks 1 ikke skal være gældende for Danmark.“

Den 24. april 1926 blev der i *Paris* indgået en *international konvention om kørsel med motorkøretøjer*. Konventionen tiltrådtes af alle europæiske stater og en del lande udenfor Europa; U.S.A. og flertallet af de sydamerikanske stater sluttede sig

dog ikke til overenskomsten. Konventionen blev ratificeret af Danmark den 12. februar 1930, jfr. bekendtgørelse nr. 241 af 9. august 1930.

I årene efter den anden verdenskrig er der sket en kraftig udvikling af den internationale vejtrafik som følge af den stadig voksende kørsel med motorkøretøjer. Også den tekniske udvikling vedrørende motorkøretøjers indretning og anvendelse har skabt problemer, som ikke har kunnet finde en tilfredsstillende løsning under Pariserkonventionen. Som følge heraf tog De Forenede Nationer i 1948 initiativet til at sammenkalde en konference med verdensomfattende deltagelse med det formål at udarbejde en ny international konvention om færdsel, der kunne medvirke til at sikre, at den internationale trafik afvikles så gnidningsfrit og sikkert som muligt, og til iøvrigt at lette samkvemet mellem landene. Efter længere tids forhandlinger opnåedes enighed om en *konvention*, der blev underskrevet i Genève den 19. september 1949 af repræsentanter for 20 stater, deriblandt Danmark.

I henhold til artikel 30 ophæver og afløser konventionen i forholdet mellem de kontraherende stater Pariserkonventionen.

Konventionens indhold.

Kapitel I indeholder de almindelige bestemmelser. I artikel 1 fastslås konventionens hovedprincip, hvorefter *de kontraherende parter tillader international færdsel på deres veje på de i konventionen omhandlede betingelser.*

Det følger af artiklens stk. 2, at konventionen ikke er til hinder for at stille krav udover konventionen til den nationale trafik, der nærmere afgrænses i denne bestemmelse. Det er således ikke stridende mod konventionen, at dansk lovgivning indeholder videregående bestemmelser end de i konventionen indeholdte, men sådanne bestemmelser kan, som der nærmere redegøres for i det følgende, kun i et vist omfang gøres gældende overfor udenlandske køretøjer, der kommer her til landet.

Efter artikel 5 hjemler konventionen dog ikke adgang til befordring af personer for betaling eller befordring af varer

udover den personlige bagage, der medføres af de personer, som befordres med køretøjet.

De egentlige færdselsregler findes i *kapitel II*. Det fremgår af artikel 6, at de kontraherende stater er forpligtet til at træffe formålstjenlige foranstaltninger for at tilsikre overholdelsen af disse regler. Det er således en forudsætning for Danmarks tiltræden af konventionen, at dansk lovgivning om færdsel indeholder regler, der dækker kapitel II. Derimod er konventionen ikke til hinder for, at der herudover fastsættes yderligere færdselsregler, der også kan kræves overholdt af udlændinge.

Kapitel III indeholder bestemmelse om indførelse af en række færdselstavler og -signaler.

Derudover har Danmark ved underskrift af protokol af 16. september 1950 påtaget sig at søge afmærkningen udført i overensstemmelse med den ved protokollen fastsatte *internationale afmærkning*. Ministeriet for offentlige arbejder har den 1. juli 1955 udsendt en bekendtgørelse om vejafmærkning m. v. hvorved konventionens og protokollens krav opfyldes.

I *kapitel IV* træffes bestemmelse om motorkøretøjers og påhængsvognes registrering, mærkning og indretning. De nærmere krav til køretøjernes tekniske indretning indeholdes i annek 6 til konventionen, hvortil der henvises i artikel 22, stk. 2. Danmark er efter konventionen ikke forpligtet til at tillade indkørsel af udenlandske køretøjer, der ikke opfylder konventionens bestemmelser. Såfremt den nationale lovgivning indeholder videregående regler end konventionens, vil disse på den anden side ikke kunne gøres gældende overfor udenlandske køretøjer. Dette er udtrykkeligt fastslået i § 14, stk. 1, i færdselslov nr. 153 af 24. maj 1955.

Kapitel V giver regler for, under hvilke vilkår de kontraherende lande skal give førere af motorkøretøjer fra andre lande adgang til at føre motorkøretøj på deres eget territorium. Som hovedregel gælder det, at der ikke kan stilles krav om undersøgelse af en førers færdighed til at føre motorkøretøj, når han enten er i besiddelse af *internationalt førerbevis*, udfærdiget i overensstemmelse med annek 10, eller *nationalt førerbevis*, udfærdiget i overensstemmelse med annek 9.

Tekniske forskrifter for indretning af cykler indeholdes i *kapitel VI*.

Endelig indeholder *kapitel VII* en række bestemmelser om konventionens underskrift, ratifikation og ikrafttræden, om ændringer og opsigelse samt om tvistigheder, der efter artikel 33 henvises til Den Mellemlfolkelige Domstol.

Som anført i betænkningen angående revision af færdselsloven og loven om motorkøretøjer, side 10, tog de danske delegerede ved konventionens underskrift i 1949 i medfør af artikel 2, stk. 1, forbehold overfor bestemmelsen om, at cykler med hjælpemotor på under 50 cm³ ikke skal betragtes som motorkøretøjer, og dette forbehold burde iflg. bemærkningerne til forslaget efter justitsministeriets opfattelse opretholdes ved ratifikationen, idet færdselslovens § 2, III, som en betingelse for at lade reglerne om cykler gælde for cykler med hjælpemotor kræver, at motoren ikke kan fremdrive cyklen med større hastighed end 30 km i timen ad vandret vej. Det er justitsministeriets erfaring, at cykler med hjælpemotor med en cylinderkapacitet på indtil 50 cm³ er i stand til at opnå en væsentlig større hastighed, hvorfor det ikke kan tilrådes at antage konventionens kriterium i denne henseende. Som det endvidere er anført i nævnte betænkning, er man ikke ved at tage forbehold overfor anneks I afskåret fra nationalt at fritage cykler med mindre hjælpemotor for motorkøretøjsreglerne.

Konventionens ratifikation.

Det har hidtil været en forudsætning for, at Danmark kunne ratificere konventionen, at dansk lovgivning på en række punkter blev bragt i overensstemmelse med konventionen. Det for folketinget i efteråret 1954 fremsatte forslag til en *færdselslov* blev derfor udarbejdet med hensyntagen til konventionens bestemmelser, og efter at dette forslag var ophøjet til lov som færdselslov nr. 153 af 24. maj 1955, var forudsætningerne for ratifikation af konventionen opfyldt.

Ifølge en meddelelse fra generalsekretæren for De Forenede Nationer er konventionen efter de i dens artikel 29 indeholdte regler trådt i kraft den 26. marts 1952. Den var i november 1955

ratificeret af følgende lande: Amerikas Forenede Stater, Australien, Belgien, Cuba, Czekoslovakiet, Frankrig, Grækenland, Holland, Israel, Italien, Luxembourg, Monaco, Philippinerne, Sverige, Den sydafrikanske Union, Syrien, Vatikanstaten og Viet-Nam. I Norge var den gældende færdselslov foreslået ændret med henblik på en ratifikation af konventionen.

Ved fremsættelsen af forslaget til folketingsbeslutning anførte *justitsministeren* bl. a.:

„Konventionen er blevet til på initiativ af De Forenede Nationer, der i 1948 sammenkaldte til en konference for at søge at udbygge de internationale regler på færdselsområdet. Det har for Danmark været en selvfølge, at man måtte deltage i disse forhandlinger, idet man i høj grad måtte se med sympati på bestræbelserne for at opnå en vis *retshenhed mellem landene i trafikreglerne*. Det var derfor også naturligt, at justitsministeriet, da konventionen var underskrevet i 1949, nedsatte et udvalg, som skulle udarbejde udkast til en ny færdselslov og herunder bl. a. skulle tage de nye internationale regler i betragtning. Resultatet af dette udvalgs arbejde blev forelagt dette høje ting i sidste folketingssamling og gennemført ved vedtagelsen af færdselsloven af 24. maj 1955. Som der nærmere er redegjort for i bilaget, har man fra dansk side dels ved loven og dels ved de administrative bestemmelser, der er udsendt i tilslutning til loven, bragt den danske lovgivning således i overensstemmelse med konventionen, at *forudsætningen for ratifikation er tilstede*.

Der er for mig ingen tvivl om, at man ved gennemførelsen af denne internationale aftale har nået et resultat, der er af væsentlig betydning for det internationale samkvem. For det første er det af stor betydning for færdselssikkerheden, at visse grundlæggende principper om, hvorledes de vejfarende skal færdes, fastlægges på internationalt plan. Det er indlysende, at enhver afvigelse i færdselsreglerne mellem landene indebærer en risiko for færdselsulykker i den internationale trafik. De bestemmelser, der indeholdes i konventionens kapitel 2, er ganske vist kun et skridt i denne retning, idet det ikke har været muligt at gennemføre ensartede regler i alle detaljer. Men det er min tro, at der ved disse regler er nået et betydningsfuldt resultat, som dels vil få umiddelbar betydning for trafikken og dels vil kunne danne grundlag for yderligere bestræbelser i retning af gennemførelse af ensartede regler.

Men også på et andet væsentligt område betyder konventionen et fremskridt, idet den medfører en betydelig lettelse i det internationale samkvem.“

Forslaget mødte i folketinget tilslutning fra alle sider. Det henvises efter 1. behandling til et udvalg, der enstemmigt indstillede det til vedtagelse i den foreliggende affattelse.

Ved sagens 2. (sidste) behandling anførte udvalgets *ordfører* bl. a.: „Udvalget har holdt to møder og har herunder haft et samråd med justitsministeren til drøftelse af forskellige spørgsmål. Et af de problemer, man særlig har drøftet med den højtærede justitsminister, er spørgsmålet om udstedelse af *carnet* i forbindelse med kørsel i udlandet, idet udvalget fandt det ønskeligt, om man kunne finde frem til en forenklet fremgangsmåde ved udstedelse af sådanne *carnets* , der jo virker som en toldgaranti, og om man eventuelt også kunne nå frem til en længere gyldighed for disse *carnets* . Det er et spørgsmål, som ikke direkte omhandles i selve færdselskonventionen, et spørgsmål, som heller ikke direkte henhører under justitsministeren, men justitsministeren har velvilligt lovet at henlede finansministerens opmærksomhed på udvalgets synspunkter denne sag vedrørende.“

Forslaget vedtoges enstemmigt.

2. Folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af en international overenskomst vedrørende dannelsen af et europæisk selskab til fællesindkøb af jernbanemateriel, undertegnet i Bern den 20. oktober 1955. (Minister for offentlige arbejder *Lindberg*). [A. sp. 1633. — C. sp. 195].

Fremsat skriftligt i folketinget ²²/₂ (F. sp. 3029). 1. beh. ²/₃ (F. sp. 3379). Partiernes ordførere: Jens Hansen, Thisted Knudsen, Bøgholm, Steen, Alfred Jensen og J. M. Pedersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Jens Hansen, Brodthagen [formand], Heising, Horn, Peter Jørgensen, M. Larsen, Th. Mikkelsen, Ravn [næstformand], Henry Hansen, Holmberg, Kr. Juul, Thisted Knudsen, Peter Larsen, Bøgholm, Foss, Jørgen Jørgensen (Ullerup) og Steen). Betænkning (B. sp. 387) afgivet ²¹/₃. (Ordfører: Jens Hansen). 2. (sidste) beh. ²³/₃ (F. sp. 3947).

Ved beslutningen meddeler folketinget sit samtykke til, at Danmark ratificerer den i Bern den 20. oktober 1955 undertegnede overenskomst vedrørende dannelsen af et europæisk selskab til fællesindkøb af jernbanemateriel („Eurofima“).

Gennem flere år har den internationale jernbaneunion arbejdet med planer om oprettelse af en europæisk central for

fælles indkøb af jernbanemateriel med det formål for øje at øge mulighederne for *produktion i større serier* og derigennem opnå lavere priser, samtidig med at fabrikanterne opnår fordelene ved *en jævnere flydende strøm af ordrer*. Som følge af de vanskeligheder, banerne i mange lande har ved at opnå lån eller bevillinger til sådanne indkøb, udvidedes planerne senere under medvirken af den europæiske trafikministerkonference til at omfatte *et selskab ikke alene til indkøb, men også til finansiering af materiel*.

Som resultat af arbejdet undertegnede jernbanestyrelserne i 14 europæiske lande, hvoriblandt Danmark, den 30. september 1955 i London en overenskomst om dannelsen af et sådant finansieringsselskab, „*Eurofima*“, i form af et aktieselskab med en aktiekapital på 50 000 000 schweiziske francs, hvoraf Danmark indskyder 100 000 francs, medens de samme landes regeringer i Bern den 20. oktober 1955 undertegnede en konvention om regeringernes bistand til selskabets virksomhed.

Herefter er det hensigten, at hvert land årlig skal give meddelelse til selskabet om, hvilket materiel det i det kommende år ønsker indkøbt gennem selskabet, hvorefter dette indenfor rammerne af sine lånemuligheder sammenstiller ordrene og udbyder dem i *international licitation*. Hvert land kan derefter enten betale det pågældende materiel kontant eller i afdrag eller overtage det på grundlag af en leje-salgskontrakt.

Ved overvejselen af, i hvilket omfang Danmark skal benytte sig af sin adgang til at foretage indkøb gennem selskabet, vil der selvsagt blive taget fornødent *hensyn til dansk industri og beskæftigelse*, og speciel bevillingsmæssig tilslutning vil blive indhentet i hvert enkelt tilfælde, men det må samtidig tages i betragtning, at statsbanerne vil kunne forbedre deres økonomi ved at foretage nyanskaffelser og dermed sammenhørende udrangering af gammelt materiel i større omfang, end både de nuværende bevillinger og den danske industris kapacitet gør det muligt.

Artiklerne 1 og 4 i konventionen omhandler regeringernes bistand ved stiftelsen af selskabet og dets senere virksomhed.

Artikel 2 omhandler forholdet mellem statutterne og de enkelte landes lovgivning samt regler for ændring af statutterne.

Artikel 3 indeholder bestemmelse om, at selskabet forbliver ejer af materiellet, til vedkommende land har betalt det fuldt ud.

Artikel 5 indeholder bestemmelser om statens garanti for de af dens baner indgæede forpligtelser.

Artikel 6 omhandler eventuel oprettelse af filialer af selskabet og dets pligt til at aflægge årlig beretning til regeringerne.

Artikel 7 indeholder bestemmelse om, at banerne ikke ved anskaffelse af materiel gennem selskabet vil blive pålagt told eller skatter i større omfang end ved anskaffelse af materiellet direkte fra fabrikanterne. I en tillægsprotokol omhandles de skattefordele, der tilstås af Schweiz, hvor selskabet får sit sæde.

Artiklerne 8 og 9 indeholder bestemmelser om regeringernes bistand til de i forbindelse med selskabets virksomhed hørende import-, eksport- og valutaforretninger.

Artikel 10 indeholder bestemmelse om, at der skal optages forhandling mellem regeringerne, hvis der skulle opstå vanskeligheder hidrørende fra lovgivningen i et medlemsland.

Artiklerne 11, 12 og 13 omhandler nye regeringers tilslutning til konventionen og regeringers tilbagetræden indenfor selskabets levetid (der foreløbig er sat til 50 år).

Artikel 14 fastsætter, at tvister om konventionen afgøres af den internationale domstol i Haag.

Artiklerne 15, 16 og 17 omhandler konventionens ikrafttræden og ratifikation.

Overenskomsten er udfærdiget på fransk, tysk og italiensk.

Ved fremsættelsen af forslaget anførte *ministeren for offentlige arbejder* bl. a.:

„Ved overvejelsen af, hvorvidt Danmark burde gå ind i „Eurofima“, har det været afgørende, at *statsbanernes materiel efterhånden er temmelig forældet*. Medens for Vesteuropa som helhed 27 pct. af godsvognene er over 40 år gamle, er det tilsvarende tal for Danmark 45 pct., og medens ca. 30 pct. af de vesteuropæiske lokomotiver er over 40 år, havde ikke mindre end 60 pct. af statsbanernes lokomotiver den 1. april 1954 nået denne alder, der gør vedligeholdelsen alt-

for kostbar. Hertil kommer for vognenes vedkommende, at nyanskaffelserne ikke holder trit med det tempo, hvori vognene forældes, medens for lokomotivernes vedkommende det forhold gør sig gældende, at *damplokomotiver må betragtes som en altfor dyr driftsform*, hvorfor overgangen til andre driftsformer bør fremskyndes mest muligt.

Udgifterne ved at deltage i „Eurofima“ indskrænker sig i hovedsagen til ovennævnte aktieerhvervelse til et beløb af 100 000 schweiziske frs. Dette er det mindste beløb, der kan tegnes, og det giver ikke stemmeret ved selskabets bestyrelsesmøder, men det giver ret til erhvervelse af materiel gennem selskabet på lige fod med de øvrige aktionærer. Aktierne vil ikke kunne give over 4 pct. i udbytte.“

Forslaget mødte i folketinget tilslutning fra samtlige partier med undtagelse af det *kommunistiske*, der frygtede, at ordningen ville medføre, at ordrer, som kunne have givet beskæftigelse til danske arbejdere, blev placeret i udlandet.

Kommunisterne kunne, efter hvad *Alfred Jensen* udtalte, ikke erklære sig tilfreds med de tilsagn, der var givet. „Vi har den opfattelse, at man i langt videre grad bør sikre, at det materiel, som støtsbaner og privatbaner trænger til, fremstilles på *danske fabrikker* af danske arbejdere, og vi indser ikke, det kan være nogen fordel for vort land at sikre sig billigt jernbanemateriel for at anvende de indsparede beløb til arbejdsløshedsunderstøttelse og understøttelse af anden art. Vi må derfor afholde os fra at stemme for dette forslag. Vi vil ikke være med til at godkende en ordning, som betyder, at man for at skaffe billigt materiel lader arbejdsduelige mennesker i Danmark gå på kontrolstederne og hæve understøttelse. Det kan der ikke være hverken mening eller fornuft i.“

Overfor det udvalg, der behandlede sagen, erklærede *ministeren for offentlige arbejder*, at der ved statens dispositioner ville blive taget videst muligt hensyn til industrien og beskæftigelsen.

Man drøftede i udvalget også *privatbanernes* stilling, og det fremgik af ministerens oplysninger, at der i henhold til overenskomstens bestemmelser intet er i vejen for, at privatbanerne kan blive delagtige i fællesindkøb af materiel.

Forslaget vedtoges enstemmigt med 136 stemmer, idet 8 medlemmer (DK) afholdt sig fra at stemme.

3. Folketingsbeslutning angående Danmarks ratifikation af overenskomsten af 11. april 1955 om Den internationale Finansieringsinstitution. (Stats- og udenrigsminister *H. C. Hansen*). [A. sp. 2119. — C. sp. 431].

Fremsat mundtligt i folketinget ¹⁴/₅ (F. sp. 4654). 1. beh. ¹⁸/₅ (F. sp. 4730). Partiernes ordførere: Alsing Andersen, Ladefoged, Kristen Amby, Else Zeuthen, Aksel Larsen og Viggo Starcke. 2. (sidste) beh. ¹⁸/₅ (F. sp. 4868).

Ved beslutningen meddeler folketinget sit samtykke til Danmarks ratifikation af den af den Internationale Bank for Genopbygning og økonomisk Udvikling den 11. april 1955 godkendte overenskomst om den Internationale Finansieringsinstitution.

I marts 1951 fik De Forenede Nationers Økonomiske og Sociale Råd forelagt en rapport, hvori der stilledes forslag om oprettelse af en international finansieringsinstitution, hvis opgave skulle være at yde *rentefrie eller lavtforrentede lån* uden krav om offentlig garanti herfor til *etablering eller udvidelse af private erhvervsvirksomheder i de underudviklede lande*. I rapporten, der var udarbejdet af United States International Development Advisory Board efter forhandling med den Internationale Bank for Genopbygning og Økonomisk Udvikling foresloges endvidere, at der etableredes en nøje kontakt mellem den påtænkte finansieringsinstitution og *den Internationale Bank*.

Forslaget blev drøftet på Rådets møde i august 1951, hvor det vedtoges at opfordre den Internationale Bank til at redegøre for sit syn på sagen. Bankens redegørelse forelå i april 1952, og konklusionen heri var, at en institution som den foreslåede ville være et betydningsfuldt supplement til Banken, der ifølge sine statutter kun kan yde lån til offentlige myndigheder eller til private mod offentlig garanti for tilbagebetaling.

Forslaget blev i den følgende tid drøftet såvel i Rådet som på FN's plenarforsamlinger. De underudviklede lande gik under disse drøftelser ind for planens snarlige gennemførelse, og tanken vandt også principiel tilslutning i de fleste industrialiserede lande. Adskillige af de sidstnævnte lande, herunder de største potentielle bidragsydere, USA og Storbritannien, så sig imidlertid indtil videre ikke i stand til at give tilsagn om bidrag. Fra dansk side udtaltes, at man fandt det ønskeligt,

om planen snarest kunne gennemføres, men man understregede samtidig, at det ikke ville tjene noget nyttigt formål at tage skridt hertil, før de store industrilande kunne afse passende bidrag.

På FN's 9. plenarforsamling i efteråret 1954 meddelte den amerikanske delegation, at den amerikanske regering nu var rede til at foreslå Kongressen, at USA ydede et bidrag til den foreslåede finansieringsinstitution. Det lykkedes herefter at opnå enighed om en resolution, hvori plenarforsamlingen giver udtryk for ønske om, at institutionen snarest må blive oprettet, og anmoder den Internationale Bank om at udarbejde et forslag til en international overenskomst herom. Samtlige medlemslande stemte for denne resolution bortset fra de østeuropæiske lande, der afholdt sig fra at stemme.

Foranstående af den Internationale Bank udarbejdede udkast til en overenskomst om den Internationale Finansieringsinstitution blev den 11. april 1955 godkendt af Bankens bestyrelse og tilsendt Bankens medlemslande med opfordring til at tage stilling til spørgsmålet om medlemskab i Institutionen. Overenskomstens enkelte bestemmelser er gennemgået af de interesserede danske myndigheder og har ikke givet anledning til bemærkninger. Ved overenskomstens undertegnelse forpligter *Danmark* sig til at overtage en *aktiepost* i Institutionen til et beløb af 753 000 dollars.

I overenskomstens *artikel I* fastslås, at Institutionens formål skal være at stimulere det produktive, private erhvervsliv i medlemslandene, særligt i de mindre udviklede områder. Institutionen skal virke i nært samarbejde med den Internationale Bank og søge at fremme private kapitalbevægelser til investering i medlemslandene.

Ifølge *artikel II* står *medlemskab af Institutionen kun åbent for den Internationale Banks medlemslande*. Institutionen skal have en aktiekapital på 100 millioner dollars, som skal indbetales i guld eller dollars. I et tillæg A til overenskomsten er angivet det antal aktier, som skal overtages til pariværdi af Institutionens oprindelige medlemmer, d. v. s. de lande, der for tiden er medlemmer af Den internationale Bank, og som

tiltræder overenskomsten inden 31. december 1956. For Danmarks vedkommende drejer det sig som nævnt om en aktiepost på 753 000 dollars. Den omstændighed, at nogle lande eventuelt ikke måtte ønske at overtage den til dem afsatte aktiepost, skal ikke medføre forpligtelse for de tiltrædende lande til at overtage en større aktiepost end den i tillæg A fastsatte. Artiklen indeholder bestemmelser om adgangen for nye medlemmer af den Internationale Bank til at overtage en aktiepost i Institutionen og fastslår endvidere, at medlemmerne ikke hæfter for Institutionens forpligtelser.

I *artikel III* er givet nærmere regler for Institutionens virksomhed. Institutionens midler kan investeres i private virksomheder i medlemslandene og i en sådan form, som anses for formålstjenlig, dog at der ikke må ske investering i aktier, idet det ikke ønskes, at Institutionen skal få direkte indflydelse på virksomhedens drift. Den omstændighed, at der findes offentlige interesser i en virksomhed, skal ikke udelukke virksomheden fra at modtage lån. Udlån må ikke finde sted, hvis vedkommende medlemsland modsætter sig det. Institutionen må ikke påtage sig en finansiering, hvis det skønnes, at tilstrækkelig privat kapital kan fremskaffes på rimelige vilkår, og Institutionen skal søge at afsætte sine fordringer på de låntagende virksomheder på det private kapitalmarked. Institutionen skal iøvrigt være berettiget til under visse betingelser at optage lån på medlemslandenes kapitalmarkeder for derigennem at opnå mulighed for at øge de midler, den råder over til sin udlånsvirksomhed.

Artikel IV indeholder de organisatoriske bestemmelser. Institutionens øverste myndighed er *et repræsentantskab og en bestyrelse*. Repræsentantskabet og bestyrelsen skal bestå af de samme personer, som er udnævnt til repræsentanter og bestyrelsesmedlemmer i den Internationale Bank. Præsidenten i den Internationale Bank skal være formand for Institutionens bestyrelse, der udnævner en præsident for Institutionen, som ansætter det fornødne personale og forestår den daglige ledelse. Artiklen indeholder regler for afstemninger og bestemmer, at de af repræsentanterne og bestyrelsesmedlemmerne afgivne

stemmer på samme måde som i den Internationale Bank har vægt i forhold til den aktiekapital, som ejes af det eller de lande, vedkommende repræsenterer.

Artikel V bestemmer, at et medlem når som helst kan bringe sit *medlemskab til ophør med 3 måneders varsel*, og fastsætter de nærmere regler for tilbagekøb af det udtrædende medlems aktiepost. Endvidere omhandler artiklen suspension af medlemmer, der misligholder deres forpligtelser, og der gives regler for likvidation af Institutionen, hvorom repræsentantskabet kan træffe bestemmelse ved en flertalsbeslutning.

I *artikel VI* er opregnet de *immuniteter og rettigheder*, som medlemslandene skal tilsikre Institutionen samt dens ledelse og embedsmænd. Artiklen er enslydende med den tilsvarende artikel i overenskomsten om den Internationale Bank.

Artikel VII bestemmer, at overenskomsten kan ændres ved en af repræsentantskabet med kvalificeret majoritet truffet beslutning.

Ifølge *artikel VIII* afgøres spørgsmål om fortolkningen af overenskomsten af bestyrelsen med rekurs til repræsentantskabet.

I henhold til *artikel IX* træder overenskomsten i kraft, når mindst 30 lande, der repræsenterer mindst 75 pct. af aktiekapitalen, har deponeret deres ratifikationsdokumenter hos den Internationale Bank i Washington.

Forslaget til folketingsbeslutning fremsattes på stats- og udenrigsministerens vegne af minister *Ernst Christiansen*, der indledte sin udførlige redegørelse for sagen således:

„Overenskomstens formål er ved bidrag fra medlemslandenes regeringer at oprette en fond indenfor De Forenede Nationers rammer, der kan bidrage til at finansiere økonomisk udvikling af underudviklede områder ved at yde lån til etablering eller udvidelse af private erhvervsvirksomheder i tilfælde, hvor privat kapital ikke kan fremskaffes på rimelige vilkår. Institutionen skal samtidig søge at fremme investering af privat kapital — såvel indenlandsk som udenlandsk — i de underudviklede lande. Den skal virke i nært samarbejde med Den Internationale Bank for Genopbygning og økonomisk Udvikling.

Med oprettelsen af Den internationale Finansieringsinstitution virkeliggøres et forslag, der i en årrække har stået på De Forenede

Nationers dagsorden under forhandlingerne om økonomisk bistand til de underudviklede lande.

Ved de *underudviklede lande* tænkes hovedsagelig på landene i Syd- og Sydøstasien, Afrika samt Mellem- og Sydamerika, men også på andre lande — f. eks. Italien og Grækenland — som omfatter betydelige områder, der må betegnes som økonomisk underudviklede. I disse lande lever størsteparten af befolkningen i en fattigdom og nød, der er ukendt i vor del af verden. Disse forhold lader sig kun vanskeligt beskrive blot ved en talmæssig belysning, men det giver dog en vis forestilling om situationen, at realindkomsten pr. indbygger i de fleste underudviklede lande kun udgør mellem 10 og 15 pct. af realindkomsten pr. indbygger i de vesteuropæiske lande. Tilmed bevirker den hurtigere forøgelse af levestandarden i de industrialiserede lande, at svælget mellem de to gruppers levevilkår fortsat udvides yderligere.

Der er i vide kredse en voksende forståelse for, at det ikke blot er et nationalt anliggende for de underudviklede lande selv, men også en international opgave at søge at modvirke dette misforhold i levevilkårene. Det er næppe en overdrivelse at sige, at økonomisk udvikling af underudviklede lande er en af de mest påtrængende opgaver, vi i dag har i det mellemfolkelige samarbejde.

Denne opgaves løsning beror på forudsætninger, som griber ind i næsten ethvert af samfundslivets felter. Det er indlysende, at hele denne omdannelses- og udviklingsproces må ske i pagt med de stedlige befolkningers egne synspunkter og interesser, og at initiativet må komme indefra. Dette betyder dog ingenlunde, at vi andre blot skal se til. Først og fremmest er jo kampen mod nød og fattigdom et universelt anliggende, således som det er fastslået i De Forenede Nationers statutter. Det er derfor et fælles anliggende ikke blot, at denne udvikling finder sted, men også at dette sker på en sådan måde, at modsætninger og interessekonflikter ikke skærpes, men tværtimod mildnes. For det andet kan de økonomisk mere fremskredne lande støtte udviklingen af de i denne henseende mere tilbagestående lande netop på to af de mest afgørende felter, nemlig med hensyn til investeringskapital og teknisk viden. Fra dansk side har vi under forhandlingerne i FN's økonomiske og sociale råd og på plenarforsamlingerne indtaget det standpunkt, at de industrialiserede lande bør bidrage aktivt og konstruktivt hertil.

Motiveringen for vort standpunkt — som deles af mange andre lande — er først og fremmest de *humanitære og verdenspolitiske betragtninger*, som jeg kort har berørt. Men hertil kommer, at en udvikling efter disse linier er helt i overensstemmelse med vore økonomiske langtidsinteresser. En forøgelse af produktion og forbrug i andre dele af verden skaber grundlag for en yderligere arbejdsdeling og vareudveksling, som *også kan blive til gavn for vor egen økonomi og levefod*, i hvert fald hvis de nye landes udvikling finder sted med

sigte på en sådan vekselvirkning og ikke under afspærring med autarkisk målsætning.“

Forslaget mødte i folketinget tilslutning fra samtlige partier med undtagelse af det kommunistiske, hvis ordfører *Aksel Larsen*, ved 1. behandling bl. a. udtalte:

„Vi nærer den allerstørste sympati for det høje formål, man vil tilgodese med det, der her foreslås. Det er nødvendigt, at der gøres en endog meget stor indsats fra de industrielt og økonomisk mere udviklede lande til gavn for de underudviklede lande og for befolkningen i de underudviklede lande. På den anden side har vi visse betænkeligheder — det skal ikke skjules — ved det, der foreslås her, at der skal dannes et så at sige internationalt aktieselskab, som skal yde støtte til privatkapitalistisk foretagsomhed i de pågældende lande. Vi finder, at det ikke vil være nogen helt heldig vej at gå. Naturligvis kan det være, at man vil træffe visse sikkerhedsforanstaltninger, så at man undgår det, man kalder interessekonflikter, så at man undgår, at de lån, der ydes, bliver et værktøj til forstærket udbytning, omend i et andet plan end hidtil, af den arbejdende befolkning i de pågældende lande.

Dette kan imidlertid ikke ændre det faktum, at historien er egnet til at give os betænkeligheder. Jeg tror, det ville være rigtigst, om hjælpen til disse underudviklede lande blev ydet ad de linier, man hidtil har fulgt, og at man i det omfang, der blev tale om investeringer, lån, kreditter eller lignende, ydede sådan hjælp til de pågældende landes regeringer.“

Taleren beklagede meget, at det endnu ikke var blevet til noget med oprettelse af *en særlig fond under De Forenede Nationer*, den såkaldte Special United Nations Fund for Economic Development. „Denne fonds opgave skulle jo være at yde gaver eller lavt forrentede lån til underudviklede lande til bygning af veje, kanaler, havne, skoler, hospitaler og lignende investeringer, og eksperter havde beregnet, at der skulle skaffes en grundkapital på 250 millioner eller ¼ milliard dollars til denne internationale fond. Jeg tror, det ville være det bedste, om en sådan international fond kunne blive dannet til at hjælpe disse lande økonomisk og kulturelt, og jeg beklager meget, at arbejdet på dette er omend ikke blevet standset, så foreløbig kommet ind i en blindgyde.“

Uden forudgående udvalgsbehandling vedtoges forslaget uændret og enstemmigt, idet kommunisterne afholdt sig fra at stemme.

4. Folketingsbeslutning om instruks for folketingets ombudsmand. [C. sp. 185].

Betænkning og indstilling om instruks for folketingets ombudsmand (B. sp. 301) afgivet af ombudsmandsudvalget

$\frac{7}{3}$. (Ordfører: Gustav Pedersen). Anmeldt i folketinget $\frac{8}{3}$ (F. sp. 3417). 1. beh. $\frac{10}{3}$ (F. sp. 3744). 2. (sidste) beh. $\frac{22}{3}$ (F. sp. 3890). Optaget i lovtidende som bekendtgørelse nr. 109 af 22. marts 1956.

Ifølge lov nr. 203 af 11. juni 1954 om folketingets ombudsmand § 3 fastsætter folketinget almindelige bestemmelser for ombudsmandens virksomhed, og efter folketingets forretningsorden § 7, stk. 1, nr. 6, sker dette efter indstilling fra ombudsmandsudvalget.

Da ombudsmandsinstitutionen den 1. april 1955 påbegyndte sin virksomhed, forelå der et oprindeligt af justitsministeriet udarbejdet, senere under udvalgsforhandlinger noget ændret udkast til instruks for folketingets ombudsmand. Dette udkast blev betragtet som gældende, indtil den endelige instruks var vedtaget af folketinget.

Under fortsatte forhandlinger om sagen, hvori ombudsmanden deltog, underkastedes udkastet en omarbejdning af såvel reel som formel karakter. Det lykkedes derved at nå frem til en affattelse, som alle udvalgets medlemmer kunne tiltræde, efter at der var taget hensyn til forskellige bemærkninger, som justitsministeren og — forsåvidt angår § 4, stk. 2 — formanden for det af folketinget i henhold til grundlovens § 71, stk. 7, nedsatte tilsyn med behandlingen af frihedsberøvede udenfor strafferetsplejen havde haft lejlighed til at fremføre.

Ombudsmandsudvalget afgav derpå betænkning til folketinget med indstilling om vedtagelse af instruksen i den affattelse, man var nået til enighed om, nemlig følgende:

§ 1. Det påhviler folketingets ombudsmand på folketingets vegne at have indseende med statens civile og militære forvaltning.

§ 2. Ombudsmandens virksomhed omfatter ministrene, statens tjenestemænd og alle andre personer, som virker i statens tjeneste, jfr. dog stk. 2 og 3.

Dommernes embedsførelse falder i det hele udenfor ombudsmandens virksomhed. Dommerfuldmægtigene henhører derimod under ombudsmandens virksomhed i det omfang,

klager over deres embedsvirksomhed ikke kan indbringes for den særlige klageret.

Folkekirkens tjenestemænd henhører under ombudsmandens virksomhed, bortset fra spørgsmål, der direkte eller indirekte vedrører kirkens lære eller forkyndelse.

§ 3. Det påhviler ombudsmanden at være opmærksom på, om nogen, der omfattes af hans virksomhed, i tjenesten følger ulovlige formål, træffer vilkårlige eller urimelige afgørelser eller på anden måde gør sig skyldig i fejl eller forsømmelighed ved udførelsen af tjenesten.

Ombudsmanden er berettiget til efter anmodning eller af egen drift at undersøge enhver civil og militær virksomhed, der udøves i statens tjeneste, og som henhører under hans embeds-område.

Ombudsmanden er berettiget til at inspicere ethvert tjenestested under staten og har med tilsvarende begrænsning som omhandlet i retsplejelovens § 749, stk. 1, adgang til samtlige lokaler.

Enhver, der virker i statens tjeneste, er forpligtet til at meddele ombudsmanden de oplysninger og til at fremlægge de dokumenter og protokoller, som han i sit hvervs medfør forlanger.

Ombudsmandens krav på oplysninger i medfør af stk. 4 er undergivet de begrænsninger, der følger af § 2, stk. 2 og 3, samt begrænsninger svarende til, hvad der er fastsat i retsplejelovens § 169, stk. 1 og 3, § 170, stk. 1, hovedreglen i § 170, stk. 4, og § 749.

§ 4. Enhver, der er berøvet sin personlige frihed, har ret til i lukket skrivelse at rette henvendelse til ombudsmanden.

Klager over behandlingen af personer, der er berøvet deres personlige frihed udenfor strafferetsplejen, skal henvises til det af folketinget i henhold til grundlovens § 71, stk. 7, nedsatte tilsyn, der kan overdrage ombudsmanden at medvirke ved behandlingen af sådanne klager, forsåvidt de er rettet mod nogen, der virker i statens tjeneste.

§ 5. Enhver kan indgive klage direkte til ombudsmanden over personer og forhold, der henhører under hans virksomhed.

Klagen bør såvidt muligt være affattet skriftligt og være bilagt klagerens bevisligheder.

Klagerens navn og bopæl skal fremgå af klagen, der må indgives senest 1 år efter, at det påklagede forhold er begået.

§ 6. Vedrører en klage personer eller forhold, der ikke omfattes af ombudsmandens virksomhed, eller er klagen for sent indgivet, underretter ombudsmanden klageren om, at han ikke kan foretage noget i anledning af klagen. Ombudsmanden kan dog oversende en sådan klage til rette myndighed samt give klageren rimelig vejledning.

§ 7. Finder ombudsmanden, at en klage, der henhører under hans virksomhed, er grundløs, eller at det påklagede forhold er af ganske uvæsentlig betydning, meddeler han snarest klageren, at han ikke finder grundlag for at foretage noget i sagen.

I tilfælde, hvor der med hensyn til et påklaget forhold er adgang til at klage til en særlig myndighed, bør ombudsmanden foranledige, at sagen forelægges for denne myndighed, før han foretager sig videre.

Finder ombudsmanden, at prøvelsen af et påklaget forhold henhører under domstolene, kan han vejlede klageren med henblik på denne mulighed. I tilfælde, hvor klageren agter at anlægge sag mod en statsmyndighed eller mod nogen, der virker eller har virket i statens tjeneste, i anledning af påståede fejl eller forsømmelser i tjenesten, kan ombudsmanden under iagttagelse af betingelserne i retsplejelovens kap. 31 henstille, at der meddeles klageren fri proces.

§ 8. Såfremt ombudsmanden finder at burde fremme en klage, skal denne, eventuelt gennem vedkommende styrelse, snarest muligt forelægges den, hvem klagen angår, til udtalelse, medmindre aldeles afgørende hensyn til sagens opklaring taler derimod.

Ombudsmanden kan afkræve såvel den, mod hvem klagen rettes, som vedkommende foresatte skriftlige erklæringer samt oplysninger iøvrigt under iagttagelse af reglerne i § 3, stk. 5.

Ombudsmanden kan indkalde personer til for retten at

afgive vidnesbyrd om forhold, som er af betydning for hans undersøgelse. Retsplejelovens regler om efterforskningsforhør, jfr. retsplejelovens kap. 74, finder herved anvendelse. Retsmøderne er ikke offentlige. Ombudsmanden kan give møde under forhørene eller møde ved andre. Den person, som en klage angår, er berettiget til at møde med bisidder, hvorom han må gøres bekendt ved indvarslingen til det første retsmøde. Indvarslingen skal ske med passende frist. Justitsministeriet giver regler for, hvem der kan optræde som bisidder.

De for tjenestemænd til enhver tid gældende regler om afholdelse af udgifter til bisidder m. v. ved disciplinær forfølgning finder tilsvarende anvendelse.

§ 9. Såfremt ombudsmanden har tilkendegivet, at han ønsker at fremme en klage mod en tjenestemand, kan den pågældende til enhver tid forlange, at sagen overgår til disciplinær undersøgelse efter de i tjenestemandsløvens § 17, jfr. § 18, fastsatte bestemmelser. Ombudsmanden indstiller herefter sin undersøgelse og oversender sagen med oplysning om det passede og bilagt de tilvejebragte oplysninger til vedkommende styrelse.

Det samme gælder, hvis vedkommende styrelse foranlediger disciplinær undersøgelse, eller hvis der i sagen indledes politiundersøgelse for strafbart forhold.

Ombudsmanden er i de i stk. 1 og 2 nævnte tilfælde berettiget til at forlange udskrift af afholdte tjenestemandsførhør samt genparten af politirapporter og retsbogsudskrifter forelagt straks og at begære underretning om resultatet af de foretagne undersøgelser.

§ 10. Såfremt ombudsmanden efter foretagen undersøgelse finder, at en minister eller en tidligere minister bør drages civilretligt eller strafferetligt til ansvar for sin embedsførelse, afgiver han indstilling herom til folketingets ombudsmandsudvalg.

Hvor ombudsmanden skønner, at andre, der henhører under hans virksomhed, har begået forbrydelser i offentlig tjeneste eller hverv (straffelovens kap. 16), kan han pålægge anklagemyndigheden at indlede forundersøgelse og rejse tiltale ved de almindelige domstole.

Foreligger der tjenstlige forseelser af en sådan karakter, at ombudsmanden finder, at der er grundlag for disciplinær forfølgning, kan han pålægge vedkommende styrelse at indlede disciplinær undersøgelse.

Ombudsmanden kan, selvom et påklaget forhold ikke giver anledning til påtale, altid fremsætte sin opfattelse af sagen overfor den, hvem klagen angår.

§ 11. Ombudsmanden skal gøre folketingets ombudsmandsudvalg og vedkommende minister bekendt med tilfælde, hvor der efter hans skøn foreligger mangler ved gældende love og administrative bestemmelser, og kan samtidig foreslå foranstaltninger, som han finder nyttige til fremme af retssikkerheden eller til forbedring af statsadministrationen.

Ombudsmanden kan anmode ombudsmandsudvalget om at fremsende de af ham til udvalget afgivne meddelelser til folketinget.

§ 12. Såfremt ombudsmandens undersøgelse af en sag viser, at nogen, der henhører under hans virksomhed, har begået fejl eller forsømmelser af større betydning, skal han give meddelelse om sagen til folketingets ombudsmandsudvalg og til vedkommende minister.

§ 13. Inden udgangen af hvert års september måned afgiver ombudsmanden en beretning til folketinget om sin virksomhed i det foregående kalenderår. Beretningen trykkes og offentliggøres. I beretningen fremdrager han bl. a. afgørelser vedrørende enkeltstager, der måtte være af mere almindelig interesse, ligesom han omtaler de i §§ 11 og 12 nævnte sager, hvorom meddelelse er givet til folketingets ombudsmandsudvalg og vedkommende ministre.

Såfremt der i en sag, der fremdrages i beretningen, eller hvorom meddelelse gives til folketingets ombudsmandsudvalg eller en minister, indeholdes kritik af nogen person eller styrelsesgren, skal der i beretningen eller meddelelsen gives oplysning om, hvad vedkommende har anført til sit forsvar.

Såfremt ombudsmanden i beretningen omtaler tilfælde, hvor han har fundet klagen grundløs, må den, hvem klagen

angår, ikke nævnes med angivelse af navn eller bopæl, medmindre han har fremsat ønske derom.

§ 14. Ombudsmanden antager og afskediger selv sine medhjælpere, hvis antal, lønning og pension fastsættes på samme måde som i folketingets forretningsorden bestemt for folketingets tjenestemænd m. fl.

§ 15. Ombudsmanden har tavshedspligt med hensyn til de forhold, som han bliver bekendt med under udøvelsen af sin virksomhed, såfremt hemmeligholdelse ifølge sagens natur er påkrævet. Den samme forpligtelse påhviler det af ombudsmanden ansatte personale.

Tavshedspligten består også efter fratrædelse.

§ 16. Ombudsmanden må ikke være medlem af folketinget.

Ombudsmanden må ikke uden samtykke af folketingets ombudsmandsudvalg have hverv i offentlige eller private virksomheder, foretagender eller institutioner.

Med de i denne instruks fastsatte begrænsninger er ombudsmanden i udførelsen af sit hverv uafhængig af folketinget.

Til enkelte af instruksens bestemmelser havde ombudsmandsudvalget i sin betænkning knyttet nedenstående bemærkninger:

Til § 2.

Bestemmelsen i *stk. 2*, 1. pkt., omfatter også konstituerede dommere, hvorved bemærkes, at det efter en af den særlige klageret i september 1953 afsagt kendelse må antages, at klageretten vil tage konstituerede dommers forhold i retten under påkendelse.

Hvad angår faste eller konstituerede dommers optræden udenfor retten, er efter de gældende lovbestemmelser klageretten ikke beføjet til at påkende klager. Efter henstilling fra det folketingsudvalg, der i 1953—54 behandlede forslag til lov om folketingets ombudsmand (jfr. udvalgets betænkning af 12. maj 1954), har justitsministeriet imidlertid taget under overvejelse at stille forslag om udvidelse af klagerettens beføjelse, så at den kan påkende enhver klage over en dommers embedsvirksomhed og over dommerfuldmægtiges virksomhed i det omfang, klage ikke kan indgives til ombudsmanden.

Efter gældende ret må det antages, at klageretten ikke kan tage dommerfuldmægtiges judicielle virksomhed, der er udøvet uden konstitution som dommer, under påkendelse og ej heller kan tage

dommerfuldmægtiges administrative virksomhed eller dommerfuldmægtiges optræden udenfor retten under påkendelse. Den i stk. 2, 2. punktum, foreslåede bestemmelse om ombudsmandens kompetence vedrørende dommerfuldmægtige vil imidlertid kunne anvendes, hvadenten der tillægges klageretten større eller mindre kompetence med hensyn til dommerfuldmægtige.

Til § 3.

Den i *stk. 3* nævnte bestemmelse i retsplejelovens § 749, stk. 1, har følgende ordlyd:

„Embedsakter, som indeholder oplysninger, der skønnes at være af betydning for sagen, kan retten eller påtalemyndigheden kræve meddelt, medmindre hemmeligholdelse findes nødvendig i statens interesse, hvorom afgørelse træffes af vedkommende minister. Meddelelsen kan ske i bekræftet genpart; dog er retten beføjet til at kræve fremlæggelse af originalen.“

Stk. 5, der svarer til ombudsmandslovens § 7, stk. 2, tilsigter en begrænsning af ombudsmandens ret til at kræve vidnesbyrd og fremlæggelse af dokumenter m. v., forsåvidt angår præster, forsvarere i straffesager, sagførere i borgerlige sager, tjenestemænd og andre udøvere af offentlige hverv, der har tavshedspligt angående de pågældende forhold, vidner i borgerlige sager m. fl.

Til § 4.

Bestemmelsen i *stk. 2* er udformet i samråd med det af folkettinget i henhold til grundlovens § 71, stk. 7, nedsatte tilsyn. Det har under de førte forhandlinger været forudsat, at tilsynet og ombudsmanden fortsætter et allerede indledet samarbejde vedrørende behandlingen af klager fra personer, som er berøvet deres frihed udenfor strafferetsplejen.

Til § 7.

Med hensyn til bestemmelsen i *stk. 2* bemærkes, at der ved lov nr. 200 af 11. juni 1954 om klageadgang for menige af det militære personel er åbnet adgang til at indbringe klager for forsvarsministerens klageudvalg. Ifølge lovens § 12 skal udvalget efter foretagen undersøgelse afgive indstilling til forsvarsministeren, der træffer afgørelse vedrørende klagen. Uanset disse bestemmelser vil ifølge ombudsmandslovens § 6, jfr. forslaget til instruks § 5, stk. 1, de værnepligtige kunne indgive klage direkte til ombudsmanden. Man har imidlertid fundet det rimeligt at fastslå, at ombudsmanden bør foranledige, at en klage af den nævnte art forelægges forsvarsministerens klageudvalg, før han foretager sig videre.

I *stk. 3* foreslås, at ombudsmanden i nærmere angivne tilfælde skal kunne henstille, at der meddeles en klager fri proces. Bestemmelsen er ny, men har støtte i bemærkningerne til forfatningskommissionens forslag til ombudsmandslov. Der udtales heri vedrørende

forslagets § 9: „Der vil intet være til hinder for, at ombudsmanden yder den forurettede en vis vejledning med hensyn til indgivelse af klage eller anlæg af retssag, ligesom han vil kunne gøre indstilling om meddelelse af fri proces.“

Ved sagens 1. behandling i folketinget udtalte *Gustav Pedersen* (S) som ombudsmandsudvalgets ordfører bl. a.:

„Jeg vil gerne understrege, at den relativt korte tid, man har haft til at indsamle erfaringer, selvsagt ikke kan give sikkerhed for, at man har fundet den helt rigtige arbejdsmetode; dels er de henvendelser, der er kommet til ombudsmanden, ret spredte med hensyn til sagernes karakter, dels har der været tale om en overgangsperiode, således at ingen på forhånd kan være sikker på, at det bliver netop den type sager eller netop det forhold mellem de forskelligartede sager, der kommer til at præge arbejdet i den kommende tid. Derfor må også dette forslag i nogen grad bære præg af midlertidighed. Det skal være arbejdsgrundlaget, indtil man har erfaringer over en længere periode.“

Ved slutningen af sin tale gjorde ordføreren opmærksom på, „at der i ombudsmandsudvalget har været nogen ængstelse for, at der skal blive lidt for stor administration i forbindelse med lovens anvendelse i det praktiske liv. Vi har ikke erfaringer nok til at sige, om denne ængstelse er ugrundet, og det er derfor lidt for tidligt at udtale sig for kategorisk om det, men der er grund til at understrege, at ængstelsen ikke er fjernet fuldstændigt endnu. Vi vil med megen opmærksomhed følge spørgsmålet, om der skulle være en risiko for, at der som følge af lovens tendens til at fremme dobbelt behandling af for mange sager vokser en altfor omfattende administration op. Vi kan ikke sige, om der er reel grund til ængstelse, men vi har heller ikke på forhånd turdet sige, at enhver frygt var fuldkommen overflødig i så henseende.“

Med disse bemærkninger, og idet jeg igen understreger, at vi, når vi har flere erfaringer, kan komme tilbage til folketinget om eventuelle ændringer, skal jeg anbefale forslaget til vedtagelse. Det er det grundlag, vi finder forsvarligt, og som ombudsmanden for sit vedkommende mener er forsvarligt at føre arbejdet videre på.“

Forslaget gav ikke anledning til nogen debat i folketingssalen. Foruden ordføreren havde kun *Aksel Larsen* (DK) ordet. Han udtalte:

„Jeg er nødt til på min gruppes vegne at sige, at der er ting i den foreslåede instruks, som vi ikke synes om; vi havde hellere set, at den på visse områder var blevet anderledes. Vi har imidlertid pånået gransket ombudsmandsloven, og vi må erkende, at på de punkter, som vi kunne have lyst til at tage afstand fra, er forslaget i overensstemmelse med ombudsmandsloven. Hvis vi stillede ændringsforslag, ville vi derved komme i konflikt med selve loven. Der er altså ingenting for os at gøre her, og med disse bemærkninger kan jeg begrunde, at vi, når dette forslag kommer til afstemning, stemmer for det, selv-

om det, at vi stemmer for det, ikke betyder, at vi egentlig synes, at instruksen i alle henseender er så god, som den kunne og burde være.“
Instruksen vedtoges enstemmigt og trådte straks i kraft.

5. Folketingsbeslutning om nedsættelse af et udvalg til overvejelse af samarbejdet mellem de for landets økonomiske politik bestemmende faktorer. (Af Bertel Dahlgaard, Aage Fogh, Jørgen Jørgensen (Lejre), Skytte og Steen). [A. sp. 285. — C. sp. 13].

Fremsat mundtligt i folketinget $\frac{5}{10}$ (F. sp. 40). 1. beh. $\frac{4}{11}$ (F. sp. 737). Partiernes ordførere: Poul Hansen (Kalundborg), Martin, Foss, Bertel Dahlgaard, Aksel Larsen og Søren Olesen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Poul Hansen (Kalundborg) [næstformand], Einer-Jensen, Holger Eriksen, Hans Knudsen, Kolbjørn, Gustav Pedersen, Hans Rasmussen, Martin, Erik Eriksen, Henry Hansen, Thorkil Kristensen, Harald Nielsen, Foss, Halfdan Hendriksen, Aksel Møller, Bertel Dahlgaard og Jørgen Jørgensen (Lejre) [formand]). Betænkning (B. sp. 33) afgivet $\frac{23}{11}$. (Ordfører: Bertel Dahlgaard). 2. (sidste) beh. $\frac{25}{11}$ (F. sp. 1361).

Folketingsbeslutningen har følgende ordlyd:

„Folketinget opfordrer finansministeren til at nedsætte et udvalg med den opgave at undersøge, i hvilket omfang landets valutariske og økonomiske vanskeligheder skyldes et svigtende samarbejde mellem de organer, der er af størst betydning for landets økonomiske politik, og at overveje *formerne for det bedst mulige samarbejde i fremtiden*.

Udvalget bør bestå af et formandsskab på 5 medlemmer samt 18 andre medlemmer. Finansministeren udpeger en formand blandt formandsskabets medlemmer, hvoraf 1 medlem udnævnes af finansministeren og 1 medlem udpeges af nationalbanken. Endvidere udnævner finansministeren efter forhandling med folketingets udvalg for forretningsordenen 3 nationaløkonomisk sagkyndige til medlemmer af formandsskabet.

Af udvalgets øvrige medlemmer udpeger De samvirkende Fagforbund 3, Dansk Arbejdsgiverforening 1, Sammenslut-

ningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger 1, Industrirådet 1, Håndværksrådet 1, Landbruksrådet 1, De samvirkende danske Husmandsforeninger 1, Grosserer-Societetets Komité 1, Provinshandelskammeret 1, Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger 1, Butikshandelens Fællesråd 1, Danmarks Sparekasseforening og Danske Bankers Fællesrepræsentation 1, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd 1, Fællesrepræsentationen for danske Arbejdsleder- og tekniske Funktionærforeninger 1, Fællesrådet for danske Tjenestemand- og Funktionærorganisationer 1 og Statstjenestemændenes Centralorganisation I 1.

Inden udgangen af februar måned 1956 afgiver udvalgets formandsskab en rapport til finansministeren og til folketinget om resultatet af udvalgets arbejde.“

Forslaget til folketingsbeslutningen var ved fremsættelsen ledsaget af følgende bemærkninger:

„Der hersker efterhånden en udbredt forståelse af, at der her i landet ikke er det nødvendige samarbejde tilstede mellem de organer, der øver afgørende indflydelse på landets økonomiske politik. Det er umiddelbart indlysende, at der består en indbyrdes forbindelse mellem på den ene side den af organisationerne beherskede løn- og avancepolitik og på den anden side den af regering og folketing førte finanspolitik samt den af nationalbanken bestemte kreditpolitik. Erfaringerne viser imidlertid, at disse økonomiske magtfaktorer ofte handler uafhængigt af hinanden, og at deres bestræbelser derfor til tider krydser og modvirker hinanden, så der ikke i den økonomiske politik kan følges en fast linie på længere sigt, der sikrer den fornødne balance i landets økonomi. At dette forhold er medvirkende til de valutavanskeligheder, Danmark fra tid til anden er udsat for, må synes udenfor al tvivl.

Det må derfor efter forslagsstillernes opfattelse være en bydende nødvendighed, at alle herhenhørende problemer tages op til en samlet overvejelse.

Det vil i denne forbindelse være naturligt, at de i forbindelse med pristalsproblemet stående spørgsmål indgår i udvalgets overvejelser.

Forslagsstillerne mener, at overvejelserne bør ske under medvirken af særlig økonomisk sagkyndige samt af repræsentanter for de ovenomhandlede organisationer, og stiller derfor foranstående forslag til beslutning af folketinget.“

Efter det oprindelige forslag skulle udvalget kun have 7 medlemmer udover formandsskabets 5 medlemmer, og finansministeren

skulle forhandle med finansudvalget i stedet for med udvalget for forretningsordenen om udpegningen af 3 nationaløkonomisk sagskyndige til medlemmer af formandsskabet. Endelig var fristen for afgivelsen af formandsskabets rapport foreslået fastsat til udgangen af januar 1956, hvilket ændredes til udgangen af februar 1956.

Forslaget blev modtaget velvilligt af finansministeren. Det gav anledning til nogen debat og henvistes efter 1. behandling til et folketingsudvalg, hvis enstemmige betænkning indeholdt forslag om de nævnte ændringer.

Kommunisterne gik imod forslaget, om hvilket *Aksel Larsen* bl. a. udtalte:

„Jeg er af den opfattelse, at dette udvalg enten skal bruges til eller vil blive brugt til at drive propaganda og til at fremskaffe materiale, der tilsyneladende skal understøtte propagandaen om, at det ikke kan gå an, at arbejdernes lønninger stiger, for så stiger omkostningsniveauet, og så ruineres Danmark.

Da dette enten er det sande formål med udvalgets arbejde eller i hvert fald vil blive det eneste sandsynlige resultat af udvalgets arbejde, hvis det giver noget resultat, kan og vil vi kommunister ikke medvirke til udvalgets nedsættelse.“

Retsforbundet kunne heller ikke støtte forslaget, men ville undlade at stemme om det. Som begrundelse for partiets stilling til sagen udtalte *Søren Olesen* bl. a.:

„Ved første behandling gav jeg udtryk for, at retsforbundet ikke ventede sig ret meget af et sådant udvalg som det, man her ønsker nedsat. Vi ved jo omtrent i forvejen, at organisationerne har stor magt, og at de naturligvis bruger den til egen fordel og i egen interesse. Det kan vist ingen have noget imod, for hvad skulle man ellers med organisationer? Deres eneste formål er selvfølgelig at varetage egne interesser. Dette ved vi altså i forvejen, ligesom vi naturligvis også ved, at de trækker hver til sin side, hvad der forsåvidt er godt, da de forskellige kræfter så holder hinanden nogenlunde i balance.

Man venter, at dette udvalg skal kunne fortælle noget, som tinget og regeringen ikke i forvejen ved. Det må da vel være meningen, at det skal kunne forelægge resultater og klarlægge forhold, som man ikke i forvejen har været klar over. Det tror vi ikke meget på.“

Efter at de stillede ændringsforslag var tiltrådt uden afstemning, vedtoges forslaget med 99 stemmer mod 6 (DK), idet 6 medlemmer (DR) afholdt sig fra at stemme.

Det i folketingsbeslutningen omhandlede udvalg nedsattes 14. december 1955 af finansministeren. Udvalget, hvis arbejde lededes af professor Kjeld Philip, udsendte i juni 1956 en af dets formandskab udarbejdet rapport om samarbejdsproblemer i Danmarks økonomiske politik.

6. Folketingsbeslutning om nedsættelse af et udvalg med henblik på revision af lov nr. 219 af 11. juni 1954 om ungdomsundervisning m. v. (Af Damsgaard, Erik Erikson, Jørgen Gram, Halfdan Hendriksen, Aksel Møller, Ninn-Hansen, Sønderup og Poul Sørensen). [A. sp. 1469. — C. sp. 127].

Fremsat skriftligt i folketinget $1\frac{1}{2}$ (F. sp. 2915). 1. beh. $2\frac{1}{2}$ (F. sp. 3253). Partiernes ordførere: Horn, Damsgaard, Ninn-Hansen, Jørgen Jørgensen (Lejre), Alvilda Larsen og Alfred Jørgensen. 2. (sidste) beh. $\frac{7}{3}$ (F. sp. 3401).

Ifølge folketingsbeslutningen nedsætter folketinget et udvalg på 17 medlemmer med den opgave at gennemgå lov nr. 219 af 11. juni 1954 om ungdomsundervisning m. v. og udarbejde udkast til sådanne ændringer i denne lov, som skønnes hensigtsmæssige.

Udvalget afgiver beretning til folketinget om sit arbejde.

Ved fremsættelsen af forslaget anførte *Damsgaard* (V) som ordfører for forslagsstillerne:

„Jeg finder, at administrationen og udnyttelsen af loven på en række områder er mere vidtgående, end det er påkrævet af hensyn til opfyldelsen af lovens formål.

Forslagsstillerne ønsker derfor, at et udvalg med henblik på en lovrevision får lejlighed til at foretage en gennemgang navnlig af de bestemmelser i den nugældende lovs afsnit om aftenskoler, brevskoler og fritidsforanstaltninger, der efter den hidtidige praksis er anvendt på en måde, der ikke kan betegnes som økonomisk forsvarlig.“

Under sagens 1. behandling pegede *undervisningsministeren* indledningsvis på, at loven om ungdomsskoler for 2 år siden blev enstemmigt vedtaget i folketinget. „Det forslag, der blev fremsat for tinget, var identisk med det forslag, som det ærede medlem hr. Hvidberg som undervisningsminister nogle måneder i forvejen havde fremsat, og dette forslag var atter så nogenlunde identisk med de lovudkast, som udarbejdedes af ungdomskommissionen af 1945. Der var ikke politiske divergenser i forarbejdet, og det fremgår også med al ønskelig tydelighed af de taler, der blev holdt forud for lovforslagets endelige og enstemmige vedtagelse i det høje ting, at man fra alle sider var tilfreds med resultatet.“

I den efterfølgende tid havde det mangesidede ungdomsarbejde fået lov til at vokse i fred, og resultatet havde stort set svaret til de gode forventninger, som var stillet til det. Alligevel havde det ikke manglet på kritik, idet man især gjorde gældende, at amtsunghoms-

nævnene i vid udstrækning godkendte rent hobbyprægede fag som tilskudsberettigede. Når loven har tilladt meget forskellige fagområder, var det imidlertid efter ministerens opfattelse udtryk for den almindeligt anerkendte grundtanke, at der ligger en kulturel værdi netop i oplysningsarbejdets mangfoldighed og frihed. „Man kunne tænke sig, at de mange kommunale ungdomsnævn, der nu er lige-stillede myndigheder, kunne træffe divergerende afgørelser. For at sikre sig mod noget sådant *indkaldtes repræsentanter for amtsnævnsnævnene til møde*. Vi gennemdrøftede her alle tvivlsspørgsmål; det viste sig, at disse var af et meget beskedent omfang, og at nævnene i deres afgørelser i virkeligheden fulgte en fornuftig og retsindig midterlinie. Når dette er tilfældet, skyldes det utvivlsomt i første række *amtsskolekonsulenterne*, som på fremragende måde deltager i arbejdet; de er i de fleste tilfælde formænd i amtsnævnene. De møder med stor erfaring og har i løbet af den korte tid kunnet bringe afgørelserne ind på sobre linier. Jeg synes ærlig talt, det er beundringsværdigt, at man i den første vanskelige tid efter lovens vedtagelse har kunnet give så klare linier, som tilfældet er.“

Ministeren havde dog intet imod, at folketinget nedsatte et udvalg som det foreslåede.

Ordføreren for forslagsstillerne takkede ministeren for hans udførlige redegørelse og for hans stilling til forslaget. Efter ordførerens opfattelse var det påkrævet, at de rejste spørgsmål blev taget op til overvejelse, idet erfaringen havde vist, at lovens rammer var for vide, således som de blev fortolket. „Det er navnlig indenfor aftenskolelovens rammer, jeg mener der tiltrænges visse ændringer. Når en aftenscole i en provinsby i en annonce efter jul indbød til kursus i følgende fag: maling og tegning, færdselslære, knipling, porcelæns-maling, peddigrørsfletning, håndarbejde, vævning og bogbinding, så er det ikke andet og mere, end mange andre by-aftenskoler og forskelliglige organisationer indbyder til, men det viser en tendens til at foretrække de hobbyprægede fag fremfor de gamle aftenskolefag som dansk, regning, historie og samfundskundskab.“

Af partiordførerne var der ingen, som gik imod det foreslåede udvalg, omend flere fandt anledning til at advare mod at gå til en forringelse af loven. Udenfor ordførernes kreds gjorde *Lysholt Hansen* (S) gældende, at det var „forkert at fremsætte et forslag som dette, hvor man giver udtryk for en udpræget mistillid til amtsnævnene, der har afgørelsen“. Taleren var selv medlem af et amtsnævn og formand for dets fritidsudvalg, og man gjorde i dette nævn alt, hvad man kunne, for at finde vildskuddene og få dem fjernet. Man burde dog have en kort tid til at gøre sine erfaringer. „Sidste vinter godkendte man visse steder noget, som måske ikke skulle have været godkendt, men det havde været godkendt i henhold til tidligere lov, og derfor sagde man til sig selv i mit nævn, som man gjorde i andre

nævn landet over: vi må se tiden an, og næste vinter må vi følge det meget nøje. Og man følger det meget nøje.“

Efter at forslaget ved 2. behandling var vedtaget med enstemmig tilslutning, nedsattes udvalget, der fik følgende sammensætning:

Horn, Lysholt Hansen, Poul Hansen (Grenaa), Hougaard, Per Hækkerup, Kolbjørn, Ravn, Sofie Pedersen, Damsgaard [formand], Karlskov Jensen, Kr. Juul, Krogh, Ellen Poulsen, Ninn-Hansen, Hvidberg [fra $17/4$ Jacob Pedersen], Gertie Wandel [næstformand] og Jørgen Jørgensen (Lejre).

Udvalget afgav $1/10$ beretning (B. sp. 1501).

7. Folketingsbeslutning om nedsættelse af et udvalg vedrørende atomenergikommissionens beretning m. v. (Af Heising, Marius Buhl, Damsgaard, Einer-Jensen, Foss, Jørgen Gram, Jens Hansen, Erhard Jakobsen, Karlskov Jensen, Kolbjørn, Ole Bjørn Kraft, M. Larsen, Helga Pedersen, Rager, Hans Rasmussen, Ravn og Reedtz-Thott). [A. sp. 1619. — C. sp. 123].

Fremsat skriftligt i folketinget $22/2$ (F. sp. 3031). 1. beh. $28/2$ (F. sp. 3210). Partiernes ordførere: Heising, Jørgen Gram, Ole Bjørn Kraft, Rager, Alfred Jensen og Tholstrup. 2. (sidste) beh. $2/3$ (F. sp. 3375).

Beslutningen går ud på, at folketinget ved begyndelsen af hver folketingssamling nedsætter et udvalg på 17 medlemmer til gennem finansministeren at holde sig underrettet om atomenergikommissionens arbejde og til at gennemgå kommissionens årlige beretning, jfr. § 4 i lov nr. 312 om en atomenergikommission af 21. december 1955.

Ved fremsættelsen af forslaget til folketingsbeslutning anførte Heising (S) som ordfører for forslagsstillerne:

„I folketingsudvalgets betænkning, afgivet den 9. december 1955, over forslaget til den senere gennemførte lov om en atomenergikommission — lov nr. 312 af 21. december 1955 — udtaltes:

„Udvalget har under sine forhandlinger drøftet spørgsmålet om folketingets indsigt i det arbejde, der agtes henlagt til den foreslåede atomenergikommission, herunder den i lovforslagets § 4, stk. 2, foreslåede bestemmelse, hvorefter atomenergikommissionen aflægger årlig beretning om sin virksomhed til finansministeren.

Under hensyn til de betydelige økonomiske og samfundsmæssige interesser og de uoverskuelige perspektiver, der knytter sig til området, er nærværende udvalg enig i, at der af folketinget bør vælges et udvalg, der gennem finansministeren holder sig underrettet om kommissionens arbejde.“

Finansministeren gav ved lovforslagets 2. behandling tilsagn om at ville samarbejde med et sådant udvalg og informere det om de planer, som forelå.

Det pågældende udvalg skulle være et rent folketingsudvalg. Man ønskede det dog ikke gjort til et egentligt „stående“ folketingsudvalg ved optagelse af bestemmelser om det i folketingets forretningsorden, men fandt det mest naturligt at skabe hjemmel for udvalget i en folketingsbeslutning, og det er forslaget til en sådan beslutning, der hermed fremsættes.“

Forslaget mødte tilslutning fra alle sider, idet de mindre partier dog ønskede udvalgets sammensætning ændret således, at også de kunne opnå repræsentation i udvalget.

Med henblik herpå stillede *Alfred Jensen* m. fl. til forslagens 2. behandling et ændringsforslag, hvorefter udvalget skulle bestå af 17 medlemmer valgt efter forholdstal, men med tilføjelse af, at „såfremt ikke alle tingets partier eller grupper ved valg efter forholdstal vil blive repræsenteret i udvalget, udvides dette med 1 medlem for hvert af de ellers urepræsenterede partier eller grupper.“

Dette ændringsforslag forkastedes med 89 stemmer mod 12 (DK og DR), idet de 2 grønlandske medlemmer afholdt sig fra at stemme.

Forslaget til folketingsbeslutning vedtoges derefter enstemmigt

Det i folketingsbeslutningen omhandlede udvalg, der nedsattes $\frac{6}{3}$ (F. sp. 3391), fik følgende sammensætning:

Heising [næstformand], Alsing Andersen, Einer-Jensen [formand], Jens Hansen, Erhard Jakobsen, Kolbjørn, M. Larsen, Hans Rasmussen, Jørgen Gram, Marius Buhl, Damsgaard, Karlskov Jensen, Helga Pedersen, Reedtz-Thott, Foss, Ole Bjørn Kraft og Rager.

8. Folketingsbeslutning angående statsregnskabet for finansåret 1953—54. [C. sp. 193].

Anmeldt i folketinget $\frac{4}{10}$ (F. sp. 17). Henvist til et udvalg på 17 medlemmer (Brodthagen [formand], Ove Hansen, Poul Hansen (Svendborg), Urban Hansen, Holger Larsen, Wiggo Larsen, Mørk, Lars M. Olsen, Conrad Kofoed, Ladefoged, Martin, Paabøl, Johan Poulsen, Fanger, Foss, Marie Antoinette von Lowzow og Aage Fogh [næstformand]), der afgav

betænkning $13/3$ (B. sp. 341). (Ordfører: Poul Hansen (Svendborg))
1. beh. $20/3$ (F. sp. 3768). 2. (sidste) beh. $22/3$ (F. sp. 3891).

Ved beslutningen godkendes statsregnskabet for 1953—54.

I det af folketinget nedsatte udvalgs enstemmige betænkning hedder det:

„Udvalget har afholdt 4 møder og har indhentet oplysninger om en række forhold. Der er således modtaget oplysninger fra *udenrigsministeriet* om afvikling af „Jutlandia“-ekspeditionen og om politikassen i København, fra *ministeriet for Grønland* om forskellige grønlandske forhold, herunder om tjenestemænds lønningsforhold, regnskaberne fra det grønlandske olieaktieselskab og bygge- og anlægsvirksomheden; fra *socialministeriet* om statstilskud til Arbejdsmændenes Arbejdsløshedskasse; fra *finansministeriet* om Den sønderjydske Lånekasse; fra *ministeriet for offentlige arbejder* om administrationen af Københavns grønne områder og fra *forsvarsministeriet* om bygningstjenestens medvirken ved nybygnings- og vedligeholdelsesarbejder, telegrafforvaltningens regnskab, kontrollen med flyvevåbnets personels adgang til privat arbejde på centralværkstederne samt om udarbejdelsen af et forvaltningsreglement for forsvaret.

Udvalget tilslutter sig statsrevisorernes bemærkning til forskellige udgiftsposter om, at der bør være mere overensstemmelse mellem bevilling og regnskab.

Udvalget har iøvrigt taget de givne oplysninger til efterretning.“

Godkendelsen af statsregnskabet var enstemmig.

9. Folketingsbeslutning angående Kongeriget Danmarks Hypotekbanks regnskab for regnskabsåret 1954—55. [C. sp. 109].

Anmeldt i folketinget $10/12$ (F. sp. 2226). Henvist til et udvalg på 17 medlemmer (Einer-Jensen, Brodthagen [formand], Ove Hansen, Kai Jensen, Mørk, Lars M. Olsen, Orla Pedersen, Robert Sørensen, Givskov Christensen, Henry Christensen, Peter Larsen, Paabøl, Ellen Poulsen, Clausen (Olufskjær), Poul Claussen, Foss og Axel Sørensen [næstformand]), der afgav betænkning $14/2$ (B. sp. 261). (Ordfører: Brodthagen).
1. beh. $22/3$ (F. sp. 3050). 2. (sidste) beh. $24/2$ (F. sp. 3136).

Ved beslutningen godkender folketinget hypotekbankens regnskab for regnskabsåret fra 1. april 1954 til 31. marts 1955.

Godkendelsen var enstemmig.

10. Forslag til folketingsbeslutning om forholdsregler mod prisstigningerne. (Af *Aksel Larsen, Alfred Jensen og Petra Petersen*). [A. sp. 283].

Fremsat mundtligt i folketinget $\frac{5}{10}$ (F. sp. 54). 1. beh. $\frac{11}{11}$ (F. sp. 966). 2. (sidste) beh. $\frac{20}{11}$ (F. sp. 1401).

Forslaget til beslutning havde følgende ordlyd:

„Folketinget opfordrer regeringen til ufortøvet og energisk at træffe forholdsregler mod prisstigningerne på befolkningens almindelige forbrugsvarer. Det påpeger i denne forbindelse nødvendigheden af, at der gribes ind mod urimelige priser og avancer og mod monopulers og prissammenslutningers udnyttelse af situationen.“

Ved fremsættelsen af forslaget udtalte *Aksel Larsen* (DK) som ordfører for forslagsstillerne bl. a.:

„Det er jo ikke for meget sagt, at vi snart længe her i landet har levet under en veritabel *prisstigningsbølge*, der blev indledt ved de såkaldte kriseforanstaltninger i fjor derved, at man gennemførte renteforhøjelse, kreditstramning og et par ubehagelige serier indirekte skatter. Nu synes priserne imidlertid at være ved at løbe helt løbsk, i særdeleshed hvad angår priserne på de almindeligste forbrugsvarer, og det er typisk, at netop prisstigningerne på de almindeligste forbrugsvarer har en særlig tendens til at sætte ind, umiddelbart efter at statistisk departement har opgjort sit pristal, men vel at mærke inden den eventuelle lønregulering træder i kraft, sådan at det alene derigennem er bevist, at det kan ikke være de beskedne lønstigninger, der er skyld i disse prisstigninger.

Jeg anser det for unødvendigt her i tinget ved denne lejlighed at give eksempler på de prisstigninger på almindelige livsfornödheder, vi har oplevet i de sidste måneder, for hele tinget kender dem, hele befolkningen kender dem, og statsministeren synes jo også at være vidende om, at priserne er steget. Sådan som det går nu, er det aldeles ødelæggende for hjemmenes trivsel, og jeg betænker mig ikke på at tilføje, at det også må være yderst farligt for landets økonomi. Vi får et højere og højere prisniveau herhjemme, og det får naturligvis følger for vor økonomi i samhandelen med den øvrige verden, og det kan få rent ud katastrofale følger, hvis priserne i den øvrige verden skulle begynde at gå ned. Altså såvel af hensyn til menneskenes velfærd som af hensyn til landets økonomi i fremtiden burde man bestræbe sig for at holde et så lavt prisniveau herhjemme som muligt, d.v.s. at man bør bestræbe sig for at gribe ind mod prisstigninger.

Vi mener, at der må gøres noget, og vi mener, at der kan gøres noget, og opfordringen til at gøre noget må naturligvis rettes til den

høje regering. Prisstigninger på almindelige livsfor nødenheder er jo ikke noget, der blot dikteres os udefra gennem stigning i importpriserne eller stigning i eksportpriserne, og det er slet ikke noget, som ikke kan modvirkes“

Forslaget gav ikke anledning til nogen almindelig debat. Det afvistes ved 1. behandling af *handelsministeren*, som udtalte:

„Den senere tids prisstigninger har selvfølgelig foruroliget mange, også regeringen.

Det ligger således, at efter monopolloven, der tager sigte på mere normale forhold, kan monopoltilsynet kun gribe ind overfor prisansættelser i tilfælde, hvor konkurrencen er begrænset på en sådan måde, at virksomhederne udøver eller vil kunne udøve en væsentlig indflydelse bl. a. på prisforhold. Varer og ydelser, der ikke er berørt af konkurrencebegrænsninger, og for hvilke priserne, således som det er tilfældet for en række forbrugsvarers vedkommende, dannes under fri konkurrence, falder udenfor monopollovens bestemmelser.

Med henblik på at træffe forholdsregler i anledning af den sidste tids prisstigninger, særlig på fødevarer og brændsel, har man allerede for nogle uger siden anmodet monopoltilsynet og statistisk departement om at gå i gang med en nærmere undersøgelse af, hvorledes prisudviklingen har forment sig for fødevarer og for brændsel. Man håber derigennem at få belyst, i hvilket omfang disse prisstigninger skyldes forskydninger i avancer og omkostninger i de forskellige omsætningsled. Denne undersøgelse tilendebringes snarest muligt.

Jeg skal iøvrigt kun tilføje, at der i dag er udsendt indbydelse til erhvervenes og arbejdsmarkedets hovedorganisationer til en drøftelse af disse problemer. Mødet er berammet til den 22. november. Jeg kan ikke se rimeligheden i i dag at stille regeringen overfor et så alment holdt direktiv som det, der indeholdes i dette forslag til folketingsbeslutning, og jeg kan ikke forestille mig, at folketinget kan vedtage noget sådant.“

Ved 2. (sidste) behandling forkastedes forslaget til folketingsbeslutning med 120 stemmer mod 8 (DK), idet 1 grønlandsk medlem hverken stemte for eller imod. Forslaget var hermed bortfaldet.

11. Forslag til folketingsbeslutning om hjemsendelse af værnepligtige, der har gjort tjeneste i 12 måneder. (Af *Alfred Jensen, Aksel Larsen og Ingmar Wagner*). [A. sp. 281].

Fremsat mundtligt i folketinget ⁶/₁₀ (F. sp. 49). 1. beh. ¹⁸/₁₁ (F. sp. 1099). Partiernes ordførere: Poul Hansen (Kalund-

borg), Johs. Christiansen, Alfred Jensen og Viggo Starcke. 2. (sidste) beh. 9/12 (F. sp. 1875).

Forslaget til folketingsbeslutning havde følgende ordlyd:

„Folketinget opfordrer regeringen til at indlede reduktionen af militærudgifterne med hjemsendelse af alle menige værnepligtige, der har gjort tjeneste i 12 måneder.“

Ved fremsættelsen af forslaget udtalte *Alfred Jensen* (DK) som ordfører for forslagsstillerne bl. a.:

„Baggrunden for dette forslags fremsættelse er de tyngende militære byrder. Anvendelsen af milliardbeløb til uproduktive formål undergraver landets økonomi og dets sociale og kulturelle standard. Borgerne har længe våndet sig under de stedse stigende skattebyrder, og flertallet mener, at det er uhensigtsmæssigt og nytteløst at ofre de mange millioner på militarismens alter. Alle er klar over, at der er omfattende utilfredshed med oprustningen og de store militærudgifter. Regeringen ved det også og har taget hensyn hertil f. eks. i juli 1954, da man foretog en række nedskæringsforanstaltninger, hvorved den militære sektor ikke holdtes udenfor begrænsningen af udgifterne, og den daværende statsminister gav udtryk for, at folket ikke ville kunne forstå det, om man ved nedskæringen gik uden om militæret. Da regeringen senere i september måned indgik nedskæringsforlig med det radikale venstre, var de samme synspunkter også rådende, og i sidste folketingssamling gav den nuværende statsminister også udtryk for det ønskelige i at få militærudgifterne nedsat. Det skete den 12. marts, da han erklærede, at blot de lande, hvor kommunisterne havde indflydelse, ville gå ind for virkelig afspænding og tage fat på nedskæringen af de militære byrder og styrker, så ville der også være rimelig anledning til at tage fat på nedskæringen herhjemme.“

En række begivenheder i sommer og særlig de fire regeringschefers konference i Genève har betydet en følelig lettelse i de internationale forhold. Uden at overvurdere resultaterne af Genèvekonferencen er det berettiget at konstatere, at der nu er en anden atmosfære, og at der er sket en afspænding. Folkene føler det også og ånder lettet op og stiller store forhåbninger til styrkelse og videreførelse af denne afspænding. Disse forhåbninger har også givet sig udtryk i ønsker om, at man stimulerede afspændingen ved gennemførelsen af praktiske foranstaltninger i overensstemmelse med ånden på Genèvekonferencen. Knap var denne konference slut, før der lød røster om nedsættelse af de militære udgifter; sådanne røster hørtes også herhjemme, og her var talen ikke alene om reduktioner af militærudgifterne, men også om nedsættelse af tjenestetiden. Det er ikke alene menigmand og pressefolk, men også statsmænd, der har givet

udtryk for, at bedringen i den internationale situation burde udnyttes.

Der er også eksempler på, at statsmænd handlede ud fra ånden i Genève. En række diplomatiske forhandlinger og beslutninger om gensidige besøg af statsmænd i vest og øst er udtryk herfor.

Men der foreligger også vidnesbyrd af anden art, der viser, at Genèveånden tages som en realitet og søges udnyttet til lettelse af landenes forhold til hianden. Sovjetunionens beslutning af 12. august om reduktion af de væbnede styrker med 640 000 mand er udtryk herfor. Flere lande har siden truffet beslutninger af samme art, mens andre overvejer at følge efter“

Forslaget mødte ikke tilslutning hos *forsvarsministeren*, der ved sagens 1. behandling udtalte:

„Til det fra kommunistisk side fremsatte forslag til folketingsbeslutning om at indlede en reduktion af forsvarsudgifterne med hjemsendelse af værnepligtige, der har gjort tjeneste i 12 måneder, vil jeg gerne gøre følgende bemærkninger:

Som bekendt er problemerne vedrørende vort forsvars fremtidige struktur og omfang for øjeblikket til behandling i et udvalg, og som den højtærede statsminister udtalte her i tinget i redegørelsen den 5. oktober, bør resultaterne af dette udvalgs arbejde afventes, før forslag til en ny forsvarsordning fremsættes.

Spørgsmålet om tjenestetiden, der har betydning for forsvarets beredskab i det hele taget, såvel som spørgsmålet om forsvarsudgifternes fremtidige størrelse må ses i sammenhæng med en sådan eventuel ny forsvarsordning, og man kan ikke fra regeringens side indgå på på nuværende tidspunkt særskilt at overveje eventuelle ændringer i tjenestetiden og derved på afgørende måde foregribe udvalgets arbejde.

Ved forslaget fremsættelse udtalte det ærede medlem hr. Alfred Jensen bl. a., at Holland, Belgien og Norge overvejede en nedsættelse af tjenestetiden, og at den engelske regering overvejede det samme. Jeg ved ikke, hvorfra det ærede medlem har disse oplysninger. Der foreligger ikke for den danske regering nogen oplysning om, at dette skulle være tilfældet, ligesom der iøvrigt heller ikke for den danske regering foreligger nogen oplysning om, at tjenestetiden i Sovjetrusland, der som bekendt langt overstiger den normale tjenestetid i NATO-landene, står foran nedsættelse. Hvad angår ændringerne i det engelske forsvar, skal jeg henvise til, hvad den højtærede statsminister sagde under åbningsdebatten, nemlig at de foretagne begrænsninger, der iøvrigt ikke berører Englands bidrag til NATO, ikke indebærer en nedsættelse af tjenestetiden, der fortsat er 24 måneder.“

Forslaget til folketingsbeslutning forkastedes med 109 stemmer mod 8 (DK), idet 18 medlemmer (RV og DR) afholdt sig fra at stemme.

12. Forslag til folketingsbeslutning om foranstaltninger til forbedring af den værnepligtige ungdoms forhold. (Af *Ingmar Wagner, Alfred Jensen og Aksel Larsen*). [A. sp. 1267].

Fremsat skriftligt i folketinget ²⁵/₁ (F. sp. 2485). 1. beh. ²⁴/₂ (F. sp. 3186). Partiernes ordførere: Victor Gram, Reedtz-Thott, Johs. Christiansen, Ingmar Wagner og Viggo Starcke. 2. (sidste) beh. ¹⁵/₃ (F. sp. 3665).

Ifølge forslaget skulle folketinget beslutte at opfordre forsvarsministeren til at træffe de nødvendige foranstaltninger til en forbedring af den værnepligtige ungdoms forhold på følgende områder:

1. Lønnen hæves til 4 kr. daglig gennem hele tjenestetiden.
2. Der gives en månedlig gratis orlovsrejse, indbefattet de befalede orlovsrejser.
3. Let udgangsfodtøj stilles frit til rådighed. Der ydes gratis skoforsåling.
4. Nødvendig undermundering, bl. a. skjorter, undertøj, og sokker, må ydes i hele tjenestetiden, samtidig med at der på kasernerne gennemføres en ordning, der sikrer de værnepligtige gratis vask.

Ved fremsættelsen af forslaget anførte *Ingmar Wagner* (DK) som ordfører for forslagsstillerne:

„Der stilles store krav til Danmarks ungdom. Den har mange pligter, mens den på mange områder har altfor få rettigheder. Særlige byrder er der i dag pålagt den ungdom, der aftjener sin værnepligt indenfor hæren, marinen og luftvåbnet. De tages bort fra det civile liv på et tidspunkt, hvor de ofte er under uddannelse, eller hvor de lige har gennemført en faglig uddannelse og skulle indtræde i de udlærte svendes rækker og hermed have mulighed for at tjene en nogenlunde løn. Mange ser hen til den dag, hvor de kan stifte eget hjem og familie. Militærtjenesten betyder et afbræk i mange unges fremtidsplaner.

Hertil kommer yderligere, at man under den *lange militære tjenestetid* byder de unge ringe kår. Kommunisterne er af den opfattelse, at når ungdommen indkaldes til militærtjeneste, må der sikres den ordentlige forhold under tjenestetiden.

Den *aflønning*, der gives de værnepligtige, er altfor lille. I øjeblikket er den 2 kr. daglig for værnepligtige i de første 6 måneder,

derefter stiger den med 25 øre indtil 12 måneders tjenestetid, og derudover får de værnepligtige 3 kr. daglig i tjenestetiden udover 1 år.

Derimod får de frivillige menige 4 kr. daglig i elevtiden. Kommunerne foreslår, at aflønningen for de værnepligtige kommer på højde med de frivilliges, og at lønnen bliver 4 kr. daglig i hele tjenestetiden.

Den nuværende ordning med *orlovsrejser* er utilstrækkelig. Mange soldater er kasereret langt fra deres hjem og har ikke selv råd til at betale de dyre rejser. Den gældende ordning for orlovsrejser er 2 gratis rejser årligt. Disse foreslås udvidet til en gratis orlovsrejse månedligt.

For tiden forefindes en helt urimelig forskelsbehandling af de værnepligtige, når det drejer sig om udgangsfodtøj og gratis skoforsåling. F. eks. får marinesoldater stillet sko til rådighed, samtidig med at de under hele tjenestetiden kan få deres fodtøj gratis forsålet. Denne ordning gælder ikke for hæren. Her skal de menige selv holde sig med udgangsfodtøj og selv betale de nødvendige skoforsålinger. I øjeblikket koster et par sko mellem 60 og 80 kr. og en forsåling et sted mellem 15 og 20 kr. Det er helt urimeligt at forlange, at soldaterne selv skal afholde disse store udgifter af deres beskedne løn. Derfor foreslås det, at den ordning, der gælder for marinen, kommer til at omfatte alle værnepligtige.

På samme måde som marinen har fordele med fodtøj, gør det samme sig gældende for undermunderingen og vask af tøj. Andre soldater får f. eks. kun udleveret 3 par sokker det første år, og det er ikke ualmindeligt, at disse er slidt op under de første måneders rekruittid. Har den værnepligtige brug for flere sokker, må han selv anskaffe sig dem. Det samme gælder for skjorter og undertøj. Kommunerne foreslår, at alle værnepligtige får *stillet den nødvendige undermundering til rådighed* i hele tjenestetiden, samtidig med at der gennemføres en ordning, så det i fremtiden er muligt for alle værnepligtige at få vasket deres tøj på kaserne uden at betale herfor. Sådant en ordning er også indført for marinen.

De udgifter, som disse nødvendige forbedringer for de værnepligtige vil betyde på forsvarsministeriets budget, må ikke betyde en forhøjelse af de i forvejen høje militærudgifter, men bør snarere fremskaffes ved *besparelser på andre områder* indenfor militæret.“

Forsvarsministeren udtalte ved 1. behandling, at regeringen havde sin opmærksomhed henvendt på at skabe så gode forhold for de værnepligtige som muligt. En gennemførelse af det foreliggende forslag ville imidlertid medføre store merudgifter for staten, hvilket ministeren nærmere gjorde rede for.

„Jeg har flere gange overfor det høje ting haft lejlighed til at redegøre for de værnepligtiges lønninger, sidste gang under den nylig afholdte finanslovdebat. Som jeg anførte dengang, modtager

de værnepligtige en række af de goder, hvortil den skete stigning i pristallet jo i hovedsagen har kunnet henføres. Jeg tænker her på grupperne fødevarer, tøj, bolig, brændsel og belysning. Jeg skal derfor kun udtale, at de senest stedsfundne stigninger i pristallet ikke motiverer en forhøjelse af lønningerne af en størrelsesorden, som her er foreslået. Jeg skal i denne forbindelse oplyse, at såfremt man hævdede lønningerne til 4 kr. om dagen til værnepligtige menige, ville dette betyde en årlig merudgift på ca. 18,2 mill. kr. Såfremt en lønforbedring af samme omfang tænktes at omfatte alt daglønnet militært personel, ville merudgiften andrage 23,6 mill. kr.

Hvad angår orlovsrejserne, er forholdet det, at der i øjeblikket gives værnepligtige med 15—16 måneders tjenestetid gennemsnitlig ialt 5 frirejser og værnepligtige med længere tjeneste gennemsnitlig 7 frirejser. Altså i gennemsnit 1 frirejse for hver $2\frac{1}{2}$ —3 måned. Da 1 frirejse for hele det værnepligtige mandskab koster ca. 1,1 mill. kr., vil en udvidelse af frirejsernes antal til 1 hver måned, indbefattet orlovsrejser ved jul, påske og pinse, betyde en årlig merudgift på ca. 9 mill. kr.

Forslaget om, at de værnepligtige skal have stillet let udgangsfodtøj til rådighed, har jeg ligeledes haft anledning til at nævne for det høje ting under finanslovdebatten. For udlevering af fodtøj til de værnepligtige er forholdet det, at der ved søværnet udlånes 1 par sko og 1 par støvler, der vedligeholdes af søværnet. Ved hæren og flyvevåbnet udlånes 2 par støvler, der ligeledes vedligeholdes ved forsvarrets foranstaltning. Herudover skal de indkaldte til disse to værn til udgangsbrug medbringe 1 par sko, der skal vedligeholdes af den værnepligtige selv. Som jeg gjorde opmærksom på, sidst jeg havde ordet om dette forhold, vil det, såfremt man fra forsvarrets side skal anskaffe og vedligeholde sko til alle værnepligtige, betyde en merudgift, som efter en nylig foretagen beregning vil beløbe sig til ca. 1,75 mill. kr. årlig.

Om undermundering til de værnepligtige skal jeg oplyse, at det indkaldte mandskab ved det første møde får udleveret tilstrækkeligt med skjorter, undertøj og sokker til det første år. Efter et års tjeneste udleveres der supplerende beklædning, og dette fortsætter hvert halvår, så længe det værnepligtige personel forretter tjeneste.

Hvad vask af denne undermundering angår, er forholdet det, at den for hærens og flyvevåbnets vedkommende foretages af den værnepligtige selv. Der har tidligere været overvejelser om at foretage vask ved forsvarrets foranstaltning. Dette blev imidlertid opgivet, efter at det blev oplyst, at en vaskeordning udvidet til hæren og flyvevåbnet ville kræve et ret stort yderligere depotpersonale og skønsmæssigt ville medføre en årlig merudgift på mindst $3\frac{1}{2}$ mill. kr.

Det vil ses, at en inødekommelse af alle punkterne i det stillede

forslag tilsammen vil medføre en merudgift af en størrelsesorden på mindst 32 mill. kr. årlig. Da denne udgift skal afholdes indenfor rammerne af forsvarsbudgettet, vil jeg finde det naturligt, at de her rejste spørgsmål afventer forhandlingerne i udvalget vedrørende vort forsvars fremtidige organisation.“

Efter at *ordføreren for forslagsstillerne* havde svaret forsvarsministeren, udtalte en række partiordførere sig, og disse mente ligesom ministeren, at det var i forsvarsudvalget, forhandlingerne om de rejste spørgsmål burde føres. De pågældende ordførere udtalte sig alle til fordel for, at de værnepligtige fik så gode og rimelige vilkår, som man fandt det muligt at give dem, men kunne ikke tiltræde det kommunistiske forslag, der overgik til 2. behandling uden at blive underkastet udvalgsbehandling.

Ved 2. behandling udtalte *ordføreren for forslagsstillerne* bl. a.:

„Jeg var i den heldige situation ved førstebehandlingen af dette forslag til beslutning, som den kommunistiske gruppe har fremsat om en forbedring af den værnepligtige ungdoms kår, at forslaget mødte stor sympati her i salen. Først og fremmest var alle ordførere enige om, at det var nødvendigt, at soldaterne fik bedre forhold. Alle sagde, at de måtte have rimelige vilkår i den tid, de gjorde militærtjeneste. Derover er der vist fuld og hel klarhed. Men hvis vi kan gå så langt, må der vel også være enighed om, at de nuværende forhold for Danmarks værnepligtige ungdom ikke er tilfredsstillende, og det skulle vel være den bedste baggrund for, at soldaterne nu meget snart fik de forbedringer, som det kommunistiske forslag indeholder, og som efter vor opfattelse er absolut nødvendige fremskridt for den værnepligtige ungdom . . .“

Johs. Christiansen (RV) motiverede derefter sin stilling til forslaget således:

„De spørgsmål, der her er tale om, indgår i høj grad i det radikale venstres overvejelser med henblik på den ændring, som vi håber vil komme i hele den militære opbygning. Det er de samme spørgsmål, som vi sidder og arbejder med i forsvarsudvalget, og vi kan ikke være med til at gennemføre disse ændringer stykkevis.“

Ved 2. (sidste) behandling forkastedes forslaget med 113 stemmer mod 4 (DK), idet 6 medlemmer (DR og 1 grønlandsk repræsentant) afholdt sig fra at stemme.

13. Forslag til folketingsbeslutning om ændring af omsætningsafgiften af manufakturvarer og beklædningsgenstande m. v. (Af *Weikop, Fibiger, Halldan Hendriksen, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Ole Bjørn Kraft, Aksel Møller,*

Erna Sørensen, Poul Sørensen, Tesdorpf og Thestrup). [A. sp. 847].

FremSAT skriftligt i folketinget ²⁴/₁₁ (F. sp. 1343). 1. beh. ¹⁵/₁₂ (F. sp. 2085). Partiernes ordførere: Poul Hansen (Kalundborg), Alfred Bøgh, Weikop, Bertel Dahlgaard, Aksel Larsen og Tholstrup. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Poul Hansen (Kalundborg) (fra ⁷/₈ Peter Nielsen), Eintr-Jensen, Holger Eriksen, Kai Jensen, Hans Knudsen, M. Larsen, Viola Nørløv, Alfred Bøgh, Peter Larsen, Anker Lau, Martin [næstformand], Harald Nielsen, Weikop [formand], Hanne Budtz, Halfdan Hendriksen, Bertel Dahlgaard og Rager).

Forslaget til folketingsbeslutning gik ud på at opfordre finansministeren til at lade udarbejde et forslag til lov om ændring i lov nr. 43 af 14. marts 1955 vedrørende forbrugsbegrænsende foranstaltninger, *hvorved*

- 1) omsætningsafgiften af manufakturvarer og beklædningsgenstande m. v. svares i detaileddet,
- 2) afgiften opkræves med en ensartet procentsats og
- 3) regler for den derved nødvendiggjorte regulering af allerede erlagte afgifter på lagervarer samtidig fastsættes.

Som begrundelse for forslaget anførte *Weikop* (KF) ved fremsættelsen som ordfører for forslagsstillerne:

„Det er efterhånden blevet åbenbart, at omsætningsafgiften på manufakturvarer i henhold til loven om forbrugsbegrænsende foranstaltninger af 14. marts 1955 medfører store ulemper for forbrugerne og store vanskeligheder for erhvervene både med hensyn til afgiftsberegningen af de enkelte varer og afgiftens erlæggelse. Særlig uheldigt virker det, at forbrugere, der køber varer til nedsatte priser, ikke opnår nedsættelse af omsætningsafgiften, fordi afgiften beregnes af den oprindelige pris og ikke af den faktiske pris. Det virker ligeledes tyngende for detailhandelens økonomi, at afgiften skal betales ved varernes modtagelse. En omlægning af afgiften til en ensartet procent i detaileddet vil bevirke, at detailhandelen først skal afvikle afgiften, når varen er solgt, og at forbrugerne kommer til at betale omsætningsafgift af den faktiske pris.

Ved en sådan omlægning må der foretages en tilbagebetaling af de allerede erlagte afgifter for at hindre, at forbrugerne kommer til at betale dobbelt afgift.“

Forslaget mødte ikke tilslutning hos *finansministeren*, der vedrørende punkt 1) navnlig henviste til, at det ville blive et langt

mere omfattende arbejde at kontrollere de 50 000—60 000 detailvirksomheder end engrosforretningerne, af hvilke der kun fandtes godt 7 000; i tilslutning hertil gjorde ministeren opmærksom på, at fabrikanter og grossister også efter gennemførelsen af den foreslåede omlægning ville få et betydeligt arbejde med afgiften, bl. a. fordi de pågældende i et vist omfang sælger varer direkte til forbrugere, og fordi toldvæsenet måtte have adgang til at indhente oplysninger om de enkelte handlendes køb af afgiftspligtige varer. „Som en særlig vanskelighed ved omlægning til detailbeskatning kan nævnes“, udtalte finansministeren videre, „at de i henhold til loven om forbrugsbegrænsende foranstaltninger afgiftspligtige varer foruden i specialforretninger som manufaktur- og legetøjsforretninger, guldsmede- og urmagerbutikker forhandles i mange forskelligeartede virksomheder, f. eks. hos kolonialhandlere og isenkræmmere, i sæbeudsalg og konfektforretninger. Dette vil i høj grad vanskeliggøre kontrollen med afgifterne.

Der er således mange fordele ved beskatningen i engrosleddet, men jeg vil naturligvis ikke sige, at en beskatning i detailleddet ikke også på visse punkter kan indeholde fordele. Det må her især nævnes, at spørgsmålene om fastsættelse af varers afgiftspligtige værdi er vanskeligere ved engrosbeskatning, og at det under denne ikke er let at opnå en helt så ligelig og retfærdig beskatning.

Det er imidlertid mit indtryk, at ønsket om omlægning til detailleddet først og fremmest skyldes vanskelighederne ved finansieringen af afgiften, idet indbetalingsfristen ved engrosafgiften er kortere end den tid, der svarer til omsætningshastigheden i detailhandlernes lagre. En sådan ulempe for forretningslivet ville ikke forekomme ved en afgift i detailleddet. Forholdet kunne dog i givet fald rettes meget nemmere ved en forlængelse af indbetalingsfristen end ved en omlægning til detailleddet.

Iøvrigt er den likviditetsstramning, som den ret korte indbetalingsfrist medfører, i god overensstemmelse med den kreditpolitik, vi fører i øjeblikket, og har vel også ført til en vis mindselse af detailhandelens lagre.“

Angående punkt 2) pegede ministeren på, at den særlige afgiftsats for yderbeklædning muliggjorde en betydelig formindskelse af antallet af virksomheder, hos hvilke toldvæsenet skal opkræve afgift. „Loven er jo opbygget således, at skræddere, hjemmesyversker og andre tilsvarende virksomheder, der kun fremstiller yderbeklædning af tekstilstof direkte til forbrugere, betaler 15 pct. af indkøbssummen for de af dem indkøbte metervarer, hvilket nogenlunde svarer til den afgiftsbelastning, som sker hos konfektionsfabrikker, der betaler 10 pct. af den færdige vares pris. Den særlige afgiftsats for yderbeklædning er således et fundamentalt træk i afgiftslovens system, idet man derved undgår kontrol med et meget betydeligt antal virksomheder, formentlig over en halv snes tusind. Hvis

afgiften derimod omlægges til detaileddet, er der ingen grund til at have en sådan særlig afgiftssats for yderbeklædningen.“

Den under punkt 3) omhandlede tilbagebetaling af erlagt afgift i tilfælde af afgiftspligtens flytning fra engros- til detaileddet anså ministeren for praktisk talt uigennemførlig, hvis der med det forhåndenværende kontrolapparat skulle kunne føres en betryggende kontrol med de lageropgørelser, som omlægningen ville nødvendiggøre.

Det kunne dog være rimeligt at drøfte de rejste problemer i et udvalg. Der forelå også fra Grosserer-Societetet en henvendelse vedrørende en lang række punkter af teknisk karakter i denne lovgivning, som det ville være naturligt at overveje.

Fra venstres side erkendte man, at forslaget rørte ved problemer, som burde overvejes nærmere. Men partiet nærede, efter hvad dets ordfører, *Alfred Bøgh*, udtalte, „ængstelse for, at en overføring af afgiften til detaileddet vil indebære den risiko, at afgiften bliver permanent og eventuelt baner vej for nye omsætningskatter. Endvidere er vi ikke i tvivl om, at en overflytning til detaileddet vil medføre en voldsom udvidelse af administrationen; det er vist ikke forkert anslået, at der vil blive ca. 10 gange så mange handlende at kontrollere, og man har haft besvær nok med at få administrationen til at glide med den nuværende ordning; jeg tror endda, der er store vanskeligheder, der endnu ikke er overvundet. Nu midt i lovens løbeperiode at øge antallet af afgiftspligtige virksomheder med mange, mange tusinde, det lader sig vist ikke gøre, det bliver i hvert fald dyrt. Jeg har også svært ved at tro, at handelen virkelig ved en omlægning til detaileddet vil opnå så store fordele, at de kan opveje de utallige ulemper og besværligheder, der uvægerligt følger af en sådan ordning.“

På det radikale venstres vegne understregede *Bertel Dahlgaard* stærkt de problemer, som en vedtagelse af forslaget ville rejse. „Det er“, udtalte han „efter vor mening værd at overveje, om den i loven fastsatte stramning af kredittiden for forretningerne ikke vil kunne lempes, og jeg vil meget henstille til den højtærede finansminister at se med velvilje herpå. Men alt i alt vil en omlægning af afgiften nu midt i lovens gyldighedstid bringe en sådan forvirring og sådanne nye byrder for detailhandelen, at denne for sin egen skyld bør ønske, at den ikke sker.“

Aksel Larsen (DK) var derimod tilhænger af, at afgiften, så længe man havde den, blev opkrævet i detaileddet, men ønskede den snarest muligt afskaffet, hvilket han understregede ved at fremsætte følgende forslag om overgang til næste sag på dagsordenen:

„Idet folketinget erkender, at befolkningens beklædningsgenstande aldrig burde være beskattet, opfordrer det regeringen til omgående at fremsætte forslag om øjeblikkelig ophævelse af omsætningsafgiften af manufakturvarer og beklædningsgenstande og går dermed over til næste sag på dagsordenen.“

Tholstrup (DR) kunne tiltræde dette dagsordensforslag, idet han helst så tøjskatten afskaffet straks. Kunne der ikke opnås den fornødne tilslutning hertil, burde man i hvert fald snarest påbegynde en gradvis afvikling af afgiften.

Efter afslutningen af 1. behandling forkastedes Aksel Larsens dagsordensforslag med 76 stemmer mod 14 (DK og DR), idet 59 medlemmer (V og KF) afholdt sig fra at stemme.

Det udvalg, hvortil lovforslaget henvistes, afgav ikke betænkning om sagen.

14. Forslag til folketingsbeslutning om foranstaltninger mod organisationstvæng. (Af *Erik Eriksen, Aksel Møller, Henry Christensen, Halfdan Hendriksen, Ole Bjørn Kraft, Harald Nielsen, Sønderup og Poul Sørensen*). [A. sp. 1427].

Fremsat skriftligt i folketinget $10\frac{1}{2}$ (F. sp. 2798). 1. beh. $23\frac{1}{2}$ (F. sp. 3083). Partiernes ordførere: Carl P. Jensen, Henry Christensen, Poul Sørensen, Bertel Dahlgaard, Alfred Jensen og Oluf Pedersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Carl P. Jensen, Bundvad, Einer-Jensen, Ove Hansen, Peter Jørgensen, Axel Ivan Pedersen, Gustav Pedersen, Hans Rasmussen, Henry Christensen, Erik Eriksen [formand], Harald Nielsen, Helga Pedersen, Sønderup, Poul Sørensen [næstformand], Jørgen Jørgensen (Ullerup), Aksel Møller og Bertel Dahlgaard).

Forslaget til folketingsbeslutning gik ud på at henstille til regeringen at fremsætte lovforslag, hvormed der skaffes sikkerhed for, at de af stat og kommune ansatte personer ikke udsættes for organisationstvæng.

Ved fremsættelsen anførte *Poul Sørensen* (KF) som ordfører for forslagsstillerne:

„Forslaget har til formål at bane vej for, at der i lovgivningen skabes sikkerhed for, at personer, som ansættes i stat og kommune, ikke udsættes for organisationstvæng. Baggrunden for forslaget er en opsigtsvækkende afskedigelse af en løst ansat funktionær ved Aarhus kommune, en sag, som gav anledning til et spørgsmål i folketingets spørgetid. Af den højtærede indenrigsministers svar fremgik det, at det var tvivlsomt, om der i gældende lov er hjemmel til at hindre afskedigelser på grund af organisationsforhold, og forslagsstillerne ønsker da herved at medvirke til, at der for fremtiden skaffes sikkerhed mod organisationsmæssige overgreb.“

Efter udførligt at have belyst det rejste problem sammenfattede *økonomi- og arbejdsministeren* sin opfattelse af sagen således:

„Stillet overfor alle de mange tvivlsspørgsmål, hele denne sag rejser, ville det naturligste efter min mening være, at man lod retsudviklingen afgøre, om den af staten og kommunerne fulgte praksis med hensyn til organisationsbestemmelser er lovlig eller ikke lovlig. Hvis man ikke vil følge denne naturlige fremgangsmåde, men derimod ønsker — som de ærede forslagsstillere — at regulere hele dette område ved lov, måtte en sådan lovgivning, såvidt jeg kan se, blive meget vidtgående. Man måtte således ikke blot i selve loven klart afgrænse kredsen af de personer, bestemmelsen skal omfatte, men man måtte formentlig herudover klart tage stilling til, hvilke arter af tvang der ikke må anvendes; nægtelse af ansættelse er een form for tvang, trusel om afsked en anden, og endelig er der over en bredere og nuanceret skala påvirkning af nærmere angiven art fra medarbejdere eller disses organisationer. Hvis man ikke medtager påvirkninger fra medarbejdere, f. eks. i form af en kold skulder, eller hvad det nu kan være, vil der efter min mening aldrig kunne blive tale om den sikkerhed, de ærede forslagsstillere ønsker. Forholdet vil jo stort set, sådan som udviklingen har været, næsten altid være det, at et flertal af de ansatte står tilsluttet en organisation, og under disse omstændigheder er det dog vel et spørgsmål, om man ikke må indrømme et sådant flertal i hvert fald en vis frihed til at søge at påvirke deres arbejdskammerater, der ikke står tilsluttet organisationen, til at melde sig ind i denne. Hvis der ikke er en sådan frihed til at agitere, har hele retten til organisation ikke nogen praktisk mening.

Efter regeringens opfattelse vil en lovgivning som den af de ærede forslagsstillere ønskede være i strid med den udviklede overenskomstpraksis, forsåvidt angår de løst ansatte under stat og kommune. Jeg kan herefter ikke se rettere, end at dette område er altfor uoverskueligt og forvaltningsretligt altfor vanskeligt til, at vi her under denne debat kan tage endelig stilling til det af de ærede forslagsstillere fremsatte forslag. Forslaget har, som jeg sagde det i indledningen, en så bred og almindelig form, at det efter alt, hvad jeg her har refereret, må være meget vanskeligt for regeringen at overskue, hvilken retstilstand man med det ønskede lovforslag egentlig tilsigter gennemført.

Alt taget i betragtning må regeringen være af den opfattelse, at der, forinden man tager stilling til spørgsmålet om en lovgivning imod eksklusivaftaler, bør foretages en dybtgående og saglig undersøgelse af hele dette vanskelige problem, og til en sådan undersøgelse er jeg naturligvis villig til at medvirke.“

Ordføreren gav ministeren ret i, at det drejede sig om en sag, som kunne komme til at volde vanskeligheder forskellige steder. „Der er sikkert mangt og meget, man skal igennem, inden man

får skabt den fuldtud rigtige lovgivning, som skal kunne forhindre sådanne ting; det må vi se i øjnene. Deri tror jeg den højtærede minister har ret, og derfor har vi også valgt denne fremgangsmåde, hvorved vi mener at kunne drage nytte af hele administrationens viden og indsigt på disse felter.

Vi ønsker at få gennemført en lovgivning, der har en sådan form, at der ikke ved almindelige administrative bestemmelser eller beslutninger kan gøres forskel på borgernes adgang til arbejde i statens og kommunens tjeneste under hensyntagen til, om de er medlemmer af en forening eller ikke. Når det er målet, må man selvfølgelig ophæve almindeligt gældende administrative bestemmelser, der har et indhold, som strider herimod. Det er, sagt i få ord, det, vi vil nå frem til, og vi føler, at vi har en meget stor del af befolkningen bag os i det ønske, det krav, kan jeg sige, som vi ved denne debat har rejst.

Denne såkaldte Aarhus sag er selvfølgelig anledningen til, at vi har draget spørgsmålet frem, men jeg vil gerne fremhæve, at den lovgivning, som vi håber bliver udgangen af vort arbejde, naturligvis ikke skal være en lovgivning, som ene tager sigte på handels- og kontormedhjælpernes fagforening, selvfølgelig ikke, ej heller på fagforeninger i al almindelighed. Forekommer der i det samfund, som vi administrativt har bygget op, lignende forhold andre steder, er vi naturligvis ganske klar over, at så må man også der skaffe sig midler til, at der kan sættes ind ud fra de synspunkter, jeg her har givet udtryk for.“

Socialdemokratiets ordfører, *Carl P. Jensen*, fandt den opmærksomhed, man fra venstres og de konservatives side viste handels- og kontorfunktionærernes organisation, lidt anmassende, ikke mindst på baggrund af, at man ganske savnede et tilsvarende initiativ, når det gjaldt organisationsproblemet indenfor andre samfundsgrupper. „Når det i det foreliggende forslag til beslutning hedder, at man skal skaffe sikkerhed for, at de i stat og kommune ansatte personer ikke udsættes for organisationstvang, forstår jeg meget vel dette ordvalg. Disse ord er sikkert valgt med megen omhu, fordi man herved mener, at man har sikret sig, at man udelukkende skal tale om dette problem, Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund, og ikke noget andet. Det er denne affattelse, forslagsstillerne har givet forslaget, fordi man gerne vil begrænse hele problemet til dette område og ikke komme ind på andre organisationsområder, som er hellige og ukrænkelige.“

Det var talerens opfattelse, at „forsåvidt der i det hele taget kan skabes flertal for en lovgivning som den, man her tilstræber, må man anstændigvis tage *et videre sigte* end det, der her er lagt op til, og også end det, der i ganske tågede vendinger er antydet, og i så fald tror jeg, at en sådan lovgivning vil gribe mindre ind på fagbevægelsens område end på så mange andre områder.

For en ordens skyld vil jeg gerne understrege, at mit parti naturligvis ikke ønsker at medvirke til en lovgivning af denne art, og jeg skal med disse bemærkninger — idet jeg endnu en gang minder de ærede ordførere, der følger efter mig, om de spørgsmål, jeg har stillet og gerne vil have besvaret — anbefale at stemme imod det foreliggende forslag.“

Henry Christensen (V) understregede stærkt sit partis ønske om at få gennemført en lovgivning mod organisationsmæssige misbrug på dette område.

Bertel Dahlgaard (RV) ønskede sagen taget op til undersøgelse i et udvalg, men i en større sammenhæng end af forslagsstillerne forudsat. Bl. a. burde visse *erhvervsorganisationers bidrag til den politiske presse* indgå i overvejelserne. „Man må så på grundlag heraf søge frem til en tilstand, hvor ingen borger, for hvem det er en økonomisk nødvendighed at være medlem af en bestemt forening, derigennem tvinges til at yde støtte til sine politiske modstandere.“

Alfred Jensen (DK) kunne ikke anbefale, at man imødekom forslagsstillerens ønske om en undersøgelse af sagen. Han så ingen grund til, at forslaget fremmedes. „Jeg vil gerne yderligere sige, at heller ikke de momenter, det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard føjede til, for os gør det mere nødvendigt, at man behandler disse problemer. Det betyder ikke, at jeg eller mine meningsfæller godkender, at pengene bruges til politiske formål, som vi synes er helt forkerte, men det må være et spørgsmål, man overlader til organisationerne, og det må være organisationernes flertal, der her bestemmer.“

Oluf Pedersen (DR) fandt det derimod ønskeligt, at sagen — herunder også det under forhandlingen rejste spørgsmål vedrørende bidrag til den politiske presse — blev taget op til overvejelse.

Forslaget til folketingsbeslutning henvises efter 1. behandling til et udvalg. Dette afgav ikke betænkning.

15. Forslag til folketingsbeslutning om at opfordre justitsministeren til at fremsætte forslag til en ny lov om biografvæsenets ordning. (Af *Hanne Budtz, Helga Pedersen, Henry Christensen, Erik Eriksen, Halfdan Hendriksen, Aksel Møller, Jens Sønderup* og *Poul Sørensen*). [A. sp. 1791].

Fremsat skriftligt i folketinget $13/3$ (F. sp. 3591). 1. beh. $10/4$ (F. sp. 4122). Partiernes ordførere: Kolbjørn, Helga Pedersen, Hanne Budtz, Steen, Alvilda Larsen og J. M. Pedersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Edel Saunte, Alsing Andersen, Leonhard Hansen, Poul Hansen (Grenaa), Kjæld-

gaard, Kolbjørn, Holger Larsen, Helga Pedersen [næstformand], Henry Christensen, Niels Eriksen, Ladefoged, Anker Lau, Hanne Budtz, Halfdan Hendriksen [formand], Jacob Pedersen, Steen og A. C. Normann).

Forslaget til folketingsbeslutning gik ud på at opfordre justitsministeren til inden 1. februar 1957 at fremsætte forslag til lov om biografvæsenets ordning, hvorved bevillingssystemet ophæves.

Som ordfører for forslagsstillerne begrundede *Hanne Budtz* (KF) ved den skriftlige fremsættelse forslaget således:

„Ved behandlingen af forslaget til den gældende lov om biografteatervæsenets ordning blev spørgsmålet, om biografvæsenet her i landet skulle hvile på bevillingssystemet eller ordnes således, at der var fri næring på dette område, gjort til genstand for indgående drøftelser. Bevillingssystemet sejrede, men i tiden derefter er bevillingstildelingen i de enkelte tilfælde og bevillingssystemet i det hele jævnlige blevet stærkt kritiseret.

Forslagsstillerne er af den opfattelse, at bevillingssystemet, der vel måtte være sagligt begrundet, da biograferne og biografteaternæringen var noget nyt og uprøvet, nu har overlevet sig selv og derfor bør afskaffes, således at hele biografvæsenet reguleres ved lovbestemmelser, der ligger på linie med næringslovens almindelige bestemmelser om fri næring, eventuelt tilpasset efter de særlige vilkår, hvorunder biografnæring drives.“

Efter at *justitsministeren* nærmere havde gjort rede for sagen, udtalte han afsluttende, at han så således på det, „at det må være målet, når forholdene er blevet mere normale på byggeområdet, at søge kommissionsforslaget fra 1950 gennemført. Det er son tidligere kommissionsforslag udtryk for et kompromis, men det er stærkere kompromispræget end tidligere forslag; det balancerer mellem bevillingssystemet og den frie næring, om man vil, idet det bygger på det hovedprincip, at der under givne forudsætninger skal finde oplag af bevillinger sted. Det er klart, at dette forslag først lader sig gennemføre, når forholdene på byggeområdet er normaliserede. Endvidere indeholder forslaget et princip, som jeg tror kan vinde det ærede medlems tilslutning, nemlig en begrænsning i justitsministeriets frie bevillingstildeling. Jeg ville være interesseret i en forhandling om netop dette forslag, idet jeg dog gerne vil understrege, at jeg ikke ønsker at binde mig dertil i alle enkeltheder. Jeg forstår f. eks. ikke, hvorfor man i kommissionsudkastet er gået bort fra tanken om at tildele landsorganisationer biografbevillinger. Der er stadig landsorganisationer, som jeg synes det ville være rimeligt at støtte med en biografbevilling.

På sagens nuværende stadium ville jeg anse det for rigtigst, at der blev nedsat et udvalg, som kunne drøfte den række af problemer, jeg har tilladt mig at pege på, og de problemer, som fra anden side måtte blive rejst.“

Forslaget gav anledning til en ret indgående debat. Det henvises efter 1. behandling til et udvalg, der ikke afgav betænkning.

16. Forslag til folketingsbeslutning om overførelse af varer fra bunden liste til friliste. (Af *Tholstrup, Oluf Pedersen* og *Viggo Starcke*). [A. sp. 2111].

Fremsat mundtligt i Folketinget $\frac{4}{5}$ (F. sp. 4519). 1. beh. $\frac{14}{5}$ (F. sp. 4672). Partiernes ordførere: Lars P. Jensen, Anker Lau, Weikop, Jørgen Jørgensen (Lejre) og Tholstrup. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Lars P. Jensen [næstformand], Einer-Jensen [formand], Brodthagen, Poul Hansen (Kalundborg) (fra $\frac{7}{6}$ Poul Hansen (Grenaa)), Peter Nielsen, Sofie Pedersen, Hans Rasmussen, Robert Sørensen, Anker Lau, Erik Eriksen, Jørgen Gram, Holmberg, Sønderup, Weikop, Halfdan Hendriksen, Aksel Møller og Jørgen Jørgensen (Lejre)).

Forslaget til folketingsbeslutning gik ud på at henstille til ministeren for handel, industri og søfart at benytte sin bemyndigelse i henhold til lov om erhvervsøkonomiske foranstaltninger, vareforsyning m. v., jfr. lovbekendtgørelse nr. 302 af 14. december 1955, til at udstede bekendtgørelse om, at de på bunden liste opførte varer overføres til friliste.

Ved fremsættelsen af forslaget udtalte *Tholstrup* (DR) som ordfører for forslagsstillerne bl. a.:

„Vi har fra retsforbundets side vendt os imod de forhold, der i særlig grad har prisstigninger til følge: afgifterne, jordmonopolet, toldmonopolet og importmonopolet, og det er det sidste, vi med dette forslag tager sigte på at få ophævet. Her er den særlige fordel, at det ikke koster finansministeren noget at ophæve det, sådan som det vil det ved ophævelse af tøjskatten og tolden, hvis bortfald nødvendigvis andre indtægter eller besparelser. Ved ophævelsen af de sidste restriktioner vedrørende importen sker der blot det, at den sidste fjerdedel af importen eller for ca. 2 000 mill. kr. kommer under konkurrencevilkår med mange millioner kroners besparelse i udenlandsk valuta til følge, eller, hvad der er bedre, vi får flere varer for de samme penge plus konkurrence indenfor landets grænser

mellem importvarer og varer fremstillet i Danmark. Der er her tale om så store millionbeløb, at det vil få mærkbar indflydelse på prisetallet og lønnens købekraft.

Foruden genskabelse af konkurrencen i handelen vil det også betyde, at vi sparer hele det kostbare administrationsapparat. Finansministeren kan her glæde sig over en besparelsesmulighed, som han efter sigende leder efter i øjeblikket. Forbrugerne vil også nyde godt af den besparelse, firmaerne opnår ved ikke længere at skulle pleje forbindelse med varedirektoratet, en udgift, der ikke står tilbage for den udgift, staten har til lønninger og andre udgifter til et vareforsyningsdirektorat. Beslutter folketinget den endelige liberalisering, vil det medvirke til, at lønnen bevarer sin købekraft og lidt til.“

Handelsministeren kunne ikke tiltræde forslaget, der efter 1. behandling henvistes til et udvalg. Dette afgav ikke betænkning om sagen.

17. Forslag til folketingsbeslutning om foranstaltninger til fremme af færdselssikkerheden. (Af *A. C. Normann, Bertel Dahlgaard, Aage Fogh, Jørgen Jørgensen (Lejre), Skytte og Steen*). [A. sp. 2247].

Fremsat mundtligt i folketinget $\frac{14}{100}$ (F. sp. 5640). 1. beh. $\frac{20}{100}$ (F. sp. 5743). Partiernes ordførere: Victor Gram, Helga Pedersen, Jørgen Jørgensen (Ullerup), A. C. Normann, Lynnerup Nielsen og Tholstrup. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Victor Gram, Jens Hansen, Heising, Horn, Kai Jensen, Wiggo Larsen, Chr. Rasmussen, Ravn, Helga Pedersen, Vagn Bro, From, Holmberg, Tholstrup, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Marie Antoinette von Lowzow, Ninn-Hansen og A. C. Normann).

Forslaget til folketingsbeslutning havde følgende ordlyd:

Folketinget beslutter at opfordre justitsministeren til snarest at søge gennemført skærpede bestemmelser til fremme af færdselssikkerheden, navnlig ved:

1. en udvidelse af politiets patruljerings- og kontrolvirksomhed med hensyn til overholdelse af færdselslovens hastigheds- og vigepligtsbestemmelser,
2. gennemførelse af øget ansvar for den trafikant, der ændrer færdselsretning,

3. gennemførelse i langt større omfang af lokale maksimalhastighedsgrænser afpasset efter stedets forhold i byer og landsbyer og ved andre passager med særlig risiko,
4. skærpet straffepraksis i henhold til færdselslovens § 70, særligt med henblik på bødestraffens omfang og adgangen til fratagelse af kørekort.

Justitsministeren opfordres endvidere til at søge tilvejebragt en samlet oversigt over ulykkestilfælde ved vejtrafik ledsaget af en analyse af årsagssammenhængen ved ulykkestilfældene.

Som begrundelse herfor udtalte ordføreren for forslagsstillerne, *A. C. Normann* (RV), ved fremsættelsen bl. a.:

„Baggrunden for vort forslag er det altfor store omfang, færdselsulykkerne stadig har, og den uro i befolkningen, som dette alvorlige forhold med rette medfører. Denne uro og den meget omfangsrige pressedebat, den har medført, har sikkert i sig selv en gavnlig indflydelse på færdselsforholdene. Den meget betydelige nedgang i antallet af særlig alvorlige ulykker i august sammenlignet med samme måned i fjor kunne tyde på det. Men debatten og den polemik, der har været ført i pressen, hvori også sagkyndige har deltaget med megen vægt, har ført frem en række tanker og ideer, som sammen med de erfaringer, vi allerede har gjort med den nye færdselslov, bør komme til overvejelse i folketinget.

Forslagsstillerne har da valgt at drage de ting frem, som vi mener er kærnepunkterne i debattens konklusioner, og som vi på baggrund af de foreliggende erfaringer og saglige oplysninger tillægger størst betydning i spørgsmålet om ulykkernes bekæmpelse.“

Justitsministeren fandt det ønskeligt, at forslaget blev henvist til behandling i et udvalg. Han mente ikke, tiden var inde til en generel revision af færdselsloven af 1955; men på sådanne områder, hvor hurtige foranstaltninger lod sig gennemføre med virkning, var han villig til at forhandle.

Forslaget gav anledning til en indgående debat og henvistes efter denne til behandling i et udvalg. Dette nåede ikke til ende med sit arbejde inden folketingsårets slutning.

18. Forslag til folketingsbeslutning om aflysning af de militære genindkaldelser. (Af *Ingmar Wagner, Ragnhild Andersen, Alfred Jensen og Aksel Larsen*). [A. sp. 2249].

Fremsat mundtligt i folketinget ¹⁴/₉ (F. sp. 5642). 1. beh. ²⁶/₉ (F. sp. 5870).

Forslaget til folketingsbeslutning gik ud på, at folketinget skulle opfordre regeringen til at aflyse de for september—oktober 1956 planlagte militære genindkaldelser.

Ved fremsættelsen af forslaget udtalte *Ingmar Wagner* (DK) som ordfører for forslagsstillerne bl. a.:

„Meningen var som bekendt, at disse genindkaldelser skulle påbegyndes i denne måned og omfatte 7 000—8 000 mand. Kommunerne har den opfattelse, at disse genindkaldelser strider mod de mange bestræbelser, der i dag til stadighed gøres for at føre udviklingen frem ad afspændings og fredens vej.

Beslutningen om genindkaldelserne vender sig imod de tusinder af unge, som i de kommende måneder skal forlade deres arbejdspladser for endnu en gang at trække i soldatertrøjen. Det er desuden efter vor opfattelse et skridt, der er imod ønskerne om besparelse på de tyngende militærbudgetter. Vi har, siden stormagternes regeringschefer mødtes til forhandling i Genève, været vidne til en lykkelig udvikling i verden henimod en varig fred . . .“

Forslaget vandt ikke tilslutning hos *forsvarsministeren*, der ved 1. behandling henviste til, at genindkaldelse af hjemsendt personel var forudsat i forsvarslovgivningen og måtte anses for noget ganske normalt. Det havde været planlagt at påbegynde genindkaldelserne allerede i finansåret 1954—55. Som følge af mangel på befalingsmænd og indkvarteringsmuligheder måtte planerne imidlertid udskydes først til efteråret 1955 og derefter til efteråret 1956. „Regeringen er naturligvis“ — udtalte ministeren videre — „helt klar over, at genindkaldelserne vil medføre ulemper for de værnepligtige, men den har af de grunde, jeg her har nævnt, ment det nødvendigt igen at foretage sådanne indkaldelser. Iøvrigt vil der jo, som det også vil være de ærede forslagstillere bekendt, fra det offentliges side blive gjort, hvad der er muligt for at begrænse ulemperne, navnlig i økonomisk henseende, for de værnepligtige, som genindkaldes. Jeg skal her tilføje, at der selvfølgelig vil være tilfælde, hvor selv en nok så udstrakt økonomisk støtte ikke vil være tilstrækkelig, og de indkaldende regimenter har derfor af forsvarsministeriet været bemyndiget til at give genindkaldte værnepligtige udsættelse indtil næste genindkaldelse, når de har kunnet dokumentere, at en sådan udsættelse ville være af afgørende betydning for dem selv eller deres nærmeste pårørende.

Det har været nævnt, at de værnepligtige risikerer at miste deres arbejde på grund af genindkaldelse. Det kan ikke bestrides, at der foreligger en sådan risiko, men det er mit håb, at arbejdsgiverne vil se med forståelse på dette problem og genantage de pågældende efter

hjemsendelsen på samme måde, som vi f. eks. indenfor forsvarrets virksomheder selvfølgelig vil gøre det.

Endelig anførte det ærede medlem hr. Ingmar Wagner besparelsessynspunktet. Jeg vil hertil bemærke, at regeringen har været opmærksom på den økonomiske side af sagen og derfor har nedsat genindkaldelsens varighed fra de oprindeligt planlagte 28 dage til 21 dage, hvilket i forbindelse med en mindre reduktion af den genindkaldte styrke har medført, at udgifterne til genindkaldelsen er gået ned fra ca. 6 mill. kr. til ca. 4 mill. kr.

Det vil af de oplysninger og synspunkter, jeg her har fremdraget, fremgå, at jeg ikke kan anbefale vedtagelsen af det fra kommunistisk side fremsatte forslag til folketingsbeslutning, men må anbefale, at det forkastes.“

Efter at ordføreren for forslagsstillerne havde imødegået ministerens synspunkter og fremsat nogle supplerende udtalelser, overgik forslaget til folketingsbeslutning til 2. (sidste) behandling. Det nåede ikke at komme til denne afsluttende behandling som følge af folketingsårets udløb.

II. Forespørgsler.

1. Den 5. oktober 1955 anmeldtes i folketinget (F. sp. 21) følgende forespørgsel til finansministeren af *Henry Christensen, Erik Eriksen, Fibiger, From, Halfdan Hendriksen, Ole Bjørn Kraft, Anker Lau, Aksel Møller, Sønderup og Poul Sørensen*:

„Hvorledes vil finansministeren begrunde den mellem finansministeriet og Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund i Danmark den 21. juni afsluttede overenskomst, der indfører organisationstvung for statens kontorfunktionærer og giver H. og K. en forhandlingsmæssig monopolstilling?“

Fremme af forespørgslen vedtoges ¹⁸/₁₀ (F. sp. 68).

Forespørgslen foretoges ²⁸/₁₀ (F. sp. 528).

Som ordfører for forespørgerne begrundede *Poul Sørensen (KF)* forespørgslen således:

„Jeg har vist lov til at sige, at det vakte stor forundring over hele landet, da man blev bekendt med den disposition, som den højtærede finansminister havde foretaget, og hvorved han havde indført organisationstvung og havde givet H. og K. en forhandlingsmæssig monopolstilling. Det overraskede mange steder, at en dispo-

sition af denne art kunne træffes egenmægtigt af finansministeren, og derfor var det naturligt for os, der følte interesser gået for nær, at vi besluttede her i det høje ting at skaffe klarhed på dette område. Man kan måske sige, at det er et begrænset område, men principielt dækker dispositionen forsåvidt stillingen i hele landet, og derfor har vi bedt om en begrundelse for, at en minister kan tage et skridt som det, jeg her har refereret.

Jeg tror, at denne debat, og særlig den højtærede finansministers indlæg, vil blive fulgt med meget stor interesse af alle kredse her i landet. Jeg ved selvfølgelig meget vel, og det ved alle, at regeringschefen, den højtærede statsminister, har meddelt, at han og ministeriet har forstået, at der ikke har været politisk flertal for en sådan disposition — det ligger ganske klart i den korte udtalelse, der fremkom i den åbningsdebat, vi fornylig har haft. Derfor er udgangen af debatten i dag måske nogenlunde klar for det høje ting og for befolkningen, men det er forsåvidt ikke det, der i dag først og fremmest har vor interesse. Forespørgerne beder den højtærede finansminister begrunde det skridt, han her har foretaget.“

I sin besvarelse af forespørgslen pegede *finansministeren* på, at staten som arbejdsgiver for et stort antal løst ansatte må afslutte lønftaler efter de hovedsynspunkter, som er rådende i det private erhvervsliv, „og det er da også en fast og mangeårig praksis, at statsinstitutionerne indgår kollektive overenskomster med faglige organisationer om løn- og arbejdsvilkår på samme måde som private arbejdsgivere. Forudsætningen må være, at et flertal af de beskæftigede står tilsluttet den faglige organisation, som repræsenterer faget, og under denne forudsætning afviser staten ikke fremsatte ønsker om oprettelse af en overenskomst.“

På denne baggrund måtte man bedømme „det af H. og K. i 1954 overfor finansministeriet fremsatte forslag om oprettelse af en overenskomst med forbundet om vilkårene for statens løst ansatte kontorpersonale. Forbundet repræsenterede 70 pct. af samtlige i staten løst ansatte kontorfunktionærer, og det er efter mit skøn i fuld overensstemmelse med statens faste praksis, at ønsket om indgåelse af en overenskomst er imødekommet. Der kan være grund til i denne forbindelse at fremhæve, at medens det store flertal af statens løbende overenskomster er indgået mellem de enkelte statsstyrelser og pågældende fagforbund, er overenskomsten mellem H. og K. og finansministeriet indgået for statsstyrelserne i almindelighed, bortset fra enkelte områder, der i forvejen er dækket af specielle overenskomster, som til eksempel på vareforsyningsdirektoratets område.

Man har herved anvendt samme fremgangsmåde, som blev fulgt under den forrige regering, da den daværende finansminister afsluttede en almindelig overenskomst med Dansk Ingeniørforening for samtlige af staten beskæftigede ikke-tjenestemandansatte civilingeniører. Da det i begge tilfælde drejer sig om personale-

grupper, hvis vilkår bør være ens, uanset for hvilken styrelse arbejdet udføres, og da der i et vist omfang sker overgang fra styrelse til styrelse med større eller mindre intervaller i tjenesten, forekommer det sagligt velbegrunder og ud fra administrative synspunkter hensigtsmæssigt, at overenskomster som de her omhandlede indgås af finansministeriet på generel basis.“

Finansministeren måtte principielt opfatte forholdet således, at staten ved overenskomstens afslutning „for det første forpligter sig til at anvende overenskomstbestemmelserne på alle beskæftigede indenfor overenskomstområdet, uanset om de pågældende er medlemmer af det kontraherende forbund eller de står udenfor dette — og de kan jo stå udenfor. Dernæst er det min opfattelse, at ændringer af en indgået overenskomst kun kan gennemføres efter aftale med parterne, og at ingen andre kan forhandle om spørgsmål, der falder ind under overenskomstens område.“

Angående spørgsmålet om pligten til at være medlem af H. og K.s arbejdsløshedskasse udtalte ministeren bl. a.:

„Ved en saglig vurdering af dette spørgsmål bør man for det første være opmærksom på, at det her drejer sig om en løst ansat personalegruppe i staten, hvis størrelse, som jeg tidligere har været inde på, varierer ret betydeligt under de skiftende konjunkturer, hvor afskedigelser og senere genantagelser hører til dagens orden, og hvor man iøvrigt ved personalepolitikken tilstræber også at tage et passende socialt hensyn, idet man har for øje de vanskeligheder, som de lidt ældre, men iøvrigt kvalificerede kontorfolk har ved at finde beskæftigelse indenfor det private erhverv.

Netop under disse forhold forekommer det mig, at spørgsmålet om arbejdsløhedsforsikring har en særlig betydning, og de herhen hørende bestemmelser i overenskomsten må betragtes på denne baggrund. Bestemmelserne går som bekendt ud på, at der fortrinsvis skal antages kontorfunktionærer, der er forsikret imod arbejdsløshed i en statsanerkendt arbejdsløshedskasse, og at det, såfremt der antages kontorfunktionærer, der ikke ved antagelsen er medlemmer af en sådan, skal tilkendes de pågældende, at de skal søge optagelse i arbejdsløhedskassen.

Forsåvidt angår selve bestemmelsen, vil jeg understrege, at den alene vedrører arbejdsløhedsforsikringen, men ikke medlemskabet af H. og K., og jeg forstår derfor ikke ganske det i forespørgslen anvendte ordvalg om organisationstvang. Man er tilbøjelig til at identificere de to ting, medlemskab af arbejdsløhedskassen og medlemskab af H. og K., men dette er efter min opfattelse uberettiget. Ved en realitetsbedømmelse af bestemmelsen er der endvidere grund til at fremhæve, at da adgangen til at blive medlem af den pågældende arbejdsløshedskasse står åben for alle kontorfunktionærer, der opfylder de af lovgivningsmagten fastsatte almindelige betingelser for optagelse, indeholder bestemmelsen ikke nogen reel

begrænsning af adgangen for kontorfunktionærer til at modtage statsansættelse.“

Finansministeren sluttede med at gøre gældende, at afslutningen af overenskomsten med H. og K. efter hans opfattelse var fuldt overensstemmende med statens faste og mangeårige praksis på overenskomstområdet, og at kravet om medlemskab af arbejdsløshedskassen måtte anses for lovmedholdeligt og rimeligt. „Da der imidlertid allerede under åbningsdebatten viste sig at være et klart flertal her i tinget mod bestemmelsen om obligatorisk arbejdsløshedsforsikring, har jeg den 22. oktober *opsagt overenskomsten* med henblik på en ændret affattelse af de pågældende bestemmelser.“

Ordføreren for forespørgerne kunne på flere punkter ikke tilslutte sig de af finansministeren fremsatte synspunkter, men var tilfreds med, at regeringen havde erkendt, at den trufne ordning ikke kunne opretholdes. „Jeg er glad for, at man har erkendt det, og at finansministeren altså er vejet tilbage for at opretholde den overenskomst, som blev sluttet. Når vi så får klaret, at der ikke er sket noget i mellemtiden og ikke vil ske noget indtil 1. april 1956, er vi for så vidt ude af den sag, som har givet anledning til denne drøftelse, men jeg vil gerne i mine sidste ord her understrege, at dermed har vi ingenlunde givet tilkende, at den opbygning, vi har nu, det afhængighedsforhold, der er mellem disse faktorer, ligger på en sådan måde, at vi alle kan være tjent med det, i hvert fald hvad angår de organisationer, som det offentlige opretholder eller i hvert fald bidrager til. Jeg kan love den højtærede finansminister, at disse synspunkter skal vi senere på forskellige felter vende tilbage til.“

Forespørgslen gav anledning til en indgående debat, der afsluttedes med følgende udtalelse af *finansministeren*:

„Jeg vil gerne bekræfte, at det ikke er en enkelt bestemmelse, men hele overenskomsten, der er opsagt. Det var den 22. oktober, det skete. Nu vil der blive forhandlet om overenskomstens ordlyd, og det er givet, at vi vil prøve at finde en ordlyd, der tilfredsstiller et flertal her i tinget.“

2. Den 12. juni 1956 anmeldtes i folketinget (F. sp. 5051) følgende forespørgsel til stats- og udenrigsministeren af *Bundvad, Erik Eriksen, Aksel Møller, Bertel Dahlgaard, Aksel Larsen og Viggo Starcke*:

„Hvilke bemærkninger af økonomisk eller almen politisk karakter finder stats- og udenrigsministeren anledning til at fremsætte, forinden folketinget udsætter sine møder?“

Fremme af forespørgslen vedtoges $13/6$ (F. sp. 5151).

Forespørgslen foretoges $22/6$ (F. sp. 5362).

Efter at *Bundvad* (S) som ordfører for forespørgerne i få ord havde begrundet forespørgslen, fremsatte *stats- og udenrigsministeren* nogle udtalelser om forskellige udenrigspolitiske spørgsmål og en kommentar til den økonomiske udvikling.

Foruden *Bundvad* og hver enkelt af de øvrige forespørgere havde derefter *Hans Schmidt* (Sl.), *Ole Bjørn Kraft* (KF), *P. M. Dam* (S) og *Johan Poulsen* (V) ordet for at fremsætte nogle udtalelser, der fra regeringens side besvaredes af *økonomi- og arbejdsministeren*, *finansministeren*, *undervisningsministeren* og *stats- og udenrigsministeren*. Endelig fremsattes nogle replicerende bemærkninger af *Aksel Larsen* (DK), *Bertel Dahlgaard* (RV), *Aksel Møller* (KF) og *stats- og udenrigsministeren*.

3. Den 21. september 1956 anmeldtes i folketinget (F. sp. 5792) følgende forespørgsel til stats- og udenrigsministeren af *Einer-Jensen*, *Erik Eriksen*, *Aksel Møller*, *Jørgen Jørgensen* (*Lejre*) og *Viggo Starcke*:

„Hvilke oplysninger kan stats- og udenrigsministeren give om forhandlingerne vedrørende Suezkanalen?“

Fremme af forespørgslen vedtoges ²¹/₉ (F. sp. 5811).

Forespørgslen foretoges ²⁵/₉ (F. sp. 5812).

Forespørgslen begrundedes på forespørgernes vegne kort af *Alsing Andersen* (S), der bl. a. udtalte:

„Det problem, der foreligger til behandling for tinget i dag, har ved flere lejligheder været genstand for drøftelse mellem regeringen og det udenrigspolitiske nævn. Under disse forhandlinger i nævnet har der været enighed mellem de pågældende partier og regeringen om, at det ville være rigtigt på et eller andet tidspunkt at bringe dette for hele det danske samfund så vigtige spørgsmål frem til offentlig behandling i folketinget.“

I sin bevarelse af forespørgslen gav *stats- og udenrigsministeren* den ønskede redegørelse for Suezkanal-spørgsmålet og de forhandlinger, det havde givet anledning til. Han omtalte herunder udførligt det resultat, man var nået til på den 2. Suezkanal-konference i London. Herom forelå en *erklæring*, som var omdelt til folketingets medlemmer, og hvori det hedder:

„Repræsentanter for de atten regeringer, som sluttede sig til de forslag, der senere — som et grundlag for en forhandling om en ordning af Suezkanal-spørgsmålet — blev forelagt for den ægyptiske regering af 5-magts udvalget under forsæde af Australiens førsteminister Robert Menzies, holdt møde i London fra den 19. til den 21. september 1956. Formålet var at overveje situationen under hensyn til udval-

gets beretning og til udviklingen iøvrigt siden den første konference i London.

2. Med beklagelse tog de til efterretning, at den ægyptiske regering ikke tiltrådte de omhandlede forslag og ikke overfor 5-magts udvalget fremkom med noget modforslag.

3. Det er konferencens opfattelse, at de nævnte forslag stadig frembyder et rimeligt grundlag for en fredelig løsning af Suezkanal-problemet under hensyntagen såvel til bruger-nationernes som til Ægyptens interesser. De atten regeringer vil fortsætte deres bestræbelser for at opnå en sådan ordning. Det forslag, som den ægyptiske regering har fremsat den 10. september, blev forelagt for konferencen, men det blev anset for at være for ubestemt til at frembyde et brugeligt grundlag for en drøftelse.

4. Der blev udarbejdet en *deklaration om oprettelse af en sammenslutning af brugere af Suezkanalen*. . . . Sammenslutningen har til formål at lette et hvilket som helst skridt, der kan føre til en endelig eller midlertidig løsning af Suezkanal-problemet. Den vil fremme samarbejdet om kanalens brug mellem de regeringer, der slutter sig til den. Med dette formål for øje vil den i afventen af en løsning af de større spørgsmål søge samarbejde med vedkommende ægyptiske myndigheder. Den vil også beskæftige sig med sådanne problemer, som ville opstå, såfremt trafikken gennem kanalen skulle blive mindsket eller helt ophørt. Sammenslutningen vil blive oprettet og træde i funktion kort efter, at de delegerede til konferencen har haft lejlighed til at rådslå derom med deres regeringer.

5. Konferencen tog til efterretning, at regeringerne i Storbritannien og Frankrig den 12. september 1956 gjorde De forenede Nationers sikkerhedsråd bekendt med situationen, og at Ægyptens regering derefter, den 17. september, også underrettede sikkerhedsrådet. Konferencen er af den mening, at sagen bør forelægges De forenede Nationer, såsnart et sådant skridt skønnes at ville lette en afgørelse.

[Den 23. september anmodede Storbritannien og Frankrig i overensstemmelse hermed sikkerhedsrådets formand om at indkalde et møde til onsdag den 26. september].

6. Repræsentanterne for de atten regeringer har fundet deres samarbejde på konferencen værdifuldt og konstruktivt. De atten regeringer vil fortsat rådføre sig med hverandre for at opretholde en fælles indstilling til de problemer, som Suez-spørgsmålet i fremtiden måtte rejse.

7. Det er konferencens overbevisning, at de retningslinier, der indeholdes i denne erklæring, er egnet til ved fredelige midler at hidføre en løsning i overensstemmelse med retfærdighedens og folkerettens grundsætninger, således som udtalt i artikel 1 i De forenede Nationers pagt.“

Stats- og udenrigsministeren sluttede sin redegørelse med at betone værdien af det samarbejde, der er etableret gennem de to

Londonkonferencer, og at understrege den overordentlig store vægt, der må lægges på, at Suezkanalspørgsmålet løses ved fredelige midler, ligesom han fremhævede, at det også for Danmark er af den allerstørste betydning, at Suezkanalproblemet løses med skyldig hensyntagen både til brugernationernes og til Ægyptens interesser. „Således som forslaget til oprettelsen af sammenslutningen af brugere af Suezkanalen nu er udformet, findes der intet deri, som er i modstrid med de synspunkter, som den danske regering må lægge til grund ved bedømmelsen af denne sag, og det indeholder mulighed for, at sammenslutningen kan udvikle sig til et værdifuldt organ for internationalt samarbejde i dette vanskelige og betydningsfulde spørgsmål, der i givet fald også for Danmark kan berøre store forsyningsmæssige og valutariske interesser. Sagens forelæggelse for FN gør det ikke mindre rimeligt at tiltræde sammenslutningen. Tværtimod skønner jeg, at den britisk-franske henvendelse til sikkerhedsrådet gør en tiltrædelse af organisationen mere ønskelig.“

Under disse omstændigheder var det regeringens opfattelse, at Danmark burde tiltræde den foreslåede brugersammenslutning.

Disse synspunkter tiltrådtes på de pågældende partigrupperes vegne af *Alsing Andersen* (S), *Thorkil Kristensen* (V), *Ole Bjørn Kraft* (KF), *Jørgen Jørgensen* (*Lejre*) (RV) og *Viggo Starcke* (DR), på hvis vegne førstnævnte under forhandlingen fremsatte følgende forslag om overgang til næste sag på dagsordenen:

„Idet folketinget tager stats- og udenrigsministerens redegørelse til efterretning og godkender, at Danmark tiltræder den på den 2. London-konference om Suezkanal-spørgsmålet udarbejdede deklARATION om oprettelse af en sammenslutning af brugere af Suezkanalen, går tinget over til næste sag på dagsordenen.“

Fuglsang (DK) fandt det derimod ikke ønskeligt, at Danmark tiltrådte den nævnte sammenslutning, hvilket han understregede ved at fremsætte følgende dagsordensforslag:

„Idet folketinget udtaler, at Suezspørgsmålet må løses gennem forhandling og ikke ved anvendelse af militære eller økonomiske magtmidler, kan det ikke godkende oprettelsen af en sammenslutning af brugere af Suezkanalen.

Tinget går dermed over til næste sag på dagsordenen.“

Ved forhandlingens slutning vedtoges det af *Alsing Andersen* m. fl. stillede dagsordensforslag med 130 stemmer mod 7.

Fuglsangs forslag var dermed bortfaldet.

III. Redegørelser fra ministre.

1. På folketingets første mødedag i folketingsåret 1955—56 afgav *statsministeren* i overensstemmelse med grundlovens § 38 en *redegørelse for rigets almindelige stilling og de af regeringen påtænkte foranstaltninger*.

Denne redegørelse, som i uddrag findes gengivet side 23, efterfulgtes af den i samme grundlovparagraf omhandlede almindelige forhandling, *åbningsdebatten*, som fandt sted i dagene 18/10 (F. sp. 68), 19/10 (F. sp. 149) og 20/10 (F. sp. 206 og 238).

Som ordførere talte: Poul Hansen (Kalundborg), Erik Eriksen, Aksel Møller, Bertel Dahlgaard, Aksel Larsen, Viggo Starcke, A. Lyng og Hans Schmidt. Endvidere havde følgende medlemmer ordet: Anker Lau, J. M. Pedersen, Rager og Poul Møller. Af ministrene udtalte stats- og udenrigsministeren samt ministeren for Grønland sig.

Under forhandlingen stillede *Viggo Starcke* (DR) følgende *forslag om motiveret dagsorden*:

„Folketinget beklager, at regeringen overfor den europæiske økonomiske samarbejdsorganisation har modsat sig et forslag om fælles forpligtelse til øget liberalisering af den mellemfolkelige handel, til trods for, at en friere handel landene imellem er en fælles interesse, og til trods for, at en friere import vil give Danmark billigere importvarer og modvirke prisstigningen, og fortsætter derefter behandlingen af dagsordenen.“

Om dette forslag udtalte *stats- og udenrigsministeren*:

„Danmark har ikke modsat sig, hvad det ærede medlem kalder en øget liberalisering af den mellemfolkelige handel. Tværtimod har vi stærkt tilskyndet hertil og jo også selv bidraget dels ved liberaliseringen af en tiendedel af, hvad der var tilbage på de bundne lister overfor OEEC-landene pr. 1. juli, dels ved liberaliseringen overfor dollarvarerne. Derimod kan Danmark som nævnt i den foreliggende situation ikke gå op til 90 pct.s liberalisering overfor OEEC, sålænge vore ønsker om større gensidighed, især overfor handelen med landbrugsvarer, der stadig hemmes af todsatser, importregulering og statshandel, ikke imødekommes.“

Regeringen må derfor være af den opfattelse, at det forslag om motiveret dagsorden, det ærede medlem har stillet, vel ikke kan vedtages.“

Ligesom regeringen gik ordførerne for socialdemokratiet, det radikale venstre og kommunisterne imod dagsordensforslaget, mens

venstre støttede forslagsstilleren og hans parti. Det samme var tilfældet med et konservativt medlem (Fanger). Bortset fra sidstnævnte afholdt de konservative og 1 grønlandsk medlem sig fra at stemme. Resultatet blev da, at forslaget forkastedes med 93 stemmer mod 42, idet 28 medlemmer hverken stemte for eller imod.

2. Den 16. marts 1956 anmeldtes i folketinget (F. sp. 3680) en redegørelse af *økonomi- og arbejdsministeren* for den af det økonomiske sekretariat i marts 1956 udgivne *økonomiske årsoversigt*.

Redegørelsen fandt sted $20/3$ (F. sp. 3751). Samme dag omdeltes årsoversigten til tingets medlemmer. Der fandt ikke nogen særskilt forhandling sted i tilslutning til redegørelsen, idet tinget stod overfor behandlingen af flere lovforslag, som gav anledning til at drøfte de foreliggende økonomiske spørgsmål.

Årsoversigten var som sine forgængere blevet til ved et samarbejde mellem de økonomiske ministeriers embedsmænd med bistand fra nationalbanken.

Af de indledende bemærkninger i ministerens udførlige redegørelse anføres:

„Årsoversigten søger at give en redegørelse for det økonomiske forløb i 1955 samt visse foreløbige vurderinger vedrørende udsigterne for resten af indeværende år. Yderligere indeholder oversigten i år et afsnit, der prøver at analysere udviklingen i dansk eksport, samt et afsnit, der giver en række rent faktiske oplysninger om de samlede danske investeringer i årene 1948—54. At skrive dette sidste afsnit har næsten været som at sætte ploven i ny jord. Investeringsafsnittet er derfor sikkert præget af vanskelighederne ved at samle de nødvendige oplysninger, men jeg tror alligevel, resultaterne vil være af betydelig interesse.“

IV. Spørgsmål til ministrene.

Spørgsmålene til de forskellige ministre er opført efter spørgernes bogstavfølge.

Til stats- og udenrigsministeren:

1. Af <i>Aksel Larsen</i> . [Påtænker regeringen noget initiativ til løsning af spørgsmålet om de islandske håndskrifter?].	Foretaget F. sp.	
	16/5	4716
2. Af <i>Harald Nielsen</i> . [Med hvilken begrundelse er revisionen af regnskaberne fra de diplomatiske og konsulære repræsentationer samt tilsynet med disses kasser henlagt til udenrigsministeriet og ikke til hovedrevisoratet?].		22/2 3036

Til ministeren for Grønland:

3. Af <i>A. Lynge</i> . [Hvilke forhandlinger har ministeren ført om en eventuel udvidelse af flyvetjenesten i Grønland, og hvilke resultater er opnået?].		7/3 3396

Til finansministeren:

4. Af <i>Brodthagen</i> . [Mener finansministeren, at der foreligger nogen mulighed for, at staten kan hjælpe de skadelidte ved oversvømmelserne på Falster?].		7/3 3400
5. Af <i>Fanger</i> . [Finder finansministeren det rimeligt, at glasfibervæv, der anvendes som indlæg i bitumenplader, er afgiftspligtigt som manufakturvarer?].		15/2 2845
6. Af <i>Foged</i> [om landpostbudenes cyklegodtgørelse bør kræves opført som skattepligtig indkomst].		25/1 2391
7. Af <i>samme</i> . [Med hvilken begrundelse har finansministeren nægtet tilbagebetaling af skatter, som er afkrævet ejere af tørvemoser og brunkulsgårde af fortjenesten ved sådanne ejendommers salg, efter at Højesteret har statueret, at sådanne avancer er skattefri?].		29/2 3247
8. Af <i>Kirsten Gloerfelt-Tarp</i> . [Kan finansministeren begrunde, at der ikke på skattebilletten gives skatteborgeren oplysning om, af hvilket beløb skatten er beregnet?].		15/2 2846
9. Af <i>samme</i> [om formindskelse af forskellen mellem de enlige og samgifte tjenestemænds lønningsmæssige stilling sammenholdt med forsørgeres].		21/3 3817
10. Af <i>Alfred Jensen</i> . [Betyder ligningsdirektoratets afgørelse om, at bidrag til „Moralsk Oprustning“ kan fradrages den skattepligtige indkomst, at faste bidrag til andre samfundsmæssige og ideelle formål også kan godkendes som fradragsberettigede?].		25/1 2392
11. Af <i>Hans Knudsen</i> . [Hvorfor kan rejsebiografer ikke få den lettelse i biografafgifterne, som ved lov nr. 74		

- af 26. marts 1955 blev fastsat for mindre biograf-^{Foretaget F. sp.}
virksomheder?]. $\frac{5}{4}$ 4013
12. Af *Ninn-Hansen*. [Hvorned begrundes finansmini-
steren forskelsbehandlingen ved beskatning af
rejsediæter for fagforeningsfunktionærer og han-
delsrejsende?]. $\frac{8}{2}$ 2617
13. Af *Petra Petersen* [om adgang overalt til at aflevere
folketællingsskemaerne i lukket tilstand] $\frac{26}{10}$ 377
14. Af *Viggo Starcke* [om beskatningen af gaver] $\frac{21}{3}$ 3812
15. Af *Axel Sørensen*. [Hvad er begrundelsen for, at
man forlanger tanke, hvorfra der sælges farvet
benzin, anbragt således, at disse ikke er synlige fra
offentlig vej eller anlæg?]. $\frac{7}{12}$ 1698

Til landbrugsministeren:

16. Af *Bruun de Neergaard* [om opretholdelsen af sta-
tens kornkontor, efter at kornordningen er ophæ-
vet]. $\frac{15}{2}$ 2855
17. Af *Clausen (Olufskjær)* [om bevillingen til hus-
mænds befordring på jernbaner]. $\frac{22}{2}$ 3039
18. Af *Karlskov Jensen* [om det gennemførte eksport-
stop for kartofler]. $\frac{14}{12}$ 2012
19. Af *Harald Nielsen* [om landbrugsministeren kan
indanke en sag indenfor sit eget administrations-
område for ombudsmanden]. $\frac{25}{1}$ 2384
20. Af *Carsten Raft* [om høje skyggende træers skade-
lige virkning på nabogrunde]. Besvaret af inden-
rigsministeren på landbrugsministerens vegne. $\frac{6}{6}$ 4946

Til indenrigsministeren:

21. Af *Johs. Christiansen* [om militærnægternes aftje-
ning af civilarbejdspligten]. $\frac{2}{5}$ 4426
22. Af *Fanger* [om Aarhus kommunes afskedigelse af en
funktionær, der nægtede at indmelde sig i Handels-
og Kontorfunktionærernes Forbund i Danmark]. $\frac{8}{2}$ 2609
23. Af *Lysholt Hansen*. [Hvilke kommunale tjeneste-
mænd er i henhold til normaltjenestemandsvedtæg-
terne for amtskommuner og købstadkommuner af-
skåret fra at have sæde i kommunalbestyrelsesud-
valg eller anden tilsynsførende myndighed, som de
selv er underkastet?]. $\frac{22}{2}$ 3046
24. Af *Svend Jørgensen*. [Vil ministeren udvirke, at der
gives ensartede regler for, at landkommunerne først
afslutter deres regnskab for finansåret den 30.
juni?]. $\frac{14}{3}$ 3593

25. Af *Conrad Kofoed* [om statens muligheder for at sikre tilfredsstillende forbindelse mellem Bornholm og det øvrige land] ^{25/4} 4407
26. Af *Mørk* [om billiggørelsen af livsvigtig eller særlig betydningsfuld medicin ved tilskud fra apotekerfonden] ^{5/4} 4015

Til boligministeren:

27. Af *Fuglsang* [om bevilling af byggetilladelse til et sygehjem for rentemodtagere i Gladsaxe] ^{29/2} 3250
28. Af *Paabøl* [om overførsel af en del af de til sociale boligselskaber reserverede lånemidler til byggeri efter boligstøttelovens kap. V A] ^{22/2} 3042

Til socialministeren:

29. Af *Ragnhild Andersen* [om en kommunes opkrævning af varmebidrag fra aldersrentemodtagere, som har fribolig i en stiftelse] ^{10/10} 146
30. Af *samme* [om udbetaling af det ekstraordinære brændselstilskud til rentemodtagere m. fl. før 1. april] ^{14/3} 3595
31. Af *samme* [om afhøring ved politi af en aldersrentemodtager, der har anmodet om et personligt til-læg] ^{6/6} 4939
32. Af *samme* [Hvornår forventer socialministeren, at sygeforsikringskommissionens betænkning vil foreligge?] ^{26/9} 5918
33. Af *Fuglsang* [om revision af loven om erstatninger til besættelsestidens ofre] ^{14/3} 3597
34. Af *Gideon* [om en afgørelse, truffet i henhold til forsorgslovens § 281 vedrørende understøttelse til en indkaldt værnepligtigs familie]. Besvaret af justitsministeren på socialministerens vegne ^{8/2} 2603
35. Af *A. C. Normann* [om arbejderbeskyttelsesloven kan fortolkes således, at unge mennesker under 18 år må forrette budtjeneste på bagerier søn- og helligdage] ^{19/10} 142
36. Af *Axel Sørensen* [om nedbringning af ventetiden ved undersøgelser og behandlinger på statens høre-centraler] ^{25/1} 2389

Til økonomi- og arbejdsministeren:

37. Af *Lynnerup Nielsen* [om ændring af cirkulæret af 5. oktober 1955, således at beskæftigelsesarbejder ikke standses i sommermånederne] ^{6/6} 4937

Til ministeren for offentlige arbejder:

38. Af <i>Ragnhild Andersen</i> . [Anser ministeren det ikke rimeligt, at DSBs billigkørsel for 65-årige også kommer til at gælde for invaliderentemodtagere?].	Foretaget F. sp.	
	15/2	2843
39. Af <i>Fuglsang</i> [om gennemførelse af sikkerhedsforanstaltninger på Roskildevejen ved Rødovre]	23/11	1164
40. Af <i>Gottschalck-Hansen</i> [om der foreligger planer om udbygning af postbetjeningen i det hastigt voksende Københavns amt]	23/2	3244
41. Af <i>Aksel Larsen</i> . [Er det ministerens opfattelse, at Hanstholm havn bør bygges færdig?]	26/10	369
42. Af <i>Søren Olesen</i> [om foranstaltninger i anledning af, at den isfri havn ved Hirtshals i isvintre ofte har mangel på plads til skibe]	26/2	3242
43. Af <i>Oluf Pedersen</i> [om nedsættelse af statsbanernes billetpriser for alle, uanset alder, på de trafiksvage dage]	14/12	2003
44. Af <i>Paabøl</i> [om ydelse af tilskud af vejfondens midler til nedrivning af Østifternes Kreditforenings bygning]	26/8	5915
45. Af <i>Carsten Raft</i> [om sandpumpning og jordskred ved Øresundskysten omkring Vedbæk]	6/6	4943
46. Af <i>Adolph Sørensen</i> . [Vil ministeren for offentlige arbejder forbyde anvendelsen af salt og saltholdige stoffer til optøning på veje, gader og fortove?] . . .	15/2	2840
47. Af <i>samme</i> [om udbydelse i offentlig licitation af vejbroer ved Korsør]	5/4	4017

Til ministeren for handel, industri og søfart:

48. Af <i>Erhard Jakobsen</i> . [Betragter aktieselskabs-regi-steret sig i sin daglige virksomhed som kontrolren-
de myndighed eller kun som et registreringskon-
tor?]	9/11	816
49. Af <i>Alvilda Larsen</i> . [Vil handelsministeren forklare,
hvorfor dansk smør for tiden koster mere herhjem-
me end ved salg til England?]	23/2	3238
50. Af <i>Sofie Pedersen</i> [om sikring af brændsel til for-
brugere, der selv kun kan opbevare brændsel til få
dages forbrug]	26/2	3240
51. Af <i>Ellen Poulsen</i> [om betalingen for isbrydning ved
provinshavne og Københavns havn]	21/3	3814
52. Af <i>Carsten Raft</i> [om, hvilke undersøgelser der er
foretaget i spørgsmålet om anbringelse af pensions-
kassers midler]	14/12	2009
53. Af <i>Tesdorpf</i> [om opretholdelse af en stærk eksport-		

	begrænsning for træ, f. eks. for bøgesveller, bøgefirkanter og ubearbejdet nåletræ].....	Foretaget F. sp.	
		15/2	2852
54.	Af <i>Tholstrup</i> [om bygning af en stor ny isbryder til sikring af Danmarks import og eksport over de store havne].....	7/3	3392

Til justitsministeren:

55.	Af <i>Vagn Bro</i> [om uroligheder, som fandt sted under arbejdskonflikten].....	2/6	4430
56.	Af <i>samme</i> [om forholdsregler til afværgelse af færdselsulykker].....	19/9	5721
57.	Af <i>Heick</i> [om genåbning af lukkede grænseovergangssteder ved den dansk-tyske grænse].....	9/11	820
58.	Af <i>Holmberg</i> [om episoder i Havnegade som følge af uoverensstemmelser mellem lillebiler og taxaer]	6/6	4934
59.	Af <i>Ninn-Hansen</i> [Agter justitsministeren at gennemføre en afbrydelse af hovedvejen gennem Slagelse og Korsør?].....	13/6	5147
60.	Af <i>samme</i> [Vil justitsministeren søge straffen for tyveri af motorkøretøjer skærpet?].....	19/9	5725
61.	Af <i>Petra Petersen</i> [om den på Fyn verserende sag mod en landoverbetjent for tilbageholdelse af indkasserede alimentationsbidrag m. v.].....	9/11	824
62.	Af <i>Reedtz-Thott</i> [om fremsættelse af et lovforslag om ændring af de motorsagkyndiges forhold].....	16/11	1028
63.	Af <i>Viggo Starcke</i> [om påståede trusler om standning af benzinleverancer til politiet, hvis det griber ind overfor gadeuorden].....	5/4	4020
64.	Af <i>Adolph Sørensen</i> [om dispensation fra bestemmelserne om hjørnestolpers bredde på lastbilers førerhuse].....	5/4	4007
65.	Af <i>samme</i> [om kravene angående køretøjers indretning og udstyr ved transport af arbejdsskurvogne, betonblandemaskiner m. v.].....	5/4	4010
66.	Af <i>Teichert</i> [om betingelserne for at kunne beskikkes til sognefoged].....	21/3	3809
67.	Af <i>Tholstrup</i> [om annoncering, der tilskynder til tyveri af frimærker].....	13/6	5145
68.	Af <i>samme</i> [om indsætning af flygtninge fra østlige lande i Vestre Fængsel]. Anmeldt 28/9 (F. sp. 5914). Næede ikke at blive besvaret i samlingen 1955-56.....		

Til kirkeministeren:

69.	Af <i>Hvidberg</i> [om afgørelsen den 4. august 1955 af præstesagen i Kolding].....	20/10	372
-----	---	-------	-----

Til undervisningsministeren:

70. Af <i>Holger Eriksen</i> [om ændring i rigshospitalets takst for lægebeordret sygevagtt].....	Foretaget F. sp.
25/1	2381
71. Af <i>Heilesen</i> [om afhjælpning af lærermanglen i Hjørring amt].....	14/12	2006
72. Af <i>Kr. Juul</i> [om ændring af reglerne for understøttelse til ophold på høj- og landbrugsskoler for unge mænd, som har aftjent 12 måneders værnepligt eller derover].....	2/11	578
73. Af <i>Poul Sørensen</i> [om opgivelse af kravet om embedsboliger ved skolebyggerier, så at alle kræfter samles om at skaffe selve undervisningen bedst mulige vilkår].....	22/2	3032

Til forsvarsministeren:

74. Af <i>Johs. Christiansen</i> [om jetjageres flyvninger over tæt bebyggede områder]. Besvaret af fiskeriminister på forsvarsministerens vegne.....	19/10	139
75. Af <i>samme</i> [Vil ministeren oplyse årsagen til, at målingerne af radioaktiviteten hemmeligholdes?] .	14/12	2000
76. Af <i>samme</i> [om kvaliteten af flyvevåbnets nye Hunter-jets].....	8/2	2611
77. Af <i>samme</i> [om anvendelsen af Hunter-jets indenfor flyvevåbnet og indkøb af flere sådanne].	15/2	2848
78. Af <i>Heilesen</i> [om hvilken adgang flyvevåbnets mandskab har til at nyde stærke drikke og om forsvarets beværter- og marketenderiforhold].....	8/6	4931
79. Af <i>Svend Jørgensen</i> . [Kan de værnepligtige på Bornholm forvente at få en orlovsrejse i stedet for den af strejken forhindrede påskeorlov?].....	11/4	4164

V. Valgs prøvelse.

Efter at der den 5. oktober 1955 var meddelt orlov til folketingsmand *Alsing Andersen* (hovedstadsområdets vestre storkreds) fra samme dato at regne, indtrådte hans stedfortræder, fuldmægtig *Rudy Schrøder*, som midlertidigt medlem af tinget for nævnte kreds.

Indstilling om godkendelse af *Rudy Schrøder* som midlertidigt medlem vedtoges 18/10 (F. sp. 68).

Den 28. december 1955 overtoges mandatet påny af Alsing Andersen (F. sp. 2229).

Efter at der den 5. oktober 1955 var meddelt orlov til folketingsmand *Kristen Amby* (hovedstadsområdets vestre storkreds) fra samme dato at regne, indtrådte hans stedfortræder, købmand *Knud Nielsen*, som midlertidigt medlem af tinget for nævnte kreds.

Indstilling om godkendelse af Knud Nielsen som midlertidigt medlem vedtoges $1^8/10$ (F. sp. 68).

Den 27. december 1955 overtoges mandatet påny af Kristen Amby (F. sp. 2229).

Efter at der den 19. oktober 1955 var meddelt orlov til folketingsmand *Kjældgaard* (Ribe amtskreds) fra samme dato at regne, indtrådte hans stedfortræder, borgmester *Rudolph Rasmussen* som midlertidigt medlem af tinget for nævnte amtskreds.

Indstilling om godkendelse af Rudolph Rasmussen som midlertidigt medlem vedtoges $2^0/10$ (F. sp. 238).

Den 18. januar 1956 overtoges mandatet påny af Kjældgaard (F. sp. 2237).

Efter at der den 5. april 1956 var meddelt orlov til folketingsmand *Flemming Hvidberg* (Aarhus amtskreds) for tiden 1. april til 30. juni 1956, indtrådte hans stedfortræder, skoleinspektør *Gudrun Hasselriis*, som midlertidigt medlem af tinget for nævnte amtskreds.

Indstilling om godkendelse af Gudrun Hasselriis som midlertidigt medlem vedtoges $5/4$ (F. sp. 4031).

Den 1. juli 1956 overtoges mandatet påny af Flemming Hvidberg (F. sp. 5527).

Efter at der den 20. juni 1956 var meddelt orlov til folketingsmand *Per Hækkerup* (Københavns amtskreds) fra samme dato at regne, indtrådte hans stedfortræder, inkassator *Hans*

Christensen, som midlertidigt medlem af tinget for nævnte amtskreds.

Indstilling om godkendelse af Hans Christensen som midlertidigt medlem vedtoges $21/6$ (F. sp. 5253).

Den 16. juli 1956 overtoges mandatet påny af Per Hækkerup (F. sp. 5527).

VI. Afgørelser i henhold til lov om vederlag og pension m. v. for ministre.

Under henvisning til § 7 i lov nr. 198 af 16. juli 1927 om vederlag og pension m. v. for ministre, jfr. lov nr. 403 af 12. juli 1946 og lov nr. 281 af 24. oktober 1953, meddelte statsministeren ved skrivelse af 14. oktober 1955 folketingets formand, at de under 30. august 1955 udnævnte ministre havde afgivet de af dem hidtil beklædte hverv i offentlige eller private virksomheder, foretagender eller institutioners tjeneste, idet dog minister uden portefuille Ernst Christiansen med samtykke af folketingets udvalg for forretningsordenen havde bevaret følgende hverv:

- 1) Formand for Arbejdernes Radio Forbund.
- 2) Medlem af bestyrelsen for Arbejdernes Radioklub i København.
- 3) Medlem af repræsentantskabet for sygekassen „Lygten“.
- 4) Medlem af bestyrelsen for Arbejdernes Læseselskab (F. sp. 66).

Under henvisning til § 7 i lov nr. 198 af 16. juli 1927 om vederlag og pension m. v. for ministre, jfr. lov nr. 403 af 12. juli 1946 og lov nr. 281 af 24. oktober 1953, meddelte statsministeren ved skrivelse af 21. juni 1956 folketingets formand, at forsvarsminister Poul Hansen havde afgivet samtlige de hverv i offentlige eller private virksomheder, foretagender eller institutioner, som han beklædte ved sin tiltrædelse som minister (F. sp. 5290).

Efter at statsministeriet havde forelagt spørgsmålet om varigheden af udbetalingen af ventepenge til fhv. forsvarsminister Rasmus Hansen for folketingets udvalg angående forretningsordenen, tilskrev formanden for udvalget (Gustav Pedersen) den 13. juni 1956 statsministeriet således:

„Under henvisning til statsministerens skrivelse af 4. juni d. å. skal jeg meddele, at udvalget på et i dag afholdt møde har vedtaget, at forhenværende forsvarsminister Rasmus Hansen vil kunne oppebære ventepenge i 3 år“. (F. sp. 5291).

VII. Valg til kommissioner og hverv.

1. Valg af 17 medlemmer og 17 stedfortrædere til det udenrigspolitiske nævn (nedsat i henhold til § 1 i lov nr. 54 af 5. marts 1954).

Valgt blev (⁵/₁₀): Alsing Andersen med stedfortræder Horn, Einer-Jensen med stedfortræder Poul Hansen (Grenaa), Holger Eriksen med stedfortræder Lars M. Olsen, Poul Hansen (Karlundborg) med stedfortræder M. Larsen, Per Hækkerup med stedfortræder Urban Hansen, Frode Jakobsen med stedfortræder Nina Andersen, Gustav Pedersen med stedfortræder Victor Gram, Teichert med stedfortræder Andreas Hansen, Erik Eriksen med stedfortræder From, Sønderup med stedfortræder Helga Pedersen, Jørgen Gram med stedfortræder Krogh, Thorkil Kristensen med stedfortræder Søren Andersen, Heick med stedfortræder Viggo Starcke, Ole Bjørn Kraft med stedfortræder Rasting, Aksel Møller med stedfortræder Marie Antoinette von Lowzow, Foss med stedfortræder Reedtz-Thott og Jørgen Jørgensen (Lejre) med stedfortræder Bertel Dahlgaard (F. sp. 24).

2. Valg af 1 medlem og 1 stedfortræder til det udenrigspolitiske nævn (i stedet for Foss og Reedtz-Thott).

Valgt blev (²⁰/₁): Kristen Amby med stedfortræder Foss (F. sp. 2300).

3. Valg af 1 medlem til det udenrigspolitiske nævn
(i stedet for Poul Hansen [Kalundborg]).

Valgt blev (¹²/₆): Bundvad (F. sp. 5053).

4. Valg af 16 medlemmer og 16 stedfortrædere til Nordisk Råd (nedsat i henhold til lov nr. 206 af 7. juni 1952, jfr. lov nr. 313 af 21. december 1955).

Valgt blev (⁵/₁₀): Einer-Jensen med stedfortræder Poul Hansen (Kalundborg), Nina Andersen med stedfortræder Poul Hansen (Grenaa), Bundvad med stedfortræder Kaj Andresen, Holger Eriksen med stedfortræder Per Hækkerup, Victor Gram med stedfortræder Kai Jensen, Gustav Pedersen med stedfortræder Horn, Hans Rasmussen med stedfortræder Lars M. Olsen, Erik Eriksen med stedfortræder Damsgaard, Marius Buhl med stedfortræder Øllgaard, Thorkil Kristensen med stedfortræder Jørgen Gram, Harald Nielsen med stedfortræder N. Chr. Christensen, Ole Bjørn Kraft med stedfortræder Reedtz-Thott, Foss med stedfortræder Rasting, Thestrup med stedfortræder Marie Antoinette von Lowzow, Jørgen Jørgensen (Lejre) med stedfortræder Steen og Bertel Dahlgaard med stedfortræder A. C. Normann (F. sp. 25).

5. Valg af 1 stedfortræder til Nordisk Råd (i stedet for Poul Hansen [Kalundborg]).

Valgt blev (¹²/₆): Hans Knudsen (F. sp. 5053).

6. Valg af 17 medlemmer til folketingets vareforsyningsudvalg (nedsat i henhold til § 15 i vareforsyningsloven, jfr. lovbekendtgørelse nr. 302 af 14. december 1955).

Valgt blev (⁵/₁₀): Einer-Jensen, Brodthagen, Poul Hansen (Kalundborg), Lars P. Jensen, Peter Nielsen, Sofie Pedersen, Hans Rasmussen, Erik Eriksen, Jørgen Gram, Anker Lau,

Sønderup, Øllgaard, Weikop, Aksel Møller, Halfdan Hendriksen, Jørgen Jørgensen (Lejre) og Rager (F. sp. 25).

7. Valg af 1 medlem til folketingets vareforsyningsudvalg (i stedet for Øllgaard).

Valgt blev ($^{13}/_{12}$): Holmberg (F. sp. 1930).

8. Valg af 1 medlem til folketingets vareforsyningsudvalg (i stedet for Poul Hansen [Kalundborg]).

Valgt blev ($^{12}/_{8}$): Lars M. Olsen (F. sp. 5053).

9. Valg af 8 medlemmer til „Rask-Ørsted Fondet“s bestyrelse.

Valgt blev ($^{21}/_{10}$): folketingsmand Frode Jakobsen, folketingsmand Bundvad, medlem af folketinget Helga Pedersen, fhv. landstingsmand Svenning Rytter, professor Oscar Andersen, folketingsmand Rasting, folketingsmand Jørgen Jørgensen (Lejre) og folketingsmand Rager (F. sp. 329).

10. Valg af 1 medlem til Københavns havnebestyrelse for tiden indtil 31. december 1955 (i stedet for Halfdan Hendriksen).

Valgt blev ($^{21}/_{10}$): Weikop (F. sp. 329).

11. Valg af 4 medlemmer til Københavns havnebestyrelse for tiden fra 1. januar 1956 til 31. december 1961.

Valgt blev ($^{21}/_{10}$): folketingsmand Lars M. Olsen, fhv. landstingsmand Stensballe, folketingsmand Weikop og folketingsmand Rager (F. sp. 329).

12. Valg af 2 medlemmer med stedfortrædere til ålegårdsovernævnet (nedsat i henhold til § 7 i lov nr. 500 af 19. december 1951 om saltvandsfiskeri) for 3 år fra 1. januar 1956 at regne.

Valgt blev (^{21/10}): broformand A. Andreasson, Odde Sund pr. Humlum, med stedfortræder fiskerifoged Laurits Larsen, Lindelse pr. Harpelunde, og gårdejer Jørgen Nielsen, Frisenvænge pr. Pejrup (Fyn), med stedfortræder gårdejer Marius Kyed, Hesselballe (ved Kolding) (F. sp. 330).

13. Valg af 15 medlemmer til folketingets sukkerudvalg (nedsat i henhold til lov nr. 135 af 29. marts 1950).

Valgt blev (^{21/10}): M. Larsen, Brodthagen, Lysholt Hansen, Poul Hansen (Grenaa), Lund Jensen, Sofie Pedersen, Chr. Rasmussen, From, Niels Eriksen, Gideon, Heick, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Erna Sørensen, Tesdorpf og Svend Jørgensen (F. sp. 330).

14. Valg af 9 medlemmer til det i lov nr. 235 af 27. maj 1950 om anvendelse af modværdien af de i henhold til Det europæiske Genopbygningsprogram modtagne gaveydelse omhandlede udvalg.

Valgt blev (^{21/10}): Lars P. Jensen, Lars M. Olsen, Hans Rasmussen, Chr. Rasmussen, Niels Eriksen, Foged, Halfdan Henriksen, Weikop og Aage Fogh (F. sp. 330).

15. Valg af 17 medlemmer til det i § 3 i lov nr. 210 af 23. april 1949 om regulering af bymæssige bebyggelser omhandlede udvalg, jfr. lovbekendtgørelse nr. 129 af 13. april 1954.

Valgt blev (^{21/10}): Kai Jensen, Brodthagen, Ove Hansen, Urban Hansen, Kolbjørn, Holger Larsen, Th. Mikkelsen, Peter Nielsen, Jensen-Broby, Givskov Christensen, Jens Chr. Chri-

stensen, Paabøl, Peter Larsen, Thestrup, Fanger, Gottschalck-Hansen og Kirsten Gloerfelt-Tarp (F. sp. 330).

16. Valg af 1 stedfortræder til landsnævnet for børneforsorg (i stedet for fru Inger Gautier Schmit under dennes sygdom [indtil 31. januar 1956]).

Valgt blev ($\frac{4}{11}$): Fhv. landstingsmand H. C. Andersen, Nr. Ørslev (F. sp. 727).

17. Valg af 1 medlem til landsnævnet for børneforsorg (i stedet for fru Inger Gautier Schmit).

Valgt blev ($\frac{22}{6}$): fhv. medlem af folketinget læge Kirstine Ladefoged Jensen (F. sp. 5361).

18. Valg af 2 medlemmer til repræsentantskabet for Færøernes Realkreditinstitut (nedsat i henhold til § 5 i lov nr. 60 af 12. marts 1955).

Valgt blev ($\frac{17}{11}$): P. M. Dam og Johan Poulsen (F. sp. 1038).

19. Valg af 4 medlemmer til det i beværterlovens § 21 omhandlede overbevillingsnævn.

Valgt blev ($\frac{24}{11}$): fhv. landstingsmand Hans Hansen, Usserød, fhv. folketingsmand Qvist Hansen, folketingsmand Damsgaard og fhv. folketingsmand Karl Olsen (F. sp. 1247).

20. Valg af 1 medlem til jernbanerådet (i stedet for fhv. folketingsmand Oluf Carlsson).

Valgt blev ($\frac{9}{12}$): Fhv. minister fru Fanny Jensen (F. sp. 1619).

21. Valg af 5 medlemmer til landsskatteretten for tiden indtil 31. maj 1956 (jfr. lov nr. 108 af 31. marts 1938 § 8, som ændret ved lov nr. 311 af 21. december 1955).

Valgt blev (²⁵/₁): Johs. E. Larsen, Hans Knudsen, Kjældgaard, Foged og fhv. landstingsmand Aage Johansen (F. sp. 2395).

22. Valg af 5 repræsentanter og 5 stedfortrædere til Det europæiske Råds rådgivende forsamling (jfr. artikel 25 og 26 i statutterne for Det europæiske Råd samt bekendtgørelse nr. 40 af 13. september 1949).

Valgt blev (²²/₂): Frode Jakobsen med stedfortræder Holger Eriksen, Per Hækkerup med stedfortræder Poul Hansen (Kalundborg), fhv. minister Per Federspiel med stedfortræder Jørgen Gram, Ole Bjørn Kraft med stedfortræder Bøgholm og fhv. landstingsmand Hermod Lannung med stedfortræder Kirsten Gloerfelt-Tarp (F. sp. 3049).

23. Valg af 1 stedfortræder til Det europæiske Råds rådgivende forsamling (i stedet for forsvarsminister Poul Hansen).

Valgt blev (¹³/₆): Victor Gram (F. sp. 5053).

24. Valg af 8 medlemmer til Danmarks Nationalbanks repræsentantskab for tiden fra 1. april 1956 til 31. marts 1961 (jfr. lov nr. 116 af 7. april 1936).

Valgt blev (²²/₂): Gustav Pedersen, Einer-Jensen, Poul Hansen (Kalundborg), Erik Eriksen, Sønderup, Kristen Amby, Weikop og Bertel Dahlgaard (F. sp. 3050).

25. Valg af 1 medlem til Danmarks Nationalbanks repræsentantskab (i stedet for forsvarsminister Poul Hansen).

Valgt blev ($^{14}/_6$): Bundvad (F. sp. 5187).

26. Valg af 1 medlem til landsnævnet vedrørende omnibus- og fragtmandskørsel (i stedet for Foged).

Valgt blev ($^{22}/_2$): Holmberg (F. sp. 3050).

27. Valg af en stedfortræder til landsnævnet vedrørende omnibus- og fragtmandskørsel (i stedet for Foss).

Valgt blev ($^{17}/_4$): Jørgen Jørgensen (Ullerup) (F. sp. 4278).

28. Valg af 17 medlemmer til et udvalg vedrørende atomenergikommissionens beretning m. v. (nedsat i henhold til folketingsbeslutning af 2. marts 1956, jfr. lov nr. 312 af 21. december 1955).

Valgt blev ($^0/_3$): Heising, Alsing Andersen, Einer-Jensen, Jens Hansen, Erhard Jakobsen, Kolbjørn, M. Larsen, Hans Rasmussen, Jørgen Gram, Marius Buhl, Damsgaard, Karlskov Jensen, Helga Pedersen, Reedtz-Thott, Foss, Ole Bjørn Kraft og Rager (F. sp. 3391).

29. Valg af 4 medlemmer til arbejdsnævnets afdeling angående arbejdsløshedsforsikringen for tiden fra 6. maj 1956 til 5. maj 1962 (jfr. § 35, stk. 3 b, i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v.).

Valgt blev ($^{24}/_8$): fhv. folketingsmand Peder Knudsen, fhv. landstingsmand Melchior Kjeldsen, folketingsmand Jørgen Jørgensen (Ullerup) og folketingsmand Rager (F. sp. 3988).

30. Valg af 11 medlemmer til landsskatteretten for tiden 1. juni 1956 til 31. maj 1962 (jfr. lov nr. 108 af 31. marts 1938 § 8, som ændret ved lov nr. 311 af 21. december 1955).

Valgt blev ($\frac{4}{6}$): fhv. folketingsmand Retoft, folketingsmand Johs. E. Larsen, folketingsmand Hans Knudsen, tømrer Anton Olsen, Hørsholm, folketingsmand Kjældgaard, folketingsmand Peter Nielsen, folketingsmand Jensen-Broby, folketingsmand Alfred Bøgh, folketingsmand Foged, fhv. landstingsmand Malchau og fhv. landstingsmand Aage Johansen (F. sp. 4526).

31. Valg af 6 medlemmer til ligningsrådet for tiden 1. juni 1956 til 31. maj 1962 (jfr. lov nr. 108 af 31. marts 1938 § 2).

Valgt blev ($\frac{4}{6}$): fhv. landstingsmand Alfred Kristensen, folketingsmand Kai Jensen, folketingsmand Øllgaard, fhv. folketingsmand H. C. Koefoed, folketingsmand Jørgen Jørgensen (Ullerup) og murermester Søren Sørensen, Oddense pr. Balling (F. sp. 4526).

32. Valg af 1 stedfortræder til det i henhold til § 6 i lov nr. 74 af 15. marts 1934 om spiritus og gær nedsatte udvalg (i stedet for forsvarsminister Poul Hansen).

Valgt blev ($\frac{14}{6}$): Holger Larsen (F. sp. 5187).

Sagregister.

	Side
Adoption, lov	380
Afgifter, se Auktion, Benzinafgift, Chokolade- og sukker- varer, Forbrugsbegrænsende foranstaltninger, Forlystelser, Klasselotteriet, Lotteri, Motorkøretøjer, Parfumer, Spiritus og vin, Tekstilvarer, Tipning, Told, Toldafgif- terne og Totalisatorspil.	
Afvikling af told, se Told.	
Aktieselskaber, se Udbytteskat.	
Alderdomsforsikring og alderdomsopsparring, pristalsregu- leret, lov	85
Alders- og invaliderentemodtagere, særlig ydelse til, love	244, 246
— - — , privat forslag	542
— - — , brændselstillæg til, pri- vat forslag	552
Aldersrente, se Folkepension.	
Amtskommunale beskatning, privat forslag	565
Appelinstans, se Invalideforsikringsretten.	
Arbejderbeskyttelse (søndagsarbejde), lovændring	279
Arbejderboliger på landet, udlån til, lov	180
Arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring, lovændring, privat for- slag	547
— - — , se Refusion.	
Arbejdskonflikt, afgørelse af, lov	290
— , se Arbejdsstandsninger og Voldgift.	
Arbejdsløse, dyrtidstillæg til, privat forslag	549
Arbejdsløshedsbekæmpelse, se Beskæftigelsesloven.	
Arbejdsløshedsforsikrede, brændselshjælp til, lov	248

	Side
Arbejdsløhedskasser, vanskeligt stillede, se Arbejdsløhedsforsikrede.	
Arbejdsstandsninger, suspension af, lov	284
Arbejdsstridigheder, se Voldgift.	
Atlantpagt, se Krigsmateriel og Militærstyrke i udlandet.	
Atomenergi, ekspropriation af arealer, lov	160
Atomenergikommission, lov	155
Atomenergikommissionens beretning, udvalg angående, beslutning	613
Auktion, offentlig, lovændring	388
Auktionsafgift, ændring i, regeringsforslag	469
Avancebegrænsning vedrørende visse leverancer og arbejder, lovændring	346
Avancebestemmelser, se Priser, Prisstigningerne og Tilbagebetaling.	
Bagerier, arbejde i m. v., se Arbejderbeskyttelse.	
Bankloven, lovændring	350
Benzinafgift, regeringsforslag	454
— , se Motorkøretøjer.	
Beskæftigelsesloven, ændring af, regeringsforslag	480
Besættelsesstyrke, se Militærstyrke i udlandet.	
Beværterloven, regeringsforslag	509
Biblioteker, se Folkebiblioteker.	
Biblioteksskole, Danmarks, lov	425
Biografvæsenets ordning, privat forslag	630
Blinde og svagsynede, lov	264
Boligforhold, se Arbejderboliger, Byggestøttelovgivningen, Ejendomme, Ejendomsskyld, Kommunale ejendoms-skatter og Kreditforeninger.	
Bonusopkrivninger, se Statsanstalten.	
Bonusordning, se Udbyttedeling.	
Brændselshjælp, se Alders- og invaliderentemodtagere og Arbejdsløhedsforsikrede.	
Budget- og regnskabsoversigter	54
Bybefolkningens mælkeforsyning, se Mælk.	

	Side
Byggestøttelovgivningen, lovændring	445
— , ændringer i, private forslag . 545, 578	
Bygningers beskatning, nyopførte, se Ejendomsskyld.	
Børneforsorgsinstitutioner, offentlig støtte til, lovændring.	257
Børnetilskud, lov	83
— , regeringsforslag	474
Børns søndagsarbejde, se Arbejderbeskyttelse.	
Chokolade- og sukkervarer m. m., omsætningsafgift af, lov- ændring	128
Dagsordener, forslag til motiverede, vedtagne	642
— , ikke vedtagne;	124
234, 264, 296, 339, 407, 443, 626, 642, 643	
Deponeringsordningens ophævelse, se Toldafgifterne.	
Dyrtidstillæg til arbejdsløse, se Arbejdsløse.	
Eckersberg-Thorvaldsenfondet, se Kunstfond.	
Ejendomme, vurdering af faste, lov	95
Ejendomsskat, se Kommunele ejendomsskatter.	
Ejendomsskyld, fritagelse for, lov	106
Ejendomsskyldvurdering, se Ejendomme.	
Ekspropriationer, foretagelse af, lov	312
— , se Atomenergi.	
Eneret, se Krigsmateriel.	
Enker, hjælp til, lovændring	252
Erhvervshæmmede, foranstaltninger for, lov	272
— , se Oplæring.	
Erhvervsvirksomhed i tysk interesse, se Tilbagebetaling.	
Erhvervsøkonomiske foranstaltninger, se Vareforsynings- lov.	
Fagforeninger, se Organisationstvang.	
Ferskvandsfiskeri, lovændring	188

	Side
Filmsforevisninger, se Forlystelser.	
Finansieringsinstitution, Den internationale, beslutning..	593
Finansloven for 1956-57	46
Fisk, ind- og udførsel af, lov	182
Fiskerfartøjer, støtte til nybygning af, lovændring	190
Fiskeri med ålegårde m. v., lov	183
— , se Ferskvandsfiskeri og Færøerne.	
Fiskerierhvervet, kreditinstitut for, lovændring	189
Flyvehavre, bekæmpelse af, lov	168
Folkebiblioteker, udskydelse af lovrevision, lov	423
Folkeforsikring, se Alders- og invaliderentemodtagere, Enker, Folkepension, Invalideforsikringsretten og Refu- sion.	
Folkepension, indførelse af, lovændring	219
— , regeringsforslag	476
— , se Alderdomsforsikring.	
Folkepensionsordning, privat forslag	571
Folkeskoleloven, ændringer af, regeringsforslag	536
Folkeskolen, privat forslag	563
Folketingets ombudsmand	30
— — , instruks for, beslutning	599
Folketingsvalg, se Færøerne.	
Forbrugsbegrænsende foranstaltninger, lovændring	111
— — , se Tekstilvarer.	
Forlystelser, afgift af, lovændring	130
— , ændring i afgift af, regeringsforslag	453
Forsikring, se Alderdomsforsikring og Statsanstalten.	
Forskudsviis indbetaling af skat, se Indkomstskat.	
Forsorgsloven, se Børneforsorgsinstitutioner, Enker, Kom- munernes indberetningspligt, Oplæring og Refusion.	
Friliste, overførelse af varer til, se Importbegrænsninger.	
Frugtavl, se Landbrug.	
Fælleskommunal indkomst- og formueskat, se Udskriv- ningslov.	
Fælleskommunale udligningsfond, lovændring	192
— — , se Beskæftigelsesloven og Sygehusvæsenet.	

	Side
Færdselskonvention, international, beslutning	585
Færdselssikkerheden, fremme af, privat forslag	633
Færøerne, folketingsvalg på, lov	198
— , lærerlønningslov, lovændring	416
— , pantsætning af fangst, lov	408
— , sygehuse, lovændring	204
Gartneri, se Landbrug, Statshusmandsbrug og Statshusmandsloven.	
Genindkaldelser, aflysning af militære, privat forslag	634
Grundskyld, se Ejendomme, Jordrente og Kommunale ejendomsskatter.	
Gymnasieskoler, regeringsforslag	541
— , privat forslag	565
— , se Statsskole.	
Handels- og Kontorfunktionærer, se Organisationstvang.	
Havebrug, se Landbrug, Statshusmandsbrug og Statshusmandsloven.	
Hjemsendelse af værnepligtige, se Værnepligtige.	
Hovedstadskommunerne, se Udligning.	
Husdyravlens og husdyrbrugets fremme, lovændring	162
Husholdningsskoler og husholdningsseminarier, lovændring	419
Huslejhjælp, se Arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring.	
Husmandskreditforeningernes kasseobligationer, statens rentegaranti for, lov	212
Husmoderafløsning, se Refusion.	
Hypotekbankens regnskab for 1954-55, beslutning	615
Importbegrænsninger, ophævelse af, privat forslag	632
Indekskontrakter, se Alderdomsforsikring.	
Indfødsret, love	199, 200
Indkomst- og formueskat, se Amtskommunale beskatning, Kommunal indkomstskat, Ligningslov, Merindtægt, Skattefradrag, Statsskattelov og Udskrivningslov.	

	Side
Indkomstskat, forskudsvis indbetaling af, privat forslag.	568
Interparlamentarisk gruppe	22
Invalideforsikringsretten, appelinstans for, regeringsforslag	479
Invalidekøretøjer, se Motorkøretøjer.	
Invaliderente, se Alders- og invaliderentemodtagere, Folkepension og Ulykkesforsikringsloven.	
Jernbanemateriel, fællesindkøb af, beslutning	590
Jernbaner, se Privatbanerne.	
Jordrente til staten, privat forslag	575
Kalvekastning, se Kvægtuberkulose.	
Kapitalvindingsskat, se Statsskattelov.	
Kirkelige forhold, se Menighedsråd.	
Kirkers bestyrelse m. v., lovændring	409
Klasselotteriet, afgift af gevinster, lovændring	137
Klasselotteriets lodder m. v., forhøjelse af prisen, lov	134
Kommissioner og hverv, se Valg.	
Kommunal beskatning, se Amtskommunale beskatning.	
Kommunale arbejder, se Beskæftigelsesloven.	
Kommunale ejendomsskatter, ændring af, regeringsforslag	472
Kommunale udgifter, statens overtagelse af visse, regeringsforslag	472
— — — — —, se Lærerlønningslov, Refusion og Veje.	
Kommunal indkomstskat, regeringsforslag	471
Kommunernes indberetningspligt i henhold til forsorgsloven m. m., lovændring	254
Konjunktursikret opsparing, se Alderdomsforsikring.	
Konkurrencebegrænsninger, tilsyn med, se Monopoler.	
Kooperationsbeskatning, se Udskrivningslov.	
Kreditforeninger, lovændring	214
— — — — —, se Husmandskreditforeninger.	
Kreditinstitut, se Fiskerierhvervet.	
Krigsmateriel, opfindelser vedrørende, regeringsforslag . . .	526
Kunsthåndværk, Statens, og Eckersberg-Thorvaldsenfondet, lov	429
— — — — —, se Auktionsafgift.	

	Side
Kvægtuberkulose og smitsom kalvekastning, bekæmpelse af, lov	163
Københavns kommune, se Udligning.	
Landbrug, gartneri og frugtavl, udlån til, tillæg til lov om, lov	173
— , se Flyvehavre, Husdyravlen, Kvægtuberkulose, Plantesygdomme, Statshusmandsbrug og Statshusmandsloven.	
Landsskatteret og tilsynet med skatteligningen m. v., lovændring	107
Liberalisering, se Importbegrænsninger.	
Ligningslov for 1956-57	65
Livsforsikring, se Statsanstalten.	
Lotteri, afgift af gevinster, lov	138
— , se Klasselotteriet, Tipning og Totalisatorspil.	
Lærertilægslov, ændring af, regeringsforslag	542
— , se Færøerne.	
Lærlingeforhold, lov	297
Løntillæg til statens tjenestemænd m. fl., lov	146
Løsladelser på prøve, se Straffeloven.	
Manufakturvarer, se Tekstilvarer.	
Marketenderier, se Beværterloven.	
Marshallån, se Landbrug.	
Medicinhjælp, se Kommunernes indberetningspligt.	
Menighedsråd, ændring i, regeringsforslag	533
Merindtægt, lempelse af beskattningen for 1957-58, lov	81
— , se Indkomstskat, Skattefradrag og Udskrivningslov.	
Militærstyrke i udlandet, en dansk, lovforlængelse	435
Militærvæsen, se Genindkaldelser og Værnepligtige.	
Ministeriet	9, 27, 652
Ministerpension, se Vederlag.	
Monopoler og konkurrencebegrænsninger, tilsyn med, lovændring	344
Motorafgifter, se Motorkøretøjer og Veje.	

	Side
Motorkøretøjer, afgifter af, og afgift af Benzin, lovændringer	132, 326
— , — - , ændring i, privat forslag	573
— , — - , regeringsforslag	454
— , se Færdselskonvention og Personmotor-køretøjer.	
Mælkehjælp, se Refusion.	
Mælk og fløde, bybefolkningens forsyning med, regeringsforslag	505
Mødrehjælpsinstitutioner, lovændring	258
Mødrehjælp, se Svangerskab.	
Navneopråb	116, 125
Nordisk Råd	32
— — , lovændring	63
Normeringslov for 1956-57	143
Offentlig auktion, se Auktion.	
Olieforurening af havet, foranstaltninger mod, lov	360
Ombudsmand, se Folketingets ombudsmand.	
Omsætningsafgifter, se Afgifter.	
Opfindelser, se Krigsmateriel.	
Oplæring, hjælp til, lovændring	277
— , se Erhvervshæmmede.	
Opsparing, præmiering af, lovændring	91
— , se Alderdomsforsikring.	
Organisationstvang, foranstaltninger mod, privat forslag . .	627
— , forespørgsel angående	636
Pantsætning af fangst, se Færøerne.	
Parfumer, toiletmidler m. v., forhøjelse af afgiften, lov	129
Partiernes bestyrelser	21
Partigrupperingen	20
Pension for ministre, se Vederlag.	
Personmotorkøretøjer, bortsalg af brugte, lovforlængelse . .	356
— , bortsalg af brugte, lovændring	357
Plantesygdomme, ukrudt og visse skadedyr, bekæmpelse af, lovændring	165

	Side
Politikredsinddelingen, se Retsplejeloven.	
Postloven, ændringer i, regeringsforslag	503
Priser, indseende med, lov	336
— , se Avancebegrænsning og Monopoler.	
Prisstigningerne, forholdsregler mod, privat forslag	616
Prisreguleret aldersforsikring, se Aldersforsikring.	
Privatbanerne, foranstaltninger til støtte for, lov	314
Præmiering af opsparing, se Opsparing.	
Præsidium og tingsekretærer	28
Præster, se Menighedsråd.	
Prøveløsladelser, se Straffeloven.	
Redegørelser fra ministre	643
Refusion af kommunale udgifter, regeringsforslag	475
Rentegaranti, statens, se Husmandskreditforeninger.	
Retsplejeloven (rets- og politikredsinddelingen), lovændring	366
Samarbejdsudvalg angående den økonomiske politik, beslutning	608
Skadedyr, se Plantesygdomme.	
Skattefradrag ved indkomstopgørelsen, regeringsforslag . . .	466
Skattefritagelse for nyopførte bygninger, se Ejendomsskyld.	
Skatte- og udgiftsreformforslag, regeringens	449
Skibe, se Olieforurening.	
Spiritus og vin, beskatningen af, lovændring	125
Spiritus, vin og øl, ændring i loven om afgift af, regeringsforslag	452
Spørgsmål til ministre	644
Staldhygiejne, se Landbrug.	
Statsanstalten for livsforsikring, lovændring	153
Statshusmandsbrug m. m., udlån til, lov	177
Statshusmandsloven, tillæg til, lov	176
Statsregnskabet for 1953-54, beslutning	614
Statsskattelov, regeringsforslag	448
Statsskole i Aalborg, oprettelse af, lov	413
Straffeloven (løsladelser på prøve), lovændring	373

	Side
Suezkanalen, forhandlingerne vedrørende, forespørgsel	640
Sukkervarer, se Chokolade- og sukkervarer.	
Sundhedsvæsenet, ændring af statstilskud vedrørende, regeringsforslag	473
Sundhedsvæsen, se Færøerne, Sygehusvæsenet og Sygeplejersker.	
Svagsynede, se Blinde.	
Svangerskab, foranstaltninger i anledning af, lov	389
— , se Mødrehjælpsinstitutioner.	
Sygehusvæsenet, lovændring	201
— , regeringsforslag	474
— , se Amtskommunale beskatning og Færøerne.	
Sygeplejersker, lov	206
Søndagsarbejde i bagerier m. v., se Arbejderbeskyttelse.	
Sønderjylland, se Ferskvandsfiskeri.	
Søterritoriet, se Fiskeri og Olieforurening.	
Tekstiltold, se Toldafgifterne.	
Tekstilvarer, ophævelse af omsætningsafgiften, privat forslag	577
— m. v., ændring af omsætningsafgiften, privat forslag	623
Tilbagebetaling af fortjeneste ved erhvervsvirksomhed i tysk interesse, lovændring	349
Tillægsbevillingsloven for 1955-56	50
Tillægsindkomstskat, se Udskrivningslov.	
Tipning, lovændringer	142, 437
Tjenestemænd, se Folkepension, Færøerne, Løntillæg og Normeringslov.	
Toiletmidler, se Parfumer.	
Told, afvikling af, privat forslag	582
Toldafgifterne m. m., lovændring	117
— , se Spiritus og vin.	
Totalisatorspil, ændring i lov om, regeringsforslag	453
Traktorer, se Motorkøretøjer.	
Transport, se Arbejdsstandsninger.	

Tuberkulose, se Kvægtuberkulose.	
Tyske betalinger, se Avancebegrænsning og Tilbagebetaling.	
Tyskland, se Militærstyrke i udlandet.	
Udbyttedeling, fremme af, privat forslag	559
Udbytteskat for skatteåret 1956-57 af aktieselskaber m. v., regeringsforslag	464
Uddannelse, unges, se Lærlingeforhold.	
Udenrigspolitik, se Suezkanalen og Økonomisk politik.	
Udligning mellem København, Frederiksberg og Gentofte, økonomisk, lovændring	194
Udligningsfond, se Fælleskommunale udligningsfond.	
Udskrivningslov for 1956-57	71
Udvalg, stående	28
Ukrudt, se Plantesygdomme og Flyvehavre.	
Ulykkesforsikringsloven, midlertidigt tillæg til visse ydel- ser, lovændring	251
Ungdomsundervisning, udvalg med henblik på lovrevision, beslutning	611
Valg til kommissioner og hverv	653
Valglov, se Færøerne.	
Valgs prøvelse	650
Vareforsyningslov, lovændring	328
Vederlag og pension for ministre, afgørelser om	652
Veje, bestyrelsen af de offentlige, regeringsforslag	481
— , tilskud til de offentlige, regeringsforslag	495
Vejfonden, binding af midlerne, se Motorkøretøjer.	
Vejjudgifter, se Motorkøretøjer og Benzinafgift.	
Vin og spiritus, se Spiritus.	
Voldgift i arbejdsstridigheder, privat forslag	554
Vurdering af faste ejendomme, se Ejendomme og Jordrente.	
Vægtafgift, se Motorkøretøjer.	
Værditold, se Toldafgifterne.	
Værnepligtige, hjemsendelse af visse, privat forslag	617
— , forbedring af deres forhold, privat forslag	620
— , se Genindkaldelser.	
Værneskat, se Udskrivningslov.	

	Side
Økonomisk politik, forespørgsel.....	639
— — , se Samarbejdsudvalg.	
Økonomisk udligning mellem hovedstadskommunerne, se Udligning.	
Økonomisk årsoversigt, redegørelse af økonomi- og arbejds- ministeren.....	644
Øl, se Spiritus.	
Åbningsdebat.....	643
Åbningsmøde, folketingets.....	23
Aalborg, se Statsskole.	
Ålegårde, se Fiskeri.	
